

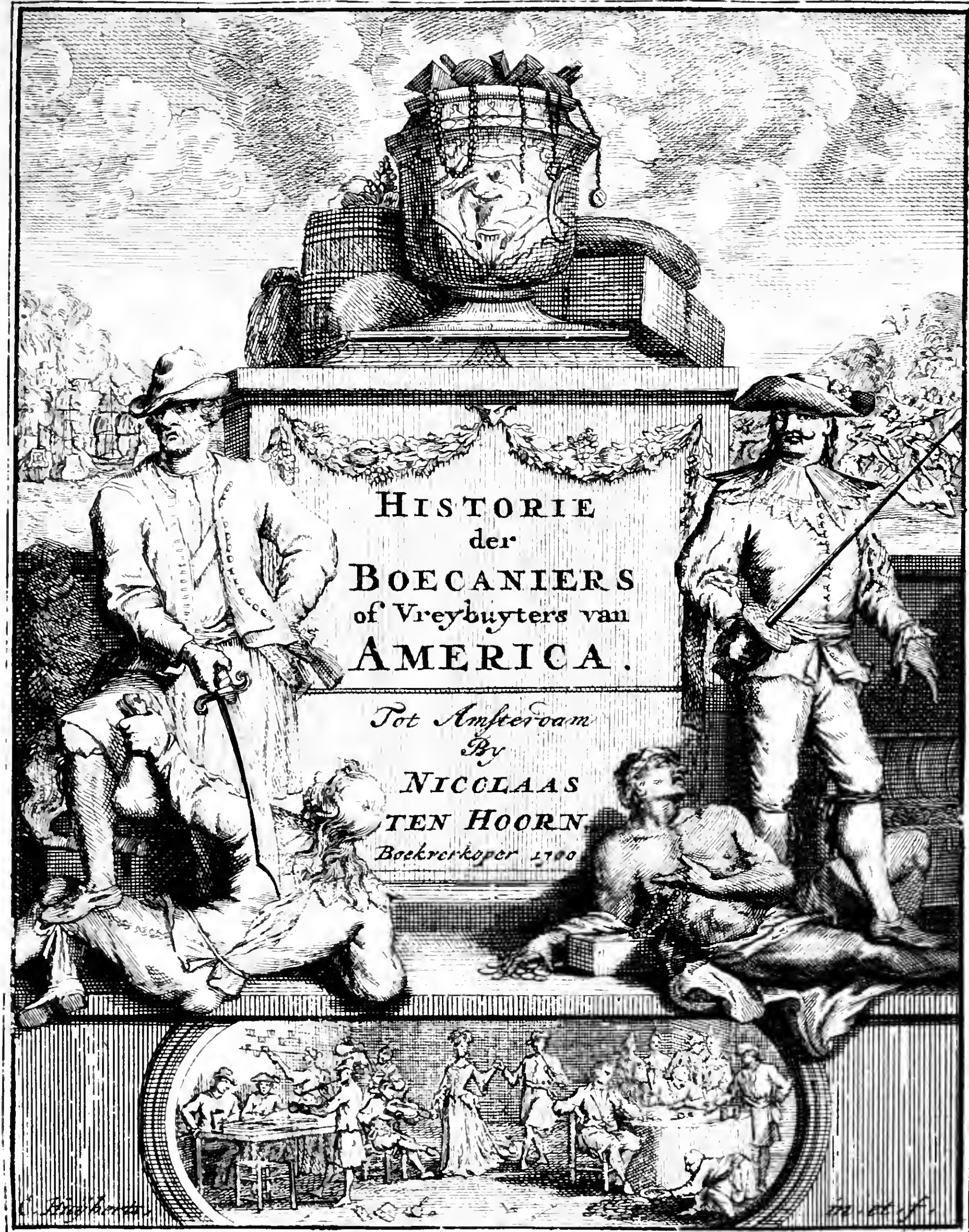

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] 1861 [illegible]

First edition is 1678 – Amsterdam Jan ten Hoorn

J. [illegible]

HISTORIE
der
BOECANIERS
of Vreybuyters van
AMERICA.
Tot Amsterdam
By
NICOLAAS
TEN HOORN
Boekverkoper 1700

HISTORIE DER BOECANIERS, OF VRYBUYTERS VAN AMERICA.

Van haar eerſte Beginzelen tot deze tegenwoordige tyd toe.

Met Figuuren.

t'AMSTERDAM,

By NICOLAAS TEN HOORN, Boekverkooper, over 't Oude Heeren Logement, 1700.

VOOR-REEDEN.

Y oordeelen het t'eenemaal onnoodig, om by wyze van een Voor-reeden, veel van het volgende Werk te ſpreeken, nademaal al eenige Jaaren geleeden, een gedeelte van 't zelve met een algemeene toejuychinge ten dienſte van 't gemeen in 't licht is gebracht geweeſt; en inderdaad de wonderlyke gevallen en ſtoutmoedige onderneemingen daar in vermeld, en konnen niet anders als zelfs d'alderongevoeligſte gemoederen, tot verwonderinge vervoeren, hoewel dezelve niet altyd zyn verzeld geweeſt met die billikheid, en geregeldheid, die in de Chriſtenen behoorden uyt te blinken.

Maar nademaal wy hier alles by een getrokken, en in een gevoegelijke order geſchikt hebben, 't geen ooyt in eenige taalen ten aanzien

 van

van de *Boecaniers* geschreeven is, zo achten wy het niet ondienstig, tot beeter onderrichtinge en genoegen des Leezers in 't kort de byzonderheeden daar van op te tellen.

Eerstelyk hebben wy dan al de Daaden en Togten der *Boecaniers* van *Iamaica* en *Tortuga*, zo *Engelschen* als *Franschen*, in 't breede voorgesteld; en wel voornaamentlijk die uytgevoerd zyn, onder het beleyd van *Henry Morgan*, plonderende *Puerto Velo*, verbrandende *Panama*, e. S. V. beschreeven door *Ioan Esquemeling*.

Ten tweeden, de stoutmoedige onderneemingen en verrichtingen van Menschen van dezelfde aard, onder 't beleyd der Capiteinen *Sharp*, *Sawkins*, *Coxon*, en anderen, op de Kusten der Zuydzee; ondermengd zynde met verscheyde byzondere gevallen. Beschreeven door Monsieur *Basil Ringrose*, die in Perzoon alles bygewoond heeft.

Ten derden, een Reyze door de *Americaansche Vrybuyters*, gedaan in de Zuydzee, beginnende van 't Jaar 1684. (omtrend welke tyd de andere haar Reyze geëyndigd hebben) en eyndigende in 't Jaar 1689. zynde beschreeven door Sieur *Raveneau de Lussan*, die als Vaandraager onder hun gediend heeft.

Waar-

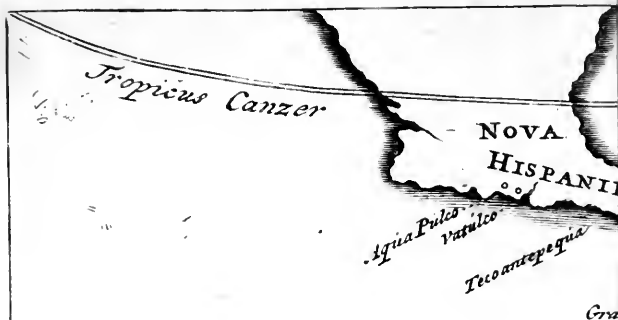
Waarlyk al de byzonderheeden, zyn zo vreemd en over wonderlyk, dat ze my (ik wil 't gaarne bekennen) zo meenigmaal als ik 'er om kom te denken, ten uyterſte doen verſteld ſtaan. Ik wil niet op my neemen om veele der Bedryven, die hier verhaald worden te verdeedigen, want in de beſt geoefende Leegers, worden daagelyks ſpoorloosheeden bedreeven, die (hoe naauw men op alles acht geeft) niet konnen verhinderd worden. 't Is evenwel aanmerkenswaardig, dat onder zulk een toomloos Volk als de *Boecaniers* ſchynen te zyn, ten aanzien van allen andere; onder hun zulk een ordentlykheid gepleegd word, dat yders deel en eygendom, zo wel ſchynd bewaard te zyn, als of zy een Lid van d'alderbeſchaaftſte Gemeente des werelds was geweeſt.

Tot beſluyt van 't geheele Werk zyn hier by gevoegd de gevallen van Capitein *Montauban*, op de Kuſt van *Guinea*, in de laatſte Jaaren van den Oorlog, tuſſchen *Vrankryk*, *Engeland* en *Holland*, en ſchoon aan hem de Character van *Kaaper* meer eygen is, als die van *Boecanier* of *Vrybuyter*, zo zyn evenwel zyn Daaden, 't gevegt met het Engelſch Schip; in de Lucht ſpringen, vreemde ontkooming, en daar op gevolgde perykelen, van zulk een aard, en hebben

ben zo veel gelykheyd en gemeenſchap met de voorgaande gevallen, dat het een groote onrechtmaatigheyd zou geweeſt zyn, dezelve hier niet by te voegen.

BESCHRYVINGE
Van de Kusten van
AMERICA.
aen de Zuyd Zee.
Aenweysende de Meeste
Plaatzen de Welke van de
Vrybuiters aen gedaan Zyn.
Tropicus Canzer
Linia Æquinoctiaal
Tropicus Capricorni
HAVANA
NOVA HISPANIE
JUCATAN
HONDURAS
CUBA
St JAGO
HISPA NIOLA
PORTO RICO
CARIBISCHE EYLANDEN
JAMAICA
GUJANA.
PERU
AMERICA
MERIDIONALIS.
BRASILIA
CHILI
TERRA MAGELLANICA
Panama
Darien
Gibralter
I de los Galepegos
Lima
Arica
La Serena
Eyland van Jan Fernando
Straat Magellanus
Straat de Brouwers
Straat la Mair
Cabo de la Victoria

Linia Æquinoctiaal

I. de los Ga

Tropicus ♑ Capricorni

BESCHRYVINGE

HISTORIE Der AMERICAANSCHE BOECANIERS.

I. HOOFDSTUK.

't Vertrek van de Schrijver in dienst der *Fransche West-Indische Compagnie* na *America*. Ontmoeting van een Engelsch Fregat, en komste op 't Eyland *Tortuga*.

OP den 2den May des Jaars 1666. vertrokken wy van Havre de Grace met het Schip de St. Jan, gemonteert met 28 Stukken en 20 Man behalven 220 Passagiers/ waar onder begreepen waren de zodantgen dewelke in des Compagnies dienst gesonden wierden. Korts daar na ankerden wy onder Caap Barfleur om te Conjungeeren met 7 andere Scheepen die van Diepe stonden te komen in dienst van dezelve West-Indische Compagnie onder 't geleyde van een Oorlogschip gemonteert met 37 Stukken en 250 Man; Twee dezer Scheepen waren na Senegal gedestineert/ vijf na de Caribische Eylanden, en 't onse na Tortuga. Terwijl wy hier vertoefden/ quamender nogh 20 andere Scheepen by ons die na Terraneuf als mede eenige Hollandsche Scheepen so na Nantes, Rochel als St. Martin waren gedestineert/ so dat wy by de 30 Zeylen sterk waren. Ook maakten wy ons allhier gereed tot tegenweer/ hebbende berigt ontfangen dat 4 Engelsche Fregatten yder met 60 Stukken gemonteert/ onder Aldernay op ons kruysten. Na dat onse Admiraal/ zijnde de Ridder Sourdis, de nodige orders gegeven had/ gingen wy met een voorspoedige wind onder Zeyl/ en een opkomende Mist belettede d' Engelsche Scheepen om onse Vloot t' ontdekken. Wy namen onse koers uyt vreese voor de Vyandt/ so digt als mogelijk langs de Fransche Kust/ ontmoetende in 't zeylen een Schip van Oostende die aan onse Admiraal klaagde dat hy die morgen door een Fransche Rover was geplondert/ waar op wy ons best deden om hem te vervolgen/

dog onse moeyten was te vergeefs / door dien wy hem niet konden inhalen.

Onse Vloot veroorsaakte in 't zeylen geen geringe vrees en allarm aan het Volk langs de Fransche Kust / oordeelende ons Engelsche te zijn / en dat wy na een bequame plaats sogten om te Landen; om hun deze vreese te beneemen / toonden wy onze Vlaggen / dog betrouwden zy ons evenwel niet. Vervolgens quamen wy op de Reede van Conquet in Brittanie by Heysant ten Anker om daar ons water in te neemen. En ons van alle noodsakelijkheden alhier voorsien hebbende / verbolgden wy onze Reys / voorneemens zijnde het Ras van Fontenau te passeeren / om de Sorlings te vermijden uyt vrees der Engelsche die daar omtrent kruysten. Deze Rivier Ras loopt seer sterk en gezwind / rollende over verscheyde Steenrotzen / ontlast zy haar in Zee aan de Fransche Kust op de hoogte van 48 gr: 10 m: so dat het een seer gevaarlijke passagie is / al de Rotzen als nog in 't geheel niet bekend zijnde.

Ceremonie der Fransche in 't doopen, op Zee.

Hier kan ik de plegtigheyd niet voorby gaan te melden / welke op deze doorvaard en eenige andere plaatzen door de Zeelieden in 't werk gesteld word / en by haar Doopen genaamt. De hoog Bootsman verkleede zig in een belachelijke soort van kleeding / dat hem tot op de voeten hing / met een muts op het hooft die met het gewaad over een komt en seer potzig gemaakt is / in sijn regterhand had hy een bloot houte zwaard / en in sijn linker een pot met inct / sijn aansigt had hy met Roet schriklijk zwart gemaakt / en sijn hals was verzierd met een Kraag van veel kleyne stukjes hout. Dus opgeschikt beval hy al die geene te roepen die deze gevaarlijke plaats noyt te vooren doorvaaren hadden. En hun doende nederknielen / maakte hy met inct het teeken des Kruys op haar voorhoofden / gevende yder een slag met het houte zwaard over de schouderen / terwijl ondertusschen de omstanders yder een Puts water haar over 't hooft wierpen / en dus eyndigde deze Ceremonie. Dog dit gedaan zijnde / moest yder der gedoopten een fles Brandewijn geeven / settende dezelve zonder een woord te spreeken by de groote Mast / selfs zijn die geene die zodanige drank niet hebben / niet verschoont. Indien het Schip noyt te vooren die weg heen is geweest / is de Capitain verpligt eenige Wijn onder het Bootsvolk en Passagiers uyt te deelen: dog aangaande eenige andere giften / die door de nieuwgedoopte gemeenlijk gegeven worden / dezelve worden onder d' oude Zeeluy verdeeld / die 'er onder malkanderen eens voor vrolijk zijn.

De Hollanders gebruyken mede niet alleen in deze passagie / maar ook voor de Klippen Barlinges genaamt (leggende digt aan de Portugaalsche Kust op de hoogte van 39 graden 40 minuten Noorder breete / en zijnde seer gevaarlijk / voornamentlijk by nagt te passeeren / door dien de Rotzen in de duysternis niet t' onderscheyden zijn / en het Land seer hoog is) diergelijken Ceremonie / dog haar maniere van doopen is veel verschillende by dat der Fransche / want hy die gedoopt staat te worden / word

Ceremonie der Hollanders in Zee.

word gelijk een misdadige vast gemaakt / dan laaten zy hem driemaal van de groote Ree in 't water vallen / 't is een meer als gemeene eer indien hy voor de vierdemaal / in de naam des Prince van Oranje, of de Capiteyn des Schips valt / aldus worden ze verscheyde maalen in de groote Zee gedompeld. Dog hy die 't eerst valt / heeft d' eer van met een Canonschoot begroet te worden; de geene welke niet willen vallen / moeten twaalf stuyvers boete betaalen / en is 't een Bevelhebber / eens zo veel / een Passagier geeft zo veel 't hem believd; indien 't Schip daar noyt gevaaren heeft / moet de Capiteyn een kleyn vaatje Wijn geeven / en indien hy dit weygerde zoude het Bootsvolk 't Galjoen van 't Schip afzaagen; al het geld dat by deze Ceremonie vergaaderd word / word in handen van de Hoogbootsman gesteld / die 'er doorgaans als ze in een Haven komen Wijn voor koopt 't geen door d' oude Zeelup geconsumeert word. Eenige seggen dat deze plegtigheyd door Kayser Carel de Vijfde is ingesteld / hoewel het onder zijn Wetten niet word gebonden. Dog ons niet langer met deze gewoontens ophoudende / laat ons tot onze Reys wederkeeren.

Het Ras gepasseert zijnde / hadden wy heel goet weer tot dat wy aan de Caap Finis Terræ quamen / dog hier overviel ons een zware storm / waar door wy van ons geselschap afraakten. Dit onweer duurde agt daagen / in welke tijd men sonder medelijden niet kon aanschouwen hoe ellendig de Passagiers over het Schip heen en weer rolden / tot zo verre dat de Bootsgesellen somtijds genoodzaakt waaren (om haar werk te doen) haar op 't lijf te treden. Dit onstuymig weder over zijnde / hadden wy wederom seer voordeelige koelte / tot dat wy onder de Tropicus Cancri quamen.

Hier wierden wy als te vooren voor de tweedemaal gedoopt / de Fransche volbrengen altoos deze Ceremonie onder deze Tropicus als mede onder de Tropicus Capricorni. In dit deel des Wereldts hadden wy seer schoon weer / tot onze uytnemende blijdschap / nademaal wy groot gebrek aan water hadden / want dit Element was zo schaars by ons / dat wy op twee half pintjes daags de Man gestelt wierden. Tweede Ceremonie van 't doopen. Gebrek aan versch water.

Omtrent de hoogte van de Barbados kreegen wy een Engelsch Fregat in 't gezigt / zijnde een Kaper / die eerst Jagt op ons maakte / dog zig te zwak vindende / wende hy 't aanstonts / wy vervolgden hem eenige tijd en beschooten hem met eenige agtponders / evenwel Eschappeerde hy. En wy onze cours vervolgende kreegen korts daar na het Eyland Martinice in 't gezigt / wy hadden 't gaarn op de Reede van St. Pieter gebragt / dog wierden door een storm verhindert / van hier meenden wy 't tot Guadalupe te brengen / maar konden uyt oorsaak van dezelfde storm dat Eyland niet bereyken / zo dat wy onze cours stelden na 't Eyland Tortuga, zijnde de plaats waar na toe wy gedestineert waren. Wy voeren langs de Kust van Punta Rica, 't welk zig seer vermakelijk en aangenaam opdoet / zijnde tot aan de Toppen der Bergen met schoone Bos- Komst in de Caribische Eylanden.

sen verciert / doen ontdekten wy Hispaniola (waar van wy hier na een beschrijvinge doen sullen) en langs de Kust heen zeylende / quamen wy eyndelijk tot Tortuga op den 7den July des zelven Jaars ten Anker / maar een Man in de geheele Reys verlooren hebbende ; Alhier losten wy de goederen behoorende aan de West-Indische Compagnie / en korts daar na wierd het Schip met eenige Passagiers na Cal de Sac gesonden.

II. HOOFDSTUK.

Beschrijvinge van *Tortuga*, des zelfs Gewas en Vrugten. Hoe de *Fransche* zig daar tweemaal gevestigt en 'er weder door de *Spanjaards* uytgedreven zijn. De Schrijver word op dit *Eyland* tweemaal verkogt.

Beschrijvinge van 't Eyland Tortuga.

HEt Eyland Tortuga legt aan de Noordzijde van Hispaniola op de hoogte van 20 graaden 30 minuten Noorder breete / en heeft omtrent 16 mijlen in den omtrek / de Spanjaards hebben 't eerst deze naam gegeven / om dat het eeniger mate de gedaante van een groote Zee-Schildpad heeft / by hun Tortuga de Mar genaamt. Het Land is seer Bergagtig en vol Rotzsteenen / evenwel vol hoge boomen die op 't harste van deze Rotzen groeyen zonder eenige zagte aarde / waar door het komt dat de wortels voor het grootste gedeelte bloot leggen / en om de Rotzen geslingert even gelijk de klim op tegens onze Wallen.

Dat gedeelte des Eylands 't welk zig Noordwaards strekt / is t' eenemaal onbewoond / d' oorzaak daar van is eerstelijk / d' ongerieflijkheyd / en ongesontheyd / ten anderen de schorheyd des Kusts / waar door de Landing onmogelijk valt als tusschen byna ontoeganklijke Steenrotzen ; dit is de reeden waarom de Zuydzijde alleen bewoont word / 't welk maar een tamelijke goede Haven heeft / dog heeft evenwel twee openingen of Canalen / daar wel Scheepen met 70 Stukken konnen door passeeren / de Haven zelf is zonder prijkel en kan een groot getal Scheepen bevatten. 't Bewoonde gedeelte is in quartieren verdeelt / van welke het eerste het laage Land genaamt word. Dit is wel het voornaamste om dat hier de voornoemde Haven is ; de Stad is genaamt Cayona, hier woonen de voornaamste en rijkste Planters van het Eyland ; het tweede gedeelte is genaamt de Middelplantagie, des zelfs grond is nog meest nieuw en weet men alleenig dat ze goed tot de Tabakplanting is. Het derde is genaamt Ringot, leggende na 't West-eynde van 't Eyland. Het vierde en laaste is genaamt deberg, in welke plaats d' eerste plantagien op 't Eyland gemaakt zijn.

Van de boomen op Tortuga.

Wat het hout aangaat dat hier wast / wy hebben reeds gezegt dat de boomen zeer hoog en vermaaklijk voor 't gezigt zijn / waar door 't buyten

ten twijffel is of ze konnen tot veelderhande gebruyk gebezigt worden / gelijk het geel Sandelhout / 't welk d' Inwoonders Bois de Chandelle noemen / zo veel als Kaarshout om dat het gelijk een kaars brand / en gebruyken ze het tot toortsen om by nagt mede te visschen. Hier wast mede Lignum Sanctum of Guaiacum; des zelfs deugden zijn wel bekent / voornamentlijk by die geenen die haar Jeugdige kragten Venus toewyen / als mede die met koude en slijmige Humeuren gequeld zijn. De Boomen die de Gum Elemni voortbrengen / wassen hier mede in groote meenigte / als mede het Radix China of China wortel. Dog dit is zo goed niet als het Oost-Indische / het is heel wit en zagt / en dient de wilde Zwijnen tot een aangenaam voedzel als ze niet anders konnen vinden; ook heeft dit Eyland geen gebrek aan Aloë en een meenigte andere Medicinale Kruyden; 't heeft ook goet en bequaam hout tot bouwing van Scheepen en Huysen. De vrugten die hier mede in meenigte wassen / zijn niet minder in deugd en bequaamheyd / als die van d' andere Eylanden / eenige der gemeenste zal ik maar optellen / als daar zijn / Maniot, Patatos Abajou appelen / Yannas, Bacones, Paquays, Carosols, Mamayns, Ananas en verscheyde andere zoorten / te lang om op te tellen. Daar wassen ook in groot getal / een zoort van Boomen die ze Palmitos of Palmite Boomen noemen; d' Inwoonders weeten uyt deze boomen een zeekere vogt te trekken / dat haar in plaatze van Wijn verstrekt / en met des zelfs bladeren dekkenze haare Huyzen / gelijk wy d' onze met pannen doen.

Medicinale Kruydon.

Timmerhout.

Vrugten.

Palmitos boomen.

Op dit Eyland zijn veel wilde Zwijnen / dog de Gouverneur heeft het jagen met Honden (uyt vreeze dat anders door de kleynheyd des Eylands / ze t' eenemaal uytgeroeyd zouden worden) daar van verbooden. De reede waarom hy deze wilde beesten tragt te behouden is / dat wanneer men by een Vyandlijke inval genoodzaakt wierd in de Bosschen en Bergen te wijken / d' Inwoonders by dit voedzel haar leven zoude konnen behouden; dog deze zoort van Jagt word genoegzaam door zig zelf verbooden / uyt oorzaak van de veelvoudige Rotzen en Steylten / dewelke voor 't meerendeel met kleyne digte en groene struyken bezet zijn / waar door de Jagers / eer ze het gewaar worden / van boven neder komen te vallen en elendig het leven te verliezen.

Wilde Zwijnen.

Op zeekere tijd des Jaars komen alhier de wilde Duyven in zo grooten menigte dat d' Inwoonders daar t' eenemaal by leven / latende voor die tijd dan al 't ander gevogelte zo wild als tam in rust / op dat als de wilde Duyven agter blijven deze haar plaats konnen vervullen. Maar gelijk 'er in 't geheel al niets zo vermaaklijk is / of het is met eenige bitterheyd vermengt / zo word de waarheyd dezer spreuk aan deze Duyven bevestigt / want het sayzoen is zo dra niet verloopen / of ze worden zodanig mager en bitter dat men ze nauwlijks met de tong durft proeven / d' oorzaak dezer bitterheyd word aan een zeeker zaad toegeschreeven / daar z' omtrent die tijd op aazen / en 't welk als Gal zo bitter is.

Groote menigte wilde Duyven.

Zee- en Land-Crabben.

Langs de Zee-kant vind men groote meenigte Zee- en Land-Crabben van een ongemeene groote / en goet van smaak / ze zijn goet om 'er de Knegten en Slaaven mede te voeden / dog zijn seer schadelijk voor 't gezigt / behalven datze indien te veel gegeeten worden / zwakheyd der Hersenen / en groote duyzeling in 't hooft veroorzaken / waar door men zomtijds in geen quartier uurs zien kan.

De Franschen zenden eenige Vaartuygen Westwaard aan om andere Eylanden te ontdekken.

De Fransche zig op het Eyland St. Christoffel gevestigt hebbende / planten aldaar een zoort van Boomen / (van de welke tegenwoordig misschien grooter meenigte is) van welkers hout zy eenige Booten en Boeyers maakten / die ze / met genoegzame manschap en van alles wel voorzien zijnde / Westwaard aan zonden om eenige andere Eylanden t' ontdekken / deze van St. Christoffel t' zeyl gaande / quamen in 't gezigt van Hispaniola, alwaar ze met groote vreugd voet aan Land zetteden / en Landwaarts intrekkende vonden ze groote meenigte Vee / als Stieren / Koeyen / Paarden en wilde Zwijnen / dog geen voordeel met dit gedierte konnende doen zonder een bequame schuylplaats te hebben / als mede het Eyland door de Spanjaards reedelijk wel bevolkt vindende / oordeelden ze best te zijn het Eyland Tortuga aan te doen en t' overvallen / 't geen ze zonder eenige moeyten volbragten / door dien het maar door tien of twaalf Spanjaards bewaard wierd / die de Fransche vreedzaamlijk inkomen / en de tijd van ses maanden / zonder eenige onrust het Eyland bezitten lieten. Ondertusschen voeren ze met haar Canoos heen en weer na Hispaniola, van waar ze veel Volk Transporteerden / en ten laasten het geheele Eyland Tortuga begonnen te beplanten.

Eerste komst der Fransche op Tortuga.

De weynige Spanjaarden alhier gebleeven / ziende het getal der Fransche dagelijx aangroeyen / begonden wegens haar voorspoet moeyelijk / en nijdig over des zelfs bezitting te worden. Dit gaven ze aan andere van haar Natien en Nabuuren te kennen / die daar op verscheyde Vaartuygen wel gewapent en gemant toerusteden / om de Fransche te verdrijven. Deze togt gelukte na haar wensch / want de nieuwe bezitters / dit groot getal Spanjaarden ziende / vlooden met al 't geen zy hadden in de Bosschen / en van daar by nagt met haar Canoos na Hispaniola. Dit konden ze te ligter werkstellig maken door dien ze geen Vrouwen nog Kinderen by haar hadden of groote voorraat mede te dragen. Hier weeken zy mede in de Bosschen / zo om voedzel te zoeken als om heymelijk aan haar Vrienden kennisse te geeven; zekerlijk oordeelende wel haast weder in staat te zijn om de Spanjaarden te verhinderen zig op Tortuga sterk te maken.

Ondertusschen lieten de Spanjaards van 't grooter Eyland / niet na om de Fransche haar nieuwgekomen gasten op te zoeken / in voorneemen om ze / indien 't mogelijk was / uyt de Bosschen uyt te roeyen / of van honger te laten vergaan. Maar dit voorneemen mislukte haar / door dien ze wel haast bevonden de Franschen in Geschut / Kruyt en Loot haar meester te zijn; de Vlugtelingen / op een zekere tijd kennisse bekomen heb-

hebbende/ dat de Spanjaards van Tortuga met Wapenen en Volk stonden over te komen om zig by die van 't groote Eyland te verboegen en haar gezamenderhand te verderven / namen deze gelegentheyd waar / verlieten de Bosschen en keerden weder na Tortuga, verdryvende het kleyn getal Spanjaarden die t' huys gebleeven waren. Dit gedaan zynde / versterkten ze haar zo zy best konden / om daar door de Spanjaarden, indien ze het wilden onderstaan / het wederkeeren te beletten / ook zonden zy aanstonts aan de Gouverneur van St. Christoffel versoekende hulp en onderstand / en dat hy haar een Gouverneur gelief de toe te schikken / om te beter d' eendragt onder haar te konnen onderhouden en in alle voorvallen in staat van tegenweer te zyn. De Gouverneur van St. Christoffel ontfing dit verzoek met veel vernoeginge / en zond haar aanstonts Monsieur Le Passeur in qualiteyt van Gouverneur / nevens een Schip vol Volk / en alle noodzaaklykheden zo tot haar bevestiging als tegenweer dienstig. 't Welk zy zo dra niet ontfangen hadden / of de Gouverneur beval hun een Fort te bouwen op de Top van een hooge Klip / waar door hy de Haven voor d' Inkomst van alle Vyandlyke Scheepen en andere Vaartuygen kon bevryden. Tot dit Fort kon men geen toegang hebben / als by een zeer enge passagie / daar men met niet meer als twee Man te gelyk / en niet zonder groote moeyte by moest opklimmen. In 't midden dezer Rotze was een groote holligheyd / dat nu tot een Ammunitiehuys diende / behalven dat hier een goede gelegentheyd was om een Batterye te verbaardigen. Het Fort volbouwt zynde / beval de Gouverneur twee Stukken boven te brengen / 't welk niet zonder groote arbeyd en moeyten volbragt wierd; ook beval hy binnen 't Fort een Huys te bouwen / daar na d' enge weg na het Fort leydende te verbreeken / geen toegang latende als by een Ladder. Binnen het Fort springt een Fonteyn schoon zoet water / bequaam om een Garnizoen van duyzend Man te drenken. De Franschen aldus in 't bezit van een goede gelegentheyd zynde en oordeelende hun nu genoegzaam verzeekerd / begonden het Eyland te bevolken / en yder na levens onderhoud te zoeken / sommige met Jagen / eenige met Tabakplanten / andere begaven haar ter Zee / om langs de Kusten der Spaansche Eylanden te Rooven en Kaapen / welke handel tot dezen huydigen dag by haar gepleegt word.

De Franschen komen weder tot Tortuga.

Zy verzoeken een Gouverneur van die van St. Christoffel.

Zy bouwen een sterkte.

Het dagelyks aangroeyen der Fransche op Tortuga konden ondertusschen de Spanjaards niet als met nydige oogen aanschouwen / vreezende dat ze zelfs zo doende met 'er tyd door haar uyt Hispaniola mogten verdreeven worden. Dus een gelegentheyd waarneemende / dat veele Fransche in Zee en andere met Jagen bezig waren / landen zy met verscheyde Canoos / agt hondert Man voor de tweedemaal op Tortuga, zonder dat het door de Fransche volkomentlyk bemerkt wierd. Maar vindende dat de Gouverneur veel boomen afgehouwen had om de Vyand te beter t' ontdekken / als mede dat zonder groot Geschut weynig uyt te regten was / beraatslaagden ze wegens de bequaamste plaats om een Batterye op te

De Spanjaards komen voor de tweedemaal tot Tortuga.

regten / die ze wel haast bevonden de Top van een Berg te zijn / ziende dat ze van daar alleen het Fort konden beschieten / dat nu mits het afkappen der Boomen voor haar open lag / dies besloten ze een weg te maken om eenig Geschut op dezelve te brengen. Deze Berg is tamelijk hoog / de Kruyn vlak / van waar men het geheele Eyland overzien kan / z' is omringt door een groot getal ontoeganklijke Rotzen / zo dat daar op te komen byna onmogelijk was / en nog zijn zoude / indien de Spanjaards het maken der voorzeyde weg met overgroote moeyten en arbeyd niet op de volgende wijze ondernomen hadden.

Maken een weg in het gebergte.

De Spanjaards hadden veel Slaven en Indiaansche werklieden by hun / die ze Matates of halfslach noemen. Deze bevoolen ze met ijsere werktuygen / een weg door de Rotzen heen te houwen / 't welk met alle bedenklijke spoed door hun volbragt wierd. En door deze weg by hulp van veel touwen en katrollen kreegen ze eyndelijk twee stukken Geschut boven / om daar mede des anderen daags het Fort te beschieten. De Fransche ondertusschen / van dit haar voorneemen verwittigt / maakten alles tot tegenweer gereed / en (terwijl de Spanjaards met het vervaardigen der Batterye bezig waren) gaven rontzom kennisse aan haar gezelschap om haar te hulp te komen. Waar op aanstonts de Jagers van 't Eyland by een vergaderden / daar de Kaapers / die nog niet te veer van huys waren / zig by vervoegden / Landende by nagt op Tortuga, op dat ze door de Spanjaards niet gezien zouden worden / en de donkerheyd des nagts haar verder gunstig zijnde / beklommen ze gelijkerhand / door eenige weegen by haar bekent tusschen de Rotzen / de Berg daar de Spanjaards op geposteert waren / ter zelve tijd / dat deze (in 't minste van haar komst niet verwittigt) gereet stonden om op het Fort vuur te geven; en met een groote furie haar van agteren op 't lijf vallende dwongen het grootste gedeelte der zelve van boven nederwaarts te springen / daar ze te pletteren vielen / zeer weynige ontquamen 't / want die nog levendig in haar handen vielen / wierden nedergehouwen. Eenige Spanjaarden hadden nog de voet van de Berg bezet / maar het geschreeuw der gener die gedood wierden hoorende / en daar uyt geloovende dat 'er boven eenige doodlijke omkeeringe zijn moest / vlooden ze aanstondts na de Zeekant / wanhoopende opt het Eyland Tortuga weder t' herwinnen.

De Spanjaards verslagen.

De rest vlugt en verlaaten het Eyland.

De Gouverneurs van dit Eyland hebben haar altoos als Eygenaars en absolute Heeren daar van gedragen tot het Jaar 1664. wanneer de Fransche West-Indische Compagnie het in bezit heeft genomen / zendende derwaarts voor haare Gouverneur Monsieur Ogeron. Plantende de Colonie voor haar zelve door haar Factoors en Dienaars / voorneemens zijnde om van daar met de Spanjaards een Considerable handel te drijven / gelijkerwijs de Hollanders op Curacao doen; dog dit haar voorneemen ging niet deur / zijnde haar onmogelijk met eenige andere Natie te handelen / nademaal ze van begin af aan geen zeekere handel met haar eygen Natie konden vast stellen / want op d' eerste instelling dezer Compagnie

pagnie in Vrankrijk, waren ze met de Roovers/ Jagers en Planters/ welke d'eerste Bezitters van Tortuga waren/ overeengekomen/ dat deze alle haar noodzaaklijkheden op geloof van haar zouden koopen. Dit ging in 't eerst wel/ maar korts daar na bevonden de Factoors der Compagnie/ datze van dit Volk nog geld nog waaren wederom konden krijgen/ waar door ze genoodzaakt waren eenig gewapend Volk van des Compagnies wegen in 't Eyland te brengen/ dog dit of ietwes anders kon helpen om voor de tweedemaal eenige handel met die van't Eyland te stabileeren. Dienvolgens riep de Compagnie haar Factoors te rug/ met ordre om alles/ datz' op de Plantagie hadden/ zo Eygendommen/ Koopmanschappen/ als Knegts/ (welke zommige tot 20 andere tot 30 stukken van agten verkogt wierden) te verkoopen. En dus geraakten al haar voorneemens in Duygen te vallen. De West-Indische Compagnie verlaat Tortuga.

By deze gelegentheyd wierd ik als een Knegt van gezeyde Compagnie/ in wiens dienst ik uyt Vrankrijk vertrokken was/ meede verkogt dog ter quader uure/ nademaal ik in handen viel van d' allerwreedste en trouwlooste mensch die opt de Zon bescheenen heeft/ hy was alsdoen Gouverneur/ of eerder Luytenant Generaal van dat Eyland. Deze Man handelde my op d' alderhardste wijse die men kan bedenken/ en liet my zodanigen honger lijden/ dat ik geen andere gedagten had of ik zoude onvermijdelijk moeten sterven/ niettemin was hy genegen dat ik mijn vryheyd zoude koopen/ dog niet onder de prijs van 300 stukken van agten/ daar ik 'er dies tijts niet een in de Wereld had. Eindelijk verviel ik/ zo door de menigvuldige Ellende die ik uytstond als Gemoeds quellinge/ in een gevaarlijke ziekte/ dit ongeluk gevoegt by de rest was oorzaak van mijn geluk/ want mijn Godlooze Meester mijn ellendige staat ziende/ en vreezende dat hy met mijn leeven zijn geld verliezen zoude/ verkogt my aan een Wondheeler voor 70 stukken van agten. Door het goed onthaal van deze tweede Meester/ die veel beleefder en vriendlijker was als mijn eerste Patroon/ kreeg ik wel haast mijn voorige gezontheyd weder; hy gaf my kleederen en goed voedzel/ en na dat ik hem maar een Jaar gediend had/ bood hy my mijn vryheyd aan/ alleenig op voorwaarde dat ik hem 100 stukken van agten zou betalen/ als ik in staat was het te konnen doen/ welke vriendlijke aanbiedinge ik niet als met een overgroote vreugde en dankzegginge kon ontfangen. De Auteur word verkogt. Hy word voor de tweedemaal verkogt.

Nu in vryheyd zijnde/ en in dezelfde staat als Adam doe hy eerst geschapen was/ dat ik naakt en ontbloot van alles dat tot 's menschen leeven noodig is/ en niet weetende hoe aan de kost te raaken/ nam ik een besluyt om my in d' order van de Kaapers of Zee-Roovers te begeeven. In dit gezelschap wierd ik zo wel van de voornaamste als gemeene zoort met een algemeene toestemminge ontfangen/ en tot het Jaar 1672. by haar gebleeven zijnde/ in welke tijd ik al haar onderneemingen bygewoond/ en in meenige aanmerklijke togt gediend hebbende (daar ik de Hy bekomt zijn vryheyd. Word een Zee-Roover.

Lezer in 't verbolg een net verhaal van zal doen) keerde ik eyndelijk weder in mijn Vaderland.

Dog eer ik dit verhaal begin / oordeel ik het niet ondienstig iets van het Eyland Hispaniola ('t welk in 't Wester gedeelte van America legt) te seggen / en na mijn geringe bequaam- en ervarent-heyd een korte beschrijvinge daar van te doen.

III. HOOFDSTUK.

Beschrijvinge van *Hispaniola*.

HEt Eyland Hispaniola legt omtrent Oost en West op de hoogte van 17 graden tot 19 graden Noorder breete / 't heeft 300 Mijlen in d' omtrek / 120 in de lengte en omtrent 50 in de breete / zijnde op zommige plaatzen breeder en op zommige enger; 't wierd alderεerst ontdekt door Christophel Columbus in 't Jaar 1492. die ten dien eynde door de Konink Ferdinand van Spanjen was uytgezonden; t' zedert welke tijd tot nu toe de Spanjaards daar meester van zijn geweest. Daar zijn op dit Eyland verscheyde goede en sterke Steeden / schoone Dorpen / en een groot getal vermakelijke Lusthuysen / en Plantagien / dewelke al t' zamen door de Spanjaards daar gebouwt zijn.

Ontdekt by Columbus.

Gelegentheyd van St. Domingo.

De Hoofdstad is Santo Domingo, zijnde St. Dominicus toegewijd en na de name van dien Heylig genoemt / z' is geleegen aan de Zuydzijde van 't Eyland / en verschaft een uytneemend gezigt / want het Land rontzom geleegen / is verciert met ontelbare rijke Plantagien / groene Weyden / en vrugtbare Hooven die alle veelheyd en verscheydenheyd van uytneemende aangenaame vrugten komen uyt te leeveren na den aard van die Landen. De Gouverneur van dit Eyland onthoud zig in deze Stad die by na gelijk als de Voorraad-schuur is / van al de Steeden / Dorpen en Vlekken / die van hier af voeren / en hun verzien van al 't geene dat tot 's menschen leeven noodig is. Daar en boven heeft ze nog dit in 't byzonder / boven alle andere Steeden / dat ze met geen andere Natie eenige handel drijft als met haar eygen zijnde de Spanjaards. Het grootste gedeelte der Inwoonders zijn Rijke en Vaste Kooplieden of Winkeliers.

De Stad St. Jago.

Een andere Stad van dit Eyland is genaamt Sant Jago of St. Jacob en aan deze Heylig toegewijd. Dog dit is een open plaats / zonder Muuren of Sterkte / 't legt op de hoogte van 19 graden Noorder breete. De Inwoonders zijn meest alle Jaagers of Planters / d' aangrenzende Landsdouwe zeer bequaam zijnde tot diergelijke oeffeningen. De Stad is omringt met groote aangename Velden die alzo vermaaklijk voor 't gezigt zijn / als die van St. Domingo, dezelve zijn vervuld met

wild

wild en tam Vee / welke een groot getal Vellen en Huyden tot groot profijt van d' Eygenaars uytleeveren.

Aan de Zuydzijde van 't Eyland legt een andere Stad / genaamt Nuestra Semiora de alta gracia, of onze Lieve Vrouwe van Hoogen zeegen. Deze Landstreek geeft groote quantiteyt van Cacao / van 't welk de Inwoonders zeer schoone Chocolade maaken. Hier groeyd meede Gember en Tabak / ook word hier veel Talk gemaakt van de beesten die hier omtrent gevangen worden. Nuestra Semiora de alta gracia.

d' Inwoonders van dit schoone Eyland Hispaniola vaaren dikwils met haar Canoes na het Eyland Savona ('t welk hier digt by legt) alwaar ze haar voornaamste Visschery hebben / voornamentlijk van Zee-Schildpadden / die op een zekere tijd van 't Jaar alhier in groote meenigte na toe komen om haar Eyeren te leggen / die ze op de Strand in 't zand begraven / en door de hette der Zon / die in deze Quartieren zeer brandend' is / uytgebroeyd worden. Dit Eyland heeft weynig of niets dat eenige opmerkinge waardig is / zijnde zeer onvrugtbaar uyt hoofde van des zelfs zandige grond / evenwel is waar dat het Lignum Sanctum of Guaiacum hier in kleyne veelheyd wast / van welkers gebruyk wy op een andere plaats iets zeggen. Eyland Savona.

Westwaard van St. Domingo legt een groot Dorp / genaamt el Pueblo de Aso, d' Inwoonders van deze Plaats drijven grooten handel met die van een ander Dorp in 't midden des Eylands geleegen / en genaamt Sant Juan de Goave, deze Plaats heeft een deftig gezigt van Hooven / Bosschen en Beemden / daar het meede omringt is / des zelfs onderhoorig Land strekt zig boven de 20 Mijlen in de lengte / waar in een groot getal wilde Stieren en Koeyen weyden. In dit Dorp woonen by na anders niet als Jaagers en Slagters / die de gedoode Beesten villen. 't Is voor 't meestendeel een zoort van menschen die wy half slag noemen / zommige zijnde geteelt van witte Europische menschen en Negers dewelke Mulatos genoemt worden. Andere van Indianen en witten / dragen de naam van Mesticos, en nog andere van Negers en Indianen geteeld / hebben de naam van Alcatraces, behalven dit zoort van Volk / zijnder nog zo hier als in andere plaatzen van West-Indiën verscheyde andere zoorten; waar van tot reeden kan gegeeven worden dat de Spanjaards meer geneegen zijn tot de Negerinnen of getaande Indiaansche Vrouwen / in die Westersche Landen / als tot haar eygen wit Europisch Vrouwelijk geslagt / gelijk als in tegendeel de Negers en Indianen grooter liefde toedragen aan de witte Vrouwen en de zulke die 't naast daar aan komen (zijnde de geele) als aan haar eygen Wijven. Een groote quantiteyt Talk en Huyden word Jaarlijks van deze plaats vervoert / waar in ook al haar handel bestaat / want wat het Land aangaat / 't zelve kan door d' uytnemende droogte niet bebouwd worden. Dit zijn de voornaamste plaatzen die de Spanjaards in dit Eyland bezitten van Cabo de Lobos na St. Juan de Goave tot Cabo de Samana aan Aso. Sant Juan de Goave.

de Noordzijde / en van d' Oostzijde na de Zee genaamt Punta de Espada. De rest van 't Eyland bezitten de Fransche, die meede Jaagers en Planters zijn.

Schoone Havens.

Dit Eyland heeft meede zeer schoone Havens voor de Scheepen; van Cabo de Lobos tot Cabo de Tiburon aan de Westzijde van 't Eyland zijnder ten minsten vier die in bequaamheyd / breete en veyligheyd de beste Havens van Engeland te boven gaan / behalven deze zijnder van Cabo de Tiburon tot aan Cabo de Donna Maria nog twee / en van deze Caap tot Cabo de St. Nicolaus ten minsten twaalf. In yder dezer Havenen is een t' zamenvloeying van twee of drie goede Rivieren / in dewelke een groote meenigte van verscheyde zoorten van Visschen zijn / zeer aangenaam van smaak. De Landen hier omtrent worden door wijde en diepe Rivieren bevogtigd / zo dat ze gemakkelijk bebouwd konnen worden / zonder dat men veel vrees voor droogte behoeft te hebben. De Zee-Kusten en Stranden zijn meede zeer vermaaklijk; alwaar de Schildpadden in groote meenigte haar na toe begeeven om haar Eyeren te leggen. Dit Eyland was eertijds aan de Noordzijde wel bevolkt en met veele Plaatzen en Dorpen voorzien / dog dezelve door de Hollanders vernield zijnde / wierden ze eyndelijk door de Spanjaards voor 't meerendeel verlaten.

IV. HOOFDSTUK.

Van de Vrugten, Boomen en Gedierten op het Eyland *Hispaniola*.

DE groote Velden die in dit Eyland zijn en zig gemeenelijk tot vijf of ses Mijlen in de lengte uytstrekken / zijn zo schoon en aangenaam aan 't gezigt / door de groote verandering van 't geene ze uyt de natuur voortbrengen / dat ze de sinnen van d' aanschouwer t' eenemaal gevangen houden; want ze niet alleen door de verscheydenheyd der voorwerpen het gezigt verheugen / maar veel van dezelven behagen de reuk / die veel toebrengt tot de smaak en de lust tot eeten verwekt / voornamentlijk de veelheyd der Orangie- en Limoen-boomen die hier wassen / welke zommige suur / andere soet / en wederom andere tusschen soet en suur en alleenig een aangenaame Rijnsche smaak hebben; behalven deze groeyen hier een groot getal andere Vrugten / als Citroenen, Toronjas en Limas, 't welk een zoort van Limoenen zijn niet grooter als een Henne Ey / en welkers kleynte haar onderscheyden van die zoort / die gemeenlijk uyt Spanje in deze Landen gezonden worden. De Palmitas boomen die hier groote Vlaktens beslaan / zijn uytneemende hoog / dog niettemin vermaaklijk t' aanschouwen / haar hoogte is van 150 tot

Orangie- en Limoen-boomen.

Palmitas boomen.

200 voe-

200 voeten zonder takken tot aan de Top toe/ alwaar een zeekere aangenaame witte substantie in is gelijk witte Buyskool/ waar uyt de bladeren daar het zaad in is/ uytspruyten; yder Maand valt 'er een blad af/ terwijl een ander ter selfder tijd wederom uytspruyt/ het zaad word maar eens in 't Jaar rijp/ en word door de Egels gratig tot voedzel gezogt. De witte substantie die gelijk gezegt/ boven in de Top van de boom is/ word door de Spanjaards even gelijk de Kool in Europa gebruykt/ ze snijden het aan dunne stukjes/ kooken het in haar Ollas en gebruyken het by alle zoort van spijze. De bladeren dezer boom zijn seeven of agt voet lang/ en drie of vier breed/ zeer bequaam om huyzen te dekken/ en konnen alzo wel de Reegen stutten als de beste pannen in Europa. Ze gebruyken ze meede om gerookt vleesch in te pakken/ en maaken 'er een zoort van Emmers af om water in te dragen/ dog die konnen niet boven ses of agt dagen duuren. De steelen dezer bladeren zijn van buyten groenagtig en van binnen wit/ en kan men 'er van binnen een zeeker vlies afschillen dat zeer wel na 't parkament gelijkt/ en daar men alzo bequaam op kan schrijven als wy op pampier doen. De stammen dezer boomen zijn van zulk een uytneemende dikte dat twee Mannen ze qualijk omvademen konnen/ evenwel hebben ze geen vast hout als maar alleen de dikte van drie of vier duym/ het verdere inwendige gedeelte zeer sagt zijnde/ zo dat indien men het buytenste hout ter dikte van drie of vier duym daar van afschilt/ men het resteerende gedeelte gelijk nieuwe Kaas aan stukken kan snijden. Omtrent vier voet boven de wortel maken ze in de stam een opening daar dan een zeeker nat komt uytlekken dat in 't kort aan 't gesten raakt/ en zo sterk word als de beste Wijn/ ook ligt dronken maakt indien 't niet matig gebruykt word. De Franschen noemen deze Palmboomen Palmiste Franc, ze groeyen zo hier als elders in brakke gronden. Palm Wijn.

Behalven deze reeds genoemde Palmboomen/ zijn hier in Hispaniola nog vier andere zoorten van Palmen/ die met de namen van Latanier Palma Espinosa of Doorn Palm, Palma à Chapelet of Paternoster Palm en Wijn Palm onderscheyden worden/ de Latanier Palm is zo hoog niet als de Wijn Palm, dog by na van dezelfde gestalte/ alleenig zijn de bladen gelijk de Wajers die onze Vrouwen dragen. Ze groeyen meest in een steenagtige zandige grond. Haar dikte is omtrent seeven voet/ de stam is met veel steekels of doornen bezet van een half voet lang en zeer scherp: het brengt zijn zaad voort gelijk de bovengenoemde/ 't geen tot voedzel van de wilde Beesten dient. Latanier Palm.

De Palma Espinosa of Doorn Palm word zo genoemt uyt hoofde van 't oneyndig getal doorns daar ze van de voet tot aan de top meer als de reedsgenoemde meede bezet is. Deze doornen gebruyken de Barbarsche Indianen om haar gebangenen die ze in de Krijg bekomen hebben mede te pijnigen/ 't welk in dezer voegen toegaat: Ze binden hem aan een boom/ dan neemen ze deze doornen daar ze een poppetje van Catoen DoornPalm.

 aan

aan doen 't geen in Oly gedoopt is / en steeken ze in de zijde van de ellendige Gevangenen / zo dik als de pennen van een Egel / 't geen een ongelooffelijke pijn aan de Lijdeling veroorzaakt / vervolgens steeken z'er de brand in / wanneer nu de Gevangene in 't midden van deze Tormenten singt / word hy geagt voor een dapper Soldaat die zijn Vyanden nog der zelver Tormenten niet vreest / maar indien hy in 't tegendeel schreeuwt of eenig misbaar maakt / zo word hy maar voor een bloodaard gehouden en eenige gedagtenis onwaardig. Deze gewoonte heeft my een Indiaan verhaald / die my zeyde dat hy dit menigmaal aan zijn Vyanden gepleegt had. Ook zijn 'er veele Christenen die terwijl ze onder die Barbaren verkeerd hebben / deze wreedheden hebben gezien. Dog om weder tot de Prikkel Palm te komen / dezelve verschild alleenig hier in van de Latanier Palm dat de bladeren over een komen met de Franc Palm, het zaad is dat van d' andere Palmboomen gelijk / zijnde alleenig veel dikker en ronder / vol kleyne pitten die alzo goed van smaak zijn als de Walnooten in Europa. Deze boom groeyd meest in de moerige en lage gronden van de Zee-Kust.

Wijn Palm. De Wijn Palm word zo genoemt door de veelheyd der Wijn die men van dezelve bekomt. Deze boom groeyd op hooge en steenagtige Bergen / en is omtrent 40 à 50 voet hoog / is van een wonderlijk maaksel / want van de wortel tot op de helft is ze maar drie of vier duym dik / maar boven de helft of omtrent twee derde van des zelfs hoogte is ze zo dik als een melkemmer / van binnen is ze vol van zeekere specie als een teedere struyk van witte Kool / 't welk zeer sappig is / en aangenaam van smaak / dit sap word na dat het uytgegest is zeer klare en goede Wijn / ze konnen het met weynig moeyten bekomen / want de boom met een mes gekapt hebbende / zo maakt men een vierkante opening in dezelve door 't welke ze het pit kneusen / 't geen dan met de hand uytgedrukt word / hebbende daar toe geen andere werktuygen nodig / van de bladen maken ze vaten / niet alleen om 'er de gezeyde vogtigheyd in te laten bezinken en suyveren / maar ook om 'er uyt te drinken / het draagt een vrugt by na als d' andere Palmboomen / maar zeer kleyn en gelijk als Kerssen / de smaak is heel goed / maar zeer quaad voor de keel / veroorzakende groote pijn en wurging.

Paternoster Palm. De Palma à Chapelet of Paternoster Palm, door de Spanjaards en Franschen zo genoemt nademaal des zelfs zaad zeer bekwaam is om Paternosters en RooseKransjes van te maken / als zijnde zeer hard / kleyn / en gemaklijk gaatjes door te booren / deze vierde soort groeyd op de Top van de hoogste Bergen / en is van een uytneemende hoogte / zeer dun / en heeft weynig bladeren.

Abricoose boom. Hier groeyd mede een zeekere soort van Abricooseboomen, welkers vrugt in dikte met onze gemeene Meloenen overeenkomt / de coleur is asagtig / van smaak komen ze met onze Abricoosen in Europa over een / de steen van deze vrugt is zo groot als een Henne Ey. De wilde Zwijnen

nen eeten ze heel gaarn/ en worden 'er wonderlijk vet van.

De boomen genaamt Caremite zijn by na van gedaante als onze Peereboomen, des zelfs vrugt gelijkt zeer wel na onze Pruymen van Damast/ en zijn heel aangenaam van smaak. De vrugt is van binnen zwart/ heeft zomtijds twee/ zomtijds drie of vijf kernen zo groot als Lupinen. Deze Pruymen zijn mede een aangenaam voedzel voor de wilde Zwijnen/ dog ze worden in zulk een groote veelheyd als de Abricoosen niet gevonden. Caremite boom.

De Genipasboom word over al op het geheele Eyland gevonden/ zijnde van gedaante als onze Kriekeboomen/ dog spreyd zijn Takken breeder uyt/ de vrugt is asgrauw van coleur en zo dik als twee duysten/ vol kleyne pitjes met een dun vlies bedekt/ 't welk/ indien men het in 't eeten niet af en doet/ groote verstoppinge en pijn in 't lichaam veroorzaakt. Als men de vrugt onrijp afplukt en 't sap daar uyt drukt/ word het zo zwart als inkt en is bequaam om 'er mede te schrijven/ dog de letters gaan in negen dagen uyt/ en word het beschrevene pampier weder zo wit als of 'er noyt op geschreven was. Het hout van deze boomen is zeer vast/ digt en hard/ goed om Scheepen van te bouwen/ nademaal het lange Jaren in 't water kan duuren zonder te verrotten. Genipasboom.

Behalven deze zijn 'er nog veel andere zoorten van boomen welke uytnemende aangename vrugten voortbrengen/ welkers namen ik willens voor een groot gedeelte overssa/ wetende dat 'er verscheyde geleerde Autheuren gevonden worden/ die meerder aandagt en opmerkinge hebben gebruykt om ze uyt te vorschen en te beschrijven. Alleenig zal ik 'er nog eenige weynige optellen/ als daar zijn de Cederboomen, die in dit gedeelte des Wereldts in groote menigte groeyen; de Franschen noemen ze Acajou, en vinden ze bequaam om Scheepen en Canoës van te maken. Deze Canoës zijn gelijk kleyne Roeyschuytjes/ en worden uyt een boom gehouwen en uytgehold/ ze zijn zo gezwind dat men ze met regt Neptunis Postpaarden zou mogen noemen. d' Indianen maken deze Canoes zonder eenig yser werktuyg te gebruyken/ ze branden de boomen by de wortel af/ en dan weten ze het vuur zodanig te regeeren dat het niet anders of veerder komt te branden als ze het hebben willen. Zommige hebben messen van Keysteenen gemaakt/ waar mede ze afschrapen 't geen te veer ingebrand is. Dus weten ze alleen door 't vuur haar dit maaksel te geven/ en bequaam te maken om 'er 60 of 80 Mijlen Zeewaarts in te konnen varen zonder eenig gevaar. Cederboomen. Canoes, en hoe die gemaakt worden.

Wat aangaat de Medicinale gewassen/ men vind hier de boom die de Gum Elemi voortbrengt/ als mede Guaiacum of Lignum Sanctum, Lignum Aloë of Aloëhout, Cassia Lignea, China wortel en verscheyde andere zoorten/ de Mapouboom, behalven dat ze Medicinaal is/ word mede tot Canoes gebruykt/ zijnde zeer dik/ dog is veel slegter als d' Acajou of Ceder, want eenigsints sponcieus zijnde/ suygt ze veel water in/ waar door ze gevaarlijk is mede te varen. Medicinale boomen. Mapou.

De

Acoma. De boom genaamt Acoma, heeft heel hard en zwaar hout/ van couleur als Palmhout/ 't welk zeer bequaam is om wielen tot Suykermolens van te maken. Men vind hier mede in groote menigte het Brasilite of Brasilie hout, en dat 't welke de Spanjaards Mancanilla noemen.

Brasilie hout. Het Brasilie hout is nu in Holland en de Nederlanden zeer wel bekent. 't Word by de Spanjaards ook Lenna depeje Palo genaamt/ 't word meest of alleenig gebruykt om te verwen/ 't groeyd overvloedig langs de Zee-Kust; voornamentlijk in twee plaatzen genaamt Jacmel en Jaquina, 't welk twee zeer bequame Havenen of Bayen zijn; bequaam om de grootste Scheepen te konnen bergen.

Mancanilla boom is heel vergiftig. De boom Mancanilla genaamt groeyd digt aan de Strand/ en is van natuure zo laag dat des zelfs takken/ hoe kleyn die zijn/ altijd het water raken/ ze draagt een vrugt by na gelijk onze goe zoeten/ maar van een zeer vergiftigen aard/ want ymand deze Appelen gegeeten hebbende verandert aanstonds van couleur/ en lijd zulk een schrikkelijken dorst dat geen water genoeg is om ze te lesschen/ dus sterft hy razende in een korte tijd. Dat meer is/ de Visch die van deze vrugt eet/ gelijk zomtijds gebeurt/ word mede vergiftig. Deze boom geeft een zeeker vogt dat dik en wit is; gelijk uyt de Vijgeboomen komt. Indien men dit met de hand aanraakt/ komen 'er aanstonds blaren die zo rood zijn of ze gebrand waren. 't Gebeurde op een zeekere tijd dat ik zeer van de Mosquitos of Muggen geplaagt wordende/ een tak van deze boom sneed om my voor een wajer te dienen/ de natuur van deze boom my t' eenemaal onbekend zijnde/ dog ik wierd de kragt wel haast daar van gewaar/ nademaal mijn aangezigt des anderen daags zodanig gezwollen en vol blaren was of het t' eenemaal verbrand was/ tot zo verre dat ik in drie dagen niet zien konde.

Ycaos. De Jaco, door de Spanjaarden zo genaamt/ is een ander zoort van boomen/ groeyende aan de kant der Rivieren/ dragende een vrugt als onze Kroosjes/ die als ze rijp zijn zeer van de wilde Zwijnen gezogt worden/ en daar ze vetter van worden als onze Verkens door de zoete Akers. Deze boomen willen een zandige grond hebben/ zijn zeer laag van stam en hebben wijde takken/ waar door z' een groote plaats beslaan. d' Abricooseboom draagt een vrugt by na van couleur als de Jaco of Ycao, van groote als een Meloen/ de steen van groote als een Henne Ey/ 't binnenste van deze vrugt is geel en van een aangename smaak. Word door de geringste en arme Franschen in plaats van brood gegeeten; de boom word heel hoog en dik/ en gelijkt eenigsins na onze hoogste Peereboomen.

Muggen. Wat aangaat d' Insecten of bloedelooze Diertjes op dit Eyland/ zal ik alleenig spreken van drie derley zoort van Muggen die de menschen in 't algemeen uytnemend plagen/ dog voornamentlijk de zulke die 'er noyt of zelden geweest hebben en vervolgens het Land niet wel bekend zijn.

Eerste zoort. d' Eerste zoort is van groote als onze gemeene Paardevliegen in Europa.

Deze

Deze vallen de menschen op 't lijf / steken en zuygen zo veel bloed in dat ze niet langer konnen vliegen. Men is door haar overlast genoodzaakt by na altoos takken van boomen te gebruyken om ze weg te wajen / de Spanjaarden in die Plaatzen noemen ze Mosquitos of Muggen / maar de Franschen Maranguines; de tweede zoort is niet grooter als een zandgreyntje / deze maken geen geluyd gelijk de voorgaande doen / dies zijn ze ook minder te verhoeden / ze zijn bequaam om door het fijnste Linnen of Laken heen te dringen. De Jagers zijn genoodzaakt haar aangezigt met Verkens Reuzel te bestrijken om van het steken bevrijd te zijn / en des nagts branden ze altijd Tabaks bladen / zonder dezelve zoude het haar onmogelijk zijn te konnen rusten / het is waar dat ze by daag als 'er eenige wind waayd niet heel lastig vallen / want door de minste wind worden ze verstrooyd. De derde zoort van Muggen zijn niet grooter als een mostartzaad / haar couleur is rood / deze steken niet / maar bijten zo scherp / dat ze kleyne zweeren veroorzaken / waar door het aangezigt zweld / en zeer mismaakt word. Deze vallen het lastigst by daag / van dat de Zon opgaat tot aan den avond / dan nemen ze haar rust / en laten toe dat de menschen het ook doen konnen. De Spanjaards noemen deze zoort Rojados, en de Franschen Calarodes. Tweede zoort. Derde zoort

D' Insecten welke de Spanjaards Cochinillas noemen / en d' Engelsche Glimwormen, worden hier mede gevonden / deze zijn by na even eens als die van Europa, maar wat dikker en langer / ze hebben twee kleyne stippeltjes aan het hoofd / welke by nagt zodanig een ligt geven / dat indien 'er drie of vier by malkander op een boom zijn / men van verre niet anders zou konnen oordeelen of daar brande een helder vuur. Ik had eens drie dezer Couchenillas in mijn Tent / die zulk een helder ligt van 'er gaven dat ik gemakkelijk in een boek kon zien te lezen; ik ondernam eenige daar van in Europa te brengen / maar zo haast ze in een kouder Climaat quamen / stierven ze / ook hadden ze alreeds voor haar dood door de verandering der Lugt / haar schijnzel verloren. Dit schijnzel is zo groot / dat de Spanjaards met groote reden ze Moscas defuego, dat is Vuurvliegen noemen. Cochinillas.

Ook zijn 'er in Hispaniola een zeer groot getal Grillones of Krekels, deze zijn ten aanzien van d' onze van een uytnemende groote / en maken zulk een geraas / dat indien ymand digt by haar komt / zy haar met singen te bersten schreeuwen / ook is hier geen minder getal van kruypende gediertens, als Serpenten en andere. Dog door een byzondere voorzienigheyd des Scheppers / hebben deze geen vergift / ook doen ze anders geen schade als dat ze Vogelen vangen / en voornamentlijk Hoenders / Duyven en diergelijke; dikwils zijn ze in de huyzen dienstig om ze van Ratten en Muysen te suyveren / ze weten zeer aardig het gepiep dier beesten naboot zende ze te verschalken en op haar gemak te vangen / als z'er eenige betrapt hebben / zuygen z'er eerst het bloed uyt / dan de darmen weg werpende / zwelgen zy het geheele lichaam op / dat haast Krekels. Serpenten of Slangen.

by haar verteerd. Een ander zoort van kruppend gedierte op dit Eyland word genoemt Cazadores de Moſcas of Vliegevangers, deze naam is haar door de Spanjaards gegeven/ upt hoofde dat ze nopt hebben konnen bemerken dat ze op eenig ander voedzel als vliegen aasden. Hier door kan niet gezegt worden dat dit Schepzel eenig leed d' Inwoonders aandoet/ maar in 't tegendeel voordeel/ nademaal het de plagende en moeyelijke Muggen conſumeert.

Vliegevangers.

Hier zijn ook vele Land-Schildpadden, deze worden meeſt in modder en ondergelopene Velden uptgebroeyd/ en worden door d' Inwoonders gegeten. Maar hier zijn een zoort van Spinnekoppen die zeer gruwzaam zijn/ dezelve zijn zo groot als een gemeen Ey/ de pooten als van een Crab/ ze zijn op het lijf heel hairig/ en hebben vier zwarte tanden/ van gedaante en groote als die van een Conijn/ ze bijten zeer fel/ maar haar beet is niet fenijnig. z' Onthouden haar meeſt in de Daken van de huyzen. Ook vind men in dit Eyland d' Inſect in 't Latijn genaamt Millepes, en in 't Griekſ Scolopendria of Veelvoet: als mede Scorpioenen, dog door Gods voorzienigheid is nog d' een of ander vergiftig. Want indien 't al gebeurd dat men zomtijds gebeten word/ zo heeft men evenwel geen hulpmiddel op de wonde van doen/ en ſchoon in 't eerſt haar beet eenige ontſtekinge en zwellinge veroorzaakt/ het vergaat weder van zig zelf. Zo dat in Hiſpaniola geen vergiftig gedierte gevonden word.

Land-Schildpadden.
Spinnekoppen.
Millepedes.
Scorpioenen.

Dus verre van d' Inſecten geſproken hebbende/ zal ik iets zeggen van dat verſchrikkelijke gedierte de Cayman, 't welk een zoort van Crocodillen is/ en daar dit Eyland heel vol van is; waar van zommige zijn van een verſchrikkelijke groote/ want men heeft 'er gezien die niet minder als 70 voeten lang en 12 dik waren/ dog haar groote is zo verwonderlijk niet als haar ſlimheid en liſtigheyd. Wanneer ze hongerig zijn/ zo plaatzen z' haar aan de kant van de Rivier; voornamentlijk by eenige ondiepte/ daar het Vee doorgaans gewoon is te komen drinken of over te waden/ hier blijven ze zonder eenige beweging leggen/ en gelijken zeer wel na een oude boom die in de Rivier gevallen zijnde op het water drijft/ ook begeven ze haar niet ver van de bank/ maar blijven altijd in dezelfde plaats leggen loeren/ tot dat eenig wild Zwijn of Koe komt om te drinken of zig te ververſſen; dan vallen ze met groote gauwheyd en niet minder felheyd op haar aan/ en de prop in 't water geſleept hebbende laten het verſmoren. Dog dat nog wonderlijker is/ is dat de Cayman drie of vier dagen eer hy op diergelijk een voornemen uptgaat/ niet met al en eet/ maar zig in de Rivier begevende zwelgd hy wel een à twee honderd pond ſteenen in/ waar door hy zig veel zwaarder maakt als te voren/ en dit tot zijn natuurlijke ſterkte (die heel groot is) toedoet/ om den aanval te ſchrikkelijker en verzekerder te maken. De prop dus verſtikt zijnde/ laten ze dezelve vier of vijf dagen onder water onaangeroerd leggen/ want ze konnen de minſte beet niet eeten t' en zy het

Crocodillen.
Haar loosheyd.

het half verrot is / dog wanneer het nu zo verre bedorven is als best met haar smaak over een komt / verslinden ze het met grote graagte en gulzigheyd. Indien ze eenige Huyden van Beesten die door d' Inwoonders in 't Veld te drogen zijn gehangen / konnen bekomen / die slepen z' in 't water / werpen 'er steenen op en laten ze eenige dagen onder water leggen tot dat 'er het hair afvald / dan eeten ze die met geen minder graagte als ze de Beesten self zouden doen. Ik heb diergelijks menigmaal self gezien / dog behalven mijn eygene ondervinding / vind men veel Schrijvers die van deze Dieren handelen / en haar gedaante / groote / gulzigheyd &c. beschrijven. Een zeker geloofwaardig perzoon verhaalde my dat hy op een zekere dag aan de kant van de Rivier gegaan zijnde om zijn Barak of Tent te wasschen / zo dra zijn werk niet begonnen had / of daar quam een Cayman, vattede de Tent en sleepte ze onder water / de Man begeerig zijn Tent te behouden trok aan d' andere zijde uyt al zijn magt / hebbende in zijn mond een Slagers mes (daar hy by geval het Linnen mede schraapte) om zig des noods zijnde mede te konnen verweeren / de Cayman door deze wederstand vergramd / quam uyt de Rivier hem op 't lijf vallen / en trok hem met een grote gezwindheyd in 't water / tragtende hem door zijn gewigt te versmoren; hy zig in de grootste verlegentheyd des Wereldts bevindende / en door de zwaarte van het Dier by na ter dood toe gedrukt / nam zijn mes en gaf de Cayman verscheyde wonden in de buyk / waar door hy schielijk los liet en stierf. Dus uyt dit gevaar verlost zijnde / trok hy de Cayman uyt het water / en het lichaam openende om zijn nieuwsgierigheyd te voldoen / vond hy omtrent de honderd ponden gewigt aan steenen in zijn maag / hebbende yder steen omtrent de grote van zijn vuyst.

Vreemd verhaal van een Cayman.

De Cayman is gemeenlijk bezig om Vliegen te vangen / die ze zeer fel vervolgen / waar van d' oorzaak is / dat ze tusschen vel en vleesch kleyne klieren van een lieflijke reuk hebben by na als Muscus, de Vliegen deze Aromatike reuk beminnende / komen haar geduurig op 't lijf vallen en steken / dus vervolgt d' een d' ander altoos met een ongeloofslijke haat en antipathy. Haar manier van Teelen en Jongen uyt te broeyen is als volgt: Ze naderen de zandige bank van eenige Rivier die tegens de Zuyder Zon legt / in dit zand leggen ze haar Eyeren die ze met haar voet bedekken / en alleen door de hette der Zon uytgebroeyd worden. Zo dra komen de Jongen niet uyt de dop / of ze lopen door een natuurlijke drift na 't water. Veeltijds worden deze Eyeren door de Vogelen ontdekt en vernield / waar door het gebeurd dat als het Wijfje van de Cayman de komste van eenige Vogelen vreest / zy dikwils by nagt haar Eyeren opslokt en in haar maag bewaard tot dat het gevaar over is / dan begraven ze dezelve weder tot dat ze uytgebroeyd zijn. Wanneer de Moeder ter dier tijd daar digt by is / loopt ze haar Jongen te gemoet en speeld met haar gelijk de Jonge Welpen met haar Moer; terwijl ze dus speelen / lopen ze menigmaal in en uyt haar Moeders lichaam / even gelijk

De Caymans vervolgen de Vliegen.

Haar manier van voortteelen.

lijk de Conijnen in en uyt haar Holen. 't Welk ik menigmaal self aan d' andere kant van de Rivier staande / gezien heb / en als ik dan een steen na haar toe in 't water gooyde / kropen ze uyt vreze zeer schielijk in haar Moeders lijf. De manier van voortteeling dezer Dieren is over al op dezelfde wijze / gelijk gezegt is / en op dezelfde tijd des Jaars / nademaal ze zig met malkanderen niet vermengen als in Bloeymaand. In deze Landen worden ze Crocodillen genaamt. Alhoewel ze in andere plaatzen van West-Indiën de naam hebben van Caymans.

V. HOOFDSTUK.

Van alle zoorten van viervoetige Gedierten, en Vogelen dezes *Eylands*; Als mede een verhaal van de *Fransche Boecaniers*.

BEhalven de Vrugten die dit Eyland voortbrengt / en in menigte / gelijk gezegt is / al d' Eylanden van America overtreffen / zo is het mede vol van alle zoorten van viervoetige Gedierten / als Paarden, Stieren, Koeyen, wilde Zwijnen als andere / die niet alleenig zeer bequaam zijn tot voedzel / maar ook om het Land te bouwen en handel mede te drijven.

Wilde Honden.

Hier zijn een groot getal wilde Honden / die Jaarlijks veel Vee vernielen / want zo haast heeft geen Koe gekalft / of een Merrye een Veulen geworpen / of deze wilde Doggen, wanneer ze geen tegenstand van Wagters / of Huyshonden ontmoeten / vreten de Jongen op. Ze lopen door de Bosschen en Velden / wel vijftig / t' sestig en sevenstig sterk / en zijn zo fel dat ze menigmaal een Troep wilde Zwijnen durven aanranden / en houden niet op voor dat z'er twee of drie ter neer gemaakt hebben. Op een zekere dag toonde my een Fransche Boecanier een vreemde actie van dit slag. Met malkander in 't Veld zijnde om te Jagen / hoorden wy een groot geraas van Honden die een wild Zwijn omringt hadden; wy begeerig zijnde dit kortswijl te zien / lieten de tamme Honden die wy by ons hadden in bewaringe van onze Knegts / en klommen yder op een boom / zo wel tot onze zekerheyd als om beter te konnen zien / het wilde Zwijn stond alleenig tegens een boom / met zijn slagtanden zig verweerende tegens een groot getal Honden die hem besloten hadden / en had alreeds met zijn tanden verscheyde gedood en andere gewond / dit bloedige gevegt duurde omtrent een uur / terwijl het Zwijn ondertusschen menigmaal ondernam t' ontvlugten / eindelijk nam hy de vlugt / dog een Hond hem van agteren inlopende / vattede zijn ballen / rukkende die met een beet aan stukken / d' andere Doggen de dapperheyd van haar Cameraad bemerkende / vattede mede het Zwijn en doode het aanstonds.

Aanmerkelijke actie van wilde Honden.

Dit

Dit gedaan zijnde/ leyden zig al de Honden rontzom de Roof op de grond neder/ zonder ze aan te raken/ uytgenomen d' eerste en dapperste van de hoop/ die alleenig eerst vreedzamelijk zijn bekomst daar van at/ en dat gedaan zijnde/ vielen 'er de rest op aan tot dat alles verslonden was. Wat voor een gevolg zou men uyt deze aanmerkelijke actie anders konnen trekken als dat self de Beesten niet t' eenemaal van kennisse beroofd zijn/ en dat ze ons een bewijs geven hoe men de gene die 't verdienen/ behoorde te eeren/ nademaal deze onredelijke Dieren/ die geen die zijn leven tegens de gemeene Vyand in 't meeste gevaar gesteld had/ alle eer en eerbiedigheyd bewezen.

De Gouverneur van Tortuga tragt de wilde Honden uyt te roeyen.

De Gouverneur van Tortuga, Monsieur Ogeron bevindende dat de wilde Honden zo veel wilde Zwijnen dodeden/ dat de Jagers van dat Eyland grote moeyte hadden om 'er eenige te bekomen/ en daar door bevreest zijnde dat het ordinary voedzel ('t welk het vleesch dezer Zwijnen is) haast op het Eyland ontbreken zoude/ liet in het Jaar 1668. een grote party vergif uyt Vrankrijk komen om de wilde Doggen uyt te roeyen/ waar toe hy eenige Paarden doden liet/ en dezelve vergiftigt hebbende/ op zekere plaatzen liet leggen daar de wilde Doggen gemeenlijk gewoon waren te komen/ dit ses maanden agter een gedaan zijnde/ wierden 'er een ongeloofelijk getal gedood. Nog dit alles was niet bequaam om het geslagt te doen uytsterven/ of by na te verminderen/ nadien het getal korts daar na by na weder zo groot was als te voren. Deze wilde Honden konnen door het Volk alzo tam gemaakt worden als d' ordinary Huyshonden. Wanneer de Jagers in die Quartieren een wilde Teef met Jongen vinden/ nemen ze doorgaans de Jongen weg/ en met haar na huys/ en wanneer die groot zijn geworden/ zijn ze veel bequamer tot de Jagt als d' andere Honden.

Maar d' opmerkende Lezer zou misschien denken/ hoe 't mogelijk was dat hier zo veel wilde Honden zouden gekomen zijn/ dit heeft men de Spanjaards te wijten/ die terwijl ze zig van deze Eylanden meester maakten/ dezelve bewoond vonden door een Barbarische zoort van Indianen, een wellustig en beestig Volk alle arbeid hatende/ en alleenig tot moorden en doodslaan genegen. Tegens haar Nabuuren oorlogende/ niet uyt eenige staatzugt/ maar alleen om dat ze in Taal met haar verschilden. Dit Volk bespeurende dat de Regeeringe der Spanjaards haar in haar vuyle en beestagtige gewoonte veel bedwongen/ begonden/ voornamentlijk doen ze zagen dat ze haar Koninkrijken en Landen in bezit namen/ een onverzoenlijke haat tegens haar op te vatten/ en haar tegens te gaan waar ze konden; de Spanjaards zig ziende van d' Indianen schrikkelijk gehaat/ en nergens voor haar verraderyen zeker zijnde/ ook geen kans ziende om ze door beleefthey d te temmen of met het zwaard t' overwinnen/ namen een besluyt om ze t' eenemaal uyt te roeyen/ dit d' Indianen bemerkende/ vlugteden voor de Spanjaards en namen haar toevlugt tot de Bosschen/ 't welk altoos haar voornaamste plaatzen van defentie

zijn / waar op deze eerste veroveraars der Nieuwe Wereld / Honden gebruykten om in 't dikste der Bosschen en Foreesten haar onoverwinlijke Vyanden op te zoeken / die daar door gedwongen wierden haar oude schuylplaatzen te verlaten / en geen andere uytkomst ziende haar het zwaard t' onderwerpen / hier op wierden zommige gedood / de lichamen in kwartieren gepakt / en aan de hoge wegen gehangen / om andere tot een waarschouwinge te dienen. Dog deze strafheyd was van quaad gevolg / want in plaats van ze daar door bevreest te maken en haar tot gehoorzaamheyd te brengen / verwekte het in haar zodanig een afgrijzen van de Spanjaards dat ze voornamen haar gezigt voor altoos te vervloeken en t' ontvlieden / waar door het grootste deel in Holen en onderaardsche plaatzen van de Bosschen en Bergen quamen te sterven / in welke plaatzen ik zelf menigmaal een groot getal menschen beenen heb vinden leggen. De Spanjaards ziende geen meer Indianen uyt de Bosschen te voorschijn komen / lieten een groot getal Honden die ze in haar huyzen hadden / weg lopen / deze geen meesters hebbende om 'er te houden / begaven hun na de Bosschen en Velden om eenig voedzel te vinden / waar door ze met 'er tijd de huyzen begonnen t' ontwennen en wild te worden.

Wilde Paarden. Op dit Eyland zijn mede een groot getal wilde Paarden, ze zijn kleyn van gestalte / kort van lichaam / grote hoofden / lange halzen en dik van beenen / in een woord / van een zeer slegt maaksel / ze lopen gemeenlijk met troepen van twee of drie honderd by malkander / altijd een voorgaande om de menigte te leyden / wanneer ze eenig perzoon / door de Bosschen of Velden reyzende / komen t' ontmoeten / blijven ze staan / en laten hem zo digt by komen dat hy ze by na met de hand bereyken kan / dan schielijk te rug springende / begeven ze haar op de vlugt / zo ras weg lopende als ze konnen. De Jagers vangen ze alleen om de Vellen / hoewel het zomtijds wel gebeurd dat ze het vleesch mede bewaren / 't welk ze roken / en tot voorraad gebruyken als ze ter Zee gaan.

Wilde Stieren en Koeyen. Hier zoude ook een veel groter getal wilde Stieren en Koeyen gevonden worden / indien ze door het geduurig Jagen niet veel verminderden / evenwel konnen die gene welke het haar werk maken om ze te doden / tot dezen huydigen dag nog groot voordeel daar by doen. De wilde Bullen zijn zwaar van lichaam / ze zullen niemand beschadigen t' en zy dat ze getergt worden. Haar huyden zijn van elf tot dertien voeten lang.

Vogelen. De verscheydenheyd van 't gevogelte op dit Eyland is zo groot / dat het lastig zou vallen indien ik al de soorten quam op te noemen / dies zal ik alleenig eenige weynige der voornaamste melden / als hier zijn een

Bosch-Hoenders. zeker soort van Hoenderen die zig in 't Bosch onthouden / en door de Spanjaards Pintadas genoemt worden / d' Inwoonders agten deze alzo veel als die in de huyzen uytgebroeyd worden. Yder een is bekent dat de Pa-

Papegayen. pegayen die wy in Europa hebben uyt deze Quartieren gebragt worden / waar uyt ligt af te meeten is / dat nademaal zulk een getal dezer klappende Vogelen / niet tegenstaande de verscheydenheyd des Climaats / onder

der ons bewaard konnen worden / een veel groter menigte in die Landen zijn moet / alwaar de Lugt en gesteltenis haar natuurlijk is. De Papegayen maken haar nesten in de holen der Palmitos boomen, welke holen te voren door andere Vogelen gemaakt zijn / want ze zijn niet bequaam om eenig hout / hoe zagt het is / uyt te hollen / haar bek te krom en stomp zijnde. Dit gebrek heeft de voorzigtige natuur vervuld door d' arbeyd van een andere Vogel Carpentero of Timmerman genaamt / deze zijn van grote als een Musch / maar hebben zulk een harde en doordringende bek / dat geen yser Instrument bequamer gemaakt kan worden om een boom uyt te hollen / hoe hard of vast van hout ze zijn mag. Deze gaten worden door de Papegayen ingenomen om haar nesten te bouwen. Van alle zoorten van Duyven zijn d' Inwoonders mede overvloedig voorzien / om ze te eeten nemen ze dezelfde tijd van 't Jaar waar / als wy te voren gezegt hebben / sprekende van Tortuga. Tusschen de Duyven van beyde d' Eylanden is weynig of geen verschil / alleenig dat deze van Hispaniola wat dikker en vetter zijn. Een andere zoort van kleyne Vogels hier worden Cabreros genaamt / en gelijken zeer wel na een andere zoort van Vogelen genaamt Heronsetas, deze azen op Crabben, in deze Vogelen vind men seven onderscheyde Galblaasjes / en haar vleesch is zo bitter als Aloë. De Crajen en Ravens die wel lastig maar niet voordeelig zijn / maken door het geheele Eyland een leelijk geschreeuw: haar gewoonlijk voedzel is het vleesch der wilde Honden / of de lichamen der dode Beesten die door de Boecaniers gedood en weg geworpen worden / zo dra horen ze ook niet dat 'er een Vogelroer of Musquet gelost word / of ze komen 'er in groot getal van alle zijden na toe vliegen en vervullen de Lugt en Bosschen met haar onaangenaam geraas dat men heren nog zien kan. Ze verschillen niet met die van Europa.

Timmermans.

Duyven.

Cabreros.

Crajen en Ravens.

Nu zal het tijd zijn om eens van de Franschen te spreken die een groot gedeelte van dit Eyland bewonen / wy hebben alrede verhaald hoe ze eerst in deze Landen gekomen zijn / nu zullen wy alleen van haar manier van leven / gewoontens en haar gewoonlijke oeffeningen handelen. Het beroep daar ze zig toe begeven is drievderley / of tot Jagen / tot Planten / of als Rovers de Zee te schuymen / het is een vaste gewoonte onder hun dat ze een Cameraad of Metgezel uytzoeken / met wien ze alles dat ze bezitten by een voegende in gemeenschap van goederen treden / de winst half en half daar een geschrift van gemaakt word aan beyder zijde ondertekent / zommige stellen daar by de langstlevende Metgezel tot volkomen Erfgenaam van al het geen d' eerststervende komt t' ontruymen / andere die getrouwd zijn maken het aan haar Wijf en Kinderen / andere weder aan andere Vrienden. Dit gedaan zijnde / begeeft zig yder tot zijn beroep / 't geen altijd een van de bovengemelde drie is.

De Jagers zijn weder in twee zoorten verdeeld. Want zommige van deze Jagen alleenig wilde Stieren en Koeyen / en andere alleenig wilde Verkens. D' Eerste van deze zoort worden Boecaniers genoemt / deze waren

Boecaniers.

waren nog niet lang geleden omtrent 600 sterk op dit Eyland / maar nu rekent men 'er omtrent 300 / waar van de grote vermindering van wild Vee d' oorzaak is geweest / 't welk zodanig is geweest dat in plaats van winst zy arm by die handel wierden. Wanneer de Boecaniers zig in de Bosschen begeven om wilde Stieren of Koeyen te jagen / zo blijven ze daar gemeenlijk een of twee Jaren eer ze weder t' huys komen. Na dat de Jagt volbragt en de Vangst verdeeld is / zeylen ze gemeenlijk na Tortuga om 'er weder van Geschut / Kruyd en Lood en andere noodzakelijkheden tot een andere onderneming te voorzien. Het overschot van haar winst verteeren ze zeer quistig / en geven haar tot alle zoorten van ondeugden en debaucherye over / voornamentlijk tot Dronkenschap / dat meest in Brandewijn geschied / die ze in al zulk een overvloed drinken als de Spanjaards het water / zomtijds kopen ze t' zamen een Pijp Wijn / setten ze over eynd / slaan 'er de boom in / en houden niet op van drinken tot dat ze leeg is / ook boeten ze dapper haar lust met Vrouwvolk / waar toe z'er meer komen vinden als ze nodig hebben. Want al de Herbergiers en Hoeren wagten op deze ongebondene Boecaniers even gelijk ze t' Amsterdam doen op de komste van d' Oost-Indische Vloot. De gezeyde Boecaniers zijn zeer wreed en Tyrannisch over haar Knegts / die 't beter zouden hebben Galey-slaven te zijn / of in de Hollandsche Rasphuyzen Brasiliehout te zagen / als zulke Barbarische Meesters te dienen.

De tweede zoort Jagen niet als wilde Zwijnen / daar ze het vleesch van zouten en aan de Planters verkopen. Deze Jagers hebben dezelfde quade gewoontens en zijn alzo veel tot debauchie genegen als de voorgemelde / maar haar wijze van Jagen is heel anders als in Europa, want deze Boecaniers kiezen eerst eenige plaatzen uyt / die bequaam tot de Jagt zijn / alwaar ze drie of vier Maanden en zomtijds een geheel Jaar alleen in 't gezelschap van vijf of ses Vrienden / in goede vriendschap doorbrengen / zodanige plaatzen worden genoemt deza Boulan. d' Eerstgemelde Boecaniers accordeeren menigmaal met Planters om 'er het geheele Jaar van spijze te verzien / waar voor ze gemeenlijk 2 à 3000 pond Tabak genieten / nevens een Knegt om haar te helpen / die van alle noodzakelijkheden wel voorzien word / voornamentlijk van Kruyd en Lood om mede te Jagen.

Planters. De Planters hebben in het Jaar 1598. het Eyland Tortuga eerst beginnen te bouwen; haar eerste planting was Tabak, het welk tot verwondering en by uytnementheyd opgroeyde en zeer goed bevonden wierd. Maar uyt oorzaak van de kleynte des Eylands konden ze maar weynig planten / veel stukken Lands ook niet bequaam zijnde om Tabak voort te brengen. z' Ondernamen ook Suyker te maken / maar uyt hoofde van de grote onkosten konden ze het tot geen effect brengen; zo dat het meeste gedeelte der Inwoonders zig (gelijk wy alrede gezegt hebben) tot Jagen begaven / en het overige tot Zeeroven. Maar de Jagers zig eyndelijk onbequaam vindende om te konnen bestaan / begonnen mede na

eenige

eenige Landen uyt te zien op Hispaniola om die te bebouwen en Tabak te planten. 't Eerste Land dat ze daar toe verkozen was Cal de Sac aan de Zuydzijde van 't Eyland gelegen. Deze grond verdeelden ze in verscheyde kwartieren/ die genoemd zijn/ le grand Amée, Niepe, Bochelois, Le petit Garve, le grand Garve en L' auganne, alwaar ze van tijd tot tijd zodanig zijn vermenigvuldigt dat 'er nu boven de twee duyzend Planters zijn. In 't eerst hebben ze veel ongemak uytgestaan/ want terwijl ze met haar Landbouw bezig waren/ konden ze van 't Eyland niet gaan om provisie te kopen. Dit ongemak wierd vermeerderd/ door dien ze genoodzaakt waren door spitten/ neerhouwen en branden 't oneyndig getal wortelen van Kreupelbosch en Bomen uyt te roeyen/ want doen de Franschen 't eerst in bezit namen/ was het met Bosschen/ die alleen tot woningen der wilde Zwijnen strekten/ geheel overwassen. 't Eerste middel dat ze by der hand namen/ was dat ze zig in kleyne partyen van twee of drie perzonen verdeelden/ die zig een genoegzame wijdte van elkander afzonderden/ en met eenige Houwmessen en slegte mondkost verzien zig in de Bosschen begaven/ alwaar ze van takken van bomen eenige Hutten maakten/ doen begonnen ze struyken en kleyne boomtjes uyt te roeyen/ vervolgens de grote af te kappen/ op malkander te hopen en 'er de brand in te steken/ de wortelen zo veel mogelijk was op te delven en uyt te trekken; 't eerst dat ze zaayden waren boontjes/ die in deze Landen in de tijd van ses weken rijp en gedroogd worden. Haar eerste vrugt waren boontjes.

De tweede vrugt die ze tot spijze planteden/ was een zoort van wortelen Potatos genoemt/ die in niet minder als vier of vijf Maanden tot perfectie komen. Ze koken ze in een ketel met schoon water/ dan dekken ze een kleed 'er over omtrent een half uur tijds/ waar door ze zo zagt worden als gekookte Kastaniën. Van deze Potatos maken ze mede een drank Maiz genaamt/ ze snijden ze aan kleyne plakjes/ gieten 'er heet water op/ en wanneer ze wel doorweekt zijn/ perssen ze 't door een doek/ en het zap dat alsdan nog drabbig is/ word in potten gedaan/ daar toe expres gemaakt/ dan laten ze het twee of drie dagen werken/ gieten het dan van de Droessem af/ en is vervolgens bequaam om te drinken; ze gebruyken het met grote lust/ en hoewel de smaak eenigsints suuragtig is/ is ze evenwel aangenaam en gezond. Deze vond hebben ze van d' Indianen geleerd/ als mede verscheyde andere/ welke die Barbaren uytgevonden hebben zo tot vermaak als tot levens onderhoud. Potatos.

De derde vrugt die dit nieuwgebouwde Land voortbragt/ was Mandioca, 't welk d' Indianen Cazave noemen/ deze wortel komt niet voor na de agt of negen Maanden/ ook zomtijds een Jaar/ tot perfectie. Als ze wel rijp is/ kan ze wel in de grond tien of twaalf Maanden blijven leggen zonder te bederven/ maar na die tijd moet ze op d' een of andere wijze gebruykt worden of ze zou verrotten. Van deze wortelen weten ze een blom of meel te maken dat wit en droog is/ en waar mee ze het gebrek van 't gemeene brood/ van Koorn gemaakt/ daar deze Mandioca.

Landen t' eenemaal van beroofd zijn / vervullen. Ze hebben zekere Koperen of Tinnen Raspen / daar ze de wortelen mede raspen gelijk men de Miredicwortel in Holland doet; wanneer ze nu zo veel geraspt hebben als ze nodig oordeelen / doen ze het raspsel in grove Linnen doeken en perssen 'er de vogtigheyd uyt / dan word het gesift en gelijkt het wel saagsel van hout. Als het meel dus toebereyd is / leggen ze het op heete yzere platen en laten het tot dunne Koeken bakken / die dan in de Zon boven op de huyzen gelegt worden / om beendroog te worden. En op dat 'er niets van verloren zou gaan / zo nemen ze het meel dat niet door de zeef gepasseert is / en maken 'er Koeken van / van omtrent vijf of ses duym dik / die ze op malkander leggen tot dat ze beginnen te bederven; hier maken ze een drank van Veycou genaamt / daar ze heel veel van houwen / en in der daad is het niet minder als ons Deventer Bier.

Bananas. De Bananas is een andere vrugt / daar ze een uytnemende drank van maken die in sterkte en lieflijkheyd van smaak voor de beste Spaansche Wijn niet behoeft te wijken. Maar deze drank veroorzaakt ligt dronkenschap / en ontsteking in de keel daar gevaarlijke qualen uyt volgen.

Guineas agudos. Guineas agudos is nog een andere vrugt daar ze drank van maken / maar is zo sterk niet als de voorgemelde / hoewel d' een en ander doorgaans met water vermengt word om den dorst te lesschen.

Manier van Tabak planten. Na dat ze met alle zoorten van wortelen en vrugten tot 's menschen leven nodig deze Plantagien bebouwd hadden / begonnen ze Tabak te planten om 'er handel mede te drijven / 't geen op volgende wijze geschied / ze maken aarde bedden van twaalf voeten in 't vierkant daar ze de Tabak in zajen / deze bedden worden met Palmitas bladen zo wel bedekt dat de Zon d' aarde niet beschijnen kan / als het niet regend worden ze begoten met water gelijk wy onze Hoven in Europa doen / wanneer nu de Tabak zo groot geworden is als Jonge Latu Salade, word ze verplant in lange regte Rijen op grote Velden / zettende yder plant drie voet van malkander / de bequaamste tijd van 't Jaar hier toe is van Louwmaand / tot het eynde van Lentemaand / in welke Maanden de meeste regen valt. De Tabak moet ook sorgvuldig gewied worden / nademaal de minste wortel van eenig ander Kruyd / daar digt by komende / het groeyen belet. Wanneer het de hoogte van omtrent anderhalf voet bekomen heeft / zo snijden ze de Toppen af om te beletten dat de struyk niet te hoog groeyd / en op dat de plant dies te meer kragt uyt d' aarde mag trekken. Ondertusschen maken ze eenige Schuuren van omtrent 50 of 60 voet lang / en 30 of 40 voeten breed / deze vullen ze met stokken die op Ramen leggen / en hier leggen ze de groene Tabak op om te drogen / en wanneer ze wel droog is / halen ze de bladen van de steelen / en laten ze door eenig Volk (die ze alleen daar toe gebruyken en wien ze voor haar arbeyd het tiende deel geven van 't geen ze opmaken) spinnen. De Tabak heeft onder andere deze eygenschap / dat indien het blad van de struyk (terwijl ze in de grond is) afgetrokken

word /

word/ ze wederom op nieuw uytspruyt/ ten minsten viermaal des Jaars.

De Fransche Planters op Hispaniola hebben altijd onder de gehoorzaamheyd van de Gouverneurs van Tortuga gestaan/ dog niet zonder veel tegensparteling en wangunst. In het Jaar 1664. had de Fransche West-Indische Compagnie de grondlegging tot een Volkplantinge op Tortuga gelegt/ onder 't welk de Planters van Hispaniola als Onderdanen begrepen waren/ dit besluyt mishaagde de Planters geweldig/ nemende het zeer qualijk/ Onderdanen geagt te worden van een gemeen geselschap van menschen/ die geen magt hadden om hun zodanig te maken/ voornamentlijk in een Land zijnde 't welk aan de Konink van Vrankrijk niet toebehoorde; hier op namen ze een besluyt niet langer voor de Compagnie te werken/ en dit besluyt was bequaam genoeg om de Compagnie tot een geheele vernietiging der Colonie te dwingen. Maar de Gouverneur van Tortuga, die redelijk wel van Planters voorzien was/ eyndelijk bemerkende dat hy ze met meer gemak als de West-Indische Compagnie zoude konnen dwingen/ vond een middel uyt om ze met een zoet lijntje tot zijn gehoorzaamheyd te trekken. Hy beloofde hun haar koopmanschappen te vertieren/ en uyt Vrankrijk zodanige Retouren te doen komen die haar welgevallen zouden/ ondertusschen handelde hy met de Kooplieden onder hand dat al de Schepen aan hem zouden geconsigneert worden/ en niemant met die Planters van Hisponiola eenige handel zoude drijven/ meenende daar door veel ongelegentheden te boven te komen/ en haar zo doende door gebrek van alles te doen gehoorzamen/ ook quam hy hier door zijn oogmerk te bereyken/ en verkreeg niet alleen van hun de gewenschte onderwerpinge/ maar self eenige Kooplieden/ die belooft hadden met deze Planters te handelen en by hun te komen/ verlieten hun.

De Planters op Hispaniola zijn de Gouverneurs van Tortuga onderworpen.

Terwijl de zaken in deze staat waren/ quamen 'er in 't Jaar 1669. twee Schepen uyt Holland met alle zoort van koopmanschappen geladen aan Hispaniola, waar op de Planters aanstonds resolveerden met hun/ en in 't toekomende voor altoos met de Hollanders te handelen/ denkende daar door zig de gehoorzaamheyd van de Gouverneur van Tortuga t' onttrekken/ en hun (door 't verijdelen zijner voornemens) te wreken van 't gene zy onder zijn Gouvernement geleden hadden. Niet lang na de komste der Hollanders, quam de Gouverneur van Tortuga met een welgewapend Vaartuyg aan Hispaniola om de Plantagien te bezigtigen/ dog de Planters beletteden hem niet alleen het Landen/ maar dwongen hem door hun Geschut/ spoediger te vertrekken dan hy gekomen was/ dus begonnen de Hollanders met dit Volk handel te drijven. Maar al de Vrienden en Nabestaande van de Gouverneur die hy op Hispaniola had/ gebruykten alle middelen die ze konden bedenken om den handel te beletten; dit door de Planters vernomen zijnde/ lieten ze hun weten/ dat by aldien ze niet af en lieten van haar streken, om daar door den handel die met de *Hollanders* begonnen was, te verhinderen, zy zekerlijk alle

Eerste komst der Hollanders op Hispaniola.

De Planters rebelleeren.

in stukken gescheurd zouden worden. En om de Hollanders nog verder te verpligten / en de Gouverneur en des zelfs aanhang spijt aan te doen; gaven ze aan de twee Schepen groter lading als ze konden wenschen / en d' Officiers en 't Bootsvolk vele giften en presenten gegeven hebbende lieten hun wel vernoegd na haar Land vertrekken. De Hollanders kwamen daar na volgens hun beloften wederom / en vonden de Planters / met veel groter haat tegens de Gouverneur ingenomen als te voren / 't zy door de grote vergenoeginge die ze alrede door den handel met de Hollanders geschept hadden / of dat ze door hun toedoen hoopten op haar zelfs verder te zullen konnen bestaan zonder aan de Fransche Natie meer te dependeeren / altoos hoe 't was / ze namen schielijk een ander besluyt dat vry vreemder was als 't vorige / 't welk was om na 't Eyland Tortuga te varen en de Gouverneur aan stukken te kappen. Hier op verzamelden ze zo veel Canoes als ze konden bekomen / en gingen na Hispaniola t' zeyl / met voornemen niet alleen de Gouverneur te doden / maar ook het geheele Eyland te bemagtigen / 't geen ze oordeelden te gemakkelijker te volbrengen / uyt hoofde van de nodige hulp die 'er t' allen tijden uyt Holland zou gezonden worden. Door deze middelen hadden ze in haar gedagten al vast gesteld / om een nieuwe Republijk op te regten onafhankelijk van de Kroon van Vrankrijk. Maar zo dra hadden ze deze grote omkeeringe van haar kleyne staat niet begonnen / of ze kregen tijdinge van een Oorlog die tusschen die twee Natien in Europa was gedeclareerd; dit wrogt zodanig een ontsteltenis in haar gedagten / dat ze die onderneming lieten steken / en weder te rug togen zonder iets bestaan te hebben.

Besluyten de Gouverneur te doden.

Ondertusschen had de Gouverneur van Tortuga, zo tot zijn eygen verzekering als om dit Volk tot haar vorige gehoorzaamheyd te brengen / om hulp na Vrankrijk gezonden. 't Welk hem wierd toegestaan / en twee Oorlogschepen na Tortuga gezonden met last om onder zijn bevel te staan / hy zulk een aanmerkelijke onderstand bekomen hebbende / zond ze wel toegerust na Hispaniola; zo dra ze daar gekomen waren / zonden ze een gedeelte van haar Volk aan Land / met voornemen dit Volk tot een gehoorzaamheyd te dwingen 't welk ze in hun hart hateden. Maar de Planters hadden zo dra de komst dezer Schepen niet vernomen / en van haar voornemen verwittigt zijnde / of ze vlugteden aanstonds in de Bosschen / haar Huyzen en veel van haar goederen agter latende / dewelke aanstonds door de Franschen zonder eenig medelijden / self de minste Hutten niet sparende / geroofd en verbrand wierden. De Gouverneur daar na wat gebuygzamer wordende liet hun weten / dat / indien ze zig weder onder zijn gehoorzaamheyd wilden begeven, hy na een vergelijk wilde luysteren. Maar op de Planters / ziende dat ze geen hulp te verwagten hadden / zig op eenige voorwaardens / die wederzijds onderteekend en verzegeld wierden / aan de Gouverneur overgaven / dog deze Artieulen wierden niet stipt agtervolgd / want hy liet twee van de voornaam-

De Gouverneur verzoekt hulp uyt Vrankrijk.

De Planters geven haar over.

Wrede straffe van een Planter aan zyn knegt:

naamste ophangen / de rest kreeg vergiffenis / met vry verlof. Met wat Natie ze goedvonden te mogen handelen. Door deze vryheid begonden ze haar Plantagien wederom te herbouwen / die een grote quantiteyt zeer goede Tabak voortbragt / verkopende Jaarlijks wel tusschen de 20 en 30000 Rollen.

De Planters hier / hebben maar weynig Slaven / en door gebrek van dezelve zijn ze genoodzaakt zelfs met hun Knegts het werk te doen / deze Knegts verbinden zig doorgaans voor de tijd van drie Jaren / maar haar Meesters geen Conscientie hebbende / handelen dikwils met hun Lichamen gelijk met Paarden op een Markt / haar aan andere Meesters / even als ze de Negers doen / verkopende. Ja om haar handel voort te zetten / gaan zommige van hun expres na Vrankrijk, Engeland en andere Landen / om eenige Jonge Lieden en Jongens uyt te kippen en door listigheyd te verleyden en over te voeren / die ze dan zo dra in deze Eylanden niet hebben / of ze laten ze als Paarden arbeyden. De last die ze hun opleggen / die der Negers hun Slaven ver overtreffende / want deze voor eeuwig aan hun verbonden zijnde tragten ze te behouden / maar haar blanke Knegts niet meer als drie Jaren aan hun verbonden zijnde / zo scheeld het hun ook niet veel of ze leven of sterven. Deze ellendige menschen zijn doorgaans een kwaal onderworpen / die ze in die Kwartieren Coma noemen / zijnde een beroving van al haar uyterlijke sinnen. Deze kwaal word geoordeeld uyt de verandering van haar gewoonlijke lugt en harde handel voort te komen / want dikwils worden 'er menschen van goede Huyzen onder gebonden / die teerder van lichaam en zagter opgevoed zijnde / door de slegte spijs / kledinge en rustplaats / heel ligt tot deze kwaal vervallen. Ook worden ze menigmaal zo wredelijk geslagen dat ze onder de handen van haar wrede Meesters dood neervallen. 't Welk ik dikwils met grote droefheyd gezien heb / en zal de volgende Geschiedenis / die door des zelfs omstandigheden zeer aanmerkelijk is / onder veel andere tot een voorbeeld strekken.

Kinderdieven.

Een zekere Planter oeffende zodanig een wreedheyd aan een zijner Knegts dat hy hem noodzaakte weg te lopen / dog na dat hy zig eenige dagen in 't Bosch verborgen had / wierd hy weer gekregen en aan zijn Godloze Meester te rug gebragt / die hem zo dra niet in zijn magt had of hy beval hem aan een Boom te binden / vervolgens geezelde hy hem zodanig op zijn blote rug dat het bloed hem tappelings by 't Lijf neerliep / en om de smert van zijn wonden te groter te maken / besmeerden hy ze met sap van Limoenen vermengt met Peper en Zout. In deze ellendige staat liet hy hem 24 uuren aan de Boom gebonden staan / waar na hy zijn pijniging weder begon / geezelende hem gelijk te voren zo schrikkelijk / dat de arme bloed met deze stervende woorden de Geest gaf: Ik bid d' Almagtige God, Schepper van Hemel en Aarde, dat hy de boze Geest toelaat, om uw voor uw dood zo veel pijnigingen te doen gevoelen, als gy my voor mijn dood doet lijden. Een vreemde zaak / en waardig

Grote wreedheyd van een Planter.

Word op een schrikkelijke wijze gestraft.

dig de hoogste verwondering! Daar liepen na dit schrikkelijk feyt geen drie of vier dagen voorby / of d' Almagtige Regter / die het geroep dezer getormenteerde bloed gehoord had / liet de boze Geest toe om deze Barbarische en onmenschelijke booswigt te bezitten / zo dat die zelfde wrede handen met dewelke hy zijn onnozele Knegt ter dood gepijnigd had / nu tot Beulen van zijn eygen Lichaam strekten / hy scheurden zijn eygen vleesch van een / en beet zig zelf zodanig dat hy geen mensch meer geleek / schreeuwende en huylende dag en nagt zonder ophouden / tot dat hy eyndelijk in deze Kaserny zijn Geest gaf.

In de Caribische Eylanden zijn ze nog erger.

De Planters op de Caribische Eylanden handelen doorgaans hun Knegts nog erger: op 't Eyland St. Christoffel woont 'er een Belteste genaamt / en onder de Hollandsche Natie wel bekend / die over de 100 van zijn Knegts door geezelen en slagen om hals gebragt heeft. D' Engelsche gaan al mede op dezelfde wijze met hun Knegts te werk / de grootste barmhertigheyd die ze aan haar plegen / is / dat wanneer ze omtrent ses Jaren gediend hebben / (zijnde altijd voor seven Jaar onder d' Engelsche verbonden) zy hun zodanig wredelijk handelen / dat ze hun dwingen om 'er Meester te bidden hun aan andere te verkopen / en zo op nieuw weder een sevenjarige dienstbaarheid in te gaan. Ik heb 'er vele gekend die dus 15 of 20 Jaren gediend hadden eer ze hun vryheyd konden bekomen. Onder die Natie is nog een andere harde Wet / dat indien een Man aan een ander boven de 25 Engelsche Schellingen schuldig is / zonder de magt te hebben van ze te konnen betalen / zo mag de Crediteur hem voor 6 of 8 Maanden verkopen. Dog om de Lezer niet langer met deze en diergelijke stoffe op te houden / zullen wy overgaan tot het beschrijven der beroemste en gedenkwaardigste voorvallen en ondernemingen van de grootste Zee-Rovers die 'er / zo lang ik in die Gewesten verkeerd heb / geweest zijn / en mag de Lezer verzekerd zijn dat het zonder eenige zugt of eenzijdigheyd geschieden zal / dat ik ook geen geschiedenissen zal verhalen op goed geloof en van horen zeggen / maar alleenig zodanige togten en ondernemingen van dewelke ik zelve een ooggetuyge ben geweest.

d'Engelsche verkopen malkander om schuld.

VI. HOOFDSTUK.

Handelende van d' opkomst der voornaamste Rovers op de Kust van *America*. Het Roemrugtig bedrijf van *Pierre le Grand*.

IN de vorige Hoofd-deelen heb ik verhaald hoe ik gedwongen was mijn leven onder d' Americaansche Zee-Rovers te wagen / welk zoort van menschen ik zodanig noem om dat ze geen Commissie van eenig

Opper-

Opper-Voorst hebben / want de Koningen van Spanjen in verscheyde gelegentheden haar Afgezanten aan de Koningen van Vrankrijk en Engeland gezonden hebbende / om te klagen over de overlast en Beroertens welke die Rovers dikwils op de Kust van America aanregteden, zelfs in 't midden van de Vrede. Kregen altijd tot antwoord / dat zodanige menschen zulke acte van Hostiliteyt en Roveryen niet begingen als Onderdanen van die Kronen; en dat daarom zijn Catholijke Majesteyt tegens hun mogt procedeeren als hy best oordeelde. De Konink van Vrankrijk zeyde dat hy op Hispaniola geen Fortres of Kasteel had, ook de minste penning voor Tribuyt van daar niet ontfing. En de Konink van Engeland voegden 'er by dat hy noyt eenige Commissie om Hostiliteyt tegens d' Onderdanen van zijn Catholijke Majesteyt te plegen aan die van Jamaica gegeven had. Ook gaf die Konink niet alleen dit antwoord / maar om het Spaansche Hof te behagen wierd de Gouverneur van Jamaica op ontboden en een ander in des zelfs plaats gesteld. Al 't welk evenwel deze Rovers niet kon beletten om als te voren te werk te gaan. Dog eer wy van haar stoute actien handelen / zullen wy eerst teds van haar opkomst en oeffeningen spreken / ook van de voornaamste onder hun / en haar wijze van toerusting eer ze in Zee gaan.

d' Eerste Rover die op Tortuga bekend was / was eene Pierre le Grand of Pieter de Groot / geboortig van Diepe in Normandie. d' Eerste actie die hem befaamt maakte / was het nemen der Vice Admiraal van de Spaansche Vloot by de Caap Tiburon, aan de Westzijde van Hispaniola. 't Welk hy volbragt alleenig met een Bark op hebbende 28 Man. De Spanjaards hadden tot die tijd het Canaal van Bahama heen en weer gepasseerd zonder eenig gevaar te vrezen / waar door Pierre le Grand door de Caycos in Zee gaande dit grote Schip op de gemakkelijkste wijze die men bedenken kon in handen kreeg. De Spanjaards die ze aan boord vonden / wierden aan Land gezet / en het Schip in Vrankrijk opgezonden. De manier op welke deze onvertzaagde Ziel dit grote Schip aanklampte en veroverde / zal ik uyt het dag-verhaal van d' Aucteur met zijn eygen woorden hier invoegen. De Bark, zegt hy / daar deze Pierre le Grand met zijn gezelschap op was, had al een lange tijd in Zee gezworven zonder eenige prijs t' ontmoeten die waardig was te nemen, en door dien ze gebrek aan mondkost begonden te lijden, waren ze in gevaar om van honger te sterven. Zijnde hier door by na tot wanhoop gebragt, kregen ze een groot Schip van de Spaansche Vloot in 't oog 't welk van 't Gros was afgescheyden, dit Schip resolveerden ze te nemen of in d' onderneming te sterven. Waar op z'er na toe zeylden om te zien hoe sterk het was, en hoewel ze oordeelden dit Schip het hare ver in magt te overtreffen, zo dwong haar eensdeels de nood daar ze toe gebragt waren, en anderdeels de gierigheyd om de kans te wagen. Terwijl ze nu zo na gekomen waren dat het 'er onmogelijk was te konnen ontvlugten, leyden ze in handen van haar Capitain *Pierre le Grand* den Eed af om hem by te staan

Opkomst van Pierre le Grand.

Zijn stoute onderneminge.

tot

tot de laatste droppel bloeds; 't is waar dat de Rovers van gedagten waren dat ze dit Schip onvoorzien tot tegenweer zouden vinden, en daar door het te ligter zouden konnen vermeesteren. Het was in de schemeravond doen ze den aanval begonnen, dog eer ze zig inwikkelden bevolen ze de Wondheeler van de Bark, om ze in de grond te boren, op dat haar eygen Schip onder hun weg zinkende ze dies te meer gedwongen zouden worden dapperlijk aan te vallen en over te klimmen. Dus zonder eenige andere Wapenen als het Pistool in d' eene, en het Swaard in d' andere hand, klommen ze over, lopende al t' zamen na de Kajuyt, alwaar ze de Capitain met eenige van zijn gezelschap vonden, speelende met de Kaart, die ze een Pistool op de Borst zetteden, hem beveelende het Schip over te geven. De Spanjaards, verbaast van deze Rovers binnens boords te zien, begonnen te roepen **Jesus zegen ons! zijn het Duyvels/ of wat zijn het?** Ondertusschen hadden eenige de Kruydkamer bezet en andere de Wapenen in bewaring genomen, al die eenige tegenstand boden dodende, waar op de Spanjaards haar aanstonds overgaven. Die zelfde dag was door eenige van 't Bootsvolk de Capitain aangediend, dat de Bark die ze in 't gezigt hadden, een Zee-Rover was; waar op de Capitain antwoorde; „**Schoon 't zo is/ zou ik dan voor zulk een onnozel Vaartuyg als dat** „**is/ verbaard zijn/ neen zeker/ al was het een Schip zo groot en sterk** „**als 't mijne is.** Zo dra had *Pierre le Grand* deze rijke prijs niet genomen, of zo veel van 't gemeene Bootsvolk als hy van noden had, in dienst houdende, en de rest aan Land zettende, zeylde hy 'er mede na *Vrankrijk* alwaar hy bleef, zonder oyt weder in *America* te keeren.

d' Inwooners van Tortuga beginnen zig tot Roven te begeven.

Zo dra hadden de Planters en Jagers van Tortuga niet gehoord dat deze Rovers zulk een rijke prijs genomen hadden/ of de tanden begonnen 'er te wateren om haar voorbeeld te volgen/ gelijk ook vele van hun haar dagelijkze bezigheden verlatende/ haar best deden om eenige kleyne Barken te bekomen/ en daar mede de Zee te schuymen. Maar niet in staat zijnde om 'er tot Tortuga eenige in handen te krijgen of aldaar te bouwen/ resolveerden ze om met haar Canoës uyt te varen en ze elders te zoeken/ met deze Canoës kruysten ze eerst op Cabo d' Alvarez, alwaar de Spanjaards gewoon waren van d' eene Stad op d' ander te handelen in kleyne Vaartuygen met dewelke ze Huyden/ Tabak en andere koopmanschappen na de Havana voeren/ alwaar d' Europische Spanjaards gewoon zijn te komen. Hier was het dat deze Rovers in 't eerst een groot getal dezer Vaartuygen met de voorzeyde koopmanschappen geladen in handen kregen/ die ze na Tortuga bragten/ en de koopmanschappen aan de Schepen die op hun wederkomst wagteden of by geval daar lagen/ verkogten. Met de winst dezer prijzen voorzagen ze haar van noodzakelijkheden om andere togten t' ondernemen/ die ten deele op Campeche, en ten deele op Nova Hispanie gemunt waren/ en in welke beyde plaatzen de Spanjaards dies tijds een grote handel dreven/ op welke kusten zy een groot getal Koopvaardyschepen en ook dikwils heele grote

Nemen een groot getal Vaartuygen.

Sche-

Schepen vonden/ ook hadden ze in minder als een Maand tijds twee van de zwaarste Koopvaarders en twee grote Schepen die de Spanjaards met silver tot Campeche geladen hadden om na Caracas te gaan/ verovert en te Tortuga opgebragt. Al het Volk van 't Eyland door deze goede voortgang aangemoedigd voornamentlijk binnen de tijd van twee Jaren de Rijkdommen van het Eyland merkelijk vermeerderd ziende/ begonnen het getal der Rovers zodanig te vermeerderen dat 'er in korte tijd in de Haven van dat kleyne Eyland over de twintig Schepen van dat zoort van Volk gereed lagen. Waar op de Spanjaards haar Roveryen niet langer konnende dulden/ twee grote Oorlogschepen uytrusteden zo om de Kusten te beveyligen als op de Vyanden te kruyssen. Het getal der Rovers vermeerderd.

VII. HOOFDSTUK.

Hoe de Rovers haar Schepen toerusten en haar Reyzen rigten.

Eer de Rovers in Zee gaan/ geven ze kennis aan yder die 't aangaat wat dag ze aan boord hebben te komen/ brengende yder Man zo veel pond Kruyd en Lood met zig als ze oordeelen nodig te zullen hebben/ wanneer ze nu alle aan boord zijn/ overleggen ze eerst waar ze provisie zullen konnen bekomen; voornamentlijk vleesch/ nademaal ze by na niet anders eeten/ haar voornaamste spijs doorgaans Verkens vleesch zijnde/ en haar tweede spijze Schildpadden die ze een weynig zouten. Zomtijds bereven ze d' een of ander plaats waar de Spanjaards gewoon zijn hun Verkens te mesten/ en 'er menigmaal over de duyzend stuks by een hebben. Ze komen by nagt aan deze plaatzen/ en de Hoeders woning bezet hebbende dwingen hem op te staan/ en hun zo veel Verkens te geven als ze begeeren/ hem dreygende te doden indien hy het weygerd/ of eenig gerugt maakt; en deze dreygementen worden menigmaal ook aan deze arme Zwijn-hoeders of andere perzonen/ die haar in 'er Roveryen tragten te verhinderen/ in 't werk gesteld. Hoe de Rovers haar Vaartuygen toerusten. Haar gewoonlijk voedzel.

Aldus vleesch genoeg tot haar Reys bekomen hebbende/ keeren ze weder aan boord/ ze schaffen tweemaal daags/ en yder Knegt krijgt zo veel hy eeten kan/ zonder maat of gewigt/ ook zal de Kok geen meer vleesch of ieds anders aan de Capitain geven als aan de minste Matroos. Als het Schip nu wel van Levensmiddelen voorzien is/ zo overleggen ze wat weg ze willen nemen om 'er geluk te zoeken/ ook stellen ze eenige voorwaarden in geschrift die yder verbonden is na te komen/ en door allen of wel de voornaamste onder hun ondertekend worden/ hier word ordentelijk in ter neer gesteld hoe veel geld ze hoofd voor hoofd voor de Reys zullen hebben/ als voor eerst hoe veel de Capitain zal hebben voor zijn Artijkelen daar ze onder malkanderen op over een komen.

Schip/ ten tweeden het Salaris van de Scheeps-Timmerman/ 't welk gemeenlijk 100 of 150 stukken van agten komt te belopen. Dan het Salaris van de Wondheeler en voor zijn Kist met geneesmiddelen/ die gemeenlijk geschat word op 200 of 250 stukken/ eyndelijk wat yder behoorden te hebben die of gewond of verlamd is of eenig Lid kwijt raakt/ als/ voor 't verlies van de regter arm 600 stukken van agten of 6 Slaven: voor de linker arm 500 stukken van agten of 5 Slaven/ voor 't regter been 500 stukken van agten of 5 Slaven/ voor 't linker been 400 stukken van agten of 4 Slaven/ voor een oog 100 stukken van agten of een Slaaf/ voor een vinger zo veel als voor een oog/ voor Provisie en Victualie rekenen ze doorgaans omtrent 200 stukken van agten/ de Fonds daar deze betalinge uyt moet komen/ is niet anders als het geen ze op deze togt zullen komen te veroveren/ want andersints is onder dit Volk dezelfde Wet als onder andere Zee-Rovers/ geen prijs, geen betaling. Na dat nu deze zommen van de hoofdzom afgetrokken zijn/ word het overschot onder hun regtmatig verdeeld/ na de rang der perzonen/ want de Capiteyn krijgt doorgaans ses maal zo veel als een gemeen Matroos/ d' andere Bevelhebbers na proportie; maar van de meeste tot de minste van 't Bootsvolk krijgt yder even veel/ zelf krijgen de Jongens yder een halve portie/ nademaal als ze een beter Schip als haar eygen veroverd hebben/ het der Jongens pligt is het vorige Schip in brand te steken/ en 'er dan op de veroverde prijs te bergen.

Zijn malkander trouw.

Ze onderhouden zeer goede ordre onder hun/ want het is zeer strengelijk verboden wanneer ze een prijs komen te veroveren/ dat ymand iets voor zig zelf zou behouden/ maar het moet alles/ als reeds gezegt is/ gelijk verdeeld worden. Ja ze nemen zelf van malkanderen een plegtigen Eed/ dat ze het minste ding dat op de prijs gevonden word niet zullen agter houden/ en wanneer bevonden word dat ymand deze Eed komt te breken/ die word uyt het gezelschap verstoten/ ze zijn d' een tegens d' ander zeer beleefd en meewaardig/ zo dat indien d' een iets gebreekt 't geen d' ander heeft/ hy het met grote genegentheyd aan hem zal geven. Wanneer deze Rovers een prijs genomen hebben/ zullen ze aanstonds de meeste gevangene aan Land zetten/ alleenig eenige weynige in haar dienst behoudende/ die ze ook doorgaans na twee of drie Jaren ontslaan. Ze zullen doorgaans om zig te ververschen het een of 't ander Eyland aandoen/ maar wel voornamentlijk de zulke die Zuydwaards van Cuba leggen/ alwaar ze haar Scheepen schoon maken/ terwijl gaat d' eene party Jagen/ en d' andere in haar Canoes op eenige prijs kruyssen. Veeltijds overvallen ze d' arme Schildpad-visschers/ die ze dan dwingen zo lang ze daar stil zijn voor hun te visschen.

Vierderley zoort van Schildpadden.

In verscheyde deelen van America worden vierderhande zoorten van Schildpadden gevonden. D' Eerste zoort zijn zo groot dat ze tusschen de 2 en 3000 pond wegen/ de Schilden zijn zo zagt dat men ze gemakkelijk met een mes kan snyden; maar deze zijn niet bequaam om gegeten

geten te worden. De tweede zoort zijn van een middelmatige grote en groen van coleur/ haar Schilden zijn harder als d' eerst gemelde/ en zijn van een aangename smaak. De derde zoort verscheeld weynig in gedaante van de tweede/ alleenig dat haar hoofden wat dikker zijn/ ze worden van de Franschen Cavane genoemd/ zijn niet goed van smaak. De vierde zoort worden Caret genoemd/ en zijn die van Europa zeer gelijk/ deze zoort onthouden haar omtrent de Klippen/ en leven van Zee-appelen die omtrent deze Klippen groeyen; de drie andere boven gemelde zoorten leven van gras dat op de zandige Banken onder water wast/ welke Banken zo aangenaam groen en vol gras zijn dat ze de vermakelijke Hollandsche Weyden wel gelijken. Haar Eyeren zijn die van de Crocodil by na gelijk/ maar zijn zonder schel en alleenig met een dun vlies bedekt/ ze worden langs de Strand in zulk een grote menigte gevonden/ dat indien ze niet menigmaal door de Vogels vernield wierden/ de Zee van Schildpadden zou krielen.

Haar Eyeren.

Deze Dieren hebben zekere plaatzen waar ze alle Jaren haar Eyeren leggen/ waar van de voornaamste zijn de drie Eylanden Caymanes genaamt/ leggende op de hoogte van 20 graden 15 minuten Noorder breete/ en omtrent 45 Mijlen van Cuba.

Waar ze die leggen.

't Is aanmerkens waardig hoe de Schildpadden deze Eylanden konnen vinden/ want het grootste gedeelte komen uyt de Golf van Hunduras, 't welk omtrent 150 Mijlen daar van daan is. Veeltijds gebeurd het dat de Schepen door de duysterheyd van 't weer geen hoogte konnende nemen op het geluyd dat deze Schildpadden in 't zwemmen maken/ haar cours rigten en die Eylanden komen te bereyken. Wanneer haar tijd van broeyen voorby is/ begeven ze haar na 't Eyland Cuba 't welk haar goed voedzel verschaft/ maar zo lang als ze aan de Caymanes zijn eten ze weynig of niet. Als ze omtrent een Maand in de Zee omtrent Cuba geweest/ en vet geworden zijn/ worden ze door de Spanjaards in zulk een grote menigte gevangen dat ze haar Steden/ Dorpen en Vlekken genoegzaam 'er mede konnen voorzien. Ze vangen ze op volgende wijze; ze nemen een grote Spijker op de manier van een Harpoen gemaakt/ die ze aan een grote stok vast maken/ en de Schildpadden zo dra ze maar boven water komen/ in 't Lijf werpen/ en zo doden.

D' Inwoonders van Nova Hispanie en Campeche laden doorgaans haar voornaamste koopmanschappen in grote Schepen. Die van Campeche zeylen in de Winter na Caracas de Trinidades en Margareta, en keeren dan des Zomers weder te rug. De Rovers deze tijden wetende/ kruyssen altoos tusschen de bovengemelde plaatzen/ en indien ze geen aanmerkelijke buyt bekomen konnen/ nemen ze gemeenlijk gevaarlijker ondernemingen by der hand/ gelijk uyt het volgende aanmerkenswaardig voorbeeld blijken zal. Een zekere Rover Pierre Francois of Pieter Franszen genaamt/ met zijn Bark op hebbende 26 Man/ een lange tijd in Zee hebbende gezworven/ op de Schepen kruyssende die van Maracaibo

Plaatzen waar gemeenlijk de Rovers kruyssen.

Pierre Francois.

by na Campeche te rug stonden te komen / zonder iets op te doen / besloot eyndelijk zijn cours na de Rancherie te setten / daar een Rijke Paarlbank is / gelegen by rio de la Hache op de hoogte van twaalf en een half graad Noorder breete. Tot welke Visschery Jaarlijks van Carthagena twaalf Barken onder het geleyde van een Oorlogschip worden afgezonden / yder Bark heeft ten minsten 2 Negers op / die zeer behendig in 't duyken zijn ter diepte van ses vadem water / alwaar ze goede party Paarlen vinden. Op deze Vloot genaamt de Paarl-Vloot besloot Pierre Francois, eer hy ledig na huys zou keeren / een kans te wagen. De Barken lagen in de mond van de Rivier dela Hache ten Anker / het Oorlogschip omtrent een half Mijl van haar af / en 't was heel stil weder. De Rover hun in deze gestalte verspied hebbende / liet aanstonds de zeylen vallen / en roeyde langs de Wal heen als of hy een Spaansch Vaartuyg was geweest dat van Maracaibo kwam / maar zo dra had hy de Paarlbank niet op zy / of hy besprong de Vice Admiraal / zijnde een Schip van 8 Stukken / op hebbende 60 Man / gebiedende zig over te geven / de Spanjaards deden in 't eerst wel eenige tegenweer / maar waren ten laatsten genoodzaakt het op te geven. Hy Meester van de Vice Admiraal zijnde / resolveerde het Oorlogschip aan te doen / hopende / indien hy 't zelve kon veroveren / zig Meester van de heele Vloot te maken. Ten dezen eynde liet hy aanstonds zijn Barque in de grond boren / en op het Schip dat hy veroverd had de Spaansche Vlagge wajen / en het Anker opwinden / de meeste Spanjaards door beloften en dreygementen dwingende om hem te helpen. Maar zo dra had het Oorlogschip niet bespeurd dat een Schip uyt de Vloot begon zeyl te maken / of hy deed het zelve / vrezende dat het Bootsvolk voornemens was om met de Rijkdom / die 't in had / door te gaan. De Rovers het Oorlogschip mede onder zeyl ziende / lieten hier op aanstonds af van deze onderneming / haar zelfs in geen staat vindende om geweld met geweld tegen te gaan / doende alleenig hun best om uyt de Rivier in 't rumme zop te raken / het Oorlogschip dit ziende / maakten 'er aanstonds Jagt op. De Rover / om 't Oorlogschip t' ontkomen / zette tot zijn ongeluk al by wat hy konde / want de wind beginnende te wakkeren / raakten zijn grote Mast over boord / waar door 't hem onmogelijk was te komen ontvlugten.

Hy gaat na Rio dela Hache en overvald de Paarl-visschers.

Neemt de Vice Admiraal.

Resolveerd het Oorlogschip aan te doen.

Verliezen haar grote Mast.

Door dit ongelukkig toeval begon het Oorlogschip hand over hand op de Rover te winnen en hem eyndelijk in te halen / maar deze bevindende nog 22 gezonde Mannen op te hebben / de rest dood of gewond zijnde / gaven de moed niet verloren / resolveerende haar huyd ten duurtsten te verkopen en haar zo lang te weeren als mogelijk was / 't geen ze ook voor eenige tijd zeer dapperlijk deden / tot dat ze eyndelijk gedwongen wierden zig over te geven / evenwel onder deze voorwaarden dat ze niet als Slaven zouden gehandeld worden om steenen te dragen of voor drie of vier Jaren tot andere arbeyd gebruykt worden / gelijk als ze met de

Geven haar over.

Negers

Negers doen/ maar dat ze ten eersten aan een vry Land zouden aan Land gezet worden. 't Geen hun toegestaan wierd/ dus moesten ze zig met al 't geen ze genomen hadden overgeven/ 't welk alleenig aan Paarlen over de 100000 stukken kwam te bedragen/ behalven het Schip/ Provisie/ Goederen/ &c. al het welke dit de Rijkste Prijs zou gemaakt hebben die ze hadden konnen wenschen/ en die ze zekerlijk weg gesleept zouden hebben/ indien ze/ gelijk gezegt is/ haar grote Mast niet verloren hadden.

Ik oordeel de Lezer geen ondienst te zullen doen om een andere onderneming/ niet minder aanmerkenswaardig als de reeds verhaalde/ hier in te voegen. Een zekere Rover uyt Portugal geboortig/ en daarom Bartholomeus de Portugees genaamt/ met een Bark van Jamaica/ gemonteert met 4 Bassen/ op hebbende 30 Man/ omtrent Cabo de Corrente by het Eyland Cuba kruyssende/ ontmoetede een groot Schip komende van Maracaibo en Cartagena, en na de Havana gedestineerd/ gemonteerd zijnde met 20 Stukken en op hebbende 70 Man so Passagiers als Bootsvolk/ welk Schip hy aanstonds besloot t' attacqueren en viel 'er 30 dapper op aan dat hy 't zelve na een lang en hardnekkig gevegt veroverde. Dus Meester van 't Schip/ en de wind contrarie zijnde om na Jamaica te keeren/ resolveerden ze na Cabo St. Anthonio (aan de Westzijde van Cuba gelegen) te gaan. Om aldaar versch water in te nemen/ waar aan ze groot gebrek hadden. *Bartholomeus de Portugees* *Neemt een groot Spaansch Schip.*

Omtrent Cabo St. Anthonio gekomen zijnde/ ontmoeten ze op 't onvoorzienst drie grote Schepen die van Nova Hispanien komende na de Havana gingen/ door dewelken zy (niet magtig zijnde t' ontvlugten) hernomen en gevangen wierden/ en van al haar Rijkdommen/ die ze eerst even te voren bekomen hadden/ beroofd: want de prijs door haar veroverd was geladen met 120000 pond Cacao en 70000 stukken van agten. Twee dagen na dit haar ongeluk beliep haar een zware storm waar door de Schepen van malkander af raakten/ en het grote Schip daar deze Rovers op waren geraakte in Campeche: veel der voornaamste Kooplieden aan boord komende om de Capiteyn te verwelkomen/ konden aanstonds deze Portugeesche Rover/ die genoeg onder hun befaamt was wegens de veelvoudige Moorden en Roveryen op die Kusten gepleegt/ 't geen ze nog in versche geheugenis hadden. *Word genomen en verliest zijn vryheyd.*

Des anderen daags na haar komste/ zond de Magistraat om de gevangenen van boord te halen en na haar verdienste te straffen/ maar vrezende dat de Capiteyn van de Rovers hun mogt ontsnappen/ gelijk hy (by haar te voren gevangen geweest zijnde) nog eens gedaan had/ oordeelden ze best hem dien dag aan boord te laten bewaren/ tot dat ze een Galg zouden opgeregt hebben om 'er hem des anderen daags aan op te knopen: dit gerugt kwam Bartholomeus wel haast ter ooren/ waar door hy op alle middelen bedagt was om die nagt t' ontvlugten/ ten dezen eynde nam hy twee aarde potten in dewelke de Spanjaards gewoon zijn *Is in gevaar van gehangen te zullen worden.*

Wijn uyt Spanjen in de West-Indiën te brengen / en stopten ze met Kurk digt toe / voornemens zijnde om ze in 't zwemmen te gebruyken / even gelijk die gene die in die kunst onervaren Kurken of ledige Blazen gebruyken. Deze nodige voorbereyding hebbende gemaakt / wagte hy tot dat ze alle in slaap waren / maar geen kans ziende om zijn wagter / die zeer naarstig op hem paste / t' ontvlugten / sneed hy hem met een mes / 't welk hy heymelijk had weten te bekomen / den hals af / daar op liet hy zig zoetjes in 't water glijden / en door behulp van de twee gezeyde kannen / hoewel hy noyt geen zwemmen geleerd had / geraakte hy aan Land / lopende aanstonds Boschwaards in / alwaar hy zig (niet dervende te voorschijn komen) drie dagen verschuylde / niet anders nuttigende als wilde Kruyden.

Hy dood zijn bewaarder en ontvlugt.

De volgende dag lieten die van de Stad naarstig na hem in 't Bosch (daar ze dagten dat hy zig zekerlijk in begeven had) zoeken. 't Welk Bartholomeus uyt een holle Boom / waar in hy zig verscholen had / genoeg kon zien / en doe ze weder na de Stad gekeerd waren / kroop hy weder uyt zijn schuylplaats / nemende zijn weg na del Golfo triste omtrent 40 Mylen van Campeche leggende / alwaar hy eindelijk na veertien dagen reyzens aankwam / geduurende welke tijd hy uytnemende honger en dorst moest lijden / geen andere voorraad by zig hebbende als een kleyne Calabas met water gevuld / en hebbende niet anders tot spijze als een weynig Mosselen die hy by 't Strand aan de Klippen vong. Ondertusschen moest hy eenige Rivieren passeeren / en niet konnende zwemmen / was hy wederom in de grootste benauwtheyd des Werelds / eyndelijk vond hy aan Strand een oude Plank leggen die door de Zee daar was aangespoeld / daar eenige grote Spijkers in waren / die hy 'er met steenen uytklopte / en niet zonder grote arbeyd zo lang op een steen sleep tot dat ze by na als messen snijden konden / waar mede hy eenige takken van Bomen afsneed / en dezelve zo goed als hy konde by een voegende / maakten 'er een Vlot af daar hy de Rivieren mee over geraakten. Eyndelijk / gelijk wy gezegt hebben / aan Cabo de Golfo triste komende / vond hy daar een Roofschip van zijn eygen Makkers / komende van Jamaica: aan deze verhaalden hy al zijn ongelukken en tegenspoeden / met eene verzoekende om hem een Vaartuyg met 20 Man te willen geven / met welk gezelschap alleen hy beloofde na Campeche te zullen keeren / en het Schip 't welk in de Rivier lag / en door 't welk hy omtrent 14 dagen te voren genomen was geweest / te bespringen. Ze stonden aanstonds zijn verzoek toe / en maakten een Vaartuyg gereed / waar mede hy t' zeyl ging om zijn voornemen uyt te voeren / 't geen hy ook binnen de agt dagen na dat hy van Golfo triste vertrokken was / deftig volbragt. Want zo dra was hy niet tot Campeche gekomen / of hy voer met een onverschrokke moed en zonder eenig gerugt te maken na 't Schip toe / die van 't Schip meenden in 't eerst dat het een Vaartuyg was 't welk met Contrabande waren van Land kwam / en bereyden hun daarom

Word te vergeefs gezogt.

Lijd grote armoede.

Komt aan Golfotriste.

Bekomt een Vaartuyg.

En herneemt het Schip daar

om tot geen tegenweer / dog ze vonden haar wel haast in 'er mening bedrogen / want zo haast was de Rover niet aan boord / of sprong niet alle Man over / vallende zo dapper op hun aan dat de Spanjaards in korten tijd gedwongen waren zig over te geven. hy op gevangen geweest was.

Aldus Meester van 't Schip zijnde kapten ze aanstonds het Anker en liepen onder zeyl / uyt vreze van door eenige andere Vaartuygen vervolgt te worden. Dit geschiede niet zonder hun grote blijdschap / haar in 't bezit van zulk een braaf Schip ziende / voornamentlijk Portugees, die (door een tweede verandering van 't geluk nu weder rijk en magtig geworden was / daar hy korts te voren op dit zelfde Schip gevangen en gecondemneerd was om gehangen te worden) hier door verhoopte groter dingen uyt te voeren / daar hy ook toe zou hebben konnen komen / nademaal 'er in 't Schip nog een zeer grote quantiteyt rijke koopmanschappen waren / hoewel 'er 't geld uytgeligt en in de Stad gebragt was: maar terwijl hy cours na Jamaica stelde / wierd hy by 't Eyland Pinos aan de Zuydzijde van Cuba gelegen / van een heftige storm aangetast / die zijn Schip tegens de Klippen Jardmos genoemd aan spaanderen smeet. Dog Portugees met zijn gezelschap ontkwamen 't in een Canoë, waar mee ze tot Jamaica aankwamen / alwaar hy niet lang bleef of hy begaf zig weer ter Zee en tot nieuwe ondernemingen / maar was altijd ongelukkig. Hy verliest door storm zijn Schip. Ontvlugt in een Canoë.

Niet minder aanmerkenswaardig zijn de daden van een andere Rover die tegenwoordig nog op Jamaica woond / die in verscheyde gelegentheden wonderlijke dingen uytgevoerd heeft. Hy is een Groninger van geboorte / maar om dat hy lang in Brazil gewoond heeft / hebben ze hem de bynaam van Braziliaan gegeven. Doen de Portugeesen de Hollanders Brazil weder ontnamen / waren verscheyde Natien alsdan daar wonende (als Engelsche, Fransche, Hollanders en andere) genoodzaakt zig elders heen te begeven. Deze Perzoon begaf zig na Jamaica / alwaar hy niet wetende aan de kost te komen zig onder 't gezelschap der Rovers begaf. Hy voer eerst eenige tijd voor gemeen Man / en droeg zig zo wel dat hy van yder ontzien en bemind wierd / eenige van 't Bootsvolk op een zekere dag met hun Capiteyn verschil hebbende / liepen de woorden zo hoog dat ze hem verlieten / wordende door Braziliaan gevolgd / wien ze tot hun Leydsman kozen / en korts daar na een kleyn Vaartuyg bekomen hebbende / maakten ze Rok Capiteyn. Rok Braziliano Word tot Capiteyn verkozen.

Weynig dagen hier na / nam hy een groot Schip komende van Nova Hispanien, daar veel geld in was / 't welk hy tot Jamaica opbragt / door welke daad hy in grote reputatie kwam / hoewel hy zig andersints zeer kwalijk droeg / want dikwils dronken en vol zijnde liep hy langs de straat als een dol mensch / slaande en wondende alle die hem tegens kwamen / zonder dat 'er zig ymand tegens dorst stellen. Tegens de Spanjaards had hy een onverzoenlijke haat opgevat / en was tegens die Natie ook zo Barbarisch wreed / dat hy 'er verscheyden aan houte Speeten heeft doen bra- Neemt een groot Schip.

braden alleen om dat ze hem geen plaatzen wilden aanwijzen daar hy Verkens kon steelen.

Hy verliest zijn Schip en ontvlugt met een Canoë.

Op een zekere tijd op de Kust van Campeche kruyssende / wierd hy door een zware storm beloopen die zijn Schip tegens Strand aan stukken smeet / hy geraakte met zijn Volk in een Canoë aan Land / maar konden anders niet als hun Geweer nevens een weynig Kruyd en Lood bergen. Ze namen aanstonds haar weg na Golfo triste (de gemeene Wijk der Rovers) lijdende op weg grote honger en dorst / gelijk gemeenlijk in woeste plaatzen gebeurd; dog het slimste van allen was datze door 100 Spaansche Ruyters verbolgd wierden. Braziliano het nakende gevaar bemerkende / moedigde zijn gezellen met deze woorden aan. Makkers, zeyde hy / gy ziet het gevaar dat ons dreygt voor oogen, 't is zeker dat de *Spanjaards* op ver na zulke goede Soldaten niet zijn als wy; past het ons dan niet beter, daar wy dog niet konnen (al wilden wy) ontvlugten, dat we haar d' overwinning betwisten, en liever met het Zwaard in de vuyst een eerlijke dood sterven, gelijk het dappere Mannen betaamt, als ons aan de Spanjaarden zo lafhertig over te geven, die ons zekerlijk met d' uyterste Tormenten ter dood zullen brengen; wat my aangaat, ik heb besloten my tot het uyterste te defendeeren. De Rovers waren maar dertig in 't getal / dog door haar dappere Overste dus aangemoedigt besloten ze eenparig t' overwinnen of te sterven. Hier op stelden ze haar in postuur / wagende zo lang tot dat ze de Spanjaards onder 't bereyk van hun Musquetten hadden / die ze doe zo gelukkig losten dat met yder schoot een Ruyter van 't Paard geligt wierd; dit Gevegt duurde omtrent een uur / waar na de Spanjaards de vlugt namen; de Rovers dus Meester van 't Veld zijnde / plonderden de doden / en die nog lagen te zieltogen met de Kolven van haar Musquetten voort aan kant helpende / namen de Paarden die ze in 't Veld vonden / en vervolgden dus op hun gemak haar weg. Braziliano had in deze strijd twee doden en maar twee gekwetsten bekomen.

Word door een party Spanjaards vervolgt.

Eer ze nog aan Golfo triste kwamen / verspieden ze een weltoegeruste Bark van Campeche aan de Kust ten Anker leggende / om eenige Canoës die daar waren gekomen om Hout te laden / te dekken. Hier op zonden ze ses Man uyt om op de Canoës te passen / die 'er des anderen daags morgens (terwijl het Volk in 't Bosch was gegaan om Hout te kappen) Meester van wierden en het aan hun Makkers weten lieten / die ze voort bemanden en 'er de Convojer mede veroverden; dus de heele Vloot in 'er geweld hebbende / gebrak haar anders niet als eenige voorraad / 't geen ze heel weynig in deze Vaartuygen vonden. Dog dit gebrek wierd door de Paarden die ze met haar gebragt hadden / verbuld / welke ze doden en zouteden met het zout dat ze by goed geluk in de Bark vonden / en met het welke ze haar moesten behelpen tot dat ze beter konden bekomen. Korts daar na nam hy nog een ander Schip van Nova Hispanien komende om na Maracaibo te gaan / geladen met verscheyde koop-

Nemen een Vloot Canoës met de Convojer.

Als mede een Schip van Nova Hispanien.

koopmanschappen en stukken van agten. Met al het welke hy tot Jamaica gelukkig kwam t' arriveeren / en volgens haar gewoonte in korte dagen alles wederom in Kroegen en Hoerhuyzen doorbragt / zig tot alle zoort van Debaucherye overgevende; eenige dezer Rovers konnen wel in een nagt over de 2 of 3000 stukken van agten doorbrengen / ja zodanig alles opmaken dat ze des anderen daags nauwelijks een Hembd aan 't Lijf hebben. Ik heb zelf gezien dat 'er een 500 stukken van agten aan een gemeene Hoer gaf alleen om haar naakt te mogen zien. Mijn eygen Meester kogt zomtijds een Pijp Wijn / en die op 't midden van de straat leggende / dwong hy alle die voorby gingen met hem te drinken / hun dreygende andersints met een Pistool te doorschieten / 't zelf de deed hy met Tonnen Bier / de drank over de straat gojende en de Lieden haar klederen daar mee begietende / zonder agt te geven of hy het gewaad bedorf om niet. De Rovers konnen op een nagt over de 3000 stukken van agten doorbrengen.

De Rovers zijn tegens malkanderen zeer mild; wanneer ymand alles verloren heeft / 't welk menigmaal door zulk een manier van leven gebeurd / zullen ze hem wederom van alles rijkelijk mededeelen. In Kroegen en Drinkhuyzen hebben ze mede groot credijt / dog op Jamaica behoeven ze niet al te diep in schulden te vervallen / nademaal d' Inwoonders aldaar malkander ligtelijk om schuld verkopen. 't Is mijn Patroon gebeurd dat hy om een schuld die hy in een Kroeg (daar hy zijn meeste middelen in verteerd had) gemaakt had / verkogt wierd. Deze Man had nog pas drie Maanden te voren over de 3000 stukken van agten in gereed geld gehad / die alle in die korte tijd doorgebragt waren. Dog om weder tot ons verhaal te keeren.

Na dat Braziliano dus alles doorgebragt had / was hy genoodzaakt weder in Zee te gaan en op nieuw zijn geluk te zoeken / hy begaf zig weder na de Kust van Campeche, zijnde zijn gewoonlijke verzamelplaats; vijftien dagen na zijn komst aldaar / begaf hy zig in een Canoë om de Haven van die Stad te verspieden en te zien of hy zig niet van eenig Spaansch Schip Meester kon maken. Maar hy was zo ongelukkig dat hy met al zijn Volk gevangen en aanstonds voor de Gouverneur gebragt wierd / die 'er in een stinkend gat wierp / voornemens zijnde haar alle op te knopen. En zou het zonder twijffel in 't werk gesteld hebben / indien Braziliano deze List / die haar ook het leven behield / niet bedagt had; hy schreef in de naam van andere Rovers die op Zee waren / een Brief aan de Gouverneur / van Inhoud: Dat hy zorg zou dragen om de perzonen die in zijn handen gevallen waren wel te handelen, want indien hy ze in 't minste kwalijk handelde, zwoeren ze dat ze noyt aan eenige *Spanjaards* die ze in handen kregen, kwartier zouden geven. Deze Rovers dikwils tot Campeche en in andere plaatzen van West-Indiën, onder Spanjen gehorende / geweest zijnde / zo vreesde de Gouverneur dat indien hy deze straften / hun Makkers veel kwaad zouden konnen bedrijven / waarom hy haar ontsloeg / evenwel onder Eede dat ze voor altoos haar

Braziliano gaat weder in Zee.

Word gevangen.

Weder in vryheyd geſteld en na Spanjen gezonden.

haar Zee-Roveryen zouden verlaten. En zond haar als gemeene Matrozen met de Galioenen na Spanjen. In deze Reys wonnen ze gezamentlijk 500 stukken van agten over; zo dat ze na haar aankomste aldaar niet lang bleven/ maar haar van alle noodzakelijkheden voorzien hebbende/ keerden ze wederom na Jamaica: van waar ze wederom aanſtonds in Zee gingen/ bedrijvende veel groter Roveryen en wreedheden als te voren/ voornamentlijk d'arme Spanjaards die ze in handen kregen op alderhande wijze tormenteerende.

Komt weder in Jamaica.

De Spanjaards geen kans ziende om iets op dit Volk te winnen of hun getal te verminderen/ besloten dagelijks het getal van haar Koopvaarders te verminderen/ dog dit was mede zonder vrugt/ want de Rovers zo veel Schepen niet meer in Zee vindende/ begonden in Troepen te vergaderen/ en Landtogten in haar gebied te doen/ Steden/ Dorpen en Vlekken verwoeſtende/ plonderende/ brandende en rovende al het gene ze konden.

De Rovers beginnen Landtogten t'ondernemen.

Louis Scot.

d'Eerſte Rover die deze Landtogten eerſt in handen nam/ was eene Louis Scot, die de Stad Campeche ingenomen en geplonderd heeft/ rovende en verwoeſtende al het gene hy konde; en na dat hy nog een groot Rantzoen haar had afgedwongen/ de Stad eerſt verliet. Na Scot kwam een ander/ genaamt Mansveld, die Granada invadeerde en doordrong tot in de Zuyd Zee, tot dat hy eyndelijk door gebrek van voorraad genoodzaakt was te rug te keeren/ hy nam het Eyland St. Catharina in/ alwaar hy eenige gevangene bekwam/ die hem de weg na Carthagena in nieuw Granada gelegen/ aanwezen. Dog de ſtoute daden en ondernemingen van eene Jan Davidz tot Jamaica geboren konnen wy hier met zwijgen niet voorby gaan/ waar van sommige zeer aanmerkelijk waren/ voornamentlijk zijn wonderbare voorzigtigheyd en dapperheyd in het bovengemelde Koninkrijk van Granada betoond. Deze Rover een geruyme tijd in de Golf van Pocatauro gekruyſt hebbende/ om op de Schepen die van Carthagena na Nicaragna ſtonden te komen/ te paſſen/ en geen van dezelve ontmoetende/ besloot ten laaſten in Nicaragna te Landen/ het Schip op de Kuſt verbergende. Dit voornemen ſtelde hy wel haaſt met 'er daad in 't werk/ nemende 80 Man uyt 90 die hy in alles had/ (waar van hy 'er tien liet om op het Schip te paſſen) die hy gelijkelijk in drie Canoës verdeelde/ met voornemen de Kerken te beroven en de Huyzen der voornaamſte Inwoonders van Nicaragna te plonderen. Dus voeren ze in haar Canoes by nagt de Rivier die na de Stad leyde/ op/ by dag haar met 'er Schuyten onder de Takken van Bomen/ die langs de kant van de Rivier in grote menigte groeyen en ver over het water hangen/ verbergende. De derde nagt aan de Stad gekomen zijnde/ wierden ze wel van de Schildwagt ontdekt/ dog die meende/ als hy ze Spaanſch hoorde spreken/ dat het Viſſchers waren/ die uyt geweeſt zijnde om te viſſchen weder t' huys kwamen. Ze hadden een Indiaan by hun/ die/ om dat zijn Meeſter hem tot Slaaf had willen maken/

Mansveld.

Jan Davidz.

Hy Land aan Nicaragna.

ken/ van hem weg gelopen was/ deze sprong 't eerst aan Land en doorstak aanstonds de Schildwagt/ dit gedaan zijnde kwamen ze gelijkelijk in de Stad/ gaande voort na drie of vier Huyzen van de voornaamste Stedelingen/ daar ze zagjes aanklopten/ dewelke gelovende het Vrienden te zijn de deuren openden/ waar op de Rovers met alle magt indrongen/ steelende al het geld en Zilver dat ze vinden konden. Ook spaarden ze de Kerken nog gewijde dingen niet/ dewelke alle zonder eenig ontzag of eerbiedigheyd geplonderd en ontheyligd wierden. Ondertusschen hadden die genen die haar handen ontvlugt waren/ door haar schreeuwen en kermen de geheele Stad in oproer gebragt en de Burgers op de been/ 't welk de Rovers vernemende aanstonds deed de vlugt nemen/ een grote Roof en eenige gevangenen met haar nemende/ die ze met haar leyden/ om dat indien eenige van hun door de Spanjaards mogten gekregen worden/ zy deze konden gebruyken om 'er haar Makkers mede te lossen. Dus geraakten ze aan hun Schip en staken met grote spoed in Zee/ dwingende de gevangenen eer ze ze wilden los laten/ om 'er zo veel vleesch als ze tot haar Reys na Jamaica nodig hadden/ te bezorgen/ dog zo dra hadden ze het Anker niet geligt/ of ze zagen een Troep van omtrent 500 Spanjaards alle wel gewapend op Strand verschijnen/ op wien ze eenige schoten deden/ waar door ze haar noodzaakten het Strand te verlaten/ dog niet zonder groot hartzeer van de Rovers met zo veel Zilver uyt haar Kerken en Huyzen weg te zien zeylen.

Doden de Schildwagt en komen in de Stad.

Plonderen Huyzen en Kerken.

En raken met de buyt weg.

Worden door 500 Spanjaards te vergeefs vervolgd.

De Rovers kregen in deze gelegentheyd over de 4000 stukken van agten in geld/ behalven veel Zilver en Juweelen die t' zamen wel over de 50000 stukken van agten en meer waardig waren/ met al 't welke ze korts daar na gelukkig tot Jamaica arriveerden. Maar dit zoort van menschen nooyt lang Meester van 'er geld zijnde/ waren wel haast weder gedwongen door diergelijke middelen meer te zoeken: en Capiteyn Davidz korts hier na tot Admiraal van 7 of 8 Schepen verkoren zijnde/ ging met deze Vloot na de Noordkust van Cuba om op de Vloot van Nova Hispanien komende/ te passen/ dog deze Schepen missende gingen ze na Florida, alwaar hy zijn Volk Lande/ en het Stedeken genaamt St. Augustin dela Florida plonderden. Het Casteel had een bezetting van 200 Man in/ maar konden het plonderen der Stad niet beletten.

Jan Davidz word Admiraal van de Rovers gemaakt.

Hy plonderd het Stedeken St. Augustin dela Florida.

Tot dus verre van de gelegentheyd van Hispaniola en Tortuga, als mede stukswijze van eenige voorname Rovers gesproken hebbende; zullen wy nu vervolgens de daden van twee der voornaamste Zee-Rovers verhandelen/ welke zeer schrikkelijk en onmenschelijk met de Spanjaards hebben omgesprongen.

VIII. HOOFDSTUK.

d' Opkomst van *Francois Lolonois* en beginzel zijner Roveryen.

Francois Lolonois

FRancois Lolonois was in dat gedeelte van Vrankrijk geboren 't welk Les Sables d' Olonne of de Sanden van Olonne genaamt word. In zijn Jeugd wierd hy voor Knegt of eer Slave volgens de voorgemelde gewoonte na de Caribische Eylanden vervoerd, van waar hy na zijn tijd uytgediend te hebben tot Hispaniola kwam. Hier begaf hy zig eenige tijd by de Jagers, eer hy zijn Roveryen op de Spanjaards begon, dewelke wy tot aan zijn ongelukkig eynde vervolgens verhalen zullen.

Vaart voor Matroos.

Bekomt een Schip.

In 't eerst deed hy twee of drie togten als gemeen Matroos, waar in hy zig zo dapper kweet, dat hy de gunst van Monsieur de la Place, als doen Gouverneur van Tortuga, won, die hem een Schip gaf om 'er zijn geluk mede te zoeken, dat hem in 't eerst heel mede liep, door dien hy in korte tijd grote Rijkdommen by een vergaderde. Maar zijn wreedheden tegens de Spanjaards waren zodanig dat de faam daar van door geheel Indiën vloog, en zodanig een schrik in de Spanjaards bragt, dat ze in zijn tijd liever vegtenderhand wilden sterven of het Schip in de grond boren als zig aan hem overgeven, wetende dat ze geen genade van hem te verwagten hadden. Dog het geluk zelden standvastig zijnde, keerde hem na eenige tijd de Rug: want hy verloor in een zware storm zijn Schip op de Kust van Campeche, al 't Volk wierd geborgen, maar zo dra waren ze niet aan Land gekomen, of wierden door de Spanjaards vervolgd, die 't meeste part van hun dood sloegen en Lolonois kwetste, die 'er zekerlijk het Leven by ingeschoten zou hebben, indien hy de volgende List niet gebruykt had; hy mengde onder het bloed dat uyt zijn wonden vloeyden eenig zand, waar mede hy zijn aangezigt en andere deelen van 't Lichaam besmeerde, kruypende zo onder de doden die daar lagen, alwaar hy zo lang bleef leggen, tot dat de Spanjaards het Veld verlaten hadden. Doen stond hy op en begaf zig na 't Bosch, alwaar hy zijn wonden best doenlijk verbond, waar na hy zig, in Spaansche kleederen vermomd zijnde, op weg na Campeche begaf, daar hy eenige Slaven ontmoetede, die hy vryheyd beloofde indien ze hem wilden gehoorzamen, en zig onder zijn geleyde betrouwen, 't welk zy aannamen, en een Canoe gestolen hebbende, begaven ze zig met hem in Zee, en kwamen gelukkig tot Tortuga, de gemeene Wijk van alle Godloosheyd, en gelijk als de kweekplaats van Rovers en Dieven, t' arriveeren. De Spanjaards ondertusschen eenige van zijn Makkers gevangen bekomen hebbende, hielen dezelve in beslote gevangenis, en vroegen hun dikwils wat

Verliest het in een storm.

Word door de Spanjaards gekwetst.

Ontkomt het door List.

Begeeft zig na Campeche.

dat

dat van hun Capiteyn geworden was. Die niet anders wetende tot antwoord gaven/ dat hy dood was. 't Welk de Spanjaards zodanig verheugde dat ze Vreugdevieren aanstaken en God opentlijk dankten dat hy haar van zulk een wrede Rover verlost had.

De Spanjaards geloven hem dood te zijn.

Hoewel hy nu tot zulk een lage trap van 't geluk gebragt was/ kreeg hy evenwel door List weder een ander Scheepje in zijn magt/ waar mee hy (het met 21 Man bemand hebbende/ en met Wapenen en andere behoeften wel voorzien) zig na 't Eyland Cuba begaf voor een Stedeken delos Cajos genaamt/ welkers Inwoonders grote handel met Huyden/ Tabak en Zuyker drijven/ in kleyne Barken/ alzo ze wegens d' ondiepte langs de Kust geen groter Schepen konnen gebruyken. Hier meende Lolonois een grote buyt te bekomen/ dog door 't goed geluk van eenige Visschers die hem zagen/ en door Gods genade ontkwamen d' Inwoonders het gevaar/ die aanstonds een Bode over Land na d' Havana stierden/ om aan de Gouverneur te klagen dat Lolonois met twee Canoes gekomen was om haar te bederven. De Gouverneur kon dit/ nademaal hy brieven van Campeche ontfangen had dat hy dood was/ nauwelijks geloven/ dog op haar ernstig aanhouden zond hy een Schip met 10 Stukken en 90 Man tot haar hulpe/ gevende hun uytdrukkelijk bevel/ dat ze in zijn tegenwoordigheyd niet weer behoefden te komen t' en zy ze die Rovers t' eenemaal uytroeyden. Ten dezen eynde gaf hy hun een Neger mede om voor Beul te dienen/ met ordre dat ze aanstonds al de Rovers maar zouden ophangen, uytgenomen hun Capiteyn *Lolonois*, die ze levendig na d' *Havana* brengen zouden. Dit Schip arriveerde tot Cayos, van 't welk de Rovers tijding kregen/ die in plaats van te vlugten het in de Rivier Estera, daar het ten Anker lag/ opzogten/ en eenige Visschers betrapt hebbende dwongen ze die om hun by nagt de mond der Rivier te wijzen. Ze kwamen omtrent ten twee uuren in de nagt digt by het Schip/ en de Wagt hun toeroepende van waar ze kwamen, en of ze ook eenige Rovers gezien hadden? Waar op ze een van de gevangene Visschers deden antwoorden/ dat ze nog Rovers nog ieds dat 'er na geleek ontmoet hadden. Welk antwoord haar deed geloven dat de Rovers/ van 'er komst verwittigt/ gevloden waren. Dog ze bevonden wel haast het tegendeel/ want met het aanbreken van den dag wierden ze aan beyde zijden door deze twee Canoës met zulk een geweld besprongen/ dat hoewel de Spanjaards alle mogelijke tegenstand boden/ ze evenwel genoodzaakt wierden het op te geven/ wordende door de Rovers met het Swaard in de buyst om laag gedreven. Lolonois deed haar doe een voor een boven komen en liet ze het hoofd afslaan; onder andere kwam de Neger die voor Beul zou gediend hebben/ mede boven/ die zeer erbarmlijk om genade bad/ zeggende tegens Lolonois dat hy aangestelde Beul op dat Schip was; en indien hy hem wilde in 't Leven sparen/ hy alles dat hy begeerde aan hem getrouwelijk wilde bekent maken; Lolonois deed hem eerst al wat hy wist bekennen/ en beval hem doen met de

Gaat weder in Zee.

Zijn wreedheyd.

rest om te brengen. Dus bragt hy ze alle ter dood / uytgenomen een die hy in 't Leven spaarde / en aan de Gouverneur van d' Havana te rug zond met de volgende boodschap in Geschrift. Ik zal van nu voortaan noyt aan eenige *Spanjaard* kwartier meer geven, en ik heb grote hoop aan uw eygen perzoon dezelfde straffe te volbrengen, die ik aan die genen die gy tegens my gezonden hebt, heb doen lijden; dus heb ik en zal verder tragten de vriendschap, die gy my en mijn medemakkers voornemens waard te bewijzen, t' erkennen. De Gouverneur door deze kwade tijdinge geheel ontsteld / zwoer in tegenwoordigheyd van verscheyde perzonen / dat hy noyt aan eenige Rover die in zijn handen kwam te vallen / eenige genade zou bewijzen: maar de Inwoonders van d' Havana baden hem hy zulk een voornemen niet te willen blijven / ziende dat de Rovers zekerlijk het zelfde wederom zouden doen. En zy hadden honderdmaal meer gelegentheyd om zig te wreken als hy. En dat, genoodzaakt zijnde haar kost met visschen te winnen, zy hier na altoos in gevaar van haar leven zouden zijn. Door deze Redenen wierd hy bewogen de strengheyd van zijn Eed te matigen / en zijn toorn wat te breydelen.

Nu had Lolonois wel een goed Schip bekomen / maar zeer weynig Volk op en ook weynige voorraad in / om het een en 't ander te bekomen rezolveerde hy van d' een tot aan d' ander Kust te kruyssen / 't welk hy eenige tijd zonder goed gevolg gedaan hebbende / besloot hy na Maracaibo te gaan / allwaar hy een Schip nam met verscheyde koopmanschappen geladen / hebbende ook veel geld in tot inkopinge van Cacao. Met deze prijzen keerde hy wederom na Tortuga, allwaar hy met grote blijdschap van d' Inwoonders ontfangen wierd / hy bleef hier niet lang of nam voor een Vloot (die bekwaam zijn zoude om 500 Man te konnen overvoeren) uyt te rusten / en daar mede Steden / Dorpen en Vlekken te plonderen / ook eyndelijk Maracaibo in te nemen / ten dezen eynde wist hy dat het Eyland Tortuga hem veel brave en dappere Mannen tot zulke ondernemingen bekwaam / kon beschaffen. Behalven dat hy verscheyde gevangenen in zijn dienst had / die de wegen en plaatzen daar hy 't op gemunt had / zeer wel bekent waren.

Hy neemt een Schip.

IX. HOOFDSTUK.

Lolonois rust een Vloot toe om op de *Spaansche* Eylanden in *America* te Landen.

Een andere Rover vervoegt zig by Lolonois.

Lolonois van dit zijn voornemen aan al de Rovers die zo wel t' huys als nog in Zee waren / kennisse doende hebben / kreeg daar door in weynig tijds over de 400 Man by een. Behalven dat 'er nog op Tortuga een andere Rover was / Michaël de Basco genaamt / die door

door zijn Roveryen zo veel rijkdommen by een geschraapt had dat hy 'er op zijn gemak van konde leven / en niet meer behoefde in Zee te gaan. Daar en boven Majoor van het Eyland zijnde / deze de grote toebereydzelen ziende die Lolonois maakte / verboegde zig by hem / met aanbieding dat indien hy hem het gebied over de Troepen te Land wilde laten (nademaal het geheele Land en des zelfs toegangen hem zeer wel bekend waren) hy deel aan zijn geluk wilde hebben en met hem gaan. Ze kwamen op eenige voorwaarden met malkanderen over een / tot grote vreugde van Lolonois, die wel wist dat Basco voor een goed Soldaat befaamt / en goede Daden in Europa verrigt had. Dus begaven ze zig al t' zamen t' Scheep in agt Vaartuygen / van dewelken dat van Lolonois (gemonteerd zijnde met 10 Stukken) het grootste was.

Gaan t' zeyl en komen te Bayaha.

Alles klaar en 't geheele gezelschap bestaande in 660 perzonen / aan boord zijnde / gingen ze in 't laast van April onder zeyl / cours stellende na Bayaha, leggende aan de Noordzijde van Hispaniola. Alhier kregen ze nog eenige Fransche Jagers in haar gezelschap / die vrywillig hun dienst aanboden / en verzagen haar hier van Victualie en andere noodzakelijkheden tot haar Reys.

Gaan weder t' zeyl en nemen een Spaansch Schip.

Van hier gingen ze wederom de laaste van July t' zeyl / cours stellende na d' Oostpunt van 't Eyland genaamt Punta de Espada, hier omtrent een Schip in 't gezigt krijgende van Puorto Rico na Nova Spanje gaande / geladen met Cacao / beval Lolonois de rest van de Vloot hem by Savona, ten Oosten van Punta de Espada leggende / in te wagten / terwijl hy voornemens was dit Schip alleen te veroveren. De Spanjaards reeds twee uuren met haar gevogten hebbende / en wel wetende dat het Rovers waren / wilden evenwel niet vlugten / maar wel gewapend en voorzien zijnde bereyden hun tot verdere tegenweer / maar waren evenwel eyndelijk / na dat de strijd drie uuren geduurd had / gedwongen zig over te geven. Ze vonden in dit Schip 120000 pond Cacao, 40000 stukken van agten in geld / en de waarde van omtrent nog 10000 in Juweelen. Lolonois zond dit Schip aanstonds na Tortuga om daar te lossen / met bevel ten spoedigsten mogelijk na Savona te keeren / alwaar hy 't zoude inwagten. Ondertusschen de rest van de Vloot omtrent Savona komende / ontmoete een ander Schip komende van Coman, met Krijgsbehoeften en geld tot betalinge der bezetting van Hispaniola geladen / 't welk ze zonder eenige tegenstand namen / hoewel het met 8 Stukken gemonteerd was. Hier vonden ze in 7000 pond Buskruyd / een groot getal Musquetten en diergelijke met 12000 stukken van agten.

Des zelfs lading.

Deze gelukkige beginzelen moedigden de Rovers geweldig aan / voornamentlijk nadien ze in een korte tijd haar Vloot weder gerecruteerd hadden. Want zo dra was het eerste Schip tot Tortuga niet gearriveerd / of de Gouverneur gaf last het zelve aanstonds t' ontladen / en zond het korts daar na met versche voorraad en andere noodwendigheden aan Lolonois te rug / op dit Schip begaf zig Lolonois, het vorige aan zijn

Mak-

Makker Anthony Depuis genaamt overlatende. Hy had ook eenig versch Volk gekregen in plaats van die genen die hy zo in 't nemen der gezeyde prijs als door ziekte verloren had/ waar door hy zig in goede staat vond om de Reys na Maracaibo voort te setten. Deze plaats legt in het Landschap van Nueva Venezuela op de hoogte van 12 graden 10 minuten Noorder breete/ voor de Bay leggen d' Eylanden Onega en Monges, d' Oosthoek van de Bay is Cabo St. Roman, en de Westhoek Cabo de Caquibacoa genaamt; de Bay word door zommige Guolfo de Venezuela genaamt/ maar de Rovers noemen ze de Bay van Maracaibo. In de mond dezer Golf leggen twee Eylanden omtrent Oost en West/ dat tegens 't Oosten legt is genaamt Illa delas Vigilia of het wagt Eyland, nademaal op 't midden van dit Eyland een hoge Duyn is/ op dewelke een Wagthuys staat. 't Ander is genaamt Illa dela Palomas of Duyven Eyland. Tusschen deze twee Eylanden is een kleyne Zee of eerder Meyr van zoet water 't welk 60 Mijlen diep Landwaard in en 30 Mijlen wijd is/ en ontlast zig tusschen en agter deze Eylanden om/ in Zee; op het Duyven Eyland is een Kasteel om aan de Schepen 't inkomen van dit Meyr te konnen beletten/ want hier is het Meyr niet boven een Kanonschoot van 8 pond wijd. En aan d' andere kant leggen twee banken daar maar 14 voet water is/ waar door de Schepen genoodzaakt zijn digt by dit Kasteel heen te moeten lopen; daar zijn in dit Meyr nog veel andere Zandbanken/ waar van zommige 10/ andere niet boven 8/ 7 en 6 voet water hebben/ die alle/ voornamentlijk aan Zeelieden die daar niet bekend zijn/ zeer gevaarlijk zijn. Aan de Westzijde van dit Meyr legt de Stad Maracaibo, die zig zeer vermakelijk voor 't oog vertoond/ al de Huyzen langs het water gebouwd zijnde hebben aan alle kanten een aangenaam uytzigt/ z' is ook redelijk wel bevolkt/ en word het getal der Inwoonders (de Slaven daar onder begrepen) op omtrent vier duyzend geschat. 't Kan omtrent 800 weerbare Mannen uytleveren/ alle Spanjaards zijnde; daar is een Parochie Kerk die wel gebouwd en verciert is/ vier Kloosters en een Gasthuys; de Stad word door een onder Gouverneur die van de Gouverneur van Caracas gesteld word/ geregeerd; den handel die daar gedreven word/ bestaat meest in Huyden en Tabak/ d' Inwoonders zijn zeer rijk in Vee/ en hebben veel Plantagien/ die zig over de 30 Mijlen in het Land uytstrekken/ tot aan het grote Dorp Gibralter genaamt; alwaar grote quantiteyt Cacao vergaderd word/ als mede veel andere Aardvrugten/ tot onderhoud van d' Inwoonders van Maracaibo. Alzo wegens de droogte der grond omtrent Maracaibo de vrugten niet wassen willen/ en in 't tegendeel de Landen omtrent Gibralter niet bekwaam zijn om Koeyen of Schapen te weyden/ zo zenden die van Maracaibo in mangeling van de vrugten/ als Orangie/ Limoenen als andere/ die ze van Gibralter ontfangen/ aan dezelve een grote quantiteyt vleesch. Voor de Stad is een schone Haven/ alwaar ze gelegentheyd hebben om alle zoorten van Schepen te konnen tim-

Meyr van Maracaibo.

Kasteel.

Zandbanken.

Maracaibo.

timmeren/ het Hout met kleyne onkosten konnende bekomen. Digt by de Stad legt ook een kleyn Eylandje genaamt Borrica, alwaar ze groot getal Geyten weyden/ die ze meer om de Vellen als het vleesch of melk houden. Ook hebben ze veel Schapen/ maar die zijn zeer kleyn. Op eenige Eylanden in het Meyr gelegen en in andere plaatzen daar omtrent zijn veel wilde Indianen die de Spanjaards Bravos noemen/ deze hebben de Spanjaards noyt konnen temmen of t' onder brengen/ ze wonen meest aan de Westzijde van 't Meyr/ in kleyne Hutten op Bomen gebouwd die in 't water staan/ dit geschied om te beter bevrijd te zijn van 't oneyndig getal Mosquitos of Muggen die haar onophoudelijk nagt en dag plagen; aan d' Oostzijde van 't gezeyde Meyr zijn heele Dorpen door Visschers bewoond/ die alle haar Hutten op Bomen gebouwd hebben/ eensdeels mede voor de Muggen/ en andersdeels door de veelvuldige watervloeden daar ze mede geplaagt worden: want het Meyr ten minsten door over de 25 Rivieren gevoed wordende/ zweld als het veel regend zodanig op/ dat het Land wel over de drie Mijlen ver onder water gesteld word/ het Dorp Gibralter raakt menigmaal zo diep onder water dat d' Inwoonders gedwongen worden zig op hare Plantagien te begeven. Wilde Indianen.

Gibralter omtrent veertig Mijlen inwaards aan de kant van 't Meyr gelegen/ word/ gelijk reeds gezegt is/ van Maracaibo met vleesch verzorgt/ 't word omtrent van 1500 menschen bewoond/ waar onder 400 bekwaam zijn om de Wapenen te konnen dragen/ 't zijn meest Winkeliers en Ambagtslieden: in 't omleggende Land zijn veel Plantagien van Zuyker en Cacao met vele hoge en schone Bomen omringt/ zeer bekwaam tot timmeren zo van Huyzen als Schepen; onder deze zijn veel Cederbomen die van een grote dikte zijn/ en van welke ze uyt een stuk een zoort van Vaartuygen weten te maken die Marszeylen konnen voeren/ en door hun Piraguas genoemd worden. Het geheele Land is met schone Rivieren voorzien langs welke de Plantagien leggen/ en wanneer het niet regend laten ze het water door eenige Sloten/ daar ze Sluysjes aan hebben om het te konnen stutten/ door de Velden en Plantagien heen lopen. Ze planten hier ook veel Tabak die in Europa zeer geagt is/ en Tobacco de Sacerdotes of Papen Tobak genaamt word. Ze hebben onder hun gebied omtrent 20 Mijlen Lands/ 't welk door hoge Bergen/ die altoos met Sneeuw bedekt zijn/ omringt is. Aan d' andere zijde dezer Bergen legt een Stad genaamt Merida, daar Gibralter onder gehoord; al de koopmanschappen worden op Muyl-Ezels over de Bergen daar heen gevoerd/ dog maar eenmaal in 't Jaar/ uyt hoofde van d' onlijdelijke koude op deze hoge Bergen; in verwisseling dezer koopmanschappen ontfangen ze van Merida wederom Meel/ dat van Peru over Stafe komt. Gibralter. Cederbomen. Papen Tobak. Merida.

't Heeft ons goed gedagt aldus een korte beschrijvinge van 't Meyr van Maracaibo te doen/ op dat de Lezer een beter begrip zou konnen hebben van 't geen de Rovers in deze plaats hebben uytgeregt.

Lolonois met zijn geheele Vloot in de Golf van Venezuela gekomen zijnde/ ging buyten 't gezigt van de Vigilia of wagt Eyland ten Anker leggen/ 's anderen daags vroeg ging hy weder onder zeyl na de mond van 't Meyr van Maracaibo, alwaar ze weder het Anker lieten vallen en haar Volk Landede om het Fort de la Bara, 't welk hun d' inkomst van 't Meyr kon bedisputeeren/ t' attacqueeren. Dit Fort bestond alleen uyt eenige Schanskorven rondsom een Batterye van 16 stukken Canon gesteld/ en eenige aarde daar tegens aan geworpen om die van binnen te dekken. De Rovers omtrent een Mijl van het Fort geland zijnde/ begonden het reeds te naderen/ als wanneer de Gouverneur van 't Fort eenig Volk in een hinderlage leyde/ met last om ze van agteren te bespringen wanneer hy van voren een uytval doen zoude. Maar de Rovers dit gewaar geworden zijnde en hun te voren komende/ sloegen ze zo volkomen dat 'er niet een Man weder in 't Fort kon komen/ dit gedaan zijnde advanceerde Lolonois met zijn Makkers aanstonds het Fort. 't Welk ze na een gevegt van omtrent drie uuren bemagtigden/ zonder eenig ander geweer als Zwaard en Pistool gebruykt te hebben. Ondertusschen waren eenige ontvlugte Spanjaards van die gene die in Embuscade gelegen hadden/ na Maracaibo gelopen/ roepende dat de Rovers aanstonds met een magt van over de twee duyzend Man daar zouden wezen. En alzo deze Stad eertijds door dit zoort van Volk nog eens ingenomen en geplonderd was geweest/ en van welke Elende de Burgers nog een versche Schets in haar gedagten hadden: bragt dit gerugt haar in zulk een vrees en verslagenheyd dat yder zijn best deed om zijn goederen te pakken en in Canoes en andere Vaartuygen gescheept zijnde na Gibralter te vlugten; alwaar ze ook aanstonds advijs gaven dat de Rovers het Fort ingenomen hadden.

Komste van Lolonois in de Golf.

Veroveren het Fort.

De Rovers dus Meester van 't Fort zijnde/ maakten aanstonds hun overwinninge aan die van 'er Schepen bekend/ met ordre om verder inwaards te komen/ hebbende geen gevaar meer te vrezen. Het overige van den dag wierd besteed om het Fort te slegten; zo verbrandeden de Koopaarden/ vernagelden de Stukken/ en verbranden alles dat ze niet mee konden slepen/ voorts wierden de doden begraven/ en de gekwetsten na de Vloot gezonden/ des anderen daags vroeg ligten ze het Anker om na Maracaibo ('t welk maar omtrent ses Mijlen van 't Fort gelegen is) te gaan. Maar alzo de wind heel ging leggen/ konden ze die geheele dag weynig vorderen en moesten het Ty verwagten/ de volgende morgen kwamen ze in 't gezigt van de Stad/ en maakten haar gereed om onder 't faveur van haar Geschut te Landen/ vrezende dat de Spanjaards zig in 't Bosch mogten verborgen hebben. Ze deden al hun Volk in Canoes gaan/ die ze ten dien eynde mede gebragt hadden/ en doen ze het Strand begonden te naderen/ schoten die van de Schepen met hun grof Geschut/ en de helft der genen die in de Canoes waren met haar Roers Boschwaards in/ terwijl d' andere helft ondertusschen aan

't Welk ze slegten.

En na Maracaibo zeylen.

Ze Landen.

aan Land stapte / dog ze vernamen niemand: daar op kwamen ze in de Stad / welkers Inwoonders / als reeds gezegt is / met haar Vrouwen en Kinderen in de Bosschen en na Gibralter gevloden waren / latende haar Huyzen van alle Eetwaren / als Meel / Brood / Spek / Hoenders / Wijn / Brandewijn &c. wel voorzien / waar mede de Rovers haar lustig vrolijk maakten / nademaal ze in de tijd van vier weken geen gelegentheyd gehad hadden om 'er Maag zo wel te vullen. Aanstonds namen ze de beste Huyzen van de Stad in / stellende voorts Wagten daar ze het nodig oordeelden / de Grote Kerk diende hun voor een algemeen Corps de Guarde. Des anderen daags zonden ze 160 Man uyt om te zien of ze eenige Inwoonders in de Bosschen daar omtrent konden opzoeken / deze party kwam dien zelfden avond wederom / met haar brengende 20000 stukken van agten; verscheyde Muyl-Ezels met Huysraad en koopmanschappen geladen / en twintig gevangenen / zo Mannen / Vrouwen als Kinderen / van dewelke eenige op de Pijnbank gelegt wierden om 'er te doen klappen waar ze de rest van 'er goederen verborgen hadden / maar konden het 'er niet uyt krijgen. Lolonois (die 'er niet veel om gaf / of hy tien of twaalf Spanjaards in koelen bloede om hals bragt) trok zijn Sabel uyt en kapte in tegenwoordigheyd van d' andere gevangenen een Spanjaard in stukken / zeggende / indien je niet wild verklaren en bekennen waar je de rest van je goederen verborgen hebt, zo zult gy alle dezelfde gang gaan. Door welke wreedheyd hy 'er eyndelijk een zo ver kreeg dat hy hem beloofde de plaats te zullen aanwijzen alwaar de rest der Spanjaards zig verscholen hielden. Dog die genen die gevlugt waren hier van kennisse bekomende en dat ze verklikt waren / veranderden van plaats / begravende het overschot van haar Rijkdommen in d' aarde / zo dat het de Rovers onmogelijk was om haar te konnen ontdekken / indien ze van haar eygen Volk niet beklapt wierden. Ook waren de Spanjaards (yder dag van plaats en ook menigmaal van Bosschen veranderende) zo bang voor elkanderen dat zelf de Vader zijn eygen Zoon kwalijk dorst betrouwen.

Komen in de Stad, die ze verlaten vinden.

Brengen grote buyt van buyten in.

Lolonois kapt een Spanjaard in stukken.

Ze gaan om andere te zoeken, maar de Spanjaards vlugten.

Na dat de Rovers vijftien dagen tot Maracaibo vertoeft hadden / namen ze voor om na Gibralter te gaan; d' Inwoonders hier van kennisse bekomende / en dat ze verder voornemens waren om na Merida te gaan; gaven daar van aan de Gouverneur van die plaats (die een dapper Soldaat was / en eertijds in Vlaanderen gedient had) kennisse / die tot antwoord gaf / dat ze geen vrees zouden hebben, nademaal hy hoopte in 't kort in staat te wezen om de Rovers uyt te roeyen. Waar op hy ook met 400 welgewapende Mannen tot Gibralter kwam / en beval d' Inwoonders zig ook in de Wapenen te begeven / zo dat hy in alles 800 Man sterk was. Met dezelfde spoed liet hy op 't Strand een Batterye met 20 Stukken Canon verbaardigen en met Schanskorven dekken / op een andere plaats maakte hy een Batterye met 8 Stukken; dit gedaan zijnde / liet hy een enge weg die na het Dorp leyde / en door wel-

De Gouverneur van Merida komt met 400 Man tot Gibralter.

Doet nog 400 Man in Wapenen komen.

ke de Rovers passeeren moesten/ stoppen/ en een ander door het Bosch en Moerassen maken/ welke weg aan de Rovers t' eenemaal onbekend was.

De Rovers komen in 't gezigt van Gibralter.

De Rovers van deze toebereydzelen niet wetende/ en al haar gevangenen en Roof ingescheept hebbende/ namen haar weg na Gibralter, maar doe ze in 't gezigt van deze plaats kwamen/ zagen ze de Koninklijke Vlagge van het Dorp wajen/ en d' Inwoonders bereyd om haar Huyzen te beschermen. Lolonois deed daar op de Krijgsraad vergaderen om t' overleggen wat hem te doen stond/ stellende d' Officiers en het Volk de grote swarigheyd dezer onderneming (nademaal de Spanjaards zo lang tijd gehad hebbende om zig in staat van tegenweer te stellen/ een goed deel Volk en Ammunitie by een hadden) voor ogen; des niettemin, zeyde hy/ hebt maar goede moed. Wy moeten ons nu als dappere Soldaten kwijten, of ons leven met al de Rijkdommen die we bekomen hebben, verliezen. Doet gelijk als ik, die uw Capiteyn ben, doen zal. Op andere tijden hebben we wel met minder Volk als we nu in ons gezelschap hebben, gevogten, en wel groter menigte als 'er in het Dorp wezen kan, overwonnen. Hoe meer ze in 't getal zijn, hoe meerder Eer en hoe groter Rijkdommen wy zullen komen t' overwinnen. (Want de Rovers beelden zig in dat alle/ of het grootste gedeelte der Rijkdommen van d' Inwoonders van Maracaibo na Gibralter gebragt waren.) Na dit gesprek beloofden ze hem alle te volgen en te gehoorzamen. Waar op Lolonois antwoorde/ 't is wel, maar gelooft my ook, dat d' eerste Man die vreest, of maar eenige schijn daar van betonen zal in 't gevegt, door my onder de voet zal geschoten worden. Met dit voornemen gingen ze omtrent een kwartier Mijls van het Dorp/ onder de Wal ten Anker leggen.

Aanspraak van Lolonois.

Landen haar Volk.

Des anderen daags morgens voor Zonnen opgang Landen ze 380 Man/ yder voorzien van een goed Roer/ een paar Pistolen/ een Sabel en 30 schoten Kruyd. Na dat ze malkander de hand gegeven hadden ten teken van getrouwigheyd/ en Lolonois dus haar aansprekende/ komt mijn Broeders, volgt my maar en hebt goede moed, begonden ze de marsch/ volgende de Gidse/ die meenende haar wel te geleyden/ haar aan de weg bragt die door de Gouverneur gestopt was/ en nademaal ze hier niet door konden/ zogten ze zo lang tot dat ze d' andere/ die door 't Bosch en Moerassen gemaakt was/ gevonden hadden/ en die de Spanjaards na haar welgevallen konden beschieten. De Rovers gaven evenwel hierom de moed niet verloren/ maar kapten een party takken van Bomen die ze in de weg wierpen om in de modder niet te blijven steken; ondertusschen schoten de Spanjaards met grof Geschut zodanig/ dat ze door 't gedruys en de Rook/ by na horen nog zien konden. Eyndelijk kwamen ze op de vaste grond/ maar daar vonden ze een Batterye met 6 Stukken Geschut/ die met Schroot en Musquetkogels geladen/ aanstonds op haar gelost wierden/ en de Spanjaards daar op uytvallende/ drongen met zulk een geweld op haar aan/ dat de Rovers begonnen

Marcheeren na Gibralter.

Snijden takken van Bomen om door 't Moeras te komen.

nen grond te geven/ verscheyde van hun reeds dood of gekwetst zijnde/ dit deed hun te rug gaan om te zien of ze geen andere weg konden vinden/ dog de Spanjaards vele Bomen om ver gehouwen hebbende om de passagie te beletten/ zo konden ze geen andere vinden/ maar waren gedwongen op dezelfde weder te keeren daar ze van daan gekomen waren/ waar op de Spanjaards gelijk te voren vuur op haar gaven/ dog deden geen meer uytvallen; Lolonois over de Schanskorven niet konnende komen/ was gedwongen een oude Stratagema te gebruyken/ waar door hy ook de Spanjaards bedroog en overwon.

Gerakcn met de Spanjaards in gevegt.

Lolonois trad schielijk met al zijn Volk te rug/ zig veynzende de vlugt te willen nemen/ waar op de Spanjaards (uytroepende/ ze vlieden, ze vlieden, laat ons haar volgen) met grote disordre op haar uytvielen. Na dat ze een goed stuk wegs van de Batterye afgetrokken waren/ 't welk des Rovers eenigste oogwit was; vielen ze onverwagt met de Sabel in de vuyst op haar aan/ dodende over de 200 Man/ en de rest op de vlugt drijvende maakten ze zig Meester van de Batterye. Die in de Batterye met 8 Stukken waren/ gaven haar op conditie dat ze Lijfsgenade zouden hebben/ over. De Rovers nu Meester van 't Dorp zijnde/ namen de Spaansche Vlag af en staken de hare weder op. En namen alle die ze konden vinden/ gevangen/ die ze in de Grote Kerk joegen/ alwaar ze een party Stukken Geschut na toebragten en een Borstweering opwierpen. Vrezende dat de Spanjaards weder eenig Volk by een vergaderd hebbende haar wederom zouden komen bestoken en van daar doen verhuyzen/ maar des anderen daags alles versterkt zijnde/ was haar vrees over/ ze vergaderden de doden by een om ze te begraven/ en bevonden over de 500 Spanjaards verslagen te hebben/ behalven de gekwetsten in 't Dorp/ en die/ die in de Bosschen aan haar wonden stierven. Ook hadden de Rovers over de 150 gevangenen en by na 500 Slaven/ behalven veel Vrouwen en Kinderen bekomen. Van haar eygen Volk waren 'er maar alleenig 40 gedood en omtrent 80 gekwetst/ waar van de meeste/ door de kwade Lugt die Koortzen en andere kwalen voortbragten/ kwamen te sterven. De verslagene Spanjaards wierpen ze in twee Vaartuygen/ en omtrent een kwartier Mijls daar mee in 't Meyr gevaren zijnde/ lieten ze ze zinken. Dit gedaan zijnde/ vergaderden ze al het Silver/ Huysraad en koopmanschappen die ze bekomen konden/ (hoewel de Spanjaards het meeste goed dat ze niet mede konden nemen/ zorgvuldig verborgen hadden) en niet te vreden zijnde met het geen ze alreeds bekomen hadden/ tragten ze gestadig meer en meer te bekomen/ zelf de Jagers en Planters op het Veld niet sparende. Veel van de gevangene Spanjaards stierven onder de horrible pijnginge die ze haar aandeden om te weten waar haar geld en Juweelen waren/ waar onder zommige waren die niets hadden en ook niets wisten/ andere ontkennende 't geen ze wisten stonden deze wrede dood kloekmoedig uyt. Ook hadden ze geen 18 dagen in deze plaats geweest of

Bekomen d' overwinninge.

De gevangenen sterven door honger.

het grootste gedeelte der gevangenen was alreeds door honger gestorven/ want in het Dorp waren maar weynig levensmiddelen/ voornamentlijk vleesch/ en 't geen 'er nog was behielden ze voor zig/ zonder d' arme gevangenen iets mede te deelen/ die ze alleenig een weynig vleesch van Muyl-Ezels en Ezels toedeelden. Alleenig eenige Vrouwen die beter gediend wierden/ om dat ze (sommige door dwang en andere gewillig/ dog meest door hongersnood gedwongen) haar begeerten toestonden.

Brandschatten het Dorp.

Steken het in brand.

Na dat ze eyndelijk omtrent een Maand alhier huys gehouden hadden/ zonden ze vier gevangenen na de Spanjaards die in de Bosschen gevloden waren/ eysschende tien duyzend stukken van agten tot brandschatting/ dreygende by weygering het heele Dorp in d' asch te leggen/ hier toe gaven ze hun maar twee dagen tijd. Maar de Spanjaards niet in staat geweest zijnde om zulk een grote som penningen zo dra by een te vergaderen/ staken de Rovers op verscheyde plaatzen de brand in de Huyzen: waar op de Inwoonders haar baden het vuur te willen blusschen/ en dat het geld aanstonds by een zou gebragt worden/ dit wierd door de Rovers toegestaan/ doende haar best om 't vuur te stutten/ maar niet tegenstaande al haar poging wierd een gedeelte van 't Dorp en de Klooster-Kerk door de brand verslonden. Na dat ze de gezeyde somme ontfangen hadden/ bragten ze al haar genomene Rijkdom/ met een groot getal Slaven die haar Ranzoen niet betaald hadden/ aan boord. Want ze hadden al de gevangenen op losgeld gesteld/ en de Slaven moesten even gelijk d' andere voor een zekere somme gelds gelost worden.

Komen weder tot Maracaibo.

Eysschen 30000 stukken van agten voor brandschattinge.

Van hier gingen ze weder na Maracaibo t' zeyl/ en bragten die Stad weder in de grootste verbaastheyd. Ze zonden drie of vier gevangenen na de Stad om de Gouverneur en d' Inwoonders te zeggen/ ze zouden hun 30000 stukken van agten tot brandschatting aan boord stieren, indien ze niet wederom geplonderd wilden zijn en de Stad in brand gesteken hebben. Ondertusschen voeren een party Rovers aan Land/ nemende al de Schilderyen/ Beelden en Klokken uyt de Kerken ten platten Lande/ en bragten ze Scheep. Eyndelijk kwamen d' uytgezondene Spanjaards wederom/ met ordre om t' accordeeren/ die met de Rovers over een

Ontfangen 20000 en 500 Koebeesten.

Gaan t' zeyl, maar komen weder om een Piloot.

kwamen dat ze 20000 stukken van agten en 500 Koebeesten zouden geven/ mits dat ze geen verdere vyandschap plegen zouden/ maar aanstonds na de betalinge zouden vertrekken/ gelijk ook geschiede/ want zo dra hadden ze de Beesten niet geslagt en aan boord of gingen met de geheele Vloot t' zeyl/ tot grote vreugde van d' Inwoonders/ zig van zulke onwelkome gasten ontslagen ziende. Maar drie dagen daar na wierden ze wederom met nieuwe vreze en verwonderinge bevangen/ ziende de Rovers wederom verschijnen/ maar ze wierden van deze vreze verlost wanneer een dezer Rovers die van Lolonois afgezonden was/ een bekwaam Piloot verzogt om een van 'er grootste Schepen over de gevaarlijke Banken die aan de mond van 't Meyr leggen, te helpen. Welk verzoek of eer bevel aanstonds toegestaan wierd.

Ze hadden nu volkomen twee Maanden in deze plaatzen/ waar in ze zo veel wreed- en moedwilligheden gepleegt hadden/ geweest/ wanneer ze cours na Hispaniola stelden en in agt dagen daar na aankwamen/ latende het Anker vallen voor een plaats genaamt Isla de la Vaca of Koe Eyland. Dit Eyland word door Fransche Boecaniers bewoond/ die het vleesch dat ze gevangen hebben doorgaans aan de Rovers/ die daar aankomen/ verkopen. Alhier bragten ze haar geroofde buyt aan Land/ om het volgens order te verdeelen. En bevonden het geld en de Juweelen over de 260000 stukken van agten te monteeren. De Gewonden en Verminkten kregen voor 't missen van haar ledematen eerst haar deel/ vervolgens wierd het ongemunt Silver gewogen/ en yder pond tegens tien stukken van agten gerekend/ de Juweelen wierden uyt onkunde/ of te hoog of te laag geschat. Dit gedaan zijnde/ wierd yder weder een Eed afgenomen dat hy niets gesmokkeld of agter gehouden had. Vervolgens kreeg yder zijn deel in geld/ behalven dat yder Man nog wel zo aan Zijde/ Linnen als andere goederen over de 100 stukken van agten bekwam/ vervolgens traden ze tot de verdeelinge der portien van d' Overledenen/ 't welk aan hun Vrienden gegeven wierd. Arriveeren tot Hispaniola. Verdeelen haar geroofde buyt.

De geheele verdeelinge nu geeyndigt zijnde/ gingen ze na Tortuga t' zeyl/ alwaar ze een Maand daar na tot grote vreugde van de meeste Eylanders aankwamen/ dog de meeste Rovers waren niet lang Meester van 'er geld/ binnen de tijd van drie weken alles verdobbeld hebbende. Korts te voren waren hier twee Schepen met Wijn en Brandewijn geladen uyt Vrankrijk aangekomen/ waar door die zoort van drank op de komst der Rovers nog redelijk koops was/ maar 't en duurde niet lang/ want korts daar na wierd een stoop Brandewijn voor vier stukken van agten verkogt. De Gouverneur van het Eyland kogt de geheele lading van 't Schip met Cacao geladen/ het twintigste deel van de waarde daar niet voor betalende. De Herbergen kregen volgens de gewoonte der Rovers het grootste gedeelte van 't geld/ en de Hoeren de rest/ waar door ze korts daar na weder genoodzaakt waren door dezelfde onbetamelijke middelen gelijk als te voren/ ander geld te zoeken. Komen tot Tortuga.

X. HOOFDSTUK.

Lolonois maakt nieuwe toebereydzelen om de Stad *St. Jago Deleon*, mitsgaders *Nicaragna* in te nemen, alwaar hy elendig aan zijn eynde komt.

LOlonois kreeg door deze laatste togt/ nademaal hy zulk een aanmerkelijke Rijkdom t' huys bragt/ grote agting op Tortuga, behoevende nu niet meer met zulk een moeyte Volk by een te vergaderen Nieuwe toebereydzelen.

deren om onder hem te dienen/ door dien 'er vrywillig meer tot hem kwamen als hy van noden had/ yder een zulk een vertrouwen op hem hebbende dat ze oordeelden in zijn gezelschap volkomen bewaard te zijn/ schoon ze zig aan 't grootste gevaar bloot stelden/ dies besloot hy een tweede togt na 't Meyr van Nicaragna te doen/ en aldaar zo veel Steden en Dorpen te plonderen als hy konde.

Nemen voor na Nicaragna te gaan.

Lolonois vergaderd Volk.

Na dat hy zijn nieuwe toerustinge alomme bekend gemaakt hadde/ als mede de tijd van zijn vertrek/ kreeg hy ten bestemden dage al zijn magt/ bestaande in omtrent 700 Man/ by een. Met 300 van dezelven bemanden hy het Schip dat hy tot Maracaibo genomen had/ de rest begaven haar op vijf andere kleynder Schepen/ zo dat haar Vloot uyt ses Schepen bestond. d' Eerste plaats daar ze na toe zeylden/ was Bajaha in Hispaniola, om aldaar haar Scheeps-behoeften in te nemen/ 't welk gedaan zijnde/ zetten ze haar cours na een plaats genaamt Matamana, leggende aan de Zuydzijde van Cuba, om aldaar zo veel Canoes te nemen als ze krijgen konden.

Gaan na Bajaha.

En van daar na Matamana.

Want op deze plaats wonen veel Visschers die met Canoes Schildpadden vangen en na de Havana brengen. Van deze elendige bloeds namen ze tot haar grote droefheyd zo veel Canoes als ze van noden hadden om haar Volk de Rivier op te brengen/ 't geen met groter Schepen door d' ondiepten onmogelijk was. Van hier gingen ze na Cabo Gracias à Dios, gelegen op de hoogte van 15 graden Noorder breete/ en omtrent 100 Mijlen van het Eyland Delos Pinos, dog terwijl ze in Zee waren kregen ze grote stilte/ wordende door de stroom na de Golfo de Honduras gedreven/ ze deden wel haar uyterste best om weder te winnen 't geen ze verloren hadden/ dog te vergeefs/ nademaal de wind en stroom hun beyde tegen waren/ behalven dat het Schip daar Lolonois op was de rest niet konde volgen/ en het slimste van allen was dat de mondkost haar begon t' ontbreken/ waarom ze genoodzaakt waren het eerste Land dat ze bereyken konden aan te doen/ om weder nieuwe mondkost te bekomen. Waar op ze dan met haar Canoes in de Rivier Xagua kwamen/ die door Indianen bewoond word. Welkers woningen ze plonderden/ alwaar ze een grote party Spaansche Tarwe/ die ze Mais noemen/ vonden/ als mede veel Verkens en Hoenders:

Komen in de Rivier Xagua.

En beroven d' Indianen.

Hier mede nog niet te vreden/ besloten ze alhier beter weder af te wagten/ en ondertusschen al de Steden en Dorpen die langs de Kust van de Golf lagen/ te plonderen. Dus voeren ze van d' eene plaats tot d' andere/ gestadig meer mondkost/ daar ze nog niet ten vollen van voorzien waren/ zoekende. Na dat ze veel Plaatzen en Dorpen schoon geveegt hadden/ alwaar ze niet veel van belang vonden/ kwamen ze ten laatsten aan Puerto Cavallo. Alwaar de Spanjaards twee Pakhuyzen hebben daar ze de koopmanschappen die uyt het Land komen/ in bewaren tot de komst van de Schepen/ daar vonden ze een Spaansch Schip met 24 Stukken Geschut en 16 Bassen/ 't welk ze aanstonds weg namen/ waar na ze Landeden/ en de twee Pakhuyzen nevens eenige andere Huy-

Komen te Puerto Cavallo.

Nemen een groot Spaansch Schip.

Huyzen die 'er omtrent stonden / verbranden. Ze bekwamen ook veel gevangenen / daar ze de grootste wreedheden mede pleegden die men kon bedenken. Lolonois had de gewoonte dat wanneer hy eenige perzonen gepijnigt had die niet wilden bekennen / zo nam hy aanstonds zijn Houwer en kapten ze in stukken / wenschende dat hy zo al de Spanjaards mogt doen die in de Wereld waren. En wanneer het gebeurde dat eenige dezer elendige gevangenen (door de wrede pijnen gedwongen zijnde) hun beloofden de plaatzen aan te wijzen alwaar d' andere Spanjaards verborgen waren / en naderhand niet magtig waren het zelve te volbrengen / die wierden door duyzenderhande Tormenten ter dood gebragt.

Na dat ze al de gevangenen om 't Leven gebragt hadden / (uytgenomen twee die ze bewaarden om voor Gidsen te dienen) trok Lolonois met 300 Man (latende eene Moïses van Wijn als bevelhebber over de rest van zijn Volk) na een Stad St. Pedro of St. Pieter genaamt / 10 of 12 Mijlen van Puerto Cavallo gelegen / omtrent drie Mijlen weegs gevorderd hebbende / ontdekten ze een Spaansche Hinderlage / daar ze aanstonds met het Zwaard in de vuyst op aanvielen / en hoewel de Spanjaards zig in 't eerst Manlijk kweten / wierden ze evenwel ten laasten door de grote furie der Rovers gedwongen te wijken en haar Heyl in de vlugt te stellen / latende vele doden en gekwetzen op de plaats leggen / welke laaste / na dat Lolonois haar eerst had doen antwoorden op 't geen hy haar vraagde / door hem in koelen bloede gedood wierden. Hy had ook eenige gevangenen bekomen die niet gekwetst waren / deze vroeg hy of 'er verder op nog meer Spanjaards in Hinderlage leyden / waar op ze tot antwoord gaven van Ja / doe liet hy een voor een by hem komen / en vroeg haar of 'er geen andere weg was als deze om na de Stad te komen / ('t geen hy dede om de Hinderlagen te vermijden) dog ze antwoorden hem alle uyt een mond dat 'er geen andere was. Doe hy ze nu alle gevraagt had / liet hy ze wederom by een brengen / vragende haar doe nogmaals of ze dan geen andere weg wisten / waar op ze alle Neen geantwoord hebbende / wierd Lolonois met zulk een schrikkelijke boosheyd ingenomen dat hy zijn Zwaard nam en 'er de borst van een dezer arme Spanjaards mede opgekapt hebbende / rukte hy 'er 't Hart uyt / daar hy als een Razende Wolf in beet / zeggende tegens d' andere: Ik zal met u allen even dezelfde gang gaan indien gy my geen andere weg wijst. Deze arme menschen hier door ten uytersten verschrikt / beloofden hem een andere weg te zullen wijzen / dog zeyden hem met een / dat dezelve zeer moeyelijk en ongemakkelijk was / evenwel om die wrede Tyran te voldoen bragten ze hem op dezelve / dog hy bevindende dat ze in der daad niet te gebruyken was / wierd hy genoodzaakt de vorige weg te nemen / in grote boosheyd deze woorden uytende: *Mort Dieu, les Espagniols me le payeront.* By Gods dood, de Spanjaards zullen my dit betalen.

Des anderen daags viel hy in een andere Hinderlage / die hy met zulk een geweld aantaste dat in minder als een uur de Spanjaards op de vlugt

Marcheeren na de Stad St. Pedro.

Komen by een Hinderlage der Spanjaards. Die ze op de vlugt drijven.

Schrikkelijke wreedheyd.

Valt in de tweede Hinderlage.

 gesla-

geslagen en het meeste deel op de plaats gedood waren. Ten laasten ontmoetede hy de derde Hinderlaag die veel sterker en voordeeliger geposteerd was als de twee vorige/ des niet tegenstaande dwong hy ze wel haast door 't gestadig gooijen van Handgranaten zo wel als de vorige de vlugt te nemen met zulk een groot verlies van Volk dat eer ze de Stad konden bereyken/ het grootste gedeelte van hun of dood of gewond was. Daar was maar een pad dat na de Stad leyde/ en door de Spanjaards van goede Borstweeringe voorzien/ en de rest van de Stad was rondsom beplant met een zoort van Bomen die ze Raqueltes noemen/ die zo vol scherpe doornen zijn dat het onmogelijk is om 'er door te konnen komen. Ze zijn slimmer als de drie Hoeken die men in Europa gebruykt daar een Leger passeeren moet.

Ontmoeten de derde.

Wanneer de Spanjaards die agter de Baricades lagen/ de Rovers in 't gezigt kregen/ begonnen ze dapper met Canon op haar te speelen/ maar zo haast deze bemerkten dat de Spanjaards gereed waren om vuur te geven/ vielen ze plat op haar buyk neer/ en doe 't Geschut gelost was vielen z'er met Handgranaten en blote Zwaarden op aan/ doende de Spanjaards grote schade/ dog konden met deze eerste aanval evenwel geen Meester worden/ waar door ze genoodzaakt wierden af te trekken/ waar na ze den aanval met minder Volk vernieuwden/ en zo lang wagtende met schieten tot dat ze zeer na by waren/ nam yder zijn Man zo wis dat met yder scheut een Man dood of gekwetst was. De storm tot aan den Avond geduurd hebbende/ staken de Spanjaards een witte Vlag uyt/ en verzogten te Parlementeeren/ 't eenigste dat ze verzogten/ was/ dat de Rovers aan d' Inwoonders maar twee uuren tijds zouden geven om haar met eenige van 'er goederen elders heen te begeven. Dit toegestaan zijnde kwamen ze in de Stad/ en bleven daar de gezeyde twee uuren zonder de minste vyandschap te plegen. Dog zo haast was de tijd niet over of Lolonois beval de Inwoonders te vervolgen/ en niet alleen haar goed dat ze mede genomen hadden te ontnemen/ maar ook de perzonen zelfs gevangen te nemen/ alhoewel het grootste gedeelte der goederen en koopmanschappen zo wel verborgen waren dat de Rovers ze niet konden vinden/ uytgenomen eenige Ledere Sakken met Anil of Indigo gevuld. Eyndelijk na eenige dagen alhier vertoeft/ en volgens haar gewoonte zeer schrikkelijke moedwilligheden gepleegt te hebben/ leyden ze de Stad in d' asch en namen al mede dat ze konden. Aan de Zee-kant komende/ alwaar ze een gedeelte van de hare by de Schepen gelaten hadden/ hoorden ze dat deze langs de Kust geweest en eenige Visschers gekregen hadden/ die hun gezegt hadden dat in de Rivier Guatimalo een Schip uyt Spanjen verwagt wierd. Waar op ze besloten na d' Eylanden/ die aan d' andere zijde van de Golf leggen/ te gaan/ om aldaar haar Schepen schoon te maken/ latende twee Canoes voor de mond van de Rivier Guatimalo leggen/ om op het gezeyde Schip/ dat uyt Spanjen verwagt wierd/ te passen. Dog haar voornaamste oogmerk dat ze na deze Eylan-

Naderen de Stad.

Die by accoord overgaat.

Verbranden de Stad.

landen gingen / was / om leeftogt te zoeken / wetende dat 'er veel Schildpadden op deze plaatzen gevonden worden die zeer lekker van smaak zijn.

Aldaar gekomen zijnde / verspreyden ze zig van malkanderen / yder party een bekwame plaats tot haar Visschery verkiezende. Ze onderstonden ook Netten te breyden om Schildpadden te vangen. Deze Netten maakten ze van de bast van een zekere Boom Makao genaamt / van welke bast ze ook Touwen en Kabels weten te maken / zo dat geen Schip als ze deze Bomen konnen bekomen / om Touw-werk behoeft verlegen te zijn. Op sommige plaatzen vinden ze mede een grote veelheyd van Pik, dat door de Zee aan Strand gespoeld word. Dit Pik gelijkt niet na dat van Europa, maar is van couleur en gedaante als het Zeeschuym dat de Natuur-kenders Betumen noemen. Mijns oordeels is het niet anders als Wasch met Zand vermengt / 't welk door storm in Zee geworpen en weder aan Strand gedreven word. Want in deze Gewesten zijn grote menigten wilde Byen die haar Honing in de Bomen maken / en het gebeurd dikwils dat door een grote storm het Wasch met de Honing die aan de Bomen hangt / t' Zeewaard ingedreven word. Sommige Natuur-kundige zeggen dat de Honing en 't Wasch door 't zout water afgescheyden zijnde / het Amber de Gris voortbrengt. Dit gevoelen is te waarschijnlijker / nademaal het Amber, als het eerst aan Strand gevonden word / nog week is en na 't Wasch rielt.

Maken Netten van basten van Bomen.

Grote quantiteyt Pik, by andere Betumen genaamt.

Waar 't Amber Gris van daan komt.

Dog om weder tot ons verhaal te keeren. De Rovers maakten haar Schepen op 't spoedigste schoon om gereed te wezen tegens de komst van 't gezeyde Schip; ondertusschen voeren ze met haar Canoes langs de Kust van Jucatan. Alwaar veel Indianen wonen die op d' Amber de Gris passen / welke langs die Kust aan Strand gedreven word. En nademaal wy van deze Indianen gewag maken / zal het niet onaangenaam zijn dat wy iets van haar Godsdienst en Levenswijze zeggen. Ze hebben nu al boven de honderd Jaren onder de dwingelandy der Spanjaards geweest / en door hun tot allerhande dienst gebruykt / want wanneer een Spanjaard maar een Slaaf of Knegt van noden had / zonden ze maar om een van deze menschen / die hun zo lang moesten dienen als 't hun behaagde. Ze wierden door de Spanjaards in de beginzelen der Christelijke Godsdienst onderwezen / en yder Son- en Heylige-dag een Priester aan hun toegezonden om den Dienst te verrigten / maar naderhand / uyt wat oorzaak weet men niet / verwierpen ze wederom zeer schielijk de Christelijke Religie / en mishandelden de Priester die hun gezonden was. Dit verbitterde de Spanjaards zodanig dat ze eenige der voornaamste in de gevankenis wierpen.

Indianen op de Kust van Jucatan.

Haar Godsdienst en Gewoontens.

Yder dezer Indianen had / en heeft nog zijn eygen God die hy diend en aanbid / 't is een verwonderenswaardige zaak hoe ze met haar nieuwgeboorne kinderen handelen. Zo dra als het ter Wereld is gekomen / dragen ze het na haar Tempel / alwaar een kring van asch gemaakt word daar het kind naakt in 't midden ingelegt word / latende het daar

de gansche nagt niet zonder groot gevaar alleenig leggen / ondertusschen blijft de Tempel aan alle kanten open / zo dat alle zoort van Beesten daar vrypelijk in en uyt kommen komen. Des volgenden daags komt de Vader met de naaste Vrienden van 't kind wederom / om te zien of ze de treden of voetstappen van eenig Dier in d' asch gewaar worden. Dit niet vindende / laten ze het weder leggen tot zo lang dat eenig Beest het kind genaderd / en het teken van zijn poten agtergelaten heeft. Aan dit Dier / 't zy wat het is / word dit nieuwgeboren Schepzel als aan zijn God toegewijd / en is hy al zijn Leven verbonden het te eeren en aan te bidden / als zijn Patroon en Beschermer. Ze offeren aan haar Goden offerhanden van vuur / daar ze een zekere Gom / by hun Copal genaamt / die een zeer lieflijke reuk heeft / inwerpen. Wanneer het kind nu tot zijn Jaren gekomen is / zo maken zijn Ouders hem bekend wie hy als zijn God moet eeren / dienen / en aanbidden / waar op hy na de Tempel gaat en het gezeyde Beest offerhande doet. Wanneer hem nu naderhand eenig leed geschied / of ymand hem kwaad doet / zo doet hy dit Beest offerhande / klaagt het 't ongelijk dat hem aangedaan is / en bid het wraak daar over te willen nemen; ook gebeurd het menigmaal dat die gene die hem het ongelijk / daar hy over klaagt / aangedaan heeft / door zulke Beesten gedood / gebeten / of anderzints beschadigt word.

Op deze Superstitieuse en Afgodische wijze leven deze elendige en onwetende Indianen die d' Eylanden in de Golf van Honduras en de Kust van Jucatan bewonen. In welke Landen zeer schone plaatzen gevonden worden daar d' Indianen gemeenlijk haar Huyzen bouwen. Dit Volk is malkander niet zeer getrouw / en gebruyken vreemde plegtigheden omtrent haar Huwelijken. Wanneer ymand onder haar een Jonge Dogter ten Huwelijk begeerd / begeeft hy zig by de Vader of een der naaste Vrienden / die hem zeer nauw ondervraagt wegens het bouwen van de Plantagien / en diergelijke andere dingen. Indien hy nu na de zin van zijn toekomende Schoon-Vader geantwoord heeft / geeft die hem een Pijl en Boog / met dewelke hy zig na de Dogter begeeft / en geeft haar een Krans van groene bladeren gevlogten en met welriekende bloemen vermengt / die ze verpligt is op haar hoofd te zetten / en de gene die ze te voren gedragen heeft weg te doen / (want het is een gebruyk onder de Dogters die nog Maagt zijn / altoos een Krans van bloemen op haar hoofd te dragen.) Waar na yder zijn Patroon gaat offeren om te vernemen of het Huwelijk gelukkig zal zijn of niet. Vervolgens komen al de Vrienden ten Huyze van de Bruyds Vader by een / alwaar een zekere drank van Mais of Indiaansche Tarw gemaakt word / dan geeft de Vader zijn Dogter aan de Bruydegom in 't byzijn van al de Vrienden ten Huwelijk. Des anderen daags komt de Dogter by haar Moeder / nemende in des zelfs tegenwoordigheyd het Kransje van haar hoofd / rukkende het in stukken / en makende een groot geschrey en misbaar. Vele

andere dingen zouden wy van het Leven en de gewoontens dezer Indianen konnen bybrengen/ dog het is tijd ons verhaal te vervolgen.

De Rovers hadden eenige Canoes van d' Indianen genomen die op het Eyland Sumbale wonen/ leggende omtrent vijf Mijlen van de Kust van Jucatan. Op dit Eyland komt veel Amber de Gris, voornamentlijk by een storm uyt den Oosten. Tusschen dit Eyland en de vaste Kust is het heel ondiep/ zo dat 'er geen grote Schepen door konnen/ op dit Eyland/ als mede op de vaste Kust word veel Campeche-hout gevonden/ en veel ander verw-hout/ 't welk in Europa zeer geagt is/ en nog meer zijn zoude indien men de kennisse der Indianen had/ die 'er een verw van weten te maken die noyt verblikt of van coleur verschiet.

Na dat de Rovers in die Golf drie Maanden geweest hadden/ kregen ze tijding dat het verwagte Spaansche Schip gekomen was/ waar op ze haar op 't spoedigst zeylvaardig maakten/ gaande na de plaats daar 't Schip ten Anker lag/ en reeds bezig om de goederen te lossen/ ondertusschen zonden ze eenige van haar kleyne Vaartuygen om op een Barke te passen die zeer rijk geladen met Zilver, Indigo en Couchenille van boven kwam. Die van 't Schip kennisse bekomen hebbende dat de Rovers op de Kust waren/ bereyden alles tot tegenweer/ zijnde gemonteerd met 42 Stukken en andere Krijgsbehoeften en 130 Man/ dit alles benam Lolonois de moed niet/ die het met zijn Schip gemonteerd met 22 Stukken/ nevens nog een kleyne Sætia of Vlieboot aan boord leyde/ dog de Spanjaards verweerden zig zo wel dat de Rovers genoodzaakt wierden af te wijken/ maar terwijl ze nog tegens de Spanjaards doende waren/ kwamen vier Canoes met Volk onder faveur van de Rook het Schip enteren/ en dwongen de Spanjaards zig over te geven. Nemen een Schip.

Het Schip genomen zijnde/ vonden ze zo veel buyt niet als ze gedagt hadden/ zijnde al meest ontladen/ al 't geen ze 'er nog in vonden was vijftig Last Yser/ een party Pampier/ eenige aarde potten met Wijn/ en eenige andere dingen van kleyn belang. Daar ze weynig rijkdom in vinden.

Na 't veroveren van dit Schip riep Lolonois de Krijgsraad by een/ en stelde voor om na Guatimalo te gaan. Hier op waren de stemmen verdeeld/ zommige de voorslag toestemmende en andere die tegensprekende/ voornamentlijk de zodanige die noyt meer by de Rovers gevaren/ nog op zodanige togten geweest hadden/ en haar ingebeeld hadden wanneer ze nu van Tortuga voor d' eerstemaal t' zeyl gingen/ dat de stukken van agten zo gemakkelijk als de Peeren van een Boom te schudden waren/ maar nu in haar meening bedrogen zijnde/ en veel dingen anders vindende als ze gedagt hadden/ wilden ze weder na huys/ d' andere zwoeren dat ze liever van honger en ongemak wilden sterven als zonder een deel geld weder t' huys te keeren. Voornemen van Lolonois om na Guatimalo te gaan. Dat door zommige tegengesproken word.

Het grootste gedeelte de voorgestelde togt niet dienstig oordeelende/ verlieten Lolonois en de rest. Over deze was bevelhebber Moïses van Wijn, Capiteyn van het Schip dat ze te Puerto Cavallo genomen hadden/ die Scheyden van malkanderen.

zijn cours weder na Tortuga stelden. Een ander van zijn Makkers genaamt Pierre le Picard, ziende dat d'andere Lolonois verlieten, besloot van gelijke te doen, gaande langs de vaste Kust tot aan Costa Rica, alwaar hy aan de Rivier Veraguas Landede, en met zijn Volk in goede ordre na 't Stedeken Veragua trok, en het zelve, hoewel de Spanjaards alle mogelijke tegenstand deden, plonderden, nemende eenige van d' Inwoonders gevangen, dog kregen hier geen buyt van eenig belang, alzo de plaats heel arm is, geen andere handel hebbende als het werken in de Goud-mijnen, daar eenige van d' Inwoonders op passen, dwingende de Slaven in de Bergen te werken, d' aarde daar uyt te graven en in de naastgelegene Rivier te wasschen, daar ze doorgaans stukjes Goud in vinden zo groot als Errewten, eenige groter en ook eenige kleynder. De Rovers bekwamen in alles omtrent agt pond Goud, waar mede ze wederom keerden; haar voornemen was geweest om hoger op te gaan na een Stad genaamt Nata, gelegen aan de Zuyd-Zee, en bewoond door zeer veel rijke Koopliedeni, welkers Slaven in de Mijnen van Veragua arbeyden. Maar konden tot haar voornemen niet komen uyt hoofde van de grote menigte Spanjaards die van alle kanten by een gekomen waren om haar 't hoofd te bieden, waar van zy tijdige kennisse kregen.

Eenige gaan na Costa Rica.

Plonderen Veragua.

Lolonois dus van zijn Makkers verlaten zijnde, bleef alleen in de Golf van Honduras, zijn Schip te groot zijnde om zo wel tegens stroom op te konnen Laveeren als de ligter Schepen. Daar by had hy gebrek aan mondkost, waar door ze yder dag gedwongen waren aan Land te gaan om onderhoud te zoeken, en niet anders vindende waren ze genoodzaakt om Apen en andere Dieren te schieten en te eeten.

Lolonois lijd gebrek aan mondkost.

Eyndelijk kwam hy na veel zukkelens boven Cabo de Gratia à Dios by een zeker Eylandeken genaamt Isla de las Pertas, daar twee redelijke grote Eylanden digt by leggen, alwaar hy zijn Schip op een Zandbank verzeylde, en alhoewel ze met alle Man haar best deden om het Geschut, Yser, en andere zware dingen te lossen, op hope daar door het Schip weder Vlot te krijgen, het was egter vrugteloos, waar door ze eyndelijk genoodzaakt waren het Schip te slopen, en van het Hout en Yser dat ze daar af kregen een Barque Longue te maken. Wy zullen haar daar een weynig mede bezig laten, en ondertusschen een korte beschrijvinge van deze Eylanden en des zelfs Inwoonders doen.

Verzeyld zijn Schip by 't Eyland de las Pertas.

Het Eyland de las Pertas nevens de twee andere Eylanden, worden door zekere Indianen bewoond die men met regt Wilde mag noemen, nademaal ze noyt met eenig Christen mensch gesproken of omgang gehad hebben; ze zijn klock van Lichaam en zeer gezwind, konnende harder als een Paard lopen, en in 't duyken en lang onder water te blijven hebben ze by na huns gelijk niet. Ze hebben eens het Anker van een Rover, over de 600 pond wegende, van de grond opgehaald, en zijn Kabeltouw om een Klip vast gemaakt: haar geweer is van hout zonder eenige yzere punt, gebruykende in des zelfs plaats een Hayetand, ze heb-

Indianen op deze Eylanden.

hebben geen Pijl of Boog als d' andere Indianen hebben / maar gebruiken een soort van Assegayen die omtrent anderhalve vadem lang zijn. Ze hebben vele Plantagien in 't Bosch / daar ze verscheyde soorten van Vrugten van genieten / als Patatos, Bananas, Racoven, Ananas, en vele andere soorten. Ze wonen in geen Huyzen gelijk de meeste andere Indianen. Eenige zeggen dat ze menschen vleesch eeten / 't welk ook door 't geen 'er gebeurde terwijl Lolonois daar was / genoegzaam bleek. Want twee van zijn Volk / d' eene een Fransman en d' ander een Spanjaard zijnde / gingen zonder eenig geweer als een Roer by zig te hebben met malkanderen in 't Bosch / alwaar ze door een Troep Indianen vervolgd wierden / de Fransman, na dat hy zijn Roer gelost had / nam de vlugt en ontkwam het / maar de Spanjaard zo ras niet in 't lopen zijnde bleef agter / en men kreeg geen tijding van hem. Eenige dagen daar na gingen twaalf Rovers / alle wel gewapend / na 't Bosch om haar Makker te zoeken / onder deze was ook de Fransman die hun geleyden / en ook de plaats wees daar hy hem 't lest gelaten had. Hier vonden ze dat d' Indianen vuur aangestoken hadden / en een weynig verder zagen ze eenige mensche beenen leggen die gebraden waren en daar nog eenig vleesch aan was / nevens een hand daar maar drie vingers aan waren / waar door (alzo de Spanjaard maar drie vingers aan zijn eene hand gehad had) ze verzekerd waren dat het d' arme Spanjaard was / die ze gebraden en gegeten hadden.

Haar Plantagien.

Eeten mensche vleesch Voorbeeld daar van.

Ze gingen verder het Bosch door om te zien of ze geen Indianen konden ontdekken / eyndelijk vonden ze een groot getal by een / die hun best deden om t' ontvlugten / maar ze agterhaalden 'er eenige en bragten vijf Mannen en vier Vrouwen aan boord. Ze wenden veel moeyten aan / om zig aan haar te doen verstaan / en haar genegentheyd te winnen / presenteerende haar verscheyde snuysteringen / als Koralen / Messen en Bijlen / 't geen ze aannamen / maar wilden geen eeten of drinken proeven. 't Was ook aanmerkelijk dat zo lang als ze gevangen waren / d' een d' ander niet een woord toesprak / zo dat ziende dat deze arme menschen zeer bevreest waren / ze haar nog eenige kleynigheden gaven en lieten ze lopen.

Zoeken na Indianen en bekomen 'er eenige.

Doe ze vertrokken deden ze teken dat ze weder wilden komen / maar dat vergaten ze haast / want t' zederd hebben ze haar niet meer vernomen. Ook konden ze naderhand nog van deze gevangenen / nog eenige andere Indianen op het Eyland / eenige tijding bekomen / waar door ze geloofden dat ze alle by nagt na de Nabuurige Eylanden gezwommen waren.

Ondertusschen deden de Rovers haar uyterste best om het Schip te slopen en de Barque Longue klaar te maken / maar ziende dat het nog vry wat zou aanlopen eer alles klaar was / begonnen ze eenige stukken Lands te bebouwen daar ze Fransche Bonen in zaayden / die binnen de tijd van ses weken rijp waren / als mede veel andere Vrugten als Indiaan-

Slopen het Schip en maken een Barque Longue.

diaansche Tarw, Bananas, Racovens en anderen/ zo dat ze nu geen nood hadden om van honger te vergaan. Na dat ze op deze wijze hier vijf of ses Maanden vertoefst hadden/ en haar Boot klaar gemaakt/ besloten ze na de Rivier Nicaragua te zeylen om aldaar eenige Canoes te bekomen/ en met dezelve haar resteerende Makkers af te halen/ alzo dit Vaartuyg zo veel menschen niet voeren konde/ en om alle moeyten voor te komen wierpen ze het Lot wie dat gaan en wie dat blijven zoude: de helft van 't Volk begaven haar in de Barque/ en eenige Canoes die ze nog hadden/ en d' andere helft bleef op het Eyland. Lolonois (die in de Barque gegaan was) kwam na weynig dagen zeylens in de Rivier Nicaragna. Alwaar hem het ongeluk overviel dat hem lang op de hielen vervolgt had om hem regtveerdiglijk te straffen wegens de veelheyd zijner schrikkelijke misdaden die hy in zijn Leven bedreven had. Want hy wierd alhier door een party Spanjaards en Indianen ontdekt/ die het grootste gedeelte van zijn Makkers dood sloegen/ en hy had met het overige van zijn Volk genoeg te doen om de Bark weder te bekomen. Evenwel niet tegenstaande dit groot verlies/ besloot hy niet weder by zijn Makkers/ die hy op 't Eyland de Pertas gelaten had/ te komen zonder eenige Canoes mede te brengen/ ten dezen eynde nam hy voor om op de Kust van Carthagena te gaan. Maar in de Golf van Dariën komende/ wierd hy korts na zijn komste van de Wilden (die de Spanjaards Indios-Bravos noemen) met zijn Volk overvallen en gevangen. Die hem aan stukken kapten/ en brieden/ volgens het verhaal van een zijner mede-makkers die dezelfde straffe met groot gevaar ontvlugt was. Dit was het Eynde van Lolonois, die in zijn Leven zo veel schrikkelijke en verfoeyelijke daden bedreven en zo veel onschuldig bloed vergoten heeft.

Waar mede Lolonois zig na de Rivier Nicaragna begeeft.

Word met zijn Volk geslagen, en ontkomt het ter nauwer nood.

Zijn dood.

Het ander Volk dat op het Eyland de las Pertas gebleven was/ de minste tijding van hun Capiteyn of mede-makkers niet bekomende/ begaven haar op het Schip van een zekere Rover die by geval die weg kwam. Deze Rover kwam van Jamaica met voornemen om aan Cabo Gratias à Dios te Landen/ en dan verder met haar Canoes de Rivier op te varen/ en de Stad Cartagena te veroveren. Deze twee Troupen Rovers/ nu met malkanderen geconjungeerd zijnde/ waren wederzijds heel blijde/ deze om dat ze (nu merkelijk versterkt) groter hoop hadden om haar voornemens te volbrengen/ en die/ om dat ze zig uyt haar armoede/ elende en gebrek verlost zagen/ daar ze nu omtrent de tijd van tien Maanden in geweest waren. Zo dra ze nu aan Gratias de Dios gekomen waren/ begaven ze zig/ 500 Man in getal zijnde/ in verscheyde Canoes en voeren na de mond van de Rivier/ latende alleenig vijf of ses perzonen op yder Schip om ze te bewaren; ze namen geen voorraad van spijze mede/ alzo ze geloofden over al daar ze kwamen genoeg te zullen vinden/ maar deze hunne hoop/ niet op God gegrond zijnde/ viel ganschelijk tegens hun gedagten uyt; want d' Indianen haar komste gewaar geworden zijnde/ waren alle gevloden/ latende in haar Huy-

Hoe de resteerende weg geraakten.

Komen aan Cabo Gratias à Dios met voornemen om na Cartagena te gaan.

Huyzen of Plantagien die ze langs de Rivier hebben / geen de minste voorraad; waar door ze in korte dagen na dat ze haar Schepen verlaten hadden in groot gebrek en hongersnood vervielen; maar de hoop van in 't kort grote buyt te zullen bekomen deed haar dezelve met lijdzaamheyd verdragen / vergenoegende zig met een weynig groene Kruyden die ze langs de kant der Rivier vonden.

Maar na dat ze nu veertien dagen onderwegen geweest hadden / begonnen ze flauw door de honger te worden / waar op ze besloten de Rivier te verlaten en Boschwaards in te gaan om te zien of ze geen Dorp konden ontdekken daar ze eenig onderhoud konden vinden / maar al om niet / want na eenige dagen het Bosch doorlopen te hebben / zonder eenige troost te vinden / waren ze gedwongen weder na de Rivier / en vervolgens weder na haar Schepen te keeren. In deze moeyelijke togt vervielen ze tot zulk een uyterste nood / dat ze niet alleen haar Schoenen en Scheden van haar Zwaarden en Messen opaten / maar zelfs hadden ze voorgenomen indien ze eenig Indiaan konden bekomen / hem haar buyk tot een graf te geven; eyndelijk kwamen ze aan de Zeekant / alwaar ze eenige levensmiddelen bekwamen en middel om meerder te bekomen / evenwel stierf het meeste gedeelte door zwakheyd en ongemak 't welk ze uytgestaan hadden / 't overige verstroyden hier en daar / en eenige raakten daar na in dezelfde strik daar Lolonois in gevallen en gesneuveld was. Nu zullen wy overgaan tot het beschrijven der daden van Capiteyn Henry Morgan, die men met regt de naam van de tweede Lolonois zou mogen geven; niet minder / nog hem ongelijk zijnde / zo wel in zijn bedrijf tegens de Spanjaards / als in 't beroven van veel onnozele menschen.

XI. HOOFDSTUK.

Opkomst van Capiteyn *Henry Morgan*, zijn Togten en voornaamste Daden.

CApiteyn Henry Morgan was een Engelsman van geboorte / uyt de Provincie van Wales. Zijn Vader was een Rijke Boer of Akkerman; maar hy in zijn Jeugd geen zin in de Landbouw hebbende / verliet zijn geboorte plaats en begaf zig na de Zeekant / om eenige andere bezigheyd te zoeken die beter met zijn humeur over een kwam. Eyndelijk kwam hy aan een Haven alwaar verscheyde Schepen die na de Barbados gingen / ten Anker lagen. Hy besloot deze Reys mede aan te nemen / begevende zig in dienst van een / die (volgens de gewoonte der Engelsche in die plaatzen) hem zo dra hy daar aan Land gekomen was / verkogt. Hy diende daar zijn tijd uyt / en vryheyd bekomen hebbende / begaf hy zig na Jamaica om zijn geluk te zoeken. Hier vond hy twee Roof-Schepen die gereed lagen om in Zee te gaan / en nade-

Afkomst van Henry Morgan.

Hy gaat na de Barbados.

En van daar na Jamaica.

nademaal hy niets by handen had besloot hy mede te gaan en d' oeffeningen van dat soort van menschen te volgen. Hy leerde in 't kort volkomen haar manier van Leven / en drie of vier Togten met haar gedaan hebbende / met goed gevolg en voordeel / kwam hy met eenige van zijn Makkers (die by dezelfde Reyzen mede eenig geld obergegaard hadden) over een / om t' zamen een Schip te kopen / 't welk gekogt hebbende / maakten ze hem met volkomen toestemminge hun Capiteyn en Bevelhebber.

Begeeft zig in dienst van de Rovers.

Bekomt een Schip.

Met dit Schip ging hy van Jamaica t' zeyl om op de Kust van Campeche te kruyssen / in welke Reyze hy verscheyde Schepen veroverde / met dewelke hy zegenpralend wederkeerde. Hier vond hy een oude Rover genaamt Mansveld (daar wy hier voren alreeds eenig gewag van gemaakt hebben) bezig om een Vloot toe te rusten en daar mede een Landing aan de vaste Kust te doen. Mansveld ziende Morgan met zo veel Prijzen te rug komen / oordeelde hem een dapper Man te zijn / en koos hem tot Vice Admiraal van zijn Vloot / en in alles vijftien Schepen en 500 Man / zo Walen als Franschen sterk zijnde / gingen ze van Jamaica t' zeyl / en kwamen korts daar na aan 't Eyland St. Catharina, gelegen by de vaste Kust van Costa Rica, op de hoogte van 12 graden / 30 minuten Noorder breete / en omtrent 35 Mijlen van de Rivier Chagre. Alwaar ze het meeste gedeelte van haar Volk deden Landen / die het Spaansche Guarnisoen dwongen al de Sterktens van 't Eyland over te geven / die ze aanstonds om ver wierpen / uytgezonderd een / daar ze 100 Man van haar eygen Volk / en al de Slaven die ze van de Spanjaards genomen hadden / in leyden. Met de rest van haar Volk togen ze na een ander kleyn Eylandje / zo na aan 't vaste Land gelegen dat men 'er met een Brug kon op komen / hier bragten ze al 't Geschut op dat ze van 't grote Eyland bekomen hadden; waar na ze al de Huyzen op 't grote Eyland verbranden / en het Kasteel van alles wel voorzien latende / begaven ze haar met de Spaansche gevangenen in Zee / die ze evenwel korts daar na aan 't vaste Land by Puerto Velo aan Land zetteden. Verbolgens zeylden ze langs de Kust van Costa Rica tot dat ze aan de Rivier Colla kwamen / allwaar ze zig weder te Land begaven / voornemens zijnde al de Dorpen daar omtrent gelegen te plonderen / en zo voorts na de Stad Natta te gaan / om daar 't zelfde te doen.

Mansveld een oude Rover.

Maakt Morgan Vice Admiraal.

Gaan na 't Eyland St. Catharina.

Nemen het in.

Met nog een ander kleyn Eyland.

Gaan weder in Zee en komen aan de Rivier Colla.

De Gouverneur van Panama van de komste der Rovers en de Vyandlijkheden die ze pleegden verwittigt / oordeelde het zijn pligt om 'er met eenig Volk tegen te gaan. Zijn komste deed de Rovers schielijk te rug trekken / ziende dat het heele Land in allarm / en haar voornemen bekend en verbolgens voor tegenwoordig verijdeld was. Hier op begaven ze haar weder na St. Catharina om te zien hoe 't met de 100 Man was die ze daar in bezetting gelaten hadden; tot Gouverneur over dit Volk was een Fransman gesteld / genaamt le Sieur Simon. Die zig in deze bediening heel wel kweet / hebbende / terwijl Mansveld niet tegenwoordig

De Gouverneur van Panama trekt haar tegen.

Ze keeren weder na St. Catharina.

dig was/ het grote Eyland in een zeer goede staat van tegenweer gesteld. En het kleyne Eyland doen beplanten/ 't welk in korten tijd zo veel had gegeven/ dat ze daar door niet alleen voor 't tegenwoordige de Vloot konden revictualieeren/ maar zelf genoeg hadden tot een tweede Vojagie. Mansveld was zeer genegen om deze twee Eylanden in altoos duurende bezitting te nemen alzo 't zeer wel voor de Robers gelegen was/ zo om de nabyheyd der Spaansche Kust/ als om dat het heel gemakkelijk te beschermen was.

Vinden alle dingen in goede staat.

Mansveld is zeer genegen om St. Catharina te behouden.

Hier op besloot Mansveld om weder na Jamaica te keeren/ en van daar Secours na St. Catharina te zenden/ op dat ze in Cas van eenige overval in staat van tegenweer mogten zijn. Zo dra als hy tot Jamaica aankwam/ begaf hy zig na de Gouverneur/ die hy zijn voornemen aandiende/ maar deze verwierp die voorslag uyt vreze van zijn Meester de Konink van Engeland te mishagen/ behalven dat hy ook/ indien hy hem de verzogte manschap toestond/ daar door de magt van 't Eyland daar hy Gouverneur van was/ te zeer verzwakken zou. Waar op Mansveld, wetende dat hy van zig zelf in geen staat was om zijn voornemen uyt te voeren/ zig na Tortuga begaf/ alwaar hy (eer hy zijn voornemen tot de daad brengen konde) van de dood weggerukt wierd.

Keerd na Jamaica om onderstand te verzoeken.

Dat hem geweygerd word.

Gaat na Tortuga.

Alwaar hy sterft.

Le Sieur Simon Gouverneur van St. Catharina geen de minste tijdinge van Mansveld zijn Admiraal bekomende/ was ten uytersten begeerig om 'er d' oorzaak af te weten. Ondertusschen zag Don Joan Perez de Guzman (die nieuwlijks tot het Gouvernement van Costa Rica gekomen was) dat het met het Intres van Spanjen niet over een kwam dit Eyland in de handen der Robers te laten. Waarom hy een Considerable Vloot toeruste en daar na toe zond om het te herwinnen; dog eer hy eenig geweld gebruykte schreef hy een Brief aan le Sieur Simon, waar in hy hem een aanmerkelijke vergeldinge beloofde/ indien hy het Eyland aan zijn Catholijke Majesteyt goedwillig wilde overgeven/ dog by weygering en indien hy hem daar toe dwingen moest/ zwoer hy hem ten uytersten te zullen straffen. Le Sieur Simon, geen kans ziende om het Eyland zonder nieuwe hulp alleen te konnen defendeeren/ ook by zo doende geen voordeel voor hem of zijn Volk konnende beoogen/ gaf het eenige weynige tegenstand op dezelfde voorwaarden/ als ze het van de Spanjaards bekomen hadden/ weder aan hun over. Weynig dagen na d' overgave/ kwam 'er een Engelsch Schip 't welk de Gouverneur van Jamaica onder hand met eenig Volk had afgezonden/ voor St. Catharina, waar op de Spanjaards d' Engelsche Vlagge lieten wajen/ en dwongen Sieur Simon aan Strand te gaan en het Schip in de Haven te doen komen/ waar op ze alle gevangen wierden. Een zeker Spaansch Ingenieur heeft een verhaal van 't hernemen dezes Eylands door de Spanjaards, in Druk laten uytgaan/ 't welk wy niet ondienstig geagt hebben (te meer om dat ze van een zaak van zo weynig belang zulk een groten ophef maken) hier in te voegen.

De Gouverneur van Costa Rica schrijft aan die van St. Catharina.

Een net en waaragtig Verhaal van de Grote Victorie door de Wapenen van zijn *Catholijke Majesteyt* tegens d' *Engelsche* Rovers bevogten, onder het beleyd en dapperheyd van *Don Jan Perez de Guzman*, Ridder van d' Order van *St. Jacob*, Gouverneur en Capiteyn Generaal van *Terra Firma* en de Provintie van *Veraguas*.

„HEt Koninkrijk van Terra Firma 't welk van zig zelf sterk genoeg „is om grote Vloten/ en voornamentlijk de Rovers van Jamaica „tegens te komen staan en te verstrojen/ had door verscheyde wegen/ „tijdinge bekomen/ dat 14 Engelsche Schepen op de Kusten aan zijn „Catholijke Majesteyt behorende/ kruysten.

„Den 14den July 1665. kwam tot Panama tijdinge dat de Rovers „aan Puerto de Naos geweest waren; het Spaansche Guarnizoen van „'t Eyland St. Catharina, welkers Gouverneur Don Estevan del Cam„po was/ gedwongen hadden/ en haar zelve van 't gezeyde Eyland „Meester gemaakt/ nemende d' Inwoonders gevangen/ en vernielende „al 't geen ze kwamen t' ontmoeten. Omtrent ter zelver tijd ontfing „Don Joan Perez de Guzman byzondere onderrigtinge van deze Robe„ryen/ door eenige Spanjaards die uyt het gezeyde Eyland ontvlugt wa„ren (en wien hy beval na Puerto Velo te geleyden) dat de gezeyde Ro„vers den tweeden van Bloeymaand by nagt op het Eyland gekomen „waren/ zonder dat die van 't Eyland het waren gewaar geworden/ en „dat ze de volgende morgen na eenige schermutzering Meester van al de „Sterktens waren geworden/ en al d' Inwoonders en Soldaten die 't „niet konden ontvlugten gevangen genomen hadden. Hier op heeft „Don Joan de Krijgsraad doen vergaderen/ aan dewelke hy bekend „maakte de grote voortgang dezer Rovers in de Landen onder 't gebied „van zijn Catholijke Majesteyt, voorstellende/ dat het volkomen nood„zakelijk was om zodanig een magt na 't Eyland *St. Catharina* te zenden, „welke bekwaam was om 't zelve van de Rovers te hernemen; d' eer en „'t voordeel van zijn Majesteyt van *Spanjen* ten hoogsten daar aan verknogt „zijnde, want dat anderzints de Rovers door zulke Conquesten in vervolg „van tijd gemakkelijk al d' omleggende Landen zouden konnen t' onder„brengen. Waar op sommige ten antwoord gaven/ dat de Rovers op „'t gezeyde Eyland niet konnende bestaan, het van zelfs weder zouden „moeten verlaten, en dat het dienvolgende niet nodig was, zig in zo vele „moeyten en kosten te steken. Don Joan des niet tegenstaande als een „ervaren en dapper Soldaat/ gaf bevel om eenige voorraad na Puerto „Velo, voor de Militie te stieren/ en begaf zig zelf derwaards niet zon„der zijn Leven in groot gevaar te stellen/ alwaar hy op den tweeden „van Hooymaand (met meest al het gene tot deze Togt nodig was in „handen hebbende) aankwam. Hier vond hy in de Haven een goed

„Schip

„ Schip en wel gemonteerd, genaamt de St. Vincent, de Compagnie der
„ Negros toebehorende, 't welk hy na het Eyland St. Catharine zond,
„ stellende daar op tot Bevelhebber Joseph Sanchez Ximenez Majoor van
„ Puerto Velo, bemannende het zelve met 270 Soldaten, 37 van die
„ gene die op 't gezeyde Eyland gevangen waren geweest, 34 Spanjaards
„ van 't Guarnizoen van Puerto Velo, 29 Mulatos van Panama, 12 In-
„ dianen zeer ervaren om met Boog en Pylen om te gaan, 7 ervarene
„ en bekwame Constapels, twee Lieutenants, twee Pyloten, een Heel-
„ meester en een Religieux van d' Ordre St. Franciscus tot haar Biegt-
„ vader.

„ Don Joan gaf korts daar na aan al de Officieren onderrigting hoe
„ ze haar hadden te dragen, zeggende dat de Gouverneur van Cartha-
„ gena hun met meer Volk, Vaartuygen en al 't geen ze verder tot die
„ onderneminge van noden zouden hebben, voorzien zoude, hebbende ten
„ dien eynde reeds aan die Gouverneur geschreben. Den 14den van de-
„ zelfde Maand begaf zig Don Joan t' Scheep om het Schip uyt de Ha-
„ ven te geleyden, en ziende dat de wind goed was riep hy al 't Volk
„ by een, en deed een aanspraak, hun aanmoedigende om tegens de Vy-
„ anden van haar Land en Religie dapper te stryden, en voornament-
„ lyk tegens die onmenschelyke Rovers, die zo veel schrikkelyke wreed-
„ heden aan d' Onderdanen van zyn Catholijke Majesteyt gepleegt had-
„ den. Met een aan yder van hun zeer milde beloningen belovende,
„ voornamentlyk die gene die zig wel in de dienst van haar Konink en
„ Land zouden komen te kwyten. Met deze redenen nam Don Joan
„ zyn afscheyd, en het Schip ging met een voorspoedige wind t' zeyl.
„ Op den 22sten kwamen ze tot Carthagena en boden de Gouverneur een
„ Brief van d' Eedele en dappere Don Joan aan, die dezelve aannam
„ met betuyginge van grote genegentheyd voor de perzoon van Don Joan
„ en tot zyn Majesteyts dienst, en ziende dat haar voornemen met zyn
„ begeerte over een kwam, beloofde hy hun by te staan met een Fregat,
„ een Galjoot, een Bark, en 126 Man, te weten d' eene helft uyt zyn
„ eygen Guarnizoen, en d' andere helft Mulatos. Dus van alle nood-
„ wendigheden wel voorzien zynde, verlieten ze op den 2den van Oogst-
„ maand de Haven van Carthagena, en kregen den 10den de Westzyde
„ van 't Eyland St. Catharina in 't gezigt, en niet tegenstaande dat ze te-
„ gen wind hadden bereykten ze de Haven alwaar ze het Anker lieten val-
„ len, hebbende een van haar Barken op de Klippen genaamt Quita Si-
„ gnos door storm verloren.

„ De Rovers onze Schepen ten Anker ziende komen, schoten aan-
„ stonds drie schoten met scherp, die met de zelfde munt betaald wier-
„ den. Hier op zond de Majoor Joseph Sanchez Ximenez een van zyn
„ Officieren aan Land, om de Rovers te sommeeren in de naam van
„ zyn Catholijke Majesteyt het Eyland over te geven, nademaal ze het
„ in 't midden van de Vrede tusschen de Kronen van Spanjen en Enge-

„ land, genomen hadden; en indien ze halsterrig bleven/ dat hy haar
„ altemaal door de scherpte des Zwaards zou doen omkomen. Waar
„ op de Rovers ten antwoord gaven dat het Eyland eertijds onder de
„ Kroon Engeland behoord had. En dat in plaats van overgeven/ ze
„ het eerder tot de laaste droppel bloeds wilden beschermen.

„ Op Vrydag den 13den kwamen drie Negros van de Vyand aan
„ boord van onze Admiraal zwemmen. Deze bragten kondschap dat al
„ de Rovers op het Eyland niet meer als 72 in getal waren/ en dat ze
„ in grote verbaastheyd waren/ ziende zulk een aanmerkelijke magt te-
„ gens hun komen. Door deze kondschap besloten de Spanjaards de
„ Fortressen te genaken terwijl de Rovers sterk op haar schoten/ 't welk
„ aan onze kant dapper beantwoord wierd tot in de donkere nagt toe.
„ Op Sondag den 15den zijnde de dag van onze Lieve Vrouwe Hemel-
„ vaard/ het weder stil en helder zijnde/ naarderden ze op volgende
„ wijze.

„ Het Schip St. Vincent als Admiraal beschoot de Batterye genaamt
„ le Conception.

„ Het Schip de St. Pieter als Vice Admiraal/ loste zijn Geschut te-
„ gens d' andere Batterye genaamt St. Jacob.

„ Ondertusschen wierd het Volk met Sloepen aan Land gebragt/
„ marcheerende na de post de Cortadura genaamt. De Lieutenant Fran-
„ cisco de Cazeres begeerig zijnde de sterkte der Vyanden t' ontdekken/
„ begaf zig alleen met 15 Man na 't Fort de Cortadura, maar wierd
„ wel haast gedwongen te wijken door 't hevig schieten der Vyanden/ die
„ onder anderen Orgels hadden van 60 Pijpen die ze in een reys af-
„ schoten.

„ Niet tegenstaande de hitte der Vyanden/ ging Capiteyn Don Joseph
„ Ramirez de Leyva met 60 Man het Fort bestormen/ en hoewel 'er ter
„ wederzijden zeer hardnekkig gevogten wierd/ wierd hy eyndelijk Mee-
„ ster/ dwingende de Rovers dat Fort over te geven.

„ Aan d' andere kant trok Capiteyn Joan Galeno met 90 Man over
„ 't gebergte/ om door die weg het Kasteel St. Tereza te bestormen. On-
„ dertusschen was de Majoor Don Joseph Sanchez Ximenez als Opper-
„ bevelhebber met de rest van 't Volk in vier Sloepen door de Haven ge-
„ komen/ en kwam in weerwil van de Vyand te Land/ ter zelver stond
„ dat Capiteyn Joan Galeno zijn Volk tot de storm aanvoerde. Zo dat
„ ons Volk drie aanvallen deed; op drie verscheyde oorden/ op een en
„ dezelfde tijd/ en met grote dapperheyd; waar door de Rovers ziende
„ alreeds veel van haar Volk gedood/ en dat ze het onmogelijk langer
„ konden uytharden/ haar nevens het geheele Eyland aan ons overga-
„ ven. Ons Volk liet aanstonds de Spaansche Vlagge wajen/ en dank-
„ te God almagtig/ die haar op zulk een uytmuntende dag/ zulk een
„ grote en gelukkige Victorie had gelieven te geven.

„ Het getal der doden van de Vyanden was ses/ veel gewonden en 70
„ ge-

„gevangenen/ en aan onze zijde was alleenig een Man gedood en vier „gekwetst.

„Wy vonden op het Eyland 800 pond Buskruyd/ 250 pond Musquetkogels/ en veel andere Oorlogsbehoeften. Onder de gevangenen „wierden twee Spanjaards gebonden/ die de Wapenen onder de Engelsche tegens zijn Catholijke Majesteyt gedragen hadden/ deze wierden door bevel van de Majoor des anderen daags gearquebuseert.

„De 10de dag van Herfstmaand kwam een Engelsch Vaartuyg in „'t gezigt van 't Eyland/ dit door de Majoor van verre gezien zijnde/ „beval hy le Sieur Simon die een Fransman was/ om aan boord van „dit Schip te gaan/ en te zeggen dat het Eyland nog Engelsch was/ „welk bevel hy volbragt; waar op het Scheepje in de Haven kwam/ „op hebbende 14 Man/ een Vrouw en haar Dogter/ die aanstonds „alle gevangen genomen wierden.

„D' Engelsche Rovers wierden alle na Puerto Velo gevoerd/ uytgenomen drie/ die door bevel van de Gouverneur na Panama gevoerd „wierden om aan het Kasteel St. Jeronimo te werken. Deze Sterkte „is een uytnemend werkstuk/ en zeer sterk/ zijnde in 't midden van de „Haven gebouwd/ van zeer harde steen/ van een vierkantige form/ de „hoogte is van 88 Geometrische voeten/ de Muuren zijn 14 voeten dik/ „en de Gordijnen 75 voeten Diameter. Dit Kasteel is gebouwd ten „koste van verscheyde byzondere perzonen/ de Gouverneur van de Stad „het grootste gedeelte van 't geld daar toe gegeven hebbende/ zo dat het „zijn Majesteyt niets het minste komt te kosten.

XII. HOOFDSTUK.

Beschrijvinge van 't Eyland *Cuba*. *Morgan* onderneemt het Eyland *St. Catharina* te houden, en tot een schuylplaats en Rovers nest te maken, dat hem mislukt. Hy doet een Landing en neemt de Stad *el Puerto del Principe* in.

Capiteyn Morgan onderneemt St. Catharina te houden.

CApiteyn Morgan, ziende dat zijn Voorzaat en Admiraal Mansveld overleden was/ gebruykte alle mogelijke middelen om 't Eyland St. Catharina te behouden. Zijn voornaamste oogwit was om het tot een verblijfplaats en toevlugt der Rovers van die Gewesten te maken/ en het in een staat te stellen/ om haar geroofde buyt in alle zekerheyd daar te konnen bergen; ten dezen eynde liet hy niets onaangeroerd/ schrijvende aan verscheyde Kooplieden in Virginia en Nieuw Engeland met verzoek om hem provisie en behoeften te zenden/ waar door hy

hy hoopte het Eyland in zulk een goede staat van tegenweer te brengen/ dat hy geen gevaar van eenige kant te breezen had. Dog dit zijn voornemen viel in duygen/ nademaal de Spanjaards, als gezegt is/ het Eyland weder hernamen. Hierom liet hy evenwel de moed niet zinken/ maar begon in 't tegendeel nieuwe voornemens te smeden. Hy liet eerst een Schip toerusten om vervolgens een Vloot te vergaderen zo groot en sterk als hy konde/ 't welk hem ook in 't kort na wensch gelukte; gevende yder lid van zijn Vloot last/ zig na de Zuydkapen van Cuba (zijnde d' algemeene verzamelplaats) te begeven/ alwaar hy voorgenomen had een Krijgsraad te doen vergaderen/ om t' overleggen wat best diende gedaan/ en wat plaats eerst aangetast te worden. Wy zullen hem met deze toebereydzelen een weynig bezig laten/ en ondertusschen een korte beschrijvinge van dit Eyland doen.

Dog zijn voornemen valt in duygen.

Hy rust een andere Vloot toe.

Beschrijvinge van 't Eyland Cuba.

Het Eyland Cuba legt Oost en West/ op de hoogte van 20 tot 23 graden Noorder breete/ zijnde omtrent 150 Duytsche Mijlen lang en 40 breed. In vrugtbaarheyd behoeft het voor 't Eyland Hispaniola niet te wijken/ behalven dat het veel dingen uytlevert om koopmanschap mede te drijven/ gelijk als Huyden van verscheyde Beesten/ en in 't byzonder de zulke die in Europa Havana Huyden genaamt worden; 't is aan alle kanten met veel kleyne Eylandekens omringt die ze Cayos noemen. Op dewelke de Rovers meest haar vergaderinge hebben/ en raad houden op wat wijze ze best de Spanjaards konnen plagen. 't Is ook met verscheyde schone Rivieren voorzien/ en bekwame Havens/ als St. Jago, Bajame, Santa Maria, Espiritu-Santo, Trinidad, Xagua, Cabo de Coriente en andere. Deze zijn alle aan de Zuydkant; en aan de Noordzijde zijn la Havana, Puerto Mariano, Santa Crus, Mata Ricos en Barracoa.

Havenen.

Steden. Sant Jago.

Dit Eyland heeft twee Hoofd-Steden/ onder welke al d' andere Steden en Dorpen moeten staan. d' Eerste is Sant Jago of St. Jacob, aan de Zuydkant van 't Eyland gelegen/ en heeft de helft van 't Eyland onder haar gebied; en word van een Bisschop en Gouverneur geregeerd. De Steden en Dorpen daar onder horende zijn Espiritu-Santo, Puerto de el Principe, en Bajame aan de Zuydzijde/ en Barracoa, en de los Cayos aan de Noordzijde. De meeste Negotie die hier geschied komt van de Canarische Eylanden, derwaarts ze Tabak/ Zuyker en Huyden stieren/ die van d' onderhorige Steden en Dorpen in deze Stad gebragt worden. Eertijds is deze Stad/ alhoewel ze door een Kasteel beschermd word/ door de Rovers van Jamaica en Tortuga elendig geplonderd geweest.

Havana.

De Stad Havana legt aan de Noordwestzijde van 't Eyland/ en is een der sterkste Plaatzen van geheel West-Indiën/ des zelfs gebied strekt zig over d' andere helft van 't Eyland; de Steden daar onder horende zijn Santa Crus aan de Noordzijde/ en La Trinidad aan de Zuydzijde/ in dewelke grote handel met Tabak gedreven word/ die ze na Nova

Spanje

Spanje en Costa Rica zenden/ behalven veel Schepen met deze waren geladen die na Spanjen en andere deelen van Europa gezonden worden. Deze Stad word door drie grote en sterke Kasteelen beschermd/ twee aan de Haven/ en een op een Berg gelegen die de Stad dwingen kan. Daar zijn over de 10000 Inwoonders. De Kooplieden daar wonende handelen op Nova Hispania, Campeche, Honduras en Florida. Alle de Schepen van Nova Hispania, Caracas, Carthagena en Costa Rica komen daar altijd aan om verversinge wanneer ze na Spanjen gaan/ alzo ze deze weg altoos heen moeten. De Spaansche Zilver-Vloot komt hier mede altijd aan om de rest van haar Lading in te nemen/ zo aan Huyden, Tabak als Campeche hout.

Capiteyn Morgan had nog geen twee Maanden in de Zuyd-Kayen van Cuba gelegen/ wanneer hy al een Vloot van 12 Zeylen en omtrent seven honderd Man/ ten deele Fransche en ten deele Engelsche by een had. Hy hield hier een algemeene Raad om t' overleggen wat men stond te doen/ zommige oordeelden dat het best zou zijn de Stad Havana by nagt t' overrompelen/ 't geen ze zeyden gemakkelijk te konnen geschieden/ indien ze maar eenige weynige Geestelijken konden gevangen krijgen/ ja dat ze de Stad konden plonderen eer dat de Kasteelen in staat van tegenweer konden worden gebragt. Andere stelden volgens de verscheydenheyd van haar oordeel weder andere ondernemingen voor. Maar d' eerste voorstel wierd verworpen/ nademaal verscheyde van de Rovers/ die ten andere tijden in de voorzeyde Stad gevangen waren geweest/ eenparig verzekerden dat 'er met minder als 1500 Man niets van gevolg zou konnen gedaan worden. Daar en boven dat ze met al dit Volk eerst behoorden na 't Eyland de los Pinos te gaan/ en dan dezelve in kleyne Vaartuygen omtrent Matamona te doen Landen. 't Welk 14 Mijlen van de gezeyde Stad gelegen is/ en dan zou 'er kans zijn om haar voornemens uyt te voeren.

Nemen voor om na d' Havana te gaan.

Verscheydenheyd van gevoelen.

Eyndelijk geen mogelijkheyd ziende om zulk een groot getal Volk by een te vergaderen/ besloten ze met het geen ze by een hadden een andere Plaats t' overvallen; onder allen was 'er een die voorstelde om de Stad el Puerto de el Principe aan te tasten/ zeggende/ dat hy de Plaats wel kende/ en alzo ze wat ver van de Zee gelegen was/ zo was het noyt door eenige Rovers geplonderd; waar door d' Inwoonders zeer rijk waren/ handelende niet als met gereed geld met die van Havana, die hier een gestabileerde Negotie hebben/ voornamentlijk in Huyden. Deze voorslag wierd aanstonds door Capiteyn Morgan en de voornaamste van zijn mede-makkers toegestemd/ hier op gaf hy aan yder Capiteyn bevel om 't Anker te ligten en onder Zeyl te gaan/ cours stellende na de Bay el Puerto de Santa Maria, niet ver van el Puerto de el Principe gelegen/ alwaar gekomen zijnde/ gebeurde het dat een der gevangene Spanjaards die op de Vloot was/ by nagt aan Land zwom/ begevende zig van 't eene Eyland met zwemmen op het ander/ tot dat hy eyndelijk aan Puerto

Hebben het oog op Puerto del Principe.

Haar voornemen word ontdekt.

De Spanjaards bereyden hun tot tegenweer.

de el Principe kwam / alwaar hy aan d' Inwoonders 't voornemen der Rovers bekend maakte / 't welk hy uyt haar gesprek had verstaan / hoewel ze meenden dat hy geen Engelsch verstond. Op deze waarschouwing begonnen aanstonds de Spanjaards haar Rykdommen te verbergen / en haar roerende goederen weg te zenden. De Gouverneur bragt aanstonds al 't Volk van de Stad / zo wel Vrye als Slaven / in de Wapenen / en met een gedeelte der zelve bezette hy een Post daar de Rovers noodzakelijk voorby moesten / en beval een groot party Bomen om ver te houwen en dwers over de Weg te leggen / om de passagie te verhinderen; vervolgens had hy op verscheyde plaatzen een party Volk in Hinderlagen gelegt / die eenige Veldstukjes by haar hadden om op de Rovers te speelen / en haar Marsch te verhinderen; met de rest van 't Volk / zijnde in alles omtrent 800 Man / begaf hy zig digt onder de Stad in een schoon ruym Veld / van waar hy de Vyand van verre konde zien aankomen.

Capiteyn Morgan met zijn Volk nu in aantogt zijnde / vond de toegangen na de Stad gestopt / waar op hy zijn weg door 't Bosch nam / 't geen hy met groot ongemak passeerde / maar daar door evenwel verscheyde Hinderlagen vermijde; eyndelijk kwamen ze aan het Veld dat de Spanjaards Savana noemen. Zo dra de Gouverneur haar zag aankomen / detacheerde hy een Troep Ruyters om haar te Chargeeren / hopende dat die in staat zouden zijn om 'er te verstrojen en op de vlugt te drijven / dog dit viel tegens zijn gedagten uyt / want de Rovers in goede order met slaande Trommel en vliegende Vaandels voortrekkende tot dat ze na by de Ruytery kwamen / begonden haar te verspreyden en een halve Maan te maken / vallende doe te gelijk op de Spanjaards aan / die zig voor een wijl vry wel kweten / maar de Rovers zeer behendig met haar Geweer konnende omgaan en zeer wis schietende / en hun Bevelhebber nevens veel gemeene Soldaten reeds gedood hebbende / dwong de rest na 't Bosch te wijken om met meerder zekerheyd te konnen ontvlugten / dog eer ze het konden bereyken was het meeste deel van hun al onder de voet geschoten / latende aan dees nieuwgekomene Vyanden de volkomen overwinninge. De Rovers hadden in dit gevegt / dat omtrent 4 uuren geduurd had / zeer weynige doden en gekwetsten bekomen. Ze begaven haar voort na de Stad / alwaar ze weder op nieuw grote tegenstand vonden / nademaal die gene die binnen de Stad gebleven waren haar zelve ten uytersten verweerden / en vele van hun / de Vyand in de Stad ziende / sloten haar in 'er Huyzen op / schietende uyt de Vensters / 't welk de Rovers ziende / begonnen ze te dreygen / zeggende: Indien gy de Stad niet goedwillig overgeeft en van schieten ophoud, zo zult gy ze aanstonds in ligte vlam zien, en uw Vrouwen en Kinderen, geschonden en voor uw oogen aan stukken zien kappen. Op deze dreygementen gaven haar de Spanjaards op discretie over / hopende dat de Rovers daar niet lang zouden konnen blijven.

Nemen de Stad in.

Zo

Zo dra de Rovers de Stad in hun geweld hadden/ sloten ze al de gevangenen/ zo Mannen/ Vrouwen/ Kinderen en Slaven in verscheyde Kerken/ en plonderden doe alles wat ze konden vinden. Waar na ze begonden op Party te lopen/ brengende dagelijks veel goederen en gevangenen binnen/ nevens veel mondkost daar ze volgens hun gewoonte goede cier mede maakten/ zonder by na eens om d' arme gevangenen te denken/ die ze van honger lieten vergaan/ en dagelijks onmenschelijk pijnigden/ om 'er te doen bekennen waar ze haar goederen/ geld en koopmanschappen verborgen hadden/ zelfs de Vrouwen en Kinderen niet sparende/ die ze niet met al t' eeten gaven/ waar door het grootste gedeelte elendig aan haar eynde kwamen/ en van honger stierven.

Doe nu de buyt en leeftogt schaars begon te worden/ oordeelden ze het tijd te zijn om te vertrekken en op andere plaatzen haar geluk te zoeken/ zeggende tegens de gevangenen/ dat ze moesten bedagt zijn om geld uyt te vinden om haar zelve te rantzoeneeren, of dat ze anderzints alle na *Jamaica* zouden getransporteerd worden, en indien ze behalven dit geen brandschatting voor de Stad betaalden, zy dezelve zekerlijk in assche zouden leggen. Waar op de gevangene Spanjaards onder hun vier medegevangene nomineerden om te zien of ze de geëyschte Contributie by een konden brengen. De Rovers ondertusschen om 'er te bewegen dies te eerder met de penningen wederom te keeren/ pijnigden verscheyde van de gevangenen in haar tegenwoordigheyd/ eer ze vertrokken; na eenige dagen keerden d' uytgezondene Spanjaards weder te rug/ zeggende tegens Capiteyn Morgan, we hebben op en neer gelopen, de nabuurige Bosschen en de meest verdagte plaatzen doorzogt, en zijn niet magtig geweest om ymand van ons Volk te konnen vinden, en gevolgelijk geen vrugt van onze Ambassade konnen trekken, maar indien 't uw belieft een weynig langer geduld te nemen, zo zullen wy zekerlijk zorg dragen dat al 't gene gy eyscht binnen de tijd van vijftien dagen betaald word. 't Welk hun Capiteyn Morgan vergunde; maar korts daar na kwamen 'er seven of agt Rovers in de Stad die door de Bosschen en Velden op Party gelopen hadden/ brengende onder andere gevangenen/ een Neger die eenige Brieven by zig had; Capiteyn Morgan dezelve gelezen hebbende/ vond ze door de Gouverneur van Sant Jago geschreven aan eenige der gevangenen/ en van Inhoud/ dat ze niet al te groten haast zouden maken, om eenig geld voor haar Stad, perzonen als anderzints aan de Rovers te betalen; maar dat ze in 't tegendeel dezelve zo veel als mogelijk was door uytstel en verschoninge zouden zoeken op te houden, verwagtende in een korte tijd door hem verlost te zullen worden, nademaal hy zekerlijk tot haar hulp komen zoude. Op deze kondschap gaf Capiteyn Morgan aanstonds last om al de plondering aan boord te brengen/ en liet met een de Spanjaards aandienen/ dat ze de volgende dag zouden hebben haar Ranzoen te betalen, willende geen moment langer wagten, maar de Stad in d' asch leggen indien ze in gebreken bleven om de geëyschte somme te vol-

Besluyten te vertrekken.

De Stad en gevangenen op Losgeld gestelt.

Onderscheppen eenige Brieven van St. Jago.

't Welk oorzaak is dat ze vertrekken.

voldoen. In dit vreygement maakte Morgan tegens de Spanjaards geen gewag van de Brieven die hy onderschept had; zy gaven hem ten antwoord / dat het hun t' eenemaal onmogelijk was om zulk een somme gelds in zo korten tijd by een te konnen brengen, nademaal haar mede-burgers in 't heele Land daarom heen niet te vinden waren. Capiteyn Morgan wist ten vollen wel haar voornemen / maar niet dienstig oordeelende daar langer te blijven / eyschte van hun alleenig vijf honderd Ossen of Koeyen met genoegzame quantiteyt Zout om ze in te zouten / onder beding dat ze ze hem aan boord moesten leveren. Dus vertrok hy met al zijn Volk / nemende alleenig ses van de voornaamste gevangenen als Pandslieden met hem. De volgende dag bragten de Spanjaards de Beesten met het Zout aan de Schepen / eysschende de gevangenen wederom / maar Capiteyn Morgan weygerde ze over te geven eer dat ze zijn Volk geholpen hadden de Beesten te doden en in te zouten; dit geschiede met alle mogelijke haast / vervende hier niet langer blijven / uyt vreze van door de magt die tegens hem by een gebragt wierd / overvallen te worden. Waar na hy de Hostagiers in vryheyd stelde; ondertusschen raakten tusschen d' Engelsche en Fransche eenig verschil uyt volgende oorzaak / terwijl een zekere Fransman met het doden en inzouten der Beesten bezig was / had een Engelsman hem de Mergpijpen (daar dit soort van Volk veel werk van maken) ontnomen / hier op daagden ze malkander in twee gevegt / en op de plaats van 't gevegt komende / stak d' Engelsman op een verraderlijke wijze de Fransman van agteren door de Rug dat hy dood ter Aarde viel / waar op d' andere Franschen op d' Engelschen wilden aanvallen / maar Capiteyn Morgan bevredigde hun / nadien hy de misdader in de ketens sloot om na Jamaica gevoerd te worden / en beloofde hun hem daar te zullen doen straffen.

Twist tusschen de Rovers.

Dat bygelegt word.

Ze vertrekken.

Alle dingen nu gereed en aan boord gebragt / en de gevangenen in vryheyd gesteld zijnde / zeylden ze van daar na een zeker Eyland alwaar Capiteyn Morgan voorgenomen had een verdeeling te maken van 't geen ze op deze Togt bekomen hadden. Alwaar gekomen zijnde / vonden ze omtrent de waarde van vijftig duyzend stukken van agten in geld en goederen te hebben / de som wetende baarde het een algemeene droefheyd / ziende zulk een geringe buyt / die niet groot genoeg was om 'er tot Jamaica haar schulden mede te konnen betalen; waar op Morgan haar voorsloeg om nog d' een of d' andere plaats te gaan plonderen eer ze na huys keerden / maar de Franschen met d' Engelschen niet komende over een komen / verlieten Capiteyn Morgan met die van zijn Natie / niet tegenstaande al zijn overredinge waar door hy tragte haar in zijn gezelschap te houden. Dus scheyden ze met alle tekenen van vriendschap van een / en Capiteyn Morgan vernieuwde hun zijn beloften om over de misdader Justitie te doen. 't Welk hy ook volbragt / want zo haast was hy niet weder tot Jamaica gekomen of hy liet hem ophangen / 't welk aan de Fransche Rovers al de vernoeginge gaf die ze konden wenschen.

Scheyden van malkanderen.

XIII. HOOFD-

XIII. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* is van voornemen de Stad *Puerto Velo* t' overvallen en te plonderen, 't welk hy ook met weynig magts verrigt.

Morgan rust een nieuwe Vloot toe.

EEnige mogen denken dat nademaal de Franschen Capiteyn Morgan verlaten hadden/ d' Engelschen alleen niet magtig waren nog ook geen moeds genoeg hadden om zulke grote daden als te voren t' ondernemen: maar Capiteyn Morgan verwekte door zijn woorden zodanig een geest en moed in zijn Volk dat haar Herten schenen te branden na een nieuwe Togt/ zijnde alle van gevoelen dat het uytvoeren van zijn bevel d' eenigste en zekerste middel was om Rijkdommen te vergaderen/ waarom ze ook alle met een uytnemende moed besloten hem te volgen. Een zekere Rover van Campeche verboegde zig mede by Capiteyn Morgan om onder zijn geleyde nieuwe voordeelen te zoeken/ waar door hy in weynig dagen een Vloot van 9 zo grote als kleyne Schepen/ en 460 Man by een had.

Alles gereed zijnde gingen ze t' zeyl/ Capiteyn Morgan zijn voornemen aan niemand voor als nog bekend makende/ alleenig maar zeggende dat hy niet twijffelde of ze zouden op deze Reyze een rijke buyt bekomen. Hy stelde zijn cours na de vaste Kust/ en kwam na weynig dagen met zijn Vloot in 't gezigt van Costa Rica, zo dra hadden ze het Land niet ontdekt of Capiteyn Morgan gaf zijn voornemen aan de Capiteyns/ en korts daar na aan 't heele gezelschap te kennen/ hy zeyde hun dat hy voorgenomen had Puerto Velo by nagt t' overvallen en te plonderen/ en om haar aan te moedigen voegde hy daar by/ dat deze onderneminge niet wel missen konde/ nademaal hy dezelve had geheym gehouden zonder aan ymand te openbaren/ waar door d' Inwoonders geen tijdinge van zijn komst konden hebben; waar op sommige ten antwoord gaven/ dat ze geen Volk genoeg hadden om zulk een sterke en grote Stad te overvallen/ waar op Morgan zeyde/ is ons getal kleyn, onze Herten zijn groot, en hoe minder Volk wy hebben, hoe groter yders deel in de buyt zijn zal. Hier op door de hoop van zulk een grote Rijkdom te zullen bekomen aangedreven/ stonden ze de voorgenomen Togt volkomen toe. Maar op dat de Lezer te beter de stoutheyd van dit bestaan zou konnen begrijpen/ zal het noodzakelijk zijn ieds voor af van deze Stad te spreken.

Beschrijvinge van Puerto Velo.

De Stad Puerto Velo legt aan Costa Rica op de hoogte van 10 graden Noorder breete/ en omtrent 14 Mijlen van de Golf van Dariën, en agt Mijlen bewesten Nombre de Dios. 't Word geoordeeld de sterkste

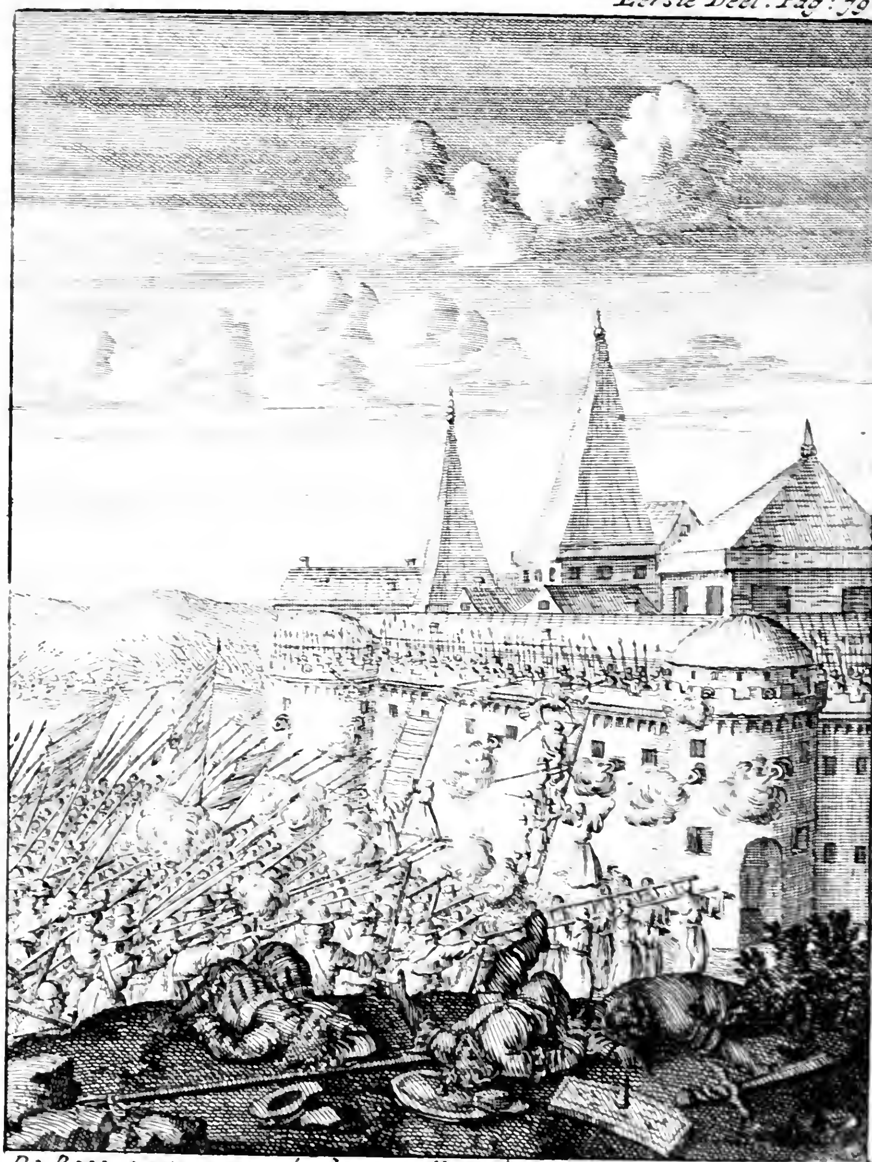
Plaats te zijn die de Koninh van Spanjen in geheel West-Indiën bezit/ uytgenomen Havana en Carthagena. Hier zijn twee by na onwinlijke Kasteelen die aan de mond van de Haven leggen/ waar door geen Schip nog eenig Vaartuyg zonder verlof uyt of in kan komen. De bezetting bestaat uyt drie hondert Soldaten/ en in de Stad zijn omtrent vier hondert Huysgezinnen/ maar de Koopliedén wonen hier niet/ alleenig zijn ze hier wanneer de Gallioenen komen van (of gaan na) Spanjen, uyt oorzaak van de ongezonde Lugt die door de dampen die uyt het gebergte stijgen veroorzaakt word/ zo dat/ hoewel ze haar voornaamste Pakhuyzen tot Puerto Velo hebben/ ze evenwel tot Panama wonen/ van waar ze het Zilver tegens dat de Gallioenen verwagt worden/ op Muyl Ezels herwaarts brengen/ als mede wanneer de Schepen van de Compagnie der Negers daar aankomen om Slaven te verkopen.

Komen aan Puerto de Naos.

Capiteyn Morgan, die deze Kust zeer wel bekend was/ kwam met zijn Vloot tegens den avond voor Puerto de Naos, tien Mijlen bewesten Puerto Velo, vervolgens zeylde hy de Wal langs tot aan Puerto del Pontin omtrent vier Mijlen van de Stad gelegen/ alwaar ze het Anker lieten vallen/ en met alle Man in de Boots en Canoes stapten/ latende eenig weynig Volk op de Schepen om ze te bewaren/ en de volgende dag in de Haven te brengen. Omtrent ter middernagt kwamen ze aan een Plaats genaamt Estera longa lemos, alwaar ze aan Land stapten/ en voort na d' eerste Post van de Stad togen. Ze hadden in haar gezelschap zeker Engelsman die te voren in die Kwartieren gevangen geweest zijnde/ haar nu tot een Gidse strekte/ aan hem en nog drie of vier andere gaven ze bevel om de Schildwagt te vangen zo 't mogelijk was/ of hem anders op de plaats te doden. Maar ze overvielen hem zo gauw en onverwagt dat hy geen tijd had om te konnen schieten of eenig gerugt te maken/ brengende hem gebonden voor Capiteyn Morgan, die hem vroeg/ hoe de zaken in de Stad stonden, en hoe sterk ze daar binnen waren, met andere omstandigheden die hy begeerde te weten; na yder vraag deden ze hem duyzend dreygementen/ om hem te doden indien hy de waarheyd niet sprak. Waar op ze de Stad naderden/ doende de gezeyde Schildwagt voorgaan/ en omtrent een kwartier uurs voortgetrokken hebbende/ kwamen ze aan de Redout/ die ze aanstonds omzingelden/ om daar door te beletten dat 'er geen Volk uyt zou konnen komen/ doe deed Capiteyn Morgan door de gevangen Schildwagt dezelve opeyschen/ dreygende indien ze hardnekkig bleven/ geen kwartier te zullen geven/ maar ze alle in stukken te kappen/ maar die van binnen op deze dreygementen geen agt gevende/ gaven aanstonds vuur/ waar door de Stad begon in allarm te raken/ maar 't en duurde niet lang of die van binnen waren gedwongen zig over te geven/ zo dra de Rovers 'er binnen waren/ wilden ze zo goed zijn als haar woord en haar dreygementen nakomen/ waar op ze al d' Officieren en Soldaten in een plaats als gevangenen opgesloten hebbende/ de brand in het Buskruyd ('t geen ze

En van daar aan Puerto Velo.

daar

De Boecaniers nemen de Stat en Kastelen van Porto Velo, in.

daar in grote quantiteyt vonden) staken / latende de Redout met al de Spanjaards die 'er binnen waren in de Lugt vliegen. Dit gedaan zijnde / vervolgden ze de loop van haar overwinninge en kwamen in de Stad / terwijl de meeste Inwoonders nog te bedde waren / maar andere door 't gerugt ontwaakt en het ergste vrezende / waren bezig om haar Kleynodiën en Geld in Putten en Bakken te smijten of ze in andere plaatzen onder de grond te verbergen / om zo veel mogelijk daar door voor te komen dat ze niet t'eenemaal beroofd wierden / een Party van de Rovers begaven haar aanstonds na de Kloosters / nemende al de Geestelijken gevangen. De Gouverneur van de Stad door de grote verwarringe niet magtig zijnde de Stedelingen by een te vergaderen / was in een der Kasteelen geweken / vuurende onophoudelijk op de Rovers / die hem ook niet schuldig bleven / mikkende zo wel op de Geschutgaten dat de Spanjaards ten minsten seven of agt Man kwijt raakten eer ze een Stuk konden laden. Dit gevegt duurde van 's morgens met het aanbreken van den dag tot op de middag / in deze tijd de overwinninge nog in twijffel staande aan wat kant ze wilde overvallen; eyndelijk de Rovers ziende dat ze veel Volk reeds verloren hadden / en nog weynig op deze of d'andere Kasteelen gewonnen / begonnen met Handgranaten te gojen / en tragten de Poorten te verbranden / maar doen ze daar digt onder kwamen lieten de Spanjaards grote steenen en aarde potten met Buskruyd gevuld van boven neder vallen / die aan de Rovers grote schade deden. Capiteyn Morgan deze kloekmoedige tegenstand ziende / begon reeds te wanhopen en was ten eynde Raad / niet wetende aan wat kant hy zig keeren zoude / als wanneer hy van een der kleynder Kasteelen d'Engelsche Vlag zag afwajen / en korts daar na een Troup van zijn Volk na hem toekomen / roepende met grote blijdschap Victorie. Dit wekte weder op nieuw zijn moed op / en in hem een vast besluyt het koste wat het wilde d'andere Kasteelen te winnen; te meer alzo de voornaamste der Stedelingen / met al haar meeste rijkdom en het Zilver van de Kerken / daar in gevlugt waren.

Komen in de Stad.

Bestormen de Kasteelen.

Ten dezen eynde liet hy in der ijl tien of twaalf Ladders maken / zo breed dat drie of vier Man te gelijk daar by konden opklimmen. Dit gedaan zijnde / beval hy al de Geestelijken die hy gevangen genomen had / zo wel Mannen als Vrouwen / dezelve tegens de muuren aan te zetten / dit had hy de Gouverneur eerst laten aanzeggen / maar die gaf ten antwoord / dat hy zig zelf niet Levendig zou overgeven, en dat hy doen konde 't geen hy wilde. Capiteyn Morgan geloofde evenwel dat de Gouverneur / ziende zo Geestelijke Mannen als Vrouwen voor het grootste gevaar bloot gesteld / zijn uiterste kragt en tegenstand niet zou derven tonen / waarom hy de Ladders aan haar in handen gaf / dwingende hun die aan te voeren; maar hy was grotelijks in zijn oordeel en meeninge bedrogen / want de Gouverneur / als een braaf Soldaat zijn pligt betragtende / schoot zonder onderscheyd al 't geen te na onder de Wallen

kwam

kwam onder voet/ terwijl ondertusschen de Geestelijken niet na en lieten te roepen en hem te bidden by al de Heyligen in den Hemel/ om het Kasteel over te geven/ en zo wel hun als ook zijn eygen leven te sparen/ dog alles te vergeefs/ waar door ook veel Monniken en Nonnen het leven verloren eer ze de Ladders konden aanbrengen/ dog dezelve gerigt hebbende/ klommen de Rovers in groot getal en niet minder dapperheyd met Handgranaten en Stinkpotten na boven en geraakten op de Wallen/ waar door de Spanjaards de moed verloren gaven/ de Wapenen weg wierpen/ en om Lijfsgenade baden/ uytgezonderd de Gouverneur/ die geen kwartier begeerde/ maar nog verscheyde Rovers met zijn eygen hand ombragt/ en ook niet weynig van zijn eygen Volk die de Wapenen neer smeten/ en hoewel de Rovers hem vroegen of hy kwartier begeerde/ zo weygerde hy het standvastiglijk/ zeggende: Het is beter voor my als een kloekmoedig Soldaat te sterven, als opgehangen te worden als een flauwhertige. En hoewel de Rovers haar uyterste best deden om hem gevangen te krijgen/ daar en boven ook zijn Vrouw en Dogter door menigvuldige tranen en smeken/ hem op haar knyen leggende tragten te bewegen om kwartier te verzoeken en zijn Leven te behouden/ 't mogt al niet helpen/ verweerende zig zo hardnekkig dat ze gedwongen waren hem te doden.

Die ze veroveren.

De Gouverneur wil zig niet overgeven.

Word gedood.

Na dat het Kasteel overgegaan was/ 't welk tegens den avond geschiede/ wierden al de gevangenen daar binnen gebragt/ dog de Mannen en Vrouwen yder in 't byzonder/ stellende een Wagt om op 'er te passen/ de gekwetsten wierden mede in een byzonder vertrek gebragt. Dit gedaan zijnde/ begonnen ze volgens haar gewoonte lustig te brassen en te zuypen/ vervolgens aan 't Vrouwen en Maagden-schenden/ die door 't Zwaard gedreygd/ gedwongen waren haar Lichamen aan deze Godloze menschen t' onderwerpen; indien 'er die nagt maar vijftig kloekmoedige Mannen geweest waren/ ze zouden gemakkelijk de Stad weder hernomen en al de Rovers dood geslagen hebben.

De volgende dag (hebbende geplonderd al 't geen ze bekomen konden) begonnen ze de gevangenen t' ondervragen/ eerst wie de Rijkste van hun waren/ en die haar aangewezen zijnde/ vroegen ze haar heel scherpelijk waar haar goederen verborgen waren/ en wanneer ze het met woorden niet uyt haar konden trekken/ wierden ze aanstonds op de Pijnbank gelegt/ en zo lang gepijnigt tot dat ze bekenden of de Geest gaven. De President van Panama ondertusschen tijding bekomen hebbende van 't innemen en plonderen van Puerto Velo, deed alle naarstigheyd om een magt by een te vergaderen en de Rovers van daar te verdrijven. Maar deze gaven op die toebereydzelen weynig agt/ nademaal ze haar Schepen by der hand hadden/ en als 't nauwde meenden ze de Stad in brand te steken en haar op de Schepen te vertrekken; ze hadden nu vijftien dagen te Puerto Velo geweest/ in welke tijd ze veel Volk zo door d' ongezonde Lugt als haar ongebonden manier van Leven verloren hadden.

De gevangenen worden gepijnigt.

Hier

Hier op bereyden ze haar om te vertrekken / voorziende de Vloot van genoegzame Victualie en voorraad tot haar Reyze / en bragten al haar geroofde buyt en plondering aan boord. Ondertusschen liet Morgan aan de gevangenen weten dat hy brandschatting voor de Stad wilde hebben / of dat hy ze anderzints tot de grond toe wilde afbranden / en de Kasteelen laten springen / bevelende met een om op 't spoedigste twee perzonen uyt te zenden om de geëyschte somme / zijnde honderd duyzend stukken van agten / te vergaderen en op te brengen. Deze twee Mannen begaven haar na de President van Panama, berigtende hem van al 't geen tot Puerto Velo omging. De President nu eenig Volk by een hebbende / begaf zig daar mede na Puerto Velo; de Rovers hier van verwittigt / in plaats van te vlugten / gingen hem te gemoet / en plaatsten honderd wel gewapende Mannen aan een enge weg die hy passeeren moest / die ook een groot deel van zijn Volk op de vlugt sloegen; dit noodzaakte voor die tijd de President om te rug te trekken / zig nog niet sterk genoeg vindende om iets verder t' ondernemen / ondertusschen zond hy een Bode aan Morgan om hem te zeggen / dat indien hy niet aanstonds met zijn Volk van *Puerto Velo* vertrok, hy in 't kort hem met een grote magt meende by te komen en dan nog hem nog eenige van zijn Volk kwartier te geven. Capiteyn Morgan, die (wetende dat hy ten allen tijde zijn hertret in de Schepen / die hy by der hand had / kon nemen) weynig na deze dreygementen gaf / antwoorde / dat hy de Kasteelen niet wilde overgeven nog de Stad verlaten voor dat de geëyschte brandschatting betaald was, en indien dezelve niet betaald wierd, dat hy zekerlijk de heele Stad in d'asch zou leggen en dan vertrekken. Maar evenwel eerst de Kasteelen laten springen, en de gevangenen om hals brengen.

Bereyden haar om te vertrekken.

De Gouverneur van Panama bespeurde genoegzaam uyt dit antwoord dat hy op generley wijze het Herte der Rovers zou konnen vermurwen of haar tot reden brengen / waar op hy besloot de Stedelingen met haar te laten omspringen / die daar op in weynig dagen de honderd duyzend stukken van agten tot randzoen van haar wrede gevangenis moesten opbrengen. Maar de President van Panama zeer verwonderd zijnde hoe dat vier honderd Man zulk een grote Stad en zo veel sterke Kasteelen hadden konnen innemen / alleenig met handgeweer / te meer nademaal hy wist dat de Stedelingen van Puerto Velo altijd de lof hadden gehad van zelfs niet alleen goede Soldaten te zijn / maar die ook noyt de moed ontbroken hadden om haar Stad wel te beschermen; zond ymand aan Capiteyn Morgan, verzoekende het geweer te mogen zien, daar hy met zulk een kragt zo een grote Stad had weten mede te dwingen. Capiteyn Morgan ontfing deze Bode met grote beleeftheyd / en gaf hem een Roer met een gevulde Patroontas om aan de President zijn Meester te rug te brengen / belastende hem met een aan zijn Heer te zeggen / dat hy verzogt dit kleyne staaltje van de Wapenen waar mede hy *Puerto Velo* ingenomen had, te willen aanvaarden en een Maand tien of twaalf te bewaren,

d'Inwooners betalen een groot randzoen voor de Stad.

na welke tijd hy beloofde tot *Panama* te zullen komen om ze wederom te halen. De President zond dit Present aan Capiteyn Morgan korts daar na weder te rug/ nevens een fraje Ring die hy hem vereerde/ en deze boodschap/ dat hy hem bedankte voor de gunst om hem Wapenen te willen leenen die hy niet van noden had, en hem verzogt de moeyte te willen sparen om tot *Panama* te komen gelijk hy tot *Puerto Velo* gedaan had, want dat hy hem verzekerde dat het hem hier zo wel niet zou bekomen als het daar gedaan had.

Verdeelen de buyt.

Na dat Capiteyn Morgan zijn Vloot van alle noodzakelijkheden wel voorzien/ en het beste Geschut van de Kasteelen aan boord had laten brengen/ en de rest doen vernagelen/ ging hy met dezelve van Puerto Velo t' zeyl/ en kwam weynig dagen daar na in de Zuyd-Kayen van Cuba t' arriveeren/ alwaar ze haar geroofde buyt verdeelden/ en bevonden in gereed geld te hebben twee honderd en vijftig duyzend stukken van agten/ behalven al de koopmanschappen van Linnen/ Zijde als anders. Met deze Rijke buyt zeylden ze na Jamaica, alwaar ze in alle overdaad en broodd[r]onkenheyd volgens haar gewoonte verkwisten 't gene andere met grote arbeyd en kommer vergaard hadden.

XIV. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* neemt de Stad *Maracaibo* op de Kust van *Nueva Venezuela* in. De Roveryen in het Meyr van *Maracaibo* gepleegt, en het Ruineeren van drie *Spaansche* Schepen die de Rovers het uytkomen tragten te beletten.

Een nieuwe Togt ondernomen.

NIet lang na haar komste tot Jamaica hadden ze al haar bovengemelde Rijkdommen doorgebragt/ waar door ze wederom genoodzaakt waren een andere Togt by der hand te nemen om nieuwe voordeelen te zoeken. Ten dezen eynde beval Capiteyn Morgan al de Commandeurs der Schepen zig na de la Vaca of het Koe Eyland ten Zuyden van Hispaniola gelegen/ te begeven. Alwaar een groot getal andere 30 Engelsche als Fransche Rovers mede na toe vloeyden om met Capiteyn Morgan, wiens naam nu door 't omleggende Land was rugtbaar geworden/ aan te spannen. Daar was doe ter tijd een Engelsch Schip gemonteerd met 36 Stukken van Nieuw Engeland eerst tot Jamaica aangekomen/ dit Schip verwoegde zig uyt last van de Gouverneur by Capiteyn Morgan, om zijn Vloot te versterken en hem meerder moed te geven om groter dingen t' ondernemen; met deze onderstand oordeelde Morgan zig nu magtig genoeg te zijn/ maar hier lag nog een

Fransch Schip met 24 Stukken en 12 Bassen / 't welk Morgan mede gaarn gehad had / maar de Fransche, d' Engelsche niet dervende vertrouwen / weygerden het zelve.

De Fransche Rovers tot dit Schip behorende hadden in Zee een Engelsch Vaartuyg ontmoet / en gebrek aan Victualie hebbende / hadden ze eenige mondkost uyt het Engelsch Schip gehaald zonder te betalen / misschien geen gereed geld aan boord hebbende / alleenig gaven ze haar Wisselbrieven op Jamaica en Tortuga om aldaar het geld t' ontfangen. Capiteyn Morgan van dit voorval kennisse hebbende / en geen kans ziende om de Fransche Capiteyn te bewegen hem te volgen / besloot deze gelegentheyd tot een dekmantel te nemen om de Fransman te bederven / en zijn wraak te voldoen. Hier op onder schijn van vriendschap de Fransche Capiteyn met eenige van zijn Volk / op 't grote Engelsch Schip dat (als gezegt) eerst tot Jamaica gekomen was / te gast genodigt hebbende / nam hy ze / zo dra ze daar verschenen waren / gevangen / eyschende voldoening over 't ongelijk dat ze het Engelsch Vaartuyg hadden aangedaan.

Zo dra had Capiteyn Morgan de gezeyde Franschen niet gevangen genomen / of hy liet de Capiteynen by een roepen om t' overleggen wat plaats men het eerst zou aantasten. Waar op besloten wierd eerst na 't Eyland Savona te gaan / en malkanderen daar te wagten / en dan verder te overleggen wat men doen zoude. Dit besluyt genomen zijnde / begon men op dit grote Schip lustig vrolijk te zijn en wakker om te drinken / veel gezondheden wierden ingesteld / en daar op het Geschut gelost / maar terwijl ze in 't midden van haar vreugd / en 't meeste Volk dronken waren / zo vloog het Schip met drie honderd en vijftig Engelsche, nevens de Fransche gevangenen die in de stok lagen / schielijk op. Omtrent dertig Man / waar onder de Fransche Capiteyn / die in de Kajuyt waren / kwamen 'er af / want de Engelsche Schepen hebben de Kruydkamer gemeenlijk voor in 't Schip. 't Was geloofselijk dat 'er veel meer zouden afgekomen hebben indien ze zo overtollig dronken niet geweest waren.

Een groot Schip door Buskruyd gesprongen, met verlies van 320 Man.

Dit verlies baarde grote verslagentheyd in d' Engelsche, ze wisten niet by wat voorval dit toegekomen was / nog wie ze de schuld hadden te geven / maar eyndelijk wierd de schuld op de Fransche gevangenen geworpen / die ze verdagt hielden dat uyt wraak / hoewel met verlies van haar eygen Leven / de brand in 't Buskruyd zouden gestoken hebben. By deze beschuldiginge voegden ze nog eenige andere / (om het Schip met al dat 'er in was prijs te hebben) zeggende dat de Fransche voorgenomen hadden om op d' Engelsche te roven. De grond van deze beschuldiging was een Commissie van de Gouverneur van Barrocoa die ze in 't Fransche Schip gevonden hadden / waar in deze woorden waren: Dat de gezeyde Gouverneur aan de *Fransche* verlof gaf om op alle *Spaansche* plaatzen te handelen &c. als mede op d' *Engelsche* Rovers te kruyssen in wat plaatzen ze zouden mogen vinden, uyt hoofde van de veelvuldige Vyandlijkheden

heden die ze in tijd van Vrede tusschen die twee Kronen, tegens d' Onderdanen van zijn Catholijke Majesteyt bedreven hadden. Deze Commissie / hoewel ze niet anders was als een vrye toelating om in alle Spaansche Havenen te mogen komen / wierd door haar misduyd als of het een uytdrukkelijke order was om Roveryen en Oorlog tegens hun aan te vangen / en dat uyt deze woorden / als mede om op d' Engelsche Rovers te kruyssen. En schoon de Fransche genoegzaam de ware zin daar van uytleyden / ze konden haar evenwel voor Capiteyn Morgan en zijn raad niet zuyveren / die Schip en Volk verzekerden en na Jamaica zond. Hier deed de Capiteyn zijn uyterste best om Regt / en 't Schip weer te krijgen / dog alles te vergeefs / want in plaats van Regt te bekomen / smeten ze hem in 't gevangenhuys / en dreygden hem op te hangen.

Agt dagen na 't verlies van 't gezeyde Schip beval Capiteyn Morgan de Lichamen der gener die opgesprongen waren / en nu in Zee lagen en dreven / op te visschen / niet om ze een Christelijke begravenis te bezorgen / maar om 'er van haar klederen te beroven / en indien eenige van dezelve een goude Ring aan de vinger hadden / sneden ze de vinger af / waar na ze ze wederom in Zee goyden tot een prop der Hayen. Eyndelijk gingen ze na Savona haar verzamelplaats t' zeyl / zijnde 15 Schepen sterk / Capiteyn Morgan het grootste voerende / zijnde gemonteerd met 14 Stukken / 't getal van zijn Volk was in alles negen honderd en in de t' sestig sterk / na eenige dagen zeylens kwamen ze aan Cabo de Lobos ten Zuyden van Hispaniola gelegen / tusschen Cabo Tiburon en Cabo Punta de Espada, welke Caap ze in de tijd van drie Weken door de geduurige tegenwinden niet konden te boven komen / eyndelijk geraakten ze daar boven / en kregen een Schip in 't gezigt / dat ze bevonden een Engelsch Vaartuyg te zijn dat uyt Engeland kwam / en van 't welk ze voor gereed geld eenige Victualie kogten. Capiteyn Morgan vervolgde zijn Cours tot dat hy in de Bay van Ocoa kwam / hier zond hy eenig Volk aan Land om water te halen en in de Bosschen de kost te zoeken / om haar Victualie te sparen / dit Volk schoot alles wat haar voorkwam / zo Koeyen / Schapen / als mede eenige Paarden. De Spanjaards dit zoort van Jagen niet wel komende verdragen / besloten haar een Pots te speelen en te misleyden; z' ontboden vier honderd Man van Sant Domingo, dat daar digt by gelegen is / en lieten al het Vee van de Zeekant Landwaard injagen / op dat de Rovers / als ze weder kwamen / geen onderhoud zouden vinden. Na eenige dagen kwamen de Rovers wederom aan Land om te Jagen / maar niets konnende bekomen / gingen een party van in de vijftig verder Boschwaard in / waar op de Spanjaards, die op al haar bewegingen agt gaven / een Troep Koeyen voor den dag lieten komen / stellende daar drie of vier Man agter als om dezelve voort te drijven / zo haast hadden dit de Rovers niet gezien of vielen 'er op aan en schoten 'er een party van onder de voet / de Spanjaards lieten 'er in 't eerst begaan / maar doe ze de geschotene Beesten

Komen t' Ocoa.

ften weg wilden dragen/ vielen ze met al haar magt op de Rovers aan/ roepende Mata, Mata, ſla dood, ſla dood, waar op de Rovers gedwongen waren haar Roof te verlaten/ en haar in Poſtuur te ſtellen/ terwijl d' eene helft van haar ſchoot/ zo laden de andere helft weder/ retireerende geſtadig in goede order agter uyt tot dat ze het Boſch weder bereykten/ doe begonnen ze ſelder als te voren te ſchieten/ dodende een groot getal der Spanjaards, die dit haar groot verlies ziende/ zig door de vlugt tragten te ſalveeren/ waar op de Rovers (haar ziende wijken en niet te vreden met het kwaad dat ze haar alreede hadden doen lijden) haar in het Boſch vervolgden en het grootſte deel ter neder maakten. Capiteyn Morgan ten uyterſten verſtoord met het gene voorgevallen was/ ging zelfs des anderen daags met twee honderd Man in 't Boſch om na de reſt der Spanjaards te zoeken/ maar niemand vindende/ voldeed hy zijn wraak aan de Huyzen van d' arme Boeren/ die deze Velden en Boſſchen hier en daar bewoonden/ van welken hy een groot getal in d' aſch leyde/ waar mede hy weder na zijn Schepen keerde/ eenigzints voldaan/ dat hy zijn Vyand/ 't welk zijn grootſte vermaak was/ eenige ſchade had toegevoegt.

Capiteyn Morgan met groot ongeduld een lange tijd na eenige van zijn Schepen gewagt hebbende/ die nog niet opkwamen/ beſloot zonder dezelve t' zeyl te gaan/ na Savona. Alwaar gekomen zijnde/ en geen van zijn Schepen komen ziende/ was hy meer verlegen en ongeduldiger als te voren/ vrezende of dat ze verongelukt waren/ of dat hy zonder dezelve zijn voornemen zoude moeten uytvoeren. Maar nog eenige dagen op haar komſte willende wagten/ en geen grote voorraad van Levensmiddelen hebbende/ zond hy een Troep van omtrent honderd en vijftig Man na Hiſpaniola, om aldaar eenige Dorpen/ by Santo Domingo gelegen/ te plonderen. Maar de Spanjaards van haar komſte verwittigt/ waren zo wel op haar hoede en tot tegenweer bereyd/ dat de Rovers haar niet dorſten aandoen; kiezende eerder met ledige handen te rug na Capiteyn Morgan te keeren/ als in zulk een deſperate onderneming te verongelukken. Gaan na Savona.

Eyndelijk Capiteyn Morgan ziende dat zijn andere Schepen niet kwamen/ monſterde zijn Volk dat hy by hem had/ 't welk hy bevond omtrent vijf honderd Man te zijn/ de Schepen die agter bleven waren ſeven/ en die hy by hem had agt in 't getal/ waar van het zijne het grootſte was. Hy had eerſt beſloten langs de Kuſt van Caracas te varen/ en aldaar al de Steden en Dorpen te plonderen/ maar ziende dat zijn magt te zwak was/ veranderde hy door de raad van een zijner Capiteynen dat een Franſchman was/ van voornemen; deze onder Lolonois de Stad Maracaibo hebbende helpen innemen/ was al de toegangen/ wegen/ magt en middelen bekend/ om het ten tweedemaal onder Capiteyn Morgan uyt te voeren/ aan wien hy van alles opening gedaan hebbende/ vond die zijn voorſlag goed/ waar op ze aanſtonds het Anker ligteden en

en onder zeyl gingen/ Cours stellende na Curasou, dit in 't gezigt hebbende

Komen tot Cuba.

lieten ze het na 't Eyland Cuba zakken/ omtrent twaalf Mijlen bewesten Curasou gelegen; op dit Eyland heeft de Hollandsche West-Indische Compagnie een kleyn Guarnizoen/ 't word door Indianen bewoond/ die ten aanzien van de Religie onder de Spanjaards staan/ die 'er alle Jaren een Priester zenden om het Sacrament na de Roomsche wijze aan haar uyt te deelen. Deze Indianen handelen met de Rovers die daar komen/ en ruylen Schapen/ Lammeren en Bokken/ tegens Linnen/ Gaarn en andere dingen. Het Land is heel dor en onvrugtbaar/ alleenig hebben de Inwoonders een grote menigte Schapen en Bokken/ nevens eenige Spaansche Tarwe die ze daar zajen/ waar mede zy haar geneeren. Dit Eyland brengt veel venijnige Dieren voort/ als Slangen/ Adders/ Spinnekoppen en zo voorts/ deze laaste zijn zo vergiftig dat wanneer ze ymand komen te bijten/ hy in Razerny sterft; en om ze te genezen/ binden ze de gebetene aan handen en voeten/ en laten hem zo zonder eeten of drinken vier en twintig uuren leggen/ na welke tijd hy van zelfs geneest/ maar indien hy komt eenige drank in die tijd te nuttigen/ zo moet hy zekerlijk sterven. Capiteyn Morgan, gelijk gezegt is/ voor dit Eyland het Anker hebbende laten vallen/ kogt van d' Inwoonders Schapen/ Lammeren en Hout/ zo veel als hy voor zijn geheele Vloot van doen had/ en na twee dagen aldaar vertoeft te hebben/ ligte hy by nagt Anker en ging t' zeyl/ om dat ze niet zien zouden waar hy 't na toe wende. Des anderen daags kwam hy in de Bay van Maracaibo, en ankerden buyten het gezigt van de Vigilia. De nagt gekomen zijnde/ gingen ze weder onder zeyl/ en kwamen des anderen

Komen voor 't Meyr van Maracaibo.

daags voor de Barre van 't Meyr; de Spanjaards hadden t' zederd dat Lolonois daar geweest was/ een ander Fort gebouwd/ uyt het welke zy/ terwijl de Rovers bezig waren om haar Volk in de Sloepen te doen

Ze Landen

gaan om te Landen/ onophoudelijk vuur op haar gaven/ 't welk tot aan den avond duurde/ als wanneer Morgan het Kasteel naderende/ bevond

En nemen het Kasteel.

dat de Spanjaards het zelve verlaten hadden/ ze hadden een grote hoop Buskruyd in de Kelder uytgestort en een end brandende Lont daar by gelegt/ om de Rovers met het Kasteel in de Lugt te doen vliegen/ 't geen ook binnen een kwartier uurs geschied zou zijn/ indien Morgan alles doorsnuffelende het Lont niet gevonden en weg gedaan had/ waar door hy zijn eygen Leven met dat van zijn Makkers kwam te behouden. Hy vond hier een groot deel Buskruyd daar hy zijn Vloot mede voorzag/ vervolgens liet hy de Wallen om ver werpen/ het Geschut vernagelen/ en een groot deel Musquetten en ander Oorlogsgereedschap aan boord brengen. De volgende dag begaven ze haar weder t' Scheep om na Maracaibo te gaan/ maar konden vermits het water zeer laag was met haar Schepen niet over de Bank die voor het Meyr legt/ komen/ waar door ze genoodzaakt waren zig in de Sloepen en Canoes te begeven/ waar mede zy des anderen daags voor Maracaibo kwamen/

en haar Volk geland hebbende / trokken ze aanstonds na de Stad / dewelke ze gelijk als het Fort mede verlaten vonden / al d' Inwoonders zijnde Boschwaards ingevlugt / en niet als eenige arme en gebrekkelijke menschen / die niet gaan konden ook niets te verliezen hadden / agter latende. Komen voor Maracaibo en vinden de Stad verlaten.

Zo dra waren de Rovers niet in de Stad gekomen of zogten alle hoeken door om te zien of 'er ook ergens eenig Volk die haar op 't onverwagts mogt overvallen / verborgen lag / maar geen onraad vernemende / begaf zig yder Compagnie of 't Volk van yder Schip / na de Huyzen die haar 't best aanstonden / makende van de Kerk haar algemeene Corps de Guarde, waar na ze volgens gewoonte / zeer moedwillig en broodd ronken zig begonden aan te stellen. Des anderen daags zonden ze een Troep van honderd Man uyt om te zien of ze geen Volk of gevlugte goederen konden agterhalen / deze kwamen de volgende dag te rug / met haar brengende dertig perzonen / zo Mannen / Vrouwen als Kinderen / en vijftig Muyl-Ezels met goederen en koopmanschappen geladen. Deze elendige gevangenen wierden zeer zwaar gepijnigt om 'er te doen belijden waar haar mede-Inwoonders met haar goederen waren / zommige wierden met Touwen gebonden aan haar Duymen en grote Toonen / makende dezelve aan vier Palen vast / waar na ze met stokken op die Touwen begonden te slaan / dat een schrikkelijke pijn aan die menschen veroorzaakte / andere staken ze brandende Lonten tusschen de Vingers en Toonen / en wederom andere bonden ze dunne Touwen om het Hoofd / welke ze dan zo lang omdraayden dat haar d' oogen als Eyeren uyt het Hoofd puylden. En die niet wilden of wisten t' ontdekken wierden eyndelijk dood geslagen; dit duurde zo omtrent de tijd van drie Weken / in welke tijd ze dagelijks Volk op Party uytzonden / die noyt zonder buyt weder te rug kwamen. Brengen eenige gevangenen van buyten in. Die ze wredelijk pijnigen.

Capiteyn Morgan nu omtrent honderd van de voornaamste Familien met al haar goederen in zijn magt hebbende / besloot (gelijk Lolonois mede te voren gedaan had) na Gibralter te gaan. Ten dezen eynde zijn Vloot van alles wel voorzien / en de gevangenen aan boord gebragt hebbende / ligten ze 't Anker / en gingen t' zeyl / vastelijk voorgenomen hebbende indien ze eenige tegenstand kwamen t' ontmoeten / een Slag te wagen. Ondertusschen hadden ze eenige gevangenen voor af na Gibralter gezonden om d' Inwoonders tot overgave te bewegen / en dat anderzints Capiteyn Morgan haar geen kwartier zoude geven / maar ze alle door 't Zwaard ombrengen. Voor Gibralter komende / wierden ze van d' Inwoonders dapper met Canon begroet / maar de Rovers in plaatze van daar door kleynmoedig te worden / gaven malkanderen moed / zeggende: We moeten ons voor eenmaal met bittere dingen vernoegen, om dies te beter de zoetigheyd die deze plaats voortbrengt, te konnen proeven. Gaan na Gibralter.

Des anderen daags morgens met het aanbreken van de dag wierd het Volk aan Land gezet / en door de voorgemelde Fransman geleyd zijnde / trok-

trokken ze niet door de gemeene weg / maar dwers door 't Bosch op het Dorp aan / latende ondertusschen eenig Volk op d' ordinary weg om daar door de Spanjaards te misleyden / dog deze voorzorge was onnodig / want d' Inwoonders het smertelijk gevoel nog hebbende van 't gene Lolonois twee Jaren te voren daar bedreven had / oordeelden het niet veylig deze tweede stoot af te wagten / maar het Geschut vernagelende en het Buskruyd weg genomen hebbende / waren ze met al haar goederen en Rijkdommen gevlugt / zo dat de Rovers / wanneer ze daar kwamen / niemand in het Dorp vonden / als alleen een arme bloed die gek was / deze vroegen ze waar heen d' Inwoonders gevlugt waren en waar ze haar goederen verborgen hadden / op al welke en diergelijke vragen hy niet anders antwoorde als / ik weet 'er niet af, ik weet 'er niet af. Waar op ze hem vast bonden en wipten / doe begon de bloed te roepen: Ey pijnigt my niet meer, maar gaat met my, ik zal uw al mijn goed en Rijkdom aanwijzen. 't Schijnd dat ze meenden dat hy in der daad een Rijk perzoon was / die zig in zulk een slegt gewaad verkleed had / en zig maar gek veynsde / zy gingen dan met hem / en hy bragt haar aan een arm elendig Hutje / alwaar hy eenige aarde Schotelen en andere dingen van geen waarden had / nevens drie stukken van agten. Hier op vroegen ze hem na zijn naam / waar op hy aanstonds antwoorde: Mijn naam is *Don Sebastiaan Sanchez*, en ik ben de Broeder van de Gouverneur van *Maracaibo*. Dit gekke antwoord namen / zo 't scheen / deze onmenschelijke Zielen voor waarheyd aan / want zo dra hadden ze dit niet gehoord of bonden hem wederom vast en wipten hem / hangende een grote zwaarte aan zijn hals en voeten / ook namen ze Palmiste bladeren die ze brandend onder zijn aangezigt hielden / onder welke Tormenten hy binnen een half uur tijds de Geest gaf / doe sneden ze de Touwen af / sleepten hem in 't Bosch en lieten hem daar leggen.

Het Volk vlugt.

Ze pijnigen een arme gek.

Die onder de Tormenten sterft.

Dezelfde dag ging 'er een Party uyt om te zien of ze eenige Inwoonders konden betrappen / deze bragten een Boer met zijn twee Dogters mede te rug / die ze dreygden te pijnigen indien hy haar de plaatzen niet aanwees alwaar d' Inwoonders zig verborgen hadden. De Boer wist eenige dezer plaatzen / en ziende zig zelfs met de Pijnbank gedreygt / ging met de Rovers om ze aan te wijzen / maar de Spanjaards, ziende dat haar Vyanden aan alle kanten de Bosschen doorkruysten / waren verder Boschwaard ingevlugt / alwaar ze Hutten hadden gebouwd van takken en bladeren van Bomen / om haar goederen voor de Regen zo ze best konden te bergen. Waar door deze Boer geen Volk kon vinden; maar de Rovers / gelovende dat hy hun misleyd en bedrogen had / namen hem niet tegenstaande al zijn bygebragte verschoningen en bidden / en hingen hem aan een Boom op.

Vangen een Boer.

Die ze ophangen.

Daar na begonnen ze in Troepen haar te verspreyden om de Plantagien door te zoeken / want ze wisten dat de Spanjaards die gevlugt waren niet leven konden by 't geen de Bosschen voortbragten / maar dat ze nu en

en dan genoodzaakt waren zig op haar Plantagien te begeven om levensmiddelen te halen. Hier vonden ze een Slaaf/ die ze goude Bergen en zijn vryheyd/ met hem mede na Jamaica te nemen beloofden/ indien hy haar wilde aanwijzen waar d' Inwoonders van Gibralter zig verscholen hadden. Deze Neger bragt haar op een plaats daar een party Spanjaards waren/ die ze aanstonds gevangen namen/ gebiedende de Slaaf eenige van dezelve voor d' oogen van d' andere te doden/ op dat hy door deze begane misdaad noyt haar Godloos gezelschap verlaten zoude. De Neger, volgens haar bevel/ bedreef veel moorden en moedwilligheden op de Spanjaards, en volgde d' ongelukkige voetstappen der Rovers na/ die na agt dagen tijds weder tot Gibralter kwamen met veel gevangenen en eenige Muyl-Ezels met kostelijke goederen geladen. Ze ondervraagden de gevangenen (die in 't geheel omtrent twee honderd en vijftig in getal waren) yder in 't byzonder/ waar ze de rest van haar goederen hadden verborgen/ en of ze die van haar mede-Burgers niet wisten/ en die niet vrywillig wilden bekennen/ wierden op een onmenschelijke wijze gepijnigt. Onder andere gevangenen was 'er een zeker Portugees/ die door een Neger, hoewel valschelijk/ aangebragt wierd dat hy zeer Rijk was/ deze Man bevolen ze zijn Rijkdommen aan te wijzen/ zijn antwoord was/ dat hy niet meer als honderd stukken van agten in de Wereld had/ dewelke hem twee dagen te voren door zijn Knegt ontstolen waren; welke woorden/ hoewel hy ze met veel eeden en hoge betuygingen bevestigde/ geen ingang by haar vonden; maar hem vast gebonden hebbende/ en geen agt slaande op zijn hoge Jaren die diep in de t' sestig waren/ wipten ze hem/ en braken beide zijn Armen by de Schouders aan stukken.

Vinden een Slaaf. Die ze door belofte omkopen.

Wrede daad aan een oude Portugees.

Met deze wreedheyd hielden ze niet op/ want hy niet magtig zijnde te bekennen 't geen hy niet en wist/ begonnen ze hem op een veel Barbarischer wijze te pijnigen. Ze bonden hem met Touwen aan beyde zijn Duymen en grote Toonen aan vier palen op een zekere tusschen-wijdte in de grond geslagen/ zo dat de zwaarte zijns lichaams aan deze Touwen hing/ doen sloegen ze met grote stokken met al haar magt op deze Touwen/ waar door zijn lichaam begon te schudden en de zenuwen te rekken/ doe namen zy een steen die meer als twee honderd ponden woeg en leyden die op zijn Lendenen/ waar na ze een party Palmiste bladeren namen die ze onder hem in de brand staken/ en daar door elendig zijn aanzigt verzengden; ten laasten/ ziende dat ze nog door deze nog eenige andere pijniging ieds uyt hem konden trekken/ ontbonden ze de koorden en droegen hem half dood na de Kerk/ alwaar ze haar Corps de Guarde hadden/ hier bonden ze hem weder aan een der Pijlaren van de Kerk vast/ latende hem in die staat zonder hem by na ieds te eeten te geven als een kleyn weynigje/ waar by hem onmogelijk was 't Leven te konnen behouden. Vier of vijf dagen in deze staat doorgebragt hebbende/ verzogt hy dat een der gevangenen by hem mogt komen/ door

wiens toedoen hy beloofde eenig geld te zullen verzorgen om haar begeerte voldoen. De gevangene die hy verzogt wierd by hem gebragt/ en na dat hy met dezelve gesproken had/ beloofde hy vijf honderd stukken van agten voor zijn Ranzoen te zullen geven/ maar zy waren voor zulk een geringe aanbieding doof/ en in plaats van dezelve t' ontfangen/ sloegen ze hem geweldig/ zeggende: Oude Schelm, in plaats van vijf honderd stukken van agten moest gy van zo veel duyzenden spreken, indien gy hier uw Leven niet wild verliezen. Eyndelijk na duyzend betuygingen dat hy maar een elendig en arm Man was/ die om de kost te winnen Herberg hield/ kwamen ze over een voor 1000 stukken van agten/ die hy opbragt en daar door zijn vryheyd bekwam. Dog was zo verlamd dat het hy na onmogelijk scheen dat hy eenige weken langer zou hebben konnen leven.

Veel andere pijnigingen als deze die ze aan de Portugees hadden doen lijden/ oeffenden ze aan d' arme Spanjaards, sommige hingen ze by de heymelijke Leden op tot dat ze door de zwaarte van 't lichaam afvallende/ dezelve van hun lichamen afgescheurd wierden/ en indien ze dan eenige genade aan deze arme menschen nog wilden bewijzen/ dat was dat ze haar doorstaken en zo aan een korte dood hielpen/ anderzints lieten ze dezelve in die elendige pijnen leggen tot dat ze de Geest gaven/ dat zomtijds nog wel vier of vijf dagen aanliep. Andere hegten ze aan een Kruys/ en staken brandende Lonten tusschen hare Vingers en Toonen. Andere staken ze met de Voeten in 't vyer en lieten ze zo levendig braden. Deze en diergelijke wreedheden aan de blanke menschen gepleegt hebbende/ begon het nu de beurt der Negers, haar Slaven/ te worden/ die ze met niet minder onmenschelijkheyd handelden als haar Meesters.

Onder deze Slaven was 'er een die Capiteyn Morgan beloofde om hem in een Rivier van 't Meyr te brengen/ alwaar hy een Schip met vier Barken zou vinden zeer rijk geladen met goederen/ d' Inwoonders van Maracaibo toebehorende/ dezelve ontdekte ook waar de Gouverneur van Maracaibo met de meeste Vrouwen zig verborgen hield. Dit alles ontdekte hy/ op de grote dreygementen die ze hem deden van hem te willen ophangen indien hy niet bekende 't geen hy wist. Capiteyn Morgan zond daar op aanstonds twee honderd Man in twee Vaartuygen na de Rivier om de Schepen op te zoeken/ en hy zelf met twee honderd en vijftig Man ondernam de Gouverneur gevangen te nemen; deze Edelman had zig op een kleyn Eyland/ dat in 't midden van de Rivier lag/ begeven/ 't welk hy zo veel mogelijk was versterkt had. Maar horende dat Capiteyn Morgan in Perzoon/ met een grote magt in aantogt was om hem te zoeken/ verliet hy 't Eyland en begaf zig op een Berg daar niet ver af gelegen/ tot dewelke geen toegang was als door een zeer enge weg daar maar een Man t' zessens by op kon komen. Capiteyn Morgan was twee dagen onderweeg eer hy aan 't kleyne Eyland komen konde/ vervolgens meende hy de Berg te beklimmen daar de Gouverneur was/ indien

Een Slaaf ontdekt waar de Gouverneur is.

Capiteyn Morgan gaat uyt om hem op te zoeken.

indien het hem niet ontraden was geweest/ niet alleen uyt hoofde van de engte des weys die tot de Berg leide/ als om dat de Gouverneur van alle Ammunitie wel voorzien was/ en behalven dit was 'er zulk een geweldige Regen gevallen dat al de Bagagie en 't Buskruyd van de Rovers nat was geworden. Door deze Regen hadden ze ook veel Volk/ als mede eenige Vrouwen en Kinderen nevens vele Muyl-Ezels met silver en goederen geladen (in 't passeeren van een Rivier die schielijk kwam te zwellen) verloren. Zo dat de zaken dies tijds met Capiteyn Morgan in een slegte staat waren/ en indien de Spanjaards maar vijftig welgewapende Mannen doe ter tijd gehad hadden/ ze zouden gemakkelijk al de Rovers hebben konnen vernielen. Maar de vreze die de Spanjaards ten eersten opgevat hadden was zo groot/ dat ze by na geen blad van een Boom hoorden ritzelen of ze meenden dat het Rovers waren. Na dat eyndelijk Capiteyn Morgan met zijn Volk op deze togt menigmaal een halve of een heele Mijl tot aan de middel toe door 't water had moeten waden/ ontkwamen ze het gevaar/ maar het grootste gedeelte der Vrouwen en Kinderen stierven.

Deze togt tegens haar voornemen komende uyt te vallen

Dus kwamen ze twaalf dagen na dat ze uytgetogen waren om de Gouverneur te zoeken/ met veel gevangenen weder te Gibralter. Twee dagen daar na kwamen de twee uytgezondene Vaartuygen mede te rug/ met haar brengende het Schip en de vier Barken nevens eenige gevangenen/ maar het beste gedeelte der koopmanschappen die in deze Vaartuygen geweest hadden/ waren door de Spanjaards, die van haar komste verwittigt waren/ reeds ontladen en in verzekering gebragt/ welke verder voorgenomen hadden zo dra de goederen gelost waren de Vaartuygen te verbranden; dog ze hadden evenwel zulk een groten haast niet konnen maken/ of (doe de Rovers haar kwamen overvallen) daar waren nog een grote party goederen in/ die door de Rovers met grote blijdschap na Gibralter gebragt wierden. Na dat ze nu volkomen vijf weken Meester van de plaats waren geweest en zeer veel Moorderyen/ Rooveryen/ Vrouwekragt en diergelijke gruwelen bedreven hadden/ besloten ze te vertrekken/ maar eerst bevolen ze eenige der gevangenen/ zig na de Bosschen en Velden te begeven/ om brandschatting voor de Plaats op te zoeken. Deze arme menschen uytgaande en d' omleggende Bosschen en Velden doorzogt hebbende/ kwamen wederom/ zeggende tegens Capiteyn Morgan dat ze by na niet magtig waren geweest om ymand te vinden/ maar hadden evenwel tegens die genen die ze gevonden hadden zijn eysch bekent gemaakt/ dog die hadden hun ten antwoord gegeven/ dat de Gouverneur hun scherpelijk verboden had eenige brandschatting voor 't Dorp te betalen/ evenwel baden ze hem een weynig geduld te willen nemen/ door dien ze hun best wilden doen om vijf duyzend stukken van agten onder malkander te vergaderen/ en voor de rest wilden ze hem eenige van haar mede-Burgers tot Pandslieden laten/ die hy na Maracaibo kon mede nemen ter tijd toe dat hy volkomen voldaan was.

Zo keeren ze weder na Gibralter.

Een Schip met vier Barken genomen.

Capiteyn Morgan nu zo lang van Maracaibo geweest hebbende/ en wetende dat de Spanjaards genoegzame tijd hadden gehad om haar zelve te versterken en zijn vertrek uyt het Meyr te verhinderen/ vergunde haar voorstel/ en maakte zo veel haast als mogelijk was om te vertrekken. Yder der gevangenen op Ranzoen gesteld hebbende/ stelde hy ze alle in vryheyd/ uytgezonderd vier die hy tot Pandslieden hield/ tot dat ze zijn geëyschte som betaald zouden hebben/ maar de gevangene Slaven behield hy by zig. De Spanjaards baden hem de bovengemelde Slaaf te willen aan hun overgeven/ 't welk hy weygerde/ wetende dat ze hem zekerlijk levendig verbrand zouden hebben. Eyndelijk ligten ze het Anker en gingen in aller haast na Maracaibo t' zeyl/ alwaar ze vier dagen daar na aankwamen/ en alle dingen nog vonden gelijk als ze ze gelaten hadden. Maar hier kregen ze van een arm oud Man die ze alleenig in de Stad ziek vonden leggen/ de tijdinge/ dat drie Spaansche Oorlogschepen voor de mond van 't Meyr gekomen waren/ om op de te rug komst der Rovers te passen/ daar en boven dat het Kasteel/ mede aan de mond van 't Meyr gelegen/ weder in een goede staat van tegenweer was gebragt/ en van Geschut/ Volk en alle zoort van Ammunitie wel voorzien.

Gaan na Maracaibo.

Bekomen tijdinge dat drie Spaansche Schepen op haar passen.

Dit verhaal kon niet anders als het gemoed van Capiteyn Morgan zeer ontrusten/ die nu zeer bekommerd was hoe hy uyt en door d' enge mond van 't Meyr zou geraken. Hy zond aanstonds een van zijn ligtste Vaartuygen af/ om na de mond van de Lagon te gaan/ en te zien of de zaken zo waren als deze oude Man hem verteld had. De volgende dag kwam het Scheepje weder te rug/ niet alleen het gezeyde bevestigende/ maar verzekerende dat ze zo digt by deze Schepen geweest waren dat ze groot gevaar van 't Geschut hadden gelopen/ voegende daar by/ dat het grootste Schip gemonteerd was met 40/ het tweede met 30/ en het kleynste met 24 Stukken; deze magt veel groter zijnde als die van Capiteyn Morgan, baarde in de Rovers een algemeene verslagentheyd/ wiens grootste Schip niet boven de 14 Stukken voerde. Yder een oordeelde dat Capiteyn Morgan nu de moed moest laten vallen en hopeloos worden/ aanmerkende de zwarigheyd om met zijn kleyne Vloot midden door zulke grote Schepen en het Kasteel heen te geraken zonder het grootste gevaar uyt te staan/ en om door eenige andere weg ter Zee of te Land t' ontkomen was geen kans. Capiteyn Morgan wekte onder deze bekommeringen op nieuw zijn moed op/ en vast stellende om zig zelf in allen deelen onbevreest te houden/ zond hy stoutmoedig een der gevangene Spanjaards aan d' Admiraal van de drie Schepen/ eysschende een aanmerkelijke zomme gelds om de Stad Maracaibo niet in de asch te leggen; deze Man (die van de Spanjaards met grote verwondering wegens de stoute eysch der Rovers wierd aangehoord) keerde twee dagen daar na wederom/ brengende van de gezeyde Admiraal een Brief aan Capiteyn Morgan, van de volgende Inhoud.

Don

Don Alonzo del Campo de Espinosa, Admiraal der *Spaansche* Vloot, aan *Henry Morgan*, Admiraal der Rovers.

HEbbende door al onze Vrienden en Nabuuren d' onverwagte tijdinge bekomen, dat gy de stoutigheyd hebt gehad, om in de Landen, Steden en Dorpen onder de gehoorzaamheyd van zijn Catholijke Majesteyt, mijn Heer en Meester behorende, Vyandlijkheden te plegen. Zo ben Ik volgens mijn schuldige pligt hier gekomen, en heb het Kasteel, dat door uw, van een party lafhertige genomen is geweest, wederom hersteld, en het Geschut dat door uw vernageld en van boven neer geworpen was, weder opgeregt, en alles weder in staat gesteld om uw d' uytkomste van 't Meyr te betwisten, en zo veel afbreuk te doen als mijn pligt van my komt te eysschen. Niettemin indien gy te vreden wild zijn om met alle onderdanigheyd over te geven al 't gene gy nevens de Slaven en andere gevangenen genomen hebt, zo zal Ik uw zonder eenige moeyte of verhindering vryelijk laten passeeren, op voorwaarden dat gy uw aanstonds na uw Land zult begeven. Dog indien gy eenige tegenstand of hardnekkigheyd toond tegens deze voorwaarden die Ik uw aanbiede, zo zijt verzekerd dat Ik eenige ligte Vaartuygen van *Caracas* zal ontbieden, waar mede Ik mijn Volk na *Maracaibo* zal laten komen, en uw al te zamen door het Zwaard laten ombrengen. Dit is mijn laaste en volkomen besluyt, zijt daarom voorzigtig, en misbruykt mijn goedheyd door ondankbaarheid niet. Ik heb zeer goede Soldaten by my, die niet lievers begeeren als zig op uw en d' uwen te wreken, over al de wreedheden en vuyle onwaardige daden die gy op de *Spaansche* Natie in *America* gepleegt hebt.

Gedateerd aan Boord het Konings Schip de *Magdalena*, leggende ten Anker voor de mond van de *Lagon* van *Maracaibo*, den 24sten van Grasmaand 1669.

Don Alonzo del Campo de Espinosa.

Zo dra als Capiteyn Morgan deze Brief ontfangen had, riep hy al zijn Volk op de Markt van Maracaibo by een, en de Brief in 't Fransch en Engelsch hebbende doen vertalen, las hy haar dezelve voor, en vroeg haar al te zamen wat dat ze nu liever doen wilden, of al het goed dat ze bekomen hadden over te geven om een vrye doortogt te hebben, of liever daar om te vegten? Waar op ze alle kloekmoediglijk antwoorden, dat ze liever tot de laaste droppel bloeds wilden vegten, als zo ligtelijk de buyt, die ze met zo veel gevaar van haar Leven bekomen hadden, over te geven. Onder anderen was 'er een die aan Capiteyn Morgan zeyde: Draagt gy maar zorg voor de rest, ik wil alleen met de hulp van twaalf Man aannemen het grootste Schip te vernielen, en dat op deze wijze: Wy zullen van het Vaartuyg dat wy in de Rivier van *Gibralter* genomen hebben, een *Brulot* of Brander maken, en op dat ze niet bemer-

Voorslag van een der Rovers.

ken dat het een Brander is, zullen wy op 't Dek en tegens Boord aan een party Stokken met Mutzen daar op stellen, 't welk schijnen zal als of het Bootsvolk is, de Poorten van 't Geschut zullen wy vullen met Hout na gemaakt Canon. d' *Engelsche* Vlagge zullen wy van boven doen afwajen, en daar door de Vyanden in 't geloof brengen dat het een van onze beste Oorlogschepen is om haar te bevegten. Dit voorstel wierd van yder aangenomen en goedgekeurd; hoewel haar vreze hier door niet kon t' eenemaal benomen worden. Want niet tegenstaande dit besluyt, zo tragten ze des anderen daags met Don Alouzo tot een vergelijk te komen, ten dezen eynde zond Capiteyn Morgan twee perzonen aan hem toe met deze voorstelling: *Eerstelijk*, dat hy *Maracaibo* zoude verlaten zonder eenige schade aan de Stad te doen, of eenige brandschatting daar voor te genieten. *Ten tweeden*, dat hy de helft van de Slaven en al d' andere gevangenen in vryheyd zoude stellen zonder eenig losgeld. *Ten derden*, dat hy de vier voorname Inwoonders van *Gibralter*, die hy als Gijzelaars voor de beloofde brandschatting mede genomen had, op vrye voeten zou stellen. Dit voorstel wierd als onbetamelijk door Don Alouzo van de hand gewezen, ook wilde hy na geenig ander vergelijk luysteren; maar zond deze antwoord te rug: Dat indien ze binnen de tijd van twee dagen zig niet goedwillig wilden overgeven op voorwaarde in zijn Brief vermeld, dat hy dan wel kans zag om haar met geweld te dwingen.

De Rovers tragten tot een vergelijk te komen.

't Welk van de hand word gewezen.

Besluyten om te vegten.

Capiteyn Morgan had zo dra deze boodschap van Don Alouzo niet ontfangen, of hy maakte zig Slagvaardig, met een vast besluyt om nu niets ter Wereld in te willigen, maar met geweld zig de doorgang te openen. Eerstelijk beval hy al de Slaven en gevangenen vast te binden en wel te bewaren; ten tweeden beval hy al 't Pik, Teer en Swavel dat in de Stad was by een te vergaderen om het voren gemelde Schip toe te maken, het Ruym wierd gevuld met Palmiste bladeren die in Teer en Swavel gedoopt waren, onder yder der toegemaakte houte Stukken Geschut wierden veel ponden Buskruyd gelegt, en op dat het Buskruyd te beter zijn kragt zou konnen tonen, wierden de Balken die onder den overloop waren half in stukken gezaagt, ook wierden 'er nieuwe Poorten in 't Schip gemaakt, in dewelke kleyne Negers Trommels in plaats van Geschut gelegt wierden, eyndelijk wierden langs het Boord Houten gezet met Mutzen daar op, zo dat het menschen schenen te zijn. De Brander dus toegemaakt zijnde, besloten ze na de mond van 't Meyr te zeylen. Alle de gevangenen wierden in een grote Barke gezet, en in een andere Bark zetten ze de Vrouwen, nevens al het Silver, Juweelen en andere dingen van de meeste waarde, en in nog eenige andere Barken wierden de Balen met goederen en koopmanschappen gescheept; yder der Barken had twaalf welgewapende Mannen op. De Brander had last voor al d' andere Schepen heen te zeylen, en aanstonds het grootste Schip aan Boord te klampen. Alles gereed zijnde, nam Capiteyn Morgan hun alle hoofd voor hoofd den Eed af, met betuyging dat ze

Krijgslist.

tot

tot de laatste droppel bloeds zouden vegten zonder kwartier te begeeren/ belovende die gene die zig wel kweet/ wel te belonen.

Met dit kloekmoedig besluyt gingen ze op den dertigsten van Grasmaand des Jaars 1669. t' zeyl om de Spanjaards op te zoeken/ en vonden de Spaansche Vloot in 't midden van 't Vaarwater ten Anker leggen. Capiteyn Morgan liet omtrent een Canonschoot van haar af mede het Anker vallen/ alzo 't reeds laat was; des nagts wierd behoorlijke Wagt gesteld/ en de volgende morgen met het aanbreken van de dag ligten ze 't Anker en kwamen regt op de Spanjaards aan/ die aanstonds mede onder zeyl gingen. De Brander voor uyt en na het grote Schip zeylende/ raakte wel aan hem vast; de Spanjaards nu al te laat bemerkende dat het een Brander was/ deden te vergeefs haar best om van hem ontslagen te worden/ want de vlam aanstonds overslaande in de Zeylen en 't Wand/ verteerde in 't kort de geheele Agtersteven/ waar door het kwam te zinken. De Rovers wilden eenige perzonen/ die haar best deden om aan Land te zwemmen/ in haar Vaartuygen bergen/ maar ze wilden liever het Leven verliezen als het zelve van haar hand t' ontfangen. Het tweede Spaansche Schip/ ziende d' Admiraal branden/ niet by toeval/ maar door list van de Vyanden/ begaf zig na 't Fort/ alwaar het aan de grond vast raakte/ en ziende dat de Rovers na haar toe kwamen/ staken 'er zelf de brand in/ op dat de Rovers geen voordeel daar by zouden mogen hebben. Het derde Schip geen kans ziende om te komen ontvlugten/ moest zig overgeven.

Komen tegens den avond by de Spaansche Vloot.

Die ze vernielen.

De Rovers ten uytersten over deze overwinninge/ die ze in zo weynig tijds en met zulk een ongelijkheyd van magt bevogten hadden/ verblijd/ wierden hoogmoediger als ze oyt te voren geweest waren/ en namen voor dezelve te vervolgen; ten dien eynde met al haar magt zig te Land begevende om het Kasteel te vermeesteren/ 't welk van Volk/ Geschut en Ammunitie wel voorzien was/ daar zy in 't tegendeel geen andere Wapenen als haar Roers en eenige Handgranaten hadden/ dus waren ze de geheele dag bezig om het Kasteel met hun Roers te beschieten tot aan den avond/ doe ondernamen ze nader onder de Wallen te komen om met de Handgranaten te werpen/ maar de Spanjaards, voorgenomen hebbende haar Leven ten duursten te verkopen/ schoten zo vinnig dat de Rovers reeds over de dertig Man dood en niet minder gekwetsten hebbende/ genoodzaakt waren te wijken en zig na haar Schepen te begeven

Ze tragten het Kasteel te veroveren.

Dog te vergeefs.

De Spanjaards, gelovende dat de Rovers de volgende dag de Storm zouden vernieuwen en Geschut aan Land brengen/ arbeyden de geheele nagt om alles tegen haar komste in staat te stellen/ voornamentlijk om eenige Heuvelen te slegten die haar in de weeg waren/ maar Morgan had geen gedagten om weder te komen. Des anderen daags zagen ze eenige Spanjaards die na 't Wrak wilden zwemmen om te zien of ze nog eenige Rijkdom daar uyt konden visschen/ maar 't wierd hun door de

Rovers

Rovers belet/ die ze opvischten en gevangen namen. Onder andere gevangenen die ze op het kleyne Schip dat ze veroverd hadden/ bekomen hadden/ was 'er een Vreemdeling dat een Stuurman was/ die hy verscheyde dingen vroeg/ als hoe veel Volk die drie Schepen hadden op gehad/ of ze nog meer Schepen verwagtende waren/ van wat Plaats ze het laast van daan waren gekomen/ en zo voorts; waar op hy in 't Spaansch antwoorde: ,, Mijn Heer, zeyde hy/ ik bid uw schenkt my 't ,, Leven, en laat my geen leed aangedaan worden, nademaal ik een Vreem- ,, deling ben onder deze Natie die ik gediend heb. Ik zal uw opregtig- ,, lijk verhalen al 't gene voorgevallen is tot onze komste in dit Meyr. Wy ,, zijn door bevel van de Opperste Raad van State in *Spanje* met ons ses Oor- ,, logschepen na de *West-Indiën* gezonden om op d' *Engelsche* Rovers te ,, kruyssen, en haar zo 't mogelijk was uyt deze Gewesten uyt te roeyen. ,, Dit bevel wierd gegeven op de tijdinge die aan 't Hof kwam van 't in- ,, nemen van *Puerto Velo*, en andere Plaatzen. Van al welke Schaden en ,, Vyandlijkheden hier door d' *Engelsche* bedreven, menigmaal zeer droe- ,, vige klagten aan zijn Catholijke Majesteyt, en deszelfs Raad aan wien ,, de zorg en behoudenis van deze Nieuwe Wereld behoord, gekomen ,, zijn; en hoewel het Hof van *Spanje* verscheyde malen door haar Ambas- ,, sadeurs by de Konink van *Engeland* daar over klagtig zijn gevallen, zo ,, heeft dog zijn Majesteyt van *Groot Brittanie* daar altijd op geantwoord, ,, dat hy noyt eenige Commissie om op d' Onderdanen van zijn Catholijke ,, Majesteyt eenige Vyandlijkheden te plegen, gegeven had. Waar op de ,, Catholijke Konink, voornemende zijn Onderdanen te wreken en de da- ,, ders te straffen, beval deze ses Oorlogschepen toe te rusten en hier na toe ,, te zenden, onder 't bevel van *Don Augustijn de Bustos*, die als Admiraal ,, het grootste Schip voerde, genaamt *N: S: de la Soledad*, met 48 Stukken ,, en 8 Bassen. Vice Admiraal was *Don Alonzo del Campo ij Espinosa*, voe- ,, rende het tweede Schip, genaamt *la Conception*, met 44 Stukken Geschut ,, en 8 Bassen, en dan nog vier Schepen. Het eerste genaamd de *Magda- ,, lena* met 36 Stukken en 12 Bassen en 250 Man, het tweede genaamt ,, *St: Lodowijk* met 26 Stukken en 12 Bassen en twee honderd Man, het ,, derde *la Marquesa* met 16 Stukken, 8 Bassen en honderd vijftig Man, ,, het vierde en laaste genaamd *N: S: del Carmen* met 18 Stukken, 8 Bassen ,, en honderd vijftig Man.

,, Tot *Carthagena* gekomen zijnde, ontfingen de twee grootste Schepen ,, ordre om weder na *Spanje* te keeren, wordende te groot geoordeeld om ,, op deze Kusten te kruyssen; met de vier overige Schepen vertrok *Don ,, Alonzo del Campo ij Espinosa* na *Campeche* om d' *Engelsche* op te zoeken, ,, alwaar gekomen zijnde, overviel ons een hevige Storm uyt den Noorden, ,, waar door wy een van onze Schepen kwamen te verliezen, zijnde het ,, laastgenoemde. Van hier gingen wy na *Hispaniola* t' zeyl, en kwamen ,, in weynig dagen tot *Santo Domingo*, alwaar wy tijding kregen dat 'er een ,, Vloot van *Jamaica* die weg gepasseerd was, en eenig Volk geland hadden

„den aan *Alta Gracia*, waar van d' Inwoonders een hadden gevangen ge-„nomen, die bekende dat haar voornemen was om de Stad *Caracas* te plon-„deren. Op deze tijdinge ligte *Don Alouzo* aanſtonds het Anker, en over-„ſtekende na de vaſte Kuſt, kwamen wy in 't gezigt van *Caracas*, dog von-„den ze hier niet, maar wy ontmoeteden een Bark, die ons verzekerde „dat ze in 't Meyr van *Maracaibo* waren, en dat de Vloot beſtond uit ſe-„ven kleyne Schepen en een Boot.

„Op deze tijdinge kwamen wy hier; en voor de mond van 't Meyr ge-„komen zijnde, ſchoten wy om een Loots. Die van 't Land bemerken-„de dat wy *Spanjaards* waren, kwamen met een Loots aanſtonds aan „Boord, en zeyden ons dat d' *Engelſche Maracaibo* hebbende ingenomen, „nu bezig waren om *Gibralter* te plonderen. *Don Alouzo* deed op deze tij-„dinge een fraje aanſpraak aan zijn Soldaten en Bootsvolk, haar aanmoe-„digende om haar pligt wel te betragten, en belovende dat al het gene zy „van d' *Engelſche* zouden komen te nemen, onder haar verdeeld zou wor-„den. Hy beval het Geſchut dat wy uyt het Schip 't welk wy verloren „hebben, geligt hadden, op het Kaſteel te brengen, nevens nog twee ag-„tien Ponders van zijn eygen Schip; wy wierden vervolgens binnen ge-„looſt, en *Don Alouzo* beval het Volk dat aan Land was voor hem te ko-„men, 't welk hy beval het Kaſteel weder te bezetten, verſterkende het „Guarnizoen met nog honderd Man. Korts daar na hoorden wy dat gy „lieden van *Gibralter* te rug tot *Maracaibo* gekomen waard; waar op *Don* „*Alouzo* een Brief aan uw ſchreef, om zijn komſt en voornemen aan uw „bekent te maken, uw vermanende wederom te geven 't geen gy genomen „had. 't Welk door uw geweygerd zijnde, vernieuwde hy aan zijn Sol-„daten en Bootsgezellen zijn beloften, en haar al te zamen het Nagtmaal „op de Roomſche wijze hebbende laten ontfangen, verbond hy ze met „eeden om aan d' *Engelſche* geen kwartier te geven. Dit is ook oorzaak „geweeſt dat 'er zo veel verdronken zijn, die om geen kwartier dorſten „roepen, wetende dat ze het zelfs niet moeſten gegeven hebben. Twee „dagen eer gy tegens ons aankwam, kwam een *Neger* aan Boord by *Don* „*Alouzo*, zeggende: Mijn Heer, gy zult gelieven wel op uw hoede te „zijn, want d' *Engelſche* hebben een Brander gereed gemaakt, met voor-„nemen om uw Vloot te verbranden. Maar *Don Alouzo* het niet konnen-„de geloven, antwoorde: Hoe kan dat wezen? Hebben ze wel verſtand „genoeg om een Brander toe te maken? En wat voor gereedſchap hebben „ze dog daar toe?

Deze Stierman al deze dingen ordentlijk aan Capiteyn Morgan verhaald hebende, wierd zeer wel van hem gehandeld, en op eenige voordeelige beloften die hy hem deed, bleef hy in zijn dienſt; hy zeyde Capiteyn Morgan dat in het grote Schip dat gezonken was over de veertig duyzend ſtukken van agten aan Silver was, en dat dit d' oorzaak was, waarom eenige Spanjaards by 't Wrak waren geweeſt. Maar op Capiteyn Morgan een van zijn Schepen beval omtrent het Wrak te blijven,

en te zien of ze eenig Silver konden opvisschen. Ondertusschen keerde hy met zijn Vloot weder na Maracaibo, alwaar hy het grote Schip dat hy genomen had/ deed herstellen/ en voor zig zelf nam/ en het geen hy tot nu toe gevoerd had/ gaf hy aan een zijner Capiteynen. Vervolgens zond hy een Bode aan de Admiraal/ (die met de Boot aan Land gevlugt en in 't Kasteel geraakt was) eysschende brandschatting voor de Stad/ of dreygde dezelve ten uytersten te verwoesten.

Keeren weder na Maracaibo.

Eysschen op nieuw brandschatting.

De Spanjaards, ziende dat ze over al tegens de Rovers waren te kort gekomen/ en niet wetende hoe anders van haar ontslagen te worden/ besloten brandschatting te betalen/ hoewel Don Alouzo het niet wilde toestemmen. Hier op zonden ze ymand aan Capiteyn Morgan om te weten wat som hy eyschte/ hy antwoorde dat hy voor dertig duyzend stukken van agten en vijf honderd Koebeesten de gevangenen in vryheyd wilde stellen/ en geen leed aan de Stad doen. Eyndelijk kwamen ze voor twintig duyzend stukken van agten en vijf honderd Beesten. De volgende dag bragten de Spanjaards al de Koebeesten die ze belooft hadden met een gedeelte van 't geld/ en eer ze het vleesch ingezouten hadden/ bragten ze het andere gedeelte mede op. Waar op ze de gevangenen wederom eyschten/ maar Capiteyn Morgan wilde dezelve niet overgeven/ zeggende dat hy dezelve zoude overgeven zo dra hy buyten 't bereyk van 't Geschut des Kasteels was/ hopende daar door een vrye passagie te bekomen. Waar op hy met zijn onderhebbende Vloot na de mond van de Lagon t' zeyl ging/ alwaar ze het Schip dat ze daar gelaten hadden/ nog vonden leggen/ 't welk over de vijftien duyzend stukken van agten uit het Wrak gevischt had/ behalven veel Silverwerk/ als Gevesten van Degens en diergelijke/ en een grote quantiteyt stukken van agten die door de kragt van 't vyer gesmolten en in een gelopen waren.

En bekomen 20000 stukken van agten en 500 Koebeesten.

Krijgen over de 15000 stukken van agten uyt het Wrak.

Capiteyn Morgan niet wetende hoe hy best een vrye passagie zou verkrijgen/ en het Geschut van 't Kasteel vermijden/ liet aan al de gevangenen weten/ dat ze moesten tragten de Gouverneur te bewegen om hem de vrye doortogt te vergunnen/ of indien hy 't weygerde/ dat ze zekerlijk alle aan de Wanten buyten Boord van de Schepen gebonden zouden worden en ten doel van 't Geschut gesteld. Waar op de gevangenen by een kwamen/ en eenige uyt de haren na de Admiraal zonden/ die hem baden/ medelijden met deze bedroefde perzonen die met haar Vrouwen en Kinderen in de magt der Rovers waren/ te willen hebben/ en zijn woord te geven om de Vloot der Rovers vry te laten vertrekken/ zijnde dit d' eenige weg om het Leven van de gevangenen te behouden/ die anderzints met het Zwaard en de Galg gedreygd wierden/ indien hy dit haar ootmoedig verzoek niet toestond. Maar Don Alouzo gaf haar een scherp verwijt/ zeggende: Indien gy lieden zo getrouw aan uw Konink waard geweest om d' inkomst der Rovers te verhinderen, als Ik zal wezen om haar d' uytkomst te beletten, gy had noyt uw zelve nog onze geheele Natie dit ongemak op de hals gehaald, daar ze nu door uw kleynmoedigheyd

heyd onder zugten moeten. In een woord, Ik zal nimmer uw verzoek toestaan, maar in 't tegendeel mijn best doen om het ontzag 't geen men aan mijn Konink schuldig is, volgens mijn pligt ten uytersten te handhavenen. De vrye doortogt word haar geweygerd.

Aldus moesten d' uytgezondene Spanjaards met grote droefheyd, en zonder hoop dat haar verzoek zou vergund worden, weder te rugge keeren, zeggende tegens Capiteyn Morgan wat antwoord dat ze bekomen hadden. Waar op hy ten antwoord gaf: Indien *Don Alonzo* my niet vrywillig wil laten vertrekken, zo zal Ik wel middel vinden om het tegens zijn wil te doen. Hier op maakte hy aanstonds een verdeeling van de buyt die ze genomen hadden, vrezende dat hy geen gelegentheyd mogt hebben om het op een andere plaats te konnen doen, alzo ligt een Storm de Schepen van malkanderen zou konnen afscheyden, ten anderen vreesde hy dat een der Capiteynen met het grootste gedeelte der buyt, dewelke in het eene Schip meer als in het andere was, mogt doorgaan. Dus volgens haar Wetten en gewoonten eerst een Eed gedaan hebbende dat ze niets zouden, of hadden agtergehouden, bragten ze alles voor den dag, en de Rekening daar van opgetrokken zijnde, bevonden ze de waarde van twee honderd en vijftig duyzend stukken van agten in Silver en Juweelen te hebben, behalven een grote menigte koopmanschappen en veel Slaven; al het welke op yder Schip na 't getal van 't Volk dat ze op hadden, verdeeld wierd. Dit gedaan zijnde, bleef 'er alleen de zwarigheyd over hoe ze best voorby het Kasteel en uyt het Meyr zouden geraken, ten dezen eynde bedagten ze de volgende list. De dag voor de nagt waar in ze voornemens waren om uyt te lopen, Embarqueerden ze veel van haar Volk in Canoes, als of ze weder wilden Landen, en aan Strand geroeyd hebbende, bleven ze eenige tijd onder de Bomen die aan Strand stonden, en met haar takken over 't water hingen, leggen, terwijl ging het Volk plat op haar buyk in de Canoes neerleggen, waar na de Canoes alleen met twee of drie Man, die men zien konde, weder na Boord roeyden. Deze valsche Landing wierd dien dag tot verscheyde reyzen herhaald, waar door de Spanjaards geloofden dat de Robers van voornemen waren die nagt het Kasteel met Stormladders te beklimmen, welke vreze haar het meeste deel van 't Geschut nevens haar meeste magt na de Landzijde deed wenden, latende de Zeezijde voor 't meerendeel van magt ontbloot. Verdeelen de buyt. Krijgslist.

De nagt gekomen zijnde ligten ze 't Anker, zetten de Zeylen op en lieten het by helder Maanligt voor stroom tot onder 't Kasteel afdrijven, doe zetten ze alle Zeylen by, en liepen wat ze konden het Kasteel voorby. De Spanjaards dit bemerkende, bragten in allen haast het Geschut aan deze zijde en begonnen lustig vyer te geven, maar de Robers, een voorspoedige wind hebbende, waren het meeste gevaar al voorby eer het Kasteel haar eenig kwaad kon doen, zo dat ze maar weynig Volk verloren, en geringe schaden aan haar Schepen kwamen te lijden. Doe ze buyten het bereyk van 't Geschut waren, zond Capiteyn Morgan de ge- Raken voor by het Kasteel.

van-

vangenen van Maracaibo met een Bark na Land en stelde haar in vryheyd / maar de Gijzelaars van Gibralter behield hy by zig om dat ze het restand der brandschatting nog niet betaald hadden. Juyst als ze vertrokken / had Capiteyn Morgan bevolen eenige schoten op het Fort te doen / als om zijn afscheyd van haar te nemen / dog wierd niet beantwoord.

Worden van een zware Storm overvallen.

Des anderen daags wierden ze van een zware Storm belopen / waar door ze genoodzaakt waren om op vijf of ses vadem water te Ankeren / maar de Storm vermeerderende en d' Ankers niet konnende houden / waren ze genoodzaakt Zee te kiezen / met groot gevaar van te verongelukken / en indien ze aan Strand gesmeten wierden / was 'er geen hoop om / van de Spanjaards aan d' eene / of van d' Indianen aan d' andere kant eenige genade te verwagten; eyndelijk begon de wind te gaan leggen / tot grote vreugde van de geheele Vloot.

Haar Makkers die by Cabo de Lobos van haar waren afgeraakt

Terwijl Capiteyn Morgan door 't plonderen dezer Plaatzen grote buyt bekomen had / hadden in 't tegendeel zijn Makkers / die by Cabo de Lobos van hem af geraakt waren / zeer veel elende uytgestaan / en waren in al haar ondernemingen zeer ongelukkig geweest. Tot Savona, haar Rendevouz-plaats / gekomen zijnde / hadden ze Capiteyn Morgan, nog geen van zijn Makkers aldaar gevonden / ook hadden ze het geluk niet gehad om een Brief die Capiteyn Morgan daar op zijn vertrek (op een plaats alwaar ze dezelve na alle schijn behoorden gevonden te hebben) gelaten had / daar te vinden. Dus niet wetende wat Cours te nemen om hem op te zoeken / besloten ze d' een of d' andere Plaats te plonderen. Ze waren in alles omtrent vier honderd Man sterk met vier Schepen en een Bark / en maakten eene Capiteyn Hansel, die zig wel gedragen had in 't innemen van Puerto Velo, tot haar Opperhoofd. Deze ondernam de Stad Comanago, gelegen op de Kust van Caracas, omtrent t' sestig Mijlen bewesten het Eyland de la Trinidad, t' overvallen. Alwaar gekomen zijnde / deed hy zijn Volk Landen / en doode eenige Indianen die aan Strand waren / maar de Stad naderende / wierden ze van de Spanjaards en Indianen zo scherp bejegend / dat ze met groot verlies en wanorder genoodzaakt waren weder na haar Schepen te wijken. Eyndelijk kwamen ze tot Jamaica aan / alwaar haar Makkers / die met Capiteyn Morgan na Maracaibo geweest waren / dapper met haar spotteden en de gek schoren / zeggende tegens haar: Laat ons eens zien wat voor geld dat je van *Comanago* gebragt hebt, of het wel zulk goed Silver is als dat 't welk wy van *Maracaibo* gebragt hebben.

Worden door de Spanjaards geslagen.

XV. HOOFD-

XV. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* begeeft zig na *Hispaniola* om aldaar een Nieuwe Vloot toe te rusten, en op de Kusten van *West-Indiën* te gaan Roven.

CApiteyn Morgan bemerkte nu dat het geluk (door 't goed gevolg in al zijn ondernemingen) hem gunstig was / waar door hy / gelijk het gemeenlijk met de menschelijke zaken gaat / na groter zaken begon te tragten / 't welk was om de Stad Panama te plonderen / waar toe het geluk hem ook / hoewel door duyzend zwarigheden / eyndelijk bragt / als wy in 't vervolg verhalen zullen.

Capiteyn Morgan, ziende dat veel van zijn Officieren en Soldaten haar goed / dat ze eerst zo kortelings bekomen hadden / reeds in alle overdaad en Godloosheid hadden doorgebragt / en hem steeds aan de ooren relden om weder een nieuwe togt t' ondernemen / besloot zijn goed geluk te volgen. En de mond van veel Inwoonders van Jamaica, die schuldeyssches waren van zijn Volk voor grote sommen / (door de hoop en beloften van groter daden als voorheen door een nieuwe togt te verrigten) gestopt hebbende / waar door hy zo veel Volk konde ligten als hy wilde / nam voor een nieuwe Vloot toe te rusten / en dezelve aan de Zuydzijde van 't Eyland Tortuga by een te doen komen; ten dezen eynde schreef hy Brieven aan al de voornaamste Rovers aldaar wonende / als mede aan de Gouverneur en Planters van Hispaniola, haar zijn voornemen bekend makende / en nodigende om daar mede te verschijnen indien ze genegentheyd hadden om met hem te gaan. Op welke tijdinge een groot getal van dit Volk met Schepen / Barken en Canoes na de bestemde Plaats toevloeyden / genegen zijnde om hem te volgen; en vele die geen gelegentheyd hadden om ter Zee te konnen komen / begaven haar op weg door de Bosschen heen / en kwamen daar niet zonder groot ongemak uytgestaan te hebben / by Land / zo dat ze alle op de bestemde Plaats tegenwoordig en gereed waren op de daar toe gestelde tijd / zijnde den vier en twintigsten van Wijnmaand des Jaars 1670. Capiteyn Morgan bleef niet in gebreken om met zijn Schip in de Bay genaamt Port Couillon, tegen over het Eyland de la Vaca, zijnde de bestemde Plaats / te verschijnen / en aldaar het meeste gedeelte van zijn magt vindende / deed hy een Krijgsraad by een roepen / om t' overleggen hoe men best mondkost voor zo veel Volk zou konnen vinden. Waar op besloten wierd om vier Schepen met een Bark en vier honderd Man na de vaste Kust te zenden / om eenige Plaatzen te plonderen daar men zekerlijk Maïz of Spaansche Tarwe zoude konnen vinden. Deze Schepen gingen na de Rivier

Capiteyn Morgan voorgenomen hebbende een nieuwe togt te doen,

Schrijft aan verscheyde Perzonen.

Die in groot getal by hem komen

Hy zend eenige Schepen, om mondkost te gaan halen.

vier de la Hache t' zeyl / voornemens zijnde om aldaar een Stedeken la Rancheria genaamd / ('t welk doorgaans het best / boven al d' andere Plaatzen daar omtrent gelegen / van Maïz voorzien is) te gaan innemen. Ondertusschen zond Morgan een andere Party uyt / om in de Bosschen te gaan Jagen / die een groot getal Beesten schoten / en inzouteden. De rest bleef by de Schepen / om ze te Kielhalen / schoon / en gereed te maken / op dat ze tegens de komst van 'er medemakkers alles gereed mogten hebben om 't Anker te konnen ligten / en haar voornemen te volgen.

Die voor Rio de la Hache komen.

Zes dagen na dat de vier voorzeyde Schepen t' zeyl gegaan waren / kwamen ze in 't gezigt van Rio de la Hache, alwaar ze een moeyelijke stilte kregen / waar door de Spanjaards, die bemerkt hadden dat het Vyanden waren / genoegzame tijd hadden om haar tot tegenweer te bereyden / ten minsten om haar beste goederen te bergen / op dat ze van die zorg ontslagen / dies te beter zouden konnen vlugten indien ze niet magtig waren de Rovers te konnen tegenstaan / want dezelve al zo dikwils op deze Kust geweest dat ze genoeg geleerd hadden hoe ze haar in zulk een gelegentheyd behoorden te dragen; daar lag dies tijds in de Rivier een Schip dat van Cartagena gekomen was om Maïz te laden / en gereed was om te vertrekken. Dit Schip meende haar t' ontkomen by nagt / maar ze pasten zo wel op / dat het in haar handen kwam te vallen / waar door ze voor een groot gedeelte bekwamen dat gene waarom ze uytgezonden waren. De volgende morgen met het aanbreken van de dag kwamen de Schepen heel digt onder de Wal / en deden haar Volk Landen / hoewel de Spanjaards een Borstweering gemaakt hadden ter plaatze daar de Rovers genoodzaakt waren te Landen / en in 't eerst goede tegenstand deden / waren zy evenwel ten laatsten genoodzaakt dezelve te verlaten en zig na de Stad te begeven / wordende door de Rovers gevolgd. Hier begon 't gevegt weder te vernieuwen / 't welk tot aan den avond duurde / als wanneer de Spanjaards, reeds een groot deel Volks verloren hebbende / en de Rovers maar weynig schade hebbende aangedaan / zig op de vlugt begaven / gevende de Stad aan haar ten besten. De Rovers in de Stad komende / en ziende al het Volk gevlugt en de Huyzen ledig / volgden de Spanjaards aanstonds agter na / van dewelke ze een Party agterhaalden en gevangen bekwamen / die ze aanstonds pijnigden om te weten waar ze haar goed verborgen hadden / zommige de pijn niet konnende uytstaan / waren gedwongen om te bekennen / en die gene die niet bekennen wilden / wierden onmenschelijk gehandeld. Vervolgens begonden ze op Party te lopen / en in de tijd van veertien dagen dat ze hier waren / bekwamen ze nog veel gevangenen en buyt / waar op ze besloten weder na Hispaniola by haar Makkers te keeren / ten dezen eynde zonden ze eenige der gevangenen na de Bosschen om na de rest van haar mede-Burgers te zoeken / en te zeggen / dat ze moesten bedagt zijn om losgeld voor de gevangenen / en brandschatting voor de Stad op te

En een Schip, met Maïz geladen, nemen.

Komen in de Stad. Die ze ledig en t' eenemaal verlaten vinden. Agterhalen eenige Spanjaards, die ze pijnigen.

te brengen. De Spanjaards gaven daar op ten antwoord / dat ze geen geld of silver hadden / maar indien ze te vreden wilden zijn met een quantitept Maïz, zo wilden ze zo veel geven als ze konden. De Rovers / die dit liever hadden als gereed geld / namen dit aan / en kwamen met haar over een dat ze vier duyzend Hanegas Maïz (zijnde omtrent honderd Last) zouden opbrengen / 't welk binnen de tijd van drie dagen (alzo de Spanjaards ten uytersten verlangden om van dit onmenschelijk zoort van Volk maar ontslagen te wezen) gedaan wierd. Zo dra hadden de Rovers de Maïz nevens haar geroofde buyt niet aan Boord / of ze ligten het Anker en gingen na Hispaniola t' zeyl / om aan Capiteyn Morgan rekenschap te geven van 't geen ze verrigt hadden.

Bekomen 4000 Hanegas Maïz voor brandschatting.

Ze hadden op deze togt vijf weken doorgebragt / welk lang uitblijven Capiteyn Morgan by na deed wanhopen dat ze oyt weerom zouden komen / vrezende dat ze in de handen der Spanjaards mogten gevallen zijn; te meer nademaal deze Plaats daar ze na toe getogen waren / van Cartagena en Santa Maria Secours kon bekomen. Aan d' andere kant vreesde hy dat ze op deze togt een grote buyt bekomen hebbende / daar mede mogten doorgegaan zijn. Maar ziende eyndelijk de Schepen in groter getal wederkeeren als ze uytgegaan waren / kreeg hy nieuwe moed / en dit gezigt baarden in hem en zijn Makkers een uytnemende vreugd / voornamentlijk doe ze dezelve met Maïz, daar ze groot gebrek aan hadden / volladen vonden. Capiteyn Morgan de gezeyde Maïz, als mede het vleesch dat de Jagers geschoten en ingezouten hadden / op de Schepen verdeeld hebbende / besloot te vertrekken / Cours stellende na Cabo Tiburon, alwaar hy voorgenomen had het laatste besluyt te nemen / wat Plaats ze zouden aantasten. Zo dra waren ze hier niet gekomen / of ze kregen nog eenige andere Schepen by haar die eerst van Jamaica gekomen waren / zo dat nu haar Vloot bestond uyt seven en dertig Schepen / op hebbende omtrent twee duyzend Soldaten / behalven de Bootsgezellen en Jongens. Het grootste Schip was gemonteerd met 22 Stukken Geschut en ses Metale Bassen / d' andere Schepen hadden zommige 20 / zommige 18 en zommige 16 / en het minste Vaartuyg 4 Stukken op. Verders waren ze van Buskruyd / Handgranaten en andere Vierwerken zeer wel voorzien. Capiteyn Morgan zulk een groot getal Schepen by een hebbende / verdeelde dezelve in twee hoofd-deelen / stellende Vice Admiraal en andere Hoofd-Officieren aan / en gaf haar Commissie om alle zoort van Vyandschap tegens de Spaansche Natie te plegen / en al de Schepen die ze in Zee of in eenige Havens zouden mogen vinden / van haar te nemen / als openbare Vyanden van de Kroon van Engeland. Dit gedaan zijnde / riep hy al de Capiteynen en andere Officieren by een / en deed haar in de naam van al 't Volk / eenige Articulen ondertekenen / waar in vastgesteld wierd dat hy / als Opper-bevelhebber / het honderdste deel van al 't geen ze bekomen zouden / voor uyt zou trekken. Dat yder Capiteyn voor zijn Schip agt Mans parten

Grote vreugd door haar wederkomst veroorzaakt.

Ze gaan na Cabo Tiburon.

Bevinden haar in alles 37 Schepen sterk.

Articulen die ze onder malkanderen maken.

ten behalven zijn eygen part hebben zoude. De Wondheelers behalven haar Mans deel/ twee honderd stukken van agten voor haar Kist met geneesmiddelen. De Timmerlieden honderd stukken van agten/ behalven haar part nevens de beste Man. De vergeldingen wierden op deze Reys veel hoger gesteld als te voren; als voor 't verlies van beyde Beenen 1500 stukken van agten of 15 Slaven/ voor 't verlies van beyde de Handen 1800 stukken van agten of 18 Slaven/ voor 't verlies van een Voet/ 't zy regter of slinker/ 600 stukken van agten of 6 Slaven/ voor een Hand zo veel als voor een Voet. Voor 't verlies van een Oog 100 stukken van agten of 1 Slaaf. Eyndelijk voor die gene die zig wel kwamen te kwijten/ als die 't eerst binnen eenig Kasteel raakten/ of die de Vlag van eenig Fort zou strijken en d' Engelsche Vlagge weder opzetten en zo voorts/ leyden ze 50 stukken van agten toe. Al het welke uyt de gemeene buyt/ eer dezelve verdeeld wierd/ zoude genomen worden.

Dit Contract getekend zijnde/ beval Capiteyn Morgan zijn Vice Admiraal en Capiteynen alles gereed te maken om een dezer drie Plaatzen t' overvallen/ te weten Cartagena, Panama of Vera Cruz, maar het Lot viel op Panama, als de rijkste Plaats van alle drie; dog alzo haar de wegen na die Stad niet wel bekend waren/ oordeelden ze het noodzakelijk eerst het Eyland St. Catharina in te nemen/ allwaar ze wel eenige perzonen zouden vinden om haar voor Gidzen te dienen/ alzo daar doorgaans veel Bandijten van Panama en andere Plaatzen daar omtrent gevonden worden/ die zeer goede kennisse van het Land en de wegen hebben. Maar eer ze voortgingen/ maakten ze nog een Articul/ dat indien het gebeurde dat ze eenig Spaansch Schip kwamen t' ontmoeten/ zo zou de Capiteyn die het zelve eerst Enterde/ of nam/ het tiende deel hebben van de waarde dat in 't zelve gevonden wierd.

Ze hebben het op Panama gemunt.

XVI. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* gaat met zijn Vloot na 't Eyland *St. Catharina*, 't welk hy inneemt. En zend vier honderd Man na 't Kasteel *Chagre*, 't welk ze mede veroveren.

Vertrekken van Cabo Tiburon.

CApiteyn Morgan ging met zijn onderhebbende Vloot op den 16de van Wintermaand des Jaars 1670. van Cabo de Tiburon t' zeyl/ en kwam vier dagen daar na in 't gezigt van 't Eyland St. Catharina, 't welk/ als reeds te voren gezegt is/ nu weder in de magt der Spanjaards was/ en op 't welke gemeenlijk al de kwaaddoenders van d' andere Spaansche Plaatzen in West-Indiën gebannen worden. Dit Eyland

land is gelegen op de hoogte van 13 graden en 20 minuten Noorder breete/ en heeft omtrent seven Spaansche Mijlen in de rondte/ en drie in de langte en breete. Alhier komen/ even gelijk als tot Tortuga, op zekere tijd des Jaars een grote menigte Duyven. Het word door vier Rivieren doorwaterd/ van dewelke twee altijd des Zomers droog zijn. d' Inwoonders drijven geen handel of koopmanschap/ ook planten ze geen meer Vrugten als ze van noden hebben om van te Leven/ hoewel het Land zeer bekwaam zijn zoude tot Tabakplanting.

Zo dra was Capiteyn Morgan met zijn Vloot niet voor 't Eyland gekomen/ of hy zond een zijner beste bezeylde Schepen na de mond van de Haven/ om te zien of daar eenige Vaartuygen lagen/ en die te beletten na de vaste Kust te gaan om aldaar tijdinge van de komst zijner Vloot te brengen; des anderen daags morgens voor Zonnen opgang kwam de Vloot onder het Eyland aan een Plaats genaamt Agnada Grande, ten Anker. Capiteyn Morgan deed hier duyzend Man aan Land zetten/ met dewelke hy zig Boschwaard in begaf/ zonder eenige Gidzen by zig te hebben/ als alleenig eenige van zijn eygen Volk die alhier eertijds met Mansveld geweest waren. Dezelfde dag kwamen ze aan de Plaats alwaar de Gouverneur voor dezen zig pleeg t' onthouden/ hier vonden ze een Batterye genaamd la Platta Forma Sant Jago, maar geen Volk daar in/ nademaal de Spanjaards na het kleyne Eyland geweken waren/ 't welk/ gelijk te voren gezegt is/ zo na aan het grote legt dat men met een Brugge van 't een op 't ander kan komen.

En komen voor St. Catharina.

Capiteyn Morgan gaat met 1000 Man te Land.

Dit kleyne Eyland was rondsom met Forten en Batteryen zo wel versterkt dat het by na onwinbaar was; zo dra ze de Rovers in 't gezigt kregen/ schoten ze zo sterk/ dat ze genoodzaakt waren zig te rug te begeven en haar nagtrust te nemen in 't open Veld; dit kwam haar niet vreemd te voren/ nademaal ze wel meer diergelijke Kustplaats gewoon waren te nemen/ maar 't geen haar 't meest plaagde/ was de honger/ nademaal ze dien geheele dag niets gegeten hadden. Omtrent middernagt regende het geweldig hard/ en 't weer was zo koud dat ze het kwalijk konden harden/ want het grootste gedeelte hadden niet meer als een Broek en een Hemd aan/ zonder Kousen of Schoenen. Eyndelijk smeten ze eenige Huyzen onder voet om 'er by te warmen. De volgende morgen met het aanbreken van de dag/ begon de Regen op te houden/ en zy haar geweer klaar hebbende gemaakt/ begonden voort te trekken/ maar korts daar na begon het weder sterker als te voren te regenen/ waar door ze het Fort niet verder dorsten naderen. Hier door geraakten ze in grote verslagentheyd en gevaar/ wordende aan d' eene kant door 't kwaad weer geplaagt/ aan d' andere kant door koude en naaktheyd/ en aan de derde kant door honger; eyndelijk vonden ze tot een kranke troost in haar verdriet/ een oud Paard in 't Veld 't welk de Spanjaards, om dat het vol zweeren en gaten was/ hadden weg gejaagd. Dit wierd aanstonds gedood en gevild en met kleyne stukjes omgedeeld zo veer als

Lijden veel ongemak.

't reyken kon/ dit vleesch wierd eerst een weynig gebraden/ en zo (nog by na raauw zijnde) verscheurd en na de maag gezonden eerder als hongerige Wolven als menschen. De Regen niet ophoudende/ bespeurde Capiteyn Morgan genoegzaam dat het Volk de moed begon t' ontvallen/ horende ook vele van hun zeggen dat ze te rug en weder aan Boord wilden/ waarom hy besloot een schielijk hulpmiddel te zoeken. Ten dezen eynde liet hy een Canoe gereed maken met een witte Vlag/ welke hy aan de Gouverneur zond met deze boodschap: Dat indien hy zig zelf met al zijn Volk binnen de tijd van vier uuren niet wilde overgeven, zo zwoer hy dat hy hem met al zijn gezelschap om hals zoude brengen zonder ymand te sparen.

Ze eysschen het Eyland op.

Des namiddags kwam de Canoe met deze antwoord te rug: Dat de Gouverneur twee uuren tijds verzogt om zig met zijn Officieren te beraden, na welke tijd hy zijn besluyt bekend zoude maken. Deze tijd verlopen zijnde/ zond de Gouverneur een Canoe met een Vredevlag en eenige Spanjaards om te Capituleeren/ maar eer ze aan Land traden/ verzogten ze aan Capiteyn Morgan dat hy haar twee perzonen zo lang als Gijzelaars wilden geven in plaatze van de twee die zy aan Morgan zenden zouden/ 't welk haar vergund wierd/ zendende twee Capiteynen ten onderpand van de vereyschte verzekering. De twee Spanjaards by Morgan gekomen zijnde/ zeyden dat haar Gouverneur in een volle vergadering besloten had het Eyland over te geven/ nademaal hy met geen genoegzame magt voorzien was/ om het tegens zulk een grote Armada tegens te konnen houden. Maar hy verzogt met een zeer ernstelijk dat Capiteyn Morgan de volgende Krijgslist zou gebruyken/ om daar door d' agting van hem en zijn Officieren te bewaren/ 't welk was: Dat Capiteyn *Morgan* met zijn Volk by nagt aan de Brug zou komen die 't grote Eyland van het kleyne scheyd, en aldaar het Fort *St. Jeronimo* te bestormen. Dat ter zelver tijd de geheele Vloot onder het Kasteel *Santa Tereza* zoude komen om het zelve te beschieten, dat men ondertusschen eenig Volk zou afvaardigen na de Batterye *St. Matheo*, die de Gouverneur, wanneer hy van 't Fort *Jeronimo* na 't Kasteel zoude gaan, de pas zouden afsnijden en gevangen nemen, en hem dan in schijn dwingen om het Kasteel te doen overgeven, en d' *Engelsche* in schijn van zijn eygen Volk daar binnen te brengen. Dat 'er ter wederzijden geduurig sterk zou geschoten worden, maar alleen in de Lugt en met los Kruyd, zo dat 'er ter wederzijden geen schade door mogt geschieden. En op deze wijze twee zulke Considerable Sterktens, de voornaamste van het Eyland, in handen hebbende, dat hy voor de rest, die van zig zelf in zijn handen moesten vallen, niet behoefde te vrezen.

De Gouverneur verraad het Eyland.

Morgan stond deze voorslag toe/ dog onder voorwaarde dat ze dezelve getrouwelijk zouden volbrengen/ of dat ze anderzints geen kwartier te verwagten hadden; dit beloofden ze/ en namen haar afscheyd om aan haar Gouverneur rekenschap van haar Negotiatie te geven. Aanstonds daar

Morgan staat zijn voorslag toe.

daar na beval Capiteyn Morgan dat de geheele Vloot in de Haven zoude komen/ en aan zijn Volk dat ze haar gereed zouden maken om die nagt het Fort Jeronimo te bestormen. Dus begon deze valsche Storm/ met onophoudelijk schieten van wederzijden met los Kruyd. Eyndelijk namen de Rovers al de Sterktens in/ en wierden Meester van het Eyland/ doende al de Spanjaards in de Kerk gaan. Capiteyn Morgan liet aan de Gouverneur weten dat hy zijn Volk by een moest maken te houden/ want indien de Rovers eenige Spanjaards op de Straat kwamen te vinden/ zo zouden ze zekerlijk op hen los branden. En krijgen het Eyland.

Het Eyland op deze wijze in haar magt gekregen hebbende en alles in goede order gebragt/ begonden de Rovers een nieuwe Oorlog aan te vangen tegens de Hoenders/ Kalveren en Schapen/ nu by na niet anders denkende als om te doden/ braden/ eeten en goede cier te maken/ doe ze Hout gebrek hadden/ haalden ze eenige Huyzen onder voet/ van welkers Hout ze vyer stookten/ gelijk ze te voren in 't Veld mede gedaan hadden. Des anderen daags wierden al de gevangenen geteld/ en bevonden/ zo Mannen/ Vrouwen als Kinderen/ vier honderd en twintig in 't getal te zijn/ te weten 190 Soldaten van 't Guarnizoen/ 40 Inwoonders die getrouwd waren/ 43 Kinderen/ 31 Slaven de Konink toebehorende/ met 8 Kinderen/ 8 Bandijten/ 39 Negers particulieren toebehorende/ 27 Negerinnen en 34 Kinderen. De Rovers ontwapenden al de Spanjaards en zonden ze na de Plantagien om de kost te zoeken/ maar de Vrouwen bleven in de Kerk opgesloten.

Daar na wierden al de Fortificatien van 't Eyland bezigtigt/ en bevonden negen in getal te zijn/ te weten het Fort St. Jeronimo by de Brug gelegen/ met 8 Stukken Geschut/ schietende 12/ 8 en 6 pond Kogels/ met 6 Orgelpijpen yder van 10 Musquetten/ benevens nog 60 Musquetten/ met Kruyd en andere Ammunitie na advenant. De tweede Fortres/ genaamd St. Matheo, had drie Stukken Geschut/ yder schietende 8 pond Kogels. De derde en voornaamste was het Kasteel/ genaamd Santa Tereza, voorzien met 20 Stukken Geschut/ schietende 18/ 12/ 8 en 6 pond Kogels/ daar by 10 Orgelpijpen yder van 10 Musquet-Lopen/ nevens nog 90 Musquetten/ en veel andere Oorlogsbehoeften. Dit Kasteel was van Kalk en Steen gebouwd/ met zeer dikke Muuren/ en rondsom een droge Gragt van omtrent twintig voeten diep/ daar was geen ingang als door een Poort met een Valbrug/ in 't midden van 't Kasteel was een Berg die rondsom bemetzeld was/ op welke vier Stukken Geschut lagen/ waar mede ze de Haven konden beschieten/ aan de Zeekant was het ten eenemaal onwinbaar/ uyt hoofde van de Klippen daar het mede omringt was/ en daar de Zee onophoudelijk tegens aan slaat met een grote kragt. Aan de Landkant was het mede heel sterk/ leggende op een Berg die ontoeganklijk was/ als alleen door een weg van omtrent 4 voeten breed. De vierde Fortres was genaamd St. Augustin, voorzien met 3 Stukken Geschut/ schietende 8

en 6 pond Yser. De vijfde, genaamd la Platta Forma de la Concepcion, had 2 Agtponders. De sesde, St. Salvador genaamd, had mede niet meer als twee Stukken. De sevende, genaamd Platta Forma de los Artilleros, mede twee Stukken. De agtste, genaamd Santa Cruz, had 3 Stukken, en de negende, genaamd el Fuerto de San Joseph, had 6 Stukken Geschut, schietende 12 en 8 pond Yser, nevens 2 Orgelpijpen yder van tien Lopen, en 20 Musquetten met Kruyd en Lood na advenant.

In het Magazijn vonden ze over de dertig duyzend pond Buskruyd, benevens veel andere Ammunitie, 't welk door de Rovers aan Boord gebragt wierd; al 't Geschut wierd vernageld, de Roopaarden verbrand en de Fortressen gedemolierd, uytgezonderd het Kasteel Santa Tereza en het Fort St. Jeronimo, alwaar ze Wagt op hielden. Daar na liet Capiteyn Morgan onderzoek doen of 'er onder de gevangenen ook eenige Bandijten van Panama of Puerto Velo waren; daar op wierden 'er drie voor hem gebragt die het Land en de Wegen aldaar zeer wel bekend waren, deze vroeg hy of ze zijn Gidzen wilden wezen, en hem de weg na Panama wijzen, 't welk indien ze wel volbragten, beloofde hy hun niet alleen uyt deze slaverny te verlossen, maar daar en boven hun yder een Mans part van de buyt die ze zouden veroveren, te geven, en hun mede na Jamaica te nemen. Deze voorstel wierd door de Bandijten blijdelijk aangenomen, die hem beloofden trouw te zullen dienen, voornamentlijk een van de drie, die de grootste Schelm, Dief en Moordenaar was van alle, en eer verdiend had levendig geradbraakt te worden als een bannissement op dit Eyland. Deze Godloze booswigt had een grote magt over de twee andere aangenomen, levende met hun na zijn welgevallen, zonder dat d' anderen eenigzints zijn bevel dorsten tegenspreken.

Drie Bandijten gevonden om voor Gidzen na Panama te dienen.

Morgan nu het geen hy zogt gevonden hebbende, beval vier Schepen en een Bark gereed te maken en met alle noodwendigheden te verzien, om het Kasteel van Chagre, gelegen aan de mond van de Rivier van die naam, in te nemen; hy wilde daar met zijn heele Vloot niet na toe gaan, om aan de Spanjaards geen agterdogt te geven dat ze het op Panama gemunt hadden. Op deze Schepen wierden vier honderd Man gelegt om deze zijn orders uyt te voeren. Ondertusschen bleef hy met de rest van zijn Vloot op het Eyland St. Catharina, om aldaar tijdinge te verwagten hoe 't met haar afgelopen was.

Vier Schepen worden uytgezondeo om het Kasteel Chagre te veroveren.

Over deze kleyne Vloot had Capiteyn Morgan tot Admiraal gesteld eene Capiteyn Brodely, die lang in die Gewesten gevaren, en veel Roveryen op de Spanjaards gepleegt had, waar door zijn naam zo wel onder de Rovers als onder zijn Vyanden, de Spanjaards, rugtbaar was. Drie dagen na zijn vertrek kwam hy in 't gezigt van 't gezeyde Kasteel van Chagre by de Spanjaards, genaamd St. Lourens. Dit Kasteel legt op een hoge Berg aan de mond van de Rivier, is rondsom met Palissaden versterkt die met aarde van binnen gevuld zijn, de Berg is boven

Komen in 't gezigt van 't Kasteel.

door

door een Gragt afgesneden die dertig voeten diep is/ het Kasteel heeft maar een ingang met een Valbrug die over deze Gragt heen legt. Aan de Landkant heeft het vier Bastions en aan de Zeekant twee; de Zuydzijde is t' eenemaal ongemakkelijk door de steylte van de Berg/ en de Noordzijde is door de Rivier omringt/ die hier heel breed is. Onder aan de voet van de Berg is een sterk Fort met 8 grote Stukken Geschut voorzien/ om 't inkomen in de Rivier te beletten/ wat dieper zijn twee Batteryen yder van 6 Stukken/ die mede de mond der Rivier defendeeren. Daar by zijn twee grote Pakhuyzen met alle zoort van Ammunitie en Koopmanschappen (die uyt het omleggende Land herwaarts gebragt worden) voorzien/ by deze Pakhuyzen is de Trap die in de Berg gemaakt is/ waar mede men boven in 't Kasteel kan komen. Aan de Westzijde is een Haven voor kleyne Schepen/ met een goede Ankergrond/ en seven of agt vadem water/ en regt voor de mond der Rivier legt een grote Klip die men niet als by laag water kan ontdekken.

De Rovers gingen in een kleyne Haven omtrent een Mijl van 't Kasteel ten Anker leggen/ en des anderen daags morgens met het aanbreken van de dag wierden ze aan Land gezet/ en marcheerden aanstonds door het Bosch om het Kasteel aan die kant te bestormen. Maar door d' ongemakkelijkheyd der wegen/ die zeer Moerassig/ Klippig en met Struyken bewassen waren/ was het al over de twee uuren in de namiddag eer ze by 't Kasteel konden komen; alwaar gekomen zijnde/ wierden ze lustig van de Spanjaards met Canon begroet/ waar door ze veel Volk verloren alzo ze heel bloot stonden. Dit verbaasde de Rovers geweldig/ niet wetende hoe ze 't best zouden aanleggen/ want aan deze zijde waren ze genoodzaakt het Kasteel te bestormen/ en van de hoofden tot de voeten bloot staande konden ze niet een voet zonder gevaar voortzetten. Behalven dat het Kasteel/ zo door deszelfs Situatie als Sterkte/ haar aan een goed gevolg deed wanhopen; en wederom te keeren dorsten ze ook niet/ uyt vreze van door haar Makkers beschrobt te worden. Eyndelijk besloten ze de Storm en haar Leven te wagen/ trekkende met het Zwaard in d' eene/ en de Handgranaten in d' andere hand na 't Kasteel toe/ maar de Spanjaards verweerden zig dapper/ schietende onophoudelijk met grof en kleyn Geschut/ en de Rovers om 'er te tergen toeroepende: Kom aan gy *Engelsche* Honden, Vyanden van God en de Konink, en laat de rest van uw Makkers maar mede komen, gy zult evenwel deze reys tot *Panama* niet komen. Eyndelijk waren de Rovers gedwongen te retireeren/ maar tegens den avond kwamen ze wederom de Storm hervatten/ hopende onder faveur van de Handgranaten over de Palissaden te raken. Terwijl ze hier mede bezig waren/ gebeurde 'er een zeer aanmerkelijk toeval/ 't welk haar d' overwinning toebragt. Een der Rovers met een Pijl door en door de Schouder geschoten zijnde/ trok dezelve stoutmoedig uyt de Wond/ (zweerende/ indien 't na zijn zin uytviel/ dat haar deze schoot duur zou komen te staan) waar op hy eenig

't Welk ze bestormen.

Vreemd toeval.

Catoen/ dat hy in zijn zak had/ aan de Pijl vast gemaakt hebbende/ stak hy 't in de brand/ doe stak hy de Pijl in zijn Roer en schoot dezelve te rug na 't Kasteel/ en juyst kwam dezelve op een der Huyzen/ die in 't Kasteel stonden en met Palmiste bladeren bedekt waren/ te vallen/ 't welk daar door in brand geraakte en nog twee of drie Huyzen aanstak. Dit wierd door de Spanjaards zo dra als het wel nodig was niet bemerkt/ want het vuur voortslaande geraakte aan een party Buskruyds/ 't welk daar door opvliegende/ een grote verwoestinge/ en geen minder ontstelteniße aan de Spanjaards veroorzaakte/ die/ alzo ze weynig water/ en de brand niet tijdig genoeg gezien hadden/ niet wisten hoe ze dezelve zouden konnen blusschen. De Rovers ondertusschen het ongeluk der Spanjaards, en het goed gevolg van deze Pijl bemerkende/ waren daar door uytnemend verblijd/ en deze gelegentheyd (terwijl de Spanjaards in grote verlegentheyd en bezigheyd waren om 't vuur te blusschen) waarnemende/ begaven haar in de Gragt/ tragtende de Palissaden in de brand te steken/ 't welk haar na haar wensch gelukte/ hoewel niet zonder groot verlies/ want de Spanjaards het Volk in de Gragt ziende/ smeten veel Pikkranssen/ Stinkpotten/ en Potten met Buskruyd met brandende Lonten daar aan van boven neer/ 't welk menig Rover 't Leven kosten. Evenwel konden de Spanjaards hier door niet beletten dat de Pallisados voor middernagt meest alle doorbrand waren/ waar door d' aarde/ die 'er van binnen tegen aan lag/ van boven neder in de Gragt storte/ zo dat ze nu zo wel als de Rovers voor 't schieten bloot stonden/ die 'er doe ook dapper onder los branden. Dit duurde tot omtrent de middag/ als wanneer de Rovers/ ziende dat door het vuur een bekwame Bresch gemaakt was/ met een grote furie ten Storm liepen/ en hoewel de Gouverneur met een party uytgelezen Volk dezelve kloekmoedig voor een tijd verdedigde/ zo drongen de Rovers met geweld 'er op in/ en maakten haar eyndelijk van 't Kasteel Meester. D' Overgeblevene Spanjaards sprongen daar op van boven neer van 't Kasteel/ waar door de meesten de hals braken/ willende liever op deze wijze haar Leven eyndigen als om Lijfsgenade bidden. De Gouverneur was in een Corps du Guarde geweken/ voor dewelke twee Stukken Geschut geplaatst waren/ hier verweerde hy zig nog zo veel hy konde zonder kwartier te willen hebben/ tot dat hy door een Musquetkogel door 't Hoofd geschoten wierd.

Veroveren het Kasteel.

De Rovers vonden nog omtrent dertig Man in 't Kasteel/ waar van 'er geen tien gezond waren; deze berigteden haar dat 'er negen of tien Man na Panama gevlugt waren om de tijdinge van haar komste bekend te maken. (Deze dertig Man was het overschot van drie honderd en veertien die op dit Kasteel in Guarnizoen gelegen hadden/ waar van niet een Officier in 't Leven gebleven was.) Ze zeyden onder anderen dat de Gouverneur van Panama drie weken geleden tijdinge van Cartagena bekomen had/ dat d' Engelsche Rovers een Vloot aan het Eyland Hispaniola by een vergaderden om de Stad Panama te veroveren/ dat dit ontdekt

dekt was door een Deserteur die aan Rio de la Hache van de Rovers weg gelopen was/ dat de Gouverneur op deze tijdinge aanstonds 164 Man met veel Voorraad en Ammunitie tot versterking van dit Kasteel gezonden had/ waar door het Guarnizoen doe 314 Man sterk was/ alle welgewapend/ dat de Gouverneur van Panama ook langs de Rivier van Chagre veel Volk in verschepde Hinderlagen gelegt had/ en dat hy met 3600 Man in 't Veld by Panama na haar komst wagtede.

Het veroveren van dit Kasteel stond de Rovers heel dier/ in vergelijking van 't geen ze gewoon waren te verliezen/ want haar Volk tellende/ bevonden ze over de honderd doden/ en t' seventig gekwetsten te hebben. Ze bevolen de Spaansche gevangenen om haar eygen doden van boven neder van de Berg op Strand te werpen/ en aldaar kuylen te graven om ze te begraven. De gekwetsten wierden in de Kerk gebragt/ van 't welk ze een Gasthuys maakten/ hier wierden de Vrouwen mede in opgesloten. Ook wierd de Kerk tot een plaats van de Godloosste ontugt gemaakt/ nademaal de Rovers niet nalieten deze arme bedroefde Vrouwen te schenden en te misbruyken.

Capiteyn Morgan bleef niet lang na 't vertrek der vier Schepen op 't Eyland St. Catharina, maar eer hy van daar vertrok liet hy al de voorraad als mede de Maïz en Cazave (daar ze mede in deze Kwartieren Brood van bakken) aan Boord brengen/ op hoop van 'er het Guarnizoen van Chagre, indien het Kasteel veroverd was/ mede te voorzien. Al het Geschut liet hy op een zekere plaats in 't water smijten/ om het t' eeniger tijd weder op te konnen visschen/ want hy was voornemens om dit Eyland in te houden en tot een Roofnest te maken; al de Huyzen wierden verbrand en de gevangenen nam hy mede; daar op ging hy t' zeyl en kwam agt dagen daar na voor Chagre, en d' Engelsche Vlagge van 't Kasteel ziende wajen/ wierd hy met zulk een blijdschap bevangen/ en maakte zulk een haast om in de Rivier te komen/ dat hy daar door zijn eygen/ en nog vier andere Schepen op de blinde Klip/ die voor de mond van de Rivier legt/ verzeylden. Het Volk en de goederen wierden gesalveert/ ja daar zou kans geweest hebben om 'er de Schepen mede af te krijgen/ indien 'er geen harde Noorde wind was opgekomen/ waar door ze in stukken geslagen wierden.

Capiteyn Morgan gaat na Chagre.

Verzeyld zijn Schip met nog vier andere.

Zo dra Morgan in 't Kasteel kwam/ wierd hy van de Rovers met groot gejuych en blijdschap ontfangen. Hy beval aanstonds de gevangenen om aan 't werk te gaan/ en 't nodige te repareeren/ voornamentlijk nieuwe Palissaden rondsom de Buytenwerken te maken. Daar waren ook nog eenige Spaansche Vaartuygen in de Rivier die de Spanjaards Chatten noemen/ en dienen om de koopmanschappen de Rivier op en af te brengen/ ook om na Puerto Velo en Nicaragna te varen/ deze namen ze en leyden op yder twee Stukken Geschut en vier Bassen/ ook wierden 'er nog vier ligte Schepen en al de Canoes toegerust om de Rivier op te varen. In het Kasteel wierd vijf honderd Man/ en op de Schepen honderd

Word met grote blijdschap in 't Kasteel ontfangen.

derd en vijftig Man gelaten. Dit gedaan zijnde/ begaf Capiteyn Morgan zig aan 't hoofd van twaalf honderd Man na Panama, hy nam weynig levensmiddelen met zig/ op hoop dat ze by de Spanjaards, die hy wist dat op de weg in Hinderlagen leyden/ genoeg Victualie zouden vinden.

XVII. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* vertrekt met twaalf honderd Man van *Chagre* om de Stad *Panama* te veroveren.

Capiteyn Morgan vertrekt na Panama.

Capiteyn Morgan vertrok van 't Kasteel Chagre na Panama op den 18de van Louwmaand des Jaars 1671. by hem hebbende twaalf honderd Man/ vijf Vaartuygen met Geschut/ en twee en dertig Canoes. d' Eerste dag avanceerden ze maar ses Spaansche Mijlen/ en kwamen aan een Plaats genaamd de los Bracos, alhier ging een party van het Volk aan Land om te slapen en haar Leden eens uyt te rekken/ nademaal ze in de Vaartuygen heel digt by malkanderen hadden moeten zitten; eenige tijd gerust hebbende/ begaven ze zig om mondkost te zoeken na de omleggende Plantagien/ maar konden geen Victualie vinden/ alzo de Spanjaards gevlugt en alles mede genomen hadden. Deze dag/ zijnde d' eerste van haar Reys/ hadden ze alreeds zulk een schaarsheyd van Levensmiddelen/ dat het grootste gedeelte van hun gedwongen was zig alleen met een Pijp Tabak te vernoegen.

De volgende dag tegens den avond kwamen ze aan een Plaats genaamd Cruz de Juan Gallego, alhier waren ze genoodzaakt haar Vaartuygen te laten blijven/ nademaal de Rivier door gebrek van Regen zeer droog was geworden/ behalven dat 'er ook veel Bomen in gevallen waren. De Gidzen zeyden hun dat omtrent twee Mijlen verder op het Land bekwaam genoeg was om de Reys te Land te doen; hier op wierden honderd en sestig Man op de Vaartuygen gelaten om dezelve te bewaren/ op dat ze in tijd van nood tot een toevlugt konden dienen.

De volgende morgen/ zijnde de derde dag/ kwamen ze alle aan Land/ uytgezeyd die genen die op de Vaartuygen moesten passen; aan deze gaf Capiteyn Morgan uytdrukkelijk bevel dat ze niet van de Schepen/ en aan Land zouden hebben te gaan/ vrezende dat ze door de Spanjaards, die zig in 't Bosch ('t welk zo digt was dat men 'er niet kon door zien) mogten verborgen hebben/ betrapt zouden worden. Deze morgen begonden ze haar marsch/ maar men vond de wegen zo kwaad dat Capiteyn Morgan oordeelde het beter te zijn om eenige van zijn Volk in Canoes (hoewel met grote moeyte en arbeyd) na een Plaats genaamd Cedro Bueno te voeren/ gelijk geschiede/ waar na de Canoes te rug kwamen om de

rest

rest mede te halen/ zo dat ze alle tegens den avond ter gezeyde plaats kwamen. De Rovers waren nu zeer begeerig om eenige Spanjaards of Indianen t' ontmoeten/ en Eetwaren te bekomen om haar buyk te vullen/ nadien ze flauw van honger begonden te worden.

De vierde dag marcheerden het grootste gedeelte der Rovers/ door een van de Gidzen geleyd zijnde/ te Land/ de rest voeren met de Canoes de Rivier op/ zijnde door een andere Gids geleyd die altijd voor uyt toog om aan wederzijden der Rivier de Hinderlagen der Spanjaards t' ontdekken. Deze hadden ook Verspieders/ die voor de Rovers heen liepen en op haar doen wel agt gaven/ en ten minsten de haren ses uuren te voren konden waarschouwen dat de Rovers in aantogt waren. Omtrent de middag kwamen ze aan een Plaats genaamd Torno Cavallos, hier begon de Gids te roepen dat hy een Hinderlaag der Spanjaards bemerkte/ zijn stem veroorzaakte een grote blijdschap in de herten der Rovers/ hopende dat ze nu leds bekomen zouden om haar uytnemende honger te verzadigen. Maar doe ze aan de plaats kwamen/ vonden ze dezelve verlaten/ en de Spanjaards gevlugt/ niets agter gelaten hebbende als eenige leege leedere Zakken en eenige kruymelen Brood die ze op de grond/ daar ze gegeten hadden/ hadden laten leggen; hier door verstoord zijnde/ haalden ze eenige Huysjes/ door de Spanjaards daar gemaakt/ onder voet. En niet anders vindende/ aten ze de leedere Zakken (yder die na zijn smaak toemakende) met grote graagte op/ ja vele nog om het grootste stuk vegtende/ zo dat die gene die een leedere Zak bekomen had/ bly was indien hy 'er maar een stuk van mogt behouden. Na de grote van de plaats oordeelden ze dat 'er omtrent vijf honderd Spanjaards in moesten geweest zijn. Na dat ze nu hier een weynig hadden uytgerust/ en haar zelven met dit Leer onthaald/ en de honger wat gestild/ trokken ze wederom voort/ en kwamen 's avonds aan een Plaats genaamd Torna Muni, alwaar ze weder een Hinderlage vonden/ dog mede gelijk de vorige verlaten. Ze zogten in 't bygelegen Bosch/ maar konden niets t' eeten vinden/ alzo de Spanjaards de voorzigtigheyd hadden gehad om niet het minste dat tot onderhoud strekken konde agter te laten. Zo dat die gene/ die van haar middagmaal nog een stukje Leer hadden overgehouden/ blijde waren om 'er haar avondmaal mede te doen/ en een dronk water toe te drinken. Sommige die noyt uyt haar Moeders Keuken geweest hebben/ zouden konnen vragen hoe 't mogelijk was dat de Rovers zulke stukken Leer/ die hard en droog waren/ konden eeten en verteeren? Waar op wy antwoorden/ dat indien ze eens gewaar wierden wat hongersnood was/ zy mede die zelfde weg wel zouden vinden/ die de Rovers gebruykten/ eerst maken ze 't Leer door nat/ en dan kloppen ze 't tusschen twee steenen tot dat het leenig en week is/ dan schrapen ze het hayr daar af/ en braden het op kolen/ kerven het dan in kleyne stukjes en slikken het zo door.

Lijden grote honger.

De vijfde dag 's morgens met het aanbreken van de dag trokken ze weder

weder voort / en kwamen omtrent de middag aan een Plaats genaamd Barbacoa, hier vonden ze weder de tekenen van een andere Hinderlaag / dog mede ledig en gelijk de vorige verlaten. Daar waren eenige Plantagien digt by / die de Rovers door en door zogten / maar konden mensch nog Dier / nog ietwes vinden om haar honger te boeten. Eyndelijk over al op en neer gelopen en alles doorzogt hebbende / vonden ze een kuyl die eerst nieuw gegraven scheen / waar in ze twee zakken Meel / eenige Tarw en Vrugten die de Spanjaards Plantanos noemen / nevens twee grote potten Wijn vonden. Capiteyn Morgan, ziende dat eenige van zijn Volk by na dood van honger waren / beval het gene ze gevonden hadden om te deelen aan die gene die het meest van noden hadden. Na dat ze haar een weynig ververscht hadden / togen ze weder voort / en die gene die zwak waren begaven haar in de Canoes, en die in de Canoes geweest waren / moesten haar te Land begeven. Dus vervolgden ze haar Reys tot laat in den avond / wanneer ze by een Plantagie kwamen / daar ze die nagt bleven zonder iets te eeten / de Spanjaards zo wel hier als op de vorige plaatzen alles weg genomen hebbende.

De sesde dag vervolgden ze haar weg ten deele by Land / ten deele by Water / hoewel ze menigmaal / zo om d' ongemakkelijkheyd der weg als haar zwakheyd / moesten rusten. En de honger niet langer konnende tegenstaan / aten ze bladen van Bomen en gras / zo dat het elendig nu met haar geschapen stond. Omtrent de middag kwamen ze aan een Plantagie / alwaar ze een Huys vonden 't welk vol Maïz was / aanstonds wierden de deuren aan stukken geslagen / en ze aten zo veel droog uyt de hand als ze konden. Daar na wierd het overschot gelijkelijk onder haar verdeeld / krijgende yder Man een goede party; aldus haar Hert gesterkt hebbende / trokken ze weder voort / en omtrent een Mijl voortgegaan hebbende / ontdekten ze weder een Hinderlaag van Indianen. Zo dra hadden ze dezelve niet ontdekt / of ze wierpen haar Maïz weg / hopende dat ze nu andere spijze in overvloed zouden vinden. Maar ze waren geweldig in haar meening bedrogen / want ter plaatze komende daar ze d' Indianen gezien hadden / vonden ze nog Indianen nog Levensmiddelen. Maar aan d' overkant der Rivier zagen ze omtrent honderd Indianen die weg liepen / eenige der Rovers sprongen in de Rivier om over te zwemmen / en te zien of ze eenige Indianen bekomen en agterhalen konden; dog te vergeefs / want d' Indianen veel beter te voet zijnde als de Rovers / spotteden met haar en schoten 'er twee of drie met haar Pijlen dood / roepende: *Ha! Perros, á la Savana, á la Savana*; Ha! gy Honden, op het Veld, op het Veld, zullen wy malkanderen vinden. Dezen dag konden de Rovers niet verder voort trekken / alzo ze aan d' andere kant der Rivier moesten zijn / om haar Reys te Land voort te zetten. Dus namen ze hier haar nagtrust / maar het slapen was niet veel / dog het murmureeren over Capiteyn Morgan (die haar deze weg geleyd had) dies te groter. Sommige wilden weer te rug / maar andere

dere dit verfoepende/ zeyden liever op deze plaats te willen sterven als van haar onderneminge af te wijken; dog haar moed begon wederom te waikkeren wanneer ze een van haar Gidzen hoorden zeggen: Dat het niet lang zou aanlopen of ze zouden wel Volk en gevolgelijk ook wel Eet-waren vinden.

Des anderen daags morgens/ zijnde de sevende dag/ maakten ze haar geweer vaardig/ schietende al haar Roers af en beproevende de steenen/ op dat ze niet weygeren zouden als ze by de Vyand kwamen. Dit gedaan zijnde/ verlieten ze de plaats daar ze geslapen hadden/ die Santa Cruz genaamd was/ en lieten haar met de Canoes aan d' andere kant der Rivier brengen; omtrent de middag kwamen ze aan een Dorp Cruz genaamd/ terwijl ze nog al een stuk weegs daar van daan waren/ zagen ze een grote rook opgaan/ dit gezigt baarde in haar een grote vreugd/ hopende nu Volk en Eetwaren in overvloed te zullen vinden; dus maakten ze zo veel spoeds als mogelijk was/ d' een d' ander aanmoedigende/ zeggende: De *Spanjaards* hebben reeds vyer aangelegt, om te koken en te braden 't geen wy van de middag zullen eeten. Eyndelijk kwamen ze moede en bezweet aan 't Dorp/ maar vonden 'er niet een mensch nog eenige Eetwaren in/ ze vonden wel grote vyeren/ maar die strekten haar tot geen voordeel/ want de Spanjaards hadden voor haar vertrek yder zijn Huys in brand gestoken/ behalven des Konings Pakhuyzen en Stallen. De Beesten hadden ze mede genomen/ en hadden niets agter gelaten als eenige Katten en Honden/ die ze aanstonds dood schoten en op aten; eyndelijk vonden ze in des Koninks Stallen 15 of 16 Potten met Peru Wijn/ en een leedere Zak met Brood/ maar zo dra hadden ze van dezelve niet gedronken/ of ze wierden heel ziek/ waar door ze geloofden dat de Wijn vergiftigt was; dit maakte een algemeene verbaastheyd/ want nu oordeelden ze dat ze alle onvermijdelijk moesten verloren gaan. Dog de ware oorzaak was dat ze op weg alderhande vuyligheyd gegeten hebbende 't welk de Maag niet kon verteeren/ door 't drinken van de Wijn 't zelve weer moesten overgeven. Evenwel waren ze hier door zo afgemat dat ze die agtermiddag niet verder voort konden komen/ maar genoodzaakt waren daar tot de volgende morgen te blijven. Dit Dorp legt op de hoogte van negen graden en twee minuten Noorder breete; ses en twintig Spaansche Mijlen van de Rivier Chagre, en agt van Panama. Dit is de laaste Plaats daar men met Vaartuygen komen kan/ waarom hier Pakhuyzen gebouwd zijn/ daar de koopmanschappen in geborgen en met Muyl-Ezels na Panama gebragt worden. Hier was Capteyn Morgan genoodzaakt zijn Canoes te laten/ en zijn Volk/ hoe zwak ze ook waren/ te Land te doen gaan; maar om dat hy aan d' eene kant vreesde dat de Canoes mogten (terwijl ze afwezig waren) weg genomen worden/ en aan d' andere kant te veel Volk nodig hadden om ze te beschermen/ zo besloot hy ze weg te zenden na de plaats daar d' andere lagen/ niet meer als een by zig behoudende/ die hy verborg/ om daar

mede in tijd van nood advijs te konnen geven. En nademaal zig veel Spanjaards en Indianen, die uyt het Dorp gevlugt waren / op de naastgelegene Plantagien lieten zien / zo beval Capiteyn Morgan dat geen Volk uyt het Dorp zou hebben te lopen of moesten ten minsten honderd in 't getal zijn / uyt vreze van anderzints door de Vyanden overvallen te worden. Dog dit gebod wierd door een Party overtreden / uyt begeerte om Levensmiddelen te zoeken / maar ze waren blijde om weer na 't Dorp te vlugten / alzo ze door een party Spanjaards en Indianen heftig besprongen wierden / die een van de hare gevangen weg leyden. Zo dat de wakkerheyd en zorg van Capiteyn Morgan niet genoeg was om alles te konnen voorkomen.

D' Agtste dag in de morgenstond / zond Capiteyn Morgan twee honderd Man voor uyt om te zien of 'er op de weg van Panama ook eenig Volk in Hinderlagen verborgen lag. Na een marsch van tien uuren kwamen ze aan een Plaats genaamd Quebrada Obscura, alwaar haar drie of vier duyzend Pijlen na 't Lijf geschoten wierden zonder dat ze ymand zagen / of van waar ze kwamen / hoewel ze van gevoelen waren dat ze van boven van de Berg kwamen / daar de weg in dewelke zy waren / midden door gegraven was / en zo eng dat 'er maar een geladen Muyl-Ezel t' effens door kon komen. Eyndelijk dit schieten een weynig ophoudende / trokken ze voort tot dat ze aan een Bosch kwamen. Hier zagen ze eenige Indianen zo hard als ze konden door 't Bosch lopen om een andere Post / daar ze voorby moesten / in te nemen / en haar als te voren t' onthalen. Evenwel was 'er een Troep Indianen die op de plaats stand hielden / met voornemen om te vegten / 't welk ze ook met grote dapperheyd deden / tot dat haar Capiteyn gekwetst zijnde / nederviel / en hoewel hy aan zijn Leven wanhoopte / zo was evenwel zijn moed groter als zijn kragt / want geen kwartier begeerende / rigte hy zig zelf nog op / en met een onverschrokke moed zijn Azagaya of Javelijn nemende / meende nog een der Rovers te doorschieten / dog eer hy tot zijn voornemen kwam / wierd hy dood geschoten; dit was mede het noodlot van veel van zijn Makkers / die als goede Soldaten tot bescherminge van haar Land / het Leven nevens haar Capiteyn verloren. De Rovers deden haar best om eenige Indianen gevangen te krijgen / maar alzo ze heel snel in 't lopen waren / konden ze dezelve niet agterhalen. In deze ontmoeting hadden de Rovers agt doden en tien gekwetsten bekomen / en in der daad indien d' Indianen moeds genoeg gehad hadden / ze zouden deze passagie zo wel hebben konnen defendeeren dat 'er niet een der Rovers zou hebben konnen door komen. Eenige tijd daar na kwamen ze aan een open Vlakte met Gras bewassen / doe konden ze van haar zien / en ontdekten een stuk weegs voor uyt een Party Indianen op de top van een Berg digt aan de weg daar ze moesten doortrekken; terwijl men de gekwetsten verbond / zonden ze vijftig van haar gauwste Mannen uyt om te zien of men eenige van haar kon agterhalen / dog al om

niet /

niet/ want door haar gezwindheyd ontkwamen ze het/ en vertoonden haar korts daar na weer op een andere plaats/ roepende als te voren/ *á la Savana, á la Savana, Cornudos, Perros Ingleses*: Na 't Veld, na 't Veld, gy Hoorndragers, gy *Engelsche* Honden. Hier was een Bosch en aan wederzijden een Berg/ op een van dewelke d' Indianen waren/ en op d' andere de Rovers. Capiteyn Morgan geloofde dat de Spanjaards hier mede een Embuscade hadden/ alzo de plaats 'er zeer wel na gelegen was. Om dit t' onderzoeken zond hy twee honderd Man uyt; de Spanjaards en Indianen de Rovers ziende de Berg af komen/ deden van gelijken/ als of ze een gevegt hadden willen wagen. Maar in 't Bosch komende liepen ze weg/ en wierden niet meer gezien/ latende aan de Rovers een vrye doortogt. Tegen den avond begon het sterk te regenen/ 't welk de Rovers spoediger deed voorttrekken/ en na eenige Huyzen zoeken/ om haar geweer droog te houden/ maar d' Indianen hadden al de Huyzen in brand gestoken en 't Vee weg gedreven/ op dat de Rovers/ geen Huyzen nog Eetwaren vindende/ genoodzaakt zijn zouden te rug te keeren. Dog na lang zoeken vonden ze eenige Harders Hutten/ maar niets 'er in te eeten/ en nadien ze niet veel Volk in deze Hutten konden bergen/ zo wierden 'er uyt yder Compagnie een zeker getal in gelegt om het geweer wel gade te slaan. De rest van 't Volk moest in 't open Veld blijven leggen/ alwaar ze die nagt veel ongemak uytstonden/ nademaal de Regen niet voor 's morgens ophield.

De volgende morgen met het aanbreken van de dag/ welke de negende was van deze moeyelijke Reys/ begaf Morgan zig weder op weg/ na dat ze omtrent twee uuren voortgetrokken hadden/ ontdekten ze omtrent twintig Spanjaards om op haar doen te letten/ ze deden wel haar best om ze te agterhalen/ maar konden niet/ nademaal ze zig door eenige bypaden/ dewelke aan de Rovers onbekend waren/ wisten te salveeren. Ten laatsten kwamen ze op een hoge Berg/ van dewelke ze de Zuyd-Zee konden zien/ ze zagen ook een Schip en ses Barken die van Panama kwamen/ Cours stellende na d' Eylanden Tovoga en Tovogilla. Dit gezigt (als of ze nu ten eynde van haar arbeyd gekomen waren) baarde in haar een onuytsprekelijke vreugde/ die nog vermeerderde/ wanneer ze van de Berg af kwamen in een grote vlakte die vol Vee was/ daar ze aanstonds een groot getal van onder de voet schoten/ en terwijl d' eene party bezig was om de Stieren/ Koeyen/ Paarden en Ezels/ die 'er wel het meest waren/ te doden en te villen/ was d' andere party bezig om Hout te halen en vyer te maken om het vleesch te braden; 't welk ze aan stukken sneden/ en op het vyer wierpen/ en eer het pas half gebraden was in 't Lijf slingerden dat het bloed haar by de mond neerliep/ waar door ze eer Canibalen als Europeanen geleken. Na dat ze haar honger nu ter degen geboet hadden/ beval Capiteyn Morgan haar marsch voort te zetten/ zendende weder vijftig Man voor uyt om te zien of ze eenige gevangenen konden bekomen/ want hy was zeer verlegen dat

hy in de tijd van negen dagen niemand had konnen bekomen om hem van de magt der Spanjaards te berigten; omtrent den avond ontdekten ze omtrent twee honderd Spanjaards die haar toeriepen/ maar zy konden niet verstaan wat ze zeyden. Korts daar na kregen ze de Toorn van Panama in 't gezigt/ waar op ze begonnen van vreugde te schreeuwen en haar Hoeden om hoog te werpen/ als of ze alreede de Victorie bevogten en haar voornemen volbragt hadden. Ze begonden de Trompetten te steken en de Trommels te roeren om haar vreugd te beter uyt te drukken/ op dit geluyd kwamen omtrent vijftig Ruyters uyt de Stad omtrent een Musquet-schoot van haar af/ die mede een Trompetter by haar hebbende lustig lieten opblazen/ waar na ze de Rovers toeriepen/ *Perros! Nos Veremos:* Dat is: Jou Honden! Wy zullen malkander by komen. Daar op vertrokken ze/ behalven seven of agt die omtrent haar bleven/ om op haar beweginge agt te geven. De Rovers besloten haar hier neder te slaan en de nagt te Campeeren/ met ongeduld na de morgen wagtende/ wanneer ze voornemens waren de Stad t' attacqueeren.

Komen in 't gezigt van de Stad.

De tiende dag 's morgens vroeg het Volk in order gesteld hebbende/ trokken ze met slaande Trommels en vliegende Vaandels regt op de Stad aan. Maar een van de Gidzen verzogt Capiteyn Morgan de grote weg niet te willen houden/ alzo de Spanjaards zekerlijk daar eenig Volk in Hinderlage gelegt hadden; hy nam deze raad aan/ kiezende een andere weg door 't Bosch/ hoewel dezelve zeer moeyelijk en verdrietig viel. De Spanjaards, ziende tegens haar verwagting dat de Rovers een andere weg genomen hadden/ waren genoodzaakt haar te gemoet te trekken. Haar magt bestond in twee Esquadrons/ en vier Bataillons Voetvolk/ en een grote Troep getergde Stieren/ die door een groot getal Indianen, Halfslagten en Negers voortgedreven wierden. De Rovers vol moeds en in goede order voorttrekkende/ kwamen op de top van een Heuvel/ van waar ze de Stad en 't omleggende Land overzien konden. Hier ontdekten ze de magt der Spanjaards, die ze ongelijk groter als de hare vonden/ waar door ze eenigzints met vreeze bevangen wierden/ en dezen dag aan een goede uytkomst begonden te twijffelen/ ze zagen nu dat ze haar zelve in groot Levensgevaar gebragt hadden/ en dat ze moesten of overwinnen/ of sneuvelen/ want van een Vyand die ze zo zeer getergt/ en aan wien ze zo veel wreedheyd gepleegt hadden/ was geen genade te hopen. Ze moedigden eyndelijk malkanderen aan en besloten de Vyand slag te leveren/ waar op ze haar in drie hopen verdeelden/ zendende twee honderd Boecaniers, die zeer net schieten konden/ voor uyt; dus trokken ze de Heuvel af en de Spanjaards te gemoet/ die haar op een schoon vlak Veld inwagteden. Zo dra waren de Rovers niet in de vlakte gekomen/ of de Spanjaards, een groot geschreeuw makende en roepende *Viva el Rey!* Lang leef de Konink! vielen met de Ruytery op haar aan/ dog wierden aan een Moeras gestut/ daar de Paarden niet wel door konden komen. De twee honderd Man die de voortogt hadden/ namen

Raken met de Spanjaards in gevegt.

men ze hier waar / en begonden het gevegt. De Spanjaards verweerden zig dapper / en deden haar uyterste best om in te breken en haar in disordre te brengen; daar op begon het Voetvolk t' avanceeren om de Ruytery te secondeeren / maar wierden daar in van d' andere Troep Rovers verhinderd / die zig met haar begonden in te wikkelen. Waar op d' Indianen de Stieren van agteren op de Rovers meenden in te drijven / dog de derde Troep Rovers dit ziende / keerden zig om / en een schrikkelijk geschreeuw makende en met haar Vaandels wajende / ook eenige schoten op deze Beesten doende / maakten ze dezelve zo verschrikt dat ze zig in spijt van d' aanvoerders omkeerden en weg liepen / waar op d' Indianen zig mede op de vlugt begaven. Het gevegt omtrent twee uuren geduurd hebbende / was het grootste gedeelte der Spaansche Ruytery verslagen en de rest op de vlugt gedreven; het Voetvolk dit ziende / en dat het onmogelijk was de Rovers langer te konnen tegenstaan / schoten haar Musquetten los / en daar op dezelve weg werpende zogt yder na een goed heen komen. De Rovers waren in geen staat om 'er t' agtervolgen / zijnde door de lange togt en 't geledene gebrek zeer vermoeyd en afgemat; maar kregen evenwel nog verscheyde Spanjaards die geen kans ziende om na haar zin te konnen ontvlugten / zig in het Ried (dat langs de kanten der kleyne Rivieren en Moerassen daar omtrent wast) verborgen hadden / welke ze zonder genade dood sloegen. Eenige Monniken wierden mede gevangen voor Capiteyn Morgan gebragt; maar hy doof voor haar kermen zijnde / beval ze te doorschieten / 't welk ook aanstonds gedaan wierd. Korts daar na wierd 'er een Spaansch Capiteyn voor hem gebragt / die hy zeer scherpelijk ondervraagde / byzonderlijk waar in de magt van die van Panama bestond / die daar op ten antwoord gaf dat haar gansche magt bestond in vier honderd Paarden en vier en twintig Compagnyen / yder van honderd Man Voetvolk / ses honderd Indianen en eenige Negers die gesteld waren om twee duyzend Stieren op d' Engelsche in te drijven / en haar daar door in Confusie te brengen / dat ze op verscheyde plaatzen in de Stad Retrenchementen gemaakt hadden / en eenige Batteryen met veel Geschut vervaardigt / dat 'er op de weg die ze door moesten een Redoute was met agt Metale Stukken en vijftig Man. Op dit rapoort gaf Capiteyn Morgan aanstonds ordre een andere weg te nemen / maar eerst zag hy zijn Troepen weder over / en bevond het getal der doden en gekwetsten veel groter te zijn als hy in 't eerst gelooft had. Van de Spanjaards vonden ze ses honderd dood op de plaats leggen / behalven de gekwetsten en gevangenen. De Rovers haar getal dus verminderd ziende / waren 'er in 't minst niet door kleynmoedig geworden / maar in 't tegendeel met dies te meer moed ontsteken / ziende wat groot voordeel ze tegens haar Vyanden bekomen hadden. Na dat ze nog een weynig gerust hadden / maakten ze haar weder klaar om na de Stad te gaan / en zwoeren malkander weder op nieuw tot de laaste droppel bloed getrouw en by te zullen blijven; dus trokken ze weder voort /

En bekomen d'overwinninge.

voort/ nemende al de gevangenen met haar. In de Stad komende/ vonden ze groter tegenstand als ze gedagt hadden/ want de Spanjaards hadden op verscheyde plaatzen in de Stad Borstweeringen gemaakt met Geschut wel voorzien/ 't welk met Schroot geladen op haar los brandden/ waar door ze yder stap onvermijdelijk veel Volk moesten verliezen. Dit openbaar Levensgevaar/ nog het gezigt van zo vele die aan haar zijde neervielen/ kon haar niet beletten dat ze gestadig geen grond wonnen; en alhoewel de Spanjaards niet nalieten van onophoudelijk te schieten/ en alles te doen dat haar mogelijk was tot tegenweer/ zo waren ze evenwel na een gevegt van drie uuren genoodzaakt het op te geven/ en de Rovers Meester van de Stad te laten/ die alles dood sloegen en verstroyden dat haar tegens stond. D' Inwoonders hadden haar beste goederen na verder afgelegene en verborgen Plaatzen verzonden; hoewel ze in de Stad nog verscheyde Pakhuyzen vonden opgepropt van allerhande koopmanschappen. Zo dra d' eerste hitte over was/ liet Morgan zijn Volk weder by een vergaderen/ en beval haar op grote straffe geen Wijn te proeven. De reden die hy daar van gaf/ was dat hy kennisse bekomen had dat de Spanjaards al de Wijn vergiftigt hadden. Alhoewel men geloofde dat hy deze voorzigtige order gaf om de dronkenschap in zijn Volk te verhinderen/ nademaal hy niet wist of de Vyand niet weder zou komen.

Veroveren de Stad.

XVIII. HOOFDSTUK.

Capiteyn *Morgan* zend eenige Vaartuygen uyt op Roof in de Zuyd-Zee. Verbrand de Stad *Panama*. Roveryen en wreedheden door de Rovers hier gepleegt. En haar wederkomst aan het Kasteel van *Chagre*.

Na dat Capiteyn Morgan de nodige orders in de Stad gesteld had/ beval hy vijf en twintig Man een grote Bark/ die by leeg water in de modder van de Haven was blijven zitten/ uyt te brengen. Dezelfde dag omtrent de middag deed hy heymelijk op verscheyde plaatzen de brand in de Stad steken/ niemand wetende wie de Stigters van de brand waren/ veel minder wat reden Morgan had om het te doen/ 't welk ook tot dezen huydigen dag onbekend is gebleven. Het vyer nam zodanig toe dat tegens den avond 't grootste gedeelte der Stad in ligte vlam stond. Capiteyn Morgan, bemerkende dat het Volk ten aanzien van deze daad een kwaad oog op hem had/ gaf voor dat de Spanjaards het zelfs hadden gedaan. Veel van 't Volk deden haar best om de vlam te blusschen/ en door het laten springen met Buskruyd van eenige

Die door Morgan in brand gestoken word.

eenige Huyzen het voortlopen te beletten/ dog alles te vergeefs/ want wanneer de brand in een Straat maar begon te hegten/ zo waren de Huyzen binnen de tijd van een uur of twee alle in de brand en wel haast tot kolen; alle of de meeste Huyzen in deze Stad waren van Cederhout, net en deftig opgebouwd/ en van binnen zeer kostelijk met Schilderyen en Tapijten behangen/ die de Spanjaards niet hadden konnen weg voeren en nu altemaal door de vlam verslonden wierden.

Daar waren in de Stad seven Mannen Kloosters en een Vrouwen/ twee schone Kerken en een Gasthuys/ de Kerken en Kloosters waren van binnen zeer kostelijk vercierd met Schilderyen/ maar het Goud en Silverwerk hadden de Monniken mede genomen. Hier waren twee duyzend deftige Gebouwen/ die door het grootste gedeelte van zeer rijke Kooplieden bewoond wierden/ en dan nog drie duyzend gemeene Huyzen/ en zeer veel Stallen van Voerlieden die het Silver van daar na de Noordkant brengen; rondsom de Stad waren zeer veel vrugtbare Boomgaarden en vermakelijke Tuynen/ die aan d' Inwoonders het geheele Jaar door een vermakelijk gezigt en aangename Vrugten verschaften. De Genoueesen hadden een zeer aanzienlijk Huys tot de Neger handel in deze Stad/ 't welk mede tot de grond toe af brande; behalven al deze Gebouwen wierden 'er nog twee honderd Pakhuyzen door 't vyer verteerd/ en met dezelve vele Slaven die haar daar in verborgen hadden/ met een onnoemelijk getal Sakken met Meel/ die vier weken daar na nog smeulden. Het grootste gedeelte der Rovers Campeerden gestadig even buyten de Stad/ geen andere gedagten hebbende of ze zouden d' een of andere dag door de Spanjaards weder bevogten worden/ die ze wisten dat in 't getal de Rovers ver overtreften. Haar gekwetsten lieten ze in een Kerk brengen die nog staande gebleven was/ d' andere alle door 't vyer verslonden zijnde. Dit gedaan zijnde/ zond Capiteyn Morgan een Convoy van honderd en vijftig Man met eenige Victualie na 't Kasteel van Chagre, om daar het nieuws te brengen van 't innemen van Panama en zijn gelukkige overwinninge; deze Troepen wierden een stuk weegs buyten de Stad uytgeleyde gedaan/ ondertusschen zagen ze van verre wel grote Troepen Spanjaards door het Veld heen en weer lopen/ dog wanneer men maar schijn begon te maken om na haar toe te komen/ vlugten ze aanstonds zo ras ze konden van haar af. Des namiddags keerde Morgan met zijn Troepen weder in de Stad/ op dat yder zijn Logement weer mogt nemen/ welke ze nu kwalijk konden vinden/ alzo weynig Huyzen de brand onthomen waren. Doe begonden 'er een party in de Puynhopen te wroeten van de verbrande en ingevallen Huyzen/ alwaar ze nog een goede buyt aan silver en geld/ 't welk de Spanjaards in Putten verborgen hadden/ vonden.

Des anderen daags zond Capiteyn Morgan twee Troepen uyt/ yder van honderd en vijftig Man/ om de gevlugte Inwoonders op te zoeken. Deze d' omleggende Velden/ Bosschen en Bergen doorlopen hebbende/ keer- Hy zend twee Troepen uyt om d' Inwoon-

ders op te zoeken. keerden twee dagen daar na te rug / met haar brengende over de twee honderd gevangenen / zo Mannen / Vrouwen als Slaven. Dezelfde dag kwam mede een der Barken / door Capiteyn Morgan in de Zuyd-Zee gezonden / weder te rug / mede brengende drie andere Barken die ze genomen hadden; maar ze zouden deze Prijzen gaarn hebben willen geven en nog vijf meer op de koop toe / voor een Gallioen / 't welk miraculeuselijk ontkomen was / geladen zijnde met des Koninks Silver / en al Juweelen en beste goederen van de voornaamste Koopliedén van Panama. Ook waren 'er al de Bagijnen in met de verciersels van haar Kerk / bestaande in gemaakt Goud / Silver en andere dingen van grote waarden. Dit Schip was maar alleen met seven Stukken Geschut en tien of twaalf Musquetten voorzien / zijnde ook niet wel toegetakeld / niet anders hebbende als zijn Onderzeylen / daar en boven hadden ze groot gebrek aan versch water / nademaal haar Sloep / die ze met seven Man om water uytgezonden hadden / door de Rovers genomen was; van deze seven Man was het dat ze dit berigt ontfingen / en d' onmogelijkheyd dat het Gallioen / indien ze 'er Jagt op maakten / het kon ontkomen; maar ze hadden groter lust om zig vol en zad te zuypen / en haar tijd met de gevangene Spaansche Vrouwen door te brengen / als zulk een groot voordeel te bejagen; want deze eenige prijs was meer waard als al het gene dat ze tot nog toe in Panama en d' omleggende Plaatzen bekomen hadden. Des anderen daags evenwel berouw krijgende van haar onagtzaamheyd / rusten zy met alle spoed haar Bark toe om het Gallioen op te zoeken / maar te vergeefs / alzo de Spanjaards twee dagen te voren kennisse bekomen hadden dat de Rovers met veel Vaartuygen in Zee waren / en daar op na verder afgelegene en onbekende Plaatzen gevlugt waren.

Een Rijk Gallioen ontkomt het.

Door haar eygen agteloosheyd.

Nemen eenige Barken

De Rovers vonden aan d' Eylanden Tavoga en Tavogilla verscheyde Barken met goede koopmanschappen geladen / die ze alle namen en tot Panama opbragten. Alwaar ze aan Capiteyn Morgan een net verhaal deden van al 't gene voorgevallen was; de gevangenen bevestigden 't gezeyde / daar by voegende dat ze zekerlijk wisten waar het Gallioen als doen was / dog dat na alle schijn het zelve nu van andere Plaatzen met meerder Volk zou versterkt zijn. Dit bewoog Capiteyn Morgan op nieuw al de Vaartuygen die in de Haven van Panama lagen uyt te zenden om het op te zoeken. Deze Barken / vier in 't getal zijnde / doorzogten al d' omleggende Bayen en Havens zonder het te konnen vinden / waar op ze na agt dagen in Zee geweest te hebben / besloten na Tavoga en Tavogilla te gaan. Hier vonden ze een redelijk goed Schip / nieuwlijks van Payta gekomen / en geladen met Lakenen / Zeep / Suyker en Beschuyt / nevens twintig duyzend stukken van agten / 't welk ze zonder de minste tegenstand namen / en met deze buyt tot Panama keerden eenigzints beter te vreden / hoewel nog heel misnoegt dat ze het Gallioen niet hadden konnen agterhalen.

Als mede een Schip.

Het

Het Convoy dat Capiteyn Morgan na het Kasteel van Chagre gezonden had/ keerde omtrent ter zelve tijd weder te rug/ zeer goede tijdinge mede brengende. Want terwijl Capiteyn Morgan op zijn Reys na Panama was/ hadden die genen die hy in 't Kasteel van Chagre gelaten had/ twee Barken uytgezonden om te kruyssen/ die een Spaansch Schip komende t' ontmoeten aanstonds Jagt daar op maakten/ en tot in 't gezigt van 't Kasteel vervolgden. Dit door de Rovers die in 't Kasteel waren bemerkt zijnde/ lieten die daar op aanstonds de Spaansche Vlag waejen om daar door het Schip 't welk voor de Barken vlugtede/ te beter te bedriegen; en d' arme Spanjaards, meenende haar toevlugt onder het Kasteel te nemen/ raakten daar door in 't net en wierden gevangen. De Lading van 't gezeyde Schip bestond in mondkost/ en niets kon aangenamer aan die van 't Kasteel zijn als dit/ nademaal ze alreede groot gebrek daar aan begonden te lijden. Dit goed geluk van die van Chagre gaf oorzaak aan Capiteyn Morgan om langer tot Panama te blijven/ en door 't omleggende Land te stropen. En terwijl die van Panama dus te Land bezig waren/ zo waren die van Chagre bezig met Kaperyen op de Noord-Zee. Capiteyn Morgan zond dagelijks Partyen van over de twee honderd Man uyt/ en zo dra d' eene Party te rug kwam/ stond d' andere gereed om uyt te gaan/ waar door ze in korten tijd veel Rijkdommen en gevangenen bekwamen/ die ze zeer wredelijk pijnigden om haar te doen zeggen waar haar eygen als mede de goederen van haar mede-Burgers gebleven waren. Het gebeurde hier dat een arme bloed in het Huys van een Heer van aanzien gevonden werd/ die in deze algemeene verwerringe een Taffeta Broek van zijn Meester had aangetrokken daar een Silvere Sleutel aan hing. Zy dit ziende/ vraegen hem waar het Cabinet was daar deze Sleutel toe hoorde? Zijn antwoord was/ dat hy niet wist waar 't zelve gebleven was/ maar dat hy deze Broek in zijn Meesters Huys vindende leggen/ hy de stoutheyd had genomen om ze aan te trekken en te dragen. Zy geen ander antwoord uyt hem konnende trekken/ wipten hem zijn Armen uyt het Lid/ doe bonden ze een touw om zijn Hoofd/ 't welk ze zo lang toedraaiden tot dat zijn Oogen zo dik als Eyeren daar uyt zwollen/ en door deze pijnigingen nog geen antwoord na haar zin konnende bekomen/ hingen ze hem by zijn Manlijke Leden op/ gevende hem in die onlijdelijke pijn nog een ontelbaar getal slagen. Vervolgens sneden ze zijn Neus en Ooren af/ en zengden zijn Aangezigt met brandend stroo. Eyndelijk doe deze arme Lijdeling onder deze onverdragelijke pijnen begon te bezwijken en de spraak te verliezen/ en deze onmenschelijke Beulen nu ook alle hoop verloren hadden om eenige bekentenisse uyt hem te zullen konnen halen/ geboden zy een Neger om hem te doorsteken/ die een eynde van haar pijnigingen en van zijn Leven maakten. Op deze wijze eyndigden mede veel andere van die elendige gevangenen haar dagen/ zulke Tragedyen het gemeene vermaak en kortswijl van deze Rovers zijnde/ die in deze

De Rovers tot Chagre nemen mede een Spaansch Schip.

Wreedheyd tot Panama gepleegt.

haar wreedheden nog Sexe nog Ouderdom spaarden; de Monniken en Priesters gaven ze minder kwartier als eenige andere / ten zy ze een aanmerkelijke somme gelds voor haar Rantzoen wisten op te brengen. De Vrouwen / indien ze haar onsuyvere begeerte niet wilden toestaan / wierden niet beter gehandeld. In dit point gaf Capiteyn Morgan haar geen goed exempel / want indien 'er eenige mooje Vrouw gevangen en in zijn tegenwoordigheyd gebragt wierd / gebruykte hy alle middelen / zo wel harde als zagte / om ze tot zijn wille te krijgen; tot bevestinge waar van / zullen wy een kort verhaal doen van een Vrouwe wiens deugd en stantvastigheyd noyt in vergetenheyd behoorde gesteld te worden.

Deugd en stantvastigheyd van een Spaansche Vrouwe.

Onder de gevangenen die door de Rovers van Tavoga en Tavogilla tot Panama gebragt wierden / was een Eedel Vrouwe van goede stand / en geen minder deugd en eerbaarheyd / ze was jong / en zo schoon dat 'er misschien weynige in Europa zouden te vinden zijn die haar overtreffen. Haar Man (die aldaar een van de Rijkste Kooplieden was) van huys en na Peru gevaren zijnde om zijn koophandel te drijven / zo was zy met eenige van haar Vrienden op de komste der Rovers gevlugt. Zo dra was ze voor Capiteyn Morgan niet verschenen / of hy wierd met een onkuysche begeerte tegens haar ontsteken / en besloot haar tot zijn wil te krijgen; hier op liet hy haar in een Vertrek alleen brengen en gaf 'er een Negerin of swarte Vrouw om op haar te passen / en handelde haar met alle respect met haar staat overeenkomende. Deze arme bedroefde Vrouw bad met veel hikken en tranen dat ze by haar Vrienden en andere gevangenen mogt gehuysvest worden / vrezende dat deze onverwagte beleefthevd van de Bevelhebber nergens anders toe zou strekken als om haar kuysheyd lagen te leggen. Maar Capiteyn Morgan wilde in generley wijze hier na luysteren / maar beval dat men haar met meerder zorge als te voren zou oppassen / en haar van zijn eygen Tafel spijzigen.

Deze Dame had eertijds zeer vreemde gerugten wegens deze Rovers gehoord / als of het geen menschen waren / maar nu zag ze wel dat ze geen gedaante van Beesten hadden / ook begon ze wat beter gedagten van hun te krijgen / ziende deze grote beleeftheyd en gedienstigheyd van Morgan, die ze ook menigmaal by God en Jesus Christus hoorde zweeren / in wien ze meende dat ze niet geloofden. Aangaande de namen van Rovers en Dieven die men hun gemeenlijk gaf / daar was zy zo zeer niet over verwonderd / wetende dat onder alle Natien in de gansche Wereld menschen gevonden wierden die Godloos en tot het goed van haar evennaasten genegt waren. Gelijk dit / was mede het gevoelen van een andere Vrouw tot Panama, die / eer de Rovers hier kwamen / gemeenlijk plag te zeggen dat ze zeer nieuwsgierig was om eens een Rover te zien / nademaal haar Man menigmaal tegens haar gezegt had / dat het geen menschen waren gelijk andere / maar in 't tegendeel onredelijke Beesten. Waar op deze onnozele Vrouw / zo haast ze een dezer Rovers gezien

had /

had/ hard uitriep: *Jesus zegene my! deze Dieven zijn even gelijk de Spanjaards.*

Deze valsche beleefthepd van Capitepn Morgan tegens deze Vrouwe veranderde in 't kort (gelijk het dikwils gaat met die genen die pretenderen en niet verkrijgen konnen) in een Barbarische wreedhepd. Want na dat hy drie of vier dagen na een haar was komen bezoeken/ en haar met vele geple Discoursen onderhouden en de volbrenging van zijn onkupsche begeerte verzogt had/ ook haar veel Goud en Juweelen had aangeboden/ welke door deze kupsche Vrouw versmaad en geweygerd/ en zijn begeerte met veel beleefthepd en ootmoedige en zedige uptdrukzelen van de hand gewezen wierden: zo veranderde hy aanstonds van Toon/ dreygende haar met dupzenderhande wreedheden en harde handelinge/ op alle welke zy dit kloekmoedig antwoord gaf. *Mijn Heer*, zeyde zy/ *mijn Leven staat in uw handen; maar wat mijn Lichaam aangaat, ten aanzien van 't gene gy van my begeerd, zult gy eerder de Ziel door uw Wapenen daar van afscheyden als dat Ik uw verzoek en begeerten zou toestemmen of inwilligen.* Morgan dit haar helddadig besluyt horende/ beval haar van 'er beste klederen te beroven/ en in een dupstere stinkende Kelder te werpen/ alwaar haar zo weynig spijze en drank toegedeeld wierd dat ze kwalijk het Leven daar by kon behouden. Onder deze harde en kwade bejegeningen bad deze deugdzame Vrouwe God dagelijks om geduld en standvastighepd. Maar Capitepn Morgan nu t' eenemaal overtuygd van haar kupsch voornemen/ en d' oorzaak van zijn harde handel met haar/ gaarne willende bedekken (nademaal veel van zijn Vrienden met haar staat deernis hebbende/ hem daar over aanspraken) gaf voor/ dat zy zijn vriendlijkhepd en zagtzinnighepd misbruykende/ met de Spanjaards onderling verstand en Correspondentie had gehouden. Ik ben zelf een oog-getuyge hier van geweest/ en zou noyt gedagt hebben dat zo veel kupshepd en standvastighepd in de Wereld te vinden was/ indien mijn eygen Ooren en Oogen my daar niet van verzekerd hadden. Dog van deze onvergelijkelijke Vrouwe zullen wy in 't vervolg ieds meer zeggen.

Na dat Capitepn Morgan nu volle drie weken tot Panama geweest had/ beval hy alle dingen tot zijn vertrek gereed te maken. Hy gaf last aan yder Compagnie van zijn Volk/ zo veel lastdragende Beesten op te zoeken als nodig waren om de buyt ter plaatze te brengen daar de Canoes lagen. Omtrent te dezer tijd was hier een groot gerugt/ dat een aanmerkelijk getal der Rovers voorgenomen hadden om Capitepn Morgan te verlaten/ en het Schip dat doen in de Haven lag te nemen/ en daar mede in de Zuyd-Zee te gaan Roven tot dat ze genoeg hadden; en dan over Oost-Indiën weder in Europa te keeren. Ten welken eynde ze veel Mondkost/ Buskruyd/ Kogels en alle andere Ammunitie by een vergaderd en in verschepde heymelijke plaatzen verborgen hadden. Als mede eenig zwaar Geschut om haar daar mede op 't een of ander Eyland/

Capiteyn Morgan maakt zig gereed om te vertrekken.

Een t' zamenzweering word ontdekt.

land / 't welk haar tot een schuyl- en verblijf-plaats zou konnen dienen / te versterken.

Dit voornemen zou zekerlijk tot 'er daad gekomen zijn / indien Capiteyn Morgan niet tijdig door een der medestanders was gewaarschouwd geworden / waar op hy bevel gaf de Masten van 't Schip af te kappen en te verbranden / benevens al d' andere Barken die in de Haven lagen / waar door hy dit voornemen verijdelde. Doe zond hy eenige Spanjaards uyt om geld op te zoeken / zo om haar zelfs als haar mede-gevangenen en de Geestelijken te lossen / daar en boven beval hy al 't Geschut van de Stad te vernagelen en t' onbruyk te maken; ter zelve tijd zond hy ook een sterke Party uyt om de Gouverneur van Panama op te zoeken / van wien kondschap was ingebragt dat hy verscheyde Hinderlagen gelegt had op de weg die ze te rug moesten. Maar deze Party keerde korts daar na weder te rug / zeggende dat ze de minste tekenen van zodanige Hinderlagen niet gezien hadden / tot bevestiging waar van bragten ze eenige gevangenen met haar / welke verklaarden / dat de gezeyde Gouverneur wel voornemens was geweest om eenige oppositie by de weg te maken / maar dat het Volk daar toe geschikt / onwillig was geweest om het zelve in 't werk te stellen / zo dat hy by gebrek van nodige middelen genoodzaakt was geweest zijn voornemen te staken.

Ze vertrekken van Panama.

Op den vier en twintigsten van Sprokkelmaand des Jaars 1671. vertrok Capiteyn Morgan van Panama, of eerder van de plaats daar de Stad Panama gestaan had / met zig nemende honderd vijf en t' seventig Muyl-Ezels geladen met Goud / Zilver en andere kostelijkheden / nevens ses honderd gevangenen / zo Mannen / Vrouwen / Kinderen als Slaven. Die zelfde dag kwamen ze aan een Rivier die omtrent een Mijl van Panama, door een aangename vlakte loopt; hier stelde Morgan zijn Volk in goede order / zo dat de gevangenen in 't midden kwamen / en van de Rovers aan alle zijden omringd wierden; alwaar niet anders gehoord wierd als bedroefde klagten / weenen / hikken en bange zugtingen van zo vele Vrouwen en Kinderen / die geen andere gedagten hadden of ze zouden door Capiteyn Morgan weg gevoerd en als Slaven verkogt worden. Behalven dat die elendige gevangenen zeer grote honger en dorst moesten uytstaan / 't welk Morgan haar met voordagt deed lijden om 'er dies te eerder te dwingen het Rantzoen daar hy ze hoofd voor hoofd op gesteld had / op te brengen. Veel van de Vrouwen baden Morgan met tranen en gebogen knyen / dat hy dog wilde toelaten dat ze na Panama weder mogten keeren / om aldaar met haar Mannen te leven in stroo-hutten die ze wilden opregten. Maar hy gaf ten antwoord: Dat hy hier niet gekomen was om klagen en kermen aan te horen, maar om geld te zoeken; dat ze daarom behoorden het zelve op te zoeken waar het maar was te bekomen en het hem te brengen: dat ze anderzints haar verzekerd mogten houden om na zodanige Plaatzen vervoerd te zullen worden, daar ze liever niet wilden zijn. De volgende dag dat ze haar marsch

marsch weder begonnen/ begon mede het klagen en kermen op nieuw zodanig dat het het hardste Hert byna tot medelijden zou bewogen hebben. Maar Capiteyn Morgan (als een Man tot weynig medelijden genegen) was daar door in 't minste niet bewogen. Ze trokken in dezelfde order als te voren voort/ wordende d' elendige Spanjaards byna op yder stap door de Rovers blond en blauw geslagen/ om haar sterker te doen voortgaan. Die schone en deugdzame Vrouwe daar wy van wegens haar onvergelijkelijke standvastigheyd en kuysheyd te voren van gesproken hebben/ wierd tusschen twee Rovers op haar zelf van d' andere gevangenen afgezonderd mede gevangen weg gevoerd; ze deed door haar klagten de Lugt wedergalmen/ roepende menigmaal de Rovers toe/ en zeyde tegens hun: Dat ze aan twee Geestelijke, in wien ze haar betrouwen gesteld had, order had gegeven om op een zekere plaats te gaan, en zo veel geld te halen als haar losgeld kwam te belopen, dat deze beloofd hadden het zelve getrouwelijk te zullen volbrengen, maar het geld bekomen hebbende, hadden ze in plaats van het haar te brengen, 't zelve op een andere wijze, en om eenige van haar eygen mede-broeders te lossen, gebruykt. Deze vuyle daad der Geestelijken wierd door een Slaaf/ die een Brief aan de voorzeyde Vrouwe bragt/ ontdekt. Haar klagten en d' oorzaak van dezelve aan Capiteyn Morgan bekend gemaakt zijnde/ oordeelde hy het dienstig zig daar op t' informeeren/ en 't zelve waar bevindende/ voornamentlijk doe hy het door de gezeyde Geestelijken (hoewel onder eenige beuzelagtige ontschuldigingen als dat ze het geld maar voor een dag of twee hadden genomen/ binnen welke tijd ze weder andere sommen gelds verwagtende waren/ om het weder te betalen) hoorde bevestigen/ stelde hy de Vrouwe (die hy anders voorgenomen had na Jamaica te voeren) in vryheyd/ maar de twee Geestelijken moesten in haar plaats gevangen blijven/ die hy na haar verdiensten handelde.

De Spaansche Vrouwe word in vryheyd gesteld.

Na dat Capiteyn Morgan tot aan het Dorp Cruz, aan d' Oever der Riviere Chagre gelegen/ gekomen was/ deed hy onder de gevangenen een bevel afkondigen/ dat yder van haar binnen de tijd van drie dagen zijn Rantzoen zou hebben op te brengen/ of dat ze anderzints na Jamaica zouden gevoerd worden. Ondertusschen gaf hy mede last om zo veel Rijs en Maïz daar omtrent by een te vergaderen als tot Victualiceering van zijn Schepen van noden was. Hier bragten een deel der gevangenen haar losgeld te verde/ maar vele anderen konden het geld niet by een krijgen. Op den vijfden van Lentemaand verliet hy dit Dorp en verbolgde zijn Reys/ met zig nemende al de buyt die hy konde/ als mede eenige nieuwe gevangenen die hy hier omtrent bekomen had/ met die van Panama die haar Rantzoen nog niet betaald hadden. Maar de twee Geestelijken die het geld van de voorgemelde Vrouwe misbruykt hadden/ wierden drie dagen daar na door andere perzonen/ die meerder medelijden met hun als zy met andere gehad hadden/ gelost. Doe ze half wege van 't Kasteel van Chagre gekomen waren/ beval Capiteyn Mor-

Morgan het Volk te monsteren/ en hoofd voor hoofd den Eed af te nemen dat ze niet het minste zelf tot de waarde van een Schelling hadden agter gehouden. Hier mede nog niet vernoegt/ nademaal hy wist dat dat zoort van Volk 'er niet veel na zou vragen om een valsche Eed uyt eygen voordeel te doen/ beval hy yder een op 't nauwst zo in haar Kleederen als Bultzakken te doorzoeken/ en op dat deze order door zijn mede-makkers niet kwalijk mogt genomen worden/ liet hy toe dat hy zelf tot in zijn Schoenen doorzogt wierd; ten dezen eynde wierd by gemeene toestemming uyt yder Compagnie een perzoon gekozen om al d' andere t' onderzoeken. De Fransche Rovers die in deze togt geholpen hadden/ waren met deze nieuwe practijk van onderzoeking heel kwalijk te vreden/ maar door dien ze zagen dat haar getal te kleyn was om zig tegens d' Engelsche aan te kanten/ waren ze gedwongen zig t' onderwerpen en het toe te laten. Het onderzoek gedaan zijnde/ gingen ze weder t' Scheep en kwamen op den negende van Lentemaand voor 't Kasteel van Chagre ten Anker. Hier vonden ze nog alles in goede staat/ uytgezeyd de gekwetsten die ze op haar vertrek daar gelaten hadden/ van welke het grootste getal aan haar wonden waren overleden.

Komen weder aan Chagre.

Aanstonds na zijn komste aan het Kasteel van Chagre zond Capiteyn Morgan een grote Bark met alle de gevangenen die hy op 't Eyland St. Catharina bekomen had/ na Puerto Velo, van deszelfs Inwoonders een aanmerkelijke somme gelds eysschende voor brandschatting van 't Kasteel van Chagre, daar hy alsdoen was/ dreygende het zelve anderzints te verwoesten; waar op die van Puerto Velo ten antwoord gaven dat ze de minste penning daar voor niet wilden betalen/ en dat d' Engelsche daar mede doen mogten als ze wilden. Maar op een verdeeling van de buyt/ die ze in deze geheele Reys bekomen hadden/ gemaakt wierd; yder Compagnie/ en vervolgens yder perzoon in 't byzonder zijn deel daar in ontfangende/ of om beter te zeggen/ ontfangende zo veel voor haar deel als Capiteyn Morgan haar gunden. Want de rest van zijn mede-makkers/ zelfs die van zijn eygen Natie murmureerden over deze zijn handeling/ en ontzagen zig niet hem in 't aangezigt te verwijten/ dat hy de beste Juweelen had agter en voor hem zelf behouden. Want ze oordeelden het onmogelijk te zijn/ dat haar hoofd voor hoofd niet meer als twee honderd stukken van agten zou toekomen/ van zo veel rijke plonderingen die ze gedaan hadden; welke kleyne somme ze al te gering oordeelden/ voor zo veel arbeyd en gevaar als ze hadden uytgestaan. Maar Morgan liet deze en diergelijke klagten zijn dove Ooren aanhoren/ voorgenomen hebbende om haar zo veel mogelijk was te bedriegen. Eyndelijk/ ziende zig zelf aan vele berispingen van zijn Volk onderworpen/ en het gevolg daar van vrezende/ oordeelde hy het niet veylig voor hem om langer tot Chagre te blijven/ dies beval hy 't Geschut van 't Kasteel aan Boord van zijn Schip te brengen/ de Wallen om ver te werpen/ de Timmeraadje te verbranden/ en alles dat ze konden te ruineeren. Dit ge-

De buyt word verdeeld.

Dog met veel misnoegen, aan alle kanten.

Morgan het misnoegen des Volks vrezende

gedaan zijnde/ begaf hy zig heymelijk aan Boord van zijn eygen Schip/ en zonder de minste kennisse aan zijn mede-makkers te geven/ stak hy in Zee/ wordende alleen door drie of vier Schepen uyt de heele Vloot gevolgd/ 't welk (zo als de Fransche zig altoos inbeelden) de zulke waren die nevens Capiteyn Morgan haar deel hadden gehad in het beste deel der buyt die ze in de verdeeling agter gehouden hadden. De Fransche zouden zig gaarne op Morgan en zijn gevolg willen gewroken hebben/ indien ze hun in Zee hadden komen t' ontmoeten; maar ze waren van alle noodzakelijkheden verstoken/ en hadden genoeg te doen om zo veel provisie by een te krijgen dat ze haar Reys na Jamaica konden goed maken/ nademaal hy haar van alles onvoorzien gelaten had. Gaat stil door.

XIX. HOOFDSTUK.

De Reyze van d' Autheur in zijn wederkeeringe na *Jamaica* langs de Kust van *Costa Rica*. En 't gene hem op die Reys meest merkwaardig ontmoet is.

CApiteyn Morgan had ons al t' zamen in zulk een elendige staat gelaten/ die ons levendig voor oogen stelde wat beloninge de Godloosheyd in 't eynde verdiend; waar door wy behoorden geleerd te hebben om onze daden in 't toekomende te verbeteren en ordentlijk aan te stellen. Wy waren in zulk een nood gebragt dat yder Compagnie/ zo Engelsche als Fransche, gedwongen zijnde haar zelfs te helpen/ zig van malkander moesten afscheyden/ en verscheyde Compagnien namen verscheyde Coursen in haar te rug reyze na Jamaica, om dies te beter de kost te zoeken. De party daar Ik onder behoorde/ stierde langs de Kust van Costa Rica, zo om mondkost te zoeken/ als mede om ons Schip in d' een of ander verzekerde plaats te brengen om schoon te maken/ alzo 't zelve zeer vuyl en onbekwaam tot zeylen was geworden. In korte dagen kwamen wy aan een Baay genaamd Boca del Toro, alwaar altijd een grote menigte Schildpadden/ die goed om t' eeten zijn/ gevonden worden. Ze heeft omtrent tien Mijlen in d' omtrek/ en word door vele kleyne Eylandjes omringt/ de Schepen konnen hier in veyligheyd leggen. Deze Eylandjes worden door een zoort van Indianen bewoond/ die noyt door de Spanjaards hebben konnen t' ondergebragt worden/ waarom ze dezelve Indios Bravos of Wilde Indianen noemen. Ze zijn in spraak zeer van malkander verschillende/ en dit is oorzaak dat ze geduurig tegens elkander Oorlogen. Aan d' Oostzijde van deze Baay zijn eenige Indianen, die eertijds veel handel met de Rovers dreven/ haar verscheyde zoorten van Dieren die ze geschoten of gejaagd hadden/ verkopende/ als mede alle zoorten van Vrugten/ die ze verruylden voor yzere instru- Eylanden door Wilde Indianen bewoond.

men-

menten die haar door de Rovers gebragt wierden / ook voor Coralen en andere snuysterling / die ze hoger agten als kostelijke Juweelen / welke by haar niet geagt of ook bekend zijn. Maar deze Negotie en de vriendschap tusschen hun nam haast een eynde / alzo de Rovers vele wreedheden tegens haar begingen; dodende de Mannen / en de Vrouwen weg nemende om ze te misbruyken.

Wy gingen aan Land om eenige mondkost te zoeken / alzo ons de nood zeer drong / maar we konden anders niet als eenige Crocodils Eyeren vinden / daar we ons mede moesten vergenoegen. Waar op we resolveerden weder t' zeyl te gaan en Oostwaard aan te stieren / dog ontmoetende drie Barken van ons eygen gezelschap / 't welk door Capiteyn Morgan was agtergelaten / die ons zeyden dat ze verder Oostwaard aan hadden geweest / maar dat ze niets tot verzadiging van haar grote honger hadden konnen vinden / en dat Morgan zelfs met zijn Volk tot zulk een uyterste gebragt waren dat ze haar met een zeer gering Rantzoen moesten te vreden houden / zo veranderden wy van Cours en gingen weder Westwaard aan / en vonden wel haast een grote menigte Schildpadden / meer als we van noden hadden om 'er onze Vaartuygen mede te Victualieeren. Zijnde hier door nu van genoegzame Victualie voorzien / zo gebrak ons anders niet als versch water / men kon wel waters genoeg op de nabuurige Eylanden bekomen / maar wy dorsten byna niet Landen uyt hoofde van de voorzeyde Vyandschap tusschen de Rovers en Indianen, maar alzo nood Wet breekt / zo waren wy genoodzaakt te doen zo als wy konden / en niet als wy wilden. Waar op wy ons al t' zamen te gelijk na een van d' Eylanden begaven / en zo dra wy geland waren / begaf zig d' eene party na 't Bosch om op d' Indianen te passen / terwijl d' andere party bezig was de Vaten met water te vullen. Wy hadden nog geen uur aan Land geweest / wanneer d' Indianen zeer schielijk voor den dag kwamen springen / en op ons af kwamen; een van ons Volk begon te roepen Wapen, Wapen. Waar op wy aanstonds het Roer in de hand namen en lustig onder haar vuur gaven; dit deed hun stil staan / en kort daar na zig op de vlugt begeven / en in 't Bosch haar te verbergen. Wy vervolgden haar / dog niet ver / alzo wy begeeriger waren om ons water in te nemen als eenig voordeel op onze Vyanden te behalen. Toe wy te rug kwamen / vonden wy twee Indianen dood op Strand leggen / een van dezelve scheen na zijn opschik wel een perzoon van aanzien onder hun geweest te zijn / want om zijn Lichaam had hy een Gordel zeer fraay en rijkelijk geweven / en om zijn Aanzigt droeg hy een Baard van Massif Goud; dat is te zeggen / een smalle Goude Plaat met twee strengen vastgemaakt hing hem over de Lippen en bedekte zijn Baard / of diende in plaats van dezelve. Zijn Wapenen waren gemaakt van stokken van Palmite Bomen zeer net gewerkt / aan 't eene end was een zoort van een Hoek vastgemaakt dewelke wel scheen door 't vyer gehard te zijn. Wy hadden gaarne met eenige dezer Indianen

Ontmoeten drie Barken van haar Makkers.

Worden door d' Indianen bevogten.

nen gesproken om te zien of wy de vriendschap en handel met haar niet weder konden hernieuwen/ maar het was onmogelijk door dien ze te wild en schuw voor ons waren; dies vulden wy onze Vaten met water en bragten ze aan Boord. De volgende nagt hoorden wy aan Land een groot geschreeuw onder d' Indianen, 't welk ons deed geloven dat ze meerder Volk tot haar hulp hadden bekomen/ of dat ze de dood van de voornoemde twee menschen beweenden. Deze Indianen komen nooyt op Zee/ bouwen ook geen Canoës of eenige andere Vaartuygen. Eyndelijk na dat wy zagen dat hier niet voor ons te doen viel/ besloten wy na Jamaica te Zeylen; wy Laveerden/ alzo de wind ons tegen liep/ tot voor de Rivier Chagre, alwaar wy een Schip in 't gezigt kregen dat op ons Jagt maakte/ wy waren in vrees dat het een Spaansch Schip was van Carthagena komende om het Kasteel van Chagre ('t welk nu door de Rovers verlaten was) weder in bezit te nemen en te herbouwen/ waarom wy alle Zeylen byzetteden en lieten het voor wind aflopen om t' ontvlugten; maar het Schip kloeker in 't Zeylen zijnde als wy/ haalde ons in 't kort in; doe zagen wy dat het een van onze Makkers was: haar voornemen was geweest om na Nombre de Dios te gaan/ en van daar na Carthagena om fortuyn te zoeken/ maar alzo de wind hun tegen was besloten ze in ons gezelschap te gaan na de Plaats van waar wy gekomen waren/ genaamd Boca del Toro.

Dit toeval en ontmoetinge zette in twee dagen onze voorgenomene Reys meerder te rug als wy in veertien dagen gewonnen hadden. Wy bleven evenwel maar eenige dagen in de voorzeyde Baay/ waar na wy ons na een Plaats begaven Boca del Dragon genaamd/ om aldaar eenige Levensmiddelen te zoeken/ voornamentlijk een zeker Dier te vangen/ by de Spanjaards Manentin, en by de Hollanders Zee-Koe genaamd/ nademaal het Hoofd/ Neus en Tanden die van een Koe zeer gelijk zijn. Dit Dier onthoud zig gemeenlijk in en onder 't water/ op eenige plaatzen daar de grond met een zeker zoort van Gras bewassen is. 't Heeft geen Ooren/ maar in deszelfs plaats twee gaten daar men kwalijk een pink zou konnen insteken/ aan de Hals zijn twee Vinnen/ onder welke twee Prammen zijn/ gelijk de Borsten van een Vrouw/ 't heeft een Huyd van couleur als de Barbarysche Honden/ dezelve is op de Rug wel anderhalf duym dik/ en wanneer ze gedroogt is/ is ze zo stijf als Walvischbeen en bekwaam om Wandelstokken van te maken/ onder de Buyk is de Huyd dunder; aan yder zijde heeft het sestien Ribben/ van binnen heeft het Long/ Lever en Gedarmte tot de Nieren toe gelijk een Koe. Ze vermengen zig Buyk tegens Buyk/ het Mannekén heeft een Pees gelijk een Bul/ en het Wijfje haar natuur gelijk een Koe omtrent een span breed onder de Navel; 't Wijfie draagt maar een Jong t' effens/ maar hoe lang ze draagt heb Ik niet konnen vernemen. Deze Dieren zijn zeer gauw van gehoor/ waar door de Visschers genoodzaakt zijn zekere korte riempjes te gebruyken/ door d' Indianen Pagayos, en by

Gaan na Boca del Dragon. Zee-Koe.

de Spanjaards Canelettes genaamd/ waar mede ze zonder het minste gerugt byna te maken konnen roeyen; ze spreken ook niet tegens malkander/ maar doen alleen tekens. Deze Manentins worden op dezelve wijze als de Schildpadden geharpoeneert/ maar de Harpoen verschild alleenig hier in/ dat deze aan 't end twee haken heeft en een weynig langer is. Deze Dieren zijn van twintig tot vier en twintig voeten lang/ het vleesch is goed om t' eeten/ zijnde van gedaante als Kalfs vleesch/ maar van smaak als Verkens vleesch/ 't heeft veel Vet of Reuzel 't welk de Rovers smelten/ in aarde Potten bewaren/ en in plaats van Oly gebruyken.

't Gebeurde op een zekere dag dat wy geen van deze Dieren hebbende konnen vangen/ eenige van ons Volk om te schieten en een andere party om te visschen uytgingen/ die een Canoe met vier Indianen ontdekten; deze hadden onze Vaartuygen zo dra niet in 't gezigt gekregen/ of ze roeyden met alle mogelijke spoed te rug en na Land toe/ willende met ons Rovers niets te doen hebben. Wy volgden haar na/ maar alzo ze veel snelder in 't lopen als wy waren/ zo ontvlugten ze Boschwaard in; ja dat meer is/ ze hadden haar Canoe op Strand getrokken en mede Boschwaard ingedragen als of ze van stroo was gemaakt geweest/ alhoewel dezelve over de twee duyzend pond woeg/ 't welk wy te weten kwamen door de Canoe zelf/ die wy naderhand vonden/ en daar wy genoeg mede te doen hadden/ hoewel wy elf in 't getal waren om ze weder in 't water te krijgen. Wy hadden een Lootsman by ons die meermalen in die Kwartieren geweest was/ deze Man verhaalde ons dat eenige Jaren te voren een Vloot der Rovers aan deze Plaats gekomen zijnde/ eenige Canoes na Land gevaren waren om Vogelen te schieten; terwijl ze hier mede bezig waren/ kwamen eenige Indianen voor den dag springen en overvielen eenige van 't Volk die tot bewaringe der Canoes gesteld waren/ dragende dezelve met grote gezwindheyd en eer ze door haar Makkers konden ontzet worden/ Boschwaard in. Des anderen daags ging d' Admiraal met vijf honderd Man aan Land om te zien of hy zijn Volk weder kon bekomen/ maar ze zagen zulk een groot getal Indianen op haar af komen dat ze genoodzaakt waren op 't spoedigste te retireeren; besluytende/ dat indien zodanig een magt als die was/ niets had konnen uytregten tot wederbekominge van haar Makkers/ wy ook daar niet langer behoorden te blijven. Dit wrogt in ons zo veel vrees dat wy ons door pakten/ de Canoe met ons nemende: waar in wy niet anders vonden als een Net/ en vier stokken van Palmhout gemaakt/ yder omtrent seven voeten lang/ aan 't eene eynde waren seven of agt Haken/ en aan 't ander eynde slegt en spits toelopende; wy oordeelden dat dit haar Wapenen moesten zijn. De Canoe was van Cederhout/ maar zeer plomp uytgehouwen/ 't welk ons deed geloven dat dat Volk geen ysere Instrumenten moesten hebben.

Grote sterkte der Indianen.

Van Boca del Dragon eyndelijk vertrekkende/ kwamen wy omtrent

een etmaal daar na aan een Plaats Rio de Zuera genaamd; alwaar wy eenige Huyzen vonden onder de Stad Carthagena behorende/ en door Spanjaards bewoond. En alzo wy geen Schildpadden nog deszelfs Eyeren hadden konnen vinden/ de vangst der Manentins ook heel sober zijnde uytgevallen/ zo dat wy haast stonden gebrek te lijden/ besloten wy deze Spanjaards een visite te geven/ maar zy hadden de beleeftheyd niet om ons in te wagten of t' ontfangen/ zijnde in 't tegendeel gevlugt met al dat ze hadden/ ons niet als de ledige Huyzen agter latende/ zo dat wy ons met een zekere Vrugt die aldaar wast/ en Plantanos genaamd word/ moesten behelpen; wy vulden onze Barken met deze Plantanos, en vervolgden onze Reys/ zeylende digt langs de Kust om te zien of wy een goede Bay konden vinden om ons Schip (dat nu zeer lek was/ zo dat wy gestadig nagt en dag gedwongen waren een deel Volk en al onze Slaven aan 't pompen te stellen) te Kielhalen. Deze Reys duurde omtrent veertien dagen/ in welke tijd wy in gestadige vrees waren van zinken; eyndelijk kwamen wy in een Bay genaamd de Bay van Bleekveld/ dus na een zekere Rover genoemd die hier gewoon was te komen. Terwijl d' eene party van ons Volk hier bezig was met Kielhalen en 't Schip te Calefateren/ ging ondertusschen d' andere party in 't Bosch om te schieten; wy vonden hier wilde Verkens die de Navel op de Rug hebben. Dog onze voornaamste bezigheyd bestond in Phaysanten en Apen te schieten/ onze arbeyd in 't schieten wierd ons door 't vermaak dat ons d' Apen aandeden genoeg vergolden/ wy moesten wel 15 â 16 schoten doen eer wy drie of vier van dezelve konden doden of bekomen/ zo aardig wisten ze (alhoewel zwaar gewond) onze handen t' ontvlugten. 't Was ook aardig te zien hoe de Wijfjes Apen haar Jongen even gelijk de Negerinnen haar Kinderen op de Rug droegen. Wanneer ymand onder de Bomen/ daar deze Dieren op zitten/ doorgaat/ zo zullen ze haar Drek hem op 't Hoofd en de Klederen werpen; wanneer het komt te gebeuren dat men onder een party komt te schieten/ en een der zelve te wonden/ zo zullen al d' andere by hem komen en haar Poten op de wonde leggen om daar door het bloeden te beletten/ ze zullen ook zekere Kruyden nemen/ die knauwen en dan op de wonde leggen. Al het welke my in grote verwondering bragt/ ziende die onredelijke Schepzelen zulke vreemde daden bedrijven/ die genoegzaam betuygden de Getrouwheyd en Liefde die ze elkander toedroegen.

Komen aan Rio de Zuera.

Op de negende dag na onze aankomste/ terwijl onze Slavinnen in haar gewoonlijke oeffeningen/ van Schotelen wasschen/ water halen en zo voorts bezig waren/ begon een van haar/ die een Troep Indianen in 't Bosch gezien had/ schielijk te roepen Indianen, Indianen. Wy liepen aanstonds na onze Wapenen en tot haar verlossing; dog in 't Bosch komende/ vonden wy daar geen Indianen; maar twee van onze Slavinnen op de plaats (met Pijlen doorschoten zijnde) dood leggen. In haar Lichamen staken zo veel Pijlen als of ze met een byzondere zorg daar

Twee Slavinnen worden door d' Indianen vermoord.

in gestoken waren / want een Pijl was anders genoeg om een mensch om 't Leven te brengen. Deze Pijlen waren alle van een rare gedaante / zijnde agt voeten lang en omtrent een duym dik / aan 't eene eynde was een Vuurſteen en een houte Haak met een streng aan 't Lichaam van de Pijl vast gebonden / aan 't ander eynde was een vierkant hout als een Kolier gemaakt / waar in eenige steentjes waren die / als men de Pijl roerde / eenig geluyd gaven; de Pijl zelf was rood van couleur / zeer blinkende en glad als of ze gepolijst was / ze waren alle zonder eenig yser werktuyg gemaakt / want al wat d' Indianen maken / word eerst met Vuur konstiglijk door haar gehard / en daar na met Vuursteenen gepolijst; wy waren van gevoelen dat dit Wapenen van haar Capiteynen waren. Deze Indianen zijn van een robuste gestalte / sterk / en gauw ter been. We zogten met grote naarstigheyd het Bosch door / maar konden geen voetstappen gewaar worden / ook zogten wy of ze ergens eenig Vaartuyg mogten verborgen hebben / maar niets vindende / keerden wy weder na onze Vaartuygen / en al ons goed geëmbarqueert hebbende / staken wy van Land / vrezende / indien ze ons daar mogten vinden / dat ze met al haar magt weerom mogten komen en ons overweldigen.

Gaan na Cabo Gratias á Dios, alwaar ze grote onderstand bekomen.

De grote vrees die wy (wegens de dood van onze voorzeyde twee Slavinnen) voor deze Indianen hadden opgevat / deed ons zo dra wy konden van hier vertrekken / Cours stellende na Cabo Gratios á Dios, alwaar wy eyndelijk hoopten Levensmiddelen te zullen vinden / want gemeenlijk komen hier veel Rovers / die met deze Indianen in alle vriendschap handelen. Aan deze Plaats gekomen zijnde / waren wy zeer verheugd / God Almagtig dankende / dat hy ons uyt zo veel gevaar verlost en tot deze Plaats gebragt had; alwaar wy Volk vonden die ons alle vriendschap bewezen / en ons van alle noodwendigheden voorzagen.

Kopen hier een Vrouw voor eenige snuystering.

't Is een gewoonte hier dat als 'er eenige Rovers aankomen / yder van hun de vryheyd heeft om voor een Mes / oude Bijl of Halmes een Indiaansche Vrouw voor zig zelf te kopen. Door dit Contract is de Vrouw verbonden om zo lang de Rover hier is / by hem te blijven / ze diend hem ondertusschen met allerhande spijze die het Land voortbrengt. De Rover heeft ook mede vryheyd als 't hem belieft te gaan Jagen / Visschen / of eenige andere tijdkorting by der hand te nemen / maar 't word hem niet toegelaten eenige Hostiliteyt of Roverye op d' Inwooners te plegen / nademaal d' Indianen van zelfs al 't gene hy begeerd of van noden heeft hem toebrengen.

Beschrijvinge dezer Indianen en haar manier van Leven.

Door deze geduurige verkeering dezer Indianen met de Rovers gebeurd het dikwils dat ze met hun in Zee gaan / en eenige Jaren by hun blijven eer ze weder t' huys komen: waar door veel Indianen Engelsch en Fransch konnen spreken / en eenige van de Rovers haar Indiaansche spraak. Nademaal ze zeer net met de Harpoenen konnen omgaan / zijn ze de Rovers zeer dienstig om haar Schepen met Manentins en Schildpad-

padden te Victualiseeren / want een dezer Indianen is alleen magtig genoeg om een Schip met honderd Man van genoegzame spijze te verzorgen. Wy hadden onder onze hoop twee Rovers die d' Indiaansche spraak vry wel spreken konden / door welkers hulp ik my van haar gewoontens en Levenswijze deed onderrigten / waar van ik een kort verhaal doen zal.

Dit Eyland heeft omtrent dertig Mijlen in d' omtrek / en word als een kleyn Gemeenebest / zonder Konink of Opper-Heer / bestierd. Ze onderhouden geen handel of eenige vriendschap met andere nabuurige Eylanden / en veel minder met de Spanjaards. Ze zijn in 't geheel maar een kleyne Natie / welkers getal niet boven de festien of seventien honderd Zielen komt te belopen. Ze hebben eenige weynige Neger Slaven onder hun / die na geledene Schipbreuk hier kwamen aanzwemmen; want deze Negers met een Schip na Tierra Firme gezonden zijnde om aldaar als Slaven verkogt te worden / liepen het Schip af / dodende de Capiteyn en Bootsvolk / voornemens zijnde weder na haar Land te keeren / maar geen kennisse van de Zeevaart hebbende / kwamen ze met haar Schip hier omtrent te Stranden. Alhoewel ze / gelijk gezegt is / maar een kleyne Natie uytmaken / zo zijn ze evenwel als in twee soorten verdeeld / van dewelke d' eene soort de grond bebouwen en Plantagien maken / maar d' andere soort is zo luy dat ze de moed niet hebben om Hutten / ik laat staan / Huyzen te bouwen. Ze onthouden haar gemeenlijk langs de Zeekant / lopende op en neer / zonder zo veel te weten of altoos zorge te dragen om haar Lichamen voor de Regen (die dikwils valt) te beschutten als alleen met eenige Palmite bladeren / deze leggen ze op haar Hoofden / en keeren dan haar met de Rug na de wind. Ze gebruyken geen andere kleding als een Gordel om haar middel vastgemaakt / waar mede ze haar Schamelheyd bedekken. Deze Gordels worden van basten van Bomen (die ze op steenen weten zagt te maken) gemaakt. Ze gebruyken dezelve ook om op te slapen / uytgenomen eenige weynige die ze van Catoen gemaakt hebben. Haar gewoonlijke Wapenen zijn anders niet als Azagayas of Werp-spietzen / die ze met yzere punten of Hayetanden beslaan en tot gebruyk bekwaam maken.

Ze weten eenigermaten dat 'er een God is / evenwel leven ze zonder eenige Godsdienst of aanbiddinge / en zo ver als ik heb konnen vernemen / zo geloven ze 'er ook niet in / of dienen de Duyvel / gelijk veel andere Americaansche Natien doen; ook worden ze van hem niet geplaagd gelijk hy andere Natien doet. Haar gewoonlijke spijze bestaat voor 't meerendeel in verscheyde soort van Vrugten / zulke als Bananas, Racoves, Ananas, Potatos, Cazave: ze hebben ook Crabben en eenige weynige Visch die ze in Zee met haar Pijlen schieten. Ze zijn redelijk wel ervaren in 't maken van zekere aangename en lekkere Dranken / de gemeenste onder dezelve word Achioc genaamd: deze Drank word van een zeker zaad van Palmiste Bomen gemaakt / die ze in heet water stampen /

pen/ en dan laten bezinken/ waar na ze het nat zagjes afgieten; deze Drank heeft een aangename smaak en is zeer voedzaam. Ze maken ook een Drank van Platanos, deze kneden ze met koud water/ doen ze dan in grote Calabassen, en laten het zo omtrent agt dagen staan/ gedurende welke tijd het werkt gelijk de Wijn: deze Drank word door haar uyt vermaak gedronken en als een groot Regaal gebruykt/ zo dat wanneer ze eenige Vrienden of Nabestaanden nodigen/ zy hun niet beter als met deze aangename Drank konnen onthalen. Ze bereyden nog verscheyde andere Dranken/ die wy om kortheyds wille zullen overslaan.

Ze zijn zeer onbedreven in 't bereyden van haar spijze; zo dat ze zelden d' een den ander niet Banquetten zullen onthalen/ maar als ze andere nodigen/ zo verzoeken ze hun alleenig om te komen en van haar Drank te drinken. Eer de genodigde perzonen aan haar Huyzen komen/ zo kammen die genen die hun verwagtende zijn eerst haar Hayr zeer net/ en bestrijken haar Aangezigt met Oly van Palm, gemengt met een zeker zwart verwsel/ waar door ze zeer leelijk 'er uyt zien. De Vrouwen besmeeren haar met een ander soort van goed/ 't welk haar zo rood doet zien als Carmozijn; dit zijn haar grootste pronkeryen en opschikkingen. Dit gedaan zijnde/ gaat hy die de Gasten verzogt heeft/ en neemt zijn Wapenen/ 't welk drie of vier Azagayas zijn/ waar mede hy zig uyt zijn Hut begeeft/ en omtrent drie of vier honderd treden ver gaat/ om de genodigde perzonen op te wagten en t' ontfangen. Zo dra als de Vrienden nu naby gekomen zijn/ valt hy op de grond en blijft zonder eenige beweging plak op zijn Aangezigt leggen als of hy dood was. Dan komen de genodigde Vrienden/ nemen hem op en zetten hem regt op zijn Voeten/ en gaan dan gezamentlijk na de Hut: daar gekomen zijnde/ gebruyken de Gasten dezelfde Ceremonie/ vallende op de grond/ even gelijk de Nodiger te voren gedaan heeft. Hy ligt ze dan een voor een op/ en geeft hun de hand/ brengt ze in zijn Hut en doet ze daar nederzitten. (De Vrouwen gebruyken by deze gelegentheyd weynig of geen plegtigheden.) Aldus in Huys gebragt zijnde/ word yder van hun een Calabas daar omtrent twee Mingelen nat in kan/ aangeboden; zijnde vol Achioc, (zijnde byna zo dik als kinder Pap) 't welk ze moeten uytslobberen. Wanneer de Calabassen ledig zijn/ komt de Meester van 't Huys en neemt met veel plegtigheden yder zijn Calabas af. Dit drinken tot hier toe word maar als de welkomst gerekend/ waar na ze van de Drank drinken daar ze op genodigd zijn. Daar na volgt het zingen/ danssen en het liefkozen der Vrouwen/ en ten teken van de liefde die ze de Vrouwen toedragen/ nemen ze zomtijds haar Pijlen en doorboren daar mede haar Teel-leden. Dit kon ik in 't eerst/ hoewel het my menigmaal verzekerd wierd/ niet geloven/ tot dat eyndelijk mijn eygen Oogen getuygen van deze en diergelijke Actien waren. Ze gebruyken deze Ceremonie van haar Teel-leden te doorboren niet alleen by deze gelegentheyd/ maar ook wanneer ze met liefde tegens een Vrouw ontsteken

steken zijn / om daar door de grootheyd van haar genegentheyd en standvastigheyd te kennen te geven.

Ze zullen geen Jonge Dogter zonder toestemminge van haar Ouders ten Huwelijk nemen. Indien ymand van hun genegen is een Vrouw te nemen / begeeft hy zig by des Dogters Vader / die hem op verscheyde punten (de Huyshouding betreffende) ondervraagt / welke gemeenlijk zijn of hy een Azagay maken kan / en of hy een Harpoen kan maken / of hy een Lijn kan drajen. Indien hy nu op alles tot genoegen des Vaders antwoord / zo roept de Vader dat de Dogter by hem zal komen en een Calabas vol Achioc mede brengen. Hier drinkt hy eerst van; dan geeft hy de Kop aan de Jonge Man; en die weder aan de Bruyd / die ze uytdrinkt / en hier mede is het Huwelijk gemaakt. Wanneer ymand een Calabas met Drank aangeboden word / moet hy die uytdrinken / maar in 't stuk van Huwelijken word het (gelijk reeds gezegt is) door haar driën geconsumeert / krijgende de Bruyd het grootste deel.

De Vrouwen zullen na het Baren geen Kraambed houden / nog de Mannen ook niet gelijk de Caribes doen. Maar zo dra de Vrouw verlost is / gaat-ze na de naastgelegene Rivier of Bron / alwaar ze het nieuwgeborene Schepzel wascht en in een van haar Gordels opwind: dit gedaan zijnde / gaat ze weer tot haar gewoonlijk werk. Wanneer de Man sterft / word hy door zijn Vrouw zelf begraven met al zijn Azagayas, Gordels en Oor-Juweelen; een geheel Jaar lang komt zy dagelijks aan 't Graf van haar overledene Man / hem eeten en drinken brengende / ze rekenen haar Jaren by de Maan / stellende vijftien Maan Maanden voor een Jaar.

Zommige Schrijvers van de Caribische Eylanden bevestigen / dat deze plegtigheyd van eeten aan de Doden te brengen algemeen onder hun is; en dat de Duyvel aan de Graven komt en het eeten en drinken weg haald. Maar ik weet het tegendeel / nademaal ik zelf menigmaal deze offerhanden heb weg gehaald en opgegeten; wetende dat de Vrugten in deze gelegentheyd gebruykt / de alderbeste zijn / en de Drank mede van de beste soort. Als de Weduwe dit Jaar ten eynde gebragt heeft / zo opend ze het Graf en neemt 'er al haar Mans beenderen uyt. Deze wascht ze heel schoon en laat ze in de Zon drogen: waar na ze die by malkanderen bind / en in een Cabala of Zakje doet / moetende dezelve dan nog een Jaar lang op haar Rug dragen by daag / en des nagts daar op slapen. Als die tijd om is / hangt ze dezelve aan de Post van haar eygen deur indien ze een Huys heeft / en indien niet / zo hangt ze die aan de deur van haar naaste Buur of Vriend.

De Weduwen mogen volgens haar gebruyk voor de tweedemaal niet trouwen eer deze twee voorzeyde Jaren verlopen zijn. De Mannen zijn niet verpligt omtrent haar Vrouwen diergelijke Ceremonien waar te nemen; maar indien een Rover een Indiaansche Vrouw getrouwd heeft / zo is ze verbonden in alles te doen als of hy een Indiaan was. De Ne-

gers op dit Eyland leven in allen deelen volgens de gewoonte van haar Land. Dit is het geen 't welk ik heb konnen vernemen terwijl ik daar geweest ben / nu zullen wy onze Reys verbolgen.

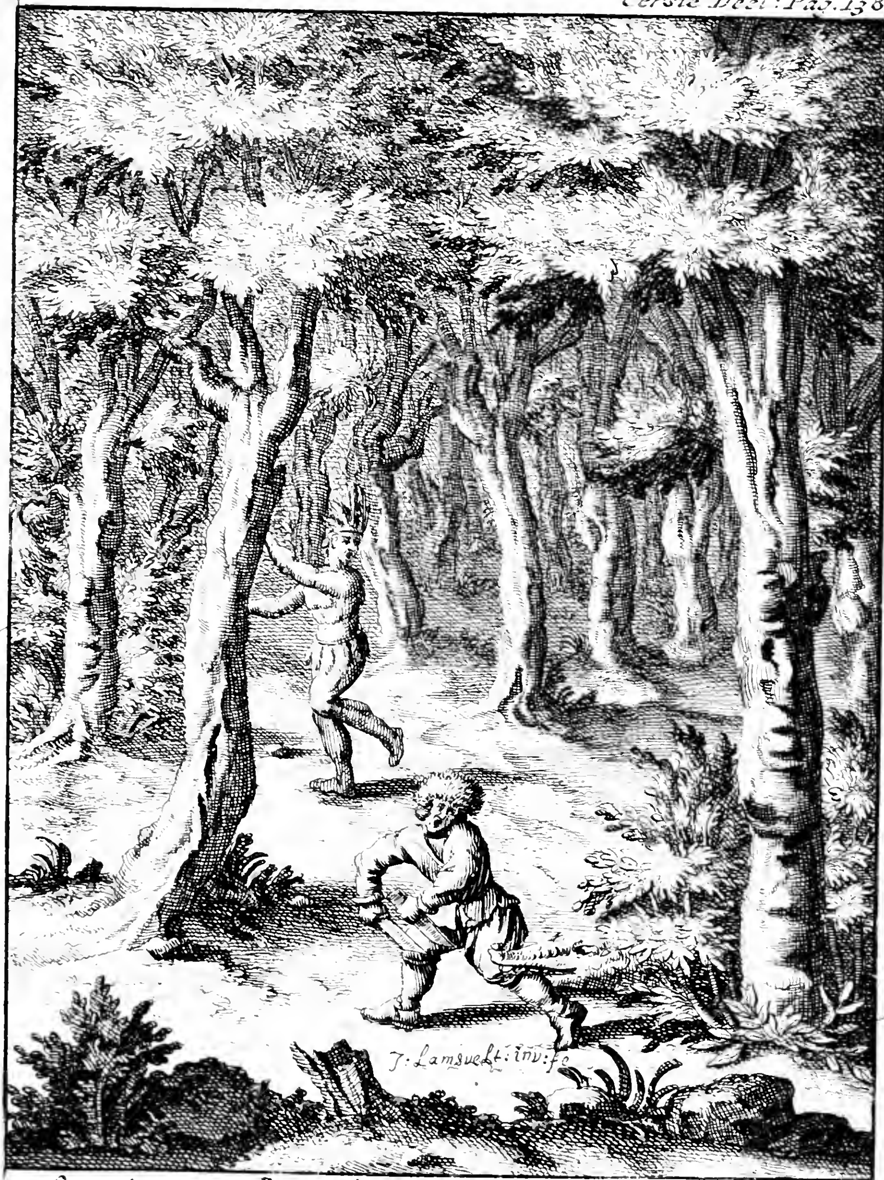
Na dat wy ons op dit Eyland genoegzaam ververscht / en zo veel ons mogelijk was van alles voorzien hadden / gingen wy wederom t' zeyl / Cours stellende na het Eyland de los Pinos, alwaar wy na veertien dagen Zeylens aankwamen / en gedwongen waren ons Vaartuyg te vermaken / 't welk zo lek was geworden dat men het niet meer boven water kon houden. Hier op verdeelden wy ons zelve als te voren / zommige om 't Schip te vermaken / en andere om te Visschen: hier in waren wy zo gelukkig dat we in de tijd van ses of seven uuren Visch genoeg hadden om duyzend menschen mede te spijzigen. Wy hadden eenige Indianen van Cabo Gratias á Dios by ons / die zeer gauw in 't Jagen en Visschen waren / door der zelver hulp doodeden en zouteden wy mede een groot getal wilde Koeyen / waar door wy onze hongerige Magen nu genoegzaam konden verzadigen / en ons Vaartuyg Victualieeren. (Deze Koeyen zijn eertijds door de Spanjaards op dit Eyland om te vermenigvuldigen gebragt.) Wy zouteden mede een groot getal Schildpadden in / die hier in grote veelheyd gevonden worden. Deze dingen deed ons d' elende die wy te voren hadden uytgestaan / geheel vergeten / en wy begonden nu malkanderen weder Broeder te noemen / welke naam altoos gebruykelijk onder ons was / maar in onze elende uyt gebruyk was geraakt.

Gaan na 't Eyland de los Pinos.

Terwijl wy hier lagen / leefden wy in alle weelde / zonder ymand te vrezen / want wy zouden de Spanjaards meer, als zy ons zoeken: alleenig waren wy genoodzaakt by nagt goede Wagt voor de Crocodillen (die hier in grote menigte zijn) te houden. Want als deze Dieren hongerig zijn / zullen ze een Man aanvallen en vernielen; gelijk als aan een van onze Makkers ten deele gebeurde / die met een Neger in 't Bosch gegaan zijnde een Crocodil aantrof / die met een ongelooffelijke vaardigheyd op hem aanviel / by 't Been vatte en hem onder voet haalde / terwijl de Neger zig ondertusschen op de vlugt begaf. Hy evenwel een sterk en moedig Man zijnde / trok zijn Mes 't geen hy by zig had / en na een gevaarlijk gevegt / doode de Crocodil: maar bleef met een / zo door vermoeytheyd van 't gevegt / als verlies van veel bloed / als dood op de plaats leggen; wordende door de Neger (die wederom gekomen was om te zien wat van hem was geworden) in die staat gevonden / die hem op zijn Rug nam en wel een Mijl ver tot aan de Zeekant droeg: alwaar wy hem in een Canoë leyden en aan Boord bragten. Na dit gebeurd was dorst niemand van ons zonder goed gezelschap zig niet in 't Bosch begeven; maar evenwel begeerig zijnde om wraak te nemen wegens het ongeval onze Makker overgekomen / gingen de volgende dag met Troepen door 't Bosch en vonden eenige Crocodillen, die wy dood sloegen. Deze Dieren kwamen alle nagten aan onze Schepen / slaande de Poten

Een Rover word door een Crocodil overvallen.

ten

Geregt van een Boccanier met een Crocodil.

ten op de Berkhouten om daar by op te klimmen. Op een nagt sloegen we een dezer Dieren met een yzere Haak van onderen in de Huyd / hy was zo stout dat in plaats van te vlugten en zig na beneden te begeven / hy op ons aankwam / zo dat wy hem met Roeboeten als anders moesten dood slaan.

Na dat wy hier eenige tijd gebleven en ons Schip weder vermaakt hadden / gingen wy na Jamaica t' zeyl / alwaar wy na een voorspoedige Reys gehad te hebben in weynig dagen aankwamen. Capiteyn Morgan was voor ons hier mede al aangekomen / maar had nog geen van zijn Makkers die hy agter gelaten had / gezien / en waren wy d' eerste die na hem tot Jamaica kwamen t' arriveeren. Hy was alsdoen bezig om Volk te werven en by een te vergaderen om na 't Eyland St. Catharina te zenden / 't welk hy voornemens was te Fortificeeren en tot een gemeene toevlugt-plaats der Rovers (gelijk reeds gezegt is) te houden. Maar dit zijn voornemen wierd korts daar na verhinderd / door de komste van een Oorlogschip uyt Engeland die ordre van de Konink van Groot Brittanien mede bragt / waar by de Gouverneur van Jamaica op ontboden wierd om zig aan 't Hof van Engeland te verantwoorden wegens het faborisceeren der Rovers in die Kwartieren tot groot nadeel der Onderzaten van de Konink van Spanje; het gezeyde Oorlogschip bragt mede een nieuwe Gouverneur van Jamaica in plaats der voorgaande. Deze Heer was zo dra niet in zijn ampt getreden / of zond verscheyde Schepen na alle Spaansche Havens / om de Spaansche Gouverneurs te verzekeren van de goede Correspondentie die de Konink van Engeland zijn Meester geresolveerd was in die Kwartieren met zijn Catholijke Majesteyt t' onderhouden. En dat hy van zijn Majesteyt en deszelfs geheyme Raad / scherp en uytdrukkelijk bevel had ontfangen om in 't toekomende niet toe te laten dat eenige Rover van Jamaica uyt zou gaan om de minste Hostiliteyt of Roverye op de Spaansche Natie / Landen / of ook op eenige andere Volkeren dier nabuurige Eylanden te plegen.

Komen tot Jamaica.

Deze orders over al verbreyd zijnde / zo begonnen de Rovers die nog in Zee waren hem te vrezen / en dorsten op 't gezeyde Eyland niet weder t' huys komen; maar bleven in Zee volherdende in 't plegen van alle Vyandlijkheden die ze konden. Dezelfde Rovers namen en plonderden een considerable Plaats op het Eyland Cuba gelegen / la Villa de los Cajos genaamd / alwaar ze allerhande zoorten van onmenschelijke en Barbarische wreedheden aanregteden. Maar de nieuwe Gouverneur van Jamaica kweet zig zo wel in zijn pligt / en volgens de orders die hy uyt Engeland ontfangen had / dat hy eenige der voornaamste Rovers in handen kreeg / die hy liet ophangen. Deze strengheyd deed d' andere Rovers / die nog buyten waren / op haar hoede zijn en na 't Eyland Tortuga vlugten om niet in zijn handen te vallen; hier verboegden ze zig by de Fransche Rovers die op dat Eyland wonen / in welkers gezelschap ze tot dezen huydigen dag haar nog onthouden.

XX. HOOFDSTUK.

Verhaal van de Schipbreuk door Monsieur *Bertrand d'Ogeron*, Gouverneur van *Tortuga*, omtrent d'Eylanden *Guadanillas* geleden. Hy en zijn gezelschap vervallen in handen der *Spanjaards*. Zijn list om zijn Leven te bergen. Zijn aanslag op *Puerto Rico* om zijn Volk te verlossen, 't welk hem mislukt.

NA de togt op Panama, hadden d'Inwoonders der Fransche Eylanden in America in 't Jaar 1673. (terwijl den Oorlog in Europa tusschen Vrankrijk en de Vereenigde Nederlanden zo heftig woede) een considerable Vloot by een vergaderd, om de Plaatzen de Vereenigde Nederlanden in West-Indiën behorende, te veroveren en ruïneeren. Ten dezen eynde had de Fransche Admiraal al de Rovers en Voluntairen die hy kon bewegen by een gebragt; en Monsieur d'Ogeron, Gouverneur van Tortuga, had een Oorlogschip doen bouwen, genaamd d'Ogeron, 't welk hy van alle Amminuntie wel deed voorzien en met vijf honderd Boecaniers bemannen, al t'zamen kloek en welbevaren Volk, op welk Schip hy zig in perzoon mede begaf. Haar eerste voornemen was om 't Eyland Curacao te veroveren, maar dit voornemen kwam door Schipbreuk te verijdelen.

Zo dra als alles gereed was ging d'Ogeron van Tortuga t'zeyl, om zig by de Vloot te vervoegen en haar genomene Resolutie in 't werk te stellen. Maar ten Zuyden van St. Juan de Puerto Rico gekomen zijnde, wierd hy zeer schielijk door een geweldige Storm overvallen, die zijn nieuw Fregat omtrent d'Eylanden Guadanillas tegens de Rotzen en aan spaanderen smeet, waar door hy gedwongen wierd zig met de Boot te salveeren en na Land te varen.

d'Ogeron lijd Schipbreuk.

Des anderen daags aan Land gekomen zijnde, wierden ze door de Spanjaards ontdekt, dewelke (haar voor Fransche Rovers nemende, die gekomen waren om het Eyland weder te plonderen, gelijk ze te voren gedaan hadden) het geheele Land in roere bragten, al haar magt by een trokken en op haar aan kwamen; d'Ogeron met zijn Volk niet in staat zijnde by gebrek van Wapenen om eenige tegenstand te doen, bad volgens gebruyk om kwartier. Maar de Spanjaards de schrikkelijke wreedheden door de Rovers op verscheyde tijden gepleegt, nog versch in gedagten hebbende, hadden geen medelijden met haar, maar haar toeduwende, Ha! gy diefsche Honden, hier is geen kwartier voor u; vielen ze met een grote woede op 'er aan en doden vele van hun. Eyndelijk bemer-

merkende dat ze de minste wederstand niet boden / nog ook geen Wapenen hadden om 'er te verdedigen / begonnen ze wat te bedaren / en namen de overige die nog in 't Leven gebleven waren / gevangen. Maar nog al gestadig vermoedende dat die ongelukkige menschen gekomen waren met voornemen om wederom het Eyland in te nemen en te verwoesten / zo bonden ze dezelve met touwen paar aan paar aan elkanderen vast en dreven ze door het Bosch heen in het open Veld. Tot dus ver gekomen zijnde / vroegen ze hun waar hun Opper-hoofd gebleven was: waar op ze eenparig (door Monsieur d' Ogeron daar toe verzogt zijnde) ten antwoord gaven / dat hy in de Schipbreuk verdronken was. Want Ogeron onbekend aan de Spanjaards zijnde / hield zig onder haar als een onnozele Gek / en wist zijn gedrag zo gelijk / en zijn gewaande gekheyd zo natuurlijk aan te stellen / dat de Spanjaards hem niet bonden gelijk ze zijn Volk gedaan hadden / maar lieten hem los lopen / om tot vermaak en tijdkortinge van de gemeene Soldaten te dienen / dewelke hem nu en dan een sneede Brood en andere spijze gaven / daar in 't tegendeel al d' andere gevangenen zo weynig kregen dat ze nauwelijks het Leven daar by konden behouden.

En word door de Spanjaards gevangen.

Veynst zig Gek.

Onder de Fransche Rovers was een Barbier / die eertijds een aanmerkelijke dienst aan de Spanjaards bewezen hebbende / door haar ontbonden en in vryheyd gesteld wierd / gaande vrypelijk op en neer / gelijk d' Ogeron mede deed. Aan deze Barbier gaf d' Ogeron zijn voornemen van te willen vlugten te kennen; 't welk ze beyden in 't werk stelden / begevende hun in 't Bosch / hopende daar 't een of 't ander te zullen vinden om een Vlot te maken en daar mede na d' een of andere Plaats over te steken / hoewel ze niets ter Wereld anders by haar hadden om 't een of ander Vaartuyg toe te rusten als een Hakmes. Na dat ze de geheele dag door 't Bosch gegaan hadden / kwamen ze tegens den avond tegens haar verwagting aan Strand / maar zonder iets te hebben om t' eeten / of een verzekerde plaats te weten om haar vermoeyde Leden te rust te leggen. Eyndelijk bemerkten ze digt aan Strand een grote menigte Visschen / by de Spanjaards Corlobados genaamd; deze Visschen komen gemeenlijk digt aan Strand om zekere kleyne Visjes daar ze op azen / te vervolgen. Van deze Visschen vongen ze zo veel als ze nodig hadden / en met het wrijven van twee houtjes sterk tegens een kregen ze vuur / waar mede ze kolen maakten om ze te braden. De volgende dag trokken ze te werk om Hout te hakken en een Vlot te maken / om daar mede na 't Eyland St. Cruz, 't welk onder de Fransche behoord / over te varen.

En begeeft zig op de vlugt.

Terwijl ze hier mede bezig waren / ontdekten ze van verre een Canoe die regt op de plaats / daar zy waren / aankwam. Hier door bevreest zijnde dat ze mogten gevonden en door de Spanjaards weder gevangen genomen worden / weken ze in 't Bosch tot dat ze konden onderscheyden wat Volk in de Canoe was. Eyndelijk bemerkende dat 'er niet meer

Zien een Canoe, die ze overvallen.

als twee Man / 't geen wel Visschers schenen / in waren / besloten ze haar Leven te wagen / en zig Meester van de Canoe te maken. Korts daar na bemerkten ze dat een van deze twee menschen / zijnde een Mulato of Halfslag, zijn Calabas op de Rug hing en na een bygelegene Bron ging om versch water te halen; d' ander / dat een Spanjaard was / bleef by de Canoe hem inwagten. Zy hun verdeeld en van malkanderen afgescheyden zijnde / vielen op de Mulato eerst aan / en kloof den hem met het Halmes de Kop. De Spanjaard begaf zig op dit gerugt na de Canoe, meenende t' ontvlugten / maar ze zaten hem te kort op de Hielen en sloegen hem dood. Dit gedaan zijnde / haalden ze 't Lichaam van de Mulato 't welk ze by 't ander in de Canoe wierpen / om ze alle beyde t' Zeewaard in te brengen en de Visschen ten proy te geven / en door dit middel deze daad voor altoos voor de Spanjaards te heelen. Na dat ze zo veel versch water hadden ingenomen als ze konden / gingen ze van daar t' zeyl; die dag zeylden ze langs de Kust van Puerto Rico tot aan Cabo Roxo. Van daar staken ze over na Hispaniola, alwaar ze haar Makkers en gezelschap konden vinden. De stroom en winden waren haar zo gunstig / dat ze in korte dagen aan 't gezeyde Eyland kwamen / aan een Plaats genaamd Samana, alwaar ze een party van haar Volk vonden.

En waar mede ze tot Samana aankomen.

d' Ogeron vergaderd een Vloot om zijn Volk te verlossen.

d' Ogeron tot Samana aan Land getreden zijnde / beval de Barbier zo veel Volk als hy in die Kwartieren kon bekomen te werven / terwijl hy zelf vertrok om te zien hoe 't met de zaken op Tortuga stond: alwaar gekomen zijnde / deed hy zijn uyterste best om Schepen en Volk by een te krijgen / om daar mede na St. Jan de Puerto Rico te gaan / en zijn Volk 't welk hy (gelijk gezegt is) aldaar in een zeer elendige staat gelaten had / te verlossen. In korte tijd had hy een goed getal Schepen en Volk by een vergaderd / waar mede hy van Tortuga t' zeyl ging na Hispaniola, om aldaar 't Volk dat door de Barbier geworven was / in te nemen. Wanneer hy nu al het Volk aan Boord had / deed hy hun de volgende aanspraak: Gy lieden hebt zekerlijk alle van deze togt grote buyt en Rijkdommen te verwagten, laat daarom alle vreze en bloohertigheyd door u lieden aan een zijde worden gesteld, en in 't tegendeel uwe Herten met moed en dapperheyd vervuld worden. En dus doende zult gy u zelven verzadigen met dat gene, 't welk de blote hoop u tegenwoordig belooft. Yder van hun steunde zeer op de beloften van d' Ogeron, en deze zijn woorden baarden grote vreugd in haar gemoed; 't welk d' Ogeron ziende ging blymoedig t' zeyl / Cours stellende na Puerto Rico. In 't gezigt van 't Land gekomen zijnde / gebruykten ze niet anders als d' Onderzeylen / op dat ze niet (eer dat ze aan de Plaats gekomen waren daar ze voornemens waren te Landen) door de Spanjaards mogten ontdekt worden.

De Spanjaards zijn

Niet tegenstaande deze voorzorge waren de Spanjaards van haar komst verwittigd / en hadden haar tot tegenstand bereyd / ook eenige Troepen

Ruyters langs de Strand om haar 't Landen te beletten. d' Ogeron dit ziende beval de Schepen digt onder de Wal te lopen / doe begon hy luſtig vuur te geven en dwong daar door de Ruyterye zig in 't Boſch te retireeren / hier lagen veel Compagnien Voetvolk plat op de grond verborgen. De Rovers / ziende de Ruytery geweken / Landen op haar gemak: en byna geen kwaad vrezende ter plaatze daar ze wiſten dat de Ruytery geen dienſt doen konden / trokken Boſchwaard in / maar zo haaſt waren ze in de Hinderlage niet vervallen / of de Spanjaards (over end ſpringende) vielen zo dapper op 'er aan dat ze ze in korte tijd in wanorder bragten / en haar dwongen zo als ze beſt konden zig met de vlugt in 'er Schepen te bergen / latende veel doden op de plaats leggen.

van zijn voornemen bewuſt.

Hy Land zijn Volk.

Word geſlagen.

En bergd zig met de vlugt.

d' Ogeron, hoewel hy dit gevaar mede ontkomen was / had liever in 't gevegt geſneuveld / als de ſchande te lijden / welke het kwade gevolg van deze onderneming hem op zijn agtbaarheyd ſcheen te zullen brengen; behalven dat die genen die hy ondernomen had te verloſſen / hier door in groter elende ſtonden te geraken; hy moeſt evenwel onverrigter zake vertrekken. De Spanjaards bleven zo lang aan Strand tot dat de Vloot uyt 't gezigt was / ondertuſſchen hielpen ze de gekwetſten voort aan kant / en ſneden de dode Lichamen Neus en Ooren af / om die aan de vorige gevangenen te vertonen.

Na dat de Vloot vertrokken was ſtaken de Spanjaards Vreugde-vuuren aan / en bedreven grote blijdſchap over deze overwinninge / maar de Franſche gevangenen wierden harder als te voren gehandeld. Van haar elende en harde handel / is de Heer Jacob Binkes (doenmaals Bevelhebber over eenige Oorlogſchepen ten dienſte der Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden) een goed Oog-getuige geweeſt / die om ververſchinge daar gekomen zijnde / zulk een medelijden met deze elendige menſchen kreeg / dat hy vijf of ſes van hun ſteelsgewijs weg nam en op zijn Schip verborg; 't welk de Spanjaards maar dies te meer verbitterden: want korts daar na zonden ze de reſt der gevangenen na de Hoofd-Stad van het Eyland om aan de Fortificatien t' arbeyden. En doe dit werk gedaan was / wierden ze door de Gouverneur na d' Havana gezonden / alwaar ze mede gebruykt wierden om die Stad te verſterken. Hier moeſten ze by daag werken / en 's nagts wierden ze in de gevankenis opgeſloten / op dat ze niet iets kwaads tegens de Stad mogten brouwen; want ze waren bevreeſt dat ze de Stad mogten verſpieden / en daar na als ze by haar Volk gekomen waren / dezelve t' eeniger tijd overvallen: van 't welke de Spanjaards menigmaal proeven gehad hebben.

Daar na wierden ze in verſcheyde reyzen als 'er Schepen van Nova Hiſpanien aangekomen waren / na Europa gevoerd en tot Cadix aan Land gezet. Maar niet tegenſtaande deze zorgvuldigheyd der Spanjaards om dit Volk te verſpreyden en van een te ſcheyden / zo kwamen ze evenwel korts daar na byna alle in Vrankrijk weder by een / en beſloten met d' eerſte gelegentheyd weder na Tortuga te keeren; ten dezen eynde ſton-

den

den ze malkanderen getrouwelijk by / zo dat in korten tijd het grootste gedeelte weder op Tortuga kwamen nestelen. Alhier rustedén ze weder een Nieuwe Vloot toe (om haar geledene rampen op de Spanjaards te wreken) onder het beleyd van eene Monsieur Maintenon, een Franschman. Met deze Vloot kwamen ze aan 't Eyland de la Trinidad, tusschen het Eyland Tabago en de Kust van Paria gelegen. Dit Eyland plonderden ze en brandschatten het daar na op honderd duyzend stukken van agten. Van daar vertrokken ze met voornemen om de Stad Caracas (schuyn tegen over het Eyland Curacao gelegen) in te nemen en te plonderen.

Eynde van 't Eerste Deel.

HISTO-

HISTORIE Der AMERICAANSCHE BOECANIERS.

II. DEEL.

I. HOOFDSTUK.

De Capiteynen *Coxon*, *Sawkins*, *Sharp*, en anderen gaan met een Vloot na *Darien*. Haar voornemen om in die Gewesten te Roven en te plonderen, 't getal van haar Schepen, en haar magt te Water en te Lande.

An een Plaats genaamd Boca del Toro was d' algemeene verzamel-plaats der Vloot / die onlangs voor de tweede maal Puerto Velo ingenomen en geplonderd had; die Rijke Plaats nog eens te voren ingenomen zijnde onder het beleyd van Henry Morgan (als in 't Eerste Deel verhaald is.) Hier lagen twee andere Schepen; het eene behorende aan Capiteyn Peter Harris, en 't andere aan Capiteyn Richard Sawkins, twee Engelsche Zee-Rovers. Alhier kregen wy tijdinge dat 'er tusschen de Spanjaards en d' Indianen van Darien, die gemeenlijk tegens malkander Oorlog voeren / een Vrede getreffen was. Als mede dat ze t' zederd het sluyten van de Vrede zeer getrouw hadden betoond te zijn aan Capiteyn Bournano, een Fransch Bevelhebber / in een aanslag op een Plaats genaamd Chepo, digt aan de Zuyd-Zee gelegen. Dat d' Indianen hem verder beloofd hadden te zullen geleyden na een grote en rijke Plaats genaamd Tocamora, waar op Capiteyn Bournano hun beloofd had binnen de tijd van drie Maanden met meerder Schepen en Volk weder te zullen komen. Dit deed ons met malkanderen overeenkomen om na de gezeyde Plaats toe te gaan / ten dien eynde begaven wy ons na eenige Inhammen onder de Kust (by de Spanjaards Cuevas genaamd) om al- Haar Rendezvous.

daar onze Schepen te Kielhalen en te Calefateren. Na dat wy onze Schepen wederom klaar hadden/ kwamen wy weder by een aan een Eyland by ons de Water-Kay genaamd/ en bevonden ons sterk te zijn als volgd:

Capiteyn *Coxon* voerende een Schip met	8 Stukken en	97 Man.	
Capiteyn *Harris* - - - - - - - -	25 - - - -	107	
Capiteyn *Bournano* - - - - - - - -	6 - - - -	86	
Capiteyn *Sawkins* - - - - - - - -	1 - - - -	35	
Capiteyn *Sharp* - - - - - - - -	2 - - - -	40	
Capiteyn *Kook* - - - - - - - -	0 - - - -	43	
Capiteyn *Aleston* - - - - - - - -	0 - - - -	24	
Capiteyn *Row* - - - - - - - -	0 - - - -	25	
Capiteyn *Macket* - - - - - - - -	0 - - - -	20	

Gaan t' zeyl en komen aan de Zamblas.

Op den drie en twintigsten van Lentemaand des Jaars 1680. gingen wy van hier t' zeyl/ en deden in onze weg d' Eylanden genaamd Zamblas aan. Deze Eylanden strekken zig agt Mijlen in de lengte uyt/ en leggen veertien Mijlen Westwaard van de Rivier van Darien. Terwijl wy hier ten Anker lagen/ kwamen veel Indianen zo Mannen als Vrouwen om ons te bezoeken: sommige bragten Plantanos, andere wederom andere Vrugten/ die ze met ons verruylden voor Coralen/ Naalden/ Messen en diergelijke kleynigheden/ maar 't liefst dat ze hebben/ zijn Bijlen en Hakmessen om Bomen mede te vellen. De Mannen gaan hier naakt/ hebbende alleenig een scherpe en holle tip van Goud/ Zilver of Bast van Bomen gemaakt/ in dewelke ze haar heymelijke leden steken/ en die ze met een streng om 'er middel vast maken. Ze dragen tot cieraad in haar Neuzen een Goude of Zilvere Plaat als een halve Maan gemaakt; die ze/ wanneer ze drinken/ met d' eene hand ophouden/ terwijl ze met d' andere hand de Kop opligten. De Mannen beschilderen hun zomtijds met zwarte streken/ en de Vrouwen met rode. De Vrouwen dragen een redelijke dikke ring van Goud of Zilver in haar Neuzen/ en dekken haar alleenig met een Sprey. Ze zijn in 't algemeen wel gemaakt: en heb ik 'er eenige onder haar gezien die frayer als de frayste in Europa waren/ en welkers hayr witter was als 't fijnste en witste Vlas. Men zegt van haar dat ze beter by donker konnen zien als by 't ligt.

Veranderen van voornemen.

Deze Indianen hadden geen behagen in ons voornemen om na Tocamora te gaan/ en ontraden het ons/ met verzekering dat ons de marsch daar na toe te moeyelijk zou vallen/ alzo de weg zeer Bergagtig en onbewoond was/ en uytnemend zwaar zou vallen om onderweeg ergens Eetwaren voor ons Volk te bekomen. Daar beneven boden ze ons aan om ons zonder ontdekt te worden te geleyden tot op weynig uuren van Panama, indien wy genegentheyd hadden om daar na toe te gaan; alwaar we

we wisten dat we niet missen zouden een goede Reys te doen. Op deze en andere redenen die ze ons voorhielden, besloten we de togt op Tocamora te laten varen, en die van Panama by der hand te nemen. Na dat dit besluyt genomen was, scheyden de Schepen van Capiteyn Bournano en Capiteyn Row, zijnde al t' zamen Fransche, van ons af, zijnde ongenegen om na Panama te gaan, en verklaarden haar zelfs eenparig, tegens een lange marsch by Land: zo lieten wy haar aan de Zemblas. Van hier geleyden ons een Indiaansch Capiteyn, genaamd Andreas, na een ander Eyland, by d' Engelsche genaamd het Gouden Eyland, leggende eenigzints Westelijk van de grote Rivier van Darien; alwaar wy in alles seven Zeylen zijnde, op den derden van Grasmaand des Jaars 1680. kwamen t' arriveeren.

d' Indianen alhier, gaven ons kennisse van een Plaats genaamd Santa Maria; leggende aan een grote Rivier van dezelfde naam, dewelke by de Golf van St. Michiel in de Zuyd-Zee loopt. Dat in deze Plaats vier honderd Soldaten in Guarnizoen lagen; en dat veel Goud 't welk uyt het Gebergte daar omtrent vergaderd wierd, van daar na Panama wierd gevoerd. Dat in geval wy daar geen genoegzame buyt zouden vinden, van daar ter Zee na Panama konden varen, alwaar wy niet ligtelijk in ons voornemen van buyt te bejagen zouden konnen missen. Deze beweegredenen der Indianen gelijkten ons zo wel, dat wy op den vijfden van Grasmaand drie honderd en een en dertig Man deden Landen, latende Capiteyn Aleston en Macket met eenig Bootsvolk tot bewaringe der Schepen in ons afwezen.

Dit Volk 't welk geland was, hadden yder drie of vier Koeken (by de Engelsche Dough-boys genaamd) voor haar mondkost; en wat de drank aanbelangde, de Rivieren beschaften haar dezelve genoeg. We wierden in verscheyde Troepen verdeeld, en op de volgende wijze onderscheyden: Eerstelijk Capiteyn Bartholomew Sharp met zijn Compagnie had een rood Vaandel met een bos groene en witte Linten. De tweede Compagnie geleyd door Capiteyn Richard Sawkins voerde een rood Vaandel met geele Strepen. De derde en vierde Compagnie, welke geleyd wierden door Capiteyn Peter Harris, hadden twee groene Vaandels. De vijfde en sesde, onder dewelke eenige van Aleston en Mackets Volk waren, maakten mede twee verdeelingen of Compagnyen uyt, wordende geleyd door Capiteyn John Coxon, en hadden yder een rood Vaandel. De sevende, wordende geleyd door Capiteyn Edmond Kook, voerden een rood Vaandel met geele Strepen, en een Hand met een Zwaard voor zijn Devis. Alle of de meeste van hun waren gewapend met een Vuur-Roer, Pistolen en een Houwer.

II. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* marcheeren na de Stad *Santa Maria* met voornemen om dezelve te veroveren. d' *Indiaansche* Konink van *Darien* komt hun te gemoet. Moeijelijkheden dezer marsch.

Trekken na Santa Maria

NA dat wy op de Kust van Darien geland, en in Compagnyen verdeeld waren, als hier boven gezegt is, begonden wy onze marsch na Santa Maria, d' Indianen ons in dit onbekende Landschap voor Gidzen dienende. We trokken in 't eerst langs de kant van een Bosch, en doen over een Inham van byna een Mijl in de lengte, waar na wy twee Mijlen ver door een Boschagtige Valeye gingen, alwaar wy hier en daar een oude Plantagie zagen, en hadden een goede weg om door te gaan; vervolgens kwamen we aan de kant van een Rivier dewelke op vele plaatzen droog was, alwaar wy eenige Hutten opregteden om in te vernagten.

Alhier vervoegde zig een andere Indiaan by ons, genaamd Antonio, dewelke was een voornaam Bevelhebber, en in der daad ook een Man van goede hoedanigheden. Deze Indiaansche Bevelhebber moedigde ons magtig aan om de Reys na Santa Maria voort te zetten, en beloofde onze Leydsman te willen zijn; zeggende dat hy aanstonds gaarn met ons wilde gegaan hebben, maar dat zijn Kind heel ziek lag: dog dat hy wel verzekerd was dat het de volgende dag sterven zou; en dan wilde hy ons zekerlijk volgen en inhalen. Daar beneven verzegt hy ons dat wy niet in het gras zouden nederleggen, uyt vreeze van de monstreuse Adders die haar gemeenlijk in deze plaatzen onthouden. Wy braken eenige van de steenen die in de Rivier lagen, aan stukken, en vonden 'er veel sprenkelen Gouds in blinken; deze steenen worden met een sterke Vloed van de naastgelegene Bergen afgedreven. Deze dag begaven 'er vier van ons Volk door vermoeydheyd weder na de Schepen, zo dat wy in alles nu drie honderd seven en twintig Man sterk waren, met ses Indianen om ons te geleyden. Deze nagt vielen 'er verscheyde Regenbuyen.

Vier uyt de hare keeren te rug.

De volgende dag trokken we over een zeer steyle Berg, en aan d' andere zijde aan de voet van dezelve, bleven we rusten aan den Oever van een Rivier, die (zo als Capiteyn Andreas ons zeyde) in de Zuyd-Zee loopt, zijnde dezelfde Rivier aan dewelke de Stad Santa Maria gelegen was. Van hier vervolgden we onze marsch tot op de middag, wanneer wy een andere Berg, veel hoger als de voorgaande, moesten opklimmen. Hier waren wy dikwils en op vele plaatzen in groot gevaar, want de Berg was zo steyl en het pad zo eng dat 'er maar een

Man

Man te gelijk door op kon klimmen. Tegens den avond kwamen wy aan d' andere zijde van de Berg en vernagten aan de kant van dezelfde Rivier / hebbende na onze rekening die dag omtrent agtien Mijlen weegs gevorderd. Deze nagt viel 'er weder eenige Regen.

De volgende morgen / zijnde den sevenden van Grasmaand / vervolgden wy onze Reys / gaande geduurig langs de voorzeyde Rivier / die wy byna yder halve Mijl dwers moesten overtrekken / gaande zomtijds tot de knyen en zomtijds tot de middel door 't water en een zeer sterke loop. Tegens de middag kwamen wy aan een Plaats alwaar we eenige Indiaansche Huyzen vonden / die zeer groot en net waren / de zijden waren van Palmite Bomen opgebouwd / en het dak van wilde Rottingen / overdekt met Palmite Royal, maar veel zinlijker als onze Huyzen op Jamaica. Ze hadden veel Affschutzels of Vertrekken by de grond / maar geen boven om met trappen op te klimmen. Ter dezer plaats waren vier Huyzen omtrent een steen worp van den anderen gelegen / en voor yder van dezelve een lange Wandel-Laan. Omtrent een halve Mijl van deze plaats woond de Konink / of opperste Bevelhebber van deze Indianen van Darien, dewelke ons met zijn Koningin en Familie kwam bezoeken in Koninklijk gewaad: zijn Kroon was gemaakt van smal wit Ried / zeer konstig gevlogten / en van binnen gevoerd met roode Zijde / rondsom het midden was een dunne Goude Plaat omtrent twee duymen breed / en agter vastgemaakt / in dewelke twee of drie Struys-veders staken. Om deze Plaat was een Snoer van Goude Coralen / dewelke groter waren als gemeene Erwten; en onder welke de roode Voering van de Kroon kon gezien worden. In zijn Neus had hy een goude Plaat in de form van een halve Maan; en in yder Oor een grote Goude Ring byna vier duymen in zijn Diameter / met een ronde dunne Goude Plaat van dezelfde breete / waar in een rond gaatje was door welke ze in de Ring hing. Hy had een dunne witte Catoene Rok aan die hem tot over de Kuyten hing / waar aan rondsom een Franje hing omtrent drie duymen breed; zo dat wy uyt hoofde van de lengte der Rok niet als zijn blote Enckels zien konden. In zijn hand had hy een lange glinsterende Lans die zo scherp als een Mes was. Hy had drie Zonen by hem / die yder een witte Rok aan en haar Speeren in de hand hadden / staande bloots hoofds by hem; gelijk als nog agt of negen Perzonen van zijn gevolg mede deden. Zijn Koningin droeg een roode Sprey dewelke om haar middel toegebonden was / en nog een andere die haar los over 't Hoofd en Schouderen hing / ze had een kleyn Kind in haar Armen / en twee Dogters die by haar stonden die beyde Huwbaar waren / en haar Aanzigt byna geheel met roode streken of strepen bedekt hadden / om haar Hals en Armen waren ze beladen met snoeren van kleyne Coralen van verscheyde coleuren. Deze Indiaansche Vrouwen van de Provintie van Darien zijn in 't algemeen zeer wakker / aardig en blygeestig; dog evenwel zeer geschikt / en zorgvuldig in de tegenwoordigheyd van haar

Komen by eenige Indiaansche Huyzen.

De Konink van Darien komt haar bezoeken.

Zijn opschik.

Mannen/ wiens jalousye zy zeer vrezen. We maakten met deze Indianen een Ruylebuyt/ voor Messen/ Spelden/ Naalden en diergelijke snuystering; maar in onze handel met haar vonden wy ze zeer slim en doortrapt. We bleven hier de tijd van een dag stil leggen/ en verkozen ondertusschen Capiteyn Sawkins om de verloren hoop te lijden/ gevende hem ten dien eynde de keur van tagtentig Man. De Konink stierden ons yder drie Plantanos met Suyker Rieden om aan te zuygen tot een present; maar doe dit op was moesten wy wederom aan 't verruylen/ of van honger sterven; want de Konink zelf ontzag zig niet om zijn Plantanos met ons te verhandelen. Deze zoort van Vrugten worden eerst tot Pap gemaakt/ dan tusschen twee bladen van dezelfde Boom gelegt/ en zo met water genuttigd; welke toebereydinge zy Miscelaw noemen.

Den negenden van Grasmaand vervolgden we onze marsch langs den Oever van de bovengemelde Rivier/ vindende in onze weg hier en daar een Huys. d' Eygenaars van de Huyzen stonden gemeenlijk in de deur en gaven yder van ons in 't voorbygaan of een rijpe Plantanos of een zoete Cazavie wortel. Sommige van hun wilden ons getal opnemen/ werpende een Koorn-graantje ergens in/ voor yder Man die voorby trok; want ze weten geen groter getal als twintig op te tellen. Die nagt kwamen we aan drie grote Indiaansche Huyzen/ alwaar wy onze verblijfplaats namen/ het weer was de geheele nagt klaar en helder.

De volgende dag begaven 'er Capiteyn Sharp, Coxon en Kook met omtrent t' seventig Man in veertien Canoes op de Rivier/ om de stroom af te glijden/ ik was mede onder dit getal; en wy hadden in ons gezelschap onze Indiaansche Capiteyn Andreas, van wien hier boven gewag is gemaakt; behalven dat we in yder Canoe nog twee Indianen hadden om ons de Rivier af te stieren. Maar waren wy vermoeyd door 't reyzen over Land/ 't is zeker dat wy nu in onze Canoes in nog veel erger staat waren; want ter distantie van byna yder steen worp waren we gedwongen uyt onze Vaartuygen te stappen en dezelve over de Sandplaten of Rotzen te halen: dan weder over Bomen die dwars in de Rivier lagen en dezelve gestopt hadden/ waar door ze onze doorvaart verhinderden; ja zelfs verscheyde reyzen over de punten van 't Land. Die nagt rigteden wy ons aan de Oever der Riviere Hutten op om in te schuylen/ en onze vermoeyde leden tot de volgende morgen uyt te rusten.

Op den elfden vervolgden we onze Reys de geheele dag lang/ met dezelfde arbeyd en moeyten als de dag te voren. In de nagt kwam 'er een Tijger die ons eenige tijd bleef staan aankijken/ maar we dorsten geen vuur op hem geven/ uyt vreze van door 't geluyd onzer Snaphanen ontdekt te zullen worden: want de Spanjaards waren/ zo ons gezegt wierd/ niet ver van deze plaats.

Maar de volgende dag was onze arbeyd en zorg eerder verdubbeld als verminderd; niet alleen om de moeyelijkheden van de weg die onlijdelijk waren/ maar voornamentlijk over 't afwezen van 't gros van ons

Volk/

Volk / van wien wy daags te voren waren afgeraakt. Want nu geen tijding van hun horende / wierden wy over d' Indianen en haar raad zeer ergwanig / vrezende dat het voornemen van dit Volk was om onze magt eerst te verdeelen en daar na ons aan onze onverzoenlijke Vyanden / de Spanjaards, te verraden. Die nagt namen wy weder onze nagtrust in Hutten /, als hier boven gemeld is.

Des anderen daags / zijnde Dingsdag / vervolgden wy onze Reys na beneden / en kwamen aan een punt Lands alwaar een andere arm zig met deze Rivier vereenigd. Hier / na we verstonden / was de gewoonlijke verzamel-plaats der Indianen van Darien, wanneer ze voorgenomen hebben in een Lichaam op te trekken / en tegen haar oude Vyanden de Spanjaards t' Oorlogen. Hier hielden we halte / wagtende na de rest van onze magt en Volk: want de Indianen hadden nu ymand van de hare uytgezonden om ze op te zoeken / zijnde zelfs nu niet weynig bekommerd over onze misnoeging en ergwaan. In de namiddag kwamen onze Makkers na ons toe / en waren hooglijk verblijd om ons te zien / ziende niet minder voor ons bezorgd geweest als wy voor haar waren. We bleven en rusten hier deze nagt / met voornemen om onze Wapenen klaar te maken / dewelke wy nu / zo ons gezegt wierd / haast van doen zouden hebben.

Des anderen daags morgens met het aanbreken van de dag vertrokken we van hier / zijnde deze dag de laatste van onze marsch / we hadden agt en t' sestig Canoes by ons / en waren met ons drie honderd en seven en twintig Man (Engelsche) sterk / en vijftig Indianen die ons tot Gidzen dienden. Tot de bovengemelde punt hadden ons d' Indianen met lange stokken bestuurd; maar nu maakten we ons Riemen om mede te roeyen / waar mede wy alle mogelijke haast maakten / onderwegen ontmoeteden we twee of drie Indiaansche Canoes dewelke met Plantanos geladen waren. Omtrent ter middernagt arriveerden en Landen we omtrent een halve Mijl van de Stad Santa Maria, daar we 't op gemunt hadden / de plaats daar wy Landen was zodanig modderig dat we genoodzaakt waren om 'er onze Riemen eerst op te leggen / en vervolgens ons by de takken der Bomen vast te houden om 'er niet hals over kop in te zinken; daar na waren we gedwongen onze weg door 't Bosch te nemen / alwaar wy onze nagtrust namen / uyt vreze van door de Vyand / die wy nu zo naby waren / ontdekt te worden. Ze komen digt aan Santa Maria.

III. HOOFD-

III. HOOFDSTUK.

Ze nemen de Stad *Santa Maria* in, zonder verlies van Volk, maar bekomen weynig buyt. Beſchrijvinge van de Plaats. Ze beſluyten om na de Stad *Panama* te gaan.

DE volgende morgen / zijnde Donderdag de vijftiende van Graſmaand / met het aanbreken van de dag hoorden we een kleyn Stuk Geſchut in de Stad loſſen / en korts daar aan een Trommel / ſlaande een Travailler. Hier door geraakten we uyt de ſlaap / en yder zijn Wapenen opgevat hebbende / ſtelden we ons in order en marcheerden na de Stad. Zo dra waren we uyt het Boſch niet in 't open Veld gekomen / of wierden door de Spanjaards ontdekt / die al eenige tijd te voren van onze komſte kenniſſe gekregen hadden / en bereyd waren om ons t' ontfangen / hebbende alreede al haar ſchatten van Goud en Zilver na Panama gezonden. Ze liepen aanſtonds na een groot Palizada Fort / van 't welke yder Paal twaalf voeten hoog was / van waar ze luſtig vuur op ons begonden te geven; maar onze voorhoede rukten 'er op aan / en drie of vier Palizadas om ver geſmeten hebbende / drongen in 't Fort en geraakten 'er Meeſter van; aan onze zijde hadden wy maar twee gekwetſten en geen doden / hoewel binnen de Plaats twee honderd en t' ſeſtig Mannen waren / behalven welk getal gezegt wierd nog twee honderd andere afwezig te zijn / om in de nabuurige Goud-Mijnen te werken / of eerder om het Goud weg te brengen 't welk alreede in de Stad was. Deze Goude ſchat word door een andere arm van deze Rivier in de Stad gebragt / van de nabuurige Gebergten / alwaar geloofd word de Rijkſte Mijnen van Indiën, of ten minſten van al deze gedeeltens des Weſterſchen Werelds te zijn. Van de Spanjaards waren 'er in de Storm ſes en twintig gedood en ſeſtien gekwetſt; maar haar Gouverneur / haar Prieſters / en al of meeſt haar perzonen van aanzien hadden haar met de vlugt geſalveerd.

Ze beſtormen het Fort. 't Welk ze veroveren.

Na dat wy 't Fort ingenomen hadden / zo waren wy in geen andere gedagten of we zouden 'er een aanmerkelijke Stad by gevonden hebben / maar 't zelve viel niet weynig tegens onze gedagten uyt / doen wy niet als eenige wilde Huyzen zagen van Rotting gemaakt / alzo deze Plaats maar diende voor het Guarnizoen 't welk hier gelegt word om d' Indianen (die een doodlijke haat tegens de Spanjaards dragen en menigmaal rebelleeren) in toom te houden. Maar hoe ſlegt de Plaats was / ons geluk was nog veel ſlegter; want we kwamen alleenig drie dagen te laat / anders hadden we omtrent drie honderd ponden Goud gekregen / 't welk

Beſchrijvinge der Stad Santa Maria.

nu

nu door een Bark na Panama gevoerd was/ welke Bark twee of driemaal 's Jaars van daar afgezonden word om het Goud/ dat uyt het Gebergte tot Santa Maria gebragt word/ af te halen. Zo dra als we de Plaats genomen hadden/ kwamen d' Indianen, die onder ons gezelschap behoorden en ons door Gidzen gediend hadden/ in de Stad, want doe ze het gerugt van 't Geschut gehoord hadden/ waren ze zo verlegen geweest dat ze de Palizados niet hadden derven naderen/ maar hadden haar zelfs in een kleyne kuyl zo wel verborgen gehouden dat de Kogels/ terwijl wy vogten/ haar over 't hoofd gevlogen waren.

Verlossen des Koninks Dogter.

Hier vonden en verlosten we d' oudste Dogter van de Konink van Darien, (van wien hier boven is gewag gemaakt) die zo 't scheen door een van de Soldaten van 't Guarnizoen met geweld uyt haar Vaders Huys was weg genomen/ en zwanger by hem was. Na het gevegt wierden 'er door d' Indianen nog veel meer Spanjaards om hals gebragt als 'er in de Storm gesneuveld waren/ want ze namen ze in de nabygelegene Bosschen waar/ alwaar ze ze met haar Spietzen doorliepen. Maar zo dra als wy deze haar wreedheyd vernamen/ lieten we niet een Spanjaard meer uyt het Fort gaan/ alwaar wy ze alle gevangen hielden. Capiteyn Sawkins begaf zig met een party van tien Man in een Canoe om de Rivier af te varen/ en zo 't mogelijk was de Vlugtelingen/ die de voornaamste van de Stad en 't Guarnizoen waren/ t' agterhalen. En alzo wy nu in onze grote verwagting van hier een grote buyt te zullen vinden t' eenemaal bedrogen waren/ zo waren wy ongenegen om zo ver voor niet/ of met leege handen te rug te komen/ te meer nademaal wy wisten wat grote Rijkdommen hier niet ver van daan te vinden waren; waar op we besloten na Panama te gaan/ wel verzekerd zijnde dat indien we deze Plaats konden veroveren/ wy aldaar Schatten genoeg zouden vinden om onze honger na Goud en Zilver genoegzaam te verzadigen. Die Stad het Pakhuys zijnde van al het Goud/ Zilver en de Juweelen/ dewelke uyt de Mijnen van geheel Potosi en Peru gegraven worden. Ten dezen eynde/ en om eenige uyt onze Compagnie te behagen/ verkozen wy Capiteyn Coxon tot onze Generaal of algemeen Bevelhebber. Voor ons vertrek zonden we de weynige buyt die we bekomen hadden/ met eenige gevangenen/ onder het geleyde van twaalf Man van ons Volk/ na de Schepen te rug.

Aldus maakten wy ons gereed om die gevaarlijke aanslag op Panama in 't werk te stellen. Maar d' Indianen die ons geleyd hadden/ eenige Messen/ Scharen/ Hakmessen/ Bijlen/ Naalden en Coralen van ons reeds bekomen hebbende/ wilden niet langer by ons blijven/ maar keerden alle of altoos de meeste van hun na haar Huys. Dog de Konink zelf/ Capiteyn Andreas, Capiteyn Antonio, des Koninks Zoon (by de Spanjaards genaamd Bonete de Oro, of Konink Goude Kap) als mede zijn Neef/ wilden ons niet verlaten/ maar besloten met ons na Panama te gaan/ uyt een begeerte die ze hadden om die Stad veroverd en ge-

plonderd te zien; ja de Koninh beloofde indien 't nodig was om met vijftig duyzend Man zig by ons te verboegen. Behalven welke belofte hadden wy nog een andere zeer aanmerkelijke aanmoediging om deze Reys t' ondernemen; want de Spanjaard die des Koninks Dogter (als reeds gezegt is) met geweld geschaakt had/ vrezende dat wy hem ter genade der Indianen zouden laten/ daar hy niet veel goeds van te verwagten had/ nademaal ze zo wreedelijk tegen de rest van zijn Makkers haar betoond hadden: had om zijn leven te behouden/ aan ons beloofd dat hy ons niet alleen in de Stad zou weten te helpen/ maar zelfs tot voor de deur van de Gouverneur van Panama 's Bedkamer/ en dat wy Meester van hem en de geheele Stad zouden zijn/ eer wy door de Spanjaards ontdekt konden worden.

IV. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* verlaten de Stad *Santa Maria*, met voornemen om de Stad *Panama* in te nemen. Uytnemende moeyelijkheden en gevaren dezer Reys.

Haar vertrek van Santa Maria.

NA dat wy alleen de tijd van twee dagen Meester van de Stad Santa Maria geweest waren/ vertrokken we van daar op Zaturdag den seventienden van Grasmaand des Jaars 1680. Wy begaven ons alle in vijf en dertig Canoes en een Piragua die wy hier genomen hadden/ dewelke voor de Stad ten Anker lag. Dus zeylden/ of eerder roeyden we de Rivier af. Onze gevangenen/ de Spanjaards, baden zeer ernstig dat het haar mogt toegelaten worden om met ons te gaan/ en daar niet ter genade van d' Indianen gelaten te worden/ die haar geen barmhertigheyd bewijzen zouden/ en wiens wreedheden zy ten uytersten vreesden. Maar we hadden zo veel te doen als we konden om voor ons zelfs een genoegzaam getal Vaartuygen te vinden/ alzo d' Indianen die ons verlaten hadden/ zo veel Canoes, ten deele met toestemming/ en ten deele diefagtig met haar genomen hadden. Ze wisten evenwel korts daar na nog eenige oude Canoes te vinden/ en door dit middel zo wel voor haar leven te zorgen/ dat ze met ons gingen. Voor ons vertrek verbranden we het Fort/ de Kerk en de Stad/ ten verzoeke van de Koninh/ die zeer tegens dezelve verstoord en ingenomen was.

Ongeval de Schrijver overkomen.

Onder deze Canoes was het mijn ongeluk/ om 'er een te hebben dewelke zeer zwaar en gevolgelijk ook zeer traag was/ waar door wy een weynig ten agteren raakten/ en ik had niet meer als vier Man by my in de Canoe; en alzo de Eb verscheyde zandige ondieptens veroorzaakten/ en wy niet ter degen wisten wat Cours wy houden moesten/ zo hadden we 't ongeluk om boven de twee Mijlen ver in een ondiepte te stuu-

stuuren/ eer we onze misslag gewaar wierden. Hier op waren we genoodzaakt te blijven leggen om na de Vloed te wagten; want met zulk een zwaar Vaartuyg tegens Ty op te roeijen was t' eenemaal onmogelijk. Zo dra de Vloed inkwam roeyden we weder weg om onze Reys te verborderen/ en maakten alle mogelijke haast; dog al onze pogingen waren te vergeefs/ want we konden onze Makkers nog vinden/ nog inhalen. Dus omtrent ten tien uuren in de nagt wederom leeg water zijnde/ staken we een Riem in de Rivier daar we onze Canoe aan vast maakten/ en gingen doe by beurten slapen/ maar het deed de geheele nagt niet als regenen/ waar door wy tot op de huyd toe nat wierden.

Maar de volgende morgen met het aanbreken van de dag roeyden we weder de Rivier af als te voren om ons Volk in te halen/ en na dat wy nog omtrent twee Mijlen voortgeroeyd hadden/ waren we zo gelukkig om ze t' agterhalen; want ze hadden die nagt in een Indiaansche Hut of Embarcadero gelegen/ en tot die tijd bezig geweest om water in te nemen. Doe wy te dezer plaats gekomen waren/ zeyden ze ons dat wy niet vergeten moesten om onze Vaten aldaar met water te vullen/ want dat we anders in de tijd van ses dagen geen water zouden konnen bekomen. Hier op gingen we met ons drijven omtrent een kwartier Mijls van d' Embarcadero, na een kleyn staand water om onze Calabazas te vullen/ makende alle mogelijke haast om te rug na onze Canoe te komen: maar doe wy te rug gekomen waren/ vonden we niet een van ons Volk/ zy zijnde alle vertrokken/ en alreede uyt ons gezigt. Zodanig is de gewoonte van dit zoort van menschen/ dat ze 'er in 't minst niet na vragen wien ze van haar gezelschap komen te verliezen of agter te laten. Hier door waren we nu meer bekommerd als te voren/ vrezende dat we weder in dezelfde ongevallen zouden raken/ daar we eerst even uytgekomen waren. Hier op roeyden we haar na/ zo veel in ons vermogen was/ maar alles was te vergeefs; want in de mond der Rivier zijn zulk een groot getal grote en kleyne Eylanden dat het ons/ die hier t' eenemaal onbekend waren/ niet moeyelijk viel om 'er in verloren te raken; des niet tegenstaande vonden wy eyndelijk/ hoewel met veel moeyte en arbeyd/ de mond der Rivier/ dewelke door de Spanjaards Boca Chica, of de Kleyne Mond genaamd word. Maar tot ons ongeluk begon de Vloed in te vallen/ en de stroom met zulk een geweld tegens ons aan te lopen/ dat alhoewel we niet boven een steen worp van de gezeyde mond (die hier niet boven een Mijl wijd is) af waren/ wy evenwel door geenerhande middel konden nader komen. Dies waren we genoodzaakt na Land te varen/ 't geen wy ook vervolgens deden/ om na 't hoogste water te wagten. We haalden onze Canoe zo digt aan Land als we konden/ en na dat wy'er uytgestapt waren maakten we ons touw aan een Boom vast/ dewelke (alzo 't hier byna vier vadem diep vloeyd) byna t' eenemaal onder water stond.

Zo dra als het Ty veranderde/ roeyden we weder van hier na een

Eyland omtrent anderhalf Mijl van de mond der Rivier in de Golf van St. Michiel gelegen. Hier begon 't 'er bang met ons uyt te zien/ want alzo onze Canoe byna twintig voet lang/ en op zijn breedst nog geen anderhalf voet wijd was/ zo dat men maar even plaats had om 'er in te konnen zitten/ zo waren wy op de minste slag van 't water 't welk tegen de zijde van onze Canoe aansloeg/ in gevaar van overstelpt te worden. We kwamen evenwel aan 't voorzeyde Eyland t' arriveeren/ alwaar we onze nagtrust voor die nagt hielden/ maar de droevigste nagt die ik tot die tijd toe in mijn gansche leven beproeft heb; want het regende de geheele nagt zonder ophouden/ zo dat wy van 't hoofd tot de voeten nat waren en niet een droge draad aan ons Lijf hadden/ ook konden we door de kragt van de Regen 't minste vuur niet aanhouden om ons te drogen of te warmen. Aan d' andere kant waren wy zeer bezorgd/ ons ziende van de rest van ons gezelschap afgescheyden/ en t' eenemaal van alle menschelijke troost beroofd: want aan d' eene zijde wierden wy door een grote Zee/ en aan d' andere zijde door de grote magt onzer Vyanden/ de Spanjaards, omringd; ondertusschen zaten we in een Eyerschaal/ om zo te spreken/ in plaats van een Schip/ zonder zo veel als een weynig klederen te hebben om ons tegens de strengheyd van 't weer te beschermen/ want ter dier tijd had geen van ons een Schoe aan zijn voeten. Ook zogten we over al om te zien of we water konden bekomen/ maar konden het nergens vinden.

V. HOOFDSTUK.

De Reys-beschrijver lijd Schipbreuk, word door de *Spanjaards* gevangen, en door een vreemd Toeval wonderbaarlijk verlost.

Op Maandag den negentienden van Grasmaand/ haalden wy onze Canoe weder in 't water/ en zo nat en koud als wy waren/ van 't voorzeyde Eyland vertrekkende/ roeyden we na Puenta de San Lorenzo. In onze weg ontmoeteden wy verscheyde Eylanden/ die daar omtrent verspreyd lagen. Hier kwam het 'er weder met ons op aan/ want met zulk een lomp en kleyn Vaartuyg in 't ruyme zop zijnde/ had een Man/ ja somtijds wel twee genoeg te doen om het water/ 't welk van alle kanten in onze Canoe kwam/ uyt te hozen. Na dat wy nu een tijd lang met deze ongemakken getobt hadden en digt aan een dezer Eylanden waren gekomen/ zo komt 'er een Zee die de Canoe 't onderste boven slaat; maar nademaal wy al t' zamen konden zwemmen/ zo geraakten we wel haast aan Land/ en onze Canoe kwam mede agter ons aantuymelen. Onze Wapenen waren van binnen in de Canoe

noe vast gebonden / en onze Snaphanen / Cardoesdozen en Kruydhoorns met gewast Leer wel bewaard: maar al ons brood en versch water t' eenemaal bedorven.

Na dat onze Canoe door de kragt der Baren aan Land gesmeten was / zo was ons eerste werk om 'er onze Wapenen uyt te nemen / en weder klaar te maken. Dit hadden wy nauwlijks gedaan / of we zagen een andere Canoe een weynig van ons / tusschen een groot getal Klippen daar dit Eyland mede omringd is / het zelfde ongeluk overkomen. De perzonen die Schipbreuk leden / bevonden we ses Spanjaards te zijn van 't Guarnizoen van Santa Maria, die een oude Canoe gevonden hebbende / ons nagevolgd waren om de wreedheyd der Indianen t' ontvlugten. Ze kwamen aanstonds na ons toe / en maakten ons vuur / waar op we onze spijze braden en t' zamen in vriendschap opaten; maar we hadden groot gebrek van water / en wisten niet waar wy ieds bekomen konden. Onze Canoe was door de Golven geheel op Strand geworpen / zo dat we buyten vrees waren dat ze mogt aan stukken gesmeten worden; maar die waar in de Spanjaards gekomen waren oud en rank zijnde / wierd tusschen de Rotzen aan duyzend stukken vermorseld.

Mijn gezelschap wilden nu niet verder voort / maar weerom keeren / en eerder onder d' Indianen blijven wonen / indien ze de Schepen die we in de Noord-Zee agtergelaten hadden / niet weder konden bereyken; maar met veel moeyten bewoog ik haar ten minsten nog een dag langer verder op te gaan / en indien wy ons Volk de volgende dag niet zouden komen te vinden / beloofde ik hun alles te doen dat ze begeerden. Dus bragten we twee of drie uuren van de dag door om onze zaken t' overleggen / maar zonden met een een Man uyt om wagt te houden en aan alle kanten uyt te zien / uyt vreze van eenige overval der Indianen of andere Vyanden. Omtrent de tijd dat we in onze raad-vergadering tot een besluyt gekomen waren / verspiede onze Schildwagt een Indiaan, die / zo dra hy ons gezien had / in 't Bosch liep. Ik zond aanstonds twee van mijn gezelschap hem agter na / die hem agterhaalden en bevonden een van onze vriendlijke Indianen te zijn. Hy bragt hun aan een plaats niet ver daar van daan gelegen / alwaar nog seven andere van zijn gezelschap waren / met een grote Canoe die ze mede gebragt hadden. Ze kwamen ter plaatze daar ik met de rest van 't gezelschap was / en schenen verblijd te zijn om ons hier t' ontmoeten. Ik vroeg hun by tekens waar ons ander Volk was / waar op ze my te kennen gaven / dat indien wy met haar in 'er Canoe, die veel groter als d' onze was / wilden gaan / zo zouden wy 'er de volgende morgen bykomen. Deze tijding / als ligtelijk kan gedagt worden / deed ons het Hert niet weynig verheugen.

Aanstonds na deze vriendelijke nodiging vroegen ze ons wie die andere ses Mannen waren die ze in ons gezelschap zagen / want ze konden ligtelijk bespeuren dat we al t' zamen niet van een en dezelfde Landaard

 waren;

waren; we zeyden haar het waren Wankers, 't welk de naam is die ze gemeenlijk aan de Spanjaards geven. Haar tweede vraag was of ze ze zouden om hals brengen? Maar ik gaf 'er ten antwoord dat ik in geenerley wijze daar toe verstaan zou; met welk antwoord zy voor die tijd te vreden schenen. Maar korts daar na/ dat ik mijn rug keerde/ zo had mijn gezelschap/ meenende daar door d' Indianen te verpligten/ hun toegeknikt dat ze de Spanjaards doden zouden. Deze arme menschen het gevaar bemerkende dat haar over 't hoofd hing/ begonden deerlijk te roepen en te kermen/ waar op ik my omkeerde en nog even tijds genoeg kwam om 'er by 't leven te behouden/ maar ik was met een gedwongen om 'er mijn stem te geven dat ze 'er een van de ses tot een Slaaf zouden mogen houden. Hier op gaf ik de Canoe daar ik mede gekomen was aan de vijf overige Spanjaards, en beval hun dat ze 'er deur zouden pakken/ uyt vreze dat deze wrede Indianen haar woord niet mogten houden/ en zy het zelfde gevaar mogten lopen 't welk ze eerst zo even ontkomen waren.

Nu God dank in 't gezelschap der Indianen zijnde/ geraakten we in een grote Canoe, die beter twintig Man zou konnen voeren als d' onze/ die wy gehad hadden/ vijf; ook hadden d' Indianen een zeer goed Zeyl tot dezelve weten te bekomen; zo dat wy/ hebbende een frissche koelte/ van hier t' zeyl gingen en schoon weg spoeyden/ tot onze oneyndige vreugde/ ziende ons zelfs nu zo wel gehandeld/ en zo gelukkig van d' ellenden/ die wy zo korts geleden hadden/ verlost. Tegens den avond regende het eenige uuren na een zeer sterk/ en de nagt was zeer donker/ omtrent ten negen uuren in den avond zagen wy tegens ons over op 't vaste Land twee vuuren; dezelve wierden zo haast van d' Indianen niet gezien/ of ze begonden van vreugde te schreeuwen/ roepende Capiteyn Antonio, Capiteyn Andreas! zijnde de namen van haar Bevelhebbers; en tot bevestiging dat ze verzekerd waren dat die vuuren door haar gezelschap waren aangestoken/ zo maakten ze alle mogelijke spoed om 'er na toe te varen. Maar zo dra was onze Canoe niet tusschen de Barning digt aan Strand gekomen/ of daar kwamen uyt het Bosch over de festig Spanjaards, met Knuppels en diergelijk geweer gewapend/ voor den dag springen/ en aan weerkanten onze Canoe vast houdende/ haalden ze dezelve heel uyt het water op Strand/ en namen op 't onverwagtst ons met ons vijven gevangen; want d' Indianen waren zo dra ze onraad bemerkten over Boord gesprongen/ en met 'er haast Boschwaard ingevlugt. Mijn gezellen bleven verbaast staan kijken/ ik vatte nog mijn Roer/ denkende nog eenige tegenstand te doen/ maar alles was te vergeefs/ want ze hielden my met haar vier of vijven vast/ en beletten my daar door eenige daadlijkheyd te bedrijven; ik vroeg 'er aanstonds of eenige van hun Fransch of Engelsch konden spreken: maar ze gaven ten antwoord van neen. Hier op sprak ik tegens eenige van hun die 't verstonden in 't Latijn, zo goed als ik konde/ en kwam daar door evenwel

by

by trappen haar gelegentheyd te verstaan. Het waren Spanjaards die door onze Engelsche party alhier aan Land gezet waren / uyt vreze dat indien ze 'er nader aan Panama mogten brengen / eenige van hun mogten komen t' ontvlugten en onze marsch na die Stad ontdekken. Ze bragten my vervolgens in een kleyne Hut die ze van takken van Bomen opgerigt hadden / en bedreven daar grote vreugde dat ze ons gevangen gekregen hadden; alreede in haar gedagten voornemende om ons op de strengste wijze te handelen / voor dat wy in die Kwartieren gekomen waren / en voornamentlijk dat we haar Stad van Santa Maria ingenomen / geplonderd en verbrand hadden. Maar terwijl de Capiteyn dier Spanjaards bezig was met my t' ondervragen / zo komt een van die Spanjaards in / die ik op 't voorgenoemde Eyland in 't leven behouden en met mijn Canoe weg gezonden had; verhalende hoe vriendelijk ik tegens hem en zijn mede-makkers was geweest / met haar tegens de wreedheyd der Indianen te beschermen en in 't leven te behouden.

Na dat de Capiteyn hem met aandagt aangehoord had / stond hy aanstonds van zijn Stoel op / en omhelsde my / zeggende dat wy Engelschen vriendlijke Vyanden en goed Volk waren / maar dat d' Indianen Schelmen en een verraderschе Natie waren. Daar beneven verzogt hy my by hem neer te zitten / en van zodanige spijze te nuttigen als door ons gezelschap aan hun / doe ze van Land gingen / gelaten was. Doe zeyde hy my / dat hy voor de vriendschap die ik aan zijn Landslieden bewezen had / ons het leven en onze vryheyd schonk / 't welk hy zekerlijk ons anderzints zou benomen hebben. En hoewel hy in 't eerst niet wel kon besluyten om d' Indianen in 't leven te sparen / zo pardonneerde hy ze evenwel om mijnent wil en stond toe dat ik ze (indien ik ze vinden kon) met my nemen mogt. Daar en boven beval hy my de Canoe weer na my te nemen en in Gods naam te vertrekken / zeggende dat hy ons wenschte zo gelukkig te mogen zijn / als wy edelmoedig waren. Hier op nam ik van hem oorlof / hoewel hy my zeer vriendelijk nodigde om die nagt by hem te blijven. Ik zogt over al en vond eyndelijk mijn Indianen, dewelke haar uyt vreze in 't Kreupelbosch verborgen hadden. Na dat ik haar gevonden had / leyde my de Capiteyn met grote beleefthеyd na de Canoe, en na dat mijn gezellen en d' Indianen na my 'er mede ingetreden waren / zo (gelijk ze ons eerst op Strand getrokken hadden) duwden ze ons weder in Zee. De geheele nagt / gelijk reeds gezegt is / regende het heel hard / en wy dorsten ons nergens weer aan Land begeven / nademaal het over al (gelijk de Zeeluyden het noemen) een Ysere Kust was.

De volgende morgen gekomen zijnde / zeylden en roeyden we tot omtrent ten tien uuren / wanneer wy een Canoe ontdekten die met alle mogelijke spoed op ons af kwam. Doe ze nader kwam / zagen we dat het een van onze eygen Canoes en Volk was / die onze Canoe voor een Spaansche Periagua genomen hebbende / in der ijl na ons toe gekomen waren

om

om ons te bevegten. Wy waren zeer verheugd in haar t' ontmoeten/ en ze geleyden ons aanstonds na de rest van ons gezelschap/ die dies tijds uyt een diepe Bay kwamen dewelke agter een hoge Rots leyde/ alwaar ze die nagt en de volgende morgen ten Anker gelegen hadden. Wy waren al t' zamen verblijd den een den ander weer te zien/ nademaal ze my met mijn gezellen reeds voor verloren geschat hadden.

VI. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vervolgen haar Reys, tot dat ze in 't gezigt der Stad *Panama* komen. Ze bekomen onderweeg verscheyden Barken en Gevangenen. Worden door de *Spanjaards* ontdekt. Ze belasten d' *Indianen* om de Gevangenen te doden.

Ze komen aan Farol de Plantanos.

NA dat wy nu weder by een gekomen waren/ begaven we ons gezamentlijk na een Eyland/ omtrent seven Mijlen van de voornoemde Bay gelegen. Op 't hoogste gedeelte van dit Eyland houden de Spanjaards een Wagt of Kijkuyt uyt vreze voor de Rovers of andere Vyanden. Tegens den avond kwamen wy aan 't Eyland/ en na dat wy geland waren/ klommen we by een zekere steylte op/ en kwamen aan een kleyne Hut/ alwaar de Wagter zijn woning had. Wy overvielen d' oude Man die hier de Wagt had/ en ons niet gewaar was geworden eer wy digt voor zijn Hutje gekomen waren. Hy zeyde ons door ondervraging/ dat wy als nog niet door de Spanjaards van Panama by zijn weten ontdekt waren; 't welk ons geweldig aanmoedigde om ons voornemen van die Stad t' overrompelen in 't werk te stellen. Deze Plaats/ indien ik het wel onthouden heb/ was genaamd Farol de Plantanos.

De Boecaniers nemen een Bark van Panama.

Hier kwam korts daar na een Bark ten Anker/ dewelke aanstonds door ons ontdekt wierd; waar op wy op 't spoedigst twee van onze Canoes bemanden/ die dezelfde veroverden. Na dat wy de Perzonen die we aan Boord vonden/ onderbraagd hadden/ verstonden we dat ze omtrent agt dagen van Panama geweest waren/ en eenige Soldaten hadden in gehad die ze op een zekere punt Lands niet ver van dit Eyland ontscheept hadden/ om zekere Indianen en Negers, die veel kwaad daar omtrent bedreven hadden/ te bevegten en in te tomen. Na dat de Bark genomen was/ was yder van ons Volk even graag om 'er in te raken/ en voornamentlijk die genen welke de kleynste Canoes hadden/ zo dat 'er honderd en seven en dertig Man van ons gezelschap zig op Embarqueerden met de Capiteynen Bartholomew Sharp en Kook. Het overige gedeelte

deelte van de nagt bleven wy aan dit Eyland leggen/ met voornemen om des anderen daags onze Reys voort te zetten.

De morgen gekomen zijnde/ veranderde ik van Canoe en begaf my in een andere/ die/ hoewel ze kleynder als de vorige was/ evenwel met beter gezelschap voorzien was. Van dit Eyland vertrekkende/ roeyden we de geheele dag lang over d' ondiepteng omtrent een Mijl van Land/ hebbende zomtijds niet boven de vier voeten water/ en witte grond. In de namiddag ontdekten we een Bark in Zee/ daar we aanstonds Jagt op maakten/ wordende door de Canoe in dewelke Capiteyn Harris was na een hevig gevegt verovert; we lieten aanstonds dertig Man op dezelve overgaan. Dit vervolgen van dit Vaartuyg verhinderde zo ver onze Reys/ en scheyden ons zodanig van een/ dat de nagt daar op vallende/ wy t' eenemaal van malkanderen af raakten. Wy begaven ons met onze Canoe na Land/ alwaar wy die nagt bleven. De volgende morgen roeyden we na 't Eyland Chepillo, alwaar onze algemeene verzamel-plaats gesteld was. Onderwegen verspieden we wederom een Bark onder zeyl; Capiteyn Coxons Canoe was d' eerste die 'er op af kwam/ maar alzo 'er ter zelfde tijd een frisschе koelte opkwam/ zo geraakte ze weg na d' eerste aanval/ in dewelke ze in de gezeyde Canoe eene Mr. Bul doden en twee andere kwetsten. We waren voort van gedagten dat deze Bark voor ons tot Panama zou geraken/ en aan die van de Stad van onze komste kennisse geven/ 't welk ook zodanig uytviel. Het was ten twee uuren in de namiddag eer al onze Canoes aan Chepillo by malkanderen gekomen waren; we bekwamen op dit Eyland veertien gevangenen/ zo Negers als Mulatos, als mede goede voorraad van Plantanos; twee vette Verkens/ en zeer goed water. Maar nademaal wy geloofden dat we door de voorgemelde Bark nu alreede tot Panama ontdekt waren/ zo rezolveerden we onder ons geen tijd te verzuymen/ maar ten eersten van dit Eyland te vertrekken/ op dat indien we de Stad niet konden krijgen/ 't welk wy oordeelden nu byna onmogelijk te zijn/ wy ten minsten haar Schepen mogten overvallen en veroveren/ en daar door ons Meester van die Zeën maken. Tot Chepillo namen we nog een Periagua dewelke wy voor 't Eyland ten Anker vonden leggen/ en deden 'er aanstonds eenig Volk op overgaan. We bleven hier maar weynig uuren/ en roeyden omtrent ten vier uuren in de namiddag hier van daan in hoop van voor de naaste morgen Panama te bereyken/ 't welke maar seven Mijlen van Chepillo leyd. Maar eer wy nog van Chepillo vertrokken/ wierd door onze Bevelhebbers uyt eenige redenen die ik niet heb konnen doorgronden/ goedgevonden om 'er van de gevangenen die we genomen hadden t' ontslaan; waar op aan d' Indianen last gegeven wierd om de gezeyde gevangenen op Strand in 't gezigt van de geheele Vloot om hals te brengen. Deze zeer verblijd zijnde van gelegentheyd te hebben om 'er op haar Vyanden/ hoewel in koelen bloede/ te wreken/ tijden aanstonds te werk om het te volbrengen; maar

Nemen nog een Bark.

Komen aan 't Eyland Chepillo.

Alwaar ze veertien gevangenen bekomen.

En een Periagua.

Geven last aan d' Indianen om de gevangenen te doden.

de gevangenen/ hoewel ze geen Wapenen hadden om 'er te verweeren/ maakten evenwel een weg door die Barbarische Indianen in spijt van haar Lansen/ Bogen en Pijlen/ en geraakten in 't Bosch van 't gezeyde Eyland/ alleenig maar een Man verloren hebbende. We roeyden de geheele nagt door/ hoewel het gestadig regende.

VII. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* komen in 't gezigt van *Panama*. Worden door drie kleyne Oorlogschepen ontmoet, die ze met agt en t' festig Man bespringen, t' eenemaal slaan, en twee Schepen veroveren. Ze bekomen nog eenige Schepen aan het Eyland *Perico* voor *Panama*.

Komen in 't gezigt van Panama.

DE volgende morgen/ zijnde den drie en twintigsten van Grasmaand des Jaars 1680. kwamen we voor Zonne opgang in 't gezigt van de Stad Panama. Korts daar na zagen we mede de Schepen aan de gezeyde Stad behorende/ dewelke voor een Eyland genaamd Perico, omtrent twee Mijlen van Panama gelegen/ ten Anker lagen. Op dit voorzeyde Eyland zijn verscheyde Pakhuyzen gebouwd om de goederen die uyt de Schepen gelost worden/ in op te slaan. Te dier tijd lagen 'er ten Anker vijf grote Schepen/ en drie redelijke grote Barken/ genaamd Barcos de la Armadilla of kleyne Oorlogschepen. Deze wierden op 't spoedigst bemand/ om ons te bevegten/ en te beletten van iets op de Stad t' ondernemen. Zo dra ze ons in 't gezigt kregen/ ligten ze 't Anker en geraakten onder zeyl. Onze twee Periaguas zeer zwaar zijnde/ konden zo wel niet roeijen als wy die in de Canoes waren/ niet voortkomen/ zo dat wy een redelijk stuk weegs voor uyt raakten. En in onze vijf Canoes (want zo veel waren we nu in 't getal) hadden we alleenig ses en dertig Man/ die in een zeer slegte staat waren om te vegten/ als zijnde door 't gedurig roeijen zeer vermoeyd/ ook zeer weynig in 't getal/ in vergelijkinge van des Vyands magt/ die ondertusschen vlak voor de wind op ons af kwam/ zo dat we byna vreesden dat ze ons zouden overzeylen. Waar op we by de wind op roeyden/ en terwijl we hier mede bezig waren kwam onze kleynste Periagua mede op en by ons/ in dezelve waren twee en dertig Man/ zo dat we nu in alles agt en t' sestig Man waren/ die in 't gevegt van die dag waren ingewikkeld; de Koninh zelf was in de voorgemelde Periagua en een van 't getal. Op d' Admiraal van deze drie kleyne Oorlogschepen waren ses en tagtentig Biscayers, dewelke d' agting hebben van de beste Zeelieden en Soldaten onder de Spanjaards te zijn. Deze waren alle Vrywil-

Worden door de Armadilla ontdekt.

Getal van 't Volk aan wederzijden.

willigen/ met voordagt gekomen om 'er dapperheyd te betonen onder het bevel van Don Hiacinto de Barahona, Hoog Admiraal van die Zeën. Op het tweede Schip waren seven en t' seventig Negers onder 't gebied van een oude en stoute Spanjaard uyt Andalusia in Spanje geboortig/ genaamd Don Francisco de Peralta. Op het derde waren vijf en t' sestig Mulatos of getaande Mooren, onder 't commando van Don Diego de Carabaxal; zo dat ze in 't geheel twee honderd en agt en twintig Man sterk waren. De Bevelhebbers hadden een besluyt genomen en stricte orders gegeven om aan geen der Rovers of Boecaniers kwartier te geven; maar zulke bloedige beveelen gelukken zelden.

Capiteyn Sawkins Canoe en die daar ik in was waren veel te Lywaard van de rest. Zo dat het Schip van Don Diego de Carabaxal tusschen ons beyde kwam/ gevende aan my te Loefwaard en aan hem te Lywaard de volle Laag/ waar door hy vier Man in de zijne en een Man in mijn Canoe kwetste. Maar hy betaalde deze passagie tusschen ons beyde door/ zo dier/ dat hy niet haastig was om weerom te komen; want wy doodeden met onze eerste Charge verscheyde van zijn Volk op de Dekken. Dus geraakten we mede gelijk de rest boven wind. D' Admiraal van d' Armadilla of Kleyne Vloot kwam mede aanstonds op ons aan/ ons byna geen tijd gevende te laden/ denkende met al zo weynig schaden ons alle voorby te passeeren als het eerste Schip gedaan had; maar het bekwam hem zo wel niet/ want we waren zo gelukkig dat we de Man aan 't Roer doden/ waar door het Schip in de wind op liep/ en haar Zeylen op de Mast raakten. Door dit middel hadden we tijd om onder zijn Agtersteven te komen/ en geduurig vuur gevende/ doden we alle die na 't Roer kwamen/ behalven dat we zijn groot Zeyl en Bras aan stukken schoten. Nu kwam het derde Schip/ waar op Capiteyn Peralta was/ haar Admiraal te hulp. Hier op begaf Capiteyn Sawkins (wiens Canoe onbruykbaar gemaakt was) zig op de Periagua, en d' Admiraal aan ons vier Canoes overlatende/ ontmoetede de gezeyde Peralta en leyden malkanderen aan Boord/ waar op een heet gevegt volgde. Terwijl we dus ingewikkeld waren/ wende het eerste Schip/ om d' Admiraal te hulp te komen. Dit door ons bemerkt zijnde/ en wel voorziende hoe hard het ons vallen zou indien wy van d' Admiraals Agtersteven gedreven wierden/ besloten hem in zijn voornemen voor te komen. Waar op twee van onze Canoes, te weten die van Capiteyn Springer en de mijne/ afstonden om hem waar te nemen/ hy kwam vlak op d' Admiraal aan/ die op 't Sonnedek stond/ en met zijn Neusdoek hem wenkte; maar we namen hem in 't midden van zijn weg zo wel waar/ dat indien hy niet gewend had/ wy zekerlijk hem aan Boord gekomen zouden hebben. We schoten evenwel zo veel van zijn Volk onder de voet/ dat hy byna geen Volk genoeg hield om 't Schip te regeeren; maar de wind beginnende op te koelen/ deden ze haar best om weg te raken en haar leven te salveeren.

Geraken in 't gevegt.

 Het

Het Schip dat tot ontzet van d' Admiraal gekomen was / dus op de vlugt gedreven zijnde / kwamen we weder op d' Admiraal af / gevende al t' zamen een luyde schreeuw / dewelke door ons Volk in de Periagua, hoewel een stuk weegs van ons af / beantwoord wierd. Ondertusschen kwamen we weder onder zijn Agtersteven / en hadden het geluk van d' Admiraal zelf en de voornaamste Piloot van 't Schip te doden; waar door ze byna t' eenemaal onmagtig wierden / en ziende wat een bloedige Massacre wy reeds onder haar gedaan hadden / begon 'er de moed t' ontzinken / zo dat ze (twee derdendeelen van haar Volk gedood en veel andere gewond zijnde) om kwartier riepen / 't welk haar verscheyde malen aangeboden en tot die tijd toe door hun hardnekkig geweygerd was. Capiteyn Coxon was d' eerste die over sprong / met zig nemende Capiteyn Harris, die door beyde zijn Beenen geschoten was / wanneer hy stoutmoedig by de zijde van 't Schip tragtede op te klimmen. Dit Schip dus genomen zijnde / bragten wy al onze gekwetsten aan Boord van 't zelve / en bemanden aanstonds twee van onze Canoes om Capiteyn Sawkins te hulp te komen / die alreede driemaal door Peralta (zo dapper kweet hy zig) was afgeslagen. En in der daad om onze Vyanden het hare te geven / geen menschen in de Wereld konden haar beter kwijten als deze Spanjaards.

Doden d' Admiraal en voornaamste Piloot.

Capiteyn Harris word geschoten.

d'Admiraal word veroverd.

Na dat wy digt aan Peralta 's zijde gekomen waren / gaven we hem een volle vlugt Kogels / verwagtende niet minder van hem weerom t' ontfangen; maar in plaats van dit / zagen we schielijk het Volk dat agter de Mast stond / in de Lugt vliegen / en eenige van hun weder op het Dek en andere in de Zee nedervallen. Dit ongeval was zo dra niet geschied / of haar dappere Capiteyn Peralta begaf zig over Boord / en kreeg verscheyde van zijn Volk in spijt van al ons schieten / weder in 't Schip; hoewel hy zelf aan beyde zijn handen zeer gebrand was. Maar gelijk als zelden een ongeluk alleen komt / zo gebeurden 't dat terwijl hy bezig was om zijn Volk op te visschen en het gevegt te vernieuwen / een andere Ton met Kruyd vuur vatte / en verscheyde van zijn Volk / die in de Bak stonden / deed opvliegen. Onder deze Rook en verwerring klampte Capiteyn Sawkins hem aan Boord en veroverde hem. Kort na dat dit Schip genomen was / begaf ik my aan Boord om te zien in wat staat ze waren / en in der daad heb ik mijn leven zulk een elendig gezigt niet gezien; want daar was niet een Man op of hy was dood / of zeer zwaar gekwetst / of schrikkelijk door 't Buskruyd verbrand / tot zo verre dat haar zwarte huyd op verscheyde plaatzen wit geworden / en op andere plaatzen vel en vleesch door 't Buskruyd weg geruk was. Na dat ik haar elende beklaagt had / begaf ik my aan 't Boord van d' Admiraal / om te zien hoe het daar geschapen stond. Hier zag ik 't geen my byna deed versteenen / en nauwelijks door yemand anders als ons eygen Volk die 't nevens my gezien hebben zou konnen geloofd worden. Van ses en tagtentig Mannen die door 't gevegt op dit Schip ge-

Als mede Capiteyn Peralta.

weest

weest waren / vonden wy 'er nog vijf en twintig in 't leven / zo dat 'er een en t' sestig in deze Bataille gesneuveld waren / en dat meer is / van deze vijf en twintig waren 'er maar agt bekwaam om de Wapenen te konnen voeren / de rest zeer zwaar gewond zijnde. Haar bloed stroomde over de Dekken / en in 't geheele Schip was nauwelijk een plaats te vinden die van bloed bevrijd was.

Dus ons Meester van de twee kleyne Oorlogschepen gemaakt hebbende / vroeg Capiteyn Sawkins aan de gevangenen / hoe veel Volk wel aan Boord was van het grote Schip 't welk wy van verre in de Haven van 't Eyland Perico zagen leggen / als mede hoe veel Volk wel op al d' andere kleynder Schepen was. Capiteyn Peralta deze vragen horende / deed zijn best om Capiteyn Sawkins t' ontraden daar na toe te gaan ; zeggende dat op het grootste alleen drie honderd en vijftig Man waren / en dat hy de rest al te wel voorzien zou vinden / om zig te defendeeren / in cas dat hy voorgenomen had om ze te bespringen : maar een van zijn Volk / die op het dek by na lag te zieltoogen / weerspraak hem / zeggende tegens Capitein Sawkins, dat'er niet een Man aan boord van al die Schepen was ; want datz'er al te zamen afgenomen / en op deze drie Schepen genaamd d' Armadilla of kleyne Vloot, gezet waren om ons te bevegten. Aan dit verhaal komende uyt de mond van een stervend mensch / gaven we geloof / en ons na 't gezeyde Eyland begeeven hebbende / begaven we ons voort op de Schepen / maar vonden'er gelijk hy gezegt had niet een Man op. Het grootste Schip genaamd la Santissima Trinidad of de Heylige Drie-eenigheyd haddense in brand gestoken / en'er een gat ingeboord / maar we hadden het geluk dat de vlam nog weynig vat genomen had / zo dat wy 't met'er haast uytkregen / en ook het lek stopten / dit gedaan zijnde bragten we onze Gekwetsten aan boord en maakten'er voor 't tegenwoordig ons Hospitaal van.

Nemen nog eenige Schepen in de Haven van Perico.

Na dat wy ons verlies overzien hadden / bevonden wy agtien Man van ons Volk in 't gevegt gesneuveld te zijn en twee en twintig gekwest. deze drie Capiteinen tegens wien wy geslagen hadden / hadde by de Spanjaars de lof / dat ze de dapperste van de geheele Zuyd Zee waren / en inderdaad ze verdienden dezelve gelijk ligtelijk uyt het verhaal van dit bloedig gevegt af te meeten is. Doe het darde Schip zig uyt het gevegt begaf en wegvlood / ontmoete het twee andere Schepen die uytkwamen tot haar hulpe ; maar het gaf se zo weynig aanmoediging / datze alle drie weder te rug keerden zonder zig te derven inwikkelen. We begonden het gevegt omtrent een half uur na Zonne opgang / en tegen de middag hadden we de Bataille g'eyndigt en d' overwinning t' eenemaal behouden. Terwijl Capitein Peralta onze Gevangene was / brak hy meenigmaal wegens onze dapperheyd in deze woorden uyt / waarlijk gy *Engelsche* zijt de Dapperste Mannen van de geheele wereld, die niet anders zoekt als voor de vuyst te vegten, daar and're Natien alle mogelijke middelen bedenken om zig te verschanzen.

Twee dagen na 't gevegt begroeven we Capitein Peter Harris, een braaf en stout Soldaat / en dapper Engelschman, geboren in 't Graafschap Kent; wiens dood ook zeer door ons beklaagd wierd: hy stierf aan de wonden in 't gevegt ontfangen / en benevens hem alleenig nog een Man; al d' and're gekwetsten kwamen weder op. Zijnde nu voor Panama gekomen / vroeg ik Don Francisco de Peralta veele dingen / rakende de staat en gelegentheyd van deeze Stad en 't omleggende Land; waar op hy my de volgende voldoeninge gaf.

Capiteyn Harris sterft.

VIII. HOOFDSTUK.

Beschrijvinge van de Stad *Panama*. Wat Vaartuygen de *Boecaniers* voor deze Plaats genomen hebben. Capiteyn *Coxon* keert met t' seventig Man te rug. *Sawkins* word op nieuw tot algemeen Bevelhebber verkoren.

Beschrijvinge van de nieuwe Stad Panama.

DE beroemde Stad Panama legt op de hoogte van negen graden Noorder breedte / en leyd in een diepe Bay in de Zuyd Zee, voortijds stond ze vier mijlen Oostelijker / wanneer ze door Sir Henry Morgan ingenomen wierd: maar nademaalze als doen verbrand wierd / en t' zedert die tijd nog driemalen / zo hebbenze de Nieuwe Stad verplaatst daar ze nu staat. d' Oude Stad word nog door eenige arme menschen bewoont en de Dom Kerk is daar nog / dewelke van verre een fraay aanzien heeft / niet ongelijk die van St. Paul tot Londen. Deeze Nieuwe Stad van dewelke ik spreek / is veel grooter als de Oude was / en is voor 't grootste gedeelte van gebakke Steen opgebouwd en met Tegelen bedekt. De Kerken zijn nog niet volbouwd / dezelve zijn agt in getal / waar van de voornaamste Santa Maria genaamd is. Deeze Stad heeft omtrend anderhalf mijl in de lengte / en over een mijl in de breedte; de Huysen zijn voor 't meerendeel drie verdiepingen hoog. z' Is rondom bewald / en heeft twee Poorten / uytgezeyd ter plaatze alwaar een Inham in de Stad komt / die tot een Haven dient / en by dewelke met Hoogwater Barken in de Stad konnen komen om de Inwoonders van alle zoort van Eetwaren en andere noodzaaklijkheden te voorzien. Hier leggen altijd driehonderd van des Konings Zoldaten in bezetting; behalven welk getal / haar Militia uyt nog elf honderd Man van alle couleuren bestaat: maar ten tijde van onze komste aldaar / was het meeste deel der Zoldaten uyt de Stad; 't welk de rest in groote verslagentheyd bragt / doordien ze maar 's nagts te vooren kennisse gekregen hadden dat wy in de Zuyd Zee waren / 't welk ons deed geloven dat indien we in plaats van haar Schepen aan te tasten / ons aanstonds te Land hadden begeeven /

ven / wy zekerlijk Meester van de Plaats zouden geworden zijn / voornamentlijk aanmerkende / dat haar voornaamste Manschap / (ik meen de zulke als sonder twijffel haar beste Zoldaten waren) aan boord van den Admiraal waren. Omtrent seven mijlen in 't ronde van deze Stad / is al het Land Savana, zo als ze het in de Spaansche Taal noemen / dat is te zeggen een effen en gelijke grond / alleenig worden hier en daar eenige plaatzen Boschagtig Land gezien. Dit Land is vol Vacadas, alwaar heele Driften Ossen en Koeyen in gehouden worden / en dienen ook tot Wachttoorns / om de aannadering der Vyanden te Land te ondekken; de Grond daar de Stad op staat is zeer vogtig / 't welk de plaats zeer ongezond maakt. Het Water is meede vol Wormen / 't welk heel nadeelig voor de Schepen is; en dit is ook de reeden dat des Koninks Schepen altijd tot Lima de Hoofdstad van Peru leggen / uytgezeyd wanneerze tot Panama komen / om aldaar des Koninks Zilver te brengen; 't welk alleenig tegens die tijd is / als de Vloot der Gallioenen uyt Oud Spanje komt / om het derwaards te brengen. Een nagt na onze komst alhier / vonden we verscheyde Wormen van omtrent drie kwart duyms in de lengte / in onze Bedlakens en Klederen.

Getal der Schepen voor Perico genomen.

Aan de voorgemelde Eylanden van Perico kreegen wy in alles vijf Schepen / het eerste en grootste was / als reeds gezegt is de Trinidad genaamt / deszelfs lading bestond in Wijn / Suyker / Suykergebak (van 't welk de Spanjaards in die hete Landen een groot gebruyk maken) Huyden en Zeep. Het tweede Schip was van omtrend drie honderd Last / maar niet meer als half vol laden / met Yzre Staven / 't welk een der voornaamste Koopmanschappen is die in de Zuyd Zee gebragt worden. Dit Schip lieten we met de Lading verbranden / nademaal de Spanjaards voorgaven dat ze die Koopmanschap niet van noden hadden / en het daarom niet wilden lossen. Het derde was van omtrend honderd en tagtentig Last en met Suyker geladen / dit Schip wierd aan Capitein Cook gegeeven. Het vierde was een oud Schip van 't sestig Last met Meel geladen / dit Schip verbranden we meede met deszelfs Lading; agtende Schip nog Lading dies tijds niet van noden te hebben. Het vijfde Schip was een Schip van vijftig Last / 't welk benevens een Periagua door Capitein Coxon wanneer hy ons verliet meede genomen wierd.

Capiteyn Coxon muytineerd en keert te rug.

Twee of drie dagen na onze komste voor Panama, bezloot Capitein Coxon (uyt eenige nadenken / die ons Gezelschap tegens hem hadden opgevat / en daar hy zeer moeijelijk over was) ons te verlaten / en door de zelfde weg die hy gekomen was / weder na onze Schepen in de Noord Zee te keeren / bewegende verscheyden van ons Gezelschap / die 't meest met hem hielden / en 't meest tot zijn verheffing hadden toegebragt / van ons af te vallen / en hem in zijn Reys of Marsch over Land gezelschap te houden. De voornaamste oorzaak van dit nadenken / was zijn agterlijkheyd in het laatste gevegt met d' Armadilla, rakende welk

point

point zommige zig niet ontzagen hem voor een bloodaard te brandmerken. Hy trok zeventig Man van ons Volk van ons af / dewelke met het voorgemelte Schip en Periagua zig met hem te rug en na de mond van de Rivier Santa Maria begaven. In zijn gezelschap trok meede te rug d' Indiaansche Konink / Capitein Antonio en Capitein Andreas, dewelke oud zijnde / verzogte verschoond te worden van langer by ons te blyven. De Konink verzogt evenwel dat wy niet te minder afbreuk aan onze algemeene Vyand de Spanjaards zouden tragten te doen / als of hy Perzoonlijk by ons tegenwoordig was / en op dat wy zien mogten hoe getrouwelijk hy met ons dagt te handelen / beval hy ter zelve tijd beyde zijn Zoon en Neef aan de zorge en toezigt van Capitein Sawkins, die nu onze nieuw gekoren Generaal of algemeen Bevelhebber was / in 't afwezen van Capitein Sharp. De twee Armadilla Schepen die we genomen hadden / staken we meede in de brand / daar niets van als de Zeylen / en 't Touwwerk behoudende / en met deeze verbranden we nog een kleyne Bark / die in de Haven kwam / geladen met Hoenders en Gevogelte.

Capiteyn Sawkins word in 't afwezen van Capiteyn Sharp tot algemeen Bevelhebber gekozen.

Op Sondag den vijf en twintigste van Graasmaand / kwam Capitein Sharp met zijn Bark en gezelschap in / en vervoegde zig weder by ons: zijn afweezen was door gebrek van Water veroorzaakt / 't welk hem drong na des Koninks Eylanden te loopen / aldaar gekomen zijnde vond hy een nieuwe Bark / die hy aanstonds nam / en verbrande zijn oude / dit Vaartuyg was uytnemende wel bezeyld. Een dag of twee na 't arrivimend van Capitein Sharp, kwam het Volk van Capitein Harris meede in / deze hadden meede een Bark genomen / en de Masten van haar eygene Bark gekapt en over boord geworpen hebbende / hadden ze dezelve dus zonder Masten of Zeylen met de Gevangenen dieze op deze Bark gekregen hadden laten dryven. De volgende dag namen we nog een Bark komende van Nata en geladen met Gevogelte als de vorige / met deze Bark zonden we de gemeenste Gevangenen die we aan ons boord hadden weeg.

Na dat we den tijd van tien dagen voor Panama geweest hadden / ligten we op den tweede van Bloeymaand het Anker / en gingen van het Eyland Perico t' zeyl / ons begevende na een ander Eyland twee mijlen verder gelegen / genaamd Tavoga, op dit Eyland staat een Steedje 't welk dezelf de naam voerd / en uyt omtrend honderd Huyzen bestaat / zo dra het Volk de komst van onze Schepen gewaar wierden / namen ze alle de vlugt terwijl we hier lagen / gebeurden 't dat eenige van ons volk aan Land en dronken zijnde / een dezer Huyzen in brand staken / waar door nog andere twaalf Huysen door 't vier verteerd wierden / eer ymand aan Land kon geraaken om de Brand te blusschen. Daar kwamen aan dit Eyland verscheyden Spaansche Kooplieden van Panama, en verkogten ons zodanige goederen dewelke wy van nooden hadden / en kogten meede veele van de goederen die wy in haar eygen Vaartuygen genoemen hadden. Ze gaven ons meede voor yder gevangene Neger die wy aan haar over gaven / twee

Ze gaan na 't Eyland Tavoga.

twee honderd stukken van Agten. Van dit Eyland konden we gemakkelijk al de Vaartuygen die uyt of in Panama kwamen / zien ; en we kregen hier nog verscheyde Barken met Hoenders en Gevogelte geladen.

Agt dagen na onze komste op Tavoga, namen we een Schip / komende van Truxillo en na Panama gedestineerd. In dit Vaartuyg vonden we twee duyzend potten met Wijn / vijftig potten met Buskruyd en een en vijftig duyzend Stukken van Agten. Dit geld was van die Stad tot betalinge van de Bezetting van Panama gezonden. We kregen door 't Volk van de gezeyde Prijs berigt / dat'er nog een ander Schip met honderd duyzend Stukken van Agten geladen van Lima na Panama stond te komen / en dat het zelve haast moest opschieten / alzo het maar tien of twaalf dagen na haar stond te vertrekken. Twee dagen hier na namen we een ander Schip met Meel geladen / tot Truxillo t' huys hoorende; dit Volk bevestigden 't geen d' eerste ons van dat rijke Schip gezeyd hadden / daar by voegende dat het binnen agt of tien dagen tot Panama stond te zijn.

Terwijl we tot Tavoga lagen / zond de President van Panama eenige Kooplieden aan ons / om te vernemen wat we in die Kwartieren te doen hadden? waar op Capitein Sawkins ten antwoord gaf / dat we gekomen waren om de Konink van *Dariën* die de regte Heer van *Panama* en 't omleggende Land was, te hulp te komen, en nademaal we ten dien eynde zo ver gekomen waren, was het niet meer als reden, dat we eenige voldoeninge erlangden; dien volgende indien 't hem beliefde om vijf honderd Stukken van Agten voor yder Man, en duyzend voor yder Bevelhebber, aan ons toe te zenden, en d' *Indianen* niet verder te ontrusten, maar toe te laten datze haar eygene magt en vryheyd gebruyken mogten, als wettige en geboren Heeren van 't Land toestond te doen, dat we dan geen meer vyandschap pleegen, en vreedzamelijk weg zouden trekken; maar dat we anderzins hier blijven, en haar alle mogelijke schaden zouden tragten toe te brengen. Door de Koopliedon die van Panama af en aan kwamen / verstonden we dat'er een Bisschop tot Panama woonden / zijnde eertijds Bisschop tot Santa Martha geweest / en wanneer Capiteyn Sawkins nu omtrend vier of vijf jaren geleden de voorzeyde Plaats innam / had hy de voornoemde Bisschop gevangen gekregen / dog korts daar na op vrije voeten gesteld. Capiteyn Sawkins dit vernemende / zond hem twee Suyker Brooden tot een present / en ontfing des and'ren daags door de zelfde Koopman / die de Suyker Brooden gebragt had / een gouden ring van de Bisschop tot wedervergeldinge. Ook ontfing Capitein Sawkins een Brief van de President / waar in hy onder andere schreef: Dat nademaal we *Engelsche* waren, hy verzogt te weten van wie wy onze Commissie hadden, en aan wien hy behoorde te klagen over de schaden, die wy hun alreeds hadden aangedaan? Waar op Capitein Sawkins tot antwoord zond: Dat zijn Gezelschap als nog niet geheel by den anderen was; maar zoo dra zoudenze niet gekomen zijn, of hy beloofde hem tot

Panama te komen bezoeken, en zijn Commissie in de mond van 't Geschut mede te brengen, als wanneer hy dezelve by 't Licht van 't Buskruyd klaar zou konnen leezen.

Capitein Sawkins had gaarne nog wat langer op 't Eyland Tavoga gebleven / om na 't bovengemelde Rijke Schip te wagten; maar ons Volk was zodanig in verlangst na versche Eetwaren / datze door geenerhande redenen omgezet / nog zelfs door haar eygen voordeel weerhouden konden worden. Dienvolgende ligten we op den vijftiende van Bloeymaand het Anker en gingen na 't Eyland Otoque t' zeyl / alwaar gekomen zijnde begaven we ons aanstons aan Land om Vogelen en wilde Zwijnen te schieten / van welke wy een redelijk getal bekwamen.

En van daar na 't Eyland Otoque.

Van Otoque zeylden we na 't Eyland Cayboa, welke Plaats zeer vermaard is wegens de Paarlvisscherije; en is omtrend agt mijlen van een andere Plaats genaamd Puebla Nueba gelegen. Onderwegen verloren we twee van onze Barken van welke d' eene vijftien en d' andere seven Man op had.

En verder na Cayboa.

IX. HOOFDSTUK.

Capitein *Sawkins* Opperbevelhebber der *Boecaniers* word voor *Puebla Nueba* geschoten. Capitein *Sharp* word in deszelfs Plaats gekozen. Veel van haar Volk verlaten hun en keeren over Land weder na Huys.

NA dat wy voor Cayboa ten Anker gekomen waren / begaven onze twee Bevelhebbers Capitein Sawkins en Capitein Sharp haar met omtrend 't sestig Man op 't Schip van Capitein Cook na de Mond der Rivier / aan de welke Puebla Nueba gelegen is: alwaar gekomen zijnde / begavenze haar in Canoes, waar meede ze de Rivier op voeren. Ik was mede tot deeze Togt gekoozen / maar 't gebeurde my niet te Landen / alzo ik bevel kreeg om op 't Schip van Capitein Cook te blijven / terwijlze de Stad zouden gaan bestormen. Maar d' Inwoonders hier / waren al te wel op de komste van onze Party bereyd. Omtrend een mijl beneden de Stad / haddenze groote Bomen neergehouwen / en dwars over de Rivier geleyd / om daar door het opkomen van de Vaartuygen te beletten / ook haddenze voor de Stad eenige Borstweeringen gemaakt; door een van deeze was het dat Capitein Sawkins, wanneer hy aan 't Hoofd van eenig Volk daar tegen opliep / sneuvelde; een Man zo stoutmoedig en dapper als ymand zou konnen zijn / en die nevens Capitein Sharp boven alle anderen van al ons Volk uytnemend bemind wierd / ook verdiende hy 't zelve / want we mogen

Capitein Sawkins gedood.

mogen met regt d' Eer die wy in 't gevegt tegens d' Armadilla of Kleyne Vloot voor Panama behaalden / aan hem toeschryven / voornamentlijk door dien Capitein Sharp gelijk reeds gezegt is ten tijde van dat bloedig gevegt afweezig was. In het ongelukkig bestormen van deeze Plaats wierdener / behalven Capitein Sawkins nog twee Man dood geschoten / en drie andere in d' Aftogt na haar Canoes ('t welk in goede order geschiede) gekwetst. In 't afvaren van de Rivier nam Capitein Sharp een Schip / welkers Lading bestond in Indigo, Otto, Manteca of Boter en Pik; en verbrande nog twee andere Vaartuygen van weynig waarden. Dus kwam hy weder aan Boord van ons Schip / door 't verlies van zo braaf een Deelgenoot in zijn gevallen als Capitein Sawkins was / zeer bedroefd zijnde; zijn Dood wierd zeer bejammerd / en veroorzaakte een andere Party van ons Volk te muytineeren en ons te verlaten / keerende over Land te rug / gelijk Capitein Coxon met zijn Volk te vooren gedaan hadden.

Drie dagen na de Dood van Capitein Sawkins gaf Capitein Sharp die in deszelfs plaats tot Opperbevelhebber gekoozen was / het Schip / door hem in de Rivier van Puebla Nueba genoomen / aan Capitein Cook, bevelende met een dat het oude Schip tot nu toe door Capitein Cook geboerd / ten dienste van het Volk zijn zou / 't welk voor genomen had ons te verlaten en te rug te keeren. Vervolgens begaf hy zig aan Boord van de Trinidad, zijnde het grootste van onze Schepen / en vroeg al het Volk wie van hun mede vertrekken wilden / of blijven om het voornemen 't welk door Capitein Sawkins ondernomen was / uyt te voeren / dit was om in de Zuyd Zee zo lang te blijven / tot dat ze een genoegzame Buyt bekomen hadden / en dan door de Straat van Magellanes te rug te keeren: Hy voegde hier by dat hy geen vreeze had / nog in 't minste twijffelden om yder Man van de geene die by hem bleeben / tien duyzend guldens door de vrugten die ze uyt deeze Reys stonden te rapen / te doen genieten. Alle de geenen die 't zederd 't vertrek van Capitein Coxon, uyt liefde tot Capitein Sawkins by hem gebleeben waren / wilden nu niet langer blijven / maar drongen sterk op haar vertrek, onder dit getal moet ik bekennen / dat ik mede was / door dien my de gevaarlijke gevallen die wy dagelijks moesten ondergaan begonden tegen te staan; maar als ik my aan d' andere kant weder te binnen bragt / dat wy ons weder in handen der Indianen (door wiens Landen wy trekken moesten) begeeven moesten / dat het Regen Gety op handen was / waar door de kleyne Beekjes zeer door 't water stonden te zwellen / en onze Reys gevaarlijk maken / en diergelijke zwarigheden meer / zo bleef ik tusschen beiden hangen / eyndelijk besloot ik te blijven / hoewel drie en tsestig Man van ons Volk de Reys evenwel aannamen / met haar neemende d' Indiaanse Koninks Zoon / en de rest der andere Indianen, om haar tot Gidzen te dienen. Ze hadden als reeds gezegt is het Schip van Capitein Cook, om haar over te voeren / en uyt onze

Capiteyn Sharp in deszelfs plaats gekozen.

Drie en tsestig Man vertrekken.

Victualie wierd haar zo veel toegedeeld als voor driemaal haar getal genoeg was.

Terwijl wy hier tot Coyboa lagen / vongen wy zeer goede Schildpadden / ook dooden we ettelijke Crocodillen van een ongemeene lengte / sommige over de twintig voeten lang zijnde: maar ik kon anders niet vinden of ze waren zeer schuw voor de menschen / en vloden zo dra ze ons vernamen / van ons af. Dit Eyland leyd Z. Z. O. van de mond der bovengemelde Rivier. Aan de Zuydoost zijde van dit Eyland is een Zandplaat / die zig een vierendeel mijls in de Zee uytstrekt / agter dezelve Ankerden wy op veertien Vadem Water. Het Eyland heeft aan deze zijde twee groote Baijen / en omtrend een steenworp van een derzelve is een zoet staand Water. 't Gebeurde eens dat ik my in 't zelve waschte / staande onder een Manzanilla Boom / ondertusschen begon het een weynig te Regenen / waar door ettelijke droppelen Waters van de Boom op mijn blote huyd kwamen te vallen / deze droppelen veroorzaakte aanstonds rode vlekken / die my meer als een week lang zeer groote pijn veroorzaakte en zmerten als of het gebrand was. Ik at hier uytnemende groote Oesters / die ik genoodzaakt was in vieren te snijden zijnde als dan nog yder kwartier een groote mond vol.

Drie dagen na 't vertrek van de Muytineerders / beval Capitein Sharp het Schip op 't welk ik tot nu toe gevaren had / te verbranden / alleenig om het Yserwerk te gebruyken. De Lading welke in Meel bestond / scheepte we in de laatste Prijs in de Rivier van Puebla Nueba genomen; en Capitein Cook als reeds gezegt is wierd als Capitein op 't zelve gesteld / maar 't Scheepsvolk wilde na zijn bevel niet luysteren nog langer met hem varen: hier op begaf hy zig aan Boord van onzen Admiraal / en verklaarde dat hy niet langer over zulk een onhandelbaar Volk 't bevel voeren wilde / dienvolgende wierd eene John Cox in zijn plaats gesteld. De volgende dag liepen drie van onze Gevangenen / te weten een Indiaansch Capiteyn en twee Mulatos van ons weg en ontvlugten 't; vervolgens wierd dienstig geoordeeld Capitein Peralta op 't Schip van Mr: Cox te verplaatzen / 't welk geschieden op dat hy Don Juan die Bevelhebber over 't Schip met geld was dat wy genomen hadden / niet hinderlijk zou zijn / want deeze Man had groote dingen voor ons beloofd te doen / en ons na verscheyden plaatzen te geleyden / daar groote rijkdommen waren / voornamentlijk na Guajaquil, alwaar hy zeyde dat we ons Zilver wel mogten laten leggen en onze Schepen met Goud laden. Capitein Sawkins had al een aanslag op deeze Plaats gesmeed gehad / en zou dezelve zekerlijk uytgevoerd hebben / indien de koppigheyd van zijn Volk hem niet na 't Eyland Cayboa gebragt had / alwaar hy 't leeven kwam te verliezen. Dezen nagt hadden we zulk een verschrikkelijken Donder en Blixem als ik mijn leeven noyd gehoord of gezien heb. Onze Gevangens zeyden ons dat dezelve in deze Plaatzen menigmaal zo te Land als ter Zee groote schaden veroorzaakten; ook bevond

vond ik dat onze groote Mast eenigzints daar door beschadigt was. Het Regen Geyp nu gekomen zijnde / bevonden we de Wind meest N. W. hoewel niet zonder veel stiltens.

X. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van 't Eyland *Cayboa* na 't Eyland *Gorgona* alwaarze haar Scheepen brengen. Ze veranderen van voornemen en om in plaats van *Guajaquil*, *Arica* te gaan Plunderen.

Alles gereed gemaakt hebbende / gingen we op Sondag den sesde van Wiedemaand des jaars 1680. van 't Eyland Cayboa t' zeyl / de Wind zijnde S. S. W. en onze Cours O. S. O. en S. O. met weynig koelten / 't welk de heele volgende dag duurden / den derden dag was nog al weynig meer als een Calmte / ondertusschen wierden we door de Stroom zeer om de West gedreeven / met Sonne Opgang ontdekten we Quicara, leggende N. W. ten W. vijf mijlen van ons af. Donderdag den tiende hadden we nog al weynig en variable Winden. Deze dag zagen we veel Schildpadden op Zee drijven / waar op wy onze Boot uytzettede en kwamen'er by een / die zig niet verroerde voor dat hy getroffen was / en als doen nog niet na de grond zonk maar tragtede weg te zwemmen. De Zee is hier omtrend vol van verscheyden soorten van Visch / als Dolphijnen, Bonitos, Albicores, Barbeelen, Oudewijven en zo voorts / dewelke met heele scholen gestadig om ons Schip kwamen zwemmen. De volgende dag / zijnde Vrydag hadden we nog al weynig Wind / met verscheyde regen buijen. Dien dag namen we opservatie / en bevonden ons op ses Graden Noorder breete. Tegens den abond kreegen we een fraije koelte uyt het S. W. onze Cours zijnde S. S. O. Op Saturdag hadden we de Wind S. met donkere lugt en veel Regenbuijen / onze Cours was W. S. W. Deese dag berigteden onse Spaansche Gevangenen ons dat we geen vaste Wind te verwagten hadden eer dat we op de hoogte van drie graden kwamen / 't welk wy ook by ervarendheyd alzo bevonden. Op den seventiende van Wiedemaand omtrent ten vijf uuren in de Morgenstond / ondekte we Land / 't welk zig zeer laag op deed en vol Baijen en Inhammen was. We vroegen aanstonds onse Piloot wat voor Land het was? Maar hy gaf ten antwoord dat hy 't niet en wist. Waar op wy Monsr. Cox aan boord deden koomen die Capitein Peralta met zig bragt. Deeze Heer gevraagd zijnde gaf voort ten antwoord dat het Land 't geen wy zaagen / het Land was van Barbacoa zijnde voor 't meerendeel een Woest en onbewoond Landschap. Verder

der berigtede hy ons dat omtrend tien Mijlen te Lywaard van ons af een Eyland lag genaamd Gorgona, 't welk zo hy zeyde de Spanjaards vermijden en zelden digt 'er by kwamen / uyt hoofde van de geduurige Regen die 't geheele Jaar door / daar kwam te vallen. Capitein Scharp dit berigt van Capitein Peralta gehoord hebbende / oordeelde het gezeyde Eyland een zeer bequame plaats te zijn om 'er onze Schepen te brengen; en dat nademaal de Spanjaards hier niet gewoon waren te koomen / wy na alle schijn zonder ontdekt te worden hier konden blijven leggen / en de Spanjaards ondertusschen van gedagten worden dat wy uit deze Zee vertrokken waren. Ter dezer tijd was het dat ik ernstig berouw kreeg van in de Zuid Zee gebleeven / en niet met het gezelschap 't welk ons verlaten had na Huis getrokken te zijn. Want ik wist en kon ligtelijk nadenken dat door dit draalen de Spanjaards tijd zouden winnen / en in staat zijn om op alle Plaatzen langs de Kust van onze komste kennisse te geven / waar door wy in alle of de meeste van onze voornemens zeekerlijk stonden verhindert te worden. Maar die van ons gezelschap dewelke het geld in de voorzeyde Prijzen genoomen / behouden hadden overstemden d' anderen die haar Buyt met speelen verlooren hadden / dus begaben we ons na 't gezeide Eyland alwaar wy behouden aankwamen.

Koomen aan het Eyland Gorgona.

Onze gevangenen zeyden ons dat teegen over dit Eyland aan het vaste Land op een groote Laguna of Meir een Indiaansche Stad was alwaar veel Goud grein was; dat vijf dagen zeilens de Rivier op van 't gezeyde Meir vier Spaansche Super Intendanten woonen/ die van hun yder het opzigt over vijftig of sestig Indianen hebben dewelke gebruykt worden om het Goud t' ontvangen van d' eerste Colecteurs of Vinders: dit zijn ten minste seeventig of tagtig Spanjaards benevens een zeer groot getal Slaaven / die omtrend vijf en twintig of dertig daagen zeylens de Rivier hooger op woonen als de gezeyde Super Intendanten. Dat 'er yder Jaar op een zeekere tijd een Schip van Lima de Hoofdstad van Peru komt / om het Goud af te haalen dat hier vergaderd word; en met een dit Volk van alle noodzaaklijkheden te voorzien / en dat men om van daar tot Lima over Land te reyzen volle ses weeken noodig heeft.

Capitein Sharp gaf dit Eyland de naam van Sharp's Eyland wy Ankerden aan de Zuid zijde van 't zelve aan de Mond van een zeer fraaije Rivier die zig hier in Zee ontlast. Daar behooren omtrent dertig Rivieren en Beeken tot dit Eyland / alle welke aan verscheide kanten van 't Eyland van de Rotzen vallen. De geheele omtrek van 't zelve is omtrent drie mijlen en een half / zijnde hoog en Bergagtig Land / uytgezeyd alleenig aan die zijde daar wy ten Anker laagen. Waarom wy hier op omtrend agtien of twintig Vaden waters ons Schip maarden en begonnen t' onttakelen / maar we hadden wel vier of vijf dagen werk eer we onze Zeylen konden droog krijgen / door dien 'er nagt en dag byna yder uur een Reegen vlaag kwam. Het vaste Land 't welk ten Ooste van dit Eyland is geleegen en zig Noordwaards uytstrekt / is uitneemend hoog en Bergagtig / en al-

altijd beneeveld / uitgezeyd alleenig met Sonne opgang / als wanneer de Toppen der Bergen zig helder opdoen. Van de Zuid zijde van dit Eyland alwaar wy gelijk gezegt is / Ankerden / konden wy een punt van 't lange vaste Land zien / het welk zig opdeed als Boomen die uyt het water groeyden.

Op Zaturdag den derde van Hooymaand dooden we een Slang die veertien duimen dik en elf voet lang was. Van den dertiende van Wiedemaand tot deze dag toe hadden we droog weer / 't welk door onze gevangenen Spanjaards als iets wonderlijks gereekend wierd. Yder dag zagen we Walvisschen die dikwils onder ons Schip kwamen drieven / we Schotenze meenigmaal na / maar de Kogels steuyteden van haar Lichaamen af. Onse voornaamste en beste Spijze bestond in Indiaansche Conijnen, Aapen, Slangen, Oesters, en eenige andere soorten van goede Visch / en eenige weynige Torteldujven. We vongen hier een Luijaard, 't welk een Beest is dat door zijn uytnemende traagheid deeze naam / die het door de Spanjaards gegeeven is / zeer wel verdiend.

Dooden een groote Slang,

Aan dit Eyland stierf Joseph Gabriël een Spanjaard uit Chile van geboorte / die onse Piloot zou geweest zijn na Panama, het was de zelfde Man die d' Indiaansche Koninks Dogter weggevoerd en getrouwd had / hy had zig altoos zeer oprecht en trouw aan ons betoond / zo uit ontdekken van verscheide Komplotten der gevangenen tegens ons / als anders. Hy stierf na drie daagen ziekten / (twee van welke hy heel Sinneloos lag) aan een kwaadaardige Koorts.

Een der Spaansche gevangen en sterfd.

Na dat we nu weder alles klaar gemaakt hadden om te vertrekken / gaf Capiteyn Sharp ons te kennen / dat hy wegens het voorneemen om na Guajaquil te gaan / van besluyt veranderd was / door dien hy geloofde dat deeze togt zeekerlijk te vergeefs en wy in all deeze tijd na alle schijn door de Spanjaards ontdekt zouden zijn. Dit zeggen bragt ons in groot verschil wat Cours we stonden te neemen / en 't zelve zou zeekerlijk hooger geloopen hebben in dien een zeeker oud Man / die lang by de Spanjaards gevaaren had ons niet geregt had dat hy ons na een plaats wilde brengen genaamd Arica, in welke Stad zo hy zeyde al het Zilver van Potisi, Chuquisaca, en verscheyden andere plaatze in 't Land (alwaar het zelve uit de Bergen en Mijnen gegraven wierd) gebragt wierd; en dat hy niet twijffelde of we zouden daar ten minste over de twee duizend pond yder Man tot Buit bekoomen / want dat al het Zilver van de geheele Zuid Zee / daar als in 't gemeene Pakhuis gebragt wierd / en bewaard / tot dat het door de Scheepen 'er van daan wierd gehaald. Door deeze reeden bewoogen zijnde / en dezelve nader overwoogen hebbende / besloten we eyndelijk om 'er na toe te gaan / in hoop van het zo te vinden als deze Oude Man ons gezegt had.

XI. HOOFD-

XI. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van 't Eyland *Gorgona* met voornemen om *Arika* te plonderen, ze raaken van malkanderen, maar koomen aan d' Eylanden *de la Plata* of *Drake's* Eylanden weder by een.

OP Sondag den vijf en twintigste van Hooymaand gingen we met een fraije koelte uyt het N. W. van Gorgona t' zeyl / maar met Sonne Ondergang begon de koelte hand over hand te minderen / en 't eyndelijk dood stil te worden; de volgende morgen omtrend te twee uuren kreegen we een Land Windje / 't welk ons omtrend ses uuren by bleef / waar door wy ons tegen de middag omtrend vijf en een halve mijl Suyd-west van Gorgona bevonden. In de namiddag kreegen we een sterke Landwind / en de geheele nagt regende het by na zonder ophouden / waar door het de volgende morgen zeer nevelagtig was tot omtrend ten tien uuren / wanneer het ophlaarden / en zagen we doen het Eyland Gorgona omtrend twaalf mijlen O. N. O. van ons afleggen. Deeze dag hadden we de Wind Z. W. des avonds omtrend ten tien uuren beval Capiteyn Sharp dat ik my na Capitein Cox zou begeeven en hem zeggen dat hy verder af moest houden / uyt vreeze van al te digt aan Strand te raken / maar hy antwoorde dat hy wel wist wat hem te doen stond. Des anderen daags morgens vroeg was hy ons uyt het gezigt / het weer was heel nevelagtig en stil / maar omtrend ten agt uuren klaarden het op / dog we konden hem evenwel niet zien / waar uyt we besloten (als ook waar was) dat we hem in het donker door zijn halsterrigheyd verlooren hadden. Dus was ons Admiraals Schip alleen en wy hadden Capiteyn Cox's gezelschap niet langer in onze Reys / tot dat we aan 't Eyland de la Plata kwamen / alwaar we 't geluk hadden van hem weder te vinden / zo als in 't vervolg zal gezegt worden. Het weer deze morgen zeer klaar zijnde zo konden we Gorgona omtrend sestien mijlen O. N. O. van ons af zien leggen. De geheele dag bleef het stil tot omtrend vier uuren in de namiddag / wanneer we de Wind W. S. W. kreegen / die zo de geheele nagt door woey.

Des andren daags hadden we nog al de zelfde Wind met frissche koelte. Omtrend ten vier uuren in de namiddag kwamen we in 't gezigt van 't Eyland del Gallo, 't welk ik gis omtrend agt en twintig mijlen S. W. van Gorgona, en negen mijlen ten Oosten van 't vaste Land af te leggen.

De volgende dag zijnde den dertigste van Hooymaand hadden we de Wind nog al even eens. Omtrend ten drie uuren in de namiddag zagen we een

ander Eyland genaamd Gorgonilla, omtrend ses of seven mijlen van Gallo leggende.

Den een en dertigste van Hooymaand en eerste / tweede / derde en vierde van Oogstmaand, hadden we nog al de Wind W. Z. W. vermengd met Reegenbuijen in de namiddag zagen we 't Land van San Matheo, en tegen den avond de Caap van San Francico.

De drie volgende dagen hadden we goed Weer / de Wind nog als vooren.

Op Zondag den agste kwamen we digt onder een wild en Bergagtig Land. Ook zaagen we deze dag Cabo Passao omtrend tien mijlen te Loefwaard van ons af leggen.

De volgende dag hadden we schoon Weer / en frische Koelte / we observeerden dat Cabo Passao drie punten maakt tusschen de welke twee Baijen zijn / de Lijwaardste van de twee is drie / en d' andre vier mijlen lang / aan dezelve grenst een aangename Valeije. Onze Gevangenen zeyden ons dat Noordwaards van deze Caap zeekre Indiaanen woonen / die Maiz en andre Eetwaaren verkoopen / aan allerhande Scheepen die daar koomen.

Op den elfden vonden we ons N. N. W. van Monte de Christo, zijnde een zeer hooge en ronde Berg. In 't zeylen zaagen we meenigte van water Slangen van verscheyde coleuren. Beyde de Spanjaards en Indiaanen zijn zeer bevreest voor deze Slangen / geloovende dat haar beet ongeneezelijk is. Tegens den avond kwamen we in 't gezigt van Manta.

Op Donderdag den twaalfde in de Morgenstond zagen we t' Eyland de la Plata omtrend vijf mijlen Z. W. van ons af leggen. We besloten dit Eyland aan te doen / en te zien of we eenige Geyten die hier in 't wild loopen bekomen konden / want we hadden ter dezer tijd geen andre Victualie als Meel en Water. Komen aan 't Eyland de la Plata.

Des andren daags morgens omtrend ten ses uuren / kwamen we onder het voorzeyde Eyland de la Plata, en hier vonden we op t' onverwagst tot onze groote vreugde het Schip van Capitein Cox, (t' welk veertien dagen te vooren van ons af geraakt was) ten Anker leggen / zijnde vier dagen voor ons hier gearriveerd / en nu gereed om weeder van hier t' zeyl te gaan. Omtrend ten seeven uuren kwamen we mede ten Anker / en wierden aanstonds door t' andre Schip begroed / en met een levendige Schildpad, en Geyt vereerd; Het Volk zeyde ons dat hier veel Schildpadden aan Strand te bekomen waren / en dat 'er ook heel goede Visch te vangen was. Het Eyland is aan alle zijden heel stil / zo datter geen Landing is / als alleen aan de N. O. zijde / alwaar wy op twaalf vadem waters Ankerden. Omtrend een stadie van Strand / is een Kruys t' welk aldaar door de Spanjaards wanneerze dit Eyland ontdekten is opgeregt. Daar is niet een Boom op dit geheele Eyland te vinden / maar veel kreupelbosch / t' welk tot voedzel voor de Geyten dient / die hier in groote meenigte zijn. Het Strand is heel hard en is hier

Alwaarze Capitein Cox weder vinden.

Beschrijvinge van dit Eyland.

geen water te vinden/ als alleenig aan de Z. W. zijde/ alwaar het door de meenigte der Rotzen en groote barning byna voor de Boots onmogelijk is te konnen landen.

Dit Eyland heeft zijn naam ontvangen van Sir Francis Drake en zijn befaamde daaden/ want het word gezegd dat hy hier een verdeeling maakten van de groote party Zilvers die hy van de Spanjaards genoomen had/ en t' zelve met Bakken vol aan yder Man van zijn gezelschap toedeelden. De Spanjaards verzeekeren als nog dat hy te dien tijd twee honderd en veertig tonnen Zilver/ en festien bakken gemund Geld voor yder Man bekwam/ zijnde vijf en veertig in 't getal/ ze waren zelfs genoodzaakt om veel Zilver over Boord te werpen/ door dien zijn Schip het alles niet kon voeren. Door de verdeeling van deze groote Buyt is het dat de Spanjaards dit Eyland het Eyland de la Plata, en wy het zelve Drake's Eyland noemen.

Onze Gevangenen verhaalden ons mede dat 'er ten tijde van Olivier Cromwel een zeeker Schip met seeventig metale Stukken/ en ten minste dertig Milioenen Stukken van agten in hebbende/ van Lima uyt gezonden wierd. Welke groote somme Gelds door de Kooplieden van Lima aan Koning Carel de tweede tot een vereering gezonden wierd/ om hem in zijn verleegentheyd en Ballingschap t' ondersteunen/ maar dat dit groote en rijke Schip omtrend Manta kwam te verongelukken. Of dit waarheyd is/ zou ik hard twijfelen.

We namen hier uyt Mr: Cox's Schip d' oude Moor, die voor gaf dat hy onze Piloot wilde zijn/ om ons na Arica te brengen. Dit wierd gedaan uyt vreeze van t' ongeluk te hebben van Capitein Cox weder te verliezen. Capitein Peralta verwonderden zig meenigmaal/ dat we in zo korte tijd zo veel gewonnen hadden/ en tot hier toe gekomen waren; Daar zy in 't tegendeel meenigmaal over de zelfde Reys drie ja vier Maanden beezig geweest waren. Maar hy geloofde dat haar lange en moeyelijke Reyze door het al te veer van Land af houden veroorzaakt was. Daar en booven zeyde hy ons dat indien wy na d' Eylanden van Galapagos gegaan waren/ gelijk wy eens hadden voorgenoomen te doen/ dat we dan zeer groote kalmtens en stroomen ontmoet zouden hebben/ in welke veel Scheepen vergaan zijn.

We vingen en zouteden aan dit Eyland een goed getal Geyten en Schilpadden. Een Man van ons Volk staande in een kleyne Bay/ keerden op een dag seventien Schilpadden: Behalven welk getal ons ander Volk ook verscheyden inbragten. Capitein Sharp wistze zo wel als de beste Schildpadvanger te vangen/ en was 'er zeer gauw op. Maar we bevonden dat de Schilpadden aan deze zijde zo groot nog aangenaam van smaak niet waren als die aan de Noordzijde van 't Eyland gevangen wierden. We konden ook met gemak yder dag over de honderd Geyten dooden en inzouten. De meeste tijd dat wy hier waren/ hadden we deyzig Weer/ alleenig begon nu en dan de Zon door te

breeken / en zo heet te schijnen / dat ze blaaren in 't aanzigt van verscheyde van ons Volk branden. En wat my aangaat / mijn aanzigt en lippen waren zo verbrand / dat ik ze in geen heele Week weer te regt kon krijgen.

XII. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van 't Eyland *de la Plata*, om haar voorgenomene Reys na *Arica* te vervolgen. Ze neemen onder weegen twee *Spaansche* Scheepen, en krijgen kondschap van de Vyand.

NA dat we onze ingezoutene Geyten en Schilpadden aan boord gebragt hadden / gingen we op Dingsdag den seventiende van Oogstmaand van 't Eyland de la Plata t' zeyl. De volgende morgen met het aanbreeken van de dag / bevonden we ons seven of agt mijlen ten Weste van 't Eyland. Omtrend de middag hadden we 't Land uyt het gezigt. Nademiddag kreegen we de Wind Z. Z. W. en waren we verscheyde malen genoodzaakt / het andre Schip in te wagten.

De volgende dag hadden we nog al de Wind Z. Z. W. en onze Cours West. Zomtijds begon de Wind te draaijen / maar binnen een kwartier uurs / keerde ze weder Z. Z. W.

Op den twintigste veranderde wy van Cours / en gingen Z. O. maar hadden weynig koelte. We wonnen gestaadig zeer veel van 't andre Schip / 't welk ons zeer verleegen maakten / en ons ook zeer verhinderden.

Des andre daags de Wind nog al Z. Z. W. de Cours Z. O. ten Z. dog met weynig koelte. Hier kwamen weder zeer veel Dolphijnen, en andre Visschen rontzom ons Schip zwemmen.

De volgende morgen zaagen we weder het Eyland de la Plata omtrend ses mijlen N. O. van ons af leggen / ook zaagen we de zelfde dag een ander Eyland / digt onder t' vaste Land geleegen / genaamd Solango. Onze Cours was Z. O. ten Z. en hadden de Wind Z. W. ten Z. Deze dag bevonden we wederom dat het kleynste Schip ons niet weynig verhinderden / alzo we meer als drie uuren moesten bylеggen en haar inwagten. Ook bevonden we dat hoe we verder van Land weeken / hoe we minder wind hadden; En dat we onder de Wal altijd van een frissche koelte / hoewel altijd eeven voordeelig / verzeekerd konden zijn.

Des andre daags zijnde den drie en twintigste / hadden we de Wind Z. W. ten Z. en Z. Z. W. Omtrend ses mijlen Z. W. van ons af / ontdekten we een lange en effe Berg. Ik nam het voor een Eyland / maar naderhand bevonden we het een punt van 't vaste Land te zijn / genaamd Punta de Santa Helena, het bygelegene Land is zeer laag / zo dat het op twee mijlen tusschen wijdte niet kan gezien worden. De Spanjaards hebben in dit laage Land goede gelegentheyd / om Pik, Teer, Zout, en eenige andre dingen te maaken / ten welken eynde ze hier ook verscheyde Huysen hebben / en een Monink die hier als haar Kapellaan diend. Van het Eyland Solango tot deze Plaats / rekend men omtrend elf mijlen. Terwijl we in de namiddag beezig waren om met Labeeren de punt te booven te komen / ontdekte we een zeyl / 't welk we vermoeden een Bark te zijn / waar op we aanstonds onze Canoe uytzettende om het te vervolgen; Het Vaartuyg begaf zig regt na Land toe / en was niet anders als een Vlot / 't welk zo dra niet aan Land gekomen was / of het Volk nam het zeyl 'er af / en spreyden het op het Land / om het te droogen. Ter zelver tijd kwam'er een Indiaan te Paard op Strand / die onze Canoe toe riep: Maar ons Volk vreezende dat indien ze te na aan Strand kwamen / ze ontdekt mogten worden / wie wy waren / keerden weder by ons te rug. In deze Kwartieren hebben d' Indiaanen geen Canoes, nog ook geen Hout dat bekwaam is om z'er van te maaken. Hadden we door dit arme Volk ontdekt geweest waren / zo zouden ze na alle schijn zeer bevreest voor ons geweest zijn. Maar ze verroerden haar niet om weg te loopen / waar uyt we beslooten / dat ze ons niet naamen voor 't geen we waren. We zaagen een groot Pad / leydende na 't Gebergte / waar door we geloofde dat dit een Kijk uyt of Wagtplaats was tot verzeekering van Guajaquil. Tusschen vier en vijf uuren kwamen we de punt te booven / en doe ontdekten we de punt Chandy, omtrend ses mijlen Z. Z. O. van deze punt af leggende. Op 't eerste gezigt vertoond het zig als een lang Eyland / maar lager als punt Helena.

Op den vier en twintigste besloten we het Schip van Capitein Cox te sleepen / alsó het zelve ons meer en meer in onze Reys verhinderden. In de namiddag verlooren we 't gezigt van 't Land in 't oversteeken na Cabo Blanco de Wind was doe Z. W. ten Z. en onze Cours Z. ten O. aan 't end van deze Golf die tusschen de twee voorgemelde Caapen is / legt de Stad Guajaquil zijnde een zeer rijke Plaats en d' Embercadero of Zeehaven / van de groote Stad Quito, De Kooplieden van Lima zenden het Geld dat ze na Spanjen moeten zenden / doorgaans met Barken na deze plaats / om door dit middel de Convoy Gelden t' ontgaan / die ze anderzins aan de Koninк zouden moeten betalen / wanneer ze het aan Boord van de Vloot lieten brengen. Hier komt veel Goud van Quito, en zeer goed en sterk breed Laken / ook Beelden tot gebruyk der Kerken / en verscheyde andre dingen van groote waarden:

maar voornamelijk Cacao-neuten daar ze Chocolade van maken/ die men geloofd hier de beste te zijn/ van de geheele wereld. De Stad Guajaquil bestaat uyt omtrend honderd en vijftig groote/ en tweemaal zo veel kleyne Huysen. Het was deze Stad daar Capitein Sawkins voornoemd het oog op had. Wanneer groote Scheepen in deze Golf koomen/ zo Ankeren ze buyten Lapina, en Scheepen van haar Lading in kleyner Vaartuygen over omze na de Stad te voeren.

Tegens den avond zaagen we een zeyl N. N. O. van ons/ waar op we aanstonds het Schip dat we nasleepte los maakten/ en 'er Jagt op maakten. Door de donkerheyd van den avond kwamen we al heel digt by 't Vaartuyg/ eer ze ons zaagen. Maar zo haast ze ons gewaar wierden/ lieten ze het voor wind afloopen/ zo dat het al eenige tijd duurden/ eer we haar konden inhaalen. We riepen haar door middel van een Indiaansche Gevangen in 't Spaansch toe/ en bevolen haar te strijken; Ze gaven ten andwoord/ dat ze ons in 't kort wel dwingen zouden/ om het zelfs te doen. Hier op losten we ettelijke Stukken/ maar wierden dapper met handbussen beandwoord/ dus duurde het gevegt meer als een half uur/ en zou nog langer geduurd hebben/ indien we de Man aan 't Roer niet gedood hadden; Waar na niemand van hun zo stout was om zijn plaats in te neemen/ en na dat we door een tweede schoot haar Hoofdtouwen aan stukken gebrooken hadden/ begonnen ze erbarmelijk om kwartier te roepen/ 't welk haar vergund wierd. Dus wierden we meester van 't Schip/ waar op we vijf en dertig Man vonden/ van welk getal vier en twintig geboorene Spanjaards waren/ ze hadden een en dertig Handbussen/ en andre Wapenen na advenant om 'er te verdedigen. Ze verklaarden naderhand datze ons niet anders hadden bevogten/ als uyt een Bravado, door dien ze aan Land beloofd hadden het zelve te doen/ zo wanneer ze ons op Zee kwamen t'ontmoeten. De Capitein was een Perzoon van aanzien/ wiens Broeder (t' zederd de dood van Don Jacinto de Barahona die door ons in 't gevegt voor Panama gedood wierd) tot Admiraal van de Zee Armada was aangesteld. Behalven de Capitein kreegen we nog vijf of ses andre Perzoonen van aanzien gevangen. In dit gevegt deedenze ons meede niet weynig schade aan Wand en Touwerk/ behalven datze twee Man van ons Volk kwesten/ en een derde Man wierd door d' onagtzaamheyd van een ander van ons Volk meede zwaar gekwest/ door een Pistool 't welk te schielijk los ging. Des nagts ten elf uuren namen we onze Cours West.

Veroveren een Prijs.

Des andre daags morgens met het aanbreeken van de dag/ gingen we aan Boord van de genoomene Bark/ en haalden nog eenige Gevangenen die we aan ons Boord bragten/ om 'er t' ondervraagen/ en te zien wat kondschap we uyt haar bekomen konden. De Capitein van de Bark dat een zeer fraay en beleefd Heer was/ voldeed onze begeerte in dit punt volkomentlijk zeggende/ Mesjeurs; Ik weet dat ik heeden

 door

door de verandering van 't geval uw-Krijgs-Gevangene ben, ook weet ik dat geen Geld voor 't teegenwoordig magtig is om my uyt uw handen te verlossen, waarom ik geen voordeel hebben kan, om uw leugenen te vertellen; en indien gy lieden ook bevond dat ik het doe, zo ben ik bereyd de zwaarste straffen die gy my zoud konnen aandoen t' ondergaan. Het verstrooijen van onze *Armadilla* en 't neemen van verscheyde Scheepen voor *Panama* kwam ons omtrend ses Weeken na 't gebeurd was, door twee Barken die van daar kwaamen ter ooren. Maar ze konden ons niet berigten of gy lieden voorgenoomen had, verder Zuydwaards aan te gaan, alleenig verzogten ze ons na *Panama* op 't spoedigst alle hulpe ter Zee toe te zenden 't geen ons moogelijk was. Hier op zonden we aanstonds over Land na *Lima* de tijdinge, dat gy lieden in deze Zeen waart. Verzoekende dat ze al het Secours dat ze konden zenden, wilde afvaardigen, om het by 't onze te vervoegen. We hadden ter dier tijd twee of drie groote Scheepen, in onze Haven leggen, maar dezelve waren al t' zamen onbekwaam om te konnen zeylen. Uyt deze reeden deed de Vice Roy van *Peru* tot *Lima* drie groote Koopvaardy-Scheepen pressen, en op 't grootste liet hy veertien, op 't tweede tien, en op 't derde ses metaale Stukken leggen. By deze drie Scheepen voegde hy nog twee Barken, op alle welke hy seven honderd en vijftig Zoldaten liet leggen. Van dit getal landenze honderd en 't sestig Man aan *Punta de Santa Helena*; de rest wierd na *Panama* gevoerd, met voorneemen van uw daar nog vindende te bevegten. Behalven deze magt leggen 'er nog twee Oorlogs Scheepen, die grooter zijn als de voorgemelde tot *Lima*, de welke met alle spoed uytgerust worden, om uw te vervolgen. Een dezer Scheepen heeft ses en dertig metale Stukken op, en 't andre dertig. En de Vice Roy heefter behalven het Bootsvolk vier honderd Soldaaten opgelegt. Ook is 'er nog een Oorlog Schip kleynder als de voorgenoemde, genaamd de *Patache*. Dit Schip is gemonteerd met vier en twintig Stukken, en was na *Arica* gezonden om des Koninks Zilver van daar af te haalen. Maar de Vice Roy kennisse gekreegen hebbende van 't geen gy lieden tot *Panama* verrigt had, zond zulk een strikte order aan dit Schip van weerom te koomen, dat het geen tijd had om eenig Zilver meede te konnen neemen. Nu leyd de *Patache* in de Haven van *Callao* gereed, om op d' eerste gelegentheyd of tijdinge van uw komste daar omtrend uyt te loopen: Ook is 'er aan alle plaatzen van de Kust last gezonden om goede wagt te houden. t' Zederd hebben die van *Manta* ons tijding gezonden, dat ze twee Scheepen in Zee hadden gezien, die Plaats passeeren. Ook hoorden we van d' *Indiaanen*, dat ze uw lieden gezien hadden, en dat ze verzeekerd waren dat een van uw Vaartuygen het Schip *la Trinidad* was; 't welk gy lieden voor *Panama* genoomen had, alzo dit Schip in deze Zeën zeer wel bekend is. Hier uyt besllooten we dat uw voorneemen was om hier omtrend iets t' onderneemen. Nu deze Bark waar in gy ons gevangen genoomen hebt na *Pana-*

ma

ma gedestineerd zijnde, zo zond de Governeur van *Guajaquil* ons eerst met dezelve uyt, of 't moogelijk was uw te konnen ontdekken, en indien 't gebeurde dat wy uw ontmoeteden, en ons te zwak bevonden, zo had hy ons bevoolen de Bark te Stranden, en ons weg te pakken, dog anderzints uw met het Volk en Wapenen die gy ziet, te bevegten. Zo dra wy hoorden dat gy lieden in deze Zeen gekomen waard, hebben wy tot bescherminge der Stad twee Forten doen bouwen, en met Geschut verzien. En in de laaste Monstering de welke even voor ons vertrek geschieden, bevonden we agt honderd en vijftig Man, van alle coleuren, in de Stad *Guajaquil* te hebben, van welke twee honderd Man alreede in de Wapenen waren. Dus eyndigde de Capitein zijn verhaal. Tegens de middag onttakelde wy de genomene Bark/ waar na we ze lieten zinken. Vervolgens gingen we Z. Z. O. en naderhand Z. ten W. en Z. Z. W. aan. Tegens den avond zagen we Punta de Santa Helena, omtrend negen mijlen N. O. van ons af leggen.

De volgende dag zijnde den ses en twintigste / was onze Cours Z. Deze dag reekende we al onze plundering eens op/ en bevonden dezelve tot drie duyzend twee honderd en ses en t'zeeventig Stukken van agten te beloopen/ welke Somma vervolgens gelijkelijk onder ons verdeeld wierd. We pijnigde meede een Monnik/ die op de voornoemde Bark/ Preeker was geweest/ eyndelijk schooten ze hem onder voet en wierpen hem eer hy nog dood was buyten Boord. Deze wreedheyd schoon ik ze in mijn hert verfoeyden/ moest ik evenwel toestaan en mijn mond houden/ zonder haar te durven tegenspreeken of bestraffen. In de namiddag zagen we wederom Land/ en onze Piloot zeyde ons dat we omtrend sestien mijlen aan Ly van Cabo Blanco waren. Waar op we digt onder de Wal af en aan hielden.

De volgende morgen hadden we weynig Wind/ waar door we niet veel gang maakten. Te Loefwaard van ons konde we bemerken dat de vaste Kust hoog Land was/ zijnde witagtige Kley/ vol witte Rotzen. Deze morgen verhaalden onze Gevangenen ons in een gemeen gespreek/ datze de kleyne Bark die we onderweegen verlooren hadden/ doe we na 't Eyland Cayboa gingen/ vernield hadden. Het bleek by haar onderrigting/ datze meenden na de Bokke Kaay te zeylen/ om ons daar te vinden/ alzo ze gehoord hadden/ dat Capitein Sawkins gezegd had/ daar na toe te willen gaan. Onderweegen haddenze 't Eyland Gallo aangedaan/ en door haar Indiaansche Piloot de zwakte van 't zelve verstaan hebbende/ haddenze 't gewaagd om aan Land te stappen/ de plaats te neemen/ en drie witte Vrouwen gevanklijk met haar weg te voeren. Na datze eenige tijd in Zee gekruyst hadden/ waaren ze weder aan 't voorzeyde Eyland gekoomen/ en al daar twee of drie dagen verbleeven hebbende/ waren ze weer in Zee gegaan. Na drie of vier dagen waren ze aan een kleyne Kaap gekoomen / omtrend vier mijlen van 't voornoemde Eyland afleggende/ maar terwijlze dus ver-

scheyde maalen in en uyt liepen/ gebeurden 't dat een van haar Gevangenen het ontvlugte op 't groote Land/ en van daar vijftig Man met Vuurroers voorzien meede bragt/ deze zig in hinderlaage gelegt hebbende/ doodeden met het eerste vuur geeven ses Man van de seeven/ die in de Bark waren. d' Eene die nog overig bleef/ bekwam kwartier van de Vyand; En hy was het die ons voorneemen van de Stad Guajaquil t' overvallen ontdekten. Ook verhaalden onze Gevangenen ons/ dat'er een beslag op alle Scheepen gelegd was/ om niet uyt de Havenen te vertrekken/ uyt vreeze van in onze handen te vallen. Deze namen we observatie en bevonden ons op 3. Graaden 50. Min: Z. breete.

Des andre daags zijnde den agt en twintigste / namen we al het Water en 't meeste gedeelte van 't Meel uyt Capitein Cox's Schip/ en na dat het Volk op ons Schip overgekoomen was / boorden we'r een gat in/ en lieten het zinken. Nu was ons getal honderd veertig Man/ twee Jongens en vijf en vijftig Gevangenen/ alle op een en 't zelve Schip.

Op den negen en twintigste hadden we de Wind Z. Z. W. met stijve koelte. Capitein Peralte verhaalde ons hier dat d' eerste plaats die de Spanjaards na Panama in deze Gewesten gestigt hadden/ was Tumbes, (nu aan Ly van ons afleggende.) Dat'er een Priester met een Kruys in zijn hand was aan Land getreeden/ terwijl tien duyzend Indiaanen hem met verwondering aanzagen. Dat hy zo dra geen voet aan Land gezet had/ of dat'er twee Leeuwen uyt het Bosch gekomen waren/ en na dezelve twee Tijgers; Dat de Priester het Kruys deze Beesten zagjes op de rug gelegd hebbende dezelve aanstonds waren nedergevallen en 't zelve hadden aangebeeden / 't welk aan de waarheyd der Christelijke Godsdienst zulk een groot getuygenis gaf/ dat d' Indiaanen in korte tijd dezelve omhelsden.

Vreemd verhaal.

Des andre daags was de Wind Z. Z. O. we oordeelde het dienstig/ deze dag wat dieper Zeewaard in te houden/ uyt vreeze van door die van Payta/ 't welk niet verre van ons af lag/ ontdekt te worden. De Morgenstond was zeer dyzig/ maar tegens de middag klaarden 't op/ wanneer we een zeyl zagen 't welk even als wy Cours ging O. ten Z. Maar doen we allengs nader kwamen/ bevonden we 't niet anders als een Vlot met een zeyl 'er op. Onze Piloot rade ons dat we ons'er niet mee bemoeijen zouden/ want dat het twijfelagtig was of wy ze zouden konnen inhaalen of niet/ en indien w'er Jagt op maakten/ zo zouden ze zeekerlijk weeten dat we Engelsche Vrybuijters waren. Deze Vlotten konnen zeer wel zeylen/ en sommige zijn zo groot datze honderd en vijftig pakken Meel van de Valeyen na Panama konnen brengen/ zonder dat dezelve nat worden. Deze dag bevonden we ons by observatie op vier Graaden vijf en vijftig Min: Zuyder breete/ en hadden punta Parina N. O. ten N. ses mijlen van ons af. En la Silla de Paita Z. O. ten O. omtrend agt mijlen. Dezelve heeft de gedaante

van

van een hooge Berg / en de Stad Paita legt aan een diepe Bay / omtrend twee mijlen Lywaard van deze Berg; Dezelve diend voor een Embarcadero of Haven-Stad van een andre groote Stad / omtrend dertien mijlen hooger op / in een zeer barr en onvrugtbaar Land gelegen / genaamd Puira.

Op Woensdag den eerste van Herfstmaand, was onze Cours Z. ten W. Des Nagts zagen we iets als een ligt / en des andre Daags morgens zagen we een zeyl / van waar we geloofden het ligt van daan gekomen te zijn. Dit Vaartuyg was omtrend ses mijlen van ons / en zeylde by de Wind / gelijk wy. Des Nagts waren we omtrend vier mijlen aan Ly van'er af / maar daar viel schielijk zulk een groote Mist / dat we haar uyt het gezigt verlooren. Het Weer was te dezer tijd zo koud als het in Engeland in Zlagtmaand is. Zo meenigmaal als wy met ons Schip wenden / deed het andre het zelfde. Onze Piloot zeyde ons dat dit Schip / elf dagen voor dat wy haar namen / uyt Guajaquil gezeyld was / dat het met Touwerk / Wolle en Catoene Lakenen en andre Manufacturen / die tot Quito gemaakt worden / geladen was. En dat hy gehoord had datze een Mast waren kwijt geraakt / waarom ze tot Paite waren ingeloopen.

Ontdekken een zeyl daar ze Jagt op maken.

De volgende Nagt zagen we haar door 't ligt / 't welkze door onagtzaamheyd op hadden door welk middel wy haar regtstreeks konden volgen. In de Morgenstond was ze nog omtrend drie mijlen voor ons. Haddenze de minste kwade gedagten van ons gehad / zo zoudenze haar zonder twijfel na Land begeeven hebben / maar 't scheen datze geen bezeffen hadden / dat we Jagt op'er maakten. Het Weer wierd weder heel deyzig / zo datze ons omtrend ten elf uuren uyt het gezigt raakten. Ter dezer tijd hadden we een geheele Week geweest / dat we ons met twee teugen Waters des daags moesten behelpen / zo slegt waren we daar van voorzien. In de namiddag kreegen we het Vaartuyg weder in 't gezigt / en 's Nags waren we'er nog omtrend twee mijlen af.

Op den vierde van Herfstmaand, met het aanbreeken van de dag / zagen we het Schip omtrend een mijl te Loefwaard van ons af. En in de namiddag kwamen we tot op een Musket schoot by haar / als wanneerze bemerkten wie we waren / en daar op aanstonds haar zeylen streeken / we wierpen het Lot onder ons / wie eerst overspringen zou. Het Lot viel de Hondewagt te beurt / zo dat twintig Man tot die Wagt behoorende / overklommen. We vonden in dit Vaartuyg vijftig Pakken met Cacao-nooten, van welke men de Chocolade maakt / en zeer veel Pakken met Ruwe Zijde, Indiaansche Catoenen, en garen Koussen; Dit was het voornaamste van'er Lading.

En 't selve veroveren.

Des andre daags lieten we 't voornaamste van de Lading aan ons Boord brengen. In 't Ruym vonden we eenig Touwerk / gelijk als Nicholas Moreno, onze Piloot ons gezeyd had. Maar 't grootste gedeelte was vol Timmerhout. Ook vonden we'er eenig Osnabrugs Linnen

nen in/ van 't welk we naderhand eenige Bramzeylen maakten. De Gevangenen verhaalden ons dat het nu negentien dagen geleden was/ dat ze van Guajaquil waren t' zeyl gegaan; dat ze wel van ons bedrijf voor Panama gehoort hadden/ maar dat ze de minste gedagten niet hadden/ dat we zo verre Zuydelijk zouden komen/ en dat ze uyt dien Hoofde het minste Wantrouwen niet van ons hadden/ schoon ze ons al voor twee of drie dagen in Zee gezien hadden/ en dat we gestadig haar volgden; dat ze 't anders zeekerlijk na Land zouden gezet hebben/ en getragt onze handen t' ontkomen.

De volgende Morgen namen we 't overige van de Goederen/ die ons aanstonden uyt de Prijs/ waar na we de meeste van onze Gevangenen op dezelve deeden overgaan/ en na dat we de Masten gekapt en over Boord geworpen hadden/ uytgezeyd de Fokke-mast/ die we staan lieten/ gaven we haar een Fok/ om mede te zeylen. En een party Water en Meel/ en daar meede zonden we haar weg/ niet langer met haar willende beslommerd zijn. Ebenwel hielden we nog eenige van de voornaamste Gevangenen by ons/ als Don Thomas d' Argandona, die Capitein was van 't Schip voor Guajaquil genomen; Don Christoval, en Don Balthazar beyde Edellieden van aanzien/ in 't zelfde Schip genomen; Capitein Peralta en Capitein Morena onze Piloot/ en twaalf Slaven. Na dat we onze Plundering overgescheept en onze Prijs weg gezonden hadden/ zo verkogten we eenige Kisten/ Doozen/ en andre dingen/ door een uytroepen voor de Mast. By Observatie bevonden we ons op de Hoogte van seven Graden en een Min: En ik reekende dat we omtrend vijf en dertig mijlen van Land waren.

Ze zenden de meeste Gevangenen weg.

Op den sevende van Herfstmaand gingen we de geheele dag S. S. W. en S. W. ten S. Deze dag Stierf een Man van ons gezelschap genaamd Robert Montgomery, zijnde de zelfde Man/ die door d' onagtzaamheyd van een ander van ons Volk met een Pistool door 't Been geschooten was. Ook maakten we deze dag een verdeeling van de Buyt/ in de laaste Prijs genomen.

Des Woensdags morgens wierpen we onze overleedene in Zee/ en gaven hem drie Salvoos tot zijn Lijkstatie. 's Nagts te vooren zagen we ligt / 't welk ontwijfelbaar van eenig Schip te Lywaard van ons af kwam/ maar we hielden van 't zelve af/ niet begeerig zijnde om meer zeylen te zien/ die ons in onze Reys na Arica konden verhinderen. By Observatie/ deze dag genomen bevonden we 8. Graden 00 Minuyten.

XIII. HOOFD-

XIII. HOOFDSTUK.

Vervolg van haar lange en moejelijke Reys na *Arica*, ze lijden onder weegen groot gebrek. Worden tot *Arica* ontdekt, en durven niet Landen, door dien 't geheele Land in de Wapenen is. Ze gaan van daar na *Puerto de Hilo*, digt by *Arica*, alwaarze Landen, en met klein verlies aan haar zijde, de Stad in neemen. Ze worden eyndelijk door de *Spanjaards* bedroogen, en gedwongen met schande van daar te vertrekken.

Op Donderdag den neegende van Herfstmaand, vervolgde we onze Cours Z. W. ten Z. als daags te vooren; we hadden deze laaste vier en twintig uuren zeer weynig Wind; waar door we weynig wegs konden vorderen, en genoodzaakt waren by na yder vier of vijf uuren te wenden.

Des andre daags weder Observatie genomen hebbende, bevonden we ons op 9. Grad: 00. Min: Het Weer was nu weer veel Warmer als te vooren, maar met deze Warmte kreegen we veel Stof-reegen. Tegens den avond kreegen we de Wind Z. O. ten O. met stijve koelte. Krijgen weder warm Weér.

De Nagt daar aan volgende Dauwde het zeer sterk; we waren nu ter tijd zeer beezig om van 't Osnabrugs Linnen in de voornoemde Prijs genomen, zeylen te maaken. De volgende Morgen bevonden we by Observatie 10. Grad: 9. Min.

Daags daar aan reekende we met een Z. Z. W. gang, vier en dertig mijlen vertierd te hebben.

Den dertiende in de namiddag, hadden we een groote verduystering in de Zon, dewelke van een tot drie uuren in de namiddag duurden. De Wind begon zo hard op te koelen, dat we onze Mars-zeylen in namen.

Den veertiende hadden we een donkre Morgen, omtrend ten agt uuren klaerden het op, als wanneer we onze voor Mars-zeyl, en omtrend de Middag ons groot Mars-zeyl wederom opzettede. We reekende deze dag met een Z. W. ten Z. Cours omtrend ses en twintig mijlen vertierd te hebben.

Den vijftiende was het deyzig Weer. Onze Cours Z. W. En omtrend vier en twintig mijlen vertierd.

Van den sestiende tot den negen en twintigste de Wind en Cours by na als vooren. Deze Nagt hadden we harde koelte/ en drie of vier sware Reegen-buijen. Dit was het eerste dat we konden zeggen tusschen Cabo Francisco, en hier Reegen gehad te hebben. Deze dag wierd ons Rantzoen verminderd/ op drie en een half pint Water/ en een koek gekookt Brood/ de Man yder dag.

Haar Rantzoen word vermindert.

Den dertiende van Wijnmaand, zagen we een Walvisch, 't welk we voor een onfeylbaar teeken namen/ dat we niet ver van Land waren/ 't welk we nu in weynig dagen hoopten te zien.

Des andre daags was het heel stil en deyzig Weer / tot in de namiddag / wanneer 't opklaaren en een heete dag maakten. Deze dag zagen we verscheyde kleine Land-vogels/ die men volgens 't zeggen van onze Piloot/ een of twee dagen zeylens van Land komt te zien.

Op Zondag den seventiende van Wijnmaand, in de Morgenstond zagen we Land; Maar 't Weer was zo deyzig/ dat we in 't eerst niet zien konden/ of het Land was of niet. Het lag omtrend agt mijlen van ons af / en vertoonde zig als een hooge en ronde Berg. Van gedaante omtrend als een zuyker Brood.

Den twee en twintigste zagen we 't Land vlak voor ons leggen/ onze Piloot gevraagd zijnde / wat voor Land het was/ antwoorde dat het was Punta de Hilo. Daar is yder Morgen en Avond een klaarigheyd over deze Punt/ 't welk omtrend twee of drie uuren duurd/ en door de Weerschijn van de Zon / op het barre en zandige Land veroorzaakt word. Deze dag hadden we zeer weynig Wind / en 't groot gebrek dat we aan Water hadden/ veroorzaakte zeer veel ontrusting in ons Volk. Wat my aangaat/ ik moet bekennen dat ik 's Nagts by na van Dorst niet slapen kon. We zouden gaarn hier ergens geland hebben/ om Water te zoeken/ maar de vrees van ontdekt/ en bekend te worden/ verhinderden ons/ waarom wy moediglijk een besluyt namen/ de Dorst nog wat langer te verdragen/ schoon we nu niet meer als yder een half Pint daags hadden.

Ze lijden groot gebrek aan Water.

Op den vier en twintigste kwamen we voor Mora de Sama, deze dag besloten we dat hondert en twaalf Man na Land zouden gaan. Tegens den avond zonden we tagtentig Man/ in vier Canoes, na een zeekere Rivier/ genaamd El Rio de Juan Diaz digt by Mora de Sama geleegen/ om te zien of ze daar eenige Visschers/ en van dezelve kondschap bekomen konden / hoe 't met de zaken langs de Kust stond. Deze Canoes kwamen des andre Daags morgens te rug/ met tijding dat ze nog de Rivier/ nog ook de Visschers haar Huysen hadden konnen vinden.

Besluyten te Landen.

Den vijf en twintigste 's avonds ten ses uuren / gingen we van Boord/ om Arica in te neemen/ en hadden besloten omtrend een mijl van de Stad te Landen. We waren doe wy het Schip verlieten/ nog omtrend ses mijlen van de Stad /. waar door we genoodzaakt waren

de

de geheele Nagt over te roeijen / op dat we voor Dag de plaats tot onze Landing bestemd / nog mogten bereyken. Wanneer we nu tegens het aanbreeken van den Dag / digt by de Plaats kwamen / vonden we tegens onze verwagting dat we ontdekt waren / en dat ze langs de Kust en door 't omleggende Land van onze komste zeekere kennis hadden. Des niet tegenstaande zouden we evenwel de Landing ondernomen hebben / hadden we maar een plaats daar toe konnen vinden; Maar de Zee sloeg met zulk een geweld tegens de Rotzen / dat onze Vaartuygen in honderd duyzend stukken gezmeeten zoude worden / en wy in 't grootste gevaar raken / van onze Wapenen nat en 't onbruyk te maken / indien wy 't gewaagd hadden. De Baay was rondzom met verscheyde troepen Ruyters bezet / als mede de toppen der Bergen / zo dat het scheen dat het geheele omleggende Land op de Been was / om ons tegen te staan. Ze losten een stuk Geschut op ons / maar we gaven geen antwoord / en keerden weder na ons Schip / om beeter gelegentheyd af te wagten. Maar derven het niet onderneemen.

De Berg van Arica is zeer Wit / 't welk alleenig door de drek der Vogelen die in uytneemende menigte op deze Berg haar Nesten hebben / veroorzaakt word. Te Lywaard van de gezeyde Berg legt een klein Eylandje / omtrend een mijl van Land. We zagen omtrend een halve mijl van dit Eyland ses Scheepen ten Anker leggen; Vier van de welke lagen met doorgeschote Stengen / en d' andre twee lagen zeylreede. We vraegen onze Piloot na deze Scheepen / en hy zeyde ons dat een van dezelve gemonteerd was / met ses Stukken / en d' andre alleenig met vier. Ons voornemen op Arica tot dus verre mislukt zijnde / besloten we ons na 't Dorp Ylo te begeeven / om aldaar Water in te neemen / en te zien of wy eenige verdre kondschap bekomen konden.

Op den seven en twintigste zonden we vier Canoes met vijftig Man om Ylo te plonderen / en des andre daags namiddag kwamen we twee mylen van 't voornoemde Dorp ten Anker / als wanneer we twee Vlaggen zagen afwaijen / en korts daar na tijdinge kreegen / dat ons Volk het Dorp ingenomen / en d' Engelsche Vlaggen opgezet hadden / en dat de Spanjaards in 't Gebergte geweeken waren. Verders verhaalden ze ons dat ze na dat ze geland waren / onderweegen eenige Ruyters op Strand ontmoet hadden / dog dat de zelve na 't wisselen van eenige weynige Schoten / de Vlugt genomen hadden. Dat ze in deze kleine Schermutzel een Indiaan van 't Paard geligt hadden / die even voor zijn Sterven haar gezegt had / dat ze onze komste neegen dagen te vooren van Lima tijding gekreegen hadden / en maar daags te vooren van Arica. We vonden in deze plaats een groote party Pik, Teer, Oly, Wijn, Meel, en verscheyde andre dingen. Neemen het Dorp Ylo in.

Des andre daags kozen we tsestig Man uyt / die 't best konden Voeteeren / en bevolen hun de by geleegene Valeije te door zoeken / we von-

den dezelve zeer vermakelijk/ zijnde over al beplant met Vygen, Olyven, Orange, Limoen, en veel andre aangename Vrugtboomen. Omtrend vier mijlen diep in de Valeije/ kwamen we aan een groote Zuyker plantagie/ of Ingenio de Azucar, gelijk het de Spanjaars noemen. Hier vonden we een groote party Oly en Siroop. Maar de meeste Zuyker hadden ze verborgen. Mr: Cox, ik en eene Caunits een Duytscher (en als doen onze Tolk) begaven ons na de Spanjaards, met een witte Vreede-vlag. Ze ontmoetede ons heel beleefd/ en beloofde ons tagtentig Hoorn-beesten te geeven/ tot Brandschatting van de Zuyker plantagie onder beding dat dan dezelve nog bedurven/ nog geplondert zou worden. We kwamen met haar weegens dit getal over een/ mits datze ze ons des andre daags middags aan de Haven zouden leveren. Waar op dan Capitein Sharp nog dien zelfde avond twintig Man na de Haven zond/ met scherp bevel dat onze Volk geen het minste kwaad aan de Spanjaards (die de Beesten na beneden zouden brengen/) zouden pleegen.

Ze komen aan een Zuyker plantagie.

Des andre daags morgens kwam'er een Spanjaard met een Vreedevlag/ by Capitein Sharp onze Bevelhebber/ hem zeggende dat'er alreede festien Ossen na de Haven gezonden waren/ en dat de rest zeekerlijk des andre daags morgens stonden te volgen. Hier op kreegen we ordre van te rug te trekken/ en ons weder aan Boord te begeeven. Waar op yder Man zo veel Zuyker met zig nam als 't hem beliefde/ maar doe we aan de Haven kwamen/ hoorden we dat'er niet een Beest gebragt was/ 't welk ons d' een of andre trek van de Vyand deed vermoeden.

De volgende Morgen begaf zig onze Bevelhebber zelfs na 't Gebergte/ en sprak met de Spanjaards, hun vragende wat d' oorzaak was/ dat ze haar belofte niet na kwamen. Ze gaven ten antwoord dat het Vee zeekerlijk deze Nagt stond te komen/ maar indien het niet mogt geschieden/ dat de Meester of Eygenaar van de Zuyker plantagie nu weder van Potosi was te rug gekomen/ met wien we indien het ons geliefde een nieuw Contract konden maken/ tot behoudenis van zijn Huys en Goedren/ wiens Intrest het meer als de haare was/ om dezelve te behouden. Met dit antwoord keerden onze Bevelhebber te rug/ en wy beslooten tot des andre daags te wagten/ om te zien of de Beesten komen zouden.

Dieze alzo ze bevonden dat de Vyand het niet wel met haar meenden.

Des andre daags morgens ten agt uuren/ kwam'er een Spanjaard met een Vreede-vaantje/ ons zeggen dat het zo hard woey/ dat ze de Beesten niet drijven konden/ dat we ze anders al zouden gehad hebben. Maar dat ze zonder de minste twijfel tegens de Middag geleverd zouden worden. Maar de Middag gekomen zijnde/ vernamen we nog al geen Beesten; Waar op we nu ons Water hebbende ingenomen/ besloоten ons op de Vyand die we klaar zagen/ dat iets kwaads met ons in 't zin moest hebben/ of ten minste ons tragte te misleyden/

te wreeken en haar alle leed toe te brengen; ten minste om de Zuyker plantagie in brand te steeken/ en te vernielen. Hier op begaven'er sestig Man na de Plantagie/ en staken het Huys/ het Ried/ en de Molen in de brand. Al het Kooper gereedschap/ en een groote meenigte Potten met Oly, braken we in stukken. Dit gedaan zijnde keerden we over 't Gebergte/ 't welk we na dat w'er op geklommen waren zeer vermakelijk/ effen en gelijk vonden/ weder na de Haven te rug. Het was een groot geluk voor ons/ dat we deze Weg namen/ want we zagen van 't Gebergte een Troep/ van omtrend drie honderd Ruyters/ van de Noordkant van de Baay/ met losse Toom op ons Volk/ (dieze nog niet waren gewaar geworden/ nog ook geen gedagten hadden/ dat het gevaar van de Vyand zo na op handen was) aankomen. Door dit gezigt g'allameerd zijnde/ zmeeten we de Zuyker die we yder nog mede genomen hadden van ons af/ en trokken aanstonds de Vyand te gemoet/ om ondertusschen ons Volk tijd te geeven/ van zig in staat van tegenweer te stellen. De Vyand ons in goede ordre ziende aannaderen/ week te rug en begaf zig na 't Gebergte om ons t' omringen/ wy dit bemerkende/ begaven ons mede te rug/ en op 't Gebergte/ alwaar we zo ver als we zien konden/ meer en meer Volk gewaar wierden/ na ons toe te komen/ zo dat haar Magt yder uur merkelijk vermeerderden. Ook zagen we verscheyde van hun na de Wagt-berg rijden/ en het Strand langs zien/ 't welk ons deed vreezen/ dat ze nog al meer Magt die weg te gemoet zagen/ dieze yder ogenblik verwagtende waren. Ondertusschen hielden we geduurig met hun Schut-gevaarte/ zo veel de Dag kon toelaten/ maar de Nagt gekomen zijnde/ besloten we ons stilletjes door te pakken/ en de Kust t' ontwijken/ alwaar de Vyand tegens onze komste zo wel Gewapend was. We hadden evenwel nog een groote Kist zuyker/ dertig potten Oly/ en een groote party Tuyn-vrugten/ Groenten/ en Wortelen tot Buyt bekomen/ die we mede aan Boord bragten.

In brand steeken.

Drie hondert Ruyters komen na haar toe.

En zien nog meerder Troepen naderen.

't Welk haar doet besluyten te vertrekken.

XIV. HOOFDSTUK.

De Boecaniers vertrekken van *Ylo* na *Coquimbo*. Ze worden ontdekt, evenwel Landenze: Worden door de Spanjaards ontmoet, dieze op de Vlugt drijven. Ze Veroveren, Plonderen, en Verbranden de Stad *la Serena*, een Krijgs-list der *Spanjaards*, om haar Schip in brand te steken, word ontdekt en voorgeko-

komen. Ze worden weder door de *Spanjaards* bedroogen, en gedwongen van *Coquimbo* te vertrekken, zonder Brandschatting voor de Stad, nog eenige Buyt van belang bekomen te hebben. Ze stellen haar voornaamste Gevangenen in Vryheyd.

DE volgende Morgen zijnde Woensdag den derde van Slagtmaand, gingen we omtrend ten seven uuren van Ylo t' zeyl. We zagen deze Morgen op Strand niet boven de vijftig Man/ van des Vyands magt/ 't welk ons deed vermoeden dat de rest haar Vaandels verlaten/ en in de donkerheyd des Nagts gedeserteerd waren. Indien dat zo was/ zo waren wy d' een voor d' ander bevreest geweest. En gelijk wy 't Land verlieten uyt vreeze voor haar meenigte/ zo hadden zy haar Standaarden verlaten/ uyt vreeze van onze geduurige aanvallen. We waren te dezer tijd geweldig met de Scheurbuyk gekweld/ 't welk we oordeelde voort te komen door 't groot ongemak/ en gebrek aan behoorlijk Voedsel/ 't welk we verscheyde Maanden geleeden hadden/ hebbende niet anders als Brood en Water gehad. Alleenig tot Ylo doodede we een Muyl-ezel/ 't welk door de geenen die'er van aten voor zeer goede Spijze geoordeeld wierd. De Spanjaards hadden al haar Eetwaren mede gesleept/ alleenig kreegen we onder de Plundering/ een party goede Chocolade/ 't welk de Spanjaards zeer hoog agten/ en van deze aangename Drank/ hadden we yder Morgen de Man omtrend een Pint/ tot dat het op was.

Ze worden zeer met Scheurbuyk gekweld.

Op den negen en twintigste zagen we twee of drie groote Vogels in de Lugt vliegen. Onze Piloot zeyde ons dat deze Vogels zig omtrend seventig of tagtentig mijlen van 't Eyland de Juan Fernandes beginnen te laten zien. Des Nagts zeylden we over wit Water/ gelijk of 't een Bank was/ omtrend een mijl lang/ en na onderzoek bevonden we 't niet anders als groote Schoolen Anchiovas te zijn.

Ze zien Land.

Op den tweede van Wintermaand zeer vroeg in de Morgenstond/ zagen we Land/ 't welk we bevonden de Kust van Coquimbo te zijn/ omtrend de Middag waren wy'er omtrend ses mijlen af. Des Nagts zettede wy onze Canoes uyt/ waer in zig honderd Man begaven/ en aanstonds van 't Schip afroeyden/ met voornemen om een fraije Stad door de Spanjaards la Cividad de la Serena genaamd/ t' overvallen en te plunderen. Wanneer we van het Schip vertrekken/ moesten we nog omtrend twee mijlen roeijen eer we aan Land konden komen. Maar 't gebeurde dat de Canoe (daar ik in was) zeer groot en zwaar zijnde/ in vergelijking van d' andre/ dezelve niet kon volgen/ dit was de reeden dat het al klaar Dag was/ eer we aan een zeeker Pakhuys kwamen/ dat op Strand gebouwd was; 't welk we bevonden dat

Ze Landen en verstroijen de Spanjaards.

dat ons Volk in de duisterheyd des nagts voor bygetrokken waren zonder het gezien te hebben. Zo dra als ze geland waren haddenze zonder ons in te wagten haar na de Stad toe begeven. Maar ze waren nog niet verre voort getrokken / wanneer ze tot haar groote spijt en leedwezen bevonden / dat ze zo wel hier meede als tot Arica en Ylo ontdekt waren. Want een party van ontrend honderd Ruiters vielen op 't onverwagtst op haar aan en raakten met haar in 't gevegt. Wy die agter waren het schieten hoorende / volgde haar op de Hielen en maakten alle moogelijke haast om tot haar hulpe te komen. Maar eer we de plaats van 't gevegt konden bereyken / hadden ze de Spanjaards alreede verstroyd en gedwongen na de Stad te vlugten.

Niet tegenstaande de Vyand t' eenemaal verstroyd was / zo herzamelde ze wederom omtrend een Mijl van de Stad / en 't scheen dat ze ons hier wilden inwagten en 't gevegt vernieuwen. Maar zo dra onze magt nu in 't geheel by den anderen was bestaande in vier en tagtentig Man / (de rest tot bewaringe der Canoes gelaaten zijnde) trokken we in goede order na hun toe om 'er slag te leeveren. Maar doe wy nader kwamen zaagen we klaar datze 't vegten niet in 't zin hadden / want ze weeken voort te rug en reeden voor ons heenen / dragende wel zorg dat ze niet binnens Scheuts kwamen. We volgde haar op 't Spoor maar bevonden eyndelijk dat ze ons t' eenemaal van de weg die na de Stad leyde af bragten / waar op we 't Strand verlieten en ons dwars over 't groene Veld begaven om te zien of we niet weder op de regte Weg komen konden / ondertusschen moesten we verscheyde Slooten doorwaden / en vervolgens kwamen we aan verscheyde Huysen die we alle leedig en verlaten vonden / ook zagen we in 't Veld veel Paarden / en ander Vee weyden. Eindelijk kwamen we aan de Stad la Serena dewelke wy volgens 't zeggen van onze Piloot maar een kleyne plaats meende te zijn. Maar bevonden nu regt het teegendeel / want we vonden 'er seeven groote Kerken en een Kapel in. Vier van dezelve waaren Klooster-Kerken. En yder Kerk had zijn Orgels tot de dienst. Verscheyde van de Huysen hadden haar Boomgaarden en Thuynen / zijnde Huysen en Tuynen zo net en zierlijk onderhouden dat het en lust was om te zien. In deze Tuynen vonden we Aardbeziën zo groot als Okkernoten en van een uytnemende smaak. In een woord alles was hier uytnemend en delicaat / gaande de verwagtinge die w' er af hadden verre te booven. De Stad was door allerhande soort van Handelaars bewoond waar onder eenige Kooplieden waren die zeer rijk geacht wierden.

En neemen de Stad la Serena in.

Groote Aardbeeziën.

D' Inwoonders van la Serena waaren op onze aannadering alle gevlugt en hadden haar beste roerende Goederen en Juweelen meede genoomen / en 't geen ze niet hadden konnen meedragen en nog van eenige waarde was / haddenze begraaben. Des niet teegenstaande kreegen we een Monnik in de Stad gevangen nevens twee Chilenos of Spanjaards

uyt het Koninkrijk Chile geboortig. Deze Gevangenen verhaalden ons dat de Spanjaards op het hooren van onze komste meest al haar Chileaansche Slaaven gedood hadden uyt vreeze dat ze tot d' onze zouden overloopen / dat we al vier daagen voor onze Landing van haar Kust gezien waren ; al welke tijd zy besteed hadden in 't oppakken en wegzenden van haar Zilver en Goederen ; en dat ze van Arica t'sestig Man tot versterking ontvangen hadden.

Na dat we ons Meester van de Stad gemaakt hadden / kwam 'er die zelve Avond een Neger van de Spanjaards tot ons overloopen. Hy berigtede ons dat doen wy voor Panama waaren / wy aldaar onder andere een Neger gevangen gekreegen hadden / die voor de beste Piloot in de geheele Zuyd zee / en voornaamentlijk na deeze Plaats en de Kust van Coquimbo, geacht wierd. En dat indien de Spanjaards al de Negers tot deeze Stad behoorende / niet verder Landwaard in gevoerd hadden / zy alle zeekerlijk tot ons zouden hebben overgeloopen.

Des Middernagts ging onze Boodsman verzeld met veertig Man en een Chileaan tot haar Gids / de Stad uyt / om te zien of ze de plaats konden uytvinden daar de Spanjaards haar verschuyld en goederen en geld verborgen hadden. Maar eerze daar kwamen waren de Spanjaards (die door haar geheyme verspieders dieze in de Stad hadden / gewaarschouwd waren) met haar Vrouwen en Kinderen na verder afgeleegene Plaatzen gevlugt. Zo dat ons Volk met dit zoeken niet anders als een Indiaansche Vrouw en drie Kinderen ; maar geen Goud of Zilver vonden. De volgende Morgen kwam ons Schip voor het boovengemelde Pakhuys genaamd Tortuga, omtrend een Stadie van Land op seven Vadem Water ten Anker.

Des Saturdags Morgens den vierde van Wintermaand kwam 'er eenige Spanjaards met een Vreede-vaan in de Stad / haar aanbrengen was om voor de Stad Brandschatting aan te bieden / want het scheen dat ze vreesden door dien we niet veel plondering in de zelve bekoomen hadden dat we ze in d' asch zouden leggen. De voornaamste Bevelhebbers kwamen daar op ter weederzijden by malkanderen en over een dat de Spanjaards des andere daags in 't geheel een somma van vijf en negentig duyzend stukken van agten tot Brandschatting zouden betaalen. In de namiddag wierd ik met een party van twintig Man na de Bay van Coquimbo gezonden om eenige goederen die wy in de Stad nog gevonden hadden als meede eenige Eetwaren derwaards en na ons Schip te brengen.

De Spanjaards belooven 95000 stukken van agten tot Brandschatting.

Des andere daags Morgens kwam ik met het Volk weeder te rug uytgenomen ses Man die ik agter liet om aan 't eynde van de Baay op onze Canoes te passen. Doe ik in de Stad kwam hoorde ik dat de Spanjaards haar beloften gebrooken en het beloofde Randzoen niet opgebragt hadden / maar tot de volgende Morgen ten agt uuren uytstel verzogt. Des Avonds ten negen uuren zo als wy t' samen in de Kerk

van St. Juan waren alwaar wy onze Hoofdwagt en voornaamste Corps du Guarde hielden / voelden we een Aardbevinge die (hoewelze geen schaade veroorzaakte) ons groote ontsteltenisse aanbragt. Omtrend Middernagt opende de Spanjaards een Sluys en lieten het Water met groote kragt in en om de Stad loopen / met voornemen om de Stad hier door onder water te zetten en ons te dwingen de Plaats te verlaaten / of ten minste dat ze dies te ligten de Vlam zoude konnen bluschen indien 't gebeurden dat we de Stad kwamen in brand te steeken.

Ze gevoelen een Aardbevinge.

Na dat we tot 's anderen daags Morgens ten agt uuren gewagt hadden zonder dat wy ymand der Spanjaards zagen opdagen om de Brandschatting te betaalen / staaken we de Stad op verscheyde plaatzen in brand / en al het geene dat wy nog hadden konnen vinden met ons neemende trokken wy te rug na ons Schip. Onderweegen vielen we op een Hinderlage van Twee honderd en vyftig Ruyters die zig in de weg verborgen hadden / met voorneemen om indien we wederom een kleyne party van ons Volk met goederen na 't Schip gezonden hadden / dezelve te overvallen. Doe wy aan de Zeekant kwamen / kreegen we de tyding dat de Spanjaards door een ongewoone Kryg[s]list getragt hadden ons Schip te verbranden / en het op de volgende wyze ondernoomen hadden. Ze hadden een Paardehuyd als een zak digt toe genaapd en als een Blaas met wind opgevuld. Op dit Vlot waagde een Man van strand te zwemmen en zig onder d' agtersteeven van ons Schip te begeeven / alwaar gekoomen zynde had hy Werk / Zwavel / en andere brandende stoffe aan 't Roer gehegt en met een Lont in de brand gestoken / waar door in korte tyd het Roer in brand en 't Schip vol rook was. Ons Volk door deeze rook verbaast en in rep en roere / liepen het Schip op en neer / vreezende dat de Gevangenen het Schip in brand gestooken hadden om daar door haar vryheyd te bekoomen en ons te bederven. Eyndelyk vondenze uyt waar 't vier was en hadden het geluk om 't tydiglyk te blusschen. Zo dra als ze het uyt gedaan hadden zondenze de Boot na Land alwaarze de voorgemelde Huyd en het Lont (aan beyde zyden brandende) vonden / en hier door het heele werk gewaar wierden. Wanneer we by het Pakhuys aan de Zeekant kwamen stelde we onze gevangen Monnik en een ander Edelman die tot nakoominge van 't beloofde Rantzoen onze Gyzelaar was / in vryheyd. En doe wy aan Boord kwamen stelden we meede Capiteyn Peralta, don Thomas d' Argandona, don Balthazar, don Christoval, Capiteyn Juan, de Piloot 's Makker d' oude Moor en verscheyde anderen van onze voornaamste Gevangenen op vrije voeten. Hier toe wierden we bewoogen / eensdeels om dat we niet wel wisten wat we langer met haar zouden uytrechten / en andersdeels dat we vreesden / datze door 't voorbeeld van de voorzeyde mislukte Krygslist t' eeniger tyd mogten volbrengen 't geen d' andere met zo veel schyn van goed gevolg ondernoomen hadden.

Ze verbranden de Stad.

Een krygslist der Vyanden word ontdekt.

Ze zetten haar voornaamste Gevangenen in vriheyd.

XV. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* gaan van *Coquimbo* na 't Eyland van *Juan Fernandez* t' zeyl. Ze muyten onder malkander en kiezen *Watling* tot haar voornaamste Bevelhebber. Ze ontmoeten drie *Spaansche* Oorlog-Scheepen dieze ontslippen.

Op Dingsdag den seevende van Wintermaand gingen we van Coquimbo t' zeyl / Cours stellende na 't Eyland van Juan Fernandez, alwaar wy op den vyf en twintigste aankwamen en in een fraje Bay aan de Zuyd kant van 't gemelde Eyland het Anker lieten vallen op elf vadem water en omtrent maar een stadie van Land. Het slimste was dat deeze Bay bloot lag voor de Zuyde tot de Zuyd-ooste Wind / waarom wy een Canoe uytzonden om te zien of ze ergens een andere plaats vinden konden alwaar we voor de Zuydlijke Wind die 't meesten tijd op deze Kusten waayd konden bevrijd zijn. Ook zond onze Bevelhebber zoo veel Volk als hy missen kon na Land om Bokken te vangen die in groote meenigte op dit Eyland gevonden worden / gelijk ze ook dien dag over de t' sestig stuks dooden en aan Boord bragten. De voorzeyde Canoe te rug komende bragt tijding dat 'er aan de Noordzijde van 't Eyland in een andere Bay zeer goede Anker grond was op veertien Vadem water / en niet boven een kwartier mijls van Land / dat'er ook veel hout te bekomen was / daar in 't tegendeel ter plaatze daar we nu laagen niet een stuk hout nog zelfs een grasje gevonden wierd.

Des andere daags zijnde den seeven en twintigste hadden we een zware storm / maar tegen den middag begon 't weer wat te bedaaren / als wanneer we nog twee hondert potten waters inkreegen / 't welk we meer als een Mijl van de plaats daar we ten Anker lagen van daan moesten haalen / en terwijl d' eene party van ons Volk hier meede beezig was / was d' ander party beesig met Bokjens te vangen gelijk de daags te vooren.

Op den agt en twintigste begaf ik my des morgens met tien andere van ons Volk in twee Canoes na Land om water te haalen. Daar gekomen zijnde begon de wind zodanig op te steeken dat het ons onmoogelijk was te rug na 't Schip te konnen komen. Dies waren we genoodzaakt hier te blijven leggen en te wagten tot dat de Wind wat

wat zou gaan leggen. De Wind ondertusschen hand over hand vermeerderende zo was ons Schip genoodzaakt zig onder Zeyl te begeeven niet zonder gevaar van te Stranden; Het geraakte evenwel nog gelukkelijk de Bay uyt. Tegens de Middag beproefde ik of ik het Schip kon volgen maar was genoodzaakt te rug te keeren en tot tegens den Avond te wagten / als wanneer we met ons twee Canoes wederom waagden uyt te loopen. Maar het woey zo fel dat we genoodzaakt waren al onze potten met Water over Boord te werpen: we kwamen evenwel des nagts ter plaatze daar we ons Schip meende te vinden (genaamd de valsche wilde Haven) maar vonden het zelve hier niet. Hier op niet weetende wat te doen / begaven we ons aan Land en haalden onze Canoes meede op Strand / vervolgens maakten we vier om onze kleederen te droogen / waar na we ons met hongerige Maagen / (als hebbende daags te vooren weynig of niet gegeeten) te rust begaaben. We zaagen aan de zijde van de Berg daar wy onder lagen zeer veel hoolen gelijk Conijnen hoolen / maar bevonden de zelve de nesten en rustplaatzen van een meenigte Voogelen te zijn / die zig op dit Eyland onthouden / wordende door de Spanjaards Perdelas genaamd; Terwijl wy beezig waren om ons te droogen en warmen gebeurden 't dat een deezer Vogelen van booven neer in 't vier kwam vallen.

De Morgenstond gekomen zijnde begaven we ons nog voor Sonne Opgang verder Noordwaard aan om na ons Schip te zoeken 't welk wy vreesden verlooren te hebben; Maar we waren nog niet ver gegaan als wanneer we het in Zee ontdekten / hier op gingen we een hoek Lands over en kwamen vervolgens aan een zeekere Bay / die omtrend een Mijl diep en niet booven een half Mijl breed was / hier maakte we aanstonds een goed vier op dat ons Schip zou konnen zien waar omtrend we waren. We vonden hier digt aan Strand water / en hout in overvloed / ook zagen we in de Bay een zeeker soort van een Dier 't geene ik my inbeeld het zelfde te zijn 't welk door sommige Schrijvers een Zee Leeuw genaamd word. Deze Dieren hebben het hoofd als een Leeuw / en vier vinnen niet ongelijk die van een Schildpad / het agterste gedeelte loopt byna toe als de staart van een Visch en is aan 't eynd vinachtig; Als ze aan Land komen sleept haar 't agterlijf na; Ze Brullen eeven als een Leeuw / het heele Lijf is haar met kort dik hayr-bezet van een Muysvaale coleur / ze zijn tusschen de twaalf en veertien voet lang / en omtrend elf of twaalf voet dik. Twee Man van ons Volk waren lang doende om te zien of ze dit Dier met groote steenen konden dood smyten maar 't was haar onmoogelijk. Ze zien een Zee Leeuw.

In de namiddag kwam 'er een Canoe van Boord met eenige Eetwaaren voor ons / die wy noodig van doen hadden alzo we al flauw van honger begonnen te worden / korts daar na kwam onze groote Sloep mee-

meede met eenig Volk om hout te kappen. Ze zeyden ons dat het Schip in d' andere Bay ten Anker gekoomen was; maar dat binnen een half uur tijds de Kabel brak en zy genoodzaakt waren het Anker te laaten zitten en t' Zeewaard in te steeken / en dat door de Land Wind het als nog onmoogelijk was in te konnen koomen / want dat ze verscheyde maalen met het Schip al binnen 't Land gekoomen zijnde / t' elkens door de Wind die regt de Bay uytkwam weder uytgedreeven wierden. De nagt gekoomen zijnde maakten we onze Bedden van varen kruyd / 't welk hier in groote meenigte wast; en des andere daags morgens begaben we ons om onze potten met water te vullen en hout te kappen. In de namiddag gingen agt aan ons elleven met een Canoe na Boord / die we met Eetwaren voor 't Volk dat aan Land gebleeben was / weder te rug zonden.

Daags daar aan alle zwarigheeden en veel gevaaren te booven koomende / kwamen wy in de namiddag met het Schip op vijftien Vadem waters en omtrend een Kabel lengte van Strand ten Anker. We vonden aan dit Eyland zulk een meenigte van verscheyde zoorten van Visch dat twee Man van ons Volk in minder als een uur tijd / genoeg vangen kon om 'er ons geheele gezelschap meede te spijzigen / ook vingen we hier Steurkrabben, die grooter waren als een gemeene Kreeft. Onze Piloot verhaalden ons dat eenige Jaaren geleeden een Schip by dit Eyland verongelukten / daar maar een Man af kwam die zig de tijd van vijf jaaren op dit Eyland alleen onthield eer dat 'er een Schip deeze weg kwam om hem af te haalen.

Op den eerste van Louwmaand des jaars 1681. stierf een van ons voornaamste Gezelschap wiens naam was John Hilliard aan het water.

Op den vierde hadden we zulke schrikkelijke Kuk-Winden dat d' eene Kabel brak / en indien d' andere niet gehouden had zo zouden we zeekerlijk tegens Strand gedreeven hebben. In deze Bay daar we ten Anker lagen liep een zeer sterke Stroom de Bay in en uyt / zoo dat hier alles onzeeker voor ons was / en 't geen niet weynig tot vermeerdering van onze ongerustheyd strekten / was dat al ons Volk aan 't muyten sloeg en teegen malkanderen verdeeld was; Zommige wilde na Engeland t' huys keeren / of na onze Buytenlandsche Plantagien gaan en dat rondzom America, door de Magellanische Straat, gelijk Capiteyn Sawkins vooneemens was geweest te doen; Andere wilden nog langer blijven en deeze Zeen doorkruyssen tot datze meer Buyt bekoomen hadden. Onze verdeeldheyd liep eyndelijk zo hoog dat de Muyters Capiteyn Sharp van zijn Bediening afzetteden / betuygende dat ze hem niet langer wilden gehoorzamen; Verkiezende tot Opperbevelhebber eene John Watling zijnde een oud Zeeroover / en die d' agting gewonnen had van een stout Zeeman te zijn. Deze verkiezing door de voornaamste der Muytelingen gedaan zijnde was al de rest gedwongen het zelve toe te stemmen / en Capiteyn Sharp van zijn gezag af te staan.

Ze slaan aan 't Muyten.

En verkiezen een nieuw Opperhoofd.

Des

Des andere daags morgens begon de Wind weer hard op te steeken en ons Anker te dreggen / waar op we beslooten deeze gevaarlijke Plaats te verlaten en na de West Bay te zeylen alwaar wy op vijf en twintig Vadem Waters ten Anker kwamen / en ons Schip omtrend een kwartier Mijls van Land vertuyden. We vonden in deeze Bay een kruys in de Bast van een Boom gesneeden met verscheyde letteren daar neevens. Deze dag bekenden eene William Cook, Dienaar van Capiteyn Edmund Cook, dat zijn Meester in Engeland verscheyde malen Sodomie met hem gepleegt had / dat hy 't zelve meede op Jamaica, en eens in Zee voor Panama gedaan had. Zijn schriften doorzoekende vonden we een papier waar op al onze Naamen stonden 't welk wy vermoeden dat hy aan de Spaansche Gevangenen had willen overhandigen. Onze Bevelhebber gaf order hem in d' Yzers te zetten 't welk ook aanstonds geschieden.

Den neegende van Louwmaand Zondag zijnde / hielden we de zelve plegtelijk en dit was d' eerste Zondag die we (na de dood van onze dapper Bevelhebber Capiteyn Sauwkins) met algemeene toestemming en bevel vierden.

De volgende dag waren we beezig met Water en Hout in te neemen/ ook zonden we twee van onze Canoes na d' andere kant van 't Eyland om Bokken te vangen; Want aan de onvruchtbaarste zijde van 't Eyland vind men de beste / en 't is onmogelijk te Land van d' eene zijde tot den andere te konnen komen. Ook vingen we alle dagen in deze Bay een groote meenigte Visch / waar onder eenige waren die over de twintig ponden woegen en de kleynste Visch die we vongen woeg over de twee pond. Op dit Eyland groeijen zeekere Boomen / welkers toppen week zijn en door ons gebruykt wierden in plaats van Buyskool / zijnde byna even eens van smaak.

Des Woensdags morgens keerden onze uytgezondene Canoes weder te rug schietende terwijl ze na ons toe kwamen eenige schooten om ons te waarschouwen. Na dat ze aan Boord gekomen waren zeyden ze ons dat ze drie zeylen ontdekt hadden / na dit Eyland toekomende en dat ze geloofde dat het drie Oorlog Scheepen waren. Omtrend een half uur na deze tijding zagen we deze Scheepen te Lywaard van het Eyland. Hier op na al ons Volk 't welk te dier tijd aan Land was aan Boord hebbende doen komen / uytgezeyd eene William een half slag Indiaan die op 't Eyland bleef / alzo we hem door ons schielijk vertrek niet konden opzoeken / ligten we aanstonds onze Ankers en staaken in Zee / houdende het zo digt by de Wind als we konden. Het grootste van deze Spaansche Oorlog Scheepen (want het bleek dat ze zoodanige waren was genaamt el Santo Christo, zijnde gemonteerd met twaalf Stukken / het tweede genaamt Sante Francisco had tien Stukken op / de naam van het derde heb ik vergeeten. Zo dra ze ons zagen staaken ze de Bloed vlag op / en wy om te toonen dat we voor

Ontdekken drie Oorlog Scheepen.

haar

haar niet bevreest waren deeden van gelijken. We hielden het digt by de Wind en waaren niet/om de waarheyd te zeggen/niet zeer geneegen om te vegten / te meer om dat onze tegenwoordige Bevelhebber Watling zig wyr flauwhertig toonden. Wat de Spanjaards aangaat ze konden gemakkelijk by ons gekomen hebben door dien we verscheyde malen moesten overleggen / maar ze waren zonder twijffel te bloohertig / en misschien minder geneegen om een gevegt met ons te waagen / als wy om ons met haar in te wikkelen.

Des andere daags morgens zagen we een van de voorgemelde Oorlog Scheepen onder de Lijwaard zijde van het Eyland / en we geloofde dat de twee andere daar omtrent meede ten Anker laagen. Tegens de Middag hielden we 't na 't Eyland toe als of ons voorneemen was haar by te komen / maar in de Namiddag stelden onze Bevelhebber ons voor of 't niet best was ons zagjes door te pakken? 't welk wy alle toestemden. De nagt hier op invallende met een frische S. S. O. Wind / namen we onze Cours N. O. ten N. en gaven haar frapjes de slip / na dat we haar de voorleedene dag en daags te vooren geduurig uitgetart hadden.

Dieze de slip geeven.

XIV. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van 't Eyland van *Juan Fernandez* na dat van *Yqueque*, ze bekomen verscheyde Gevangenen en kondschap hoe de zaaken tot *Arica* staan. Wreedheyd aan een dezer Gevangenen die haar wel onderrigt had gepleegd. Ze neemen ten tweede maal voor om *Arica* in te neemen en te plonderen, maar worden met groot verlies te rug gedreeven. Capiteyn *Watling* word in deze aanval gedood en Capiteyn *Sharp* aanstonds weder in des zelfs plaats gekoozen, die haar stoutmoedig afleyd, en na veel gevaar uytgestaan te hebben weder aan de *Canoes* brengt.

NA dat we dus van onze Vyanden afscheyd genoomen hadden/ besloten we voor de tweede maal na Arica te gaan/ en te zien of ons nu het geluk met een gunstiger oog wilde aanzien. Op den

Wreedheid van Captein Watling, aen een Out Man.

den vier en twintigste van Louwmaand zagen we Land / en alzo onze Piloot zeyde dat het Eyland Yqueque hier omtrend leggen moest / begaf onze Bevelhebber Capiteyn Watling zig met vijf en twintig Man in twee Canoes om 't voorzeyde Eyland op te zoeken en in te neemen / en te zien of ze daar geen kondschap bekomen konden hoe 't met de zaaken tot Arica geleegen was. Des namiddags ten vier uuren kwam een dezer Canoes te rug met tijdinge dat ze 't voorzeyde Eyland niet hadden konnen vinden schoon ze 'er met alle naarstigheyd na gezogt hadden. Tegens den avond kwam d' andere Canoe mede te rug; dezelve was aan de vaste Kust geweest / allwaarze een voetpad gevonden hadden 't welkze eenige tijd gevolgd hebbende haddenze een doode Walvisch gevonden / met wiens beenen de Spanjaards een Hut gebouwd en een Kruys daar op gesteld hadden / hier laagen ook verscheyde stukken van gebroken aarden vaten: ze hadden ook aangemerkt dat hier omtrend veel Baapen waren / ook goede Landing / en Ankergrond voor de Scheepen. Des avonds ten seeven uuren zonden weeder een van onze Canoes met vers Volk om na 't zelfde Eyland te zoeken / des andere daags middags zaagen we digt by een witte Rots / een groote rook opgaan 't welk een teeken was dat dit het Eyland en 't zelve door ons Volk gevonden was; hier op zonden we aanstonds een tweede Canoe met meerder Volk na haar toe om haar in 'er onderneeminge behulpzaam te zijn / maar ondertusschen kwam d' eerste Canoe te rug / vier Gevangenen meede brengende als twee oude witte Mannen en twee Indiaanen.

d' Andere Canoe die 't laast afgezonden was / bragt Siroop, Visch, en twee potten met Wijn mede te rug / ze hadden aan een Dorp geweest uyt omtrent agtien of twintig Huysen bestaande neevens een kleyne Kapel van steen opgebouwd; hier haddenze omtrent vijftig Menschen gevonden / maar de zelve waren meest alle op haar komste gevlugt. Daar komen meenigmaal Barken van Arica aan dit Eyland om Potaarde te haalen. d' Arme Indiaansche Inboorlingen van dit Eyland zijn genoodzaakt al haar vers Water datze gebruyken elf mijlen ver hier van daan uyt een Rivier genaamd Camarones te haalen. 't Is een sterk en robust Volk / ze gaan t' eenemaal naakt / en leeven gelijk Beesten / ze kauwen altoos een zeeker soort van bladeren die hier wassen / en van smaak zijn als onze Laurier-blaaden, zo dat haar Tanden door 't geduurig gebruyk geheel groen geverfd zijn.

Des anderen daags Morgens ondervroegen we een dezer oude Mannen die we daags te vooren op het Eyland gevangen bekomen hadden. Maar door dien we hem (na ons gevoelen) op verscheyde leugenen bevonden raakende Arica, zo beval onze Bevelhebber hem dood te schieten 't geen ook vervolgens gedaan wierd. Onze geweezene Bevelhebber Capiteyn Sharp was over deze wreedheyd zeer ontsteld en tragte het door alle middelen teegen te houden / maar ziende dat hy niets ver- Wreedheyd aan een oud Man gepleegd.

vermogt / zo nam hy water en waschte zijn handen / zeggende / Vrienden, ik ben reyn van 't bloed van dezen oude Man; en ik verzeeker u dat als we voor *Arica* in 't gevegt koomen, deze wreedheyd ons zal betaald gezet worden. 't Welk ook zo uytviel als we in 't vervolg zeggen zullen.

D' Andere oude Man ondervraagt zijnde / zeyde dat het Eyland van Yqueque de Gouverneur van Arica toebehoorende / die'er Eygenaar af was; dat hy zelf het oppergebied over veertig of vijftig van des Gouverneurs zlaaven had / die ten profijte van de gezeyde Gouverneur / Visch vongen en droogden; dewelke naderhand door hem aan de Inlandsche Steeden verkogt wierd / en waar door hy groot voordeel kwam te trekken. Datze tot Arica een Batterye opgeregt en twaalf Metaale stukken daar op geplant hadden. Dat'er twee groote plaatzen waren / d' eene omtrent tien en d' andere omtrent vijf en twintig Mijlen van Arica geleegen alwaarze doen wy d' eerstemaal voor Arica waren / al haar Goud / Zilver / en Juweelen na toe gebragt hadden; en ofze het zelve nu weerom gehaald hadden of niet dat hy dat niet wist te zeggen. Datze nu omtrent agt daagen geleeden door een brief van Arica verstaan hadden / dat'er als doen twee Scheepen en een Bark van Chile, aldaar in de Haaven laagen. Dat 'er daags te vooren een Post door getrokken was die de tijding gebragt had dat we tot Coquimbo geweest waren. Dat het bezlag op alle Scheepen om de Noordgaande afgenoomen was en aan dezelve vry vertrek vergund. En eyndelijk dat het Krijgsvolk 't welk van Lima na Arica gevoerd was / nu van daar na Buenos Ayres was gebragt. Al deze dingen behaagde ons te wonder wel / en hoewel Capiteyn Sharp ons waarschouwde wel op onze hoede te zijn en ons verzeekerde dat Arica wel versterkt was en beeter als te vooren / zo wilde het ongeluk dat wy zijn reedenen geen geloof gaven / en zijn berigt als een trek aanmerkten.

Ze neemen de Bark van 't Eyland.

Op vrydag den agt en twintigste van Louwmaand namen we de Bark die na de Rivier de Camarones geweest was om water voor 't Eyland te haalen. Omtrend ter middernagt begaven we ons op deze Bark / en in vier Canoes om Arica by verrassing in te neemen. We roeyden en zeylden de geheele nagt door om aan Land te komen; met het aanbreeken van de dag kwamen we onder Land alwaar we ons de geheele dag agter een Rots verborgen hielden / en de nagt gekomen zijnde voeren we weder voort. Des andere daags met Zonne opgang Landen we omtrent vier Mijlen ten Zuyde van Arica. We deeden in alles twee en 't negentig Man aan Land gaan / de rest bleef om de Vaartuygen te bewaren op dat wy in kas van nood een veylige wijk mogten hebben; aan dit Volk gaven we uytdrukkelijk bevel dat indien we van de Stad of 't omleggende Veld maar een rook deeden opgaan / dat ze dan maar met een Canoe ons na de Haven van Arica zouden volgen; maar in geval wy 'er twee deeden opgaan datze dan ons al-

Ze Landen en bestormen de Stad

te za-

te zamen hadden te volgen / alleenig vijftien Man in de Vaartuygen laatende. In 't voorttrekken na de Stad klommen we een steyle Berg op / van waar we niet een Man van de Vyand gewaar wierden / 't welk ons deed hoopen dat we als nog niet ontdekt waren / en dat wy ze zeekerlijk op 't onverwagtst zouden konnen overvallen. Maar wanneer we omtrend half weegen de Stad gekomen waren zaagen we drie Ruyters de Wagtberg oprijden / deze ons gewaar geworden zijnde / reeden op een volle gallop na de Stad om van onze aannaderinge kennisse te geeven. Onze Bevelhebber Watling koos veertig Man uyt ons Volk om het Fort te bestormen / en zond ons ten eerste derwaards; we hadden tien Handgraten by ons en vielen met dezelve en onze Handbussen stoutmoedig aan / maar ziende dat ons ander Volk in gevaar was van door 't groot getal der Vyanden het te kwaad te krijgen / zo gaven we de storm over / en liepen met 'er haast na de Valeye om hun te hulp te koomen; hier was het gevegt twijffelachtig en hadden de Spanjaards uyt haar buyten werken alreede drie Man van ons Volk gedood en twee gekwetst eer we iets op haar konden winnen; maar onze woede met onze wonden vermeerderende / begonnen wy allenks voort te zetten en dreeven eyndelijk de Vyand uyt haar Werken / vullende yder Straat der Stad met doode Lichamen. Maar de Vyanden hadden in de Stad verscheyde Borstweeringe gemaakt / en door dien we geen Volk genoeg hadden om alle plaatzen te konnen bezetten / zo hadden we haar nauwelijks uyt een plaats gedreeven of ze kwamen door een andere weg wederom / en bemanden dezelve weder met vers Volk. Die ze inneemen.

In yder plaats daar wy de Vyanden overwonnen bekwamen we een groot getal gevangenen / meer inderdaad als voor zulk een kleyn getal Volk als wy waren / dienstig was. Deze Gevangenen berigteden ons datze al over drie dagen van onze komste aan 't Eyland Yqueque kennisse bekomen hebbende / alle uuren ons hadden te gemoet gezien / want datze vast stelden dat we ten tweede maalen een aanslag op de Stad voor hadden. Dat'er vier honderd Zoldaten van Lima in de Stad gekomen waren die Wapenen voor seeven honderd Man hadden meede gebragt om 'er het Landvolk meede te voorzien en te Wapenen / en dat in de Stad ses honderd en in het Fort drie honderd Welgewaapende Mannen waren.

Dus Meester van 't grootste gedeelte der Stad zijnde / zonden we ymand na 't Fort om 't zelve op te eyschen / maar ze wilden ons geen antwoord geeven; hier op trokken w'er ten tweede maale na toe / en bestormde het heftiglijk een geruyme tijd maar ziende dat we 't niet konden magtig worden / begaven we ons op de top van een naby gelegen Huys van waar we in 't Fort konden schieten / doodende en kwetsende op ons gemak al wie te voorschijn kwam. Maar terwijl we hier meede beezig waren / hadden de Vyanden verscheyde Posten in de Stad weeder ingenomen / en begonnen ons in groot getal t' om- Ze bestormen het Fort.

omringen met voorneemen om ons af te znijden. Hier op waren we gedwongen ten tweede maal van 't Kasteel af te trekken en hun hoofd te bieden. Dit hadden we zo dra niet gedaan of (haar getal yder ogenblik vermeerderende) bevonden dat ze ons te magtig waren / waarom wy 't best oordeelde te wijken na de plaats daar wy onze gekwetsten hadden laaten brengen om verbonden te worden; ondertusschen wierd onze nieuwe Bevelhebber Watling, beyde onze Kwartier-meesters / en een groot getal andere van ons Volk gedood en geen minder getal gekwetst / en de Vyand begon ons langs hoe meer te benauwen zo dat we in een verwarde staat raakten / en 't scheen eer dat we hier alle het leeven verliezen zouden als het gevaar van deze bloedige dag ontkomen. Nu begonnen ons de woorden van Capiteyn Sharp, die hy ons toeduuwde wanneer wy d' oude Mestizo Indiaan (die wy op 't Eyland Yqueque Gevangen gekreegen hadden) in koelen bloede vermoorden / weder in gedagten te komen / en door 't hert te znijden / en bevonden dat zijn zeggen niet als al te waar wierd / en dat onze wreedheyd ons wel dier wierd betaald. Dus aan alle kanten met zorge en gevaar omringd zijnde en in groote wanorder / zonder Opperhoofd / waren we blijde om 't oog weder op onze goede oude Bevelhebber Capiteyn Sharp te werpen / en hem te zmeeken dat hy meedelijden met onze staat wilde hebben / en ons af voeren. Het was al een vry lange tijd eer hy op ons verzoek wilde agt geeven / zodanig was hy (over 't muyten van ons Volk tegen hem) misnoegd / maar eyndelijk nam hy op ons ernstig bidden en zmeeken het Opperbevel wederom aan / en begon d' orders om ons in zeekerheyd te stellen wederom uyt te deelen. Hy had gaarn onze Wondheelers mede afgevoerd / maar door dienze terwijl we het Fort bestormde / haar vol en dronken gezoopen hadden / zo wilde ze niet komen wanneerze geroepen wierden. De Vyand had alreede agt en twintig Man van ons Volk gedood of gevangen / en agtien zwaar gekwetst / ook haddenze ons alreede de Stad weder uytgeslaagen en vervolgde ons in de Savanas of het open Veld; maar nu ziende dat we ons weder in een zlooten en haar 't hoofd begonnen te bieden vast beslooten hebbende tot de laatste Man te vegten / zo liepen ze wederom in de Stad en begaaven haar agter haar Borstweeringen. Dus toogen we in goede order af / wordende door de Ruytery gestaadig gevolgd / die niet aflieten geduurig de weg langs / vuur op ons te geeven / houdende haar staag buyten 't bereyk van ons geschut / alzo 't haare omtrend een derde verder als 't onze konde toereyken / we namen de Zeekant tot onze meerder veyligheyd / 't welk wanneer de Vyand zag / zo begaven ze haar op 't Gebergte / van waar ze groote steenen en stukken van Rotzen lieten afrollen om ons te verpletten. Ondertusschen hadden die van de Stad onze Wondheelers en 't andere Volk dat ze gevangen genomen hadden ondervraagd / en deze verhaalden hun wat order wy aan 't Volk dat tot bewaring der Vaartuygen

Capiteyn Watling met verschyde andere gedood.

Sharp op nieuw verkoozen.

Ze trekken met groot gevaar af.

En komen aan haar Vaartuygen.

gen gelaaten was gegeeven hadden; waar op ze aanstonds op twee plaatzen rook deeden opgaan 't welk door ons Volk in de Canoes ook bemerkt wierd: dit was het grootste gevaar van al 't geene wy tot nog toe hadden uytgestaan / want waren we niet ter zelve tijd aan de Zeekant gekomen zo zouden onze Vaartuygen weggevaaren hebben (zijnde alreede onder Zeyl) en wy onvermijdelijk omgekomen zijn. Nu geraakte we nog gelukkelijk van Land / en 's avonds ten tien uuren aan Boord van ons Schip / hebbende die geheele dag met de Vyand in een bloedig gevegt ingewikkeld geweest.

XVII. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* gaan van *Arica* t' zeyl na *Guasco*, alwaar ze eetwaaren bekomen, ze Landen wederom tot *Ilo* om haar over de voorige beleedigingen te wreeken, en neemen alles meede datze konnen vinden.

Onze togt op Arica dus mislukt zijnde / bleven we des andere daags voor en in 't gezigt van de Haven kruyssen / om te zien of ze de drie Scheepen die we in de Haven hadden zien leggen ook wilde uyt zenden om ons te bevechten / en hoopten onze moed op dezelve te koelen en ons te wreeken over de neerlaag daags te vooren in de Stad gekreegen. Maar onze verwagtinge was in dit punt te vergeefs alzo 'er niet een van deze Scheepen te voorschijn kwam.

De Huysen in de Stad Arica zijn niet boven d' elf voeten hoog en van geen steen of hout maar van aarde opgebouwd. De Stad is vierkant / en aan d' eene hoek staat het Kasteel 't welk door de nabygeleegene Berg gemakkelijk zelfs met kleyn Schietgeweer kan bedwongen worden. Deze plaats is d' Embarcadero of Havenstad van al d' omleggende Steeden / en al het Zilver dat tot Lima de Hoofdstad van Peru gebragt word / word van daar herwaards gehaald.

Des andere daags zijnde den eerste van Sprokkelmaand gingen we van voor Arica t' Zeyl / Cours stellende na Guasco, deeze dag verdeelde we 't overschot van 't Zilver in verscheyde voorige plunderingen gekreegen / beloopende yder Mans deel tot seeven en dertig stukken van agten.

Op den veertiende stierf William Cook, dienaar zijnde van Capteyn Edmund Cook, van wie hier vooren gesprooken is; hy liet niet na tot in zijn uyterste zijn Meester met de voornoemde Godloosheyd te be-

beschuldigen / zeggende meede dat zijn Meester verscheyde malen tegens hem gezegt had / dat het geen zonden was om ons te besteelen, die het geen zonden oordeelden om de Spanjaards te berooven.

Op den twaalfde van Lentemaand kwamen we in 't gezigt van 't Eyland Baxaros, alwaarze 't Kooper smelten / welk Metaal in groote veelheyd hier uyt het Gebergte word gegraaven. Het Land na de Zeekant is steenagtig / en binnen in heel zandig. Omtrent agt of negen mylen te Lywaard is een Rotsagtige punt / en omtrent een half myl van deze punt komt men in de Haaven van Guasco.

Alhier gekomen zijnde zonden we sestig Man na Land om te zien of ze eenige eetwaaren konden bekomen. Zo dra het Land-Volk ons zag liepenze met alle magt weg; we kreegen evenwel een Indiaan gevangen / die ons omtrent ses of seeven Mylen Landwaard in bragt aan een Indiaansch Dorp uyt t' seeventig of tagtentig Huysen bestaande; van hier gingen we weder te rug na de Kerk de welke omtrent vier Mylen van de Zeekant legt / alwaar we onze nagtrust hielden. Het Landschap 't welk aan dese Haven grenst is vol tam Vee als Ossen / Koeyen / Schapen en Geyten / en word door een uytnemende versche Rivier bewaterd / maar het valt zwaar om water te konnen bekomen alzo de Banken zeer hoog en steyl zijn. We maakten evenwel dat we vyf honderd potten met water vulden / ook kreegen we honderd en twintig Schaapen en tagtentig Geyten / maar d' Ossen hadden ze verder Landwaards ingedreeven. Het onderhoorige Land van Guasco word door een onder Gouverneur en een Monnik bestierd / en staat onder de Stad la Sarena. Hier wast Koorn / Erweten / Boonen en verscheyde andere zoorten van Graan; en ten aanzien van de vrugten behoeft deze plaats voor Coquimbo niet te wyken. We vonden hier ook een Koorn-Moolen / en omtrent twee honderd Scheepel Koorn / 't welk wy aan Boord van ons Schip bragten. Yder Huys van eenig aanzien hier / heeft Water-aderen die door haar Hoven of Tuynen heen vloeyen. d' Inwoonders hadden haar Wyn / en het best van haar Goederen verborgen / hebbende ons voor onze komste in Zee ontdekt / zo dat behalve de voorgemelde Schaapen en Geyten / onze Buyt hier van weynig belang was.

Ze Landen.

En bekomen Victualie.

Na dat we onze Gevangene Indiaan zijn vryheyd geschonken hadden / gingen we op Dingsdag den vyftiende van Grasmaand van hier weder t' Zeyl. Op den twintigste kwamen we in 't gezigt van Morro Moreno, zijnde dusdanige genaamt om zijn Coleur / 't zelve is een groote hooge Berg en vertoont zig van verre gelyk een Eyland.

Op den twee en twintigste zonden we onze Boot en Canoe wel bemand om de Revier Loa op te zoeken / dezelve kwamen des namiddags weeder te rug zonder datze dezelve hadden konnen vinden.

Op Zondag den seeven en twintigste kwamen we in 't gezigt van Mora de Sama de la Cumba. Tegens den avond begaven we ons met onze

onze Boots en Canoes van Boord om Ylo te overvallen / en hadden het geluk van te Landen zonder ontdekt te worden; omtrent ter midder-nagt kwamen we in de plaats / alwaar wy al d' Inwoonders gerust vonden leggen slaapen / die wy meest alle benevens een Monnik / gevangen kreegen. De Gevangenen verhaalden ons dat in Arica nog tien Man van ons Volk in 't Leeven waren / van welke drie Wond-heelers waren / en dat de rest van ons Volk aan haar Wonden waren gesturven. Dat de Spanjaards van Arica aan die van Ylo bekend gemaakt hadden / dat wy t' seventig Man van haar Volk hadden gedood en meer als driemaal zo veel gekwetst. Maar d' Inwoonders hier zeyden ons dat van vijf en veertig Man dieze van hier tot hulpe van die van Arica gezonden hadden / niet meer als twee Man leevendig waren t' huys gekomen. We vulden hier zo veel Water als we wilden / ook kreegen we hier agtien potten zeer goede Wijn / en een groote party nieuwe Vijgen. Dingsdag daar aan begaven we ons na 't Zuykerwerk daar we hier vooren van hebben gesprooken / alwaar we de vrugten juyst rijp en bekwaam om te eeten vonden; hier laaden we seeven Muylëzels met Zuyker en Syroop die we na beneeden zonden. d' Inwoonders zeyden ons verder / dat de Manschap die gekomen was om ons te bevechten wanneer wy d' eerste maal hier kwamen / meestendeel uyt Jongens bestond / wordende door een Engelsch Edelman die aan een Spaansche Vrouw tot Arequipa getrouwd is / gecommandeerd. Dat d' Eygenaar van het voornoemde Zuykerwerk / de Stad Ylo in regte betrokken had / voorgeevende dat het geen Engelsche Roovers waaren die hem beroofd en zijn Ingenio geplunderd hadden / maar dat de Steedelingen het zelfs hadden gedaan. Ze overvallen Ylo.

XVIII. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van *Ylo* na de Golf van *Nicoija*. Seeven en veertig Man van haar Gezelschap verlaaten haar en gaan over Land na Huys. Ze neemen twee Barken.

Na dat we onze Gevangenen en Buyt aan Boord gebragt hadden / gingen we nog dien zelve avond van Ylo t' Zeyl. Op den sestiende van Grasmaand kwamen we in 't gezigt van 't Eyland de la Plata. Des andere daags morgens begonnen onze Muytelingen weeder op nieuw in open verdeeltheyd uyt te bersten / ze zadden 't zedert datze Capiteyn Watling gekoozen en Capiteyn Sharp afgezet hadden /

den / noyt regt weder bevredigt geweest ; niets kon haar nu bevredigen / als datze ons verlieten en 'er van de rest onzes gezelschaps afscheyden / gelijk ze het zelve ook deze dag in 't werk stelden / verlaatende het Schip ten getaale van seeven en veertig Man / met voorneemen om over Land te rug te keeren door de zelfde weg daar ze by in deze Zee gekomen waren / ze namen vijf zlaaven meede / om haar in deze reys tot Gidzen als anderzints te dienen.

Op den ses en twintigste kwamen wy aan 't Eyland del Cano ten Anker. Op dit Eyland groeyen meenigte Cacao Boomen / ook zaagen we hier aan Strand ettelijke Varkens waar van we er een schooten neevens twee Biggen. Tortelduyven vonden we hier in groote meenigte en ook overvloed van Visch maar met een zeer kwalijk te vangen.

Op den agt en twintigste gingen we weder van hier t' Zeyl / en op den sesde van Bloeymaand kwamen we in de Golf van Nicoija, des middags zaagen we Puerto Caldero Noorde van ons afleggen. Des andere daags morgens begaf ik my met eenig gezelschap in een Canoe om na een plaats te zoeken voor ons Schip. Op d' Eylanden dewelke digt onder 't vaste Land leggen vonden we veele hoolen / maar weynig of geen Water in dezelve. Op een dezer Eylanden vonden we een hoed en veel leege Water vaten / waar uyt we ligtelijk konden afneemen dat hier onlangs Volk moest geweest zijn.

Des andere daags morgens begaf Capiteyn Sharp zig met twee en twintig Man in twee Canoes, om te zien of hy hier omtrent ergens eenige Vaartuygen of Volk kon agterhaalen. Tegens den avond kwam een van de Canoes weder te rug / eysschende meer Volk en Wapenen alzo ze twee Zeylen in de Golf ontdekt hadden. Hier op begaven haar agt van ons in de Canoe varende met dezelve na 't Eyland Chria alwaar 't ander Volk was / twee van dezelve vervoegde zig by d' andere party / en d' overige ses wierden bevoolen de Gevangenen te bewaren dieze op dit Eyland bekomen hadden. We toonden ons aan deze Menschen heel vriendelijk en beleefd / nademaal we bevonden datze zeer gevoelig waren over de wreedheden die de Spanjaards aan haar Natie hadden aangedaan / want dit Volk is in voorige tijden een groote Natie geweest / maar ze zijn voor 't meerendeel door de Spanjaards uytgeroeyd en gedempt. We vonden op dit Eyland agt of negen Huysen en kleyne Kapel waar in we ons verblijf hielden / ondertusschen begaf een onzer Canoes zig omtrent een Mijl in een Inham van de Zee op / alwaarze twee Barken verrasten en wegnaamen / zijnde de zelve twee Zeylen dieze te vooren hadden gezien. Een dezer Barken bevonden we de zelfde te zijn die we voor Panama genoomen hadden / waar van in 't begin van dit verhaal gewag is gemaakt.

Des Maandags hier aan ligte we 't Anker en dreeven met onze Barken de Inham af na ons Schip. De Gevangenen verhaalde ons dat

dat doe wy te vooren meer om de West in de Zeen waren / dat 'er doe honderd Man te Puerto Santa Maria laagen. Dat ons Volk die ons aan 't Eyland Caybo verlaaten hadden / d' andere Bark die we in 't herwaards zeylen hadden verlooren / ontmoet hadden / en datze zo gezaamentlijk over Land te rug getoogen waren. Datze in de Noordzee digt by Puerto velo een goed Schip genoomen hadden / met voorneemen om 'er op de Spanjaards te wreeken alzo die de Mond der Rivier van Santa Maria gestopt hadden. Om daar door de Passagie na de Zuydzee door die weg aan ons Volk te verhinderen

Des nagts begaf zig onze Bevelhebber met vier en twintig Man na een andere Inham alwaar hy verscheyde Gevangenen bekwam / en onder dezelve een Scheeps Timmerman met zijn Volk / dewelke beezig waaren aldaar twee groote Scheepen door de Spanjaards te bouwen. We deeden dit Volk een Vlot maaken om 'er de Werktuygen en Gereedschappen daarze mede gewerkt hadden mede na beneeden te brengen. Ze deeden het meeste Yzerwerk in een Dorce / dewelke zulk een groote zwaarte niet konnende voeren onderwegen zonk / waar door een Schotsman genaamt John Alexander ongelukkelijk kwam te verdrinken.

Des andere daags kwam het Lichaam van de voornoemde Man na beneeden drijven / we namen het op en wierpen het de volgende morgen buyten Boord / geevende het drie Salvoos tot zijn Begraavenis of Lijkstatie. Dien dag waaren we beezig met ons water te haalen / ook zonden we een Spaansche Koopman die we onder d' andere Gevangenen bekoomen hadden / na Land / om te zien of hy eenige Ossen kon bekoomen tot Ranzoen van de Nieuwe Bark door ons genoomen.

Op den seeventiende liep een Indiaansche Jongen van ons weg hy had Capiteyn Sawkins als Knegt gediend. We waren deze dag beezig met Alikruyken van de Steenrotzen in Zee te plukken onder dewelke wy eenige vonden zo groot als een paar vuysten. Des nagts hadden we zeer kwaad weer met zulk een verschrikkelijke Donder en Blixem dat alles dreunde en wel twee uuren na een / de lugt zo ligt als dag was. Hier op volgde een zeer zwaare zlag reegen die 't meestendeel van de nagt duurden.

Op den vijf en twintigste zettende we onze Spaansche Scheeps Timmerlieden / d' oude Piloot / d' oude Spanjaard die we aan 't Eyland Yqueque gekreegen hadden / en verscheyde andere Spaansche Gevangenen en Slaaven in vryheyd geevende haar de nieuwe Bark / die we hier genoomen hadden. Maar d' oude Bark oordeelden we dienstig te houden en meede te neemen / op de welke we ses Man van ons Volk stelden en twee Slaaven.

Op den seeven en twintigste bevonden we ons door de Stroom tot aan Cavallo te rug gedreeven / we bleeben deze en eenige volgende dagen

gen voor deze plaats ten Anker leggen; en namen hier weder Water in / we vongen hier ook groote meenigte Visch. Ik zag hier een witte Bruynvis, 't welk door onze Gevangenen als iets zeldzaams wierd geoordeeld. Terwijl we hier laagen liep een Cannis Marci onze Tolk van ons weg.

XIX. HOOFDSTUK.

De Boecaniers gaan van *Nicoÿa* na *Golfo Dulce*. De *Spanjaards* dwingen d' *Indiaanen* van *Darien* vreede met haar te maaken.

Op den eerste van Wiedemaand gingen we weder van hier t' Zeyl en kreegen des andere daags het Land van Puerto de Velas in 't gezigt. Tegens den avond deed onze Bevelhebber ons by een roepen en onze gevoelens afvraagen wat Cours wy verder best oordeelden te neemen; na dat we alles wel meenden overwoogen te hebben bezlooten we na Golfo Dulce te gaan en aldaar ons Schip te krengen en dan verder onder d' Equinoctiaal te kruyssen op hoop van aldaar na nu zo lang gezukkeld te hebben een goede Buyt te bekoomen.

Ze komen in de Golfo Dulce. Op den sesde kwamen we omtrent een Mijl binnen de Mond van de voorzeyde Golf op agt en een half Vadem water ten Anker. Des andere daags voeren we nog omtrent twee Mijlen hooger op en kwamen tegens den avond op seeven en een halve vadem water weer ten Anker / het reegende deze geheele dag zoodanig als of het met Emmeren uyt de lugt gegooten wierd.

Op den agste voeren wy weeder hooger op; hoe hooger dat we kwamen hoe dieper dat we de Golf vonden / en eyndelijk geen grond zelf met dertig Vadems Lijns. We zonden deze dag een onzer Canoes uyt om water en een bekwaame plaats voor ons Schip te zoeken. Na datze aan Land gekoomen waren vondenze een Indiaan en twee Jongens / dieze gevangen namen en aan Boord bragten. We handelde hun heel vriendelijk geevende hun eeten en kleederen / want ze hadden niets als de Bast van een Boom om 'er naaktheyd te dekken. Hun ondervraagende / zo berigtenze ons dat 'er een Spaansche Priester by hun had geweest en vreede met haar Natie gemaakt / en had haar scherpelijk verbooden by eenig Schip of Vaartuyg te koomen / 't welk roode Vlaggen voerde / want dat dat Engelsche waren die hun zeekerlijk om hals zoude brengen. Gevraagd zijnde waar de Priester was? zo antwoordenze dat hy na een groote Spaansche Stad was gegaan / vijf

Krijgen drie Indiaansche Gevangenen.

slaap

zlaap (zijnde dag reyzen) Landwaard ingeleegen. Hier na liet d' Indiaan de twe Jongens zijn Kinderen by ons blijven / en ging heen om meer andere Indiaanen by ons te haalen / die ook korts daar na by ons kwaamen / Honing, Plantanas en andere vrugten meede brengende die-ze aan ons verkogten of tegens andere dingen ruylden. Ze hadden altoos haar Pijlen by zig / dezelve waren aan 't end met Yser beslaagen en zo scherp als eenig Scheermes.

Een der Gevangenen die we in de Golf van Nicoija gekreegen hadden verhaalden ons hier / dat de Spanjaards d' Indiaanen van Darien 't zedert ons vertrek van daar / een Vreede hadden afgedrongen op de volgende wijze. Een zeeker Franschman die aan 't Eyland Tovoga van ons tot de Spanjaards was overgeloopen / wierd door hun met een Schip na de Mond der Rivier (die door die Provintie heen loopende zig in de Zuyd Zee komt t' ontlasten) gezonden; alwaar gekoomen zijnde begaf hy zig in een Canoe na Land / zeggende teegens d' Indiaanen, dat d' Engelschen die door deze Weg in de Zuyd Zee gekoomen waren / nu weeder hier waren te rug gekoomen / en vroeg hun ofze niet zo vriendelijk en goed wilde zijn / om aan Boord te koomen / en deze Engelschen haar Vrienden na Land te geleyden: d' arme misleyde Indiaanen waren zeer verheugd deze goede tijdinge te hooren / en veertig van de voornaamste uyt hun begaaben 'er aanstonds aan Boord van 't Spaansche Schip / alwaarze aanstonds vast gehouden en Gevangen na Panama gebragt wierden; hier waarenze gedwongen wildenze in vryheyd gestelt worden / op zeer nadeelige voorwaarden een Vreede met de Spanjaards aan te gaan.

Op wat wijze de Spanjaards d' Indianen van Dariën tot vreede gedwongen hebben.

Terwijl we hier laagen om ons Schip te krengen / bouwde we een Huys op Strand om zo lang ons verblijf 'er in te neemen / en alle dagen ging een party van ons Volk uyt Visschen / missende nooyt met een brave Zoo t' huys te koomen. d' Indiaanen kwaamen yder dag in ons gezelschap / eetende en drinkende / zeer gemeenzaam met ons omgaande.

Op Zondag den twaalfde met ons Werk voortvaarende / en beezig zijnde met het ruym schoon te maken / zo wierd ik en verscheyde andere van ons Volk schielijk t' eenemaal blind / wordende het zelve na ons gevoelen door de vuyligheyd en uytneemende morsigheyd veroorzaakt / want zo dra wierden we niet weder in de versche lugt gebragt of 't ging t' eenemaal van zelfs weer over.

Op den drie en twintigste liepen twee Negers van ons weg / d' eene was genaamt Hernando, door ons met Don Thomas d' Argandona op de Kust van Guajaquil genoomen. En d' ander was Silvester genaamt/ en door ons tot Ylo gevangen gekreegen.

Vier daagen hier na tragtede twee van onze gevangene Slaaven het meede t' ontvlugten / d' eene was genaamt Francisco, zijnde een Neger door ons op 't voorgemelde Cacao Schip gevangen gekreegen. De

naam van d' andere was meede Francisco, en door Panama genoomen; maar haar vlugt had geen gevolg / alzo we haar eerze aan Land gezwommen waren / weeder kreegen.

XX. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* vertrekken van *Golfo Dulce*, om onder de *Equinoctiaal* te kruyssen, ze neemen een rijk gelaade *Spaans* Schip met seeven en dertig duyzend stukken van agten, behalve 't Zilver en andere Goederen. Als meede een Pakket Bood, gaande van *Panama* na *Lima*.

Ons Schip wederom klaar en alles gereed gemaakt hebbende/ gingen we op den agt en twintigste van Wiedemaand wederom t' Zeyl met voorneemen om onder d' Evenaar te kruyssen/ gelijk als te vooren onder ons besloten was / en te zien of we ter Zee wat gelukkiger mogten weezen en wat meer buyt bejaagen / door dien onze togten te Land tot nu toe zeer ongelukkig waren uytgevallen.

Ze ontdekken een Zeyl daarze jagt op maaken en veroveren.

Op den tiende van Hoymaand kreegen we tegens de middag op de hoogte van Puerto de Tucames een Zeyl in 't oog / daar we aanstonds jacht op maakten / en des avonds omtrent agt uuren veroberden/ we bevonden / het / het Schip San Pedro te zijn / 't welk wy 't voorleedene jaar genoomen hadden / zijnde alsdoen van Truxillo na Panama gedestineerd / en met Wijn / Buskruyd / en stukken van agten geladen als hier vooren verhaald is. We namen het tweemaal in minder als veertien Maanden tijds ; het had nu aan Boord een en twintig duyzend stukken van agten in agt kisten en nog zestien duyzend in zakken / behalve een groote party Cacao Nooten (waar in haar meeste lading bestond /) een party ongemunt Silver en eenige andere goederen. We vonden 'er veertig Man op / behalve nog ettelijke Koopluiden en Monniken / die we alle op ons Schip gevangen hielden.

Op den dertiende kwamen we voor de Baay van San Matheo maar dorsten 'er niet binnen loopen / door dien we eenige Indiaanen zaagen die een groot vier op Strand hadden gemaakt / 't welk wy oordeelden door hun met voordagt gedaan te zijn / om van onze komste kennisse te geeven. Hier op begaben we ons na de Rivier van Sant Jago omtrend ses Mijlen Noord Oost van de voorgemelde Baay afleggende. Des Donderdags / Vrydags en Saturdags waren wy beezig om de prijs te lossen en zo veel Cacao over te neemen als wy dienstig oordeelden. Dit ge-

gedaan zijnde kapten we de groote Mast over boord / en gaven ze doe aan onze oude Slaaven / voor de veelvoudige diensten dieze ons gedaan hadden / we lieten haar alleen het groot Zeyl behouden en zo wegvaaren ; alleenig hielden we Francisco de Neger nog gevangen / zijnde die geene die getragt had met zwemmen t' ontvlugten als hier vooren verhaald is.

Des Zondags begaven we ons met de Boot en twee Canoes van Boord / om de Rivier Sant Jago op te zoeken ; die we ook vonden / we bleeven des Maan en Dingsdags voor de mond der Rivier leggen om water in te neemen daar wy gebrek aan begonden te lijden / en moesten het zelve meer als vier Mijlen de Rivier op gaan haalen. Aan de kant der Rivier vonden we overvloed van goede Plantanos. Wy zaagen ook verscheyde Indiaanen maar konden haar niet te spreeken koomen / door dienze te schuw voor ons waren.

Op Woensdag den twintigste verdeelde we onze plundering / of om beeter te zeggen verdeelde we een gedeelte van onze buyt / bewarende de rest tot nader geleegentheyd. Onze Gevangenen ondervraagd zijnde / berigteden ons dat de Spanjaards onze Ankers en Kabels die we aan het Eyland van Juan Fernandes hadden laaten zitten / weder hadden opgevist / en dat ze de Mosquito Indiaan die op 't voornoemde Eyland gebleeben was / (door 't ligt van een vier / 't welk hy by nagt gestookt had) hadden ontdekt en gevangen bekoomen. Dat 'er een nieuwe Viceroy van Peru tot Panama gekoomen was / en dat hy zig op een Schip van vijf en twintig stukken (als doen tot Panama leggende) niet had derven begeeven om 'er meede na Lima t' zeylen / uyt vreeze van ons op Zee t' ontmoeten ; maar dat hy wilde wagten tot dat d' Armada van Lima kwam om hem af te haalen.

Op den seeven en twintigste in de Morgenstond passeerden we Cabo Passao , en dezelfde Morgen omtrent ten seeven uuren zaagen we O. Z. O. van ons een Zeyl digt onder 't Land / maar op we aanstonds twee Canoes bemanden en 'er jacht op maakten / en tegens de Middag naamen. We bevonden het een Barco d' Aviso of Bakquet Bood te zijn / gaande met Brieven van Panana na Lima. Onder andere Gevangenen vonden wy 'er twee Vrouwen op / die voor Passagiers na de laast genoemde plaats meenden te gaan ; deze zeyden ons dat ze tot Panama gehoord hadden dat wy alle uyt deze Zeen / en over Land te rug getrokken waren / en dat deze tijding haar had doen besluyten om de Reys na Lima te waagen. Dat de nieuwe Viceroy van Peru, van wien hier booven gesprooken is / van Panama vertrokken was onder 't geleyde van drie Oorlog Scheepen / het eene met sestien / het andere met agt / en 't derde met ses stukken gemonteerd. Dat 'er een algemeene Vreede over geheel Europa was / uytgezeyd dat de Engelschen ter Zee en de Spanjaards te Land teegens d' Algerinen Oorloogden.

Ze neemen een Pakquet Bood.

Des andere daags waren wy beezig met het Pacquet Bood te doorzoeken maar vonden 'er niets van belang in. En nier genegen zijnde om ons met meer te beslommeren als wy wel beheeren konden / zo schonken wy de Gevangenen haar vryheyd / gaven haar de Bark weerom en lieten 'er Zeylen.

XXI. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* neemen weeder een Rijk gelaaden Schip. Ze komen aan 't Eyland *de la Plata*, alwaarze in groot gevaar zijn van door haar Gevangenen en Zlaven omgebragt te worden. Ze vertrekken van daar na *Payta*, met voorneemen om die plaats te veroveren.

Ze neemen een rijk geladen Schip.

De volgende Morgen na dat wy 't voorzeyde Pacquet Bood weggezonden hadden / ontdekte wy een ander Zeyl digt onder 't Land heen kruypende. Dit scheen een zwaar Schip te zijn en deed ons byna gelooven dat het een van haar voornaamste Oorlog Scheepen was / 't welk ze uytgezonden hadden om ons te verntelen. Des niet tegenstaande besloot onze brave en dappere Bevelhebber het zelve te bevechten en haar (of zy ons) te veroveren. Doe we nader kwamen bevonden we het een groot Koopvaardyman te zijn / gaande zeer diep; by haar koomende gaven ze ons de volle laag uyt ses stukken / en 't scheen of ze van gedagten waren / haar party tegens ons goed te maaken: maar we antwoorde haar zo dapper uyt onze Musketten / dat ze wel haast beeter koop begonden te geven / en luydkeels om kwartier te roepen / 't welk haar vergund wierd. Capiteyn Sharp was d' eerste die met de Zabel in de vuyst overstapten / wordende door twaalf Man van ons Volk gevolgd.

De Gevangenen onderbraagd zijnde / zeyden dat het Schip genaamd was el Santo Rosaria of de Heylige Rooze-krans, datze veertig Man op gehad hadden / dat we hun Capiteyn genaamt Don Diego Lopes, haar Scheeps Timmerman / en een Boodsgezel / met het eerste vier-geeven hadden dood geschooten / en dat het verlies van haar Bevelhebber zijnde een ervaren en dapper Man geweest / hun zodanig de moed had doen zinken / dat ze voort besiooten zig over te geeven. Dat daags te vooren eerze van el Callao t' Zeyl gingen (zijnde van daar na Panama gedestineerd /) ons Volk 't welk ze tot Arica gevangen gekreegen hadden / in die plaats gebragt waren / en datze van al het

het Volk en in 't byzonder van de Vrouwlieden / zeer beleefd gehandeld wierden. En dat een onzer Wondheelers ('t welk wy geloofden Mr: Bullok te zijn/) nog tot Arica was.

Wy bleeven van Vrydag den negen en twintigste tot Woensdag daar aan volgende onder Cabo Passao ten Anker leggen / ondertusschen beezig zijnde met het goed uyt de prijs te lossen en over te neemen. We vonden 'er een goed deel Zilver in / en een party gemunt geld / nevens ses honderd en twintig potten met Wijn en Brandewijn / en een party andere goederen van minder waarden. Na dat wy 'er verder uytgenomen hadden 't geen ons diende / kapte wy de Masten over Boord / alleen de Fokkemast staan latende / en gaven doe de Gevangenen vryheyd om 'er mede weg te Zeylen. Alleen behielden we een Man gevangen / (zijnde een Biscaijer) om dat hy uyt zig zelf gezegd had dat hy een der beste Pilooten in deze Zee was.

Op den sesde van Oogstmaand verdeelde wy het gereede geld dat we in de Rosario onze laastgenomene prijs gekreegen hadden / belopende yder Mans deel op vier en 't negentig stukken van agten. Deze dag eenige Brieven in de voorzeyde prijs genomen / naleezende / kwam ik daar uyt te verstaan dat de Spanjaards een Man van onze laatste party Volks die ons verlaaten hadden / gevangen gekreegen hadden. Dat d' anderen geduurig met het Zwaard in de vuyst de doortogt moesten openen / en dan tegens de Spanjaards, dan weder tegens d' Indiaanen, (die 't zedert ons vertrek als reeds gezegt is / vreede met de Spanjaards gemaakt hadden) moesten vechten. Dat onze de Engelschen onder andere Spanjaards, de Broeder van Capiteyn Assientos en Capiteyn Alonzo gedood hadden. En dat tien Scheepen met Vrybuiters uyt de Noordzee gekomen waren / met voorneemen om over Land in de Zuydzee te komen gelijk wy gedaan hadden / maar datze daar in / door de groote en geduurige reegen die omtrent d' Eylanden genaamt de Zamblas gevallen was / verhindert waren en genoodzaakt te rug te keeren.

Op den twaalfde kwamen we aan 't Eyland de la Plata ten Anker / en zonden onze Boot met eenig Volk na Land om Bokken te schieten / maar vonden de zelve veel schuwer als voorleede Jaar. In den Avond kwamen onze Slaven met malkanderen over een / en smeeden een Complot om ons alle terwijl wy sliepen den hals af te snijden zonder ymant in 't leeven te spaaren. Ze hadden deze nagt de bekwaamste geoordeelt om dat we met drinken beezig waren. Het wierd evenwel nog tijdig door een van haar Makkers aan onze Bevelhebber ontdekt; waar op een der zelve genaamt Sant Jago (door ons van Yqueque gebragt / en zijnde wel de voornaamste aanlegger van 't werk) over Boord sprong / maar wierd des niet te min door onze Capiteyn in 't water doorschooten / en dus voor zijn verraad betaald. D' Andere leyden al te zamen de schuld op deze Slaaf / en daar meede ging 't

Ze komen aan 't Eyland de la Plata.

Alwaar ze door haar Slaven in Levens gevaar raaken.

zo deur / door dien we niet geneegen waren de zaak verder te onderzoeken. We bleeven tot op den sestiende aan dit Eyland leggen / ondertusschen ons met de Wijn en Brandewijn in de laaste prijs genomen / lustig vrolijk makende.

Deze dag in de namiddag gingen we van hier t' zeyl / met voornemen om Payta in te neemen / en op den negen en twintigste van Oogstmaand vonden we ons zelve met het aanbreeken van den dag digt onder Pena Horodada, 't welk een hooge en steyle Rots is. Van deze plaats Zeylden we met een Landwind / en zonden twee welbemande Canoes van Boord / hoopende zo gelukkig te zijn van de Stad Payta in te neemen zonder ontdekt te worden. Maar 't scheen datze van onze komste op die Kust kennisse gekreegen hadden. Want ze hadden twee Compagnien Ruyters / en een Compagnie Voet Volk tot haar hulpe van Piura gekreegen / ook haddenze langs de Zee kant / en de groote Kerk die aan 't end van de Plaats staat / Borstweringen gemaakt. Van deze plaatzen / en van een Berg die de Stad dekt / gaven ze op ons Volk die in haar onweetenheyd regt op 't Strand aan roeyden lustig vier / en dit was de behoudenis van ons Volk; Want hadden de Spanjaards hun met Vreede aan Land laten koomen. Ze zoudenze zeekerlijk alle in de pan hebben konnen hakken; maar de vrees verhindert deze Natie altijd / of ten minste in meest alle onze onderneemingen de overwinning te bekoomen.

Ons Volk haar zelve dus ontdekt ziende / en de Vyand gereed om 'er t' ontvangen / keerden te rug en kwamen weder aan Boord zonder yets te hebben konnen uytvoeren. Hier op besloten we na Colan te gaan. Deze plaats is omtrent drie maal zo groot als Payta, het word meestendeel door Visschers bewoond / die de Visch na de meeste Landsteeden van Peru zenden / ook voorzienze Paita met water van de Rivier Colan die digt voorby de Stad heen loopt. Hier koomende zagen wy dat de Spanjaards meede wel op haar hoede / en dat 'er voor ons niet als slagen te verwagten waren. Waarom wy (nu buyten hoop zijnde van eenig goed verder op de Kusten der Zuydzee te doen) besloten alle onderneemingen te laten varen / en na de Straat van Magellanes, en zo verder na Engeland of eenige onzer Plantagies in West-Indie te zeylen.

XXII. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* komen aan een onbekende plaats, die ze de naam van des *Hertogs van Jorks Eylanden* geeven,

van

van waar ze weder vertrekken om na de *Straat van Magellanes* te zoeken, dieze niet konnen vinden. Ze komen na lang zukkelen aan *Antego*, waar de Schrijver zig op een *Engelsch* Schip begeeft en behouden in Engeland aankomt.

Op den twaalfde van Wijnmaand omtrent twee uuren voor den dag gebeurden 't dat wy by groot geluk Land gewaar wierden. Het was een groote genaade Gods die ons ter dezer tijd behoede voor 't vergaan; Want we waren al heel digt onder Land eer we 't zagen. Het was hoog Land en daar lagen over al een groot deel Eylanden verspreyd. We stierden tusschen dezelve en 't vaste Land door met zo veel zorgvuldigheyd als we konden / en eyndelijk kwamen we aan een Plaats of eerder Baay / alwaar wy oordeelden veylig te konnen leggen. En alzo wy het hooge Land reeds rondsom met sneeuw bedekt zagen / ook niet wel wisten hoe de Straat van Magellanes te vinden / en de tijd van 't Jaar als andere omstandigheden nader kwamen te overweegen / zo besloten wy (indien we spijze genoeg vinden konden) hier tot in 't Voorjaar te blijven leggen. Onze Capiteyn gaf deze Eylanden de naam van des Hartogs van Jorks Eylanden.

Onze Canoe na Land gezonden hebbende kwam tegen den Avond te rug / met seeven brave Ganzen en eenige kleyne Vogelen dieze geschoten hadden. Des andere daags voeren we weder na Land schietende verscheyde Gansen / en veel Vogelen van gedaante omtrent als een Arend maar dikker van bek. We vingen ook een meenigte Visch / en vonden hier veel Mosselbanken / die zeer wel met die soort van Visch / als meede Alikruyken gestoffeerd waren. Terwijl ons Volk hier en daar liepen te snuffelen / kwamen ze aan een plaats alwaarze Gras omtrent een Vadem lang in malkanderen gevlogten / en aan 't end met een knoop vast gemaakt vonden. Op andere plaatzen vondenze een party Mosselschelpen leggen / en eyndelijk zagen ze veel voetstappen van Menschen in 't zand ingedrukt / waar uyt ze zeekerlijk besloten dat dit Landschap door eenige Indiaanen moest bewoond worden; maar wat ze zogten ze konden geen Mensch vinden.

Op den seeven en twintigste kwam onze Canoe (die wy na de omleggende plaatzen gezonden hadden / om te zien of 'er ook Indiaanen op gevonden wierden) te rug / met een Doree agter aan. In dezelve waren drie Indiaanen geweest / die zo dra ze gewaar wierden dat men haar meenden te neemen / over Boord sprongen om t' ontvlugten / ons Volk had onvoorzigtelijk een der zelve in 't agtervolgen doodgeschooten / de tweede een Vrouwe zijnde ontvlugtede haar handen; maar de

derde zijnde een brave Jongen van omtrent agtien Jaren oud kreegen ze gevangen en bragten hem mede aan Boord. Hy was alleen met een Robbe vel bedekt / hebbende niet ter wereld anders aan; hy was scheel van gezigt / en had heel kort hayr op zijn hooft. We hielden hem op ons Schip / en gaven hem de naam van Ourson. In 't midden van de Doree haddenze een vier brandende / en we vonden 'er een Net in om Pinguinen mede te vangen / nevens een knods gelijk onze Kolven. Zijn Taal konden we niet verstaan / maar hy deed ons teeken dat 'er hooger op meer Menschen woonden / 't welk ook door ons Volk bevestigd wierd die eenige Indiaanen zeyden aan strant gezien te hebben.

Op den dertigste begaf sig onze Canoe weder van Boord om na eetwaren en Indiaanen te zoeken; ze voeren in verscheyde Lagons die ze op 't nauwst doorzogten / maar vonden niet als op een plaats twee of drie Hutten dog geen Mensch in de zelve. Ze hadden getragt eenige Pinguinen te vangen / maar dezelve waren te schuw. Zo datze 's anderedaags te rug kwamen / niet anders als een party Mosselen medebrengende. Onze gevangene Indiaan wist deze Mosselen met zijn Vingers beeter t' openen als ons Volk met haar Messen.

Nademaal wy zagen dat door gebrek van noodig voedzel het voor ons onmoogelijk zijn zoude hier de Winter over te konnen brengen / zo veranderde wy van voorneemen en besloten te vertrekken om na de mond der Straat van Magellanes te zoeken. Hier op vielen we lustig aan 't werk met hout en water in te neemen. En op den vierde van Slagtmaand alles klaar gemaakt hebbende gingen we van hier t' zeyl. We voeren tot op den agt en twintigste van Louwmaand des Jaars 1682. zonder eenig Land gezien te hebben. Maar doe was het dat wy omtrent een uur voor dag tot onze groote blydschap S. S. W. van ons af Land ontdekten / 't welk wy bevonden de Barbados te zijn. Tegens den middag kwamen we tot op een Mijl van Land / en (Koomen aan de Barbados daarze niet derven inloopen.) zeyden een Bark behoorende tot des Konings Fregat de Richmond als doen voor Bridge Town ten Anker leggende; ze kwamen digt aan Boord en zeyden ons dat 'er tusschen de Spanjaards en Engelschen een Vreede gesloten was; maar hoe zeer wy haar noodigde wildenze niet over koomen. Wy hoorende dat 'er een Fregat aan de Barbados lag / hadden het hert niet om 'er in te loopen / vreezende alzo wy in onze geheele Reys zonder Commissie gevaaren hadden / dat ze ons als Zee Rovers zouden aantasten. Dies besloten we na 't Eyland (Gaan na Antego.) Antego te gaan / allwaar wy op den eerste van Sprokkelmaand aankwamen. We zonden aanstonds een Canoe na Land om aan de Gouverneur verlof te verzoeken in de Haven te mogen komen. Dog 't wierd ons door hem glad afgeslagen. Hier op kwamen we met (Alwaarze haar Schip weggeven.) malkanderen over een / om ons Schip aan de zulke van ons gezelschap te geeven / die haar geld 't welke ze in deze Reys voor haar deel be-

bekomen hadden / met speelen hadden verlooren; en ons dan vervolgens op twee Scheepen te begeeven die na Engeland stonden te vertrekken. Dit nu zo vast gesteld zijnde begaf ik my met nog dertien Man van ons gezelschap aan Boord van Capiteyn Robbert Borteus Schip/ genaamt de Lisbon Marchant, en op den elfde van Antego t' zeyl gaande / kwamen we op den ses en twintigste van Lentemaand des Jaars 1682. tot Dartmouth in Engeland behouden te Land.

De Schrijver komt in Engeland.

Eynde van 't tweede DEEL.

HISTORIE
Der
AMERICAANSCHE
BOECANIERS.

DERDE DEEL.

I. HOOFDSTUK.

Des Schryvers geneegentheyd tot Reysen. Embarqueert zig tot *Diepe* om na *America* te gaan. Begeeft zig onder de Zee Roovers.

T'Is geen heel ongewoone zaak voor een Kind dat tot Parys gebooren is/ om zijn fortuyn elders te zoeken/ en een vast voorneemen te behouden om een Man te worden in gevaarlijke gevallen ingewikkeld. Deze Stad in dewelke de meeste wondren des wereldts bevatt zijn/ en die misschien de grootste is die men zou konnen vinden/ behoord in mijn oordeel ook de Voorrang booven alle andre op den aardbodem te hebben. Maar wie is hy die de geheymen der Natuur kan ontdekken en reeden geeven/ van eenige zoort van neygingen dieze in 't gemoed der Sterv-lingen werkt? ten aanzien van mijn zelv/ moet ik bekennen dat ik in geen staat ben om reekenschap van de diepte mijns begeerte te geeven; al dat ik kan zeggen is/ dat ik altoos een zeer uytneemende begeerte tot Reysen gehad heb. Ik was nog nauwlijks seeven Jaaren oud wanneer ik door eenige ingeboorne drift daar ik geen meester van was/ my zelve uyt mijn Vaders huys begon te ontsteelen: 't Is waar mijn eerste omzwerving was niet verr/ nademaal mijn teedre ouderdom en sterkte het niet wilde toelaaten; maar 't geschiede dies te dik-

Des Schryvers geneldhe'd en eerste gevallen.

dikwilser; en heb ik meenigmaal mijn ouders de moeyten aangedaan datze in de Voorstad en die plaatz welke wy la Vilette noemen / na my hebben moeten zoeken : evenwel hoe grooter ik wierd / hoe ook mijn uytweydinge grooter waren / en ik begon mijn zelv by trappen het gezigt van Parys t'ontwennen.

Deze omzwervende aard was nog met een andre vergeselschapt / dewelke ik niet Krijgzugtig derv noemen / maar die evenwel zodanig was dat ze een onuytspreekelijke begeerte in my wrogt om d'een of andre beleegering of veldslag by te woonen : ik kon het geluyd der Trommelen in de straaten niet hooren zonder inwendig een groote vreugd en beweeginge te voelen. 't Viel eyndelijk zoodanig uyt / dat ik een officier ontmoete / daar ik maar weynige kennisse aan had / maar mijn krijgszugtige geest maakte my wel haast geneegen om hem mijn Vriend te maken. Ik zag hem aan als een Perzoon die my in mijn voorneemen zeer dienstig kon zijn ; en het was met dit inzigt dat ik my toeleyde om hem te dienen. Het beleg van Condé ter dezer tijd begonnen / en hy verpligt zijnde om met zijn Compagnie te dienen / bood ik hem een Deegen aan die tot deze tijd geen goed nog kwaad aan ymand gedaan had maar die ik zeer gaarne zou willen gebruyken. Hier was het dat hy my oprechte teekenen van zijn vriendschap gaf / want hy nam my meede en hield my de geheele Campagne by zig ; doe dezelve g'eyndigd was keerde ik met hem te rug / geenzins moede of gedisccourageert zijnde van den oorloch / gelijk het meeste gedeelte van hun zijn / die maar even de proef daar van gehad hebben. Dit was mijn eerste geval.

Het tweede was op verr na zo goed niet / alhoewel het met mijn smaak en de begeerte mijns herte over een kwam. Dit was dat ik Cadet wierd onder het Regiment Mariners : maar ik viel in handen van een Capitein die wonderlijk bekwaam was om de kindren van fatzoen het Geld uyt de beurs te trekken / zo dat deze Campagne / in dewelke ik had gehoopt de Konink eenige dienst te zullen hebben gedaan / weg liep zonder iets uytgevoerd te hebben. Mijn Vader gaf meer als hy beloofde en ik verdiende / om mijn ontslaging te bekomen en mijn eens in volle Vryheyd te stellen / om 't een of 't ander dat mijn best aanstond by der hand te vatten. Het was mischien zijn genegentheyd niet dat ik zo doen zou / maar 't was de mijne / en ik was niet lang met zoeken bezig / want de Graave d'Avegean, wiens perzonele verdienste hem onder de Fransche Guarde genoeg deede uytmunten / nam my met zig in 't beleg van St. Guislain, alwaar ik niet miste niewe vermaaklijkheeden in 't gebruyk der Wapenen te vinden / hoe heet dat het 'er gaan mogt. In dit beleg kwam veel volk te sneuvelen / 't welk evenwel mijn begeerte die ik had van mijn leeven te waagen / niet deed verkoelen : en schoon mijn ouders (die deze mijn wilde aard niet konden verdraagen) in hoop waren dat het ongemak des oorlochs my tot andre

andre zinnen brengen zoude/ zo waren ze ebenwel hier in zeer mislept; want ik had mijn voeten zo dra op de straaten van Parys niet gezet/ of ik was 'er al moede. 'Ik had anders niet als Reyzen in 't hooft/ en de langste/ en die met het meeste gevaar vermengd waaren/ scheenen my de beste. Want een perzoon noopd uyt zijn Vaderland te gaan/ en onweetend te zijn hoe het op andre plaatzen des aardbodems toeging/ scheen my een zaak te zijn/ die veel beeter aan een Vrouw als Man pasten. Maar by Land te reyzen dagt ik beyde/ lang/ en ongemakkelijk te zijn/ waarom ik besloot my op zee te begeeben/ en dat ik op die wijze eerder en gemakkelijker mijn vooneemen zou konnen vervulien.

Mijn Ouders stelde alles dat in haar vermoogen was in 't werk/ om my van dit besluyt af te trekken/ maar 't mogt niet helpen. En om de waarheyd te zeggen/ ik wierd door mijn geneegentheeden hier in overheerd; waarom ze eyndelijk (ziende datter niet anders in te doen was) voorzloegen/ dat ik een Reyze na St. Domingo zou doen/ alwaar ik vrienden/ en bescherming in cas van nood vinden zou; en nademaal ik nu wel verzorgd in Zee kon gaan/ ook my niet veel verschilde waar heen ik ging/ en deze voorzlag/ met mijn vooneemen en begeerte over een kwam/ zo was ik zeer gereed om te gehoorzamen.

Diepe was de plaatz daar ik scheep ging/ en van waar ik op den vijfde van Lentemaand des Jaars 1679 vertrok/ met grooter vernoeginge als ik zou konnen uytdrukken: dat Element: 't welk in 't algemeen de menschen schroomlijk voorkomt/ scheen my 't aanminnigst en aangenaamste des wereldts. De winden (om zo te spreeken) bragten my vermaak aan; want ik vond dat by na yder windje dat in de zeylen bloes/ ons onze weg gelukkelijk deed vorderen. En ik was zodanig verheugd/ my op zulk een vlottend eylandje bevindende/ dat het gevaar daar onze Reys mede vermengd was niet eens in mijn gedagten kwam. Laat daarom niemand verwonderd zijn dat ik 'er niets in mijn dagverhaal/ van spreek. En nademaal 'er andre perzoonen gevonden worden die nauwkeurig genoeg deze Vaard beschreeben hebben/ zal ik alleenig zeggen dat wy door Gods genade gelukkig tot St. Domingo kwamen t'arriveeren. Gaat van Diepe na America t'zeyl.

Ik bleev hier over de drie Jaaren tijds/ niet zo zeer om 't Land te bezien als wel door een gelegenheyd/ die my niet toeliet hier van daan te konnen koomen; Ik vond mijn zelve aldaar aan een Franschman gekeetend/ die zo verr was van die naam te verdienen dat hy door zijn verharde boosheyd eer een Turk scheen. Maar al d'elende die ik onder hem geleeden heb vergeef ik hem van herten/ vast voorgenoomen hebbende zijn naam (die ik ter dezer plaatz niet zal nederstellen) te vergeeten. Mijn geduld eyndelijk ten eynde geraakende en deze elende daar ik onder gedrukt lag en geen end aan zag/ moede zijnde/ deed ik mijn klagten aan Monsieur de Fransquenay, des Koninks Lieutenant/

 die

die in plaatz van d'overleedene Gouverneur dit ampt waarnam; zijn Edelmoedigheyd was zo groot dat hy my in zijn eygen Huys nam/ alwaar ik ses geheele maanden bleeb.

Ondertusschen had ik geld geborgt / en ik oordeelde het de pligt van een eerlijk Man te zijn het zelbe weeder te betaalen. Mijn Ouders zouden misschien wel heel gaarne mijn schuld betaald hebben/ maar zy konden van my/ nog ik van haar de minste tijding niet hooren; en de brieben die ze aan my zonden / gingen door zulke gedienstige handen/ dat ze ons het brieb port bespaarden. Waarom ik genoodzaakt was om op een andre wijze mijn zelbe te redden. Dies bezloot ik/ mijn zelbe in 't gezelschap der Vrybuyters te begeeben / en met hun een Reyze te doen/ en tot betalinge van mijn schulden/ zo veel geld als ik konde van de Spanjaards te borgen. Deze zoort van borging heeft dit voordeel dat men 'er geen Obligatie van hoeft te teekenen om het weder te betalen/ gelijk als in ons land gebruykelijk is: wordende als 't gevolg van een rechtvaardige oorloch geschat; en nademaal de plaatz daar 't geschiet aan geene zijde de Linie is/ is 'er hier geen haan die 'er na kraayd: behalben dit zo mogen wy hier aanmerken datter als doen een scheuring tusschen de twee Kroonen was/ en dat wy van mijn Heer den Admiraal een formeele Commissie hadden om de Spanjaards te kwellen.

Bezluyt een Zee Rover te worden.

Ik behoefde niet veel vrees te hebben om een Capitein te vinden die my aannam; en nademaal 'er dies tijds niet veele waren daar ik 't oog op kon werpen / zo had ik mijn keur haast genoomen. Laurens de Graaff was de man die ik my inbeelde een goede Zee Rover te zullen zijn/ en hoewel hy hier nog niet lange was g'arriveerd geweest/ zo moest hy ebenwel om dezelbde oorzaak als ik vertrekken. Wy waren in weynig uuren wel met malkandre te vreeden/ en wierden zulke Vrienden als die geenen gewoon zijn/ die met elkaar het zelbde prykel van 't geval moeten uytstaan/ en schijnbaarlijk in 't zelbe vergaan konnen. Hoewel dit laaste 't minst van onze gedagten waren. Ik had genoeg te doen om op mijn vertrek te denken/ ik verzag my zelb van Wapenen en andre noodzaaklijkheeden/ tot lasten van Monsieur de Franquesnay, die my met veel genegentheyd eenig geld verschoot / 't welk ik hem 't zederd weder betaald heb; dog wiens vriendschap t'nywaarts ik noyd vergeeten zal. Eyndelijk kwam de voor my gewenste dag/ en ik mag met waarheyd zeggen dat in mijn gedagten / het een der beste van mijn gansche leebens loop was. Op den 22ste van Slagtmaand des Jaars 1684. gingen wy van Petit Guaves ten getale van honderd en twintig Man aan boord van een Prijs/ eenige tijd te voren door Capitein Laurens de Graaff, van de Spanjaards (die dezelbe als een advijs Jagt van Carthagena na Spanje gezonden hadden) genomen.

Ons voorneemen was om ons zelbe by een Vloot der Zee Robers te verboegen/ die wy in hoop waren om voor d'Havana (een groote

Stad/

Stad/ aan de Noord zijde van 't Eyland Cuba en omtrend veertien mijlen van Sant Domingo geleegen) t'ontmoeten.

Op den 4de van Wintermaand kwaamen wy onder het Schildpadden Eyland ten anker om water in te neemen / en op den 6de gingen wy weeder 't zeyl na de kust van St. Domingo dewelke hier maar drie mijlen van af is / en alwaar wy eerst op den 12de kwaamen t'arriveeren / voor Caap François ten anker koomende / alwaar wy de rest van ons water en brandhout innaamen. Deze plaatz verlieten wy op den 17de en wierden twee mijlen van de reede door een felle Noorde wind aangetast / waar door wy onze Sloep kwijt raakten. Tegens den avond zeylde wy na een verzeekerde plaatz te rug / alwaar wy twee dagen genoodzaakt waren te blyven leggen om na een Canoe te wagten die wy na de Caap (daar wy van daan gekomen waren) gezonden hadden / om 't geen wy tot het opmaken van een Nieuwe Sloep van nooden hadden te koopen.

Op den twintigsten maakte wy ons weeder klaar / en deeden ons best om le Victorieux in te haalen / zijnde een Schip dat tot Nantes thuys hoorde / en met ons van de Caap gekomen was / zijnde na de wind Eylanden gedestineert / op hebbende de Commandeur van St. Laurens, Luytenant Generaal van de Fransche Eylanden en de Kusten van Tierra Firme. En Monsieur Begon Intendant der Justitie / Policy / en Finantie in die kwartieren / en wien wy tot Convoy diende / uyt vrees van door de Spaansche Pirogues die daar omtrent kruysten / overvallen te zullen worden. En inderdaad wy hadden groote reeden om voor de behoudenis van die Heeren (die op alle de Colonien dezer Eylanden / wegens de goede order die ze gehouden / de Justitie die ze gehanthaabt / en de rust die het Volk onder haar genooten hadden / zeer g'acht wierden) te zorgen; maar wy konden onmoogelijk het Schip niet weeder in 't gezigt krijgen / alzo wy niet wisten wat Cours het genoomen had.

Den drie en twintigste vervolgde wy onze eyge Cours / en tegens den avond ontdekte wy een Schip aan ly van ons / daar wy jacht op maakten / maar 't wachte ons in; en doe wy 'er by gekomen waren bevonden wy 't Capitein le Suer van Diepe te zijn / voerende een Fluyt d'Amarantha, wy verlieten hem aanstonds en vervolgde onze Cours. Maar op den 25ste zijnde Kersdag hadden wy groote kalmte / welke tot de volgende dag duurde / als wanneer de wind contrarie liep / en ons dwong te rug te loopen na Platta op de Kust van St. Domingo, alwaar wy tot het eynde der Maand bleeven.

Op den eerste van Louwmaand des Jaars 1685 kwamen wy de Caap St. Francois en de volgende dag Cabo Cabron, en Savona, zijnde alle aan de zelvde Kust geleegen / te vooven / en die dag stierf een man van ons Volk.

Op den vierde zeylde we in 't gezigt van la Mona, en daags daar

aan voeren we voorby 't Eyland van Puerto-Rico en la Savona en doen gingen wy Z. O. en Z. tot den elfde/ wanneer wy d'Eylanden van Ave ontdekten/ waar na toe wy 't dragende hielden tot aan den avond/ en raakten 'er des anderen daags morgens ten elf uuren voorby/ houdende gestaadig dezelvde Cours/ tot dat wy aan 't Eyland de la Roca kwamen; alwaar mede een rendezvous was van onze Oorlogscheepen die wy zogten.

Op den 13de ten seeven uuren in de morgenstond ontdekten we het vaste land van America, de volgende dag kreegen wy groote stilte/ dewelke duurde tot den vijftiende 's middags/ wanneer wy een frische koelte kreegen/ en gingen N. N. O. tot aan den seeventiende/ wanneer wy zo als de Maan in 't ondergaan was/ loefwaard van ons af twee Scheepen en vier Barken in 't gezigt kreegen/ dit deed ons alles klaar maken.

Op den agttiende met het aanbreeken van den dag kwam een dezer Vaartuygen/ zijnde een Tartane, gecommandeert door Capitein Jan Rose op ons aan om ons te praeyen; en nademaal onze Capitein een Commissie van de Groot Admiraal van Vrankryk de Graav de Thoulouse had/ gaven wy ten andwoord van Parys, en staken onze Vlag op; maar Rose die ons zo niet wilde kennen/ en geloovende dat wy geen ander voorneemen hadden (door ons een Koninks Schip te veynzen) als om maar van hem af te raaken/ gaf ons twee schooten om ons te doen strijken. Hier door hem waarlijk voor een Spanjaard aanziende/ zo sloegen wy ettelijke vaten Buskruyd de bodem in/ om ons Schip in de lugt te doen vliegen/ eerder als in de handen van dat Volk te vallen/ die noojt kwartier geeven/ maar gewoon zijn om ons alle bedenkelijke tormenten te doen lijden/ beginnende gemeenlijk met de Capitein/ die ze met de Commissie om zijn hals ophangen: Maar een van de twee Scheepen kwam in een oogenblik by ons/ en ons kennende deed ons teeken/ 't welk ons te meer vergenoeginge gaf/ dat in plaats van Vyanden waar voor wy haar aanzagen/ zy niet alleen bleeken Vrienden te zijn/ maar dezelvde Scheepen die wy hoopten te vinden/ zo dat wy die dag met d'een den ander te bezoeken doorbragten.

Een van dese twee Scheepen behoorden aan Capitein Michael Landerson, en was genaamt le Mutineux maar eertijds de Vreede; en 't ander behoorden aan Capitein Laurens de Graaf, en was genaamd de Neptunis, maar te vooren de St. Franciscus, welk Schip hy verlaten had/ doen hy met zijn prys tot St. Domingo kwam/ om een nieuwe Commissie van de Gouverneur te bekoomen/ alzo zijn eygen uytgediend had. 't Eerste van deze Scheepen was gemonteerd met vijftig en 't ander met vier en veertig stukken/ en hadden alle beyde twee Spaansche Armadilles geweest/ welke 't Jaar te vooren van Carthagena afgezonden zijnde/ om de Scheepen zo van Laurens als Michael, als

die van de Capiteins Joan Quet en le Sage te neemen/ zelvs by die geenen genoomen wierden/ daar ze meester van meenden te worden: de vier Barken wierden gevoerd by de Capiteinen/ Rose, Vigneron, la Garde, en een Engelsche Verrader van Jamaica; wy wierden door haar onderrigt dat ze hier omtrend wagtende waren na de Petache Marguerita, en een Vloot Spaansche Koopvaarders die ze meenden dat deze weg zouden komen/ en hoopten te neemen.

Op den negentiende bezlooten wy deze post te verlaten/ en deede al dat mogelijk was om de hoogte van 't Eyland Curacao (van 't welke een groot gedeelte de Hollanders toebehoord) te krijgen. Wy zeylden in 't gezigt van die van Boun aira en Roube; op den zelvde dag ten twee uuren in d'agtermiddag maakten wy jacht op een Vlaamsche Bark/ dewelke van Guaira (aan de vaste Kust geleegen) na de Stad Curacao ging; wy ankerden dien avond twee mijlen van de gemelde Stad in de Haven van Sancta Barbara.

Op den twintigste zonden wy de Bark van Capitein la Garde na de Stad/ om van de Gouverneur verlof te verzoeken eenige Masten te mogen koopen voor 't Schip van Capitein de Graaf, welke door een Orcaen dezelve by 't Eyland St. Thomas verlooren had. Maar 't wierd ons volkoomen door hem geweygerd/ en de Poorten voor onze neus toegezlooten. Op de wederkomste van de Bark/ en 't verhaal van des Gouverneurs weygering/ wierd ik uytgeschikt om hem een Copy van onze Commissie te brengen/ hoopende hem door dit middel te beweegen om ons verzoek te vergunnen; maar hy bleef stantvastig in 't weygeren. Ondertusschen schreumde een party van ons bootsvolk niet aan Land en in de Stad te koomen/ na datze haar zijdgeweer aan de Poort gelaten hadden.

Op den drie en twintigste ligten onze Scheepen het anker om na Sancta Crux, 't welk seeven mijlen van deze Stad aflegt/ te zeylen/ en in onze passagie voorby het Fort/ begroetede wy 't zelve/ wierden met een gelijk getal schooten beandwoord: maar de Gouverneur bevindende datter over de twee honderd Man van ons Volk in de Stad waren/ liet op den vier en twintigste met Trommelzlag afkondigen/ dat het zijn wil was dat wy zouden de Stad ruymen/ en ons aanstonds weeder aan boord van onze Scheepen begeeven/ en dat hy ons Zloepen wilde geeven om 'er ons na toe te brengen/ mits twee stukken van agten de Man aan hem betaalende. Ik bemerkte aanstonds wel dat hy niet wilde dat wy te land te rug zoude gaan/ nademaal wy dan een Meer over moesten 't welk aan de Voet van 't Fort legt/ en 't welk hy ons verbooden had te passeeren; dit deed my by hem gaan en zeggen/ dat wy hem voor zijn Zloepen bedankten/ dat wy Pirogues hadden om ons derwaards te brengen; en dat wy anders geen voorneemen hadden om te land te gaan als om dat wy gaarn wilde wandelen: op 't welk hy antwoorde/ dat d'Inwoonders daar vreesagtig

waren om ons de gelegentheyd van haar Eyland te laten zien; dies waren wy twee dagen onderweegen eer wy Sancta Crux konden bereyken/ alwaar onze Scheepen na ons wachtende waren.

Naderhand kwamen wy d'oorzaak van des Gouverneurs misnoegen tegens ons te weeten/ 't welk was/ dat de Scheepen van de Capiteinen de Graaf en Landerson, voor de Havana twee Hollandsche Scheepen/ dewelke voor de Spanjaards bevragt waren/ en twee honderd duyzend stukken van agten aan boord hadden/ waar van d'eene helft de Hollandsche West-Indische Maatschappy en d'andere helft de Spanjaards toekwamen/ hadden genoomen. Deze laatste te weeten de Spanjaards (met wien wy in oorloch waren) d'eenige zijnde die geplonderd waren/ wierden schadeloos gehouden door de Hollanders / welke 't bevel over de gezeyde Scheepen hadden/ en die met hun d'andre honderd duyzend stukken van achten (die door de Vrybuyters niet aangeroerd wierden / alzoze met die Natie in Vreede waren) deelden; maakende haar principalen ligtelijk wijs / dat haar alles ontnoomen was / en dus moesten wy om de bedriegerye die deze Hollanders tegens haar eygen Volk gepleegd hadden / leyden.

Op den seeven en twintigste gingen wy weeder 't zeyl / cours stellende na Cabo la Valle aan 't vaste land van America, alwaar wy voorneemens waren ons zelve klaar te maken / om op de Petache Marguerita (daar alreede van gesprooken is) te passen: dezelvde dag scheydde de Bark van Capitein Vigneron van ons af / om weder na de Kust van St. Domingo te keeren/ nademaal ze geen Volk genoeg hadden om iets te konnen onderneemen/ hebbende niet meer als twintig Man aan boord.

Op den dertigste aan de voorzeyde Caap gekomen zijnde/ lieten wy 't anker vallen; en onze eerste zorg was om eenige Schildwagten / ten getale van vijftien op de hoogste plaatzen uyt te zetten / om ons te waarschouwen wanneer ze de Petache kwamen t'ontdekken; maar de volgende dag vonden wy 't beter geraaden het volgende in 't werk te stellen/ om kondschap te bekoomen: wy zonden op den eerste van Sprokkelmaand de Bark van Capitein Rose na de mond van de Rivier la Ache aan de vaste Kust/ zijnde omtrend twintig mijlen van de Caap (daar wy als doen waren) geleegen/ wordende door Spanjaards bewoond/ onder schijn om met haar te handelen/ maar in der daad met voorneemen om eenige gevangenen te bekoomen/ en uyt dezelve te verneemen of de Petache die weg gepasseerd was of niet/ want gemeenlijk was ze in die Rivier gewoon een gedeelte van haar laading in te neemen.

Terwijl wy na de te rug komste van deze Bark wagtende waaren/ ging ik met eenig Volk aan land om 't zelve eens te bezien. Ik verstond dat het zelve door een wreed / wild en barbaarische Indiaansche Natie bewoond wierd/ die geen Vriend / of gemeenschap met eenige

andre

andre volkeren ter wereld hebben, zelfs niet met de Spanjaards die rontzom hun woonen. Ze verslinden en eeten zonder onderscheyd wat ze maar bejaagen konnen, en zijn voor niets als alleen voor zwaarden en diergelijke wapenen verbaard; maar vierrors en diergelijke agten ze niet met al; wy hielden ons voldaan dat wy in onze te rug komst het gezigt van haar hadden, zonder de niewsgierigheyd te hebben, om (door verder Landwaards in te gaan, daar wy niets te doen hadden) haar tanden te beproeven.

Ik kon ter dezer plaats niet wel nalaaten om een voorbeeld te geeven van 't gene ik kom te zeggen. De Marquis de Maintenon, Gouverneur van Mary Gallant, voerende een van 's Koninks Scheepen, had een Prijs genoomen, gemonteerd met veertien stukken, en zig aan boord van 't zelve begeeven hebbende, geraakte op een zeekre dag van zijn eygen Schip afgescheyden, waar door hy genoodzaakt was (om water in te neemen) het anker voor Boca del Drago te laten vallen, welke plaats door de zelve zoort van Indiaanen als aan Caap la Vella bewoond word. Hy bragt zijn Schip zo digt onder 't Land als mogelijk was, en zijn geschut aan een zijde gebragt hebbende, zond hy, onder faveur van 't zelve, zijn Sloep, met twee en twintig wel gewapende mannen, na land, om water te haalen. Deze wilde Indiaanen aan strand verborgen geleegen hebbende, gaaven de Sloep geen tijd om te landen, maar hun zelven hals over kop in 't water begeevende, klampten de sloep aan, en bragten dezelve, in spijt van 't geduurig schieten, 't welk van 't schip op haar gedaan wierd, met de twee en twintig man aan Land, alwaar ze 't volk dood sloegen, neemende daar na yder zijn man op de rug, en droegen ze weg; dit gedaan zijnde keerden ze weederom, zwommen na 't schip, en meenden de kabels aan stukken te snijden, op hoop dat het schip daar door aan strand zou komen drijven, en zy dan die geenen die aan boord waren, van dezelve sauce mogten geeven. Maar 't goed geluk wilde dat ze tijd hadden om de zeylen klaar te maken, en verder van strand af te raaken.

Op den tweede waren wy beezig met ons Schip te calefateren, en op den agste kwam de Bark van Capiteln Rose weder te rug, met tijdinge dat zo dra ze in de mond van de Rivier la Ache g'ankerd waren, hadden ze een kleyne Canoe met ses Engelsche na land gezonden, deze waren van ons gezelschap, en haar natie in vreeden met de Spanjaards die met haar over een kwamen, dat ze de volgende morgen met Sonne opgang een schoot zoude doen, tot teeken datze zouden aan boord koomen om met haar te handelen; datze in de nagt dertig man aan land hadden gezonden, om eenige der Spanjaards die af en aan zoude gaan, t'overvallen en gevangen te neemen; maar dat de Spanjaards, de strik die voor haar gespannen was gewaar geworden zijnde, de geheele nagt gevierd, en daar door het gansche Land in allarm gebragt hadden; dat de volgende morgen ons volk een schoot hadden gedaan, en Engelsche Vlaggen opgezet, dog zonder vrugt, want dat de Spanjaards na alle schijn geen geneegentheyd hadden

tot zodanige goederen die ze bemerkten dat wy met haar wilde verhandelen / zo dat ons volk bemerkende dat haar voorneemen mislukt was / het anker opgewonden en weder na ons toegezeyld waren.

Wanneer wy ten laaste van gevoelen waren / datter geen hoop was dat de Patache die weg koomen zoude / hielden wy aan boord van ons Schip krijgsraad / om t'overleggen of men niet iets anders in 't werk kon stellen ; maar nademaal ze met Capiteyn Laurens de Graaf (die twee derde parten van 't Schip de Neptunus tochwam) niet konden overeenkoomen / door dien hy den baas over ons begon te speelen / zo waren 'er seeven en tagtentig die zijn Schip verlieten / en zig aan boord van de Prijs begaven / in dewelke wy van St. Domingo gekoomen waren / en op den dertienden van hem afscheepden. Hy ligte het anker en ging weder derwaards t'zeyl ; Capiteyn Michael en Capiteyn Rose wonden mede het anker op en zeylden na Carthagena, en wy die niet wisten wat weg wy neemen wilden / volgden deze laasten.

Op den vijf en twintigsten hadden wy een harde stooker uyt den oosten / die ons voorby een Rivier dreef by de Spanjaards Rio Grande genaamd / alwaar wy meende water ingenoomen te hebben / 't welk van de mond der Rivier tot drie of vier mijl in Zee zoet blijft / hoe wynig dat het ook reegend / mits dat men van boven af schept. De zelvde dag omtrend ten drie uuren in d'agtermiddag zagen wy Ma Donna de la Poupla, 't welk aan de vaste kust ligt / en de zestiende ankerde wy voor d'Eylanden St. Bernard, van waar wy in den avond alleen met drie Pirogues vertrokken / om op de hoogte van Carthagena te geraaken / en te zien of wy geen provisie konden vinden / 't welk ze geduurig na die plaats brengen / en ons voorneemen had ook het gewenschte gevolg.

Wy keerden op den agtiende te rug met seeven Pirogues gelaaden met Maïz, die wy prijs gemaakt hadden: wy verstonden door de Spanjaards die we in dezelve vonden / datter twee Gallioenen voor Carthagena lagen / en dat de Spaansche Flota tot Porto Belo lag / van waar twee Scheepen het eene voerende twintig en het ander vier en twintig stukken / stonden met den eerste uyt te loopen ; maar wy oordeelden het niet dienstig om daar op te passen / nademaal ze ons de nette tijd niet wisten te melden / wanneer ze stonden te vertrekken.

Op den twee en twintigste / des middags gingen wy onder zeyl / en teegens den avond ontdekten wy Point Picaron, en d'Eylanden de Palmas, des nagts omtrend ten twee uuren geraakten wy er voorby / de volgende morgen vonden wy ons van de Capiteinen Michael en Rose gesepareerd / waar op wy een besluyt namen om het vaste Land te doorkruyssen ten eynde om in de Zuyd Zee te geraaken: ten dien eynde zeylden wy na de Bay van Lisle d'or of Gouden Eyland / 't welk door d'Indiaanen van Sambes die onze vrienden zijn / bewoond word / om van haar te verneemen wat gevolg d'andre Vrybuyters (die zo ons gezegt was / eenige maanden te vooren derwaarts gegaan waren) gehad hadden.

Van

Van den drie en twintigste 's nagts tot den vier en twintigste hielden wy 't dragende/ bevreest zijnde om ons in de Gulph van Arian te begeeven/ die morgen met het aanbreeken van de dag begaben wy ons digter onder 't Land/ om te weeten waar wy waren. Tusschen deze Golf en Cabo Matame gebeurden een zeer aanmerkelijk voorval/ wy hadden in een der Pirogues waar van hier booven gesprooken is/ een Zoldaat (behoorende tot de Spaansche Gallioenen) gevangen bekoomen. Deze man nam uyt wanhoop om dat hy zig gevangen zag/ hoewel hy beleeft genoeg gehandeld wierd/ een besluyt gelijk als uyt het gevolg bleek/ om zig zelv in zee te stoten en te verdrinken/ ten dezen eynde begaf hy zig wel vijf of ses reyzen op 't dek/ zonder de magt te hebben van zijn voorneemen in 't werk te stellen/ en dat na alle schijn uyt een heymelijke tegenstand die hy in zig zelv bevond: maar eyndelijk volbragt hy 't evenwel/ 't welk in my de niewsgierigheyd verwekten om na d'omstandigheden te verneemen/ ik bevond dat hy een zeeker mantelken/ 't welk hy droeg afgelegt en onder een der stukken gestooken had: en 't welk nog ongemeenner is/ was dat contrarie het geen in diergelijke gelegentheden gemeenlijk gebeurd/ het lichaam 't welk met groote kragt in 't water gestort was/ een lange tijd op de Rug nevens het Schip bleef drijven/ hoewel hy na onze gedagten alles gedaan had dat hy konde om zig te verdrinken; maar wanneer wy eyndelijk uyt meedeleyden om hem in 't leeven te behouden/ een touw uytwierpen om hem daar aan vast te houden/ zo weygerde hy dit niet alleen/ maar keerden zig met geweld op zijn aangezigt/ en ging zo te grond.

Op den vijf en twintigste des morgens ten elf uuren kwamen wy voor l'Isle d'or of Gouden Eyland t'arriveeren/ en 't anker in de grond te werpen. Wy losten ter zelver tijd een stuk Geschut om d'Indiaanen van onze komst kennisse te geeven. Vervolgens begaven wy ons aan Land om te zien wat voor een Vlag het was die wy van veer gezien hadden/ alwaar wy drie mannen vonden behoorende onder 't gezelschap van de Capiteynen Grognier en Lescurier, deze zeyden ons dat ze daar gebleeven waren/ om dat ze met d'andre Vrybuyters die onder 't geleyde van de voorzeyde twee Capiteynen na de Zuyd Zee gegaan waren/ niet meede hadden willen gaan/ en dat ze deze Vlag zo dra ze ons gezien hadden/ hadden opgestooken/ tot teeken dat wy by haar koomen zouden.

Den ses en twintigste kwamen eenige Indiaanen met brieven aan ons boord/ welke g'adresseerd waren aan d'eerste Vrybuyters die op deze plaats zouden ten anker koomen/ en van inhoud dat ze ten getaale van honderd en t'zeeventig na de gezeyde Zee vertrokken waren/ en korts te vooren nog honderd en vijftien Engelsche; behalven dit gaaven ze ons eenige onderrigtinge hoe wy ons teegens d'Indiaanen, door welkers Landen wy moesten trekken hadden te draagen. Hier door wierden wy ten vollen in het voorneemen dat wy hadden om deze togt t'onderneemen bevestigd: en hoewel wy maar seeven en tagtentig man sterk waren/ zo maakten wy

 ons

ons eevenwel gereed om te vertrekken. Ondertusschen kwamen 'er eenige andre Indiaanen aan boord/ door welke wy onderrigt wierden/ dat Capitein Grognier, en Capitein Lescurier nog in haar Landen en nog niet na de Zuyd Zee gegaan waren/ dit deed ons aan haar schryven/ en lieten haar weeten dat wy stonden by haar te koomen/ zendende deze brief met een dezer Indiaanen na haar toe.

Op den seeven en twintigste omtrend de middag zaagen wy de Capiteinen Michael en Rose in dezelvde Haven koomen. Dit deed ons aanstonds aan boord gaan om te verneemen tot wat eynde hier ten anker kwamen. Ze zeyden ons dat ze op een Spaansch Schip/ genaamd d'Onvertzaagde, komende van St. Jago jagt hadden gemaakt; maar 't zelve niet hebbende konnen inhaalen/ waaren ze in deze Haven als de naaste zynde/ gekoomen om water in te neemen. Wy vertoonden hun de brieven die wy ontvangen hadden/ dewelke in veele van hun een begeerte wrogt om ons getal te helpen vermeerderen/ tot zo verre dat honderd en agtien man het Schip van Capitein Michael verlieten/ en al 't Volk van Capitein Rose zynde vier en tseStig man/ die haar Schip na dat ze d'eygenaars de waarde betaald hadden/ verbranden: wy draalden doe niet lang/ maar op den negen en twintigste onze Scheepen verlaatende/ begaven we ons aan land/ alwaar wy ten getale van honderd negen en t'sestig man Campeerden; en wat het Schip aanging het welk aan ons in 't byzonder toebehoorden/ 't zelve lieten wy in handen van Capitein Michael in plaats van het te verbranden.

II. HOOFTSTUK.

De *Vrybuyters* gaan over Land na de *Zuyd Zee*.

De Boecaniers gaan over land na de Zuyd Zee.

OP Zondag den eerste van Lentemaand des Jaars 1685. na dat wy ons in de bescherminge des Alderhoogste bevoolen hadden/ begaven wy ons onder 't geleyde van de Capiteinen Rose, Picard, en Desmarais, met twee Indiaansche Gidzen/ en nog omtrend veertig man van die Natie/ dewelke wy meede namen om de bagagie te helpen draagen/ op weg. Wy vorderde die dag niet booven de drie mylen/ en leegerde ons aan de kant van een Rivier/ na dat wy door een Landschap getrokken hadden/ 't welk ons aanstonds een schrikkelyk gezigt vertoonde/ en zeer moeyelyk betoonden te zyn om door te trekken/ zo door de hooge Bergen als ondoordringelyke Bosschen daar 't zelve vol van is: en de moeyelykheyd van onze reys vermeerderde gestaadig door de groote reegen die des andre daags viel. Om niet te spreeken dat in het nederdaalen van de Bergen/ dewelke van een ongemeene hoogte zyn/ wy nog door de zwaarte van onze Ammunitie/ Wapenen/ en andre ysre Gereedschap-

schappen die wy mede droegen/ zeer gedrukt wierden: na dat wy van 't gebergte afkwamen geraakte wy in een vlakte/ die hoewel 'er geen weg nog voetstappen in te vinden was/ evenwel ons zeer gemakkelyk scheen/ maar we waren genoodzaakt in de spatie van omtrend twee mylen/ meer als vier en veertig maal een en dezelvde Rivier dwars door te trekken/ dewelke (door dien ze tusschen zeer slibberige Rotzen doorliep) ons groote moeyten veroorzaakte om over te geraaken/ zynde geduurig in gevaar van vallen.

Op den vierde kwamen wy aan een Indiaansche Carbet, 't welk een zeekere ruyme verblyf plaats is/ omtrend gebouwd als een Schuur/ in dewelke dat Volk gewoon zyn by malkandre te koomen; Hier bleeben wy de volgende dag stil leggen/ om uyt Jaagen te gaan/ vindende hier een groot getal Dieren en alle soorten van Vogelen: onder andren zaagen wy een soort van een Dier 't welk d'Indiaanen Manipourijes en wy Klaver noemen/ nademaal als ze gaan/ yder van haar voeten de gedaante van dit blad in de grond indrukken. Dit Dier is zo groot als een kleyne Os/ maar 't heeft zulk lang hair niet op de huyd/ 't heeft korte voeten/ 't hoofd is dat van een Ezel gelyk/ alleenig dat de neus wat spitzer is/ 't onthoud zig zo wel op de grond der Rivieren als op droog land. Ze hebben hier meede een soort van wilde Zwynen/ welke de navel op 'er rug hebben. Hier zyn mede een soort van Dieren die ze Agoutills en Ovistills noemen/ welke beyde zo d'een als andre/ na dat soort van scheyzelen gelyken welke wy in Vrankryk/ Indiaansche Verkentjes noemen/ maar zyn veel grooter. D'Aapen van dit Landschap zyn byna zo groot als Schaapen/ leeven in de Wilderníssen/ en koomen zelden van de boomen/ alwaar ze altoos haar voedzel op weeten te vinden/ ze zyn zo hardvogtig en taay/ dat al worden ze met een Snaphaan door de kop/ of beyde de schouderen geschooten/ ze evenwel niet op de grond zullen vallen/ en veeltyds hoe zeer men zyn best doet/ zyn ze evenwel zo slim/ dat ze in 't vallen haar staarten die zeer lang zyn/ om de tak van een boom weeten te slingeren/ en dezelve daar aan besterbende/ zo blyven ze zo hangen tot dat ze verrotten/ en 't is onmoogelyk om 'er by te koomen/ nademaal ze in 't algemeen de hoogste Boomen tot haar toevlugt en verblyf plaats neemen.

Manipourijes.

Navel Verkens.

Aapen.

Ik kan zonder my 'er als nog over te verwonderen/ niet in gedagten brengen/ 't geen ik eens een dezer dieren deed/ dewelke/ na dat ik met myn Snaphaan ettelyke schooten op hem gedaan/ en daar door reeds een stuk van zyn buyk weggenoomen had/ tot zo verre datter de Dermen uytkwamen/ zig zelv eevenwel met een van zyn pooten (of handen) aan de tak van een boom vasthield/ terwyl hy met d'andre/ zyn Ingewanden in dat gedeelte van zyn buyk bragt/ 't welk nog heel was. Ook was 'er een ander dewelke ik met een kleyne koogel dwers over de neus schoot/ deze zig door 't bloed dat uyt de wonde kwam geblind ziende/ had zo veel slimheyd dat hy eenige blaaden van de boom nam daar hy op stond/ en met dezelve 't bloed telkens afwischte.

We

We vonden hier meede Harats, 't welk een zoort van Vogelen is omtrend eens zo groot als onze Papegaijen / die ze zeer gelijken / en geeven byna 't zelvde geluyt: maar haar Veederen zijn oneyndig fraijer / want haar wieken / en staart die zeer lang is / zijn van zulk een leevendige en bloeijende coleur / dat men 'er d'oogen niet op kan vesten zonder dat ze scheemeren.

Oecos. Ook vonden wy hier Voogelen genaamd Oecos, die redelijk wel gelijken na onze Kalkoenen / maar met dat onderscheyd dat deze een klyne Veederbosch op haar Hoofden hebben / byna gelijkende een Hane cam / en een geele rondte rontzom haar oogen; ze verschillen van den andre in coleur; de Veeren van de Haan na 't rood / en die van de henn na 't zwart zwijmende.

Veldhoenders. De Veldhoenders zijn grooter als onze Europeaansche, en haar vleesch is witter maar zo goed niet van smaak / en zijn ook anders geteekend als d'onze.

Phayzanten. Wat aangaat de Phaysanten dezelve zijn klynder als die van Europe, en nergens na zo aangenaam van smaak / maar zijn anders byna even eens van gedaante. Behalven deze / zijn 'er in dit Landschap een groote meenigte andere Voogelen / met welkers naamen wy onnoodig oordeelen dit Journaal te vullen / en door dien d'Eylanden van America vol van dezelve zijn / zo is 'er alreede in de beschrijvinge van die landen genoeg gewag van gemaakt / dies oordeele wy genoeg gedaan te hebben / dat wy de zulke die in deze Eylanden niet gevonden worden / of van een andre zoort zijn / komen op te noemen:

Haagdissen. dog dit zullen wy 'er nog by doen / dat Haagdissen van verscheyde zoort hier in groote meenigte gevonden worden / haar Vleesch is goed om t'eeten / en haar Eyeren die zo groot als Duyve Eyeren zijn / hebben een uytneemende smaak. Deze Jacht strekten ons tot groote vertroostinge en ontzet weegens de honger die wy uytgestaan hadden in deze onze Reys; maar dit reeken ik niet in vergelijkinge van d'elenden / die wy in een groot getal andre gevallen nog stonden te leyden.

Eyndelijk na een zeer moeijelijke en ongemaklijke togt van ses dagen / zelvs boven alles dat zou konnen bedagt worden / kwamen wy aan de Rivier die door de Spanjaards en Indianen Boca del Chica genaamd word / en die zig zelv in de Zuyd Zee ontlast.

Op den seevende bragten ons d'Indiaanen van die plaats by eenige Boomen / die bekwaam waren om 'er voor ons Canoes af te maaken / en daar meede af te vaaren / om in de Zuyd Zee te koomen; wy vielen aanstonds met onze yser werktuygen en gereedschappen / die wy meede gebragt hadden / aan 't werk / na dat wy met de Capiteinen dezer Indiaanen over een gekoomen waren / om ons ondertusschen te voorzien met Levensmiddelen / bestaande in Maïz, Potatos Bananos, en Magniot wortelen / tot dat wy met ons werk gedaan zoude hebben / op voorwaarden dat wy ze wederom daar voor / Laken / Messen / Gaarn / Naalden / Spelden / Schaaren / Hakmessen / Bijlen / Kammen / en diergelijke Waaren van wynig belang / en die ze zeer hoog agten / zoude geeven. Schoon deze Wilde evenwel niet onweetende zijn van het voordeel dat ze onder haar zelvs uyt deze dingen konnen trekken.

Het

Het was voor een groot gedeelte met deze Vodderpen dat wy 't leeven moesten houwen/ en met haar geduurende onze passagie door haar Land/ een goede correspondentie te onderhouden; maar 't geen de gesteltenis der zaaken nog voordeeliger voor ons maakten/ was het gevoele dat ze dies tijds hadden/ wegens de kwade handel die ze van de handen der Spanjaards ontvangen hadden/ tegens de welke ze zo ingenoomen waaren/ dat ze onze hulp verzogten om 'er op dezelve te wreeken. En had het hierom niet geweest/ het zou voor ons een zeer zware/ indien niet t'eenemaal onmoogelijke zaak geweest zijn/ om tegens haar wil door haar Land heen te trekken/ niet alleen uyt hoofde van haar getal/ 't welk ontwijfelbaar haar veel sterker deed zijn als wy/ maar ook uyt hoofde van de meenigte der Wildernissen/ en moeyelijke passagien daar haar Landschappen meede belemmerd zijn/ en daar wy onmoogelijk door hadden konnen koomen/ indien wy niet eenige uyt de haare tot onze Gidzen gehad hadden. Maar booven dit alles oordeelden wy ons zelve onder dit Volk zo veylig niet/ dat wy niet geduurig op onze hoede zoude zijn/ nademaal wy wel verzeekerd waaren dat het een zoort dan volk is/ altijd ten dienste der geener die haar 't meest geevd; en dat schoon ze 't eene oogenblik onze goede vrienden schijnen te zijn/ ze het ander oogenblik weder vrienden der Spanjaards (die haar nader nabuuren zijn) konnen worden. Haar verraderesche Handelingen zijn aan eenige Vrybuyters, die al te veel betrouwen op haar gesteld hadden/ doodlijk geweest/ wanneer ze in een kleyn getal door haar land trokken/ gaf dit Volk daar van kennisse aan de Spanjaards, en op dat ze een nette reekenschap van hun getal mogten geeven/ namen ze haar in een zeekre engte waar/ en op yder Man die voorby trok/ deedenze een Maïz Koorn in een Calabas, wanneer ze de Calabas aan de Vyand bragten/ die haar mesures daar na konden neemen.

Daar is geen teeken van Godsdienst of de kennisse van God onder haar te vinden; ze houden het daar voor dat ze gemeenschap met de Duyvel hebben/ altoos/ wanneer ze iets weeten willen/ zo brengen ze de nagt in de Boschen deur om met hem te raadpleegen; en dit is zeeker/ dat ze zomtijds ons eenige dingen voorzegt hebben/ die naderhand met al zijn omstandigheden/ gelijk ze ons voorzegt waren/ waar bevonden zijn. Ze leyden een omzwervend leeven/ en houden haar verblijf op geen zeekre plaatzen. In 't gemeen rigten ze haar Afoupas of Hutten aan de kant der Rivieren op; alwaar ze verblijven tot dat ze d'onderstand die ze daar omtrend vinden verteerd hebben; en als dit gedaan is/ gaan ze en doen het zelvde omtrend een andre Rivier/ en op deze wijze brengen ze haar elendig leeven door. Ze gaan naakt/ uytgenoomen dat ze een gedeelte van haar heymelijke leeden met een stuk Goud of Zilver/ dat als een Kaarsdomper gemaakt is/ koomen te dekken/ en indien ik kon denken dat ze ooyd zulk een ding gezien hadden/ zo zou ik vastelijk gelooven dat ze een model daar na genoomen hadden.

Man-

Wanneer ze Gastereeren of eenige Plegtige Byeenkomst hebben/ doen ze een Catoene Rok aan/ welke uyt een stuk gemaakt is, en 't is een gemeen gebruyk onder hun/ dat ze op een grootze wijze/ een stuk Goud van een lankwerpige gedaante aan haar Neus/ die doorboord is/ hebben hangen/ en hier meede bedunken ze haar zelvs zo fraay te zijn als ymand ter Wereld. Wat de Vrouwen aangaat/ die bedekken haar van de middel nederwaards met een Catoene kleed/ 't welk ze zelvs maaken/ en op dat ze te fraayer moogen schijnen/ zo coleuren ze haar aangezigt met Rocou, 't welk een kleyn grein is/ en een bruyn roode coleur verwd.

Op den drie en twintigste/ wanneer wy het bouwen onzer Canoes g'eyndigd hadden/ wierd ons door een Indiaan die van het geleyde der honderd en vijftien Engelsche na de Zuyd Zee, (daar wy hier booven van gesprooken hebben) te rug gekoomen was/ de tijding gebragt/ dat ze onder het bevel van Townsley haar Capitein/ twee Scheepen/ van Lima komende/ en met mondkost gelaaden/ genoomen hadden. Hy bragt een Man met hem van Capitein Grognier's Volk/ die terwijl zijn makkers in de zelvde Rivier daar wy d'onze gebouwd hadden/ beezig waren geweest om haar Canoes te bouwen/ door 't Jagen in de Bosschen was verlooren geraakt.

Op den agt en twintigste/ kreegen wy door een Indiaansch Capitein/ die Capitein Grognier en Capitein L'Escurier na de Zuyd Zee geleyd had/ een Brief door de voornoemde Capiteinen aan ons geschreeven/ waar in ze ons lieten weeten/ dat ze aan de Koninks Eylanden na ons zouden wagten/ en verzogten ons/ geen tijd te verliezen/ om te komen/ en ons deel in 't neemen der Vloot van Peru (die ze verwagtende waren) te hebben: maar wat moeyten wy aanwende/ zo konden wy voor 't laast van Lentemaand onze Canoes niet gedaan krijgen/ wanneer wy dezelve in de Rivier bragten.

Op den eerste van Grasmaand vertrokken we met veertien Canoes, yder van twintig riemen/ en geleyd door twintig Indiaanen, die deze gelegentheyd waarnamen/ om deel aan de buyt te hebben/ die ze geloofde zo dra wy in de Zuyd Zee gekoomen waren/ dat wy op de Spanjaards stonden te behaalen.

Op den vierde bleeven wy still leggen/ om ons Volk dat agter gebleeven was/ in te wagten/ en onze Canoes die door de Rotzen en Zandplaaten die wy in de Rivier ontmoetede/ zeer beschadigd waren/ te repareeren. 't Is niet te glooben wat moeyten we hadden om ze in 't groote water (als ik het noemen mag) te brengen/ want wy kwamen plaatzen t'ontmoeten/ daar ze droog bleeven steeken/ zo dat wy ze eenigermaten moesten dragen. Deze dag stierf een van ons Volk aan de Roode Loop/ die zeer onder ons begon in zwang te gaan/ uyt oorzaak van ons lang vasten/ het harde voedzel dat wy nuttigden/ en ons gestaadig tobben in 't water.

Op

Op den vijfde gingen wy weeder voort / en teegens den avond vonden wy de Rivier dieper / maar zo vol van / en belemmerd met Boomen / welke door de Vloed derwaards gedreeven waren / dat onze Canoes yder oogenblik in gevaar van vergaan waren; en deze dag stierven twee van ons Volk.

Op den sesde geraakten we in 't groote Water / alwaar de Rivier wyder en dieper is / en die dag bleeven wy aan de bank leggen / om onze Zakken / die door de Reegen / welke de dag te vooren gevallen was / doornat geworden waren / te droogen; een ander van ons Volk stierf deze dag.

Van dezen dag af tot den elfde toe / deeden wy al wat we konden om aan de mond der Rivier te geraaken / alwaar wy (door een Indiaan die met een klyn Vaartuyg gekoomen was om ons t'ontmoeten) onderrigt wierden dat d'Engelsche en Fransche Vrybuyters in een klyne Bay / die aan de mond der Rivier lag / eenig Koorn aan land hadden doen brengen / om ons te ververschen als wy derwaards kwamen; want ze hadden ligt by haar eygen zelvs / (die zo groot gebrek aan mondkost geleeden hadden) konnen denken hoe 't met ons gesteld was / en inder daad / wy hadden zo wynig dat we de man yder op een handvol rauwe Maiz 's daags gerantzoeneerd waren.

De zelfde dag ontfingen wy / door eenige andre Indiaanen, die onze Gidzen kennisse gaven om het te zeggen / tijdinge / dat omtrend Duyzend Spanjaards van onze komst onderrigt zijnde / te land de Rivier op kwamen / met voorneemen om ons in een Hinderlaage te betrappen: Hier op beslooten we niet voort te varen / als in de nagt en zonder gerugt te maken / op dat we ze zo mogten mijden / en dit viel na onze gedagten uyt. Maar wy vielen in een andre beslommering; en dat was dat wy vreemdelingen in dit gewest zijnde / en niet meer als onze Gidzen weetende / hoe sterk de Vloed in deze Rivier ging / door de zelve overvallen wierden / en niet alleen met onze Canoes, zeer ver te rug dreeven / maar een van onze Canoes wierd door een groote Boom die in de Rivier gevallen was / en door de gezwinthejd van de stroom voortgedreeven / in de grond geboord / maar geen van al 't volk verdronk; alleenig waren de Wapenen en Ammunitie verlooren; 't welk evenwel in ons niet anders als eenig verdriet kon baaren / ziende ons Volk ontwaapend in een land / daar wy geen voetstap konden voortzetten zonder geleegenthejd te hebben om dezelve te g bruyken; maar om ons deze ongerustheid te beneemen / beliefde het God eenige van ons Volk weg te neemen / die haar wapenen aan die geenen welke haar eygene verlooren hadden / overlieten.

Ontkomen de Hinderlaage der Spanjaards.

Wanneer we nu uyt deze perijkelen verlost waren / gaben onze Gidzen ons de raad om zagtes te roeijen / uyt vreeze van door d'Indiaansche Spanjaards (die onze vyanden waren / en eenige mijlen aan deze zijde de mond van de Rivier / in een plaats genaamd Lestocada leyden / en op ons te

passen en t'overvallen) gehoord te worden. Wy volgde haar raad/ en doe wy omtrend tegen over de gezeyde plaats gekoomen waren/ alwaar de Rivier heel breed is/ schikten wy onze Canoes zoodaniger wijze/ dat ze door behulp van de nagt veel wyniger in 't getal scheenen te zijn, als ze in der daad waren. Nu deze Indiaansche Spanjaards eenige schemering van ons hadden/ vroegen wie daar was/ waar op onze Gidzen ten andwoord gaven/ dat het geen ze zagen niet anders als eenige Vaartuygen waren die haar toekwamen/ en met dewelke ze na de Zuyd Zee gingen om Zout te haalen; en hier door bespaarden wy de moeyten om niet die Schelmen handgemeen te worden.

Op den twaalfde in de morgenstond gingen wy voor Anker leggen/ alzo de Vloed inkwam/ en ten tien uuren gingen wy weeder voort/ maar tegen de middag betrok de Lugt zodanig/ dat men byna van 't eene end der Canoe tot aan het ander niet zien kon/ en hier op volgde zulk een verbaarlijke Reegen/ dat we yder oogenblik bevreest waren van te zullen zinken/ hoewel we in yder Canoe twee Man hadden/ die gedurig het Water uythoosden; geduurende deze tijd stierf een van ons Volk.

Koomen in de Zuyd Zee.

Omtrend ter middernagt geraakten wy in de mond der Rivier/ en vervolgens in de Zuyd Zee, aanstonds begaven wy ons na de voorzeyde Bay/ om te zien of wy 'er de provisie die ons gezegt was datter weesen zou/ konden vinden/ wy vonden z'er ook/ maar eer wy in deze Bay kwamen/ ontmoetede wy een Canoe van Capitein Grognier, die nevens twee Barken die ten Anker lagen/ na ons wagtende waren. Ze waren door de Engelsche expres afgezonden/ zo om onze Canoes ter plaats te brengen daar de Vrybuyters waren/ als om ons nog meer mondkost te brengen.

Op den dertiende in de morgenstond/ bragten wy onze Zieken aan boord van de twee Barken/ om dies te meer gemak te hebben/ vervolgens ligte wy 't Anker/ om gezaamentlijk na een Eyland te zeylen/ omtrend vier mijlen van de mond der Rivier geleegen/ alwaar wy ons de tijd van twee dagen ververschte met de Eetwaaren door d'Engelsche ons gezonden/ 't welk ons geen klyne verkwikkinge toebragt.

Op den sestiende gingen wy weeder t'zeyl/ om d'Engelsche en Fransche Vloot op te zoeken/ welkers rendezvous was om of voor Panama of voor de Koninks Eylanden/ die niet verre van deze Rivier geleegen zijn/ te kruyssen.

Op den agtiende kwamen wy voor deze Eylanden t'arriveeren/ dezelve leggen dertig mijlen beoosten van Panama, het grootste gelijkt eer het vaste land als een Eyland/ zo groot en bergagtig doet het zig op: 't zelve word van zodanige Negers bewoond/ die ze Marons of Vlugtelingen van de Spanjaards noemen/ dewelke van haar meesters tot Panama en d'omleggende plaatzen wegloopende/ dit Eyland tot een schuyl en verblijf plaats neemen. Deze dag stierf een van ons Volk.

Wy

Wy kwamen in deze Zee / op een zeer kwade tijd / want op deze hoogte zijn 'er eenige Jaren / waar in het de tijd van ses maanden / alle daagen Reegend / en wy kwamen hier net op zodanig een sayzoen.

Het zou mijns oordeels niet kwalijk gevoegd hebben / eer ik met het verhaal van onze gevallen voortging / dat ik ter dezer plaatze een lange en nette Beschrijvinge deede van de Zuyd Zee, en dit vierde Deel des Werelds / 't welk door dezelve bespoeld word; maar nademaal ik geen ander voorneemen heb als dat gene te beschrijven / 't welk wy daar verrigt en uytgevoerd hebben / en dat ook dit Landschap wel genoeg ontdekt is door de Landkaarten die 'er van gemaakt zijn / zo wil ik de Leezer tot dezelve wijzen.

't Is booven de tien Jaaren geleeden dat de Spanjaards die langs de vaste Kust woonen / niet geweeten hebben wat Oorloch was. Ze leefde hier in een diepe rust en vreede / en de Vuurwapenen waaren onder haar byna in geen gebruyk; maar t'zederd de tijd dat wy de weg uytgevonden hebben om haar te gaan bezoeken / hebben ze d'Engelsche van Jamaica onder haar gebragt. Maar alhoewel 'er teegenwoordig een reedelijke meenigte van dezelve onder haar gevonden worden / zo zal evenwel het vervolg van dit Verhaal genoegzaam toonen dat ze daarom niet te meer krijgzugtig als te vooren geworden zijn: maar diverssе Indiaanen die een gedeelte van Chili bewoonden / zijn altoos haar geslaage vyanden geweest / en deze zijn een Volk van een groote lengte en maakzel / die haar de meesten tijd met geduurige oorloogen kwellen / en wanneer het gebeurd dat ze eenige Spanjaard gevangen krijgen / snijden ze hem de borst op / en haalen 'er het Hert leevendig uyt.

Op den twee en twintigste / zijnde Paasch dag, kwam de Vloot / die voor ons in deze Zee geraakt was / voor de Koninks Eylanden (alwaar wy waren) t'arriveeren; dezelve bestond uyt agt Zeylen / dewelke met de twee Barken / die ze uytgezonden hadden om op onze komste te wagten / in't geheel tien Scheepen uytmaakten / als by de volgende Lijst blijkt.

De Lijst van de Vloot der Boecaniers en Bevelhebbers.

't Eerste 't welk als Admiraal diende, was een Fregat gemonteerd met 26 stukken, gevoerd by eene Capitein David.

't Volgende als Vice-admiraal voerde 16 stukken, onder 't bevel van een wiens naam was Sammes.

Het derde en vierde waren twee Scheepen, gecommandeerd by Capiteyn Townsley.

't Vyfde was een Schip 't welk dertig stukken kon voeren, maar 'er niet een had, wordende gevoerd by Capitein Grognier.

Het sesde was een kleyn Scheepje, waar op was eene Capitein Brandy.

Het seevende was mede een kleyn Scheepje, waar op Capitein was eene Samley.

Het agste was een Barque Longe, gevoerd wordende by een Kwartier-

tier-meester, met een detachement Volk uyt de geheele Vloot getrokken.

Het negende en tiende waren de twee Barken die ons in 't gemoet kwamen, d'eene gevoerd wordende by Peter Henry, en d'andre by een Kwartier-meester.

Van alle deze Bevelhebbers was Capitein Grognier alleenig een Franschman, al d'andre waaren Engelsche, uytgezeyd David, die een Vlaming was. Het geheele getal van ons Volk wierd gereekend omtrend elf honderd te zijn.

Nu zal het niet ondienstig zijn dat ik volgens 't berigt 't welk ik daar van ontvangen heb, een kort verhaal doe hoe al deze Scheepen in haar handen zijn gevallen, als mede door wat middel en op wat tijd ze in deze Zee geraakt zijn.

In gevolge dan van d'order hier boven gehouden, zal ik met d'Admiraal beginnen, waar van d'Engelsche eygenaars waren, deze overrompelden in 't Jaar 1682. op de Kust van St. Domingo een Barque longue, toebehoorende een Fransch Capitein, genaamd Tristan, die doe ter tijd met eenige van zijn Volk aan land was, wagtende na een goede wind om t'zamen te zeylen en op de Spanjaards te kaapen, hebbende een Commissie van Monsieur Povensay, die doe ter tijd Gouverneur van dat Eyland was. d'Engelsman die de sterkste was, dreef de Franschman uyt de Bark, met dewelke ze na 't Eyland de la Tortille zeylden, alwaar Jaarlijks een groot getal Scheepen gewoon zijn te koomen om Zout in te neemen. Het tweede dat ze deeden, was het neemen van een Duytsch Schip, 't welk nu voor Admiraal dienden, en in 't welke ze zeylden doe wy de Zuyd Zee verlieten, 't wierd g'oordeeld dat het tot Hamburg t'huys had gehoord. Deze Engelschen wierden Zee Roovers, onder 't beleyd van een Capiteyn van haar eygen Natie, en bedreeven zo veel ondeugende daaden, niet alleen aan Vreemdelingen, maar zelvs aan die van haar eygen Natie waren, dat ze eyndelijk uyt vrees van achterhaald te worden, door de Straat van Magellanes uyt de Noord in de Zuyd Zee kwamen.

Ze hielden voor omtrend de tijd van agt maanden, maatschappy met een kleyn Fregat, voerende agtien stukken, 't welk ze korts na haar komste in de Zuyd Zee kwamen t'ontmoeten, en welkers Volk uyt Engelsche, Fransche, en Vlamingen bestond: maar haar goede t'zamenhandeling met deze Roovers was van geen lange duur, want op een zeekre tijd verschil met den ander gekreegen hebbende, zo kwam het kleyne Fregat, 't welk het best bezeyld was, op haar af, en gaf 'er de volle laag, verzeld met een vlugt Musket-koogels, waar na het deur ging: hier door kwamen de Capitein en twintig Man van zijn Volk te sneuvelen, in welkers plaats door 't resteerende Volk de voornoemde Capitein David gekoozen wierd.

Dat kleyne Fregat van sestien Stukken, geraakten eenige tijd daar na meede

meede door de Straat van Megellanes in de Zuyd Zee, my wierd door een van haar Constapels gezegt / dat het den Hertog van Jork toekwam / en dat het onder voorwendzel van met de Spanjaards te handelen / tot geen ander eynde was uytgezonden / als om de geleegentheyd der Steeden en Zee-havenen te bespieden. Nu Capitein David haar koomende t'ontmoeten / had Capitein Sammes aan zijn boord doen koomen / en gedreygd te zullen wegneemen / indien hy met hem wilde gaan om op de Spanjaards te kaapen; deze zig zelv te zwak bevindende om hem te konnen tegenstaan / koos eerder het met de Roover te willen houden als genoomen te worden / en deze twee namen t'zamen een groot getal Prijzen / dewelke ze na dat zer alles uytgenoomen hadden dat haar aanstond / verbrande of in de grond boorden.

Omtrend een Jaar daar na kwam Capitein Townsley met honderd en vijftien Engelsche over land in deze Zee, en nam aan de Koninks Eylanden twee Scheepen / gelaaden met Eetwaaren en andre Ververschinge / (van welke wy alreede gesprooken hebben) koomende van Peru.

Omtrend een maand daar na kwamen de Capiteinen Grognier en L'escurier met twee honderd en t'zeeventig Man / meede over land herwaarts; en onderrigt zijnde dat d'Engelsche Vloot voor Panama lag / begaven haar op een nagt na 't Eyland Tavoga twee mijlen van Panama geleegen / van waar ze een Schip ontdekten / 't welk in ligte brand stond / en met het aanbreeken van de dag zaagen ze d'Engelsche onder zeyl. Ze kwamen aan boord / en verstonden dat Capitein David een Schip genoomen had genaamd le Sainct Rose, met Koorn en Wijn gelaaden / komende van Truxillo na Panama; de President van deze laaste plaats had ymand na hem toegezonden / om 't Schip weder in te koopen / ten dien eynde zou hy aan d'Eylanden de Pericos komen / welke omtrend een mijl weegs van de Haaven leggen. Maar in plaats van haar het geld / waarin ze voor het Schip over een gekoomen waaren / te zenden / zo zond hy een Brander op hem af / dog dezelve door de blooheyd en onkunde van de Bevelhebber / consumeerde zig zelv / zonder het ander Schip eenige hinder te doen; en dit deed Capitein David de Sainct Rose aan Capitein Grognier en 't Volk van Capitein L'escurier, dewelke haar Capitein reeds verlooren hadden / geeven.

Wat aangaat d'andre vijf Scheepen / gevoerd by de Capiteinen Brandy, Samely, Peter Henry, en twee Kwartier-meesters / dezelve waren door deze twee eerste Fregatten meede van de Spanjaards genoomen / en waren door haar bewaard voor die geenen die herwaards over land stonden te koomen. Maar van all onze Scheepen waren 'er geen als de twee eerste die geschut voerden / d'andre agt hadden 'er geen / zijnde Koopvaarders geweest / die in deze Zee, alwaar niemand als zy zelvs een geruyme tijd gezeyld hadden / geen Geschut noodig hadden. En nu gezegt hebbende 't geen voorgevallen was eer deze Vloot t'zaamen kwam; zo zullen

len wy weeder voortvaaren in 't beschryven onzer gevallen t'zederd onze t'zamen komste.

Op den vijf en twintigste van Grasmaand / namen wy een advijs Jacht gaande na de Vloot van Peru, dewelke alsdoen in de haven van Callao ten anker lag / 't zelve had eenige Packetten van Madrid na Panama, en Brieven van de Viceroy van Lima in / in dewelke vermeld stond / uyt hoe veel Oorlogscheepen / Branders / en Koopvaarders de Vloot bestond / en omtrend wat tijd dezelve tot Panama zou konnen koomen. De volgende dag examineerde we de Commandeur van 't Advijs-jacht / maar wy konden geen particularitepten uyt hem trekken / zeggende dat doen hy zag dat hy na alle schijn stond genoomen te worden / zo had hy de Pakketten des Konings van Spanje, en een Kasje met Juweelen over boord geworpen.

Op den seeven en twintigste onderbroegen we de Piloot / die na 't voorbeeld van de Commandeur ook niets ontdekken wilde / ze hadden zig aan malkanderen met eede verbonden / eerder het leeven te verliezen / als eenig geheym t'openbaren / of het gezeyde Pakket in handen der Vrybuyters te laten vallen. Op den agt en twintigste stierven twee man van ons Volk.

Grieken wat zoort van Volk het is.

Tegens den avond van dezelve dag vertrokken wy met twee en twintig Canoes, bemand met vijf honderd Mannen / om la Seppa, een kleyne Stad omtrend seeven mijlen van Panama geleegen / in te neemen; en op den negen en twintigste omtrend ten tien uuren in de morgenstond / ontdekten wy twee Scheepen die op ons afkwamen / en dewelke doeze nader kwamen we bevonden twee Pirogues te zijn / en met Grieken bemand / 't welk een Volk is uyt verscheyde Natien t'zaamen gevoegd / aan wien de Spanjaards deze naam gegeeven hebben / en dieze in haar oorloogen gebruyken. Dit Volk hebbenze eenige tijd geleeden uyt de Noord Zee op deze Kust gebragt / om 'er tegens ons te beschermen / door dienze haar oordeelen beeter Soldaaten te zijn als haar zelfs. We zonden aanstonds twee van onze best bezeylde Canoes met twintig wel gewapende Mannen yder bemand na haar toe / om ze te bestooken. Deze Grieken die ons wel haast namen voor 't geen we waren / me Vrybuyters, toefde niet lang om haar zelven op een der Eylanden die in de Baay van Panama leggen te salveeren; maar als ze digt aan land kwamen verlooren ze een van haar Pirogues dewelke aan stukken barste / en lieten ons d'andre; ze geraakten vervolgens met haar Wapenen en zo veel Ammunitie als ze hadden konnen bergen op een ryzende Grond / alwaar ze een Vlag van uyttarting opstaken / en lustig op ons begonden vuur te geeven. En door dien de plaats daar wy tragte te landen / zeer ongemaklijk was om op op te komen / zo waren wy genoodzaakt een groote omvaard te maken / om door een andre weg by haar te komen / alwaar wy onze landing veel gemaklijker vonden. Eyndelijk na dat wy omtrend de tijd van een uur gevogten hadden /

den / dwongen wy haar te vlieden en zig in de Bosschen te verschuylen / twee kreegen wy 'er gevangen / en vonden 'er tusschen de vijf en twintig en dertig op de plaats dood leggen. Worden door de Vrybuyters geslagen.

Wy wierden van deze twee gevangenen onderrigt / dat die geenen welke gevlugt waren / niet booven de honderd Man sterk waren / dat wy ze gemakkelijk konden overmeestren / indien we wilden / nadien 'er veel gekwetsten onder hun waren : ze zeyden ons ook dat ze tijding van Panama gekreegen hadden / van een versterkinge die de Vloot der Vrybuyters uyt de Noord Zee gekreegen hadden; dat de President van die Stad daar op een advijs Jacht na Lima gezonden had / om de Vice-Koy te verpligten / de Koopvaardy Scheepen in de haven te houden tot nader order / en met alle spoed een Vloot Oorlog Scheepen toe te rusten en uyt te zenden om ons uyt die Zeen te dryven : maar wy konden op het verhaal van deze twee gevangenen niet veel staat maken.

Na dit voordeel / ons weeder by de rest van onze Canoes verboegd hebbende gingen wy voort om ons voorneemen tegens la Seppa in 't werk te stellen; maar nademaal wy eer dat we by de plaats koomen konden / genoodzaakt waren omtrend twee mijlen een zeer fraaije Rivier van de zelfde naam op te vaaren / en op welkers bank of oever ze altijd Vigies of Schildwagten hebben staan / zo konden wy niet vermyden van ontdekt te worden / en de Stad in allarm / en bereyd tot teegenstand te vinden : maar des niet te min vielen wy 'er met zulk een furie op aan / dat wy 'er met verlies alleen van een Man / haast meester van wierden; dog alzo wy 'er geen groote buyt vonden door dien ze het meeste van haar goedren verzonden en gesalveert hadden / zo keerden wy weeder na onze Canoes.

Nademaal ik dikwils gelegentheyd zal hebben om van het woord Vigie gewag te maken / zo zal 't niet ondienstig zijn / om hier ter plaatze te zeggen / dat by Vigie niet anders verstaan word als het zetten van een Wagt zo te water als te land / en deze worden door de Spanjaards Vigies genaamd. Ze onderhouden een groot getal van dezelve / by al haar Steeden en Dorpen / zelfs enkelde Huysen / hebben persoonen die ze op de rondzom leggende hoogtens en aan de kanten der Rivieren stellen / alwaar ze haar Paarden nagt en dag gereed en by haar hebben / om zo haast als ze eenige Vyand gewaar worden / de Spanjaards daar van in der yl kennisse te geeven / die haar daar op aanstonds niet tot vegten / maar tot het oppakken en weg zenden van haar gereede goedren gereed maken.

Op den eersten van Bloeymaand kwamen we weeder by onze Scheepen / die aan een zeer vermakelijk Eyland / genaamd Sepilla, omtrend een mijl van de mond der Rivier la Seppa geleegen / na ons wagtende waren. De vermakelijkheeden die wy in deze plaatzen genooten / verdienen met regt gedagt te worden / dien volgende zal ik hier ter plaatze een korte beschryvinge daar van doen.

Alle deze Eylanden zijn zo uytneemend vermakelijk dat ze gemeenlijk de Tuynen van Panama genaamd worden / en dit met zeer goede reeden / nade-

nademaal het Volk van aanzien in die Stad ydet van hun een dezer Eylanden toekomt/ en haar Lusthuyzen op dezelve hebben/ met cierlijke Boomgaarden/ door aangename Fonteynen en een groot getal Springen bevogtigd/ en door een verwonderlijke verscheydenheyd van Bloemen en Jasmin Boomen over al verciert/ en vol van een oneyndig getal van alderhande zoorten van Vrugten/ van dewelke ik in 't byzonder op vierderley zoorten/ die genaamd zijn Sappota, Sapotilla, Avocata en las Cayemites heb agt gegeeven.

d'Eerste is een Vrugt/ byna onze Peeren gelijk/ maar van verscheyde groote/ de schil is groenagtig/ en van binnen in 't midden zijn twee kernen van een eyronde gestalte/ en zo glad of ze gepolijst waren/ in de grootste Vrugten omtrend zo groot als een gemeene neut: wanneer deze Vrugt rijp is/ is ze zeer zagt/ en als 'er de schil af is heeft het vleesch een zeer roode coleur/ z' is zeer zoet en uytneemend van smaak.

De tweede is byna van dezelfde gedaante als de voorige/ maar zo groot niet: z' is van een zeer aangename smaak/ en onder de schil van een witte coleur.

De derde is byna eeven eens van gedaante als een Queepeer, uytgezeyd dat de schil wat groender is: deze Vrugt moet ten volle rijp en zeer zagt zijn/ eer ze gegeeten kan worden/ dan is het Vleesch zo wit als sneeuw: de Spanjaards eeten ze met leepels als wy de Room doen/ en in der daad de smaak is byna eben eens.

De vierde is gelijk een groote Pruym van Damast, en zeer smakelijk.

Behalve dezen en een groot getal andre Vrugten waar meede dit Landschap in 't byzonder gezeegend is; zo brengd het ook een groot getal andre Vrugten voort/ die in Europa gemeen zijn/ als Abricosen, Granaat-Appelen, Goyaves Geneverbesien, Cacao, Vygen van Provence, Fransche en Spaansche Meloenen. alle zoorten van Orangien, Citroenen en Limoenen. Van alle welke ik geen nader beschrijvinge doen zal. Al deze rijke geschenken van Vrugten/ en zuyver Water die in deze Eylanden ons door Vrouw Natura werden aangebooden/ strekten ons tot geen kleyne verkwikkinge/ na zo veel moeyten en ongemak die wy in onze passagie over land uytgestaen hadden: om niet te spreeken van de vrugtbare Oogst die wy van Maiz en Rys waar mede deze Eylanden bedekt waren/ hadden/ en welk ik niet geloof dat de Spanjaards gezayd hadden/ met die gedagten dat wy ze maayen zouden.

Op den agste van Bloeymaand in de morgenstond zeylden we van hier en passeerden d'oude en Nieuwe Stad Panama; d'oude was die/ die door de Generaal Morgan in het jaar 1670 ingenoomen en verbrand wierd. De Kerken en Huyzen Scheenen zo veel wy van verre zien konden/ zeer fraay gebouwd te zijn; de nieuwe Stad is alleen versterkt en met een goede wal omringd. Deze Stad heeft dit ongemak/ dat alzo ze aan een Bay geleegen is/ en de Zee hier zeer sterk ebt/ alle de groote Scheepen die binnen een mijl van de plaats koomen t'ankeren/ droog blyven zitten: we kwamen

men 'er met onze Vlaggen en Wimpels afwayende / zo digt als we konden voorby zeylen / en kwamen verbolgens voor Tavoga ten anker / 't welk zig voordeed als of het een kleyn betooverd Eyland was / zo aangenaam en vermakelijk waren de Huysen en Tuynen op het zelve.

Op den negende breeuwde we al onze Scheepen / en de volgende dag zonde we onze Barque Longue uyt om te kruyssen / en ons kennisse te geeven als ze de Spaansche Vloot in 't gezigt kreeg. En op den dertiende koozen we de Scheepen uyt / die dezelve zouden bevegten. Capitein David en Capitein Grognier wierden gesteld om de Spaansche Admiraal aan te klampen. Capitein Suam en Capitein Trownsley de Vice Admiraal / Capitein Peter Henry en een van de prijzen van Capitein Trownsley de Petache; onze Brander moest zig by onze Admiraal houden. Onze andre Scheepen stonden de rest van haar Vloot na haar sterkte te bevegten / en onze gewaapende Pirogues zouden des Vyands afhouden.

We hoorden deze dag tot Panama sterk uyt grof geschut schieten / zonder dat we d'oorzaak gissen konden; op den veertiende bragten we veertig van onze gevangenen die ons zeer in de weeg waren / hier op Tavoga aan land / en doe ligten we ons anker om aan Cabo Pin na de Vloot te wagten: maar dit was t'eenemaal onnoodig / nademaal de Vloot / zo wel geneegen zijnde om ons deze moeyten te sparen / als te vermeyden van g'attacqueert te worden / alreede buyten ons weeten tot Panama g'arriveerd was.

Nademaal we tot nu toe hier niets van wisten / en onze Bark te rug gekoomen zijnde / ons zeyde dat ze geen Scheepen had zien passeeren zo gingen we onder de Koninks Eylanden ten anker leggen / alwaar de geheele vloot den Eed afgenomen wierd / dat we d'een den ander de waarde van een stuk van Agten niet te kort zoude doen / indien ons God d'overwinninge over de Spanjaards geliefde te geeven. Op den seeventiende stierf een man van ons Volk.

Op den neegentiende gingen weder t'zeyl / en kwamen ten anker tusschen het groote Eyland / en d'Eylanden die in 't ooster Canaal leggen / door welke wy dagten dat de Vloot die we verwagtende waren passeeren zou. Op den agt en twintigste stierf een ander van ons Volk. De volgende dag maakten we ons weeder klaar en zeylden na Cabo Pin. Op den een en dertigste maakten we jagt op twee Scheepen / die we des nagts wederom uyt ons gezigt verlooren / en dewelke ons door 't verbolgen tot aan de kleyne Eylanden van Panama te rug bragten / alwaar we op den eerste van Wiedemaand het anker uytwierpen; de zelfde dag overvielen we twee Griecken, op het Eyland daar we teegens haar geslagen hadden / doe we gingen om la Seppa in te neemen.

Op den vierden zonden we twee Canoes na het Eyland Sepillo, om te zien of we eenige gevangenen bekoomen / en eenige tyding uyt hun verneemen konden. Aldaar namen we een Schip met Planken gelaaden / 't welk door de Spanjaards na Panama stond gebragt te worden / tot opbouwing van twee Periaguas, in plaats der geenen die wy genoomen hadden. Het

Volk berigten ons / dat haar Vloot op den twaalfde van Bloeymaand in Panama geraakt was / dat ze op den dertiende het Geschut uyt vreugde gelost hadden / en dat zo dra als ze zig ververscht / de Scheepen gekielhaald / en bemand hadden / stonden uyt te loopen om ons te bevegten / en dat ze in 't kort gereed zouden zijn.

Ontdekken de Spaansche Vloot.

Op den zeevende omtrend de middag gaf Capitein Grognier, die verder als wy van 't Eyland ten anker lag / ons teeken / dat hy de Spaansche Vloot ontdekten / bestaande in zeeben Zeylen ; dit deed hy door zeevenmaal zijn Vlag op en neer te heyssen : we maakten ons voort klaar / en doe wy voorby de punt van 't Eyland kwamen zagen we zeeben groote Scheepen op ons afkoomen / hebbende de bloedvlag agter af waijen. Nu was het dat de hoop die ons Volk verlooren had / wanneer ze verstonden dat de Vloot in Panama geraakt was / weder begon te herleeven / en de begeerte die ze hadden om 'er op eens anders kosten te verrijken / moedigende hun zodanig aan / dat ze haar hoeden in de Zee wierpen / als denkende dat ze de Spanjaards reeds onder de knie hadden. We stelden onze Scheepen in order / en doe betwiste we haar de wind die doe ter tijd westelijk liep. Omtrend ten drie uuren in de middag kreegen we de wind van hun / uytgenoomen Capitein Grognier die miste om dat hy na zijn Canoe die van land kwam / moest wagten. Onze Admiraal zig ziende te loefwaard van de Spannsche Vice-Admiraal / gaf ons teeken van hem te volgen om hem aan te klampen ; ten dezen eynde breeden we onze Blinde / maar onze Vice-Admiraal nam zijn Vlag in / ten teeken dat hy 't gevegt tot de volgende morgen wilde verschuyven / hoopende dat Grognier ondertusschen in de nagt mede boven wind zou konnen geraaken ; met Sonne ondergang begroete ons de Spaansche Vice-Admiraal / die aan Ly van ons was / met zeeben schooten / zonder scherp / en wierd door onze Admiraal met de volle laag met scherp beantwoord. De nagt ondertusschen invallende / wierpen de Spanjaards, die de stroomen tusschen deze twee Eylanden loopende / beter bekend waren als wy / het anker uyt : en zonden een kleyn Vaartuyg / 't welk een Lantaarn voerde om twee mijlen aan ly van ons ten anker te gaan liggen / om ons hier door te misleyden en valsche gissing te maken ; en in der daad we leyden de geheele nagt by / om de volgende morgen boven wind van de lantaarn te zijn / die we voor de geheele Vloot namen.

Daarze mede in gevegt raken

Op den agste met Zonne opgang zagen we onze misslag / en waren alle ten uyterste verbaast ons zelfs aan Ly van des Vyands Vloot te vinden / uytgezeyd de Schepen van Capitein Grognier, Capiteyn Trownsley, en de Prijs / die te loefwaerd waren : maar 't ongeluk wilde dat dit Scheepen waren zonder geschut : de Spaansche Vloot een uur na Sonne opgang weder het anker uytwerpende / deeden we ons best om weder boven wind te geraaken / maar haar Vice-Admiraal die zijn anker op en neer had / en zijn Zeylen maar op stoot gaarn gezet / ziende de wind hem gunstig viel aanstonds op onze Admiraal aan. Onze Vice-Admiraal deed

alles

alles dat hy kon om hem te hulp te komen / want hy was reeds zeer door 't Spaansch Geschut beschadigd; door zijn komste verpligte hy het Vyands Schip te loefwaard af te houden. Wy tragte de geheele dag de wind te winnen / dog te vergeefs; terwijl de Spanjaards ondertusschen / onder wiens Geschut wy ons bevonden / ons zeer leelijk teysterden. Dit deed onze Admiraal en Vice-Admiraal zig digt by een houden / en een besluyt neemen om eerder vegtenderhand te sneuvelen / als toe te laten datter een Schip van de Vloot zou genoomen worden / hoewelze haar anderzinds genoegzaam konden salveeren / indienze gewild hadden / door dienze veel beeter als de Spanjaards bezeyld waren.

Capitein Townsley boven wind van des Vyands Vloot zijnde / zond op de middag zijn Periagua aan boord van d'Admiraal om zijn orders t'ontfangen / alzo de Commandeur door een Kanon kogel / beyde zijn beenen afgeschooten waren. Omtrend ten twee uuren zonden de Spanjaards een Schip van agt en twintig stukken om Capitein Grognier te beletten zig by ons te verboegen; hebbende uyt eenige Spanjaards die onze gevangenen geweest waren / verstaan / dat hy de sterkste van de geheele Vloot was / van kleyn schiet geweer / en ze waren dies te meer voor hem bevreest / wanneerze hoorden dat al zijn Volk Fransche waren. Eyndelijk ons teegen den avond zeer door haar Geschut gebeukt ziende / (want de Spanjaards wilde ons niet aanklampen) beslooten we / door de gunst van een voordeelige koelte / de Vice-Admiraal / die 't best bezeyld en ons 't meeste kwaad deed / aan boord te klampen: maar terwijl we hier mede beezig waren / keerde de wind. Op deze wijze verweerde we ons zo we best konden / tot dat de nagt inviel.

Het Schip van Peter Henry daar ik op was / boven de honderd en twintig Kanonschooten ontfangen hebbende / was gedwongen zig deur te pakken; dit door onze Admiraal en Vice-Admiraal bemerkt zijnde / zonden ze haar Periaguas dieze gedurende het gevegt by haar gehouden hadden / na ons toe / om ons te helpen / door dien ze zagen dat wy in een kwade staat waren. De Vyand het meede bemerkende / zond een van haar kleyne Scheepen om ons te vervolgen / maar doe dit zag dat wy de mijne maakten om 'er in te wagten / gafze ons agtien schooten / en keerde weer by haar Vloot te rug.

Onze lange Bark gedurende d'actie zeer slegt gehandeld geweest zijnde; zo was het Volk genoodzaakt haar te verlaten / en geen tijd hebbende om 'er te laten zinken / wierpenze eenige stukken Geschut die 'er de Admiraal had laten opleggen in Zee / en vervolgens begavenze haar aan boord van een der andre Scheepen. De Spaansche gevangenen die z'er op gelaaten hadden nu ziende dat ze in vryheyd waren / deeden haar best om 'er by de Spaansche Admiraal te begeeven / maar hy deze Bark voor een Brander aanziende / schootze in de grond eerze by hem kon koomen / niet denkende datter zijn eygen Volk op was.

Op den neegende zaagen we nog onze nog de Spaansche Vloot / 't welk

ons deed resolveeren om na d'Eylanden van St. Joan de Cueblo te gaan/ dewelke vier en twintig mijlen ten weste van Panama leggen/ alwaar wy met behulp van een oostelijk koeltje op den veertiende arriveerden; we begaven ons aanstonds na land/ en het was hoog tijd/ want we hadden t'zederd de tijd van 't gevegt vijf voet water in gehad: we lieten geen tijd verlooren gaan/ om ons in staat te stellen van weder voor Panama te loopen/ op dat we weten mogten wat onze Vloot overgekoomen was/ daar we zeer over bezorgt waren; dog op den ses en twintigste wierd ons dezelve benoomen/ als wanneer we ze zaagen op de zelfde plaats ten anker koomen daar wy lagen; ze zeyden ons dat ze t'zederd ons vertrek niet meer gevogten hadden: dat de Spaansche Vloot op den negende in den avond omtrend een Kanonschoot van ons ten anker was gekoomen/ en dat d'een en d'ander zig op den tiende klaar gemaakt hebbende/ de Spanjaards weder na de haven van Panama gezeyld waren; dat Capitein David zeer beschadigd was en twee schooten gekreegen had/ die zijn halve roer hadden weg genoomen/ maar dat hy niet meer als ses gekwesten bekoomen had/ en een Man verlooren; dat Capitein Sammes niet minder gehavend was/ dat byna zijn geheele Spiegel was weg geschooten/ en dat hy verscheyden schooten tusschen wind en water gekreegen had/ dat zijn Stuurman het hoofd door een Kanon koogel was weg genoomen. Maar dat hy anders niet meer als drie gekwesten had: en in't kort dat al d'andre minder Scheepen niet een Man verlooren/ en maar weynige gekwesten hadden. Hier mag ik met waarheyd zeggen/ dat het een vreemde en wonderbaarlijke zaak was/ dat wy die zulke elendige Scheepen hadden en zo weynig in getal waren/ zulk een considerable Vloot in vergelijking van d'onze magtig waren te bevegten/ en teegen te staan; want haar Admiraal was een Schip van 't seeventig stukken/ hoewel 't maar ses en vijftig stukken op had/ om dat het te oud was. De Vice-Admiraal had veertig stukken op/ hoewel z'er sestig kon voeren; dit was een zeer fraay en wel bezeyld Schip/ hoewel oud. De Petache was een Schip van veertig stukken/ hoewel 't maar met agt en twintig gemonteerd was. De Behoudenis had agtien stukken op/ maar was zo wel als de Petache gebouwd om 'er veertig te konnen voeren. d'Andere drie waren omtrend van dezelfde swaarte; behalve dezen hadden ze nog eenige Branders daar ze Geschut op gesteld hadden/ op dat wy ze niet neemen zouden voor 't geen ze in der daad waren.

Indien wy deze Vloot (gelijk wy gehoopt hadden) ontmoet hadden eer ze meerder magt tot Panama had ingekreegen) ik twijfel niet of de zaak zouden als dan een geheel ander aanzien als nu gehad hebben/ en wy zeekerlijk van haar Scheepen meester geworden zijn/ met genoegzame Rijkdommen/ om 'er gemakkelijk van te leeben/ en bevreyd te zijn van een oneyndige moeyten en arbeyd/ die we nog drie Jaaren na deze tijd hebben moeten uytstaan/ zo wel in die plaatzen/ als in onze te rug komste over land na de Noord Zee.

Op

Op den negen en twintigste vertrokken we van d'Eylanden van St. Joan de Cueblo, ten getaale van drie honderd Man/ in vijf Canoes met voorneemen om de Stad Pueblo Nuevo ses mijlen hier van daan geleegen/ t'overvallen/ hoopende daar eenige voorraad van eetwaren te vinden/ waar aan wy gebrek begonden te lyden. Op den een endertigste geland zijnde/ kreegen we een Sentinel gevangen/ maar d'andre ontsnapten 't/ en dit was d'oorzaak dat we ontdekt wierden; we waren om aan deze Stad te komen genoodzaakt omtrend twee mijlen een zeer fraije Rivier op te varen/ en ten dien eynde de vloed waar te neemen. Doe we aan de Stad kwamen vonden we nog Volk/ nog eetwaren in dezelve/ waar op wy ze op den derde van Hooymaand wederom verlieten; en de volgende dag in 't wederom keeren met onze Canoes na de Vloot/ zagen we een Bark daar wy jacht op maakten en veroverde/ en op den vijfden geraakten we weder by onze Scheepen.

Hier geraakte we met d'Engelschen in verschil/ door dienze (meerder in getal zijnde als wy) over alles de meester wilde speelen/ tot zo verre dat Capitein Townsley het Schip 't welk door Capitein David aan Capitein Grognier gegeeven was wilde wegneemen/ en 'er zijn eygen voor in de plaats geeven. Maar nademaal hy bevond dat hy met Mannen te doen had/ die hoewel minder in getal/ zig zo ligt niet lieten ringelooren/ liet hy eyndelijk zijn eysch vaaren; maar door dien we evenwel zaagen dat ze niet naliet en by alle geleegentheeden de baas over ons te speelen/ zo scheyde we ons van hun af ten getaale van honderd en dertig Man/ behalve 't Volk van Capitein Grognier die nog twee honderd Man sterk waren/ en begaven ons op het Eyland.

d'Engelsche en Fransche geraken in verschil, scheyden van malkanderen.

Daar was ook nog een andre reeden/ die ons deed tweedragtig worden/ 't welk was haar ongodvruchtigheyd teegens onze Godsdienst/ want ze ontzaagen zig niet wanneerze in een Kerk geraakten/ met haar Houwers d'armen van een Crucifix aan stukken te slaan/ en de Beelden der Heyligen te vernielen. En 't was voornamentlijk door deze schriklijke disordres dat de Spanjaards ons in 't algemeen haatede/ gelijk wy uyt haar onderschepte Brieven te weeten kwamen.

Op den neegende kwamen d'Engelschen omtrend vijf of ses mijlen van de plaats alwaar wy met het maaken van Canoes beezig waren/ ten anker/ om 'er ook eenige voor hun te maaken/ in plaats van de geene die ze zo wel als wy in 't gevegt tegens de Spanjaards verlooren hadden. We begaven ons in 't bosch die in deze Kwartieren digt aan de Zee staan/ om eenige Boomen uyt te zoeken die ons dienstig waren/ 't welk gemeenlijk d'Acajou en Mapou Boomen zijn/ als zijnde 't best te bearbeyden/ onder dewelke wy eenige van zoodanig een lengte vonden/ dat d'enkelde stam na dat ze gehouwen en uytgehold was/ over de tagtentig Man kon voeren.

Terwijl wy met het bouwen onzer Canoes beezig waren/ kwam een Schildwagt/ (die wy by 't strand op een hooge boom gesteld hadden/ om

toe te zien dat d'Engelschen die wisten dat wy met onze Canoes beezig waren/ onze Scheepen niet mogten weg neemen/ als meede om te letten offer ook eenig Spaansch Schip tusschen het vaste Land en 't Eyland daar wy op waren door mogt zeylen) ons aandienen dat hy een Schip in Zee zag/ Cours stellende Z. W. ten W. waar op wy aanstonds Jacht maakten/ en doe wy 'er by kwamen/ bevonden we 't een kleyn Vaartuyg te zijn/ wordende geboerd by Capitein Wilnet een Engelschman, en wiens Scheepsvolk bestond uyt veertig Engelsche en elf Fransche, van wien wy tot nu toe niets gehoord hadden: maar ze zeyden ons dat ze al een geruymen tijd geleeden over Land na de Zuyd Zee waren gegaan/ en dat ze onlangs een Schip met Koorn gelaaden uyt de Haven van Sansonnat genoomen hadden/ en dat ze van daar na de Zuydkust gaande/ verstaan hadden dat de Vice Roy van Luna een Spaansche Vloot had uytgezonden om de Vrybuyters te bevegten en te verjagen/ waar door ze te weeten kwamen datter nog andere Roovers in deze Zee waren; en dat ze op deze goede tijdinge ons tragtede op te zoeken/ om deel in 't veroveren der Vloot ('t welk ze onfeylbaar hielden) te hebben/ maar dat ze voor Panama koomende/ alwaar ze in hoop waren ons t'ontmoeten/ verstaan hadden/ dat het gevegt alreede over/ en wy na d'Eylanden van St. Jan gegaan waren: d'andere Engelschen die gelijk reeds gezegt is/ omtrend vijf of ses mijlen van ons af ten Anker lagen/ hadden meede een Canoe uytgezonden om te zien wat dit voor een Bark was/ en waren 'er by na alzo dra by als wy/ 't welk ons zeer verdrietig maakten; want deze Bark met Eetwaren geladen zijnde/ zo hadden die Engelschen deze niewgekoomene zo wel weeten te bepraaten/ dat ze op de zelvde plaats daar zy laagen meede ten anker gingen leggen/ uytgezeyd de elf Franschen die hun verlieten en by ons bleeven.

Beschrijvinge van St. Jan de Cueblo.

Dit Eyland van St. Joan de Cueblo is omtrend twaalf mijlen in d'omtrek/ leggende Oost/ West/ Zuyden en Noorden/ vijf mijlen van 't vaste Land/ van 't welke het door een eng Canaal (dat in der daad niet anders is als een erm van de Zee die tusschen beyde landen doorloopt) is afgescheyden. 't Is onbewoond/ zeer Bergagtig/ en vol Bosschen/ en door zeer fraije Rivieren bevogtigd; het strekt de Spanjaards tot geen nut/ als alleen dat z'er Masten van daan haalen/ die ze hier in overvloed konnen bekoomen. Wanneer wy op dit Eyland kwamen/ hadden we geen andere gedachten/ als dat we hier zeer wel gevaaren zouden hebben/ zo wel was het voorzien van wild Vee/ Apen/ Agoutillas/ en de Banken vol Schildpadden; maar we wierden van deze Voordeelen door tweederhande ongemakken verstooken; het eerste was dat d'Engelschen in minder als veertien dagen tijds zulk een verwoestinge onder deze Schildpadden hadden aangeregt/ datter na die tijd zeer weynige meer aan Land kwamen; 't andre raakte onze Jacht/ dewelke we na eenige dagen genoodzaakt waren te verminderen; want nademaal we hier ter plaatse langer bleeven als we gedagt hadden/ zo waren we genoodzaakt ons buskruyd

krupd te besparen/ uyt vreeze van de Spanjaards die ons mogten overvallen/ zo dat we ten getaale van drie honderd en dertig Man/ een geheele Maand op dit Eyland bleeven/ zonder meer als twee Schildpadden in agt en veertig uuren te eeten/ behalven dat we eenige Vrugten in 't Bosch zogten om van te leeven/ door 't eeten van dewelke sommige van ons Volk stierven/ door dien ze de aard van dezelve niet kenden.

Daar zijn op dit Eyland een zeeker soort van Serpenten/ wiens steeken zo gevaarlijk zijn/ dat indien men niet een zeekere Vrugt by zig draagt/ om als men gestooken word/ aanstonds te kaauwen en op de wonde te leggen/ men onvermeydelijk aanstonds moet sterven/ gelijk wy by ervarentheyd aan eenige van ons Volk/ die wy op die wijze verlooren hebben/ ondervonden hebben/ en die in haar sterven/ door de kragt van 't vier 't welk dit vergift in haar lichaamen kwam t'ontsteeken/ onleydelijke pijnen uytstonden. De Boom op dewelke deze Vrugt wast/ is van hoogte en blad zeer onze Amandel-boomen gelijk; maar de Vrugt gelijkt wel na de Zee-Kastanien, hoewel ze eenigsints Greysagtig van Coleur/ en bitter van smaak is/ besluytende in 't midden een witagtige Amandel/ 't is by geen andre naam als Serpents Zaad bekend. Serpenten.

Men vind hier mede een groote meenigte Caijemans of Crocodillen, die in de Zee/ Rivieren/ en op 't drooge Land zig onthouden/ en van een zeer verslindende aard zijn/ gelijk wy tot ons leedweezen door 't verlies van eenige van ons Volk/ die door deze Dieren verslonden zijn/ ondervonden hebben.

d'Engelschen die ons verlaten hadden/ zonden op den seeven en twintigste aan ons een Kwartier-meester/ om te verneemen of wy ons weeder by haar wilden verfoegen/ alzo ze haar te zwak oordeelden/ om de Stad Leon daar ze 't oog op hadden/ in te neemen. En inder daad wy moesten bekennen dat groot gebrek te leyden/ zulk een schriklijk ding is/ dat het byna onmoogelijk valt/ wanneer 'er een geleegentheyd voorkomt om 'er van verlost te worden/ dezelve te laaten slippen. We hadden d'Engelschen eensdeels uyt reeden van 'er heerschzugt/ en andersdeels uyt hoofde van haar ongodsdienstigheyd/ 't welk wy niet verdraagen konden/ verlaaten/ en nu waren wy op 't punt om haar aanbiedinge aan te neemen. d'Eetwaren waren aan haar zijde/ en dit was een goed lokaas voor ons Volk 't welk door Hongersnood op 't punt was van te bezwijken. We vroegen haar aanstonds om eenige eetwaren: en nademaal we maar een Schip hadden 't welk ons al t'zaamen niet voeren kon/ datze ons een ander zouden geeven/ door dien we ongeneegen waren/ om als te booren op haar Scheepen verdeeld te worden/ maar dit wilden ze ons niet toestaan. Ondertusschen (terwijl wy besslooten hadden hier niet van af te wijken) drong de honger dertig Man van ons Volk haar by d'Engelschen te begeeven/ door dien ze niet magtig waren het vasten langer uyt te konnen staan. Op den vierde van Oogstmaand stierven 'er vier van ons Volk.

Doe-

Doe wy wisten dat d'Engelschen vertrokken waren / begaben we ons op den neegende ten getaale van honderd en twintig Man / onder 't bevel van Capitein Grognier, in vijf Canoes, en lieten twee honderd Man op het Schip en op 't Eyland / beveelende meer Canoes te bouwen / en daar na over te varen na 't vaste land.

Na dat we vertrokken waren kwamen we op den dertiende aan een Hatton, 't welk een zoort van een Hoeve is / alwaar de Spanjaards haar Vee aankokken : ze was in de nabuurschap van de Stad St. Jago geleegen / dewelke omtrend twintig mijlen van Joans Eylanden aflegt. Het Volk dat we op deze Hatto vonden / namen we gevangen / waar onder de Meester was / die ons wees / en geleyden om een Zuyker Plantagie aan de Rivier van St. Jago geleegen / in te neemen / alwaar wy ontdekt wierden. We ondertasten onze gevangenen d'een na d'ander om te weeten of ze iets van onze scheydinge van d'Engelschen wisten / met haar te zeggen dat we uyt de Noord Zee kwamen / en datze ons wijzen moesten waar de Boecaniers of Vrybuyters waren / die ze zeyden dat in deze Zee gekoomen waren. Ze gaven ons ten andwoord / datze na St. Jans Eylanden gegaan waren / om 'er te herstellen van de schaaden dieze door de Vloot van Peru geleeden hadden / met andre omstandigheeden die we beeter wisten als zy / zonder ons een woord te zeggen van 't geen 'er tusschen d'Engelschen en Ons was voorgevallen : waar uyt we beslooten dat z' er ook niet van en wisten / en we wensten wel dat al de Spanjaards 'er zo weynig van wisten als zy / uyt vreeze dat onze afscheydinge haar tot aanmoediging mogt strekken / om ons te bespringen.

Na deze kondschap zonden we een Canoe die we in deze Rivier genoomen hadden af / om eenige Eetwaren die we in deze Hatto gevonden hadden / aan ons Volk te brengen / en haar bekend te maaken dat we na Panama gingen / om te zien of 'er geleegentheyd was / om eenige Barken te neemen / op dat we zo doende mogten van St. Jans Eylanden geraaken ; nademaal gelijk reeds gezegt is / ons Schip niet groot genoeg was / om ons al t'zamen te konnen voeren / en datze zo dra de Canoes gereed waren / na Pueblo-Nuevo stonden te gaan / om eenige Eetwaren te bekoomen / waar meede ze tot onze weederkomst konden bestaan.

We traden omtrend veertien mijlen van Panama op den vijftiende aan land / en hoewel we geen Gids hadden / raakte we door 't Haane-gekray by een zeer fraaije Estancia als ze het noemen / 't welk een Huys is dat alleen staat / hier kregen wy vijftig gevangenen van beyde Sexe / en onder dezelve een jonge Man en Vrouw van aanzien / die ons beloofde losgeld te zullen betaalen indien we haar op 't Eyland Iguana bragten / omtrend een mijl van 't groote geleegen / alwaar niet anders als Reegenwater te bekoomen is / 't welk in de klooven der Steenrotzen staat.

We bleeven tot op den agt en twintigste na 't voorgemelde losgeld wagten / als wanneer 't ons wel betaald wierd / waar op we vertrokken op de tijding dat 'er omtrend agt mijlen hooger op / een Rivier was / waar in

twee

twee Barken lagen met Maiz gelaaden / dewelke we op den neegen en twintigste aanklampten en veroverden. Van hier stelden we weeder onze Cours na St. Joans Eyland / alwaar we op den derde van Herfstmaand aankwamen. Ons Volk verhaalden ons dat honderd van hun (waar van agt en tneegentig te rug gekoomen waren) op den vijf en twintigste na Pueblo-Nuevo gegaan waren / gelijk wy hun bevoolen hadden / dat ze op den seeben en twintigste daar gekoomen waren / en hoewel ze door de Schildwagten van de Stad ontdekt waren / evenwel meester van dezelve waren geworden / dat z'er twee dagen vertoeft hadden / schoon ze gedurig door de Spanjaards bestookt waren; dat de Bevelhebber van de plaats met een Trompetter gekoomen was / om met 'er te spreeken / en gevraagd had waarom ze witte Vlaggen voerden / nademaal ze Engelschen waren (want daar voor hield hy ze) maar datze hem zonder zijn niewsgierigheyd te voldoen / gedwongen hadden te gaan van waar hy gekoomen was. Dat agt van hun / een stuk weegs van de Wapen plaats gegaan zijnde / door honderd en vijftig Spanjaards ontmoet waren / die zulk een kleyn getal by een ziende / met groote dapperheyd 'er op aan gevallen waren) en twee van hun gemassacreerd hadden / zonder evenwel d'andre ses die haar al deynzende dapper verweerden / te konnen beletten weer by de haare te koomen.

Op den vierde gingen we weeder uyt met ses Canoes, in hebbende honderd en veertig Man / van dewelke we twee detacheerde / om na de Hatto te gaan / en te zien of het losgeld voor de Meester die we gevangen hielden / gekoomen was. Met de vier andere begaven we ons na de Zuyker Plantagie aan de Rivier van St. Jago geleegen / om eenige Zuyker Keetelen / die we van nooden hadden te bekoomen. Aldaar wierden we berigt dat de Gouverneur van St. Jago, na ons vertrek doe we d'eerstemaal hier geweest hadden / met agt honderd Man herwaarts gekoomen was. We bleeven tot op den neegende in deze plaats / om na 't antwoord van een onzer gevangenen te wagten / die we aan de Gouverneur gezonden hadden / om hem te zeggen / dat indien hy geneegentheyd had om met zijn agt honderd Man herwaards te koomen / wy bereyd waren om hem in te wagten; maar onze gevangene niet weerom komende / en geen tyding verneemende / vertrokken we (na dat onze twee Canoes weder by ons gekoomen waren) van hier / en kwamen op den elfde aan boord van ons Schip en de twee Barken / voor 't Eyland St. Jan t'arribeeren.

Op den vijftiende kreegde we onze Scheepen / en namen water en hout in; we wouden dit Eyland verlaten hebben / indien het niet agtien daagen na malkander gedurig gereegend / en zulk kwaad weer gemaakt had / dat het ons onmoogelijk was om op 't dek te konnen blyven / hebbende de Zon in all die tijd niet eens gezien: en om deze reden is het dat de Spanjaards de tusschenwijdte van de Bay van Gurgona en dit Eyland van St. Jan, de Druypinge van de Zuyd Zee noemen. Men heeft het geheele Jaar door maar vier maanden goed weer / welk zijn Wintermaand,

Louwmaand, Sprokkelmaand, en Lentemaand; d'andre agt maanden reegend het byna zonder ophouden/ en veroorzaakt niet alleen de Roodeloop/ maar is zo kwaadaardig/ dat indien ymand twee of drie maalen nat is geweest/ zonder zig zelf aanstonds te droogen en te verschoonen/ ze wormen tusschen vel en vleesch doed voortkomen/ van gedaante byna als het onderste van een schagt/ en omtrend een halve vinger lang.

Het weer op den vierde van Wynmaand beginnende op te klaaren/ vermaakten we onze Zeylen die zeer verrot waren/ en maakten ons gereed om te vertrekken. Deze dag wierd een Man van ons Volk door een Serpent in 't been gestooken/ daar hy aanstonds af stierf/ door dien hy geen zorg gedraagen had/ om zig van 't voorzeyde geneesmiddel te voorzien.

Op den agste alles klaar gemaakt hebbende/ gingen we na Realeguo 't zeyl/ welke plaats veertig mijlen W. N. W. van 't Eyland St. Jan, en twee honderd en 't sestig mijlen ten westen van Panama legt. We hadden tot aan den elfde de wind Z. O. met weynig koelten/ en op den twaalf en dertiende gingen we W. N. W. en tegens den avond kreegen we 't Land in 't gezigt. Op den veertiende hadden we een harde stooker uyt den Zuyden/ 't welk ons al onze Zeylen deed inneemen/ tot op de middernagt wanneer het kalm wierd/ tot op den seeventiende/ wanneer we teegens de middag door een harde Zuyd-weste wind/ met groote stortreegens vermengd/ overvallen wierden/ waar door we van onze twee Barken afraakten: het weer nam zodanig toe/ dat we geen gedagten hadden of ons laatste uur was gekoomen: maar het weer bedaarende/ zo bragten we den negentiende door met onze Zeylen te lappen met onze Hemden. Tegen den abond zagen we land/ en bevonden het de Bay van Caldaira te zijn. Op den twintigste zeylden we in 't gezigt van die van Colebra; van hier hadden we gemaatigd weer en een Zuyd ooste wind; en op den een en twintigste geraakte we op de hoogte van de Papagayas.

Op den twee en twintigste bevonden we ons teegen over Realeguo, een plaats aanmerkens waardig/ door zijn hooge Bergen/ daar ze meede omringd is; en voornamentlijk door een hooge Sulpheragtige Berg/ die gedurig brand/ en welkers smook en damp zig een groot stuk weegs komt te verspreyden/ maar de volgende nagt dreev ons de stroom twintig mijlen te loefwaard van deze plaats. Op den vier en twintigste zonden wy vier van onze Canoes uyt/ met honderd Man/ om te zien of we eenige gevangenen konde bekoomen/ en eenige onderrigtinge ontfangen wegens deze Kusten/ daar wy noovd te hooren geweest waren.

Op den vijf en twintigste begaven we ons aan land/ en na een marsch van drie uuren/ kwamen we aan een Hatto, allwaar wy eenig Volk gevangen kreegen/ die ons zeyden dat d'Engelschen de Stad Leon hadden ingenoomen/ en die van Realeguo verbrand hadden: dat d'Inwoonders van Legoria, Granada, Sansonnat, St. Michiel, St. Salvador en Villa Nueva/ welke nabuur-steeden van de voorgenoemde zijn/ een aanmerkelyke versterking van Volk aan die van Leon gezonden hadden/ maar

dat

dat die d'Engelschen die aldaar drie dagen vertoefd hadden / niet hebben derven attacqueeren; dat d'Engelschen haar verscheyde maalen hadden uytgedaagt / om in de Savana tot een gevegt te koomen / 't welk door de Spanjaards gestaadig geweygerd wierd / onder voorgeeven datze nog niet alle by een gekoomen waren / dat is datze tot nu toe niet meer als ses teegens een waren / en datze wagten wilden tot datze dubbeld zo veel in getal waren.

Op den ses en twintigste liep een van onze Kwartier-meesters / zijnde een Cataloniaan van geboorte / tot de Spanjaards over; 't welk ons te dier tijd verhinderden / om na de Stad Granada te gaan / want we twyfelde niet of hy had ons voorneemen om die Stad in te neemen / aan de Spanjaards ontdekt. Een Kwartier-meester loopt tot de Spanjaards over.

Op den seven en twintigste begaben we ons weder aan boord van onze Canoes, om na de Haven van Realeguo te gaan / alwaar wy ons Schip bevoolen hadden te koomen: we konden nergens aan de Kust landen / door dien 'er de Zee met een zuydelijke wind zo sterk tegens aanslaat / dat het onmogelijk is / om 'er digt by te konnen komen: evenwel tragten ses Man van ons Volk met zwemmen aan land te raaken / om eenige Calabassen met Water te vullen / maar ze konden niet / door dien de Spanjaards ons te land gestaadig volgden / waar door het gebeurde datter een van dezelve ongelukkelijk verdronk.

Op den eersten van Slagtmaand kwamen we in de Haven van Realeguo, alwaar we ons Schip ten anker vonden leggen. Daar zijn twee toegangen tot deze Haven / van welke de loefwaardste de beste is / dezelve is zeer eng / en behalve dit zijn 'er twee Morus of Heuvelen / die de twee punten daar van formeeren. Op een van dewelke de Spanjaards voorgenoomen hadden een Fort te bouwen. Daar valt een zeer fraaije Rivier in deze Haven / die dezelvde naam draagt als de Stad. Z'is voor alle winden beschut / en binnen in zijn vijf Eylanden / die zeer bekwaam zijn om 'er de Scheepen te krengen; men hoeft maar drie mijlen van hier de Rivier op te varen / eer men aan de Stad komt. Omtrend een musketschoot van dezelve hadden de Spanjaards zeer fraaije Scheeps-timmerwerven tot het bouwen van haar Scheepen. De Stad word door deze Rivier bespoeld / en staat in een zeer schoon Landschap / 't welk door verscheyde Riviertjes bevogtigd word; de Kerken en Huysen / hoewel half afgebrand / scheenen ons zeer schoon geweest te zijn. We hebben nog vergeeten te zeggen / dat de Rivier daar we van spreeken / agt armen heeft / by dewelke alle dingen zeer gemakkelijk gebragt konnen worden na de Dorpen / Suyker Plantagien / en Hatto's, van dewelke dit Landschap vol is / en de Burgers van deze Stad / als mede van de nabuurige Steeden / toebehooren. Op den tweede namen we twee van deze Hattos in / van waar we eenige Eetwaren bragten / aan die geenen / die met het krengen van ons Schip beezig waren.

Op den sesde vertrokken we ten getale van honderd en vijftig Man/ en

en op den achtste kreegen we eenige Schildwagten van de Stad Leon gevangen / die ons onderrigten datter twee duyzend Man in de Stad waren / dewelke op haar getal niet durvende steunen / al haar roerende Goederen op een verzeekerde plaats gebragt hadden. We keerden op den negende weeder aan boord / en de volgende dag begaven we ons na een Zuyker Plantagie / twee mijlen van deze Stad geleegen / alwaar we ter middernagt aankwamen / maar vonden 'er geen levendige ziel op / nademaal het Volk (op het gerugt dat verspreyd was / datwe eenige Wagten gevangen genoomen hadden) haar in de Stad begeeven hadden. Maar zo als we beezig waren om weer te rug en aan boord te keeren / ontmoetede onze Avant-garde / een detachement Ruytery die ze aanstonds op de vlugt dreeven / en de Capitein gevangen kreegen / die op onze ondervraaging zeyde / dat hy al lang geleeden van ons gehoord had / maar niet weetende wat taal wy spraaken / zo hadden ze in 't eerst genoomen voor een Compagnie van twee honderd en tagtentig Mulatos, die weetende dat we geland waren / uytgetrokken waren om ons te bevegten / en dien avond aan de zuyker Plantagie stonden te koomen; we vroegen de Capitein wat voor volk het was dat hy aangevoerd had / waar op hy ten andwoord gaf dat het een troep Ruyters waren die de afscheepplaats tot die Plantagie behoorende bewaard hadden. En dat de Gouverneur van de Stad te weeten gekoomen zynde / dat we in de haven van Realeguo gekoomen waren / hun order had gegeeven om op zodanig een wyze te retireeren / 't welk ons te verstaan gaf dat onze vyanden zeer goede wagt hielden wanneerze niets te vreezen hadden / en deur stonden te pakken zo dra ze ons zagen nader koomen.

Op den dertiende verlieten we weeder onze vaartuygen om een Burght genaamd Pueblo Viego omtrend drie mylen boven de Stad Realeguo geleegen in te nemen; we trokken door deze laast genoemde plaats die we t'enemaal door dezelve Inwoonders / uyt hoofde van de verbanninge dieze tegens haar zelven hadden uytgedonderd / verlaten vonden.

Een oud gebruyk van verbanninge der Spanjaards in America.

Sommige zullen mischien van zulk een uytspoorigheyd verwonderd zyn / evenwel is 'er niet waaragtiger als dat wanneer de Vrybuyters ettelyke maalen een en dezelvde plaats van hun genomen hebben / dat dan haar Prelaten dezelve verbannen en vervloeken waar na ze ze t'eenemaal verlaten / ja dat meer is ze hebben zelfs haar dooden die op de plaats door ons verslagen waren niet willen begraben / doordienze om de voorzeyde reeden / haar de Christelyke begravenis onwaardig oordeelden.

Op den Veertiende in de morgenstond was het dat we tot Pueblo Viego aankwamen zynde al daags te vooren door de uytgestelde Schildwagten ontdekt geweest / zo dat we de vyand in de groote kerk versterkt en omtrend honderd en vyftig paarden op het plyn vonden. We tyden aanstonds te werk / en na de tweede of derde Charge dreeven we ze op de vlugt / maar de geenen die in de kerk waren / hielden het ontrend een half uur langer uyt / waar na ze de vlugt namen door een deur welke agter de kamer was

daar

daar de kerk verciercelen bewaard wozden / en daar wy niet op gelet hadden omze te verzeekeren. We bleeven anderhalve dag in deze plaatz en dzoegen zo op de Paarden die we gekreegen hadden / als op onze rug al d'eetwaren mee die we bekoomen konden / waar meede we op den festiende weer by ons Schip kwamen.

Op den agtiende gingen we weeder heen om een Estancia, omtrend anderhalf myl van de voozzeyde Stad geleegen / inte nemen / en de meester die we gebangen namen zeyde ons / dat dezelve dag dat wy van Pueblo Viego vertrokken / ses honderd man in hinderlage gelegd waren om op ons te passen; maar dat we onweetende een andze weg genoomen hadden. Op den een en twintigste keerde we met onze gevangene aan boozd / die ons beloofde eenige eetwaren vooz zyn losgeld te zullen bezozgen; en de volgende dag zonden we een andze gevangene aan Land / om te zien of men ze haast bekomen kon.

Op den vierentwintigste kwam een Spaansch officier / die ons een bzief bzagt van de Stadhouder generaal van de Pzovincie (en na alle schyn / dooz ozder van de Generaal van Costa Rica) waar in hy ons liet weeten datter een Vzeede gesloоten was tusschen de kroone Vrankryk en Spanje vooz de tyd van twintig jaaren; en dat ze gezamentlyk den Oozlogh tegens d'ongeloovigen stonden voozt te zetten. Dat we daarom behoozden geen verder Vyandlykheden te pleegen / en dat indien we genegentheyd hadden om na de Noozd zee te gaan / wy vzyelyk by hun mogten komen en met de Gallioenen van zyn Majesteyt na Europa overvaren. Wy gaven hun een antwoozd over een komende met haar aanbiedinge dooz dien wy de kwade genegentheyd die de Spanjaards ons toedzoegen genoeg bewust waren.

Op den vier en twintigste krengde we onze Scheepen / en de volgende dag zette we eenige gevangenen aan Land / die we haar vzyheyd schonken. En op den agt en twintigste maakten we ons gereed om te vertrekken en na onze Barken te zoeken die wy op't Eyland van St. Joan de Cueblo tot een Rendezvous plaatz gesteld hadden / indien we van malkandze kwamen af te raaken. Na dat wy uyt de haven vertrokken waren gaven de Spanjaards dooz vieren die ze langs de kust aanstaaken / te kennen wat cours we genoomen hadden. Op den derden van Wintermaand, bevonden we ons dooz een Stooker uyt den noozdoosten over de honderd mylen zeewaards ingedzeeven te zyn / waar op we weer by na Land staaken / en kwamen op den vyfde aan Land; we zonden dzie Canoes met t'seeventig man uyt om de bay van Colebra over te varen en te zien of ze ergens langs de kust eenige eetwaren konden opdoen / als mede om ons Schip vooz eenige tyd van zo veel monden t'ontlasten / want we hadden nog wynig eetwaren genoeg vooz de geenen die 'er opbleeben en na't Eyland St. Jan gingen: want wat d'eetwaren aangaat die we t'zamen geschzaapt hadden terwyl we in de haven van Realeguo lagen dezelve en waren niet veel / want de Spanjaards van onze komst verwittigt zynde haddenze ver op in 't land gevoerd / werwaarts wy met zo weynig volk niet gaan dozsten doozdien

wy nog niet ten volle van haar bloohertigheyd verzekerd waren.

Gestadig onze Cours langs de kust houdende / zonden we op den agttiende vyftig Man in drie Canoes aan land / om de Stad van Esparso in te neemen / dezelve legt omtrend drie mijlen van Caldaria, en dient tot een haven van dezelve; omtrend het derdendeel van onze weg attrappeerden we eenige Vigies, die ons zeyden dat 'er behalve d'Inwoonders nog vyf hondert Man van Carthage tot haar hulpe in de Stad gekoomen waren / op de tydinge dat onze Barken in de bay ten anker gekoomen waren / uyt dewelke ze even voor onze komste eerst vertrokken waren. Op deze kondschap begonden we ons te bedenken of het niet beeter was deze onderneeminge tot op een ander tyd uyt te stellen; waar op we ons met alle spoed te rug begaven / maar met zulk gebrek aan Eetwaren dat we genoodzaakt waren de Paarden van de Schildwagten te dooden en op te eeten.

Caldaria is een bay t'welk de naam draagt na ses Magazynen die omtrend drie mylen ten ooste van de mond derzelve leggen deze bay dewelke door sommige Landbeschryvers Nicoya genoemd word / is een van de fraayste havenen van de wereld; ze loopt omtrend twaalf mijlen Landwaards in / en bevat in zig een groot getal Eylanden van verscheydene grooten; daar is geen als een oostelyke wind die haar schaden kan; de grond van de Bay is open door verscheyde fraaije Rivieren die 'er zig in komen t'ontlasten / en by dewelke men na verscheyde Dorpen / Hattos en Zuyker Plantagien / komen kan / van welke dit Landschap vol is. Ik heb vergeeten te zeggen dat de ses Magazijnen van Caldaira, van welke hier vooren gesprooken is / ten deelen door d'Inwoonders van Carthage gebouwd zijn / tot grooter gemak van de handel / die ze / met die op de kust van Peru woonen komen te dryven.

Op den tiende ons weder in onze Canoes begeeven hebbende / voeren we na een groote Bananery aan dezelfde Baay staande; (het is een reegel Vrugtboomen die ze Bananiers, en der zelve Vrugten Bananas noemen) en laaden onze Canoes met Bananas. Doe we aan land kwamen overvielen we de wagt van de kleyne Stad Nicoya, maar alzo we nog een goed stuk weegs van dit Plaatsje af waren oordeelde wy 't niet dienstig daar na toe te gaan / maar stelden onze cours na Punta Borica, alwaar wy op den veertienden aankwamen: dit is een zeer vermaakelijke en lustige plaats / en onder andre dingen konden wy ons niet als verwonderen / over een laan van vijf regelen Cocosboomen, die zig langs de bank over de vijftien mijlen uytstrekt / en dit in zulk een nette order / dat (schoon het zelve niet anders als een werk der Natuur is / zonder de minste konst) het schijnd als of z'er met handen gepland zijn. Wy verlieten deze plaats op den twintigste / houdende gestadig onze cours langs de Kust.

Ze overvallen de wagt van Nicoya.

Op den twee en twintigste geen Victualy meer hebbende / zonden we festig Man in drie Canoes na Land / om te zien of ze iets voor ons konden vinden. Na dat wy omtrend een mijl landwaards ingegaan waren / kwaamen wy by een fraaije Hatto, alwaar wy twee perzoonen gevangen kreegen /

kreegen/ die ons zeyden dat we maar anderhalf mijl van de Stad Chiriquita af waren/ en dat ses honderd Man in die plaats laagen. Dit deed ons al de Victualie die we hier vonden/ op 't spoedigst by een pakken/ om het ter plaatze te brengen/ daar wy onze Canoes gelaaten hadden/ maar in onze te rugkomste derwaards/ vonden we vier honderd Vyandlijke Ruyters in de weg/ daar wy gestadig deynzende meede in 't gevegt raakten/ we kwamen evenwel eyndelijk aan de Zeekant/ en by onze Canoes. Onze Vyanden noodigde ons met een dreygende taal/ om na haar Stad te gaan/ daar wy voor tegenwoordig geen lust toe hadden/ maar bleeven evenwel in geen gebreeken die noodiging aan te neemen/ en ook eenige dagen hier na te koomen. Ondertusschen staken we van Land/ en voeren na 't Eyland St. Juan, alwaar wy op den eerste van Louwmaand des Jaars 1686. aankwamen/ en ons Schip en twee Barken ten anker vonden leggen.

III. HOOFDSTUK.

De *Boecaniers* neemen de Stad *Chiriquita* in, en verbranden de zelve. Ze bevegten de *Spanjaards* ter Zee. Verbranden de Stad *Granada*. Ze krygen verschil en stellen verscheyde coursen. Ze neemen *la Villia*, alwaarze groote buyt bekoomen, dewelke haar weder door de *Spanjaards* ontnoomen word.

Op den vijfden van Louwmaand in dit niewe Jaar/ vertrokken we ten getale van twee honderd en dertig Man/ en agt Canoes, om d'Inwoonders van Chiriquita te gaan bezoeken. En alzo het Eyland van St. Juan, omtrend twintig mijlen van haar af legt/ kwamen we eerst op den sesde ter middernagt aan Land/ zonder ontdekt te worden. Maar nademaal wy geen Gidz by ons hadden/ zo marcheerden wy tot aan de morgenstond zonder ymand te zien. Op den sevende hielden we ons de geheele nagt in een Bosch verborgen/ maar zo dra den donker viel/ trokken we wederom voort/ tot op de agtste in de morgenstond/ wanneer wy ons weder in een ander kleyn Bosch verschuylden/ en 'er de geheele dag overbleeven/ hier wierden we eerst gewaar dat wy aan de verkeerde zijde der Rivier geland waren/ alzo wy aan d'andere kant zijn moesten. Dit was kranke troost voor een Volk als wy/ 't welk reeds afgemat was; zo dra de nagt evenwel wederom gevallen was/ begaven we ons zonder veel spel te maaken/ te rug na onze Canoes, en voeren met

dezelve

dezelve de Rivier over. Aan d'andre zijde gekoomen zijnde/ overvielen we de Stads wacht/ door wien we bericht wierden dat de Spanjaards op het hooren dat wy op een van haar Hattos geweeſt waren/ al haar beſte goederen hadden opgepakt en verzonden.

De Boecaniers neemen Chiriquita in.

We kwaamen op den negende twee uuren voor dag tot Chiriquita en overvielen al d'Inwoonders/ die met malkandren twee dagen na een/ in groot verſchil geweeſt hadden/ wegens het doen der Ronde; na dat we haar in goede bewaring geſteld hadden/ zeyde we hun dat dat ons aanging en dat wy gekoomen waren/ om hun die moeyten en arbeyd te beſparen: we kwamen ook op t'onverwagtſt in haar Corps du Guarde, alwaar ze zaaten te ſpeelen/ en zo dra ze ons gewaar wierden/ meende ze nog na haar geweer te loopen/ en haar te verweeren/ maar ze kwaamen een weynig te laat/ en wy ontſloegen haar van die moeyten. We wierden uyt hun gewaar dat 'er een kleyn Fregat op de Revier lag/ 't welk over de Zandbank/ die voor de mond der Rivier legd/ niet konnende geraaken/ genoodzaakt was geweeſt te rug te koomen/ en d'Eetwaren (met welke ze gelaaden was) weder te loſſen en aan Land te brengen.

Omtrend ten twee uuren in de namiddag zaagen we eenige Spanjaards, in een Huys een ſtuk weegs buyten de Stad geleegen. Ik begaf my 'er met vier Man na toe/ om z'er van daan te haalen/ maar doe wy nader kwaamen/ begaaven 'er die geenen/ die wy gezien hadden/ (en hun niet vertoond hadden als om ons uyt te lokken) in Huys/ uyt het welk korts daar na omtrend honderd en twintig Man voor den dag kwaamen ſpringen/ die ons aan alle kanten zoodanig bezetteden/ dat het ons onmoogelijk was te konnen ontvlugten. Wy beſlooten ons derhalven niet gevangen te geeven/ maar ons leeven ten dierſte te verkoopen; ten welke eynde wy rug tegen rug gingen ſtaan/ om den Vyand aan alle kanten het hoofd te kunnen bieden/en in deze geſtalte hielden we 't over de anderhalf uur uyt/ na welke tijd het God beliefde/ dat eenige van ons Volk/ die eerſt meenden dat we na eenig wit ſchooten/ maar naderhand verſcheyde Buſſen te gelijk losbranden/ en 't geſchreeuw hoorende/ op dit gerugt aankwaamen. Zo dra de Vyand dit ontzet zag naderen/ maakten ze zulk een haaſt om weg te raaken/ dat het onmogelijk was haar t'agterhaalen: Deze onderſtand zo net van pas koomende/ behield ons het leeven/ want de Vyand alreede twee Man van ons gedood hebbende/ en de derde gekweſt en verminkt/ was het niet moogelijk veel langer tegens een hagel van musquet koogels/ die van alle kanten na ons geſchooten wierden/ te konnen uythouden. 't Geen wonderbaarlijk was/ is dat ik in dit gevegt niet een kwetſuur ontfing. De Spanjaards lieten dartig Man dood op de plaats leggen/ en dus verweerde wy ons als wanhoopige menſchen/ en om alles in een woord te zeggen/ als Vrybuyters.

De Schryver in groot gevaar.

Dog word nog tydig ontzet.

Uyt vreeze dat de Vyand zig in de Huyſen hier en daar mogt verſchuylen/ en onze wacht by nacht overvallen/ zo ſtaaken we dezelve in brand en begaaven ons in de groote Kerk/ alwaar ze ons niet dorſten beſpringen/

maar

maar lieten evenwel niet na van bezre eenige musketschooten van tyd tot tyd op ons te lossen.

Chiriquita is een klyne Stad staande in een effen Savana, het land word door verscheyde Beekjes die 'er door heen loopen bewaterd/ rontzom de Stad staan een groot getal Battos. d'Inwoonders dryven geen andre handel als in Talk en Leer: de Haven of Kap legt aan een scape Rivier; daar is maar een weg om door de mond der zelve in te komen/ en de Spanjaards zelve derven 'er met haar Scheepen niet in koomen zonder Loots. Om van de Haven te land na de Stad te koomen heeft men drie mylen noodig/ maar door zulk een vermakelyke weg/ dat ze geen mensch in de wereld zou konnen verdrieten/ als alleen zulk volk als wy waren/ die geen andre gedagten hadden als om Victualie te bekoomen en onze honger te verzadigen/ hebbende van den vyfde dat wy onze Vaartuygen verlieten tot den neegende dat wy de Stad innaamen/ niet met alle gegeeten.

Op den tiende verlieten we de plaats/ en begaben ons met de gevangenen na een Eyland op de Rivier gelegen/ om aldaar na hun losgeld te wagten/ vreezende dat indien wy te land na't geld lagen te wagten de Spanjaards ondertusschen een groote magt by een mogten rukken om ons op een bott alles te betalen; daar in 't tegendeel ze niet als met Sloepen op dit Eyland koomen konnende/ konden wy altijd een oog in 't zeyl houden. Terwyl wy ondertusschen beezig waren om na onze Canoes te keeren die in de Haven van Chiriquita na ons laagen te wagten/ wierden we door de Spanjaards uyt een Hinderlaag overvallen/ maar 't en duurde niet lang of we haddenze t'eenemaal verstroopd en op de vlugt gedreeven/ waar na ze een perzoon aan ons zonden om de gevangenen weder t'eyschen/ zeggende dat ze dezelve weder zouden tragten te bekoomen of in d'onderwinding zneuvelen. We gaven aan de boodschapper ten antwoord dat we gereed waren om ze over te geven indienze 't hert hadden om ons in de Savana te koomen ontmoeten en ze van ons af te halen/ en dat we haar verzeekerden indienze wederom maar een musketschoot op ons losten/ geen van hun allen kwartier zouden hebben; dit verneederde haar hoogmoed zoodanig dat wy ze t'zederd niet meer zaagen.

Zo dra als wy aan 't voorgenoemde Eyland gekoomen waren/ zonden we eenige van onze Canoes om na de laading van 't Fregat te zoeken. Onder de pakkaadje vonden we eenige brieven/ die ons onder andre dingen te kennen gaven/ dat d'Admiraal van de Perusche Vloot tot Lima wedergekeerd zynde/ met al het Volk zynde vier honderd in 't getal/ door de blixem verbrand was/ en dit was dies te wonderlyker/ om dat geen leevendig mensch geheugenis had in dat Landschap eenige Donder/ Blixem of reegen/ gehoord of gezien te hebben.

Op den sestiende kreegen we't geyschte losgeld voor onze gevangenen/ waer na we dezelve in vryheyd gesteld hebbende/ ons na ons Schip begaaben voor St. Juans Eyland ten anker leggende. Op den twintigste beslooten we onder ons zelven eenige Perunguas te bouwen/ alzo wy ons

Schip door gebrek van zeylen niet langer konden gebruyken / en niets hadden om 'er eenige te maaken / ook niet machtig waren om van de Spanjaards eenige Scheepen te veroveren / alzo ze t'zedert onse komste in deze zeen / de Scheepvaard t'eenemaal gestremd en een bezlag op alle Scheepen gelegd hadden. Op den twee-en-twintigste koozen we de grootste boomen uyt aan de kant van een zeer fraaije Rivier staande om 'er onse Canoes en Peruaguas van te maaken.

Op den seeven-en-twintigste zagen we seeven zeylen in zee / 't welk ons op 't spoedigste vijf Canoes deed gereed maaken om te zien wat voor Vaartuygen het waren / en zo als wy om de hoek van 't Eyland kwamen ontdekten we twaalf Peruaguas en drie Barque longe. We namen ze aanstonts voor de Vloot van Peru, welke kwam om ons op te zoeken; we gaven ons Volk hier van zonder tijd verzuym kennisse / en bezlooten niet een om al 't geene wy in 't Schip hadden in onze Bark over te scheepen / en met dezelve de Rivier op te vaaren daar onze Scheepstimmerwerf was / en aldaar de komste van onze Vyanden af te wagten / die aldaar ons niet konden bespringen zonder veel volk te verliezen. We stelden dit bezluyt aanstonds in 't werk / en alzo ons Schip in die Rivier niet kon gebragt worden / settede wy 't op strand op dat 'er de Spanjaards geen genot van hebben zouden / en het zelve weder in staat brengen van het te konnen gebruyken / wel verzekerd zijnde dat ze gelijk als wy geen gebrek aan zeylen hadden.

Op den agt-en-twintigste kwam onze schildwagt ons zeggen dat 'er ses Peruaguas langs de strand heene voeren / dit deed ons aanstonds honderd en vijftig man aan de beyde kanten der Rivier in hinderlage leggen / waar na we twee Canoes uytzonden die na datze hun gezien hadden te rug kwamen / veynzende te willen ontvlugten / en daar door haar aan te moedigen om 'er jacht op te maken; maar de vyand voor een krijgslist vreezende / begaf zig aanstonds na ons Schip dat op strand vast zat / en begonden het zelve heftig te beschieten / hoewel 'er niet als een arme kat op was; eyndelijk bemerkende dat 'er niemand op was / klamptenze 't dapper aan en staaken het in brand ; waar na ze op den eerste van Louwmaand weder weg zeylden / laatende ons met vreede ons werk / met welke wy deze geheele maand beezig waren ten eynde brengen.

Wy verstonden naderhand dat d' Admiraal van deze Vloot / order had om eenige Veldstukken aan land te brengen / en daar mede zodanige versterkinge als ze meenden dat we op dit Eyland gebouwd hadden / om ver te schieten en ter neder te werpen; om dit te gelooven bewoogen zijnde door 't verhaal der gevangenen die we haar weder gezonden hadden / en die we omze te misleyden / verscheyde maalen gevraagd hadden of 'er geen Metzelaars onder hun waren om ons werk te doen / ook ettelijke reyzen eenige onder hun verpligt hadden om een zeeker getal steenen tot losgeld voor ons op te brengen hoewel wy ze in 't minst niet van nooden hadden. In deze maand stierven veertien man van ons volk.

Op

Op den veertiende van Lentemaand vertrokken we van 't Eyland St. Jan met onze twee Barken / een halve Galey van veertig riemen / tien groote Peraguas en tien kleyne Canoes, (alle uitgenoomen onze twee Barken van Mapouhout gebouwd) met voorneemen om de Stad Granada, nu omtrend twee honderd mijlen van ons afleggende in te neemen. Om dit werk uyt te voeren was het noodig dat wy van eetwaren geduurende onze Reys voorzien waren / en alzo wy wynig of niets hadden / zonden we onze halve Galey met vier Canoes na Pueblo nuevo, om te zien of ze daar wat bekomen konden. Ondertusschen zou de rest van ons gezelschap aan 't Eyland St. Pieter, omtrend twee mijlen van de Rivier Chiriquita, leggende na ons blijven wagten.

Op den sesde van Grasmaand, kwamen wy omtrend drie uuren voor den dag by de Rivier van Pueblo nuevo, en alzo de Maan helder scheen / zaagen we in de mond der Rivier een klyn Fregat een Barque longue en een Peruagua ten anker leggen / we naderde tot op omtrend een Pistoolschoot van haar af / geloovende het onze Engelsche Vrybuyters te zijn / van wien wy afgescheyden waren. Maar wy vonden ons wel haast bedroogen / want na dat we hun toegeroepen hadden / kreegen wy geen andwoord als door de mond van 't grof en klyn geschut / dit deed ons voort gelooven ('t welk ook niet als al te waar was) dat ze een gedeelte der Spaansche Vloot waren / die hier laagen tot beschierminge van twee klyne Scheepen / die we wisten dat ze in de Haven van deze Stad met eetwaren waren ladende om ze na Panama te brengen. Onze misslag was oorzaak dat eer we ter deege wisten waar wy waren onze Vyanden met haar eerste vuurgeeven twintig Man buyten staat van te konnen vegten gebragt hadden. Maar na dat wy ons een wynig hersteld hadden uyt de verbaastheyd daar dit voorval ons in gebragt had / bevogten wy haar de tijd van twee uuren / hoewel met geen ander geweer als onze Zinkroers / hebbende niet een stuk geschut om op haar te konnen lossen. En zy aan haar kant verdeedigde zig zelve dies te wakkerder / om dat ze geloofden dat ons de moed wel haast zou beginnen te zinken. Ondertusschen deeden ze al dat ze konden / om haar geduurende het gevegt klaar te maaken / 't welk wy haar beletteden / en geen Man van haar Volk kon in 't Want klimmen of wy ligten hem van booven neer. Ondertusschen begaf ons het Maanlicht en wy ons buyten 't bereyk van haar geschut / zo om onze gekwesten die drie-en-dertig in 't getal waren te verbinden / als om het dagligt af te wagten / en dan deze zaak / die we niet geneegen waren onafgedaan te laten steeken / te beslissen. Maar de Vyand begaf zig ondertusschen onder 't beschut van een Schans die ze aan de kant der Rivier hadden opgeworpen / alwaar het Landvolk die 't gerugt van 't gevegt in de nagt gehoord hadden / mede na toe gekoomen waren; waar uyt wy lichtelijk konden afneemen / dat wy haar ter dier plaatze met niet veel voordeel bestooken konden / en dit deed ons besluyten / ons na 't Eyland St. Pieter te begeeven / alwaar wy op den agtste aankwaamen.

Ze raken met de Spanjaards in een gevegt.

Op den negende hadden wy 't laast van onze Eetwaren verteerd en nu niet met allen t'eeten / waarom wy onze gekwetsten genoodzaakt waren met onze halve Galey aan boord van onze Barken / (die wy in de Baay van Boca de Toro gezegd hadden na ons te wagten) te laten voeren / om aldaar wat beeter gemak te hebben. Dit gedaan zijnde / begaven we ons na land / en trokken na een Dorp omtrend tien mijlen van Chiriquita geleegen / alwaar niets vindende / trokken wy op den elfde weder te rug na onze Canoes, dog onderwegen ontmoetede wy vijf honderd Man / die hoe zwak wy ook door de honger waren / wy dwongen hoewel met verlies van twee Man / ons de doortogt vry te laaten. In den avond kwamen wy aan Boord en voeren aanstonds na de Baay van Boca del Toro, alwaar onze Barken laagen / daar wy den dertiende kwaamen / begeevende ons voort aan land / alwaar wy onze tyd tot den sestiende met Jagen en Schieten doorbragten ; vindende hier dezelve zoort van Dieren en Gevoogelten / als wy in onze doortogt over land vonden / en van dewelke reeds gesprooken is.

Ze komen aan de Stad Lesparso, dieze verlaten vinden.

Op deze zelvde dag vertrokken wy wederom na de Baay van Caldaria, met voorneemen om de Stad Lesparso te overvallen / op den negentiende in de Baay gekoomen zijnde / begaven we ons twee uuren voor dagligt na Land / en kwamen vervolgens omtrend ten elf uuren in de Stad / die (t'zederd dat wy de wachten gevangen gekreegen hadden / dewelke als reeds gezegt is / ons afwende om derwaards te gaan / door te zeggen / dat 'er vijf honderd Man van Carthage tot versterking in de Stad gekoomen waren) door d'Inwoonders t'eenemaal verlaaten was. We kreegen evenwel nog eenige gevangenen die ons zeyden dat al het Volk na de laastgenoemde Stad geweeken was / leggende omtrend vier-en-twintig mijlen hier van daan. Dus al onze poogingen verydeld vindende / keerden we op den twintigste weder na onze Canoes.

Lesparso word gereekend drie mijlen van de Zeekant af te leggen / en de weg derwaards is zeer ongemakkelijk / men kan geen musketschoot ver op een gelijke grond gaan / maar dezelve is t'eenemaal oneffen en vol kleyne bergen en heuvelen / hoewel over dezelve het Landschap zeer goed en vermaakelijk schynt te weezen. De Stad is op een verheevene plaats gebouwd / van waar men gemakkelijk zien kan al 't geene uyt en in de Bay komt ; deze Stad word door een Beek die daar rondom heen loopt / als omringd ; tusschen deze plaats en Carthage zijn zeer fraaije Velden / met groote breede weegen tusschen dezelve door / en zo goed als eenige in Europa konnen zyn.

Op den een-en-twintigste Victualieerde wy ons in deze Baay / alwaar onze twee Barken deze dag meede kwamen / met de Vrugten van een Bananery ; en des andre daags deeden wy al ons Volk aan Land koomen / zo om t'overleggen op wat wijze wy de Stad Granada daar wy nu het oog op hadden / zouden bespringen ; als meede om te zien wat buskruyd yder nog had / vreezende dat veele van ons Volk 't zelve met Jaagen verbruykt

ha-

hadden: we maakten hier ook eenige orders waar by de geene die aan bloohertigheyd, geweld, dronkenschap, ongehoorzaamheyd, diefstal, en zo voorts schuldig mogten bevonden worden, van haar deel in de buyt zouden verstooken worden. Dit gedaan zijnde vertrokken we nog die zelvde avond uyt de Baay, en des nagts door een felle Ooste Wind overvallen wordende, geraakte wy van malkanderen af: met het aanbreeken van de dag telde we dertien zeylen, daar we zeer verwonderd over waren, door dien we niet meer als twaalf zeylen sterk moesten zijn; hier op deeden we teeken aan onze Canoes, om'er jacht op te maaken, korts daar na zagen we nog vijf Zeylen, en doe wy'er bykwamen, bevonden we het Capitein Touwnsley te zijn, koomende van de Kust van Acapulco: hy had zijn Schip aan de Kaap tegen over de mond van de Baay daar wy geweest waren gelaaten, en alzo ze wynig Eetwaren aan boord hadden, warenze met deze vijf Canoes heen gevaren om Bananas te zoeken. Hy verhaalden ons dat Capitein David met zijn Vloot na de Zuyder Kust, en Capitein Suams met zijn Schip na Oost-Indien gegaan was.

Wy ons zelvs nu de sterkste party vindende te zijn, bragten hun haar voorgaande onreedelijke handelingen met ons eens weder in gedagten en om ons gevoelen daar over te toonen, namen we hem met al zijn Volk in drie vier Canoes gevangen: vervolgens begaven we ons na zijn Schip, van 't welke wy ons meester gemaakt hebbende, veynsde we als of wy 't wilde na ons neemen en behouden; maar na dat wy haar eenige tyd in deze gedagten, en 't bezeffen van 't gevaar daar ze meenden in te zijn gelaaten hadden, lieten we de Capitein weeten, dat wy eerlijker waren als hy, en dat schoon wy nu d'overhand op hun hadden, evenwel de geleedene verongelykingen niet wilde wreeken, maar hem en zyn Volk weder in 't bezit stellen van 't geen wy hun een uur of vyf geleeden, ontnomen hadden. Deze bescheydenheyd diewe met hun pleegden, en gehoord hebbende dat we 't op de Stad Granada gemunt hadden, deed hun bezluyten ons te verzoeken om deelgenooten in deze onderneeming te zyn; welke aanbiedinge alzo ze honderd en vyftien Man sterk waren, wy blydelyk aannamen.

Op den vyf-en-twintigste begaven we ons t'zamen zo Franschen als Engelschen in onze Canoes en Peruaguas van boord, latende haar Schip en onze twee Barken onder Cabo blanco, (omtrend twintig mylen van de plaats daar wy stonden te landen) leggen, met bevel om ses dagen na ons vertrek daar van daan en langs de Kust te Zeylen, tot datze ter plaatze zoude koomen alwaar we onze Canoes zouden laten leggen.

Op den seevende van Grasmaand kwaamen we ten getaale van drie honderd vyf en veertig Man aan Land. We hadden een zeer goede Gidz by ons, die ons dwars door een Bosch leydede, om niet ontdekt te worden. We trokken tot aan den neegende, dag en nagt voort, maar konden wat voorzorge we gebruykten, niet beletten van door d'Inwoonders van Granada

nada ontdekt te worden/ dezelve waren bezig met Visschen op de Rivier/ en zo haast ze ons gewaar wierden/ maaktenze alle moogelyke spoed om de Spanjaards van onze aannaderinge kennisse te geeven; evenwel zouden ze geen tyds genoeg gehad hebben om haar goederen op te pakken en te verzenden/ indienze tot ons ongeluk niet drie weeken te vooren van Lesparso gewaarschouwd geweest waren.

De moeyelijkheyd der weg/ en de scherpe honger die ons kwelden/ verpligtede ons dezen avond aan een groote Zuyker Plantagie in onze weg omtrend vier mijlen van Granada gelegen/ halte te houden en te rusten. Ze behoorde aan een Ridder van St. Jacob, die we op onze komste misten gevangen te krygen/ alzo onze beenen meer tot rusten als hem na te loopen geneegen waren. Op den tiende trokken we wederom voort/ en in 't naderen van de Stad zagen we twee Schepen op het Meir van Nicaragua, die (zo ons naderhand berigt wierd) al de Rykdommen van de Stad na een Eyland bragten/ twee mylen verder af geleegen. We kreegen onderweegen in een Dorp 't welk we voorby moesten/ een gevangene die ons zeyden dat d'Inwoonders van de Stad (t'zederd dat onze kwartiermeester tot hun overgeloopen was/ en hun bekend gemaakt had dat wy voorgenoomen hadden haar te bezoeken) zig op de wapenplaats begraven/ en dezelve met een sterke wall omringd hadden; dat dezelve met veertien stukken grof Geschut en ses Steenstukken voorzien was; en dat ze ses troepen Ruyters afgezonden hadden om ons terwijl wy met hun in gevegt waren ingewikkeld van agteren t'overvallen.

Ze komen in de Stad Granada.

Dit berigt 't welk zonder twyfel andre als Vrybuyters moest verschrikken/ veragterden ons voorneemen niet een oogenblik/ nog 't en verhinderden ons niet des nademiddags ten twee uuren voor de Stad te koomen; zo als wy in de Voorstad kwaamen/ wierden we door een sterke party van 's Vyands Volk ontmoet/ waar meede wy in een heevig gevegt raakten/ maar na omtrend anderhalf uur tyd/ baanden we ons een weg over haar Lichaamen heen/ en raakten met verlies van alleen een Man aan onze zijde/ in de Stad. Hier hielden we halte/ om na bescheyd te wagten van eenige van ons Volk/ die we gezonden hadden om de sterkte die we aan 't end van de strand by de welke wy ingekomen waren/ zagen leggen/ te bezigtigen. Korts daar na kwam een der uitgezondene partyen by ons/ met berigt dat het een vierkante sterkte was/ en dat 'er behalven de straat daar wy in waren/ nog drie andre straaten waren/ die op d'andre drie hoeken van 't Fort uytkwamen/ door welke niemand het Fort konde naderen zonder voor 't Vyandlyk Geschut bloot te staan.

We konden gemakkelyk begrypen dat wy te wynig in getal waren/ om op een en dezelve tyd door zo veel verschepde weegen het Fort te bestormen/ waarom wy al ons Volk weder by een trokken/ en bezlooten alleen door die straat waar in wy waren/ aan te vallen; en 't was wel begreepen/ want indien wy ons door d'andre straaten verspreyd hadden/ zouden de

Ruy-

Ruyters die van verre op alle onze bewegingen agt gaven niet nagelaten hebben op een onzer partyen aan te vallen / 't geenze nu zo lang wy ons by malkanderen hielden niet wagen dorsten.

Na dat wy malkanderen vermaand hadden kloekmoedig aan te vallen begonnen wy de sterkte te naderen : en de verweerders bemerkten zo dra niet dat wy onder t'bereyk van haar geschut gekoomen waren of ze begonden heevig op ons te schieten / maar ziende dat wy op 't Losbranden van yder stuk geschuts de zelve inverwelkomden met ons ter aarde neder te buygen / op dat de koogels ons over t'hoofd mogten vliegen / zo bedagtenze vals laadkruyt daar op te doen / op hoop datwe na 't losbranden ons weeder mogten over eynd stellen / en zo door 't ware losbranden overvallen werden / we wierden deze list zo dra niet gewaar of kroopen by de huysen langs / tot dat wy eyndelijk digt by 't fort op een hoogte kwamen / van waar wy de tyd van omtrent twee uuren zodanig op haar vuurgaaven dat ze genoodzaakt waren de plaatz te verlaaten en zig na de groote Kerk of Toorn te begeeven. Zo dra had ons volk dat op de voorzyde hoogte was / niet gezien dat de vyand begon te wyken / of ze riepen ons (die aan de voet van haar wal geraakt waren en zonden ophouden handgranaaten inwierpen) toe dat we over de wall zouden tragten te klimmen / t' welk wy zo haast niet gedaan hadden of wierden door haar gevolgd ; en dus was het dat wy ons zelfs Meester van de wapen plaatz en by gevolg van de geheele Stad maakten / uyt welke de vyand in groote wanorder vlugteden / veel dooden en gekwesten agterlatende. Wy hadden aan onze zyde maar vier man gedood en agt gekwest / Zo dat wy 't goed koop hadden. Na dat wy het Te Deum in de groote kerk gezongen / en vier wagten op de Toorn gesteld hadden zo maakten wy onze Corps du Garde in de sterk gebouwde huyzen die binnen de wal der wapenplaatz meede bezloten waaren alwaar wy al d'Ammunitie die we konden vinden vergaderden : waar na wy d'andere Huysen gingen bezoeken / waar in wy maar wynig goederen van eenige waardy / en eenige eetwaaren vonden die wy na onze Corps du Garde bragten.

Bestormen de sterkte.

Dieze veroveren.

Des andere daags abonds zonden we een Troup van omtrend honderd en vyftig man uyt om te zien of ze eenige Vrouwlieden (die we op losgeld konden stellen) en buyt konde bekomen / welke beyde zo ons onderrigt was op een zuyker Plantagie omtrend een myl van de Stad te vinden zouden zyn ; maar daar koomende vondenze 't nest leeg en de Vogels 'er uyt / zo datze met leege handen moesten te rug keeren : we zonden deze dag eene onzer gebangene na de Spanjaards, en lieten hun zeggen dat ze Brandschatting voor de Stad zouden hebben op te brengen / of dat wy ze anders verbranden zouden ; hier op zondenze een Monnik aan ons / die zeyde dat de Bevelhebbers en Inwoonders alreeds met malkanderen daar over in overleg geweest hadden / maar dat een van ons volk (dieze gevangen gekreegen hadden

alzo

alzo hy door vermoeidheyd onderweegen op de weg was blyven leggen zonder dat de bevelhebber die onze agterhoede aanvoerden daar agt op geslaagen had) hun verzekerd hebbende dat wy ze niet verbranden zouden/ alzo ons voorneemen was ons hier van alle noodzaakelykheeden te verzien om eenige tyd hier na by het Meir in de Noordzee te komen/ zy daar op van gedagten veranderd waren en na ons voorstel niet wilde luysteren. Deze tyding maakten eenige van ons volk zoodanig gaende/ dat ze uyt enkele spyt de Stad aan verscheyde hoeken in brand staken en door 't vier lieten verteeren.

En verbranden de Stad.

De Geleegentheyd die zig nu van zelvs aanbood om door het Meir in de Noordzee te koomen/ was ter dezer tyd niet al te voordeelig voor ons/ we zouden dezelve niet hebben laten voorby zlippen indien we maar Canoes hier gereed hadden gehad/ om de twee Scheepen te hebben konnen neemen/ en nevens dezelve de Rykdommen van de Stad/ die gelyk hier voren gezegt is/ d'Inwoonders op het Eyland hadden laten brengen 't welk in dit Meir legt; dit zou een end van alle onze ongemakken hebben konnen maaken die we t'zedert dat het ons misten de Flota van voor Panama te neemen; hebben moeten ondergaan; maar het eynde van de gevaren en elenden die ons door ons noodlot waren toegeschikt nog niet gekoomen zynde/ zo konden wy geen voordeel met deze voordeelige gelegentheyd doen/ om uyt dit gedeelte der wereld te geraaken 't welk hoe beminnelyk en aangenaam het voor die geenen die hier gevestigd zyn weesen mag/ evenwel zodanig niet voorkwam aan een hand vol volks als wy waren/ zonder Scheepen/ de meesten tyd zonder eetwaren/ in 't midden van een meenigte vyanden teegens welke wy verpligt waren geduurig op onze hoeden te zyn/ en die alles deeden dat in hun magt was om ons het noodig onderhoud t'onttrekken.

Granada is een groote Stad/ welkers Kerken zeer deftig/ en Huyssen wel genoeg gebouwd zyn/ hier zyn verscheyde zo Mannen als Vrouwen Kloosters: de groote Kerk staat aan 't eene end der wapen plaatz; het Land hier om heen is zeer van water ontbloot/ en hebbende geen ander water als het Meir van Nicuragia, aan welkers kant de Stad gebouwd is/ en rondzom de zelve zyn een groot getal fraye Zuyker Plantagien dewelke meestendeel eerder na zo veel Dorpen als enkele wooningen gelyken/ onder deze is die daar wy in onze Marsch na de Stad op waren/ en de Ridder van St. Jacob toebehoord/ geen van de minste/ alwaar een fraaye en ryke kerk op staat.

Op den tiende verlieten wy de Stad en namen een stuk geschut en vier Steenstukken met ons niet twyfelende of we zouden in onze weg na de zee kant daar wy nu twintig mylen afwaren/ tegenstand ontmoeten/ en daar in waren wy niet bedroogen/ nademaal de Spanjaards ten getaale van twee duyzend vijf hondert man omtrend een quartiers myls van de Stad ons waren wagtende/ en zo dra wy nader kwamen

men

men op ons begonden aan te vallen: Maar niet droomende dat wy eenig geschut van haar by ons hadden / wierden ze na dat wy twee Canon schooten op haar eerste hinderlaage gelost hadden / zoodanig verschrikt dat ze ter dezer plaats ons een vrye doortocht lieten. Maar schoon ze een groot getal van haar volk op de grond zagen uytgestrekt/ lieten ze evenwel niet na van plaats tot Plaats de geheele weg langs nieuwe hinderlagen te leggen; dog hadden ze telkens geen beter geluk als d'eerste. We kreegen een Spanjaard gevangen die ons zeyde dat 'er al eenige tyd geleeden anderhalf milioen Stukken van Agten by een gebragt waren om de Stad in Cas de zelve ingenoomen wierd daar mede te lossen/ en dat dit geld in de wall begraben was: maar wy hadden geen genegentheyd om te rug te gaan en na 't zelve te zoeken/ door dien wy swarigheyd genoeg vonden ons uyt de handen van zulk een groot getal vyanden te redden.

We waren die zelven avond nog genoodzaakt ons geschut na dat we 't vernageld hadden agter te laaten/ door dien d'Ossen die 't getrokken hadden by gebrek van water gestorven waaren. Maar onze Steen-stukken namen wy mede dewelke door Muylezels gedraagen wierden/ die dit ongemak niet langer konden uytharden. Eyndelijk kwaamen we aan een zeer fray Dorp genaamd Massaya staande aan de kant van het Meir / maar om van hier na 't water te koomen moet men zoodanig een hoogte-afdaalen / dat een volwassen man niet grooter schynd als een klyn kind: we wierden door d'Indiaanen in deze plaats met open armen ontfangen / maar de Spanjaards die herwaards geweken waren / wetende dat wy door grooten dorst geplaagd wierden / hadden al het water dat ze in 't Dorp vonden weggegoten / op dat we gedwongen zouden zyn ons by nagt na 't Meir te begeven om water te haalen/ als wanneer ze ons dagten t'overvallen: maar deze Indiaanen die ons in 't gemoet gekoomen waren/ en gebeeden hadden dat wy haar Dorp dog niet wilden verbranden / verbeeterde dit kwaad met ons te verzeekeren dat ze ons zo lang wy hier waren met alle noodwendigheeden en voornamentlijk met water genoeg voorzien zouden; ook betoonden ze in verscheyde gelegentheden meer onze Vrienden als die der Spanjaards te zijn.

Deze Indiaanen zijn een elendig volk; de Spanjaards tragten haar allengs onder hun gehoorzaamheid te brengen/ door geveynsde beleefdheden om haar hier door te doen vergeeten al de wreedheden en geweldenaaryen dieze haar te vooren hebben aangedaan/ en die door dit volk zo ligt niet vergeeten zullen worden. Ze hebben haar allengs uyt het gebergte daar ze zig verschuyld hadden door groote beloften weeten te lokken / en haar plaatzen vergund om Dorpen te bouwen / maar al haar arbeyd strekt ten voordeele der Spanjaards; dit volk ziende dat ze door de Spanjaards niet anders als slaaven gehandeld worden/ zyn haar overheersching/ en wreedheden zoodanig moede/ dat indien wy in staat

geweest waren om haar t'ontfangen / zo wel als zy geneegen waren onze zijde t'omhelzen / wy een magtig Leeger op de been zouden hebben konnen brengen. En 't is zeeker dat indienze maar Wapenen en bescherming hadden konnen vinden / zy niet nagelaaten zouden hebben het onverdraagelijke Juk van haar halzen te schudden / zijnde driemaal meer in getal als de Spanjaards.

We bleeven maar een dag in deze plaats om onze gekwetsten wat te doen uytrusten / van dewelke twee aan de kramp / die al haar zenuwen t'zamen trokken / kwaamen te sterven. Deze kwaal is in dit Landschap zo kwaadaardig / dat / indienze een Vreemdeling die gekwetst is / komt t'overvallen / hy de dood niet ontgaan kan. Deze dag kwam 'er een Vader by ons van de Spanjaards, om een ander Vader (die de Waapenen tegens ons had opgevat / en die wy gevangen gekreegen hadden / vindende zijn zakken vol vergiftigde koogels) weder te eyschen : we wilden hem tegens een van ons Volk die zy gevangen hadden verwisselen / maar ze wilden daar niet na luysteren / zo dat wy d'Eerwaardige Vader tot aan de Zeekant met ons voerden.

Op den seeventiende verlieten wy deze plaats / en legerden ons in een andre omtrend drie mijlen verder geleegen / van waar wy des andre daags voort trokken / en zo als wy uyt een Bosch in een Vlakte kwaamen / zagen wy vijf honderd Man op een hoogte ons inwagten / wordende door de voorgemelde Catalonische Kwartier-Meester / die van ons tot de Vyand overgeloopen was / aangevoerd : ze hadden een bloedvlag opgestooken / tot teeken dat ze ons geen kwartier wilde geeven / 't welk ons noodzaakte onze Witte Vaandels aan een kant te leggen / en zo wel als zy onze Rooden t'ontwinden : we trokken zonder stil te houden regt op haar aan / hoewel ze gestaadig vuur gaven / en doe wy tot op een Musketschoot genaaderd waren / wierd onze voortogt gelast aan te vallen / die het zelve met zulk een goede order deed / dat de Vyanden de plaats moesten verlaaten / en zo verwardelijk de vlugt naamen / dat ze behalven haar dooden en gekwetsten / het meestendeel van haar Wapenen bloohertig agterlieten; we kreegen omtrend vijftig van haar Paarden ; en uyt de gekwetsten wierden we gewaar dat dit het Volk was 't welk die van Leon, tot hulpe van die van Granada tegens ons gezonden hadden / en nu weder na huys stonden te keeren.

Ze slaan de Spanjaards op de vlugt.

Na dat we omtrend een uur gerust hadden / trokken we weder voort tot aan een kleyne Stad / die door d'Inwoonders verlaaten was. Op den negentiende saagen wy in een Batto, en des andre daags in een Estancia, alwaar wy eenige dagen bleeven / zo om ons te verfarschen als onze Eetwaaren in te zouten / om ze aan boord van ons Schip te brengen / alwaar wy wisten dat ze groot gebrek moesten lijden. Van hier trok ik met vijftig Man voor uyt / om de geenen die we tot bewaringe onzer Vaartuygen gelaaten hadden / van onze komste kennisse te geeven. Op den ses-en-twintigste kwam de rest van ons Volk aan de Zeekant / waar op wy ons weder te gelijk t'Scheep begaven.

Op den zeeven-en-twintigste gingen we na Realeguo t'Zeyl / en kwamen op den agt-en-twintigste in die haven ten anker; maar zo als wy bezig waren om na Land te vaaren / wierden we door de wachten van Pueblo Viego ontdekt / dit verhinderde ons eevenwel niet om tegens de middag aan de plaats te koomen; zo dra de Spanjaards ons zaagen naderen / vloodenze aan alle kanten weg; en de hitte was zo uytneemend groot dat we eerder na eenige schaduuwe zogten als haar agter na te loopen; we kreegen 'er evenwel nog eenige gevangen. We bleeven hier maar de tyd van twee dagen / in welke tyd wy alle d'Eetwaren die we in de huysen vonden by een schraapten / zendende ondertusschen een party uyt om na eenige Paarden te zoeken / die met omtrend honderd stuks te rug kwaamen / we vertrokken op den eerste van Bloeymaand, en bragten onze Eetwaaren aan de kant der Rivier tot Realeguo, alwaar onze Canoes lagen / die dezelve aan boord van onze Scheepen bragten terwyl wy weder heenen gingen om meer op te zoeken.

Op den tweede gingen we na een Zuyker Plantagie om 'er ses Keetels van daan te haalen / die wy des andren daags weg bragten; en op den vierde begaaben we ons na een Vlek genaamd Ginandego, omtrend twee mijlen van Realeguo geleegen; zijnde eenige dagen te vooren door ettelijke Inwoonders op een schimpige wijze verzogt derwaards te willen koomen / alzo ze meenden genoeg tegens ons verzeekerd te weezen door een Schans die ze aan den ingang opgeworpen hadden en daar twee honderd Man in laagen: wy kwaamen daar op den vyfde met het aanbreeken van den dag; de Schildwagt ons gewaar wordende / gaf daar van aan de Spanjaards kennisse / die na eenige weynige Musketschooten ons geen gelegentheyd gaaven haar te verzoeken de plaats te willen verlaaten; waar op wy dezelve om haar Rhodomontades te straffen / tot de grond toe afbranden: we kreegen een Man van haar Volk gevangen / door wie we verstonden dat de Corigidor van Leon, zeer begeerig zijnde ons van die Kust te drijven / al de Steedehouders gebooden had dat zo dra ze ons een plaats zagen naderen / alle d'Eetwaren die in dezelve waren te verbranden; 't welk tot ons leetweezen niet meer dan al te waar was / en wy niet alleen hier in 't werk gesteld vonden / maar ook meest over al waar wy kwaamen / 't welk oorzaak was van de groote honger die wy zo lang we in deze Zee waren moesten uytstaan en lijden. Ze verbranden Ginandego.

Deze zelvde dag omtrend de middag kwaamen omtrend agt honderd Man van Leon, in een Savana om ons te bevegten. Zo dra onze Schildwagt die we op de Toorn gesteld hadden hun gewaar wierd / trok hy de klok om ons te waarschuuwen. We trokken hier op met honderd en vijftig Man uyt en haar te gemoet / maar eer wy tot op een Musketschoot genaderd waren namenze de vlugt.

Na dat wy als reeds gezegt is / de plaats in de brand gestooken hadden / trokken wy op den sesde te rug / en begaaben ons weder aan boord van onze Scheepen. Op den negende hielden we met malkandre Raad

 wat

Ze verschillen met malkandren in gevoelen en scheyden.

wat weg wy nu verder neemen zouden / en bevonden ons van twee verschepde gevoelens / d'eene party was geneegen om na Panama te gaan / hoopende dat ze nu haar Scheepvaard weder open gesteld hadden alzo ze wisten dat wy nu veer genoeg van 'er af waren; maar d'andere party toonden hier geen geneegentheyd voor te hebben / zeggende dat ze op die Kust meenigmaal zoodanige Jaaren hadden in welke het agt maanden zeer kwaad weer maakten ten aanzien van de veelvoudige reegen / en Zuydelijke winden die 'er dan gestaadig woeyen; dat het kon gebeuren dat dit zodaanig een Jaar was / en dat het daarom beeter was om leeger westwaard aan te gaan / en op 't een of ander Eyland t'overwinteren / en aldaar beeter weeder af te wagten.

Deze verschillende gevoelens wierden aan weerkanten zeer hard gedreeven en yder Man koos zijn zyde; des andre daags hadden onze Wondheelers last om in te brengen wie van onze gekwesten beschadigd of verminkt waren / op dat wy hun eer wy van malkandre mogten scheyden voldoening gaaven: Ze zeyden ons dat we vier Man kreupel en ses beschaadigd hadden; waar op we aan d' eersten duysend en aan de laasten ses honderd stukken van agten uytkeerden / zijnde dit altoos ons gebruyk geweest. Op den twaalfde verdeelden we onze Barken en Canoes, en bevonden ons met ons honderd en agt en veertig Franschen (nevens d'Engelschen onder Capitein Townsley) die voorneemens waren na Panama te gaan. En een gelijk getal Franschen waren van voorneemens Westwaard aan te gaan. Des andre daags wierden de eetwaren onder ons verdeeld en nu was het / dat wy ons in twee partyen verdeelden; de eene party begaf zig onder het geleyde van Capitein Grognier en wy die na Panama stonden te gaan naamen Capitein Townsley tot onze Bevehebber. Op den sestiende zond Capitein Grognier zijn Kwartier meester aan ons / met verzoek dat wy geen van onze gevangenen aan Land wilde zetten / uyt vreeze dat ze aan de Spanjaards onze scheydinge mogten bekend maaken / en alzo hy voorneemens was weederom een landing te doen / zo was hy van gedagten dat zoodanig een ontdekking haar te stouter zouden maaken om hem tegen te staan.

Op den neegentiende alles klaar gemaakt hebbende / gingen wy met het Schip van Capitein Townsley en een Bark na Panama t'zeyl / des nagts wierden we door een heevige storm overvallen / die des andre daags tegens de middag begon te bedaaren / wanneer wy o. z. o. aangingen tot op den drie en twintigste / als wanneer wy om waater in te neemen in de Baay van Colebra ten anker kwaamen. We bragten die dag door met Schildpadden te vangen / die hier in groot getal gevonden worden; ze zijn verscheyden in zoort en groote / en wy vonden 'er een zoort die zo groot waren / dat 'er vyftig menschen voor een dagh meer als genoeg aan te eeten zouden vinden. Op den vier en twintigste zonden we honderd en vyftg Man na land om te zien / alzo wy geen Vitz hadden / of we ergens een Dorp of Vlek mogten vinden. Na dat wy

omtrend een Myl voortgewandeld hadden/ kwaamen we aan drie Kattos zeer digt by malkandre leggende/ alwaar spyze genoeg vindende/ bleeven wy daar tot op den ses en twintigste/ wanneer we weer aan boord kwaamen; doe stelde Capitein Townsley voor de Stad Villia, dertig mylen van Panama leggende/ in te neemen/ dit stond ons alle wel aan/ waar op wy nog deze avond het Anker ligtende om 'er na toe te zeylen.

Op den seevenden van Wiedemaand kwamen we aan 't Eyland de Montosa, ses mijlen ten Zuyden van dat van St. Juan Cueblo geleegen. Alwaar wy eenige dagen bleeven leggen om onse Scheepen te krengen. Op den dertienden gingen we weder t'Zeyl en kwamen op den twintigste voor de mond der Baay van Villia; we begaben ons nog die zelvde avond in onze Canoes en roeyden de geheele nagt door; des andre daags morgens ontdekten we de plaats daar we stonden te landen waar op we het anker uytwierpen om na de nagt te wagten; als wanneer wy weder voortroeyde / en op den twee-en-twintigste / een uur voor dag aan land kwamen; maar d'ervarendheyd ons leerende dat 'er geen tyd genoeg was om voor dag ligt aan de plaats te konnen komen / zo begaben we ons weder in de Canoes en voeren drie mijlen te rug alwaar wy ten anker bleeven leggen. Des avonds voeren wy weer na land 't welk wy alzo de Stroom ons tegen was niet voor middernagt konden bereyken. Na dat wy voet aan Land geset hadden trokken wy ten getaale van honderd en t'sestig man regt op de Stad aan/ en kreegen een van twee Spanjaards die we op de weg vonden gevangen/ deze zeyde ons dat d'Alcaide Major hem na de zee kant gezonden had om te waaken/ also ze een Schip en een Bark in zee gezien hadden / maar waren evenwel daar over zo weynig ontstelt dat ze haar wacht met niet meer als twintig man versterkt hadden; we vervolgde onse weg met alle spoed / maar wat haast wy gebruykten het was evenwel een uur na zonne opgang eer wy in de Stad kwaamen/ we vonden hier geen tegenstand/ also meer als de helft van het Volk in de Mis was: we kreegen drie honderd zo Mannen als Vrouwen gevangen / door wien we verstonden dat'er drie Barken in de Rivier laagen/ waar wy aanstonds een party na toe zonden / maar de Spanjaards geen tyd verlooren hebbende laaten gaan / hadden d'eene gesonken / en van d'andre twee de masten midden door gekapt en de Zeylen met de Roers verborgen; waar op onze party verder op gingen om de geenen die wy tot bewaaringe der Canoes gelaaten hadden te zeggen dat wy de Stad Villia hadden ingenoomen; we vergaderden dese dag de Koopmanschappen by een die door de vloot in dese Stad gelaaten waren/ en door de Spanjaards op vyftien maal honderd en vyftien duysend stukken van agten geschat wierden/ dit zou nog maar een geringe buyt zyn geweest indien de Spanjaards (die in dese kwartieren altyd voor de komste der Vrybuyters bevreest zyn) haar schatten niet voor onse oogen verborgen hadden / veele van hun liever willende gedood worden als de plaatsen t'ontdekken daar se ze verborgen hadden.

De Boecaniers neemen de Stad la Villia in.

Daar ze een groote buyt bekoomen.

Op den vier-en-twintigste zonden we een party van tagtentig Man om een gelijk getal paarden met baalen met goederen geladen na de kant der Rivier te brengen / ende aldaar in twee Spaansche Canoes (die we wisten aldaar te leggen) gelaaden hebbende / verder na beneden aan de mond der Rivier te geleyden alwaar onze Canoes laagen: deze dag zonden we een brief aan d'Alcaide Major om te weeten of hy brandschatting voor de Stad wilde betaalen / en de goederen te koopen; waar op hy ons ten andwoord zond dat de brandschatting die hy op hem nam aan ons te geven / bestond in kruyd en lood / van 't welke hy een goede party tot onse dienst had: dat wat de gevangenen aanging die wy in onze macht hadden / hy dezelve in de handen Gods beval; en dat zyn volk bezig was om by malkanderen te koomen en d'eer te hebben van ons te zien. Dit spytig antwoord verbitterden ons volk zodaanig / dat ze de Stad in de brand staaken; vervolgens trokken we na de kant der Rivier daar onze tagtentig man beezig waren met de buyt in de Spaansche Canoes te laaden / maar alzo al de goedren'er niet in konden en onze Canoes niet dorsten opkoomen uyt vreeze voor de hinderlagen der Spaanjaards, die alreede wanneerze na ons tragteden toe te koomen / een van het volk gedood hadden / zo laade wy de beste goederen in de zelven / en deeden'er negen man in gaan / en de rest geleyden haar te land de kant der Rivier langs; 't zelve deeden ook ses honderd Spanjaards aan d'andre kant der Rivier zonder ontdekt te worden weegens de meenigte boomen kreupelbos / en struyken die aan de kant der Rivier groepen. Na dat wy omtrend een myl voortgetrokken waren / kwaamen we aan een plaats zo dik van geboomte en kreupelbos dat het ons onmoogelijk was om'er door te koomen / en wy genoodzaakt waren een weg om te neemen / die ons omtrend twee honderd treeden van de kant der Rivier afbragt.

Ze steeken de Stad in brand.

Doe wy de Rivier kant verlieten / gaven we bevel aan de geenen die in de Canoes waren / ter plaatse daar de drie Spaansche barken laagen na ons te wagten; ten eynde wy mogten tragten dezelve meede weg te voeren; maar doe ze daar kwaamen wierden ze schielijk door een hinderlaage der Spanjaards overvallen / en terwyl ze beezig waren met hun te verweeren / zoo dreef haar de stroom voorby de drie Barken en gevolglijk ver van ons af / 't welk was het geen ze zogten / want zo dra zaagenze hun niet ter plaatse daar we haar niet konde verlossen / of ze losten op haar in de sestig musket schooten door welke ze vier man dooden en een kwesten: de rest ontvlugten 't aan d'andre kant der Rivier en verlieten de Canoes / die door tien of twaalf Indiaanen (door de Rivier zwemmende) de Spanjaards wierden toegebragt; die daar op de gekweste het hoofd afsloegen en 't op een stok staaken / op dat we als wy weder aan de kant der River kwaamen het zien zouden.

De Spanjaards ontnemen haar weder de buyt.

Na onse omweg g'eyndigt en ter plaatse gekoomen zynde daar de drie barken laagen / en onze Canoes daar niet vindende / zo dagten wy niet an-

anders als dat ze nog agter waren ; maar omtrend een uur daar na zaagen we drie van de geenen die in de Canoes geweest waren door het kreupelbos na ons toe koomen / door wien we ons droevig ongeluk verstonden ; ze zeyden dat ze door het bosch gaende de Roeren en zeylen van de drie barken gevonden hadden / in twee van welke wy aanstonds altezamen begaven / zendende gestadig vyftig man te land voor ons heen / om de voornoemde zeylen op te zoeken / geevende hun teeken dat wy drie musket schooten doen zouden waar op ze met drie schooten zouden antwoorden / ten eynde zy en wy weeten mogten waar we malkanderen zoude vinden. Maar ter zelve tyd als wy drie schooten deeden / hoorden we 't gelupd van over de vyf honderd / 't welk ons aanstonds deed aan land gaan / en vast stellende dat ons volk door de Spanjaards bevogten wierden / de zelve te hulp te koomen ; maar doe wy'er kwaamen was het gevegt al gedaan / indien de Rivier niet tusschen ons beyden geweest had / de zaak zou dan zo dra niet g'eyndigt zyn geweest. Na dat wy weder aan boord van de barken gekoomen waren / vroegen we onze gevangene Ritmeester waar de Spanjaards nog al meer hinderlaagen zouden konnen leggen / waar op hy antwoorde omtrend de mond der Rivier / maar dat we alle plaatsen die haar eenig voordeel scheenen over ons te geeven / moesten mistrouwen.

Op den ses en twintigste gingen wy aan land ter plaatse daar de Spanjaards daags te vooren ons volk gedood hadden / we vonden de twee Canoes aan stukken geslagen / en de Lighamen van ons volk haddenze verscheyde steeken na haar dood gegeeven / en een van de zelve op het vier geworpen / en 't hoofd van een ander als reeds gezegt is op een staak geset. Dese voorwerpen maakten ons volk zodaanig toornig / dat ze voort heen liepen / vier van onse gevangenen meede het hoofd afsloegen / en die op dezelve plaats meede op staaken stelden. Doe naamen we de lichaamen van ons volk omse aan de Zeekant te begraaven / maar eer wy so ver konden koomen / moesten we driemaal aan land stappen om de hinderlagen der Spanjaards op te slaan daar we ons alleen met verlies van drie man en een gekweste gelukkig doorreddede. Eyndelijk kwaamen we by onze Canoes alwaar onze gekweste korts daar na kwam te sterven.

De Rivier van Villia is zeer wyd ; maar niet zeer diep : groote Scheepen konnen 'er niet inkoomen / maar zijn genoodzaakt omtrend een Canon schoot in de zee te Ankeren / maar Barken van omtrend veertig ton konnen wel anderhalf mijl opkoomen. Omtrend een myl te loefwaard staat een groote Rotz / die nagt en dag en t'allen tyden door een groote / meenigte Voogelen (als Fregatten, Maubies, en groote Goziers welke allegaar by Visch leeven) bedekt is ; de haaven of inscheepplaats van Villia is omtrend drie mylen van de mond der Rivier / en de Stad die 'er omtrend een kwartier myls afleyd / is zeer wel geleegen / maar de kerken zijn van buyten zeer vervallen dog van binnen zeer zierlijk

en

en fraay; des zelvs straaten zijn zeer regt ende huyzen vry wel gebouwd: rondom buyten de Stad zijn schoone Velden of Savana's en zeer veel Hattos. De Stad Nata die 't naaste is legt 'er omtrend seeven mylen van af.

Op den Seeven en twintigste kwam 'er een Perzoon aan boord / om de gevangenen weeder t'eyschen / we kwamen met hem voor tien duyzend stukken van agten tot losgeld over een; dreygende indien het geld ons voor den neegen en twintigste niet gezonden wierd / al de gevangenen den hals af te snijden. Maar in plaats van geld kwam deze zelvde perzoon weeder te rug / zeggende dat de Alcaide Major, de zoodanige Perzoonen die onze gevangenen zijnde / door ons na land waren gezonden om te zien of ze 't losgeld voor haar Vrouwen konden bezorgen / in hechtenis had doen zetten. Waar op wy in weerwraake aanstonds twee gevangenen het hoofd afsloegen / geevende die aan de boode om ze aan de Alcaide Major te brengen / en hem te zeggen / dat indien hy ons geen andere antwoord liet toekoomen / wy even eens mee al de andre gevangenen doen zouden / en na dat wy de Vrouwen op een Eyland gesteld hadden / wy eens zien zouden of we hem zelvs niet konden magtig worden. De zelvde Perzoon kwam tegens den avond te rug zeggende dat het geeyschte losgeld stond te koomen / en datze zo lang als wy na 't zelve stonden te wagten / aan ons yder dag tien Ossen / twintig Schaapen / en twee packen Meel ten minste yder honderd ponden weegende / zouden laaten toekoomen.

Ze ontfangen het losgeld voor de gevangenen.

Op den dertigste bragtense ons de Man te rug die ze gevangen hadden om tegens de Spaansche Ritmeester uyt te wisselen: Ze booden zig aan om een der Barken die we van hun genoomen hadden te koopen; wy kwaamen met malkandren over een voor ses honderd Stukken van agten / en honderd ponden spykers die we zeer noodig hadden. En na dat wy 'er d'ankers en touwen uytgeligt hadden / gaaben wy ze aan hun over. Ze verzogten een paspoord van ons / dat indien wy na deze tyd de Bark in zee zouden ontmoeten / de zelve niet zouden neemen / maar wel de goederen daar ze meede bevracht was / 't welk wy haar vergunden.

Des andre daags avonds bragtenze ons de bedongene tien Duyzend stukken van agten. Waar op we aanstonds het anker ligteden / begevende ons na een plaats 't welk tot een haven diend aan een zeekere Hatto, alwaar ze ons honderd en twintig gezoute Ossen geeven moesten. Na dat wy dezelve mede ontvangen hadden / vertrokken we van daar op den eerste van Hooymaand / en kwaamen ten anker voor het Eyland van Iguana, om te zien of we daar water konden vinden / niet derbende ons op de kust begeeven die door vier duyzend man bewaard wierd: maar na dat wy op verscheyde plaatsen geweest en over al niet anders als brak water hadden gevonden / besloten wy eyndelijk met twee honderd man een landing op Terra Firma te doen / en water te bekoomen in spyt van de Spanjaards, die wy omtrent honderd treeden van de zeekant / op 't gras vonden leggen / en na een kort gevegt op

de

de vlugt dreeven; waar na met 'er haast onze vaaten met Waater gevuld hebbende / keerde we weeder aan boord.

Op den seevende ligte wy 't anker en zeylden na de Koninks Eylanden, en op den negende ankerde wy aan Morne a Puercos omtrend veertien mylen van 't Eyland Iguana geleegen / om meer water in te neemen. Op den tiende gingen we weder t'zeyl / en op den dertiende ontdekte we 't Eyland Galera, 't welk aan ly van al de Koninks Eylanden legd. Op den agttiende ontdekte we Cabo Pin. En op den een en twintigste begaven we ons tegen den avond aan boord van onze Canoes en kwamen ter middernagt aan Land / maar wat voorzorge wy gebruykt hadden / waren wy evenwel door 't Volk dat met Paarloesters te Visschen beezig waren (die in groote menigte aan de voet der Rotzen rondsom deze Eylanden geleegen gevonden worden) ontdekt. Op den twee en twintigste ontdekten we tegens den avond een Schip onder zeyl / daar wy aanstonds Jacht op maakten / en twee uuren voor dagligt vermeesterden: het volk aan boord zeyde ons dat de Inwoonders van Panama geen gedagten hadden dat wy zo na by haar waren / en dat ze geloobden dat wy na Villia ingenoomen te hebben / ons na St. Jans Eyland hadden begeeven om daar te overwinteren. Ook zeyden ze ons dat ses en dertig zo Engelschen als Franschen met een Bark van Peru gekoomen waren om door de Rivier Boca del Chica in de Noordzee te koomen; maar dat de Spaanjaards door de Indiaanen (met wienze t'zeederd datze ons door haar land by deze zelvde Rivier toegelaaten hadden in de Zuydzee te koomen / vreede gemaakt hebben) hier van verwittigd zijnde met een groot deel volks haar teegen getrokken waren / het grootste gedeelte verslaagen en een Man gevangen tot Panama gebragt hadden. Dat twee Engelsche partyen uyt veertig man yder bestaande / getragt hebbende van de noord na de Zuyd-zee te koomen / alle op vier na die tegenwoordig tot Panama gevangen zaaten / waren ter neer gehouwen. En eyndelijk dat 'er in de Rivier van Boca del Chica een Bark lag / wagten na omtrend agt honderd ponden Gouds uyt de nabuurige Mijnen gegraaven om het zelve na Panama te brengen.

Op den zelve dag keerden wy weeder na boord van ons Schip / 't welk wy voor 't grootste van de Koninks Eylanden vonden ten anker leggen / en bevaalen onze Scheeps Timmerlieden van de Bark op den ses en twintigste genoomen / een halve Galey te maken. We ondervroege de Capitein van de Bark wederom / die ons zeyde dat ze tot Panama daagelijks twee Scheepen van Luna verwagtende waren / die met Meel geladen waren / en ook het geld tot betalinge der Soldaaten in hadden. Op deze onderrigting zonden we onze halve Galey die nu gereed was / om buyten de Eylanden op de Wacht te gaan leggen; op den dertigste vertrokken we met onze Canoes van boord en kwaamen op een dezer Eylanden aan Land alwaar wy een Perzoon gevangen kreegen die van Panama gekomen / en Capitein van zodanige Griekse Perua-

guas was / van welke wy hier vooren gesprooken hebben. Hy was voorbedagtelijk hier gekoomen / op hoop dat wy hem zouden gevangen neemen / en hy ons in 't net helpen dat de Spanjaards voor ons reeds gespannen hadden. Deze man vertoonde zig uyterlijk zeer oprecht / en verhaalden ons verscheyde zaaken van de welke hy wist dat wy niet onweetende waren / en eenige andre die wy zo ras niet konden te weeten komen; als onder andre dat 'er in de Rivier Seppa twee Koopvaardy Barken laagen / en een Peruagua sestig Indiaanen op hebbende / die door de Spanjaards t'zeederd datze Vreede met hun gemaakt hebben / gewaapend waren. Dat de Gouverneur van Villia aan de President van Panama bekent gemaakt had / dat een van ons Volk die ze gevangen gekreegen hadden / hem had verzeekerd dat 'er dertig Man van ons Volk niet weetende van de Vreede en 't goed verstand dat 'er tusschen de Spanjaards en Indiaanen van Sambe was; door dezelvde weg waar by wy alle in de Zuyd-zee gekoomen waren nu weeder na de Noord-zee stonden te gaan; en dat de President op dit berigt honderd man na de Rivier van Boca del Chica gezonden had op hem te passen: maar eyndelijk om tot zijn voorneemen te koomen / zeyde hy ons dat 'er een kleyn Fregat in die haaven lag om te laaden / en dat ze alle avonden een Galey uytzonden om op de wacht te gaan leggen.

Dit berigt voor waarachtig aanneemende / en deze gelegentheyd om eenige vaartuygen te bekoomen die we zeer noodig hadden / niet willende laaten ontslippen / zo zonden we op den eersten van Oogstmaand onze Galey na de Rivier La Seppa om een der Barken daar de Capiteyn ons van gezegd had te neemen; en ter zelve tyd begaaven we ons met vier Canoes, door onze Griecksche kondschapper geleyd zynde / na de haaven van Panama om aldaar die Scheepen meede t'overvallen. Hy bragt ons twee uuren voor den dag / voor de Stad / en alzo de Maan zeer helder scheen / bleeven wy maar wachten tot dat een wolkje eenigzinds zou verdonkeren / en onze aannaderinge tot de Scheepen in de haaven begunstigen / van dewelke wy 'er alreeds een zaagen leggen zo het scheen met de zeylen voor de mast: en hier was het dat de strik voor ons gespannen was; maar by geval of eerder ons goed geluk zaagen we op 't onverwachtst een Schip uyt de haaven koomen daar wy aanstonds jacht op maakten / geloovende het de voorgemelde Galey te zyn: we naamen het zonder een schoot te doen / en de Capiteyn ondervraagende / ontdekte hy ons dat de President van Panama een Grick uytgezonden had / die zich van ons zoude laaten gevangen neemen / en aan wien hy een groote vergeldinge beloofd had / indien hy het ontwerp t'geen hy gesmeed had om ons te vernielen wist uyt te voeren / 't welk was om ons onder het geschut van Panama te brengen; bedroogen zynde door de hoop die hy ons geeven zoude van daar twee Scheepen te konnen neemen; en van de welke dat geene / dat ons scheen met de zeylen voor de mast te leggen niet anders was als een verdicht

De Krygslist van een Grieks Capityn word ontdekt en hy gedood.

Schip

Schip / van flegte planken t'zaamen gelapt en met masten en zeylen verzien / omtrend een Pistool-schoot van de haven op 't Land gebouwd: en gelijk als dit een zeer waarschynend voorwerp was / en 't eerste dat zig voor ons gezigt vertoonde / zo twyfelde hy niet / of dat wy (door de duysterheyd des nagts misleyd zynde / en geloovende dat het in het water lag) daar na toe zouden roeyen / waar door onze Canoes zonder twyfel op strand vast moesten raaken / en terwyl wy beezig zyn zouden om ze weer vlot te krygen / zouden de Spanjaards ons hebben overvallen en ter neer gehouwen.

Dit berigt 't welk zo tydig kwam / dat het ons van een zeeker gevaar daar wy ons stonden in te werpen bevryden / was voor de Griecksche Capitein zo voordeelig niet / alzo wy hem die door de Capiteyn der Bark gekend wierd de zelve Perzoon te zyn van wiens verradery hy ons nu onderrigt had / aanstonds na d'andre wereld zonden. Maar na wy heene gingen om 't Eyland Tavóga 't welk t'zedert wy de kust van Panama verlaaten hadden / weder bewoond wierd / in te neemen.

Des nagts tusschen de tweeden en derde verlieten we weder dit Eyland / om dat van Ottoque twee mijlen van hier leggende in te neemen: en op den vierde maakten we ons gereed om ons by onze Galey te verwoegen / die we aan 't Eyland Chepillo gezegd hadden na ons te wagten; maar we ontmoeten haar onderweegen met een Prys dieze genoomen had / zynde een der Barken die in de Rivier van Seppa laagen.

Op den vyfde zaagen wy tusschen Tavoga en Panama vyf zeylen daar wy ons aanstonds na toe begaaven / en bevonden het onze eygen Scheepen te zyn die Jacht gemaakt hadden op een Bark / met eetwaaren gelaaden / komende van Nata; en welkers Schipper niet in staat zynde zig te konnen verweeren / over boord was gesprongen en na Land gezwommen. Op den sesde kwaamen we met onze Prysen voor Tavoga ten anker / van waar wy aan de President van Panama schreeven / dat indien hy ons de vyf Engelschen en Franschen gevangenen niet wilde overgeeven / wy vyftien Spanjaards die we in onze handen hadden den hals zouden breeken: maar geen andwoord hier op van hem bekoomende / zo gingen wy op den seevende na de Koninks Eylanden t'zeyl; Op den neegende kwaamen wy weeder ten anker om eenige lekken te stoppen / en terwyl eenige van ons volk daar meede beezig waaren vertrokken wy met onze Galey en vier Canoes na de Rivier Boca del Chica, eerstelijk om te verneemen of het waar was dat d'Indiaanen van Sambe Vreede met de Spanjaards gemaakt hadden; ten andre om het geene dat ze van de Stad genaamd Terrible gebouwd hadden / te verbranden; en ten derden om de honderd man te bevegten / die volgens 't zeggen van den voorgemelde Griek, daar laagen te wachten na de dertig man die van onze Vrybuyters na de Noord-zee stonden te gaan.

Op den elfde kwaamen we aan de mond der Rivier / alwaar wy ten anker

anker bleeven leggen tot omtrent middernagt / als wanneer wy ons met de vloed en stroom de Rivier op lieten dryven. Onze Gids geloovende dat wy nog ver van de plaats waaren / waar na toe hy ons stond te geleyden / deed ons ten twee uuren in de morgenstont met alle spoed voortgaan / 't welk ons groot nadeel toebragt / want in plaats dat wy heen gingen om andre t'overvallen wierden we genoegzaam zelvs overvallen ; want omtrent een quartier uurs hier na zaagen we vier / werwaards wy door de sterke stroom in spyt van onze tanden gedreeven wierden en bevonden wel haast dat het zelve door de honderd Spanjaards die wy zogten gestookt was ; want ze vroegen ons aanstonds van waar onze Canoes kwaamen / en onze Gids op ons bevel antwoordende van Panama, zo vroegen ze wederom wie onze Capitano was / en alzo wy in haare zin wat te lang beezig waren om een Spaansche naam te bedenken / begondenze dapper op ons vuur te geeven: maar door 't lossen van twee Steenstukken ruymbaan gemaakt / en haar gedwongen hebbende te wyken / zo voeren wy voorby / gaande buyten bereyk van haar geschut ten anker leggen / om d'eb af te wagten dat wy weeder uyt mogten geraaken ; want nademaal wy geen plaats konde vinden om booven hun te landen (alzo het Land over al vol Moerassen was uytgezeyd ter plaatse daar de Vyand lag) zo beslooten wy het Leeger na beneeden te onderstaan ; dies keerden wy een uur voor 't dag ligt te rug / en voor haar verschansinge gekoomen zijnde / losten wy onze steenstukken zo wel van pas dat we veel van haar volk kwesten en eenige dooden.

Op den twaalfde naamen we een klyn Vaartuyg op deze Rivier / waar in drie Indiaanen waren ; waar na wy ons aan land begaaven om de Spaajaards van agter haar verschanzing (die alleen de Rivier bestreek) te bestormen ; maar ze zonden aanstonds haar Peruagua uyt om onze Vaartuygen te neemen / 't welk ons met alle spoed weder na dezelve te rug deed keeren / en voeren doe tot voor haar Corps de Guarde, allwaar wy te land traaden in spyt van al haar Vuurgeeven / hoewel dit niet zeer lang duurden ; want met onze stukken en Musketten veel van haar Volk gedood hebbende / begaf haar de rest op de vlucht en verlieten haar verschanzinge / allwaar wy een groot getal dooden en gekwesten vonden leggen. We kreegen nog eenige gevangenen / en onder andre een genaamt Alfier. Hy was een Indiaan, die uyt een blinde yver die hy voor 't belang der Spanjaards had / ons voor hun hebbende genoomen terwyl wy ons aan boord van onze Canoes begaaven / ons hoogelijk bestraften / maar we hielpen hem wel haast uyt den droom / en na dat we de Verraader hadden te kennen gegeeven dat wy zijn Vyanden geworden waaren t'zederd dat hy de onze geworden was / zo bragten wy hem buyten staat om ooyd de Spanjaards te dienen of ons te beleedigen. De andre gevangenen zeyden ons dat ze in de niewe Stad la Terrible alreede van onze komste verwittigd waren ; en bevestigden de tydinge die wy hadden van de Massacre der drie voorgemelde partyen

De Bocaniers dryven de Spanjaards uyt haar Schans op de Rivier van Boca del Chica.

Vry-

Vrybuyters. We vonden onder andre in de Schans een Brief door de President van Panama aan een Mastro del Campo, die in de Stad la Terrible het gebied voerden geschreeven/ van volgende inhoud.

,, DOe de Vyand *la Villia* innam kreegen we een van haar Volk gevan-
,, gen die ons te kennen heeft gegeeven dat 'er dertig Man van haar
,, volk voorneemens waren by de Rivier *Boca del Chica* weder na de
,, Noordzee te keeren, geloovende dat 'er tusschen hem en de *Indiaa-*
,, *nen* nog een goed onderling verstand was. Waarom ik drie honderd
,, Man uw kom toe te zenden om zoodanige Vyanden van God en Deugd
,, te verdelgen; zyt wel op uw hoede, en wagt uw van overvallen te
,, worden, als wanneer ik niet twyfel of gy zult in staat zyn van ze te over-
,, winnen en verslaan.

Na dat wy haar Corps du Guarde in de brand gestooken/ en haar Peruagua daar wy eenige ponden goudgreyn in vonden/ genoomen hadden/ voeren wy weder de Rivier af: wat aangaat de drie Indiaanen die wy in 't voornoemde kleyne Vaartuyg genoomen hadden/ wy schonken hun haar vrydom / en zonden haar heenen om aan haar makkers te zeggen dat we hem/ die 't met de Spanjaards hield gedood hadden/ maar dat we hun kwartier hadden gegeeven om dat wy ze niet onder de Spanjaards gevonden hadden : en dit deeden we op dat ze ons geneegen zijn zouden/ en haar van de Spanjaards afscheyden.

Zijnde op den dertiende aan de mond der Rivier gekoomen/ ontmoetede wy daar een onzer Barken / die wy bevoolen hadden herwaards te koomen en ons aldaar in te wagten. Het volk zeyden ons dat terwyl ze hier laagen te wagten/ twee Indiaansche Peruaguas, (bedroogen zijnde door 't gezigt van drie of vier Spaansche gevangenen die ze ten dien eynde op het Dek gesteld hadden) van zelvs in haar handen waren gevallen. Dat ze eenige ponden Goud/ in de zelve gevonden hadden; en dat een der Indiaanen die groot gezag over de andren scheen te hebben/ een Commissie van de President van Panama had om verscheyde Peruaguas te wapenen/ en ons den Oorlog aan te doen.

We kwaamen op den seeventiende weder aan boord van onze Scheepen/ die we tusschen Cabo Pin en de Koninks Eylanden vonden kruyssen : ons Volk had geduurende ons afweezen veertig gevangenen aan een Eyland gezet/ die by geval eenige Canoes gevonden hebbende die de Spanjaards daar omtrend verborgen hadden/ met de zelve na Panama waren gevlugt/ alwaar ze de Gouverneur bekent gemaakt hadden / wat Cours wy stonden te neemen / en dat de Scheepen die wy agter gelaaten hadden maar zeer slegt bemand waren/ 't welk de Gouverneur bewoog eenige Scheepen toe te rusten om ons te bevegten/ maar 't geluk wilde dat eer hy zijn voorneemen in 't werk kon stellen wy al weer by de rest van ons gezelschap gekoomen waren.

Op den twintigste kwaamen wy voor de Haaven van Panama ten

Anker, om te zien of wy daar iets niews konden verneemen: wy zaagen twee Scheepen op de Reede leggen, en de Canoes van de Stad zonder tusschen poozig gedurig af en aan van dezelve vaaren, maar weinig denkende dat ze teegens ons gewapend wierden, kwaamen wy op den een en twintigste voor Tavoga ten Anker.

Ze raaken met eenige Spaansche Scheepen in 't gevegt.

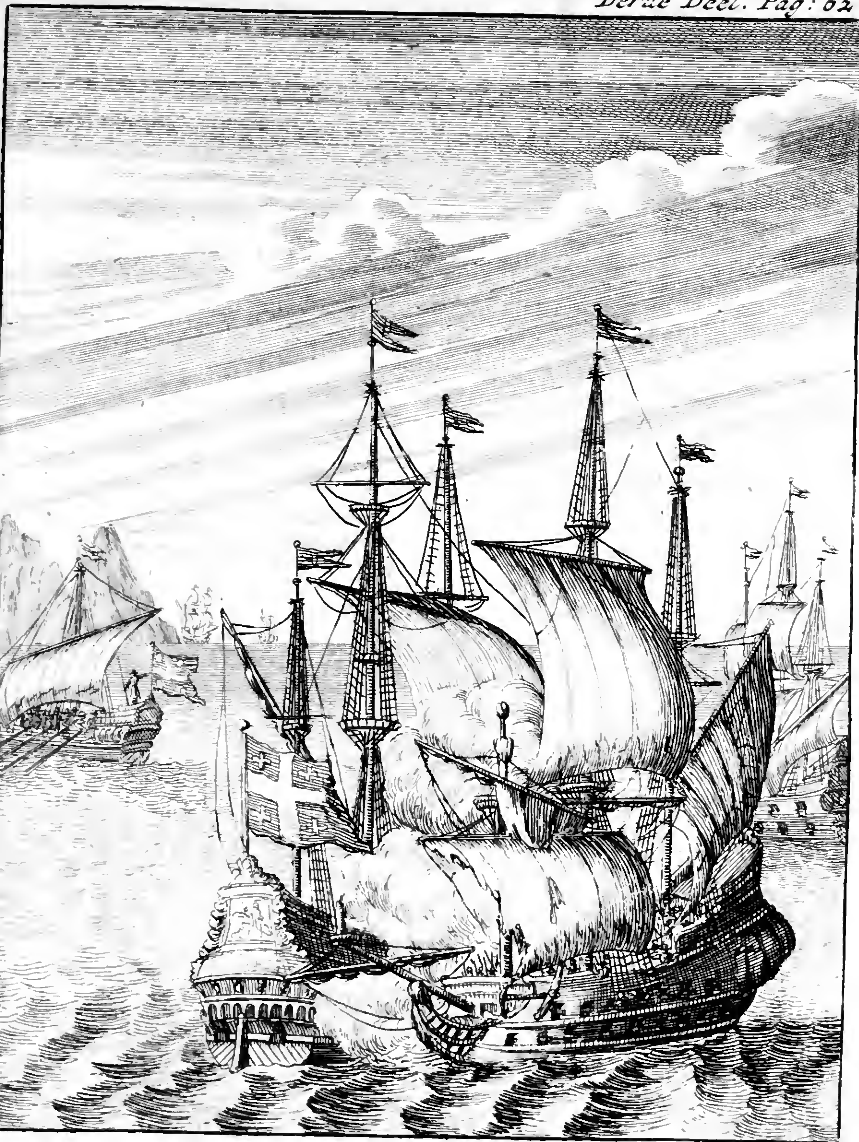
Op den twee en twintigste met het aanbreeken van de dag zaagen wy drie zeylen vlak op ons aankomen, die ons byna op 't Lyf waren eer wy 't wisten, alzo een der punten van 't Eyland haar voor ons gezigt verborgen gehouden had, waar door een onzer Scheepen geen tyd hebbende om 't Anker te ligten, genoodzaakt was de Kabel te kappen. Zo dra ze zagen dat wy ons gereed maakten gaavenze ons eenige schooten, terwyl wy ondertusschen beezig waren met ons best te doen om de wind van haar te krygen, 't geen ze door gebrek van onvertzaagdheyd niet konden beletten, niet derVende tusschen het Eyland Tovagilla, en een Rots (alwaar maar pas wydte voor een Schip is) doorvaaren, 't welk wy waagden en daar door de loef kreeg: 't gevegt durende tot aan de middag zonder dat wy konden zeggen wie het meeste voordeel had. Maar een groot deel Handgranaaten in haar grootste Schip geworpen hebbende, hadden we 't geluk dat een derzelve een party los Kruyd in de brand sloeg, waar door veel volk gekwest en verzengd wierd, en dit bragt het gevegt in korter tijd ten eynde als wy verwagt hadden; want wy het Schip in Brand ziende, en haar verbaastheyd bespeurende klampte het stoutmoedig aan en niet tegenstaande de heevige tegenstand die ze nog eenige tyd deeden, dwongen wy haar eyndelijk om kwartier te bidden en maakten 'er ons Meester af: en ter zelve tijd klampte een onzer Barken de haare meede aan, en veroverde ze: het derde 't welke een Galey was op haar welbezeyldheyd steunende, wagte tot op 't alderlaast eerze haar op de vlugt begaf; maar haar nu door onse Galey en twee Peruaguas sterk vervolgd ziende, zettede ze het op strand alwaarze aanstonds in stukken geslaagen wierd, en maar wynige van haar Volk die 't ontkwaamen.

Van de welke ze twee veroveren.

En een doen stranden.

Ze hadden op het kleyne Fregat honderd en twintig Man gehad, waar van 'er tagtentig zo dood als gekwest waren: op de Bark waaren 'er van seeventig maar agttien ongekwest: ook konden we van 't Schip dat aan stukken geslaagen was, niet meer als tien of twaalf Man zien na Land zwemmen. Al haar Officieren waren of dood of gekwest, en onder andre de Opperbevelhebber die vyf Musket-schooten gekreegen had; hy was de zelvde Perzoon die zo stoutmoedig tot Pueblo Nuevo vogt, alwaar hy meede vyf schooten ontfangen had, maar dit laaste treffen verloste ons van hem alzo hy korts daar na stierf.

Terwyl wy beezig waren met het Wand en Touwerk van de Scheepen die we genoomen hadden te vermaaken, en de dooden over boord te werpen,

...ee gevegt der Boecaniers, en't nemen van eenige Spaansche sch...

werpen/ zaagen we nog twee zeylen van Panama regt op ons aankoomen/ waar op we onze gevangenen onderbroegen of ze wisten wat voor Vaartuygen dit mogten zijn: Ze zeyden dat ze niet twyfelden of het was de hulp die hun nog stond toegezonden te worden: hier op bediende we ons van een Krygslist/ 't welk was dat we zo op onse Scheepen als de genoomene Pryssen Spanjaards Vlaggen op zettede met Engelsche en Fransche daar onder/ om haar hier door te misleyden/ en te doen gelooven dat wy genoomen waren; ze kwamen vlak op ons Schip aan/ maar wierden op een heel andre wyze verwelkomd als ze gedagt hadden: 't welk haar aanstonds deed afhouden en na 't klyne Fregat begeeven/ 't geen ze geloofde tot nog toe 't haare te zijn; maar ons Volk haar toeroepende dat ze zouden stryken en zy dit niet doende/ zo wierpen ze eenige Handgranaten in een der Barken die haar na de grond zonden/ terwyl ondertusschen een onzer Peruaguas, d'andre aanklampte en verooverde/ waar in ze vier pakken met Koorden vonden alle van een lengte/ waar meede ze ons alle dagten op te hangen: maar ze reekende haar kiekens al eerze eens uytgebroed waren: en deze Koorden waaren de oorzaak dat 'er aan al 't Volk 't welke in deze Bark gebonden wierd/ geen Kwartier wierd gegeeven: hier na laazen we de Commissie van de Bevelhebber van 't klyne Fregat/ de welke inhield dat hy ons zouden jaagen zo verr als St. Jans Eyland, en dat wanneer ze ons zouden spaaren die ze op 't dek vonden/ als alleen de Wondheelers; en dat 'er eenige troupen Ruyters de strand zouden langs ryden/ om zorg te draagen dat 'er niemand van ons met eenige Canoes te land ontvlugte.

Ze verstrikken nog twee andre Spaanschen Scheepen.

Terwyl we op den drie-en-twintigste beezig waren om na Tavoga te zeylen/ ontdekte we een zeyl dat te rug na Panama ging/ 't welk we na jaagde en verooverden: het was een Sloep/ die door de President van Panama afgezonden was/ om ons anker 't welk wy daags te vooren/ als reeds gezegt is/ hadden laaten zitten/ af te haalen; zynde het te weeten gekoomen door een Canoe die die weg voorby koomende de voey gezien had. Nu konden wy niet als hertelijk met de President lachen/ door dien hy ons koorden toegezonden had om zyn volk op te hangen/ en een Sloep om dit anker te lichten/ en daar meede ons Schip ('t welk hy zeekerlijk geloofde dat zyn volk binnen zoude brengen) in zyn haaven te ankeren. We kwaamen deze avond nog voor Tavoga ten anker.

Ze neemen nog een Sloep.

We hadden in dit gevegt maar een man gedood/ en twintig (waar onder Capiteyn Townsley) gekwest/ die meestendeel aan haar wonden stierven. Op den vier-en-twintigste zonden we een onzer gevangenen met een brief aan de President van Panama, waar in wy hem verzogten om aan ons de vyf gevangene Vrybuyters over te geeven/ en ons eenige geneesmiddelen te zenden/ tot gebruyk van zyn eygen volk (hoewel het inderdaad voor d'onze zou geweest hebben) we beklaag-

den ons ook hooglijk over 't weynige kwartier dat ze aan de voorgemelde partyen gegeeven hadden. Waar op hy tegens den avond aan ons de Commandeur van Sepka die een weynig Fransch sprak zond / met de volgende brief.

MESSIEURS,

Des Presidents van Panama's briev aan de Vrybuyters.

IK ben verwonderd dat gy lieden (die ten minsten eenige kennisse behoorde te hebben op wat wyze men den Oorloch voerd) zoodanige mannen van ons komt af te eyschen die wy in onze bewaaring hebben: uw onbedagtheyd stryd vry wat tegen de beleefdheyd waar meede gy het volk dat in uwe magt is behoorde te handelen : indien gy ze niet wel en handeld God zal misschien op een andere tyd aan onze zyde zyn: wat aangaat het weynige kwartier waar over gy lieden klaagd dat wy gegeeven hebben, gy ziet het tegendeel door die geenen die al van eenige tyd herwaards in onze handen geweest zyn : indien 't uw beliefd om ons volk dat in uw macht is aan Land te zetten, zo zullen wy zorg draagen dat ze van haar wonden geneezen worden.

We bevaalen de gezeyde Officier hem uyt onze naam mondeling te zeggen dat indien hy ons de gevangenen niet wilde toezenden / wy hem de hoofden van alle onze gevangenen Spanjaards tot een vereering zenden zoude. Op den vyf-en-twintigste ligte wy 't Anker en gingen t'zeyl / uyt vreeze dat ze in plaats van t'antwoorden een Brander op ons af mogten zenden / gelijk ze twee jaaren te vooren d'Engelschen zoodaanig een potz gespeeld hadden. Op den ses-en-twintigste ankerde we aan d'Eylanden Pericos, niet boven een myl van Panama leggende ; tegen de middag zaagen we een schip onder zeyl / waar op we onze Galey uyt zonden om te zien wat het was ; wy bevonden het onze Barque Longe te zyn / die wy aan de Koninks Eylanden gelaaten hadden om gekrengd te worden. Deze dag stierven twee man van ons gekwesten hoewel ze maar licht gewond waren / dog het was geen wonder door dien de Spaanjaards alle de Koogels vergiftigd hadden.

Op den seeven-en-twintigste in de Morgenstond kwam'er een perzoon by ons van wegens de Bisschop (die zig veel aan deze zaak liet geleegen leggen door dien hy de President had opgehitst om Scheepen tegens ons uyt te zenden) met hem brengende een brief van de volgende inhoud.

MESSIEURS,

De Briev van de Bisschop van Panama.

HOewel de President van *Panama* zeer onbedachtelijk aan uw lieden geschreeven heeft, zo verzoek ik uw lieden eevenwel zeer ernstig geen meer onnozel bloed te storten van de zoodanigen die in uw macht zyn,

zyn en die niet als door dwang tegens uw lieden gevochten hebben: de President gehoorzaamd des Koninks bevel, verbiedende hem geen krygsgevangen weder over te geeven; Ik zal myn best doen om ze evenwel te verlossen; verlaat uw op myn woord en zyt vergenoegd.

Ik moet uw lieden nog zeggen dat al d'*Engelsche Rooms Catholyk* zyn, dat 'er tegenwoordig een Kerk op *Iamaica* is, en dat deze vier die by ons zyn, haar Religie veranderd hebbende, geneegen zijn om onder ons te leeven.

Dit zaagen we was maar alleen een voorwendzel om ons volk te houden en deze doortrapte weygering, nevens de kommer daar wy in waren door 't verlies der geener die geduurig aan haar wonden door de kragt des vergifts stierven, dwong ons hoewel met tegenzin, de hoofden van twintig gevangene in een Canoe aan de President toe te zenden, en hem te laaten weeten dat indien hy op den agt-en-twintigste ons de voornoemde vyf mannen niet toezond, wy hem de hoofden van de resteerende onzer gevangenen zouden zenden. Ik wil gaarne bekennen dat dit een geweldige mannier van handelen was, maar daar was ons geen andre middel overgelaaten om de Spanjaards tot reeden te brengen, en wy wisten haar een volk te zyn, die indien wy niet getoont hadden dat met ons geen gekscheeren was, niet zouden nagelaaten hebben ons meer en meer te verachten, want ze zyn gemeenlijk niet stoutmoedig dan als wanneer ze gelooven dat haar vyanden van een bloohartige aard zyn.

De Boccanier zenden aan de President twintig hoofden der gevangenen.

Op den agt en twintigste kwam 'er zeer vroeg in de morgenstond een Perzoon aan boord die ons de g'eyschte vyf mannen bragt, vier van dewelke Engelschen waaren en een Franschman, hy bragt ons ook verscheyde ververzingen voor de gekwesten, en een Brief van de President van de volgende inhoud.

MESSIEURS,

WY zenden uw al de gevangenen die in onze macht zyn geweest, hadden 'er meer geweest wy zouden ze uw lieden hebben overgeleeverd; wat aangaat de geenen die in uw bewaaring zyn, laaten wy aan uw eygen reedelykheyd om ze volgens krygsgebruyk te handelen.

Tweede brief van de President van Panama.

Hier op zonden we hem twaalf mannen van zyn volk die 't zwaarst gekwest waaren, en schreeven hem de volgende brief.

MYN HEER,

INdien gy ons op deze wyze gehandeld had, wanneer wy d'ontslaaging van onze vyf mannen die gy ons gezonden hebt, van uw verzogten, zo had gy zeekerlijk het Leeven gespaard van die geene, wiens hoofden

Brief der Boecaniers aan de President van Panama.

wy uw gezonden hebben, en van wiens dood gy alleen d'oorzaak zyt: wy zenden uw twaalf mannen by wyze van verwisseling, en eyschen twintig duyzend stukken van agten tot Losgeld der geener die nog in onze handen zyn: by weygering van de begeerde som, zullen wy ze buyten staat stellen van ons ooyd meer vergiftige koogels toe te zenden: 't welk zulk een openbaare overtreedinge der wetten en gewoontens van een rechtmaatige Oorlog is, dat indien wy geneegen waren geweest om hun volgens zodanige Regulen te straffen, daar had niet een man van hun quartier bekoomen.

We vertrokken nog deze zelfde dag van hier en kwamen weder voor Tavoga ten anker om aldaar water in te neemen: en terwyl wy met de Spanjaards over 't Losgeld in onderhandeling waren/ zonden ze ons daagelijks verscheyde Canoes vol Koopmanschappen en verversingen/ de welke wy alle schandkoop hadden/ uytgezeyd Meel / Biscuyt/ Vleesch en andre eetwaren die ze te rug hielden/ en waar van de reeden ligt te begrypen is.

Op den neegen en twintigste kwam haar Boode/ te rug met tyding dat hy in de Stad geweest had/ maar dat ze nog niet booven de ses duyzend stukken van agten by een hadden/ wy zeyden dat ze ons tien duyzend stukken van agten zenden moesten/ of dat wy na de Stad gaan wilden om ze zelve te haalen. Dit groot spreeken was van zo veel gevolg dat'er op den eerste van Herfstmaand een Canoe kwam om ons te zeggen dat 'er des andre daags een Bark koomen zoude/ om ons de begeerde Som te brengen.

Zebekoomen 10000 stukken van agten tot losgeld voor de gevangenen.

Des andre daags kwam een Ridder van Maltha met een Bark ons de tien duyzend stukken van agten brengen/ en ontving de Gevangenen van ons in de plaats. Zo dra dit gedaan was gingen we t'zeyl/ en kwamen aan het Eyland Ottoqua ten Anker. En terwyl wy hier laagen wierden de Indiaanen die ons in onze togt van de Noord na de Zuydzee tot Leydslieden gediend hadden/ en t'zederd die tijd altoos by ons gebleeven waren / tot vergeldinge van die dienst aan ons gedaan/ door de Spanjaards van dit Eyland of gevangen of vermoord. Wy zonden op den agtste vyftig Man aan Land om te zien of ze de plaats vinden konden daar de Spanjaards die haar wooningen verlaaten hadden zig hadden verschoolen/ op dat we mogten te weeten koomen wat ze onze Indiaanen hadden geleerd; maar we vonden niets als haar geld en pakkaadje 't welk ze in een verwulfst verborgen hadden.

Capitein Townsley Sterfd.

Deze dag stierf Capitein Townsley aan zijn Wonden: we wierpen volgens zyn begeerte zijn Lichaam in zee met zoodanige plegtigheeden als men gemeenlyk in diergelijke geleegentheeden gewoon is te gebruyken. Op den tiende gingen we weeder t'zeyl en kwaamen aan de Koninks Eylanden ten anker. Op den seeventienden gaven we aan ons kleyn Fregat en lange Bark bevel om na de haven van Panama te zeylen/ en te zien of ze ook eenige Scheepen waren klaar maakende/ om ons uyt

te

te tarten / terwyl wy met het brengen onzer Scheepen beezig waaren: we hadden een noordweste wind / zo dat we voor den twintigste d'Eylanden van Pericos niet konden bereyken / als wanneer wy digt onder de forten van de Stad kwaamen / dog zodra de Spanjaards ons zaagen nadren / gaavenze ons drie schooten; wy ziende dat 'er niet een Schip was daar wy voor bevreest behoefde te zyn / gingen tusschen Tavoga en Chepillo kruyssen /. voorneemens zijnde na de twee Scheepen te wagten / die van Lima stonden te koomen / ondertusschen zonden we een onzer Peruaguas om ons volk te beveelen met alle spoet haar Scheepen schoon te maaken / en dat ze van Panama geen vreeze of gevaar te verwagten hadden. We hadden in dit Canaal zeer kwaad weer / tot op den agt-en-twintigste / wanneer het weer begon te bedaaren / en doe ontdekte we een Schip digt onder de wall heen zeylende / we zonden haar twee Peruaguas na / ondertusschen tragten ze in de haaven van Panama te geraaken / maar de Spanjaards geloovende het een onzer Scheepen te zyn schooten van het fort zo heftig / dat ze voorby voer / en haar door onze Peruaguas liet neemen: ze kwam van Nato, en was gelaaden met eetwaaren en Zuyker / die ze aan onze vyanden stond te brengen / die de beleefdheyd hadden om ze aan ons te rug te zenden. Ze neemen een Schip.

Na dat wy tot op den elfden van Wynmaand na de twee Scheepen van Lima gewagt hadden en dezelve niet zaagen opschieten / gingen wy weeder t'zeyl na de Koninks Eylanden alwaar wy op den sestiende aankwaamen / en onze Scheepen reeds weeder klaar vonden.

De Zee rondom deze Koninks Eylanden, van de welke wy zo dikwils gesprooken hebben / is vol groote Walvischen, die door een Visch door de Spanjaards Espadon en by ons Swaardvisch genaamd / geduurig besprongen worden / en dit doed deze monstreuze Dieren zodanige sprongen en buytelingen doen / dat ze haar geduurig boven het water ligten: maar om van een groote tot een kleyne visch over te stappen / zullen wy zeggen dat 'er behalven de Paarloesters die hier in groote meenigte gevonden worden / ook andre zyn / die uytneemend goed en zo groot zyn / dat men ze in vier deelen snijden moet omze t'eeten / en als men ze braad zynze by uytneementlijk wit.

We vertrokken op den agtiende om na d'Eylanden te zeylen die digt onder 't vaste land leggen / alwaar wy op den negentiende ten anker kwaamen / en op den twintigste zonden we onze Galey en twee Peruaguas uyt om na een Zuyker Plantagie te gaan / omtrend twee mijlen van Panama leggende / ter zelver tyd aan onze Scheepen last laatende om drie daagen na ons ten anker te koomen. We maakten ons van de gezeyde Plantagie meester / en namen al het volk dat tot de zelve behoorde gevangen / die ons zeyden dat 'er een Postlooper van Chiriquita tot Panama gekoomen was / tijding brengende dat hy twee Scheepen en ook veel Barken (de Vrybuyters toebehoorende) voor d'eerst genoemde plaats had zien ten anker koomen / zynde aldaar gekomen om eetwaren te

zoeken: welke tyding ons wat onverwagt voor kwam / kwaalijk konnende gelooven dat zodaanige Vrybuyters zulk een goede kust zouden verlaaten als die van Peru was (werwaards wy wisten dat ze gegaan waren) om herwaards te koomen / daar het veel slimmer was ten aansien van d'eetwaaren. Ze zeyden ons ook dat 'er een Galey (die we wisten dat ze tot Panama beezig waren te timmeren) klaar gemaakt was; dat ze twee en vyftig riemen / vyf stukken Geschut en veertien Steen-stukken voerden: en dat 'er op dezelve en twee Peruaguas vyfhonderd man van Porto Bello en Carthagena gekoomen gelegd was: dat ze maar na geleegentheyd wagtende waren / dat we voorby haar haaven zouden koomen vaaren / gelijk wy wel gewoont waren te doen / ten eynde zy dan by nagt mogten uytloopen en ons overvallen / terwyl wy van onze andre Scheepen afgeschlyden waren.

Op den vier en twintigste ankerde we aan Ottoqua om Mais en Rys te vergaderen / die doe nog op 't Land stond; en des andre daags zonde we een Bark na Chiriquita, met last indien ze volgens 't zeggen van onze gevangenen aldaar eenige Vrybuyters mogten vinden / hun te zeggen dat we by haar wilde koomen / zo dra als we maar eenige eetwaaren langs de Kust hadden ingenoomen. Op den negen en twintigste zonden we neegentien van onze gevangenen aan Land / en maakte ons gereed met een Oostelyke wind te vertrekken; op den dertigste kwaamen wy tegens over de Bay van La Villia, waar op we tegens den avond ons in onze Canoes begaaven / en kwamen op den een en dertigste ter middernagt aan Land. We wierden aanstonds door een party die ronde deed ontdekt; 't welk ons alle moogelijke spoed deed maaken om in de Stad te geraaken / eer ze tyd hadden van haar tot tegenweer te bereyden: maar onze Gids ons uyt de weg geleyd hebbende / ontmoeteden wy een andre party die de ronde deed / en die zo dra ze ons zaagen / alles deeden dat ze konden om haar deur te pakken / we gaaven evenwel aanstonds op haar vuur en doodede drie man van hun en een kreegen we'er gevangen; deze zyde ons dat we nog drie mijlen van La Villia afwaaren / en dat wy uyt onse weg waren gegaan / dat al d'Inwoonders in de waapenen waren / en dat die van Panama haar ses honderd man tot hulpe gezonden hadden. Op dit berigt hielden we kort stil / en beslooten weeder te rug te gaan / geen kans ziende (alzo wy nu ontdekt waren) om eenig voordeel te doen.

Ze tragten la Villia in te neemen,

Dat haar misslukt.

We kwaamen op den tweede van Slagtmaand weder aan onze Scheepen / die in de Baay kruysten; tegens den avond ankerde we tusschen het Eyland Iguana en de vaste Kust / tegens over eenige Hatto's die we zaagen / des andre daags Middags voeren we na Land om te zien of we eenige spyze bekoomen konden; we vonden hier een hoop Spanjaards by een gerot / tegens wien wy omtrend een half uur sloegen; ze dooden ons een man en kwetsten een ander / maar konden ons evenwel niet beletten dat wy aan de naastgeleegene Hatto kwaamen / dog vonden daar geen

geen Vee / alzo de Spanjaards het voor haar weggedreeven hadden; we bleeven hier de nagt leggen / maar de Spanjaards niet geneegen zijnde ons veel rust te laaten / dwongen ons ter middernagt haar tegens te trekken / en 'er het Veld te doen ruymen.

Ze slaan de Spanjaards op de vlugt.

Op den vierde kwaamen we aan boord / niet anders als eenige wynige verversschingen voor onze gekwesten meedebrengende; we gingen nog dien avond t'zyl; des nagts zagen we een Zeyl en by haar koomende / bevonden we het de Bark te zijn die wy na Chiriquita gezonden hadden / en die zeer kwaad weer onderweegen ontmoet hebbende / genoodzaakt was geweest tot onder Cabo de Puercos te rug te keeren. Op den seevende de wind ons al teegen zijnde / zo zonden we onse Galey in plaatse van de Bark na Chiriquita, en kwamen wy op den sestiende aan 't Eyland St. Jan ten anker alwaar wy onze Galey ontmoetede / die van Chiriquita te rug gekoomen was / in die plaats / niets gevonden hebbende van 't geen wy zogten; 't welk ons wantrouwen dat we opgebat hadden / (als of de Present van Panama dit valsch gerugt maar uytgestroopd had / ons uyt zijn haaven kwyd te worden / en door ons afweezen aan de verwacht werdende Scheepen van Peru geleegentheyd te geeven om tot Panama te konnen inloopen) niet wynig vermeerderden. En 't geen onze moed gestaadig opwekten was dat we daagelijks meer en meer de bloohertigheyd van deze opgeblaazene natie gewaar wierden / die met haar drie deks Scheepen yder van vier honderd man aan boord hebbende / voor onnoosse Barken in alles maar vier stukken geschut en eenige steenstukken ophebbende (daar wy haar evenwel mee dorsten afwagten) bevreest waren.

Op den twintigste begaaven we ons van boord om te zien of we eenige gevangenen konden bekoomen / en uyt hun dewaar af valsheyd verneemen of 'er eenige Vrybuyters tot Chiriquita geweest waren. We bevalen aan die van onze Scheepen ons aan 't Eyland St. Pieter te wagten. Op den vier-en-twintigste kwamen we in de morgenstond / twee mylen te Lywaard van de Rivier Pueblo Nuevo aan Land / en na dat we tot omtrend ten vier uuren in de namiddag hadden voortgetrokken / om na eenige Huysen te zoeken / zaagen we twee Ruyters / een van dewelke wy 't Paard onder hem dood schooten / dog hy ontkwam 't evenwel door de vlugt / maar de andre kreegen we gevangen / en broegen hem waar we waaren; en berigt zijnde dat 'er omtrend een half uur van hier een plaats lag genaamd St. Lorenzo, zo begaaven we ons daar na toe / en kwaamen tusschen ligt en donker in de plaats / alwaar wy zeer veel gevangenen kreegen; die ons zeyden dat ze t'zederd de tyd dat wy Chiriquita innaamen van geen Vrybuyters meer gehoord hadden. 't Welk ons in ons geloof dat de President ons maar had getuyt te misleyden / ten vollen bevestigde. Op den ses en twintigste kwamen we met onze gevangenen aan de Zeekant / en zaagen onze Scheepen na de bestemde plaats zeylen / waar op we aanstonds een Canoe na haar toe zonden / om 'er te zeggen dat ze aan een Eyland / tegen over / en

Dryters Landen.

En neemen St. Lorenzo in.

maar drie kwart van een myl van de haaven van St. Lorenzo leggen-de/ zonden ten Anker komen.

We kwaamen op den ses en twintigste met onze gevangenen aan boord/ en kwaamen met hun over een dat ze ons een zeekre party eet-waren zouden tot rantsoen geeven/ ten dien eynde zonden we op den seeven en twintigste de Vader of Onderpreeker aan Land/ om 't zelve te besorgen: Op den agt en twintigste versogten de Engelschen, die een gedeelte van onze Vloot uytmaakten/ dat we mogten t'zaamen koomen/ om een verdeeling van de Scheepen en 't geschut die we genoomen hadden/ te maaken/ geneegen zijnde op een Schip by haar zelve te zijn/ 't welk ook aanstonds in 't werk gesteld wierd.

Op den eerste van Wintermaand zonden we een Canoe na Land/ die weerom koomende ons zeyden/ dat ze een troep Ruyters gesien had-den/ die haar van verre met haar deegens gedreygd hadden/ hier op begaaben we ons des nagts ten getaale van honderd man aan Land/ en gingen na St. Lorenzo om haar aldaar in te wagten: maar nie-mand te voorschyn ziende koomen/ so staaken we de plaats in brand. Zo dra hadden de Spanjaards het Vuur niet sien opgaan/ of de Bevelheb-ber van de plaats kwam by ons/ en bood ons een somme gelds tot lossin-ge der gevangenen aan/ 't welk wy weygerden/ alsò we zeer om eet-waaren benoodigd waren/ en zeyde hem indien hy ons volgens het verdrag met zijn Volk gemaakt/ deselve niet zond; hy niet anders te doen had als maar dehoofden der gevangenen van 't Eyland te koomen afhaalen. We vonden in 't huys der voorgemelde Bevel-hebber een brief door de Tenient van Chiriquita aan hem geschree-ven/ en van de volgende inhoud.

MYN HEER,

Briev van de Tenient van Chiriquita aan de Bevelhebber van St. Lorenzo.

IK heb uw al het volk gezonden dat ik heb konnen by een krygen: doed dog uw best om een der Vyanden te bekoomen, ten eynde wy moogen te weeten koomen wat haar oogmerk is, over 't welke onze Generaals zeer bekommerd zyn: beveeld dat men het Vee van de zee kant afdryvd, en na een plaats brengd die bekwaam is om 'er een hinderlaage te konnen leggen, ten eynde dat wanneer de Vyan-den zig van malkandren verspreyden (gelijk ze in diergelijke geleegent-heeden gewoon zijn) om de beesten te slachten, het dies te lichter voor uw mag vallen om 'er eenige te betrappen: maar indien gy dit niet kond werkstellig maaken, zo legt een hinderlaage ter plaatse daar gy van gedagten zijt dat ze onze gevangenen aan Land zullen zetten, en laaten zy uw dan de zodanige Perzoonen wyzen die ze bemerkt hebben dat het meest aan boord ge-ëerd wierden; en indien God uw de overwinninge geevd, zo dood geen der gevangenen maar zend ze my toe. Ondervraagd ook de Vrouwen, om daar door te weeten of ze de eene of andre bloed niet ontmoet hebben, die haar eenige ontdekking heeft gedaan.

Deze

Deze Brief deed ons meer op onze hoede zyn als wy anderzins zouden geweest hebben/ en keerde wy des avonds weer na onze Scheepen: Op den derde gingen wy met een Canoe na Land / om te zien of ze de bedongene eetwaaren tot lossing der gevangenen gebragt hadden / maar in plaatse van dit/ zaagen we haar beezig met het opwerpen van een Schans / na by de plaats daar ze verwagtende waren dat we zouden landen / 't welk ons klaar genoeg te verstaan gaf dat ze de beveelen in de voorzeyde brief haar voorgeschreeven meenden t'agtervolgen. Op den vierden besteeden wy al onze gevangenen op het Eyland daar wy ten Anker geleegen hadden / en lieten ze daar / zonder na haar Randzoen te wagten / en ons daar door te bevryden voor de hinderlaagen daar wy zeeherlijk in moesten gevallen hebben indien wy haar ter plaatse bragten daar wy ze van daan gehaald hadden.

Des avonds ligte wy 't anker en zeylde na de Baay van Boca del Toro, alwaar wy op den elfden kwaamen. De mond van deze Baay is van d'eene punt tot d'andre omtrend vyf mijlen breed en agt diep / hier is over al zelfs tot op een Pistool schoot van Land / goede anker grond; in deze Baay zyn vier Eylanden / zeer digt onder 't vaste land geleegen / maar 't is niet veylig daar te leggen uyt hoofde van de veelheyd der Rotzen die daar zyn. Verscheyde fraaye Rivieren ontlasten zig in deze Baay/ en leyden ons op na verscheyde Indiaansche wooningen / die geen vreede nog vriendschap met eenige Natie ter wereld houden; 't welk evenwel de Spanjaards niet verhinderd om met haar Caravanen door 't midden van haar land te trekken/ wanneer ze na Costa Rica van Panama gaan: maar ze moeten dan wel op haar hoeden zyn.

Op den twaalfden van Wintermaand gingen we heen om boomen uyt te kiezen tot het maaken van eenige Canoes. Terwyl wy met het Timmeren der zelve beezig waren / gebeurden 't op een dag dat een onzer kwartier meesters na land gegaan zynde om ons eenige eetwaaren te bezorgen / (want onze Scheepen wordende schoon gemaakt zo hadden we al de Victualie daar uytgenoomen en na land gebragt) door een onzer gevangenen die ons voor Cock dienden / met een mes op ses verscheyde plaatzen gekwest wierd; op zyn schreeuwen schooten eenige van ons volk aanstonds toe en ontzettede hem / wordende de Moordenaar met de dood gestraft.

VI. HOOFDSTUK.

De Boecaniers neemen *Sancta Catalina* en *Nicoya* in, alwaar ze goede buyt bekoomen. Ze bestormen en verooveren *Quajaquil*, 't welk by geval in brand raakt.

NA dat wy op den eersten van Louwmaand des Jaars 1687 onze Canoes hadden veerdig gekreegen/ verlieten wy deze Baay en zeylden na die van Caldaira, om aldaar te Victualieeren en een eynde te maaken met het krengen onzer Scheepen/ die we op den tweeden daar lieten/ na dat we bevel gegeeven hadden aan die geenen die 'er het opzigt op hadden/ om in de voornoemde Baay by ons te koomen. We begaaven ons ten getaale van twee honderd man in onze Canoes om na la Cagna over te vaaren/ 't welk een kleyn Eyland is/ en zeer moeyelijk om 'er aan te koomen / leggende omtrent een myl van 't vaste Land/ tusschen Boca del Toro en Caldaira. We waren ses daagen onderweegen/ door dien we niet als by nagt dorsten voort zetten uyt vreeze van ontdekt te zullen worden: des nagts van de sesde in de Baay gekoomen zynde/ bragt onze Gids ons aan een zeekre plaats alwaar hy ons raaden aan land te stappen / 't welk wy zo haast niet gedaan hadden/ of we raakten in een Moeras/ alwaar wy zelvs in d'ondiepste plaatzen tot over de middel in zakten/ en vyf mannen van ons volk zakten zo diep in de Modder / dat men niet meer als even haar hoofden konde sien/ en hadden wy niet weynig moeyten om hun met touwen daar uyt te trekken/ welke touwen wy vast maakten aan Mangels, 't welk boomen zyn van die naam/ en die in dit Moeras groeyen: en alzo wy niet wisten hoe we uyt deze elendige plaats zouden geraaken/ zo ligte wy onze Gids met groote moeite op de Top van een deezer boomen / op dat hy door behulp van 't maanligt zou zien, hoe ver wy nog van 't vaste land waren: maar de schelm zig nu in vryheyd ziende 7 sprong als een aap van d'eene boom op d'ander / en lachten ons (die hem niet zien konden/ nog hem anders doen als te dreygen) leelijk uyt. We bragten 't overige van de nagt door in nog omtrend een honderd stappen in deeze fraaye plaats te doen/ waar in wy net de ronde deeden zo dat wy geen kans zaagen om 'er uyt te raaken voor 't aanbreeken van de dag/ en dan nog niet van top tot teen bemorst te zyn. We kwamen eyndelijk weeder aan onze Canoes, alwaar wy niet laaten konden eens hertiglijk te lachen/ eensdeels om onze Gids/ die door ons in

in de Modder te laaten steeken / zo aardig had weeten t'ontkoomen / en andersdeels van malkanderen in zulk een zinlijk gewaad te zien ; na dat we ons zo wel als we konden weer schoon en ons geweer klaar gemaakt hadden / voeren we hier van daan / en kwaamen aan een zeer fraaye Rivier / die wy omtrent twee mylen opvoeren / en traaden toe aan Land / alwaar wy 't overblyfsel van de twee Scheepen vonden die door de Spanjaards verbrand waren / wanneer een Engelsche Vrybuyter genaamt Betsharp in deze Baay gekoomen was om te krengen. Dit deed ons denken volgens 't verhaal dat 'er ons van gedaan was / dat hier d'inscheep-plaats van Nicoya was. We volgde het pad dat we hier vonden / en omtrend twee mylen voort gegaan zynde / kwaamen we op 't geblaf der honden aan een Burgt genaamd Sancta Catalina, alwaar wy al d'Inwoonders gevangen kreegen / en door de zelve onderrigt zynde dat 'er maar drie mylen van hier tot Nicoya was / zo deeden we tsestig man van ons volk te paard klimmen om 'er na toe te gaan; maar omtrend half weegen ontmoetende wy twee Ruyters / die wy niet konden inhaalen / en die met alle spoed te rug reydende / aan d'Inwoonders van onze aannaderinge kennisse gaaven / die daar op al haar gereedste middelen verstaaken / en onze komste op de Waapenplaats waren afwagtende / van waar we haar na 't eerste vuur geeven uytgestaan te hebben / weg dreeven. Terwyl we beezig waren met al de Victualie die we konden vinden / by een te schraapen / zonden we eenige kleyne partyen in de naby geleegene plaatzen / die ons eenig geld inbragten / en onder andre des Gouverneurs Zilver en al zyn Meubelen.

De Boecaniers neemen Sancta Catalina in, als meede Nicoya.

Op den agtste verlieten we de Stad / om ons by ons andre Volk tot Sancta Catalina te vervoegen / alwaar wy 't overige van de dag bleeven: des nagts kwamen 'er twee van des Vyands wachten herwaards ; een van dewelke wy doodschooten / want zy niet weetende dat wy in de Stad waren / waren gekoomen om de Spanjaards kennisse te geeven / dat ze drie Scheepen de Baay hadden zien inkoomen / en dat het Vyanden waren ; maar deze tyding kwam te laat : op den neegende begaven we ons weder aan boord van onze Canoes, laatende een onzer gevangenen aan Land / om het Losgeld te bezorgen voor de geenen die wy meede voerden. Op den tiende kwaamen we aan boord van onze Scheepen / die in de Baay ten anker laagen. We vonden in 't doorzoeken der pampieren van de Gouverneur van Nicoya drie brieven van de volgende inhoud.

Brief van de Gouverneur of Generaal van de Provintie van *Costa Rica* aan de President van *Panama*, gedagteekend den tweede van *Bloeymaand* 1686.

MYN HEER,

DEze diend om uw te laaten weeten, dat de Roovers op den tiende der voorleedene Maand onze waarde Stad *Granada* hebben ingenoo-

genoomen : Ze kwaamen aan een Plaats te land daar wy geen Schildwagten hadden, oordeelende dat we ze daar niet noodig hadden, door dien de Zee daar zo hoog is; ze trokken dwars door een Bosch als zo veel wilde beesten: we hadden evenwel het goed geluk van door eenige onzer Vischers van haar komste gewaarschouwd te worden, hoewel we buyten dit alreede op onze hoede waren, 't zederd dat wy van *Lesparso* en *Nicoya* tydinge van haar gekreegen hadden. Op den neegende leegerden ze zig op het fraaye Huys van *Don Diego Ravalo*, Ridder van *St. Jacob:* we waren wel bereyd om haar t' ontfangen, maar de wyze van Vechten die dit Volk gewoon is te gebruyken, verbaasden de onzen zoodanig, dat we haar zo veel tegenstand niet konden bieden, als wy ons in 't eerst daar van beloovd hadden. Ze vielen stoutmoedig aan, zingende en danssende als of ze op een Bruyloft gingen, en wonnen eyndelijk de wapen-plaats met verlies van dertig Mannen van haar Volk, volgens de Schatting van *Don Antonio de Fortuna*, een Perzoon wel in den Oorlog ervaaren, en die eenige maanden te vooren by ons gekoomen is. Wy zijn meede van gedagten dat ze haar Generaal verlooren hebben, want we zaagen een Man vallen, die door zijn kleeding van de andre onderscheyden was.

Na dat ze de tyd van vier dagen in ons Fort huys gehouden hadden, zondenze ymand aan ons om ranzoen voor de Stad en de gevangenen die ze gekreegen hadden t'eyschen; en door dien wy niet zeer voorbaarig waren met haar t'antwoorden, staaken ze de Stad in brand, en gingen heen: Seignior *Don Juan de Castilla* Sergeant Major, trok daar op aanstonds met zijn Volk uyt om haar gaade te slaan; en niet weetende dat ze onze Artillery meede genoomen hadden, zo taste hy deze Vyanden van God en deugd, omtrend een mijl van de Stad aan; maar zy besslooten hebbende door te breeken of op de plaats te blyven, versloegen zulk een groot getal van zyn Volk, dat de rest zig op de vlugt begaven, en haar Bevelhebbers alleen lieten.

We hebben een man van haar Volk gevangen gekreegen, die ons gezegt heeft, dat ze met geen andre voorneemen in onze Provintie gekomen zijn als om de sterkte daar van te weten, hoewel'er niet aan te twyfelen vald, of ze zouden indien ze onze Scheepen voor anker gevonden hadden, de zelve gebruykt hebben om door ons Meir in de Noordzee te geraaken, en hebben haar makkers die op haar Scheepen pasten verlaaten. En alzo ze haar weg zeekerlijk voorby *Cartago* zouden genoomen hebben, zo doed dit myn Heer de Gouverneur wel op zijn hoede zijn, en voortvaaren in zig te versterken. Met de eerste Caravane zal ik my de eer geeven van uw nader te schryven.

Brief

Brief van de President van *Panama* aan de Gouverneur van *Costa Rica.*

MYN HEER.

DEze diend om uw kenniſſe te geeven van de tydinge die ik van *Carthagena* over *Puerto Belo* ontvangen heb. De Konink van *Vrankryk* geloovende eenige beleediging van onze natie te hebben ontvangen, zond tagtentig zeylen van alle zoort voor *Calix* om Schattinge t'eyſchen; en ziende dat 'er by deeze geleegentheyd zulk een ongelijkheyd van macht was, zo zyn wy met hem over een gekoomen om hem een halve Millioen te geeven, en dat hy dan zyn Scheepen weer na haar Haavenen zal doen keeren.

Gy weet dat myn Heer de Biſſchop op den twee en twintigſte van *Oogſtmaand* my genoegzaam gedwongen heeft om drie Scheepen toe te ruſten, en daar meede de Roovers te bevechten, die geſtaadig voor onze Haaven laagen, en al de inkoomende Barken en *Canoes* wegnaamen. Onze Scheepen overvielen haar met het aanbreeken van de dag, en noodzaakte een der Roovers zijn Kabel te kappen, en wierd dit niet gedaan om weg te vlugten, maar door de ervaarendheyd des Bevelhebbers. Ik zag het gevegt van een myner Bolwerken aan, en twyfelde niet of de eer van deze dag zou aan ons geweeſt zijn. Doe ik haar de ſtrand zag naadren, zond ik een Sloep om het ander van 't Schip dat zijn Kabel gekapt had, weg te haalen, om 'er daar meede in onze Haaven vaſt te maaken. En zo dra als ik my inbeelden dat het gevegt g'eyndigd en des Vyands Scheepen verooverd waren, zond ik twee Barque Longe of Galeyen uyt, om zodanige Vyanden die nog in 't leeven gebleeven waren af te haalen en voor my brengen, hoewel ik bevoolen had dat ze geen kwartier aan ymand der geener die ze op 't Dek vonden geeven zouden, ten eynde wy de wereld mogten ontheffen van deze Vyanden van God en zijn Heyligen, die zig niet ontzien zijn kerken te ſchenden en zijn Dienaars te verdelgen.

Tegens den avend zondenze aan my een man van ons Volk, eyſchende vyf man van de hunne die ik in myn Stad gevangen had; en nademaal mijn Prins my verbooden had een der gevangenen over te geeven, zo weygerde ik het zelve; maar deze nieuwe *Turken* zonden my daar op twintig hoofden van mijn Volk, dreygende de reſt op de zelvde wyze te handelen, indien ik haar begeerte niet inwilligde; dies oordeelde ik beſt te zyn om het ſlachten van zo veel Chriſtenen te voorkoomen, hun haar Volk toe te zenden, nevens tien duyzend ſtukken van agten tot loſſing van t'neegentig man van ons volk die meeſt alle gekweſt waren, en die ze ons toezonden uyt een getal van drie honderd en dertig Mannen, die ze genoomen hadden. Dus ziet gy hoe 't God belieft ons aan alle kanten te verdrukken.

De Tenient van Sanſonat's *Brief aan de Preſident van* Panama.

MYN HEER,

CApiteyn *François Grognier* is tot *Realeguo* van zyn vloot geſcheyden en met honderd vyftig man op d'Eylanden van *Napalla* aan Land getreeden: we hebben drie man van haar volk gevangen gekreegen die ons wiſten te zeggen, dat die geenen die opwaards na *Panama* gegaan waren, voorneemens waren om na de Noord Zee te keeren. De Vreede die wy met d'*Indiaanen* gemaakt hebben, zal ons meer na als voordeel toebrengen, want we moeten ten minſten haar beweegingen gaade ſlaan, en die doortogt ſtoppen, en als dit volk ziet dat 'er plaats voor haar is werwaards ze konnen wyken, zo worden ze als zo veel verwoede honden: en waar deze godlooze boeven haar voet op 't Land zetten, bekoomen ze dog altoos d'overwinninge. Indien 't uw belieft zo vergund haar een vrye doortocht, op dat wy in ruſt moogen blyven; ze kwaamen tien of twaelf maal aan Land, zonder datze eens wiſten wat ze te doen hadden. Zend ons een man die de mannier van ter Zee te vegten verſtaad, want ik ben van gevoelen dat ze nooyd in ſtaat zullen zyn om van deze Eylanden af te raaken, en dien volgende zal 't beſt zyn dat we heen gaan en haar daar overvallen.

Voordien wy op den twaelfde het ranzoen nog niet zagen koomen beſlooten we zelfs na Nicoya te gaan om het te haalen; we kwaamen daar des andre daags/ en zonden verſcheyde partyen uyt om na Victualy te zoeken/ 't, welk wy wiſten dat d'Inwoonders verborgen hadden/ en een party zonden we / om met haar te handelen weegens brandſchatting voor haar Stad. De Tenient of Stadhouder zeyde ons dat de Gouverneur om hulp na Coſta Rica gegaan was/ en dat hy geen order had om eenig losgeld te betaalen/ als alleen het geene wy voor de gevangenen bedongen hadden/ welk geld gereed was/ maar hy verzogt dat we niet ongeduldig wilde zyn / indien wy 't zelve 300 dra niet ontfingen als wy begeerde / want nademaal ze geen Canoes hadden om het ons te waater te konnen brengen / 't welk in minder als een halve dag tyds had konnen geſchieden / (zo kort is deze weg); zo waren ze genoodzaakt geweeſt om het te Land door Muylen te laaten voeren / 't welk vier daagen reyzens was. Dit andwoord ontvangen hebbende / lieten we hem weeder weeten / dat ons voorneemen geweeſt was om des andre daags te vertrekken / maar dat nademaal hy na byſtand wachtende was / wy ook wachten wilden; maar eyndelijk ongeduldig wordende / dat het met de zaaken zo lang aanliep / begaaben we ons op den ſeeventiende weeder aan boord.

Twee dagen daar na zynde den neegentiende / kwamen ze aan de zeekant /

kant/ tegens over de plaats daar onze Vaartuygen ten anker laagen/ en bragten ons het beloofde losgeld voor de gevangenen. Die wy ter zelfde tyd aan land bragten. We gaaven hun een brief meede door ons aan de Gouverneur geschreven/ waar in wy hem beloofde dat indien hy ons wilde laaten weeten wanneer zijn verwagt werdende Hulptroepen zouden gekoomen zijn/ wy niet in gebreeken zoude blyven om hem op te wachten. En dat hy onder tussche zou zorge draagen om ons zo veel Paarde vrachten met Biscuit en Maïs te zenden/ als wy voor brandschatting van de Stad kwaamen t'eyschen/ of dat hy mogt verseekerd zijn dat we zouden koomen en de Stad in koolen leggen.

De Spanjaards betaalen het Losgeld voor d'Inwoonders van Niccoya.

Op den twintigste ligte wy 't Anker en Zeylden na een der Eylanden in deze Baay geleegen/ om onze Scheepen aldaar te krengen. Op den een en twinstigste begaaven we ons in onze Canoes, niet meer volk by onze Scheepen laatende als tot het krengen noodig was; we zogten (aan Land gekoomen zynde) na eenige Hattos om eenige onderhoud te vinden/ ten eynde wy d'eetwaaren die we aan boord hadden mogten bespaaren en opleggen/ om ons te konnen dienen in 't uytvoeren van een aanslag die we op de Stad Guajaquil hadden. Op den twee en twintigste stapten wy tot Caldaira aan Land/ dog wierden door de wachten ontdekt die in 't vluchten de brand in de Savanas staaken/ om daar door ons in onze togt te verhinderen; dit belettede ons evenwel niet om de kleyne Stad van Lesparso te bereyken/ die t'zederd dat wy de laatste maal daar geweest waren/ meest t'eenemaal verlaaten was.

Op den drie en twintigste hadden wy de niewsgierigheyd om d'eerste weg die zig na ons vertrek opdeed in te slaan/ en na dat we omtrend een mijl voortgegaan waren/ ontdekte we omtrend twee honderd Ruyters op onze zyde/ en achter ons: een Spanjaard die een stukweegs voor d'andren genaaderd was/ stak ons de guyg na/ en bespottede ons op honderd 'er handen wyzen/ welk ons geleegentheyd gaf om vyf man van ons Volk in 't Gras ('t welk aan beyde zyden des wegs uytneemend hoog stond) te verbergen/ en ondertusschen het gros zagjes te laten voorttrekken: onze Spanjaard hier op niet verdagt en gestaadig ons volgende/ wierd op 't onverwagst van zijn Paard geligt/ en wy deeden hem een Grimmas in goeden ernst maaken: we vroegen hem volgens onze gewoonlijke plegtigheyd/ dat is te zeggen met hem te pijnigen/ omtrend wat plaats wy waren: hy zeyde ons/ we waren op den Heere Weg van Cartago, en dat al de plaatsen van hier tot die Stad/ dat meer als seeven en twintig mylen verre was/ t'eenemaal verlaaten waren/ alleenig uyt een inbeelding dieze hadden dat we hun dwingen zouden om ons doortogt na de Noord-zee te vergunnen. Hy berigtede ons ook datze vier honderd man hadden die de ronden deeden/ zynde de twee honderd die wy zaagen van dat getal/ en uytgezonden om te zien wanneer wy mogten landen/ op dat ze dan na een sterke verschanzing mogten wyken/ dieze ses mijlen aan deze zijde de Stad hadden/ alwaar ze ons dagten waar te

neemen / indien wy in 't zin hadden die weg heen te gaan. Dus gewaarschuwd zynde / oordeelde wy 't ondienstig verder voort te gaan / ons voorneemen niet anders zynde als het Land te leeren kennen en eenige eetwaren te bekoomen / dies keerden wy weeder na Lesparso, en op den vier en twintigste aan boord van onze Canoes.

Op den ses en twintigste voeren wy weder na Land / onder 't geleyde van onze nieuwe gevangene / die ons aan een Zuyker Plantagie bragt / alwaar wy ons in twee hoopen verdeelden om na twee Hattos te gaan / alwaar wy al het volk gevangen kreegen ; die ons berigteden dat verscheyde andre Hattos en Zuyker Plantagien in de nabuurschap t'zamen twee honderd gewapende mannen uytgezonden hadden / die in den avond gegaan waren om het volk van drie vyandlijke Canoes, die aan Colebra geland waren / en aldaar verscheyde Spanjaards zo gedood als gekwest hadden / van daar te dryven. We begonden aanstonds ons in te beelden dat het Capiteyn Grognier zyn moest / die op die kust gekoomen was / en hier in waren wy niet bedroogen ; we begaven ons op deze tyding aanstonds weder na de zee-kant / om hun met onze Canoes te gaan ontmoeten / onderweegen hoorden we verscheyde schooten uyt grof Geschut en Musketten / van de plaats daar wy onze Scheepen om te krengen gelaaten hadden / 't welk ons onze treeden deed verdubbelen om by onze Canoes te geraaken.

Capitein Grognier komt weder by de Boecaniers.

Zo dra wy aan boord van onze Scheepen kwaamen vonden we daar Capiteyn Grognier met drie Canoes, zynde door een onzer Canoes die ze by geluk in de Baay ontmoet hadden / herwaerts gebragt ; en het schieten dat wy gehoord hadden / was door d'een en d'andere uyt vreugde van malkandren ontmoet te hebben gedaan.

Grognier zeyde ons dat hy op deze Kust gekoomen was om een onbewoonde plaats te zoeken / ten eynde hy zonder tegenstand mogt Landen / en vervolgens door 't Land heene trekken om in de Noord-zee te geraaken. We leyden hem het gevaar daar hy met zulk een kleyn getal volk (zynde niet meer als tsestig mannen in 't geheel sterk) noodzaakelijk in moest vervallen / klaar voor oogen / en dat indien hy zulk een gevaarlijke aanslag zou willen onderneemen / het beeter was by ons te blyven / tot dat we een bekwaame geleegentheyd vonden om gezaamentlijk na de Noord-zee te rug te keeren / door dien we dan beeter in staat waren / om d'opkoomende zwaarigheeden / en gevaaren te konnen overwinnen / door deze reedenen overwonnen zynde / bleef hy by ons ; en na dat we hem onze gevallen / t'zeederd dat hy van ons gescheyden was verhaald hadden / zo vertelde hy ons ook op zyn beurt de zyne / zeggende / dat hy verscheyde landingen in de Baay van Napalla gedaan had / met verschillend gevolg / en dat onder andre in een dezer landingen de Spanjaards drie man van zyn volk hadden gevangen gekreegen / die eenige tyd daar na tegens andre gevangenen gelost wierden : maar dat de Spanjaards deze menschen door beloften zodanig hadden weeten te verleyden / dat

dat doeze weederom gekoomen waren/ ze niet anders zogten als haar makkers te verraden en in 't net te helpen/ ten dien eynde stelden ze hun een aanslag voor/ om na een zeer ryke Goudmyn te gaan/ omtrent veertien mijlen van de zee-kant/ en ook zo veel mijlen van Tinsigal leggende: dat het volk met de buyt dieze daar meenden te vinden voor ingenoomen/ het Eyland daar ze op waaren/ ten getaale van honderd en twaalf man verlaaten/ en haar met de Canoes op de vaste kust aan Land begeeven hadden/ om na die Myn toe te gaan/ wordende door de gevangenen die de weg wisten geleyd/ trekkende niet als by nagt voort/ uyt vreese van ontdekt te worden; dat deze drie verraders die haar vrienden aan de Spanjaards verkogt hadden/ onderweegen veynsde zeer moede te zyn/ om daar door geleegentheyd te hebben/ van te rusten en agter te blyven; dat ze omtrend twee uuren daar na vertrokken waren/ brengende aan de Spanjaards (die in een bekwaame plaats daar op laagen te wagten) al de gevangenen die in de Baay aan Land waren/ dat ze eenige tyd daar na op 't Eyland gekoomen waren/en van daar stilswygend al de wapenen en ammunitie van de rest van 't volk/ 't welk geen mistrouwen van haar had/ hadden afgehaald en in een Canoe gelaaden; maar dat het gesmeed verraad ondertusschen het voorgestelde gevolg niet t'eenemaal gehad had/ en dat hy met zyn volk zonder tegenstand aan de Mijn gekoomen was/door dien de Spanjaards (die alles gereed gemaakt hadden om haar wanneer ze landen ter neer te houwen) laater waren gekoomen als ze moesten/ maar dat deze fout van haar/ de Renegados te wyten was/ die het vertrek van haar makkers al te sterk hebbende aangedrongen/ daar door haar leeven behouden hadden: dat ze niet veel buyts in de Mijn bekoomen hadden/ door dien 'er reeds bevel gekoomen was om de schat te bergen/ maar dat het niet boven een uur geleeden was/ dat de Spanjaards vier honderd en vyftig ponden Goud van daar gevoerd hadden/ dat ze evenwel nog ettelijke ponden Gouts daar gevonden en eenige gevangenen bekoomen hadden/ die zo 't scheen haar komste zo vroeg niet verwagtende geweest waren/ of dat ze onderweegen zeekerlijk zouden verslaagen zyn geweest.

Dat na twee dagen aan de Mijn vertoeft te hebben/ hy met zijn Volk weder te rug was getrokken/ maar dat ze onderweegen een groote party Spanjaards in de Weg gezien hadden/ wachtende op haar komste/ en de mine makende als of ze nu haar begaane fout verbeeteren wilden: dat haar Bevelhebber een Trompetter aan Capiteyn Grognier gezonden had/ hem afvraagende/ of hy in 't zin had tot een gevegt te koomen? en deze daar op g'antwoord hebbende/ dat hy niets liever begeerden/ zo hadden de Spanjaards ten tweede maal gezonden om hem te zeggen dat indien hy de gevangenen wilden overgeeven/ zy hem een vrye doortogt vergunnen zouden; maar dat hy daar op stoutmoedig g'antwoord had/ dat indien ze geneegen waren haar gevangene volk weder te hebben/ ze met haar Wapenen dezelve moesten koomen afhaalen; en wat de vrye doortogt aanbelangde/ hy in

spijs

spijt van haar de Weg wel wist t'oopenen. Dat hy hier op zig met zijn Volk in slagorder gestelt hebbende / de Spanjaards de moed niet hadden om haar te derven staan / zig alleenig vergenoegende met van verre eenige schooten te doen / en doe haar hielen fraaytjes te laaten zien ; dat hy vervolgens gerust en zonder verhindering na de Zee-kant trok / en by zijn Canoes kwam / die 't geluk wilde dat juyst op een plaats verborgen laagen / alwaar ze door de Renegados aan de Vyand niet konden geweezen worden.

Hy zeyde ons verder / dat hy eenige tijd daar na tot Pueblo Viego gekoomen was by een Rivier / die niet booven de vier mijlen diep is / en zig in de Baay van Napalla komt t'ontlasten ; dat ze de Stad by verrassing hadden ingekreegen / en dat wanneer ze na eenige daagen daar vertoeft te hebben / weer meenden na haar Canoes te keeren / een hinderlaage ontmoet hadden / die door haar gelegd was / onder 't beschut van een verschansing / die door ses honderd man uyt de besetting van Realeguo (welke plaats nu weeder begon bewoond te worden) bewaard wierd : dat ze een lange tijd met haar gevogten hebbende / en bevindende dat de Spanjaards meer als na gewoonte teegenstand booden / haar zelfs in haar Schans geworpen / en aldaar een groote moord aangeregt hadden ; dat een party gevangen gebleeven was / terwijl d'andre de vlugt nam en de Schans verliet : dat de Vrybuyters niet meer als drie man verlooren hadden / maar dat de Spanjaards in de hette van 't gevegt verscheyde der gevangenen van beyder sexen (die ze met haar uyt de Stad gevoerd hadden) gedood hadden : dat ze na dit verricht te hebben / met Vreede aan boord gekoomen waaren : dat eenige maanden daar na / het voorneemen van vijf en tagtentig man van zijn volk om na 't Eyland California te gaan niet toestemmende / hy met t'sestig man van zijn volk die by hem gebleeven waren / beslooten had om na Panama te gaan ; en dus gelyk gezegt is ons ontmoetende / gaven we hem met zijn volk plaats in onze Scheepen.

Op den dertigste begaven we ons met onze Canoes weder van boord / en voeren in verscheyde Rivieren / die zich in deze Baay van Caldaira ontlasten ; onder andren kwaamen wy in een zeer fraaije Rivier / die wy tien mijlen op voeren / vindende de zelve overal even diep en wijd. Verscheyde der gevangene Spanjaerds zeyden ons dat 'er omtrent veertig of vijftig mijlen hooger op een Berg lag / van waar deze Rivier zijn oorsprong heeft / en dat 'er aan d'andre zijde van dezelfde Berg mede een Springader is / van dewelke de Rivier St. Jan, die zich aan de Witte Punt in de Noord Zee komt t'ontlasten / zijn begin heeft.

We naamen in deze Rivier een groote Canoe met Smeer gelaaden / die ons naderhand doe we na Guajaquil gingen / zeer wel te pas kwam / om onder onze spijze te mengen : we vonden ook aan de kant der Rivier eenige Hattos, alwaar wy ons ververschten tot op den

sesde

sesde van Sprokkelmaand, wanneer wy weeder aan boord van onze Scheepen kwaamen. Op den twaalfde vertrokken we weder / om voor de derde maal Nicoija te gaan bezoeken; we kwaamen daar des andre daags avonds / en zonden aanstonds verscheyde partyen uyt / om wegens de Spanjaards eenige kondschap te bekoomen / die (t'sederd dat ze ons gedreygd hadden met haar hulptroepen / in plaatze van brandschatting voor de Stad te betaalen) niet meer te voorschijn kwaamen. Dies staaken wy nu de Stad in de brand: maar schoon wy genoodzaakt waren om op deze wyze de Spanjaards te kastyden / zo lieten wy evenwel niet na / met alle moogelijke vlyt de Kerken in weezen te houden / in de welke wy de Schilderyen en Beelden der Heyligen die wy in de huysen vonden bragten / op dat ze voor de woede / en 't verbranden der Engelschen bevryd mogten zyn / die geen groot behaagen in deze zorgvuldigheyd hadden / zynde een volk dat meer genoegen en vermaak heeft om een Kerk te zien branden als duyzend huysen in America. Maar nademaal wy nu de sterkste party waren / zo dorsten ze niets doen / 't welk van d'eerbiedigheyd die wy zodaanige dingen toe droegen / kwam af te wyken.

De Vrybuyters verbranden Nicoya.

Nicoya was een kleyne dog zeer vermaakelijke plaats; des zelfs Kerken waren zeer fraay / maar de huysen zeer slegt gebouwd / daar loopt een schoone Rivier half om de Stad; maar als men in de Stad is kan men by na niet weeten by welke weg men is ingekoomen / nog hoe men daar weeder uyt zal raaken / wegens de hoogte der Bergen / daar de zelve aan alle kanten meede omringd is.

Zo dra waren wy niet uyt de Stad getrokken / of de Spanjaards zettede de weegen door de welke wy trekken moesten in de brand / 't welk wy nog gelukkelijk ontkwaamen / alzoo ze het juyst eerst hadden beginnen te doen; we kreegen nog een man gevangen / die tusschen ons en het vier bekneld was / deze bragt ons aan verscheyde Estancia's van waar we niet voor den twintigste te rug en weder aan boord kwaamen. En op den twee en twintigste zonden we veertig gevangenen aan Land / alzoo ze ons aan boord te lastig vielen.

Zommige zullen misschien verwonderd staan / van 't geene ik wegens het branden der weegen kom te zeggen / maar 't is zeeker dat ze vry meer verwonderd zouden geweest zyn / indien ze het zo wel als ik gezien hadden; daar zyn tweederley plaatzen daar de Spaajaards dit branden gewoon zyn in 't werk te stellen / te weeten in de bosschen en Savanas; wanneer de laaste (welkers Gras by na een mans lengte hoog en zo droog als been is) in brand gezet wierd / vonden we ons ter regter en slinker zyde van de weg / door de vlam gelijk als beleegerd / en indien het lang geduurd had / zouden we eensdeels door de vlam verzengd / en door de Rook hebben moeten verstikken; en wanneer de weg door boschagtig land heenen loopt / en zy het zelve in de brand steeken / zo ziet men in weynig tyds het Land etteljke mijlen ver in ligte vlam / te weeten aan die kant

daar de wind de blam komt heen te drijven; tot het welke d'uytneemende droogte der stoffen die door de hette der Son (die in deze tyd van 't Jaar brandend heet is) gelijk als verzengd worden, niet weynig komt toe te brengen.

Op den drie en twintigste zonden we onze Kwartier-meester aan boord van d'Engelschen, om met haar een verding te maaken: we stelden haar voor, om gezamentlijk Guajaquill (alwaar de Spanjaards groote handel ter zee dreeven) in te neemen, onder voorwaarde dat indien wy twee Scheepen zouden verooveren, wy 't Lot zouden werpen wie eerst kiezen zou, en indien 'er maar een genoomen wierd, dat we dan vyftig man van yder Natie daar zouden opzetten ter tyd toe dat wy 'er nog een zouden koomen te neemen, 't welk ze niet doen wilden, eyschende d'eerste keur: zo dat (ziende dat wy haar niet konde beweegen) wy zo wel van haar als van Capiteyn Grognier en vyftig man van ons volk die by hem wilde blyven, afscheyden; zy hadden doen op haar Schip honderd en twee en veertig man, en wy honderd en twee en tsestig op ons Fregat en Barque Longe.

Op den vier en twintigste ligte wy 't Anker, en gingen na Guajaquil t'zeyl, we zettedé alle zeylen by om 'er eerder als d'Engelschen te weezen, die 't zelve voorneemen als wy hadden; Op den agtste van Lentemaand passeerde we d'Evenaar, laatende d'Eylanden de Los Galopagos omtrend twaalf mijlen aan Ly leggen.

Dit zyn agt Eylanden leggende Noord en Zuyde van Cabo Blanco, en Oost en West van Guajaquil, ze zyn vol Zee-Schilpadden, die aldaar yder uur van de dag aan Land koomen, en als men in 't bosch komt, kan men by na zyn voeten niet neer zetten, zonder op de Landschilpadden, en Hagedissen die hier in groote meenigte zyn te treeden. De Zee hier omtrend is ook zeer vrugtbaar in 't voortbrengen van visch, maar deze voordeelen worden om verr gestooten door 't gebrek van water, waar van deze Eylanden t'eenemaal ontbloot zyn.

Op den 18 ontdekte we een Schip daar we aanstonds jagt op maakten, doe wy nader kwaamen, bevonden we het d'Engelsche te zyn, die in de Baay van Caldaira van ons afgescheyden waren, en alzoo wy vreesde dat ze eerder als wy tot Guajaquil mogten koomen, deeden wy haar wederom verzoeken om met ons te gelijk aan te spannen, en zy het eyndelijk toestemmende, zo zeylden wy verder met malkanderen.

Door dien wy nu door de gedurige tegenwinden, alreede langer onderweegen geweest waren als onze Victualie kon strekken, zo waren wy t'zederd den agt en twintigste gedwongen een regte vasten in te gaan, en maar eens in agt en veertig uuren t'eeten: ook hadden wy groot gebrek aan water, en indien wy het geluk niet gehad hadden dat het nu en dan reegende, wy zouden van dorst hebben moeten versmachten; maar 't geen onze nood niet weynig aan de eene kant verzagten, was dat wy op den dertigste op 't onverwagtst ons in een Koninkrijk van groote Visschen

be-

bebonden / als Keysers, Tonynen, Negros, Bonitos en verscheyde andre zoorten / aan wien wy geen meer kwartier gaaven / als aan de Zee Wolven, die hoe leelijk ze stonken / evenwel onze hongerige maagen tot een begraaf-plaats kreegen.

Op den sesde van Gràsmaand in de Morgenstond zaagen we Land / 't welk wy bevonden Cabo Passao te zijn; op den elfde kwaamen we op de hoogte van 't Eyland Dela Plata, en op den twaalfde zaagen wy de punt van Sancta Helena, de welke vyftien mylen aan ly van Guajaquil legd / en de Baay begind te formeeren / de welke de naam van die Stad draagd. We ontdekten op den twaalfde met het aanbreeken van de dag een zeyl ontrend drie mylen te loefwaard van ons; en door dien het zeer stil was / zonden we drie Peruaguas om te zien wat het was; ze vonden het een Prys te zijn met Wijn en Koorn gelaaden / die door Capitein David voor Nasca genoomen was / en die door storm van hem was afgeraakt; hy had agt Engelschen op de zelve gezet / met bevel dat indien ze van malkandren mogten afraaken / na 't Eyland Dela Plata te zeylen / alwaar haar verzamelplaats zijn zoude. Dit Volk verhaalde ons dat 't zederd ze het Eyland van St. Juan verlaaten hadden / ze verscheyde landingen gedaan hadden / onder andre te Sagua Arica en Pisca: dat in deze laatste plaats een nabestaande van de Vice Roy van Lima voort hoofd van agt honderd mannen gekoomen was om haar te bevechten / maar dat ze hem met groot verlies van de zijnen op de vlugt gedreeven hadden / dat ze zeer veel Scheepen genoomen hadden / die na de zelve geplonderd te hebben / weer hadden laten vaaren; en bevonden hebbende dat ze de waarde van vyf duyzend stukken van agten / yder man bekoomen hadden / zo hadden ze beslooten weder na de Noordzee te keeren / maar dat ze terwijl ze beezig waren om na de Stad van Magellanes te zeylen / aan 't speelen geraakt waren / waar door veele van hun weer alles verlooren dat ze gewonnen hadden. Dat ze aan de Eylanden van Don Fernandes gekoomen zijnde / aldaar Capitein Willnet (meede een Engelschman) gevonden hadden / die al lang te vooren van haar was afgescheyden / en nu hier gekoomen was met het zelfde voorneemen / om door de voornoemde straat weder in de Noordzee te keeren. Maar dat Capitein David van voorneemen veranderd was / door dien de zodanige van zijn volk die haar geld met speelen verlooren hadden / niet geneegen waren uyt deze zee te gaan / nog het Schip te verlaaten voor dat ze een ander in de plaats gekreegen hadden; dat de geenen die gewonnen hadden zig daar op aan boord van Capitein Wilnet begeeven hadden / en dat de zodanige van Capitein Wilnet's Volk die geen geld hadden / weder op 't Schip van Capitein David gekoomen waren / om te zien of ze met hem nog wat konden overwinnen / en dat ze dus ten getaale van sestig Engelschen en twintig Franschen weder herwaards in de Zuydzee gekeerd waren; en dat Wilnet zijn voorgenoomen Reys vervolgd had; dat Capitein Peter Henry kort na Capitein Suams na Oost-Indien gegaan was; en eyndelijk (hoewel wy

Ze ontmoeten een Prys Capitein David toebehoorende.

wy hier van al te vooren onderrigt waren) dat de Spaansche Vloot aan Puerto Callao lag/ 't welk als reeds gezegd is de Haaven of Inscheepplaats van Lima is.

Nademaal deze agt man van gedagten waren/ dat Capiten David met zijn Fregat nog zo haast niet op de versaamelplaats zou konnen zijn/ zo sloegen ze voor om met ons na Guajaquil te gaan / 't welk wy te gewilliger toestonden/ om dat ze ons een gedeelte van haar Victualy en Drank bysettede/ 't welk in ons de gewoonlijke lustigheyd weder een weynig deed herleeven/ die door de onthoudigen die wy genoodsaakt waren t'ondergaan/en die ons niet wynig verzwakte/ gelijk als uytgebannen was.

Op den vyftiende ontdekte we Cabo Blanco, de welke te loefwaard van deze Baay legt; omtrend ten tien uuren in de morgenstond/ begaaben we ons ten getale van twee honderd en t'sestig man in onse Canoes, en stierden de geheele dag na 't Eyland Sancta Clara, alwaar wy met Sonne ondergang kwaamen. Dit kleyne Eyland is niet anders als een Rots/ leggende ses mylen van 't vaste Land/ we waren genoodzaakt hier het anker te laaten vallen / alsowy de stroom niet konden dood zeylen : op den sestiende bevonden we ons tusschen Sancta Clara en La Puna omtrend vyf mijlen van Land.

Ze koomen in de Baay van Guajaquil.

La Puna is een seer fraay Eyland/ van gedaante als een Kardinaals hoed ; 't heeft twintig mijlen in zijn omtrek/ en legd twee mijlen van 't vaste Land/ tegens over de mond der Rivier van Guajaquil, daar is een groote Burgt op 't zelve gebouwd/ alwaar in voorige tijden des Koninks van Spanjens Magazijnen in waren : twee of drie delis Scheepen/ die in de Rivier niet konnen komen/ ankeren doorgaans tusschen de selve en dit Eyland verborgen/ en hadden het geluk van door de wachten die hier ten getaale van veertig waren (hoewel wy 't niet en wisten) niet ontdekt te worden : tegens den avond gingen we meer zuydelijk leggen/ om van 't Land niet ontdekt te worden.

Op den seeventiende hielden we ons weeder in een schuylplaats aan 't zelve Eyland verborgen ; en na dat we van onze gevangenen/ van de staat en geleegentheyd der Stad Guajaquil wel onderricht waren/ schikten we van onse macht op de volgende wyse : Capitein Picard die ons Fregat voerden/ zou met vyftig man het groote Fort bestormen: Capitein Grognier zou met het gros van ons kleyne leeger zig meester van de Stad en Haaven zien te maaken: en Capitein George Hewit voerende het Engelsche Schip/ zou met vyftig man van sijn Volk het kleyne Fort bestormen; en tagtentig Granadiers onder 't bevel van de Capitein van onse Bark/ zouden tot een Troup de Reserve verstrekken / om te konnen dienen daar 't de nood vereyschten : en duysend stukken van agten wierden beloofd aan een der Vaandragers (van welke ik 'er een was) die 't eerst zijn Vaandel op 't groote Fort zou planten : dus alles geschikt zijnde/ verlieten we tegens den avond onse schuylhoek/ hoopende nog die nagt in de Rivier te geraaken/ maar wat moeyte wy deeden konden we niet meer als

een

een der punten van het Eyland winnen / tegens over de Rivier geleegen ; ondertusschen brak de dag aan / en wierden wy door een der Wachten ontdekt / die daar op een Hut in de brand stak / tot een teeken aan de andre Wachten (die op een bekwaame tusschen wydte aan weerkanten der Rivier gesteld waren) dat hy ons zag / op dat aan de Stad daar van kennisse mogt gegeeven worden : hier op traaden we aanstonds aan Land en dwars door een Bosch op het vier aan / en doe wy 'er bykwaamen / vonden w'er nog eenige die 't angestooken hadden / van welke wy 'er twee in 't vlugten onder de voet schooten / en een derde gevangen kreegen / uyt wien we weynig bescheyd konden krygen also 't maar een kleyne Jongen was.

Tegens de middag zaagen we een Schip de Rivier inkoomen / 't welk wy lieten vaaren / niet geneegen zijnde uyt onze schuylplaats te koomen om het te neemen / uyt vreeze van aan 't vaste land ontdekt te worden / alwaar wy van gedagten waren datze noch niets van ons wisten / nademaal d'Inwoonders van Guajaquil niet g'antwoord hadden / op het Vier-teeken 't welk de Sentinel van La Pluna gegeeven had. Op het aannaadren van de nagt maakten we ons weer klaar / en kwaamen in de Rivier van Guajaquil , by een der twee monden die we daar vonden / en alwaar met het Ty zulk een sterke stroom in en uytgaat / dat we vier mijlen in de tijdt van twee uuren vorderden. De Boecaniers koomen in de Rivier van Guajaquil.

Op de twee breedste plaatzen der Rivier (die daar omtrent een halve mijl mag wijd zijn) leggen twee zeer fraaije Eylanden / onder dewelke wy ons op den negentiende de geheele dag verschoolen. Tegens den avond maakten wy weer klaar / laatende ons door de stroom opdrijven / zonder onze Riemen te gebruyken / op dat de Wachten die zich altoos aan de kanten der Rivier onthouden / het gerucht van 't roeyen niet mogten hooren : het vooneemen van onze Gids was om voorby te vaaren / en booven de Stad te landen / weetende dat ze daar zwakker en aan die kant slechter bewaakt was als aan d'andre kant ; maar zijn vooneemen miste hem / alzo wy het Ty begonnen tegen te krijgen / 't welk ons dwong / om twee uuren voor dag omtrent een Canonschoot aan deze zijde van de Stad te landen / van waar wy een groote meenigte Lichten zaagen / dewelke zy gemeenlijk in haar Huyzen hebben de geheele nagt over. Ze landen.

De plaats daar wy Landen was vol Water en Struyken / dies waren wy genoodzaakt om met onze Sabels een weg dwars door de zelve heen te houwen ; maar we hadden 't ongeluk dat we teegens over een Sentinel geland waren / en dat een man van ons volk die tot bewaaringe der Canoes agtergebleeven was / vuur sloeg om een pyp Tabacks aan te steeken / 't welk hy onbedachtzaamlijk deed / teegens 't uytdrukkelijk verbod aan hem gedaan ; de Wacht dit ziende / hoefde niet te twyfelen of daar moest onraad zijn ; nademaal de Spanjaards aan haar volk

op lyfstraf verbieden by nagt vuur te slaan / waar op hy ook aanstonds een steenstukje losten om het Fort daar van kennisse te geeven; die het zelve korts daar na door 't losbranden van al haar geschut beandwoorden. Ondertusschen overviel ons een groote stortreegen, waar door wy genoodzaakt waren in een groot huys / 't geen wy voor ons zaagen leggen te schuylen / en aldaar de lonten der Granadiers op te steeken / en na de dag te wagten / ondertusschen schooten de vyanden zonder ophouden / om ons te verbaaren / en te doen weeten dat ze gereed waren om ons t'ontfangen.

En bestormen de Stad.

Op den twintigste trokken we met het aanbreeken van den dag / met slaande Trommels en vliegende Vaandels na de Stad; in 't aannaderen vonden we ons gestuyt door seeven honderd man / die ons bevogten onder 't beschut van een Schans van vyf de half voet hoog / en die aan de kant der Rivier door een Dyk omringd was; en alzo wy geen goede kennisse van de geleegentheyd der plaats hadden / oordeelden wy aanstonds dat dit haar Fort was; ze deeden alles dat ze konden om ons af te slaan / en doodede eenige van ons volk; en door dit kleyne voordeel aangemoedigd zynde / haddenze de stoutheyd om met het zwaard in de vuyst een uytval te doen / maar ziende dat wy haar dapper ontvingen / zo namenze korts daar na de vlugt / en vernoegden zig met de bruggen agter haar af te breeken / om ons te beletten te naaderen; dog dit kon ons niet verhinderen dwars over den Dyk en aan de voet der Wal te geraaken / van de welke wy ons korts daar na in spyt van haar teegenstand meester maakten / want ze konden de handgranaaten niet verdraagen / die haar tot in de huysen dreeven / dewelke met voordagt hier gebouwd waren om 'er zig uyt te konnen verweeren / in Cas dat ze bestormd wierden maar we dreevenze hier wel haast weder uyt: hier van daan vloodenze na een sterke Caze / ('t welk wy een Reduyt noemen) dieze na een uur tyds meede genoodzaakt waren te verlaaten / dus haar van sterkte tot sterkte vervolgende / kwaamen we eyndelyk aan de derde 't welk de grootste van alle was: hier verdeedigde ze zig een lange tyd / want ze gaaven gedurig vuur op ons onder de gunst der Rook van 't geschut / 't welk ons verhinderden van haar te konnen zien. Toe we aan de voet der Pallisaden gekoomen waren / deeden ze weeder een uytval met het zwaard in de vuyst / en eenige van ons volk gewond hebbende kreegen z'er een gevangen / maar we deeden haar deze prooy wel haast verlaaten / en na veel van de haare verlooren te hebben / weder in 't Fort wyken; eyndelyk door een gevegt van elf uuren moede zynde / en alzo ons Buskruyd meest verschooten was / zo verdubbelde we onze poogingen zodaniger wyze / dat wy op haar inbraaken en ons meester van dit laaste Fort maakten / hoewel niet zonder verlies aan onze zyde / alzo wy neegen man gedood en twaelf gekwetsten hadden. We zonden aanstonds ettelyke partyen uyt om de vlugtelingen na te jaagen / terwyl d'andre Roomsch Catholyken zig na de groote Kerk begaaven / en aldaar het Te Deum zongen.

Die ze veroveren.

De

De Stad Guajaquil is meest rondzom een klyne berg gebouwd / waar op deze drie Forten leggen / de twee worden door het derde 't welk het grootste is bestreeken / en ze bestryken alle drie de Stad. Het groote Fort 't welk dat geene was daar wy de meeste moeyten meede hadden / is geenzins sterk als aan de kant der Rivier / en de twee andre staande in 't afhellen des Bergs / zyn met een dunne wal omringd; we vonden 'er niet als Steenstukken in: daar is een Communicatie / tusschen deze laaste twee en 't andre / by een bedekte weg dewelke aan beyde zyden twee rijen Palissaden heeft met aarde gevuld; in 't groote Fort 't welk mede met Palissaden bezet is / vonden we seeven stukken geschut / schietende van twaelf tot agtien pond yzer / maar ze konden door de verheeventheyd des plaats haar geschut niet leeg genoeg doen draagen / om 'er de geenen die beneeden in de Stad waren eenig leed meede te konnen doen / 't en zy ze tegens de huysen donderden / om 'er onder de val der zelve te begraaven. De Kruyd-Magazynen die in 't midden van 't Fort staan / zijn slecht genoeg gebouwd. De Stad zelfs is na de kant der Rivier door een Wall omringd / van vier en een half voet hoog / en drie voet dik: de Straaten zijn zeer naauw; de Parochi-Kerken / als mede de Kloosters zijn zeer nett / maar de Huyzen meest alle van Deelen gebouwd / en op paalen gegrondvest / door dien ze in 't regenachtige gety des Jaars / 't welk duurd van 't begin van Louwmaand tot het eynde van Grasmaand, zoodanig door de reegen en slijk geplaagd worden / dat ze genoodzaakt zijn om Bruggen te maaken / en aarde Wallen in alle straaten op te werpen / om 't zelve af te keeren. Haar voornaamste Koopmanschap bestaat in Cacao, daar zy vry groote handel in drijven.

We bekwaamen in deze Plaats seeven honderd Gevangenen van beyder sexe / waar onder de Gouverneur met zijn geheele huysgezin was; de Gouverneur zelfs was gekwetst / gelijk ook verscheyde andre Officieren en Lieden van aanzien / die zich in 't gevegt beeter gekweeten hadden / als vijf duyzend Man / die tot bescherming der Plaats gestelt waren. Ook bekwaamen we hier verscheyde soorten van Koopmanschappen / een groote meenigte Paarlen en eedle Gesteenten / zeer veel ongemunt Zilver / en ten minste seeventig duyzend Stukken van agten / hoewel 'er meer als drie Millioenen in de Stad waren doe wy 'er kwamen / maar terwijl wy geheel en al opgenoomen waren in ons meester van de Forten te maaken / zo hadden ze deze geleegentheyd waargenoomen / en met het grootste gedeelte van haar beste roerende Goederen / haar langs de Rivier doorgepakt; zo dra onze Canoes onder de Stad ten anker waren gekoomen / sloften wy niet om 'er vier aanstonds uyt te zenden / en de Sloep die de gezeyde Rijkdommen weg voerde / na te jaagen / maar het was al te laat: alleenig kreegen ze nog twee en twintig duyzend Stukken van agten / en een Rood Vergulde Arend / die tot de een of andre kerk gediend had / weegende agt en t'festig pond; deselve was zeer raar en fraay gemaakt. Daar laagen in de haaven veertien

En bekomen groote buyt.

Bar-

Barken nevens de Galeyen/ tegens de welke wy tot Pueblo Nuevo gevochten hadden/ en twee Koninlis Scheepen stonden op stapel/ zijnde by na geheel vaardig: tegens den avond kwamen wy met de Gouverneur over een dat hy tot ranzoen van hem/ zijn huysgesin/ de Stad/ Forten/ Geschut/ en Scheepen/ aan ons een Milioen stukken van agten in goud/ en vier honderd zakken Koorn zou geeven; en om de betaaling van 't geseyde ransoen/ ('t welk van de Stad Quitto, die tachtig mijlen hier van daan legt/ komen moest) te bevorderen/ versogt hy ons dat wy de Vicaris Generaal wilde loslaaten/ alzo hy een man van vermoogen en achting onder hun was.

De Vrouwlieden dezer Stad zijn heel aardig/ maar de meeste Vaders of Monnikken (die hier in groot gemak leeven) houden met dese swakke Sexe zodanig een groot gemeenzaamheyd/ dat het 'er veer van daan is om een goed voorbeeld aan andren te geeven: de Vaders haatede ons tot zoodanig een graad/ dat se de Vrouwlieden (die noyt geen Vrybuyters gesien hadden) wysmaakten/ dat we zelvs geen gedaante van Menschen hadden/ en dat we haar en haar kindren souden op eeten/ 't welk haar zoodanig een schrik en teegensin van ons deed opvatten/ dat ze het selve niet uyt haar gemoed konden bannen/ voor dat ze ons beeter leerden kennen; maar ik mag vryelijk zeggen/ dat ze doe geheel andre gevoelens van sulke geweldige hartstogten gegeeven hebben/ die byna tot een trap van sotheyd begonden uyt te barsten.

Geestig verhaal van een Spaansche jonge Juffer.

't Is niet van hooren vertellen/ dat ik gewaar wierd dat de Vrouwlieden de inbeelding hadden dat wy haar souden opeeten; want daags na 't inneemen der Stad gebeurden 't/ dat een jonge Juffer van 't gevolg des Gouverneurs Vrouw/ in mijn handen kwam te vallen/ en terwijl ik beezig was om haar ter plaatse te brengen daar de andre gevangenen waren/ en haar ten dien eynde voor my heen liet gaan/ zo keerdense haar om/ en met de traanen in de oogen zeyde ze my in haar eygen taal/ Senior pur l'amoar de Dios no mi como; dat is/ myn Heer ik bid u om de liefde Gods dat gy my niet en eet; waar op ik haar vroeg/ wie haar gezeyd had dat wy gewoon waren menschen t'eeten/ ze antwoorde de Vaders, die haar ook verzeekerd hadden dat wy geen menschelijke gestalte hadden/ maar dat wy 'er als aapen uytsaagen.

Des avonds van den een en twintigste kwaamen eenige van ons Volk in 't Wachthuys/ zonder dat ze 't vier 't welk ze die dag in een der huysen aangelegd hadden/ weeder hadden uytgedoovd; hier door geraakte des nagts de Stad in de brand/ en waaren wy genoodzaakt uyt vreese dat het in onse Corps du Guarde zou overslaan/ alwaar al het Buskruyd en een gedeelte der Koopmanschappen en Rykdommen van de Stad laagen/ om onze gevangenen in 't Fort te brengen; dit gedaan zijnde/ deeden we ons best om 't vuur te blusschen/ 't welk (niet tegenstaande wy alle poogingen aanwenden om de brand te stutten) een derde deel der Stad in de asch leyde.

We keerden op den twee en twintigste in de morgenstond weeder in onze Corps du Guarde, en alzo wy vreesden dat de Spanjaards door dit toeval/ weygeren zouden brandschatting voor de Stad te betaalen/ (hebbende haar in ons verdrag belooved de zelve niet te verbranden): zo veynsde we als of zy zelvs daar de oorzaak van waaren/ en zonden haar een brieve waarin wy haar lieten weeten/ dat wy zeer over haar mannier van handeling verwonderd waren; datze na een verdrag met ons gemaakt te hebben/ met een kwaardaardig opset zouden komen om de Koopmanschappen/ en 't Koorn 't geen ze wisten dat wy zo noodig van doen hadden/ te verbranden/ en dat we berouw hadden/ dat we de geheele Stad niet hadden laaten verbranden; en dat indien ze ons de schaade die we by de brand geleeden hadden/ niet kwaamen vergoeden/ wy haar vyftig hoofden van de voornaamste onzer gevangenen zouden toezenden. Hier op kwaamense haar by ons verschoonen/ zeggende dat het door eenig ondeugend nydig Volk moest gedaan zijn/ en dat ze ons voldoening daar over wilden geeven.

Op den drie en twintigste beschikten ons de Gouverneur een Loots die we met een onzer Canoes zonden om na onze Scheepen te sien/ en de zelve aan 't Eyland La Puna ten anker te brengen/ alwaar we ons na ons vertrek meende na toe te begeeven/ om aldaar na 't beloofde ranzoen te wagten. Op den vier en twintste bevindende dat een van ons Volk reeds ziek was geworden door de stank der doode lijken/ die ten getaale van over de neegen honderd door de Stad verspreyd laagen; zo trokken wy uyt de Stad/ na dat wy al het geschut vernaageld hadden/ en begaaben ons met vijf honderd gevangenen uyt de voornaamste Inwoonders aan Boord der Barken/ waar meede wy op den vyf en twintigste aan 't Eyland La Puna kwaamen/ alwaar wy onze Scheepen ten anker vonden leggen.

Op den tweede van Bloeymaand stierf Capitein Grognier aan de wonden die hy in 't inneemen der Stad ontfangen had. Op den vierde zonden we onze Galey na 't Eyland De la Plata, om te zien of het Fregat van Capitein David daar gekoomen was/ en alsо de bestemde tyd tot betalinge van 't ranzoen op den neegende g'eyndigd was/ zo gaben we hum nog vier daagen langer uytstel; na welke tyd een Spanjaards Bark (die gewoon was om ons eetwaren te brengen) een Officier aan ons boord bragt/ die ons verzogt dat wy niet ongeduldig zijn zouden/ en hy verzekerden ons dat het ranzoen nu met den eerste betaald zou worden: maar dit draalen deed ons eenig bedraad vermoeden/ en dat ze ons maar met hoop zogten te voeden/ ter tyd toe datse met hulptroepen versterkt waren (en dese onze gissing was niet als al te waar als in 't vervolg blyken zal) dies begonden we zodanig een strengheyd teegens onze gevangenen in 't werk te stellen/ 't welk wy wisten dat een schrick in onse Vyanden brengen moest: we deeden haar met Dobbelsteenen om haar leeven werpen/ en het lot op de hoofden van vier gevallen zijnde/ zo sloegen wy de zelve aanstonds af/ en zondense met

Capitein Grognier sterft.

M het

het zelvde Vaartuyg dat ons de Officier aan boord gebragt had na Guajaquil, laatende de Steedehouder weeten dat indien het ranzoen binnen de tyd van vier dagen niet gesonden wierd / wy hem de hoofden van al de g vangenen die wy in onse macht hadden / zouden toesenden.

Onze Galey kwam op den veertiende te rug / en verhaalden dat ze omtrend de punt van Sancta Helena door twee Scheepen gejaagd waren / maar dat ze niet hadden konnen ontdekken wat het waaren ; dit deed ons die zelve avond een onzer welbezeyldste Canoes uytsenden / om te sien wat voor Scheepen het mogten zijn : Ze kwaamen 'er op den sestiende by / en bevonden se het Fregat van Capiten David te zijn neevens een Prys / die hy na dat de andre van hem afgeraakt was / genoomen had ; ze waaren voorneemens om tot Paita te Landen / en te zien of ze geen verversching konden bekoomen / door eenige van haar Volk die gekweest waren / in een gevegt tegens een Spaansch Schip genaamd Catalina, 't welk ze vyftig mijlen te Zywaard van Lima ontmoet hadden / en een der geener was waar na wy zo lang voor die Stad gewagt hadden.

Dit Schip Catalina was van twee andre Schepen met dewelke ze na de haaven van Callao te rug stond te keeren / afgeraakt / wanneerze tot haar ongeluk het Fregat van Capitein David kwam t'ontmoeten / 't welk veel beeter als zy bezeyld zynde / haar gemakkelijk kon genoomen hebben / zonder zig (gelyk hy deed) twee dagen na een in een gevegt in te wikkelen / indien het meeste gedeelte van zyn volk niet geduurig dronken was geweest / en daar door meer als twintig maal gemist hadden om 'er aan boord te klampen / laatende haar zelve zo meenigmaal ze booven wind waren / door onagtzaamheyd weder aan ly verballen : 't welk door de Spanjaards bemerkt zynde / zo dagtenze door 't opsteeken der bloedvlag haar wel haast te doen stryken / maar hier in warenze geweldig bedroogen en viel regt het teegendeel uyt : want Davids volk op den derden dag nugteren geworden zynde / en haar zaaken weer in behoorlijke staat brengende / zo wierden de Spanjaards daar over zodaanig verschrikt / dat ze 't op strand zettede / alwaar haar Schip het niet boven de twee uuren hield : Davids volk begaven haar met een Canoe om twee Spanjaards te bergen / die na Land tragtede te zwemmen / deze het gevaar van te verdrinken nu ontkoomen zynde verhaalde hun dat haar Capitein door een Canonschoot zyn Oye weg geschooten zynde / nog voor zyn sterven aan zyn Lieutenant verzogt had / zonder te verliezen zig na de Vice Roy van Lima te begeeven / om hem de gevaarlijke staat daar het Fregat in gebragt was / bekend te maaken / ten eynde hy zonder uytstel haar te hulpe mogt doen koomen.

Onze Canoe die op den twee en twintigste te rug kwam / en ons het voorzeyde berigt gaf / bragt Capitein Davids prys mede / zynde door hem gezonden om te verzoeken dat wy hem een groote mast wilde verzorgen / en hem wat van ons ranzoen geeven / en dat hy tot dat het zelve gekoomen zyn zoude buyten de Baay wilde kruyssen / om te beletten dat wy niet door de Spanjaards overvallen wierden.

Ik

Ik heb vergeeten te melden dat zyn volk tot Paita een Postlooper gevangen gekreegen hadden / die voor de derde maal van Guajaquil na Lima stond te gaan / om aan de Vice Roy de volgende brief te brengen.

Brief van de Stadhouder van *Guajaquil* aan de Vice Roy van *Lima*.

IK kom uw Exellentie ten tweede maale berigten dat d'*Engelschen* en *Franschen* nog tot *Puna* zyn; 't is al verscheyde dagen geleeden dat de tyd dieze ons tot lossinge der gevangenen bepaald hadden, verscheenen is; en tragt ik hun maar op te houden op dat uw Exellentie tyd mag winnen. Ze hebben my vier hoofden der gevangenen toegezonden, en al zonden ze my 'er nog vyftig meer, zo is het zeeker dat dat verlies ons minder schade kan toebrengen, als dat wy zouden moeten leyden dat zoodaanig een boosaardig volk in 't leeven bleef; en hebben wy nu een schoone geleegentheyd om ons van hun t'ontslaan, indien uw Exellentie maar daar toe geen tyd laat verlooren gaan.

We konden geen zeekerder teeken van de gedagten en 't voorneemen onser Vyanden hebben / als dit / 't welke ons door dese Brief ontdekt wierd / en waar na wy ook onse zaaken rigten.

V. HOOFDDEEL.

De *Boecaniers* vegten tegen twee *Spaansche Armadillas*, ze neemen de Steeden *Tecoantepequa*, *Mucmeluna*, en *Chiloteca* in: en besluyten over land na de Noordzee te keeren.

WE hadden hier op dit Eyland La Puna de beste Winterkwartieren die wy in dese zee oyt gehad hebben; en leefde hier de tyd van in de dertig daagen zeer wel; want behalven de Victualie die ons door de Spanjaards daagelijks van Guajaquil gebragt wierd / hadden we zelvs een groote meenigte ververschingen herwaards gebragt / ook gebraaken ons ter dezer plaatse geen betooveringen voor onse ooren / doordien wy onder onse gevangenen al de Muzijk van de Stad hadden / welke bestond uyt Luyten / Gitars / Harpen / en andre instumenten die ik nergens anders gezien heb / en waar meede ze een zeer fraaye eenstemmigheyd maakten.

Zommige van ons Volk wierden heel gemeensaam met onze gevangene Vrouwlieden / die zonder eenigsinds daar toe gedwongen te zijn gansch

niet spaarsaam haar gunsten aan hun uytdeelden / en betoonden genoegsaam / dat ze zulk een teegensin in ons niet hadden / als te vooren doe ze ons nog niet en kenden. Al ons Volk was met dese levenswyse zoodanig ingenoomen / dat se al haar voor heen geleedene elenden vergaaten / en zo weynig het gevaar der Spanjaards waren agtende / als of ze midden in Parys zaaten.

Geval van de Schryver met een Spaansche Vrouw.

Onder andren had ik zelvs een aardig geval. We hadden onder de gevangenen een Jonge eedel Juffer / die onlangs weduwe was van des Stads Schatmeester; deze Vrouwe scheen in dit haar verlies zo wel getroost te zijn / dat se my voorstelde om haar zelve en my in de een of andre hoek van dit Eyland zo lang te verschuylen tot dat Volk sou vertrokken zijn / als wanneer ze my tot Guajaquil wilde brengen / om haar aldaar te trouwen; en dat ze my haar overleedene man's bediening wilde besorgen / en my in 't besit zijner middelen stellen / die zeer groot waren: na dat ik haar voor zulke verpligtende aanbiedingen bedankt had / gav ik haar te kennen / dat ik bevreest was dat haar belang geen meesterschap over 't misnoegen der Spanjaards had / en dat de wonden die ze van ons ontvangen hadden nog te vers waren / om se zo ligtelijk te vergeeten: waar op zy / om my van deze waan te geneesen / in 't heymelijk van de Gouverneur en voornaamste bevelhebbers / schriftelijke beloften wist te bekoomen / dat ik met alle liefde en Vriendschap by hun ontvangen sou worden. Ik moet bekennen dat ik hier door niet weynig ontset was / en zoodanige dringende teekenen van goede wille en geneegentheyd t'mywaards / bragten my in zodaanig een twyfelling / dat ik niet wist wat zyde ik zou kiesen; Ja dat meer is / ik vond my eyndelijk al zeer geneegen om haar aanbiedingen aan te neemen / door twee magtige reedenen hier toe bewoogen zijnde / waar van de eerste was / het elendige en kwynend leeven dat wy in dese plaatsen moesten leyden / en alwaar wy in geduurig gevaar waren van 't zelve te verliesen; waar uyt ik kon verlost worden door de voordeelige aanbiedinge van een schoone Vrouw te aanvaarden; de andre sproot uyt de Wanhoop die ik had van oovd weer in mijn Vaderland te zullen konnen komen / by gebrek van bekwaame Scheepen: maar wanneer ik met wat meer gemak en overleg dese dingen begon na te denken / en hoe weynig vertrouwen op de beloften van zulk een trouwloos en wraakgierig Volk als de Spanjaards zijn / te stellen was / en dat voornaamentlijk ten aansien van ons door wien se zo kwaalijk gehandeld waren; zo smeet dese laatste overdenkinge de voorige t'eenemaal om ver / en deed my in spyt van al het hertseer en de traanen dezer schoone Vrouwe een besluyt neemen / om eerder het vervolg myner ongemakken (met de hoop die ik nog had om eenmaal mijn Vaderland weeder te zien) te kiezen / als de geduurige argwaan die ik sou gehad hebben / dat ze my t'eeniger tyd een pots zouden gespeeld hebben.

Op den drie en twintigste sonden we een onser Canoes na Guajaquil, om

om een der Vaders derwaards te voeren / welke menschen by die Natie also zeer ontsien en gehoorzaamd worden als de Vice Roy selvs. De Gouverneur gaf dese man een volmacht meede / om na sijn eygen welgevallen te handelen / en zelvs om zig aan te kanten tegens de verhinderingen die de Stadhouder maakten in 't betaalen van 't aan ons beloofde Ransoen. Na zijn vertrek kwam 'er een Bark die ons vier en twintig zakken Meel en de waarde van twintig duysend stukken van agten in gout bragt: versoekende ons verder om hun nog drie daagen tyds tot betaalinge van 't resteerende te vergunnen / 't welk wy hun toestonden / onder bedreyging dat indien se hier in gebreeken bleeven / wy haar Stad en Scheepen verbranden souden.

Onze Canoe keerde op den vyf en twintigste weeder te rug / tyding brengende / datze ons niet meer als twee en twintig duysend stukken van agten tot restant van 't ransoen betaalen wilden / en dat de Stadhouder 't bevel van sijn Vorst wilde volgen / die verbooden had iets te betaalen; dat hy vyf duysend man by der hand had / met de welke hy zien wilde of wy onse dreygementen zouden derven in 't werk stellen. Hier op hielden wy raad of men al onse gevangenen niet zouden de kop afslaan: maar de meeste stemmen (neevens de myne) waren / dat het beeter was de twee en twintig duysend stukken van agten aan te neemen / als meerder bloed te storten / en dat nademaal ons voorneemen was dese Zee te verlaaten / wy ons op dese wyze niet meer gebreest behoefde te maaken; dat we genoegzaam uyt des Stadhouders brief konden afneemen dat de Spanjaards alles gereed maakten om haar uyterste kragt teegens ons in 't werk te stellen / en dat misschien de dingen zodanig wel eens konden uytvallen / dat wy te laat berouw souden krygen zo vast op ons stuk gestaan te hebben; dat we haar de geringste zoort der gevangenen maar behoorden toe te zenden / en de voornaamste maar by ons behouden / en ons met deselve na Punta de Sancta Helena te begeeven / alwaar wy buyten gevaar sijn zouden van door de Vyand te konnen overvallen worden; dit vervolgens dus vastgesteld zijnde / zonden we onse Canoe na Guajaquil, die op den ses en twintigste weeder te rugge kwam / met tydinge dat de Spanjaards ons des andre daags zonder fout de twee en twintig duysend stukken van agten / aan het Eyland Puna, alwaar wy doe waren / brengen zouden.

We bragten deze zelve dag veertig van onze voornaamste gevangenen aan boord onzer Scheepen / en ligte ter zelve tyd het anker verlaatende onze goede winter kwartieren / daar wy de rest onzer gevangenen lieten met twee Canoes om ze te bewaaren / en na 't beloofde geld te wagten / geevende aan ons volk last dat ze tegens de genen die 't geld bragten zeggen zouden / dat ze ons de overige bedongene som aan Punta de Sancta Helena zouden hebben te brengen / of datze anders haar volk noyd meer zien zouden. Onze Canoes kwaamen des andre daags / terwyl wy beezig waren om met laveeren de Baay uyt te raaken / weder by ons / de twee

 en

en twintig duyzend Stukken van Agten meede brengende.

Ze raaken met twee Spaansche Scheepen in gevegt.

Des nagts kwam d'Engelsche Prijs ons kennisse geeven dat twee Spaansche Armadillas in de mond van de Baay op onze komste laagen te wagten; op den seeven en twintigste ontdekte wy ze met het aanbreeken van de dag/ tusschen het Eyland Sancta Clara en Puncta de Sancta Helena te loefwaard van ons/ zo dra als Capitein Davids Fregat ons in 't oog kreeg/ kwam het by ons/ waar op wy gezamentlijk raad pleegden wat ons best te doen stond; we deeden tagtentig man op zyn Schip overgaan/ doordien hy geen volk genoeg had om 't geschut te bestieren. En doordien wy geen volk genoeg hadden om onze pryssen te bestieren/ behielden we maar alleen twee Scheepen en een lange bark by ons/ zendende de rest met onze Peruaguas na de zand-plaaten/ alwaar de Spaansche Scheepen (doordien ze te diep gingen) niet koomen konden. Tegens de middag kwaamen de vyanden op ons af/ waar op het gevegt begon 't welk vier daagen na een duurde: Maar op den derde van Wiedemaand waaren wy met het aanbreeken van de dag zéér verwonderd dat wy de twee Armadillas niet meer zagen/ en alzo wy niet anders ons konden inbeelden of ze hadden haar na Porto Calao begeeven/ zo zettede wy onze cours na het Eyland de la Plata, alwaar wy tegens den avond ten anker kwaamen/ en twee daagen bleeven om onze Scheepen te braeuwen.

Op den sesde ligte wy 't anker/ zeylende langs de kust om een bekwame plaats te zoeken om water in te neemen: Wy ankerde tusschen Cabo Passao en die van St. Francisco, en zonden op den tiende onze gevangenen aan Land/ geevende hun haar vryheyd/ door dien we niet in staat waren om na Puncta de Sancta Helena te gaan en te zien of 't ransoen gekoomen was/ 't welk ik buyten dit geloofde evenwel te vergeefs te zullen geweest zyn/ nademaal de twee Armadillas zeekerlijk uytgezonden waren om ons met kanon-koogels te betaalen.

Ze verdeelen de buyt.

Op den elfde waren we bezig met het Goudt/ de dierbaare gesteentens en Paarlen (die we tot Guajaquil bekoomen hadden) te verdeelen/ maar nademaal deze dingen niet wel gewardeerd nog verdeeld konden worden/ het Goudt niet gemunt en de steenen en paarlen van ongelijke waarde zynde/ zo beslooten we alles by opveylinge te verkoopen/ op op dat die geene die zilver had daar na mogt bieden; en doordien 'er verscheyde onder ons waren die (aanmerkelijke sommen Geld met speelen hebbende gewonnen) wel verzekerd waren dat indienze veylig uyt deze zee zouden geraaken/ haar weg over land zyn moest/ alwaar het gewigt van haar zilver haar niet wynig verhinderen zoude/ zo boodenze voor de Juweelen die wynig plaats besloegen en niet veel woegen zulk een uytneemende hooge prys/ dat onder andre het gemunte Goudt tagtentig/ en honderd Stukken van Agten d'Onc/ en yder Pistolet vijftien Stukken van Agten kwam te gelden. Maar alhoewel deze dingen zo hoog verkogt wierden/ zo beliep evenwel yder mans gedeelte in de buyt niet boven de vier honderd Stukken van Agten;

welk

welk geld / alzo wy buyten hoop waren om het mede te konnen voeren / ons maar diende om 'er mede te dobbelen. En zogten wy in onze verdre landinge nu niet anders als Goudt en eedle gesteenten / 't welk wy in zulk een overvloed niet vonden als het zilver / daar wy nu zo wynig werks van maakten / dat het ons de pyn niet waard dagt om 't meede te voeren.

Op den twaalfde scheyden Capitein Davids Fregat van ons af / voorneemens zynde eerst na d'Eylanden de los Galapados te gaan / om aldaar zijn Schip te krengen / en dan na de straat van Magellanes te zeylen om weder in de Noord Zee te geraaken; maar wat ons aanging / onze Vaartuygen waren zoo kleyn en in zulk een slegte staat / dat het voor ons onmoogelijk was om hooger op als de kust van Peru te geraaken; ook kondenze zulk een veelheyd van Waater niet voeren als wy noodig hadden / en 't welk wy op die kust zeer kwalijk bekoomen konden / alzo men meer als twee of drie mijlen landwaards in moet gaan eer men iets vinden kan. En dit ongemak deed ons besluyten na de West kust te gaan / om te zien of wy daar ergens een weg konden uytvinden om over land in de Noord Zee te koomen. Capitein David zeyld na de Noord-Zee.

Maar eer ik dese kust verlaat / kan ik niet nalaaten te zeggen dat Peru een der Rykste Landschappen des wereldts is / niet alleen ten aanzien van de groote veelheyd van Goudt en Zilver / 't welk de Spanjaards uyt de mynen die ze daar besitten / koomen te graaben / maar ook weegens de groote vruchtbaarheyd des Aardryks die aan de landbouwers drie maal 's Jaars een gezeegende Oogst van Koorn en Wyn komt te verschaffen. En dat men behalve zodaanige Vrugten die aan America eygen zyn / alhier veele soodanige vind die in Vrankryk wassen / en deze verscheydenheyd der soorten is oorzaak dat men in alle tyden des jaars overvloed van versche vrugten heeft.

d'Inwoonders van dit Landschap verdeelen het jaar maar in twee deelen te weeten in een Zoomer van neegen maanden / en in een Winter van drie / geduurende welke tyd het zomtyds zeer hard op 't gebergte vriest / hoewel zeer zelden in de vlakten: onder ander vee hebbense hier Schaapen / die twee honderd en vyftig en drie honderd ponden weegen; dese dieren zyn haar zeer nut en dienstig en van de zelve aard als de Cameelen / ze doen ze aarde potten met Water / Oly / of Wyn draagen / en als ze dezelve willen vullen zullen de Schaapen nederknielen / en zo dra ze vol zyn / staanze zagjes op en wanneerze ter plaats gekoomen zyn daarze ze brengen moeten / knielense op deselve wyse weer needer / om 'er van haar vracht te doen ontlasten.

Op den dertiende gingen we weeder 't Zeyl / en ankerden op den vyftiende twintig mijlen te Loefwaard van Punta Mangla, alwaar we ons met een Canoe na land begaaven / en overvielen een wacht van vyftien Soldaaten / die aan de kant van een fraye Rivier gesteld waren / het onthaal dat we hun aandeeden dwong hun ons te belyden dat ze gesteld wa-

ren:

ren tot bewaringe der Rivier Elmeralda, (dus door hun genaamt/ uyt hoofde van de veelheyd der Rotzen op welk zeer veel Smaragden gevonden worden) : en dat wy binnen de tyd van agt uuren gemakkelijk met onze Canoes tot aan de Stad Quito konde komen / waar niet by land / door dien wy dan een omtrek van over de tagtentig mijlen maaken moesten/ door een Land dat vol Inwoonders was/ en die niet zouden nalaaten ons na hun vermoogen teegen te staan; en om deze reeden was het dat ze na haar uyterste vermoogen tragtede de vreemdelingen van dit voordeel geen kennisse te doen hebben. Dese Stad Quito is wel bevolkt / en was eertyds de hoofstad van 't Koninkryk van die naam / maar nu hangtze van de Regeeringe des Vice Roys van Lima af.

Op den seeventiende zeylden we na 't Eyland del Gallo, leggende in de mond der kleyne Baay van Barbacoa. Op den negentiende ontdekte we met het aanbreeken van den dag een Schip / daar wy aanstonds jacht op maakten / en teegens tien uuren in den ochtent naamen; het was een Bark koomende van Panama om Negros te koopen/ die door d'Engelschen van Jamaica hun over Puerto Bello worden toegezonden / en waar meede ze tot Paitas meenden te handelen; we kwaamen op den twintigste aan 't voornoemde Eyland ten anker / alwaar wy de gevangenen die we in de voorzeyde Bark genomen hadden / ondervroegen / die ons zeyden dat de Galley van Panama na de Baay van Mapallo gezeyld was / om te zien of de Fransche die op de Eylanden aan Land gegaan waren / daar nog waaren / en datze in haar te rug komste de President van Guatimala met zyn vrouw tot Panama stond te brengen.

Ze neemen een Bark.

Op den vyf en twintigste ligte wy weer 't anker / en zeylden na de Cocos Eylanden : op den dertigste zaagen we land/ en bevonden het tegens den avond het Eyland Malpalla te zijn / 't welk veertig mylen ten zuyden St. Jans Eyland legd : van hier zeylden wy na de baay van Mapalla, in plaatsvan na de Cocos Eylanden te gaan / van waar de wind kwam/ en gevolglijk ons teegen was.

Van deze dag tot den elfde van Hooymaand hadden wy gestaadig de winst Zuyd-west : op den dertiende namen we hoogte / en bevonden dat we dertig mijlen t'Zeewaards in van Realeguo waren / waar op we Noordwaard aan gingen om Land te krygen : Op den sestiende zaagen we 't gebergte / en op den seeventiende zonden we twee onzer Canoes af/ om te zien ofze eenige gevangene konden bekoomen / op dat wy mogten te weeten koomen / hoe de zaaken stonden eer wy onze Scheepen in de Baay bragten.

Onze Canoes ontdekt hebbende wat Kust het was / kwamen teegens den Avond te rug / zeggende dat het de Baay van St. Michiel was / werwaards de stroom ons gedreeven had / en 't welk wy voor die van Mapalla hadden genoomen / waar na we wy meenden gegaan te hebben/ en de welke veertien Mijlen van de voorige legt. 't Was evenwel zulk een wonder niet dat we hier in misleyd waren / alzo het gebergte van

dese

dese twee Baayen zeer wel na malkandren gelijken. Op den drie en twintigste wierden we door een felle wind overvallen/ die ons van malkandren afscheyden/ en van vyf zeylen waar uyt onse Vloot bestond, hadden wy niet meer als twee der klynste en zwakste Scheepen by een/ hoewel wy d'andre drie niet heel uyt het gezigt verlooren/ maar ze waren zeer ver aan Ly geraakt/ en door stilte overvallen. Ondertusschen kwaamen wy aan 't Tyger Eyland/ 't welk het naaste in de mond der Baay leyd ten Anker.

Op den vier en twintigste ontdekten wy drie zeylen/ waar op wy een steen stuk losten om onse Canoes die na Land gegaan waren om water te haalen te rug te doen koomen: ondertusschen maakten we ons klaar en kwamen vlak voor de wind op haar af. Dese drie Vaartuygen/ bestaande uyt een Galey en twee Peruaguas, zaagen ons in 't eerst niet/ maar zo dra waren we niet uitgeraakt en door hun gezien of ze zeylden en roepden na ons toe/ en twee Peruaguas beter zeylende als de Galey raakten agter ons en losten op ons vyftien kanonschooten/ maar doe we haar met ons geweer konden bereyken/ waaren gedwongen te wenden/ en haar Galey in te wachten: zo dra se by den andre kwaamen/ hieldense raad en beslooten ons te bevechten/ waar op we met haar schut gevaart hielden/ tot omtrend ten twee uuren in de namiddag/ als wanneer wy by onse andre Scheepen kwaamen/ die niet in staat geweest zijnde om ons te hulpe te koomen/ aan de Baap ons waren inwagtende: de Spanjaards verlieten ons hier op/ en begaaven haar na 't Eyland (daar wy geweest waren om water in te neemen) om aldaar haar dooden te begraaven; ze hadden ons aan onse groote Mast en Hooft-touwen eenige schaaden toegebragt/ en eenige van ons Volk gekwest.

De Vrybuyters vechten teegens eenige Spaansche Scheepen.

Op den vyf en twintiste voeren we rondsom het Eyland om na onze Canoes te zoeken/ waar na des Vyands Galey meede zogt/ met regt haar inbeeldende dat ze ergens aan Land moesten leggen/ nademaalze dezelve geduurende het gevegt niet by ons gezien hadden: omtrend ten twee uuren inde namiddag ontdekten ze ons/ en daar op uyt haar schuylhoek koomende/ deedenze ons teeken/ 't welk aan onze kant weeder beantwoord wierd; de Spanjaards ons de zelve ziende meede neemen/ dorsten het niet verhinderen hoewel z'er digt by ten anker lagen. Vervolgens besiooten we met een onzer Scheepen des Vyands Galey aanboord te klampen/ maar ze begaf haar op de plaaten alwaar ons Schip niet by haar koomen konde. Op den ses en twintigste kwaamen wy aan een Eyland in de baay ten anker/ alwaar wy twee onzer Scheepen lieten krengen/ terwyl d'andre drie op de wacht gingen leggen. Op den agt en twintigste zaagen we een Canoe met witte Vlaggen van 't vaste Land na d'Eylanden toekoomen/ maar dezelve wierd onderweegen door een onzer Canoes ontmoet en genoomen: daar was een Spaansch Capitein in/ die ons geloovende zijn eygen Volk te zijn/ herwaards kwam om de Bevel-

hebber geluk te wenſchen over de overwinninge die hy meende op ons behaald te hebben. We leyden hem op de Pijnbank om te weeten of hy niet gekoomen was om ons op de een of andre wyze in 't net te lokken/ gelijk de Griekſche Capitein/ had zoeken te doen; maar hy betuygde plegtiglijk dat het zo niet en was/ en berigtede ons dat 'er een Peruagua met dertig man in deze zelvde Baay was/ welk volk eenige tijd geleeden geland was/ en in de Savanas tegens ſes honderd Spanjaards gevogten had/ wiens Capitein genaamt Don Albarado (die door de braafſte en dapperſte man van de geheele Provintie geacht was) zy gedood hadden/ en dat 'er op deze Galey en Peruaguas die wy ontmoet hadden, agt honderd gewaapende Mannen waren geweeſt/ niet om ons op te zoeken/ maar om deze dertig man/ die door de ſes honderd man van zijn landslieden niet overwonnen konden worden/ te bevechten.

Ze koomen by dertig Franſche Vrybuyters.

Een man van ons Volk op den ſesde van Oogſtmaand op het Eyland daar wy laagen uyt ſchieten gegaan zijnde/ vond twee Mannen die aldaar de tijd van agt dagen geweeſt waren om op onze beweegingen agt te geeven/ en die ons voor Spanjaards genoomen hebbende/ niet hadden derven by ons komen; het waren twee Franſchen behoorende tot de Peruagua daar de voorzeyde Capitein ons van geſprooken had; we vonden haar van 't getal der vijf en tagtentig te zijn die onder Capitein Grognier na California zouden gaan; ze gaaben aanſtonds aan haar andre makkers een teeken die daar op meede by ons kwaamen/ en ons verhaalden dat ze haar op dit Eyland begeeven hadden/ na dat ze een geheele nagt door de Spaanſe Galey gejaacht waaren/ die zo wel niet bezeyld was als haar Peruagua; dat ze al Veertig mijlen aan deeze zyden Aquapulco geweeſt waaren/ zonder meer als eenmaal in ſtaat geweeſt te zijn van aan Land te konnen koomen/ als wanneer ze groot gevaar hadden uytgeſtaan doordien de zee in die geweſten zo onſtuymig is: dat ze hier door zo kleynmoedig geworden waren/ dat ze vijf en vijftig van haar makkers die evenwel na California wilden/ verlaaten hadden/ en herwaards gekoomen waren om ons op te zoeken.

Op den tiende alles klaar gemaakt en de voornoemde dertig Man plaats in ons Schip gegeeven hebbende/ gingen we na de Kuſt van Aquapulco t'zeyl met voorneemen om de voorgemelde vijf en vijftig man op te zoeken/ en haar uyt een ellendige ſtaat daar ze na alle ſchijn haar ſtonin te werpen te verloſſen/ zijnde te wijnig in getal om iets te konnen onderneemen/ en hebbende maar een kleyne ſlegte Bark onder hun die na alle ſchyn haar niet ver zou konnen voeren zonder in tween te ſplyten.

We hadden op ons vertrek een friſche Ooſte wind/ waar meede begunſtigd wierden tot dat we op de hoogte van Sanſonnat kwamen; van de vijftiende tot op den een en twintigſte hadden we daags groote ſtilte en 's nagts zulke felle winden dat we onze zeylen niet voeren konden/ op den ſeeven en twintigſte hielden we 't na Land om te weeten waar we waren; we bevonden ons te loefwaard van de Baay van Tecoantepequa; waar

op

op we ons in onze Canoes begaaben om derwaards te gaan / belastende onze Scheepen in de haaben van Vatulco na ons te wagten. Des avonds kwaamen we heel digt aan land/ maar de Zee stond zo hoog langs de Kust dat het ons onmoogelijk was te konnen Landen.

Op den neegen en twintigste vonden we een af scheep plaats maar dezelve met een groot getal Spanjaards bezet / en doordien wy oordeelden dat het Landen ons ter dezer plaatse dier zou koomen te staan / zo zeylden we nog twee mijlen voort / alwaar de zee zo hol niet ging. Maar we vonden hier meede drie honderd man op een hoogte ons inwagten / waar op we vijftig van de onze haar te gemoet zonden / die de Spanjaards op de vlugt dreeben ; we kreegen 'er evenwel twee van gevangen die wy vroegen waar de weg daar we nu op waren na toe leyde ? ze gaven ons ten antwoord dat de zelve ons na de Stad Tecoantepequa zou brengen / en dat wy 'er omtrend vier mijlen af waaren : hier op rustede wy die nagt / hebbende volgens onze gewoonte d'Aarde tot ons bed en de Hemel tot een Dekzel / en des andre daags besloten we na de gezeyde Stad toe te gaan / die we des namiddags omtrend ten twee uuren van een hoogte in 't gezigt kreegen. En nademaal de zelve agt voorsteeden heeft / zo kwam ze ons zo groot voor dat wy lang met malkandren in overleg waren / of het voor zulk een kleyn getal als wy waren / (zijnde niet meer als honderd en tagtentig man sterk) wel raadzaam was derwaards te gaan / te meer dewijl wy nu wisten dat 'er over de drie duysend man in de plaats waren ; maar de honger drong ons aan / en liet ons niet toe om lang over 't gevaar dat voor ons lag te redenkabelen / waarom wy onze marsch vervolgden om onze Vyanden 't hooft te bieden.

Ze landen, en dryven drie honderd Spanjaards op de vlugt.

Ze komen in 't gezigt van de Stad Tecoantepequa.

Na dat wy nog een half uur voortgetrokken waren / vonden we ons zelve digt aan de Stad / en op de kant van een groote en zeer snelle Rivier / die vier voorsteeden van de Stad komt af te scheyden ; we trokken dezelve dwers over / gaande tot over de middel door 't water / in spyt van de Spanjaards die aan de andre kant zigh verschanst hadden om ons de doortogt te betwisten / en die ze na een scherp gevegt van omtrend een uur genoodzaakt waren aan ons oopen te laaten : zo dra als wy meester van de Schans waren / trokken we verder in de Stad alwaar wy hand tegens hand / en als menschen die door de honger verwoed waren tegens de Vyand vochten / en maakten ons omtrend ten vier uuren in de namiddag meester van de Waapenplaats : maar hier mede was ons werk niet gedaan alzo de Vyand in een zeer fraaye Abdey geweeken was / die op de wyze van een platte form gemaakt zijnde de Stad bestreek ; hier op trokken wy 'er met tagtentig man na toe/ om 'er te doen verhuysen / het welk ook met alle spoed uytgevoerd wierd / waar na wy 'er onze Corps du Guarde van maakten ; dit gedaan zijnde / tragte yder wat te krygen om zijn hongerige maag te vullen.

Dewelke zy inneemen.

We vonden de Stad nog veel grooter en breeder als ze ons van de

Beschryvinge der Stad Tecoantepequa.

hoogte gescheenen had; de huysen zijn 'er zeer wel/ de straaten zeer eng/ maar de Kerken uytneemend kostelijk gebouwd: de Abdey van St. Franciscus daar wy de Vyand uytdreeven/ geleek meer na een sterkte als Religieus Convent/ ook was het gebouwd om in tyd van nood daar voor te konnen dienen.

Op den een en dartigste lieten we de Spanjaards weten dat ze brandschatting voor de Stad moesten opbrengen/ of dat wy dezelve in kooken zoude leggen; waar op wy geen andwoord kreegen; 't welk ons deed denken dat ze voorneemens waren om ons weeder te bevechten/ waar toe ze dies te meer voordeel hadden/ om dat de Rivier begon t'overvloeyen/ die ons met 'er tyd het doorwaaden belet zou hebben/ waar om wy ten eerste opbraaken en sloegen ons aan de andre kant der Rivier in een der Voorsteeden weeder ter neer/ alwaar wy tot den derde van Herfstmaand bleeven/ als wanneer wy weder na onze Canoes keerden/ zonder eenig voordeel met het inneemen dezer Stad gedaan te hebben: We gingen op den vyfden t'zeyl/ en kwaamen op den negende in de haaven van Vatulco by onze Scheepen. Op den vyftiende voeren we met onze Canoes zonder gids weeder na Land/ en trokken tien of twaalf mijlen landwaard in/ alwaar wy verscheyde Dorpen naamen en kreegen in een der zelve de oude Gouverneur van Merida (die met zijn geheele Huysgezin herwaards geweeken was) gevangen. Die ons een party eetwaaren tot zijn ranzoen aanbood: in verwagtinge waar van/ voerde wy hem meede na boord/ alwaar wy op den vijf en twintigste kwaamen: en wagtede tot den vierde van Zlagtmaand na 't ranzoen van de Gouverneur/ 't welk wy niet sterk aanpersten/ doordien we in deze Haaven en de omleggende plaatzen overvloed van eetwaaren vonden/ bestaande voornaamentlijk in Schildpadden die hier in groote meenigten waren/ en de Hattos die men hier en daar vind/ verschaften ons alle andre noodwendigheeden; en behalve dit zo waren wy hier bevrijd voor de bejeegeningen der Spanjaards.

Ze neemen de Stad Mueme-luna in.

Op den seevende begaaven we ons weeder na Land om een kleyne Stad genaamt Muemeluna (agt mijlen van Vatulco en ses landwaard in leggende) in te neemen. Omtrend vier mijlen van de zee kant en twee van de Stad vonden we een zeer sterke verschanzinge gemaakt op een Rots staande aan de kant der Rivier/ maar de Spanjaards die 'er in waren deeden geen groot tegenweer/ gelijk ze ook niet deeden in de Stad/ alwaar wy een goede party eetwaaren vonden: de Gevangenen verhaalden ons dat 'er omtrend een maand geleeden een Fregat voorby gekoomen was/ die een kleyne Canoe met zeeven af agt man na Land gezonden had/ alwaar ze eenige Spanjaards ontmoet hadden/ die hun met zo veel haast weder na hun Canoes hadden doen keeren/ dat 'er een man van het volk was verdronken/ die we ook inderdaad dood op strand vonden leggen/ alwaar de zee hem opgeworpen had/ en zijn Vuurroer eenige treeden van hem af/ het welk daar nee-

neebens het doode lichaam niet lang zou geleegen hebben / indien de Spanjaards het maar geweeten hadden: want ze oordeelen zig genoeg gewrooken te hebben / wanneer ze het doode lichaam van een haarer Vyanden maar in stukken moogen kappen of verbranden. Ook waaren wy verzeekerd / dat wanneer wy ymand van ons Volk in haar land begroeven / en zy de plaats konden te weeten komen / zo groevense het lichaam na dat wy vertrokken waaren wederom op / om wreedheyd aan zodanige doode lijken te betoonen.

We keerden op den Sestiende weeder aan boord onzer Scheepen / en alzo wy geen de minste tyding van de voornoemde vijf en vijftig man konden hooren / zo ligte wy op den twintigste het anker / en stelden onze cours na de Baay van Mapalla, alwaar wy meenden t'overleggen hoe wy best weder in de Noord-zee zouden konnen keeren. Op den een en twintigste hadden we een Noorde-wind die ons tot op een zeekre hoogte bragt / alwaar de Weste-winden regeeren / dit duurde tot op den drie en twintigste / wanneer wy groote Calmte kreegen: Maar des nagts van den eerste van Wintermaand kreegen we een storm waar door wy van malkander afraakten / dus bleeven wy alleen zonder water / want al onze Vaaten waaren uyt geloopen / waar door wy in de uyterste nood gebragt wierden / en hoewel wy maar twee mijlen van Land af waren / zo was 't ons evenwel onmoogelijk te konnen Landen / doordien'er tagtentig mijlen ver een Santbank legd / alwaar de Zee met groot gewelt op komt te breeken. Op den sesde ons booven de bank geloovende te zijn / zo wapende wy onze Peruagua om na Land te gaan en te zien of ze ergens een plaats konden vinden daar de zee wat stilder was; des andre daags gebeurden 't dat een man van ons Volk / die ongeduldiger als de rest en nu vier daagen na een door de dorst geperst was / het waagde om na Lant te zwemmen / maar op de zelve wyze denken te rug te keeren / had hy 't ongeluk van te verdrinken / zonder dat wy hem te hulp konden komen / hoewel hy zeer erbarmelijk om hulp riep. Op den neegende met het vallen van den avond meende wy een klyne Baay gezien te hebben / waar op wy het anker lieten vallen om des andre daags te zien wat het was / geduurende welke tyd wy omtrend ses honderd Musketten aan Land hoorden losbranden. Zo dra den dag aanbrak bevonden we dat het geen wy voor een Baay genoomen hadden / maar een sleuf was / alwaar wy geen kans zaagen om in te komen. Ondertusschen doe we nader kwamen zaagen we een fraay Schip leggen / waar door we niet anders denken konden of daar moest zeekerlijk een Passagie zijn om uyt te raaken; we ankerden na by de Rots om na 't ty te wagten / geduurende welke tyd een zee windje begon op te blaazen / door welkers behulp en die van onze Zeylen en Riemen / wy het waagde om binnen te loopen / wordende ondertusschen door drie Zeen begroet / die onze Peruagua wel half met water vulden / in 't gezigt der Spanjaards die onze komste waren afwagtende.

We traade aan de eene zyde der sleuf aan Land / van waar wy omtrend een half uur haar Magazijnen die aan de andre kant stonden / beschooten / zonder dat ze ons met een schoot weder beandwoorden ; maar eyndelijk geneegen zijnde om onze onverdraagelijke dorst te lessen het koste wat het wilde / zo lieten wy onse Peruagua de zeylen ophaalen / en de mine maaken als of wy na haar Stad meende te gaan / die maar omtrend een halve mijl hier van daan lag ; zy dit bemerkende weeken van ons af / hier op in plaats van haar t'agtervolgen / vulde we onze vaaten met water / en verzaagen ons met d'eetwaren die wy in de Magazijnen vonden / en kwamen op den twaalfde weder by ons Schip / 't welk wy agt mijlen van Sansonnat vonden ten anker leggen / alwaar ze de Zee wat gunstiger voor haar gevonden hadden : Wy bragten die dag verder door in water in te neemen / en zonden twintig man om een Dorp een half uur van de Zee-kand geleegen / in te neemen ; van waar ze nog die zelvde dag weder te rug kwamen met eenige ververschingen. Tegens den avond ligte wy 't Anker / en kwaamen op den vijftiende in de Baay van Mapalla, alwaar wy de rest onzer Vaartuygen aan een der Eylanden die in de Baay leggen ten anker vonden leggen.

Ze overleggen met malkandren op wat wyse ze weder in de Noordzee zullen geraaken.

Op den Seeventiende overleyden we met malkandren op wat wyze en door wat weg wy met het minste gevaar weder in de Noord-zee zouden konnen geraaken / en na onze gevangenen daar over gehoord te hebben / wierd best geoordeeld onze weg by Segovia te neemen / nademaal wy volgens haar zeggen niet meer als t'sestig mijlen te gaan hadden als wanneer wy aan een Rivier stonden te koomen die zig in de Noord-zee ontlast / en by dewelke wy konden afvaaren / en dat wy onderweegen met niet booven de vijf of ses duysend Man te doen konden hebben / en dat de weg zeer goed was om onze zieken en gekwesten meede te konnen voeren : maar doordien we ons op de opregtigheyd van dit zeggen niet ten vollen betrouwen dorsten / zo zonden we twee onzer Canoes na Land om te zien of ze eenige gevangenen bekoomen / en wy daar door te weeten koomen konden of wy op dit zeggen konden t'zeyl gaan of niet.

Een hand vol Vrybuyters neemen de Stad Chiloteca in.

Op den agttiende traaden we ten getaale van t' zeeventig man aan Land / trekkende die geheele als mede d'andre dag tot aan de middag voort zonder iets t'ontmoeten / en dit maakte ons zo moedeloos dat het meeste deel van ons Volk besloot om wederom te keeren ; maar wy met ons agttienen zo moede als de rest niet zijnde / naamen voor nog een stuk weegs voort te gaan / en kwamen korts daar na op een breede weg / die wy geen uur gevolgd hadden of kreegen drie Ruyters gevangen / en hun gevraagd hebbende waar wy waaren / zo gaaven ze ons ten antwoord dat wy nog omtrend een kwartier myls van een kleyne stad waren genaamd Chilotequa, waar in vier honderd blanke Menschen waren / behalven de Negros, Mulatos, en Indiaanen, en dat wy ons mogten verzeekeren dat wy nog niet ontdekt waren : we waaren hier op eerst van voorneemen om ons andre Volk te rug te roepen / en haar aan te moedigen

digen met ons na de Stad te gaan/ maar vreezende dat wy midlerwyl mogten ontdekt worden/ en dat de Inwoonders haar ondertusschen in staat van tegenweer mogten stellen/ zo ondernaamen we misschien de stoutste en onvertzaagtste/ en ook inderdaad de reukeloosste daad daar men ooyd van gehoord heeft; 't welk was dat niet booven de agtien man sterk zynde/ gelijk reeds gezeyd is/ wy evenwel in de Stad kwaamen/ en de Spanjaards zodaniger wyze overvielen en verschrikten/ dat ze meest alle hals over kop de vlugt naamen; we kreegen de Stadhouder en verscheyde Officiers nevens eenige andre perzoonen en ettelijke Vrouwen/ in alles ten getale van in de vyftig gevangen. We vroegen de Stadhouder waar de Galey van Panama was? waar op hy antwoorde dat ze ten anker lag in de afscheepplaats van Carthage, ('t welk Caldaira is) alwaar ze na ons wagtede hoopende dat wy die streek voorby zouden koomen om na de Noord-zee te gaan/ en dat het Koninks Schip de St. Lorenzo gemonteerd met dertig stukken en op hebbende vier honderd man/ in de haaven van Realeguo lag/ om ons te verhinderen daar ter plaaatse te Landen: en nademaal wy begeerig waren nog eenige tijd in dese kleyne Stad te blyven/ ze vroegen we hem verder hoe veel manschap wy wel te verwagten hadden? waar op hy ten antwoord gaf/ dat 'er des andre daags ses honderd man verwagt wierden/ maar dat 'er maar ontrend tweehonderd met schiet geweer gewaapend waren.

De Spanjaards die geduurende deze tyd wat uyt haar verbaastheyd geraakt en zig weder by een vervoegd hadden/ kwamen weder in de Stad/ waar op wy na eenige reyzen met haar handgemeen geweest te zijn/ ons na de kerk begaaven om ons daer te verschanzen: de gevangenen die wy in de kerk gebragt hadden/ ons in der yl na binnen ziende koomen/ geloofde dat haer volck ons vervolgden en op de hielen was/ 't welk hun zo stout maakten/ dat ze na eenige houwers en andre waapenen die wy by een gelegd hadden/ liepen en reeds daar meede een man van ons volk kwetsten. Wy bezettede hier op aanstonds de deuren/ van waer wy zo lang op haar vuurgaaven tot dat 'er niet meer als vier Mannen en vier Vrouwen in 't leeven waren. Hier op zadelde wy de paerden die wy gekreegen hadden/ en pakten ons met de gevangenen in alle stilte deur; evenwel wierden het d'andre Spanjaards gewaar/ die daar op een man ons agter na zonden om met ons te handelen/ maar wy wilden na hem niet hooren/ en schooten op hem/ uyt vreeze dat indien hy te na quam/ hy te weeten zou koomen hoe weynig wy maer in 't getal waren. Des andre daags zijnde den twintigste kwaamen we by ons ander volk/ die zig op een Hatto hadden uytgerust/ en ons net van pas te hulp quamen/ tegens ses honderd Spanjaards die ons agtervolgden: op den een en twintigste kwamen wy aan onze Canoes, als wanneer wy de gevangenen Vrouwen in vryheyt stelden; des andre daags bereykten we ons Schip/ alwaar wy onze nieuw bekoomene gevangenen ondervroegen wegens onze voorgenoomene Reys; maar ze leyden ons zo veel zwaarigheeden voor/ dat

Ze dooden het meesten deel van haar gevangenen.

dat wy by na ten eynde Raad raakten: maar evenwel overdenkende dat wy onze weg door des Vyands Land moesten neemen / of onze dagen ellendiglijck in 't zelve eyndigen door gebrek van alle noodwendigheeden / zo besloote n wy alles te wagen om 'er uyt te raaken; dies maakten wy alles tot onze Reys gereed / en op dat wy de weekhartigste alle begeerten zouden ontnemen om weder na onze Scheepen te keeren / zo zettede wy onze vaartuygen op strand / uytgenomen onze Galey en Peruaguas, die wy maar alleenig by ons hielden om ons van het Eyland daar wy op waren / na het vaste Land over te voeren.

Op den vyf en twintigste verdeelden we ons in vier hoopen / bestaende yder uyt t'seventig man. Maakende t'saamen twee honderd en tagtentig: ook maakten wy een verbond onder ons / dat die geene die onderweegen door de Vyanden mogt verminkt worden / daar voor duyzend stukken van Agten zou hebben; dat de Paerden die wy zouden moogen bekoomen onder de hoopen verdeeld zouden worden / en tot gemak van al ons volk dienen zouden: en dat de geene die van zijn hoop afgeweeken zijnde / verminkt kwam te worden / daar voor geen erkentenisse zou ontfangen: en dat Vrouwenkragt / bloohartigheyd / en dronkenschap als van te vooren gestraft zou worden.

Maar eer ik deze Zee verlaat / wil ik de Leezer de moeyte spaaren van te vraagen hoe wy zo veel honger / ellende / en ongemakken / kwamen uyt te staen / daar ik in verscheyde geleegentheden gezegd heb dat het Landschap zo vermaakelijk / goed en Vrugtbaar is in 't voortbrengen van alle zodanige dingen die tot 's menschen leeben en onderhoud van nooden zijn: hier op hoeft men alleenig maar aan te merken dat t'zederd wy ons van d'Engelschen aan 't Eyland St. Jan afzonderden / onze Scheepen in zulk een slegte staat waren / dat wy genoodzaakt waren geduurig langs de kust heen te vaaren / en by gevolg in 't gezigt der Spanjaards, die geduurig op alle en zelvs de minste van onze beweegingen agt geevende / doorgaens tijt hadden om haar goederen eer wy konden landen / weg te zenden / en ons niets te laaten als 't geen ze niet meede konden voeren / 't welk veeltijds van weynig belang was. Hadden wy nu in 't tegendeel maar een goed Schip gehad daar wy ons mede dieper in zee hadden durven begeeven / zo hadden ze ons niet konnen ontdekken / en zouden wy haar gestadig onvoorziens konnen overvallen / en dan geen gebrek gehad hebben / van 't geen wy noodig hadden; en een groote Rykdom in korte tijt by een hebben konnen schraapen.

Dit gebrek aan scheepen was zo voordeelig aan onze Vyanden / en het gevolg daar van wisten ze zo wel / dat het volk van Peru geen meer scheepen na de westelijke kust daer wy waren / zonden / uyt vreeze dat ze in onze handen mogten vallen / handelende niet met malkanderen als over land.

De voorzeyde reeden verhinderden ons meede om na de kust van Peru te gaan / alwaer wy zekerlijk eenige Scheepen gekregen zouden hebben / nademaal

demaal ze daar geduurig heen en weer zeylde/ en groote handel met malkandren dreeven/ als weetende dat wy ver genoeg van 'er af waren. Zo dat het ligt uyt het geene ik gezegd heb af te neemen is/ dat indien men in deze Landen/ zonder veel gevaar uyt te staan/ zijn geluk wil maaken/ men niet meer van nooden heeft als een goed Schip/ en 't zelve voor eenige tijd van Victualie te voorzien/ op dat men niet geduurig na Land hoeft te gaan om het te zoeken.

Op den seeven en twintigste zaagen we tusschen de Eylanden een Schip zeylen/ waar op wy onze Galey en Peruagua uytzonden om te zien wat het was/ ze zette eerst een witte Vlag op/ maar doen wy tot binnen een Musket-scheut genaderd waren/ nam ze de witte Vlag af en liet de Spaansche Vlagge waayen/ gevende ons met een tien of twaalf schooten; hier op begaaven we ons weder te rug om ons Volk te waarschuuwen; niet twyfelende of indien het Schip op de zelvde plaats ten Anker kwam/ zy onze Peruaguas zou vernielen/ waarom wy de zelve met de pakkaadje en gevangenen na de Banken zonden/ die agter het Eyland leggen/ daar wy waren.

Tegens de middag kwam het Schip met het ty in/ en ankerden binnen een halve Kanon-schoot van onze Vaartuygen/ die wy op Strand gezet hadden/ van agter de welke wy haar met twee stukken Kanon beschooten tot aan den Avond/ maar de Vyand geen ander oogwit hebbende als onze Scheepen te vernielen/ bragt haar ('t geen wy zelvs voorneemens waren te doen) nog dien dag buyten staat van te konnen Zeylen/ waar na hy verder van de strand week.

Op den agt en twintigste in de morgenstond kwam de Vyand weder na ons toe om ons te bevechten/ 't welk ons agter de punten der Rotzen deed verschuylen/ van waar we dapper op haar vuur gaaven/ en dwongen haar weeder af te wyken: eyndelijk by ons zelven genoegzaam konnende afneemen dat dit Schip ons nog zo haast niet verlaaten zou/ zo zonden wy tegens den Avond honderd man voor uyt na 't vaste Land/ op dat ze zien zouden eenige Paarden te krygen/ waar op we onze zieken konden voeren/ en gaven haar last om ons in 't wederkeeren ter zelve plaatze in te wagten daar ze zouden Landen/ zijnde een zoort van een Haaven die we haar hadden aangeweezen.

Op den negen en twintigste raakten des Vyands Schip in brand/ 't geen haar verder deed afwyken om het Vuur te blusschen: Op den dertigste stelden wy een nieuwe list in 't werk om onze Vyanden te misleyden/ en haar alle agterdenken te beneemen/ dat wy in 't zin hadden te vertrekken/ 't welk was dat wy eenige onzer Roers/ Handgranaaten en vier stukken Geschut laade/ waar aan wy brandende Lonten bonden van verscheyde lengten/ op dat ze in ons afweezen de een na de ander losbrandende/ de Vyand daar door gelooven zou dat wy nog op het Eyland waren/ van waar wy tusschen licht en donker zo stil als wy konden vertrokken/ neemende onze gevangenen met ons/ die we tot geen ander eynde mede naamen als om onze Wondheelders geneesmiddelen/ de gereed-

schappen van onze Timmerluyden / en onze geweeten die wy onderweeg mogten bekoomen / te draagen.

Op den eerste van Louwmaand des Jaars 1688. kwaamen we aan 't vaste Land / en tegens den avond kwamen de vooruytgezondene honderd man hier meede by ons / met haar brengende agt en t'sestig Paarden en verscheyde gevangenen / die ons ontraaden om onze weg door Segovia te neemen / nademaal de Spanjaards alreede kennisse hadden / dat ons voorneemen was door die Provintie heen te trekken : maar nademaal wy reeds dit ons voorneemen vast gesteld hadden / en dat onze Scheepen ons nu geen dienst meer konden doen / zo kon al haar zeggen geen ingang by ons vinden. Al ons Volk begaf zig voort yder om zijn vragt op te pakken / doende haar Zilver in zakken om het met haar Ammunitie te draagen; en die geenen die te veel van dat zo zeer begeerde hadden / gaben het aan die geenen die 't haare met speelen verlooren hadden te draagen / onder voorwaarden dat wanneer ze in de Noord-zee gekoomen waren / de helft aan de eygenaar weerom zou moeten gegeeven worden.

Des Schryvers list om zijn schat te bewaaren.

Wat my aangaat / ik moet zeggen dat ik niet van 't minste verzien was / en hoewel mijn last minder was als die der andren / zo was ze daarom evenwel niet minder kostelijk / nademaal ik over de dertig duyzend Stukken van Agten / in Goud / Paarlen / en Eedle Gesteenten verwisseld had; dog het meeste gedeelte hier van had ik met speelen gewonnen. Ondertusschen gebeurden 't dat die geenen die in 't speelen zo wel tegens my als andre verlooren hadden / en daar door zeer misnoegd waren / ten getaale van seeventien of agtien t'zaamen spanden / om de geenen die de rykste onder ons waren te vermoorden : Ik was zo gelukkig om hier van tydig door eenige mijner Vrienden gewaarschouwd te worden / 't welk my niet weynig ontrustede / zijnde het geen kleyne zaak voor yemand / geduurende zulk een lange Reys / zig te hoeden van niet overvallen te worden door de zoodanigen / die geduurig met hem in een gezelschap zijn / en met wien hy moet Eeten / Drinken / en Slaapen / en die hem na believen van kant konden helpen / op 't eerste gevegt dat wy met de Spanjaards hadden / als wanneer ze ons in de hitte des gevechts gemakkelijk konden schieten: maar ze voerden haar boos voorneemen op een andre wyze uyt als in 't vervolg blyken zal. Ondertusschen deed dit my op middelen bedagt zijn om mijn leeven en goed te behouden : Ik gaf een gedeelte van 't geen ik bezat in handen van verscheyde Perzoonen / en dat in de tegenwoordigheyd van al de rest / onder voorwaarden dat ze als wy op de Kust van St. Domingo gekoomen waaren / my een zeeker bestemd gedeelte wederom zouden geeven / en hier door redde ik my van de zorg die ik geduurig zou gehad hebben om op mijn hoede te zijn; ook stelden ik de geenen die mijn middelen droegen in geen gevaar / want door dien ze aan verscheyde Perzoonen in handen gegeeven waren / zo zouden ze met al te veel Volks te doen gehad hebben om haar oogwit te bereyken. 't Is waar dat ik deze voorzorge dier genoeg betaalden; maar wat zal een Mensch niet wel doen om zijn leeven te behouden?

VI. HOOFD-

VI. HOOFDDEEL.

De *Boecaniers* neemen haar weg over Land na de Noord-zee, ze neemen de Stad *Segovia* in, de *Spanjaards* tragtende hun de doortogt te beletten, worden door hun verslaagen en op de Vlugt gedreeven. Ze koomen aan een Rivier en maaken eenige Vlotten om dezelve af-te vaaren. Ze vermoorden malkandren om haar geld. Koomen aan *Cabo Gracias a Dios*. De Schryver met nog vijftig andre *Vrybuyters* raaken aan boord van een Engelsch Vaartuyg, waar meede ze tot *Petit Guavis* aanlanden.

NA dat wy den tweede van Louwmaand onze Peruaguas in de grond geboord hadden, op dat 'er de Spanjaards geen voordeel by hebben zouden, zo begaaben we ons op weg, en leegerde die nagt nog aan de Zee-kant; we hielden des andre daags middags stil aan een Hatto: Op den vierde kwaamen we op 't gebergte, alwaar de Spanjaards, niet tegenstaande al onze voorzigtigheyd, kennisse van ons vertrek toonden te hebben, laatende niet na ons van verre te gezelschappen. Op den vyfde kwaamen we op een andre Hatto de Tenient van Chiloteca toebehoorende, omtrend welke plaats wy bevonden dat de Vyanden de weegen begonden te stoppen: Op den sesde pleysterde we voor een uur of wat op een Estancia, en vonden op een Bed in een Zaal de volgende Brief leggen.

De Vrybuyters vinden een Brief aan hun geschreeven.

WY zyn zeer verblyd dat gy lieden onze Provintie verkoozen hebt om door dezelve na huys te trekken, maar 't geen ons leed is, is dat gy Lieden niet beeter met Zilver gelaaden zyt; niet te min indien gy Lieden Muylen mogt van doen hebben om uw Pakkaadje te draagen, wy willen ze uw zenden: wy hoopen de *Fransche* Generaal *Grognier* haast in onze macht te hebben, en wy laaten uw lieden oordeelen hoe 't met zyn Zoldaaten af zal loopen.

We zaagen klaar door deze Brief, dat ze van de dood van Grognier nog niet wisten, nademael ze geloofde dat hy als nog onze Bevelhebber was. Op den Seevende ontmoetede wy een vyandlyke Hinderlaag die wy zonder moeyten verstroopden, en leegerden des Avonds op een Hatto:

De Spanjaards verbranden de weegen.

De Spanjaards die geen zaaken onaangeroerd lieten om ons te vernielen/ verbranden / alle voorraad voor ons heen / en als wy in een Savana kwaamen daar het Gras heel droog was zo zetten ze 't zelve booven wind in Brand waar door wy zeer verhinderd en onze Paarden door de Rook by na verstikt wierden / want gelijk wy zomtyds genoodzaakt waren zo lang stil te staan tot dat het vier alles verteerd had / verhinderde het zelve niet wynig onze marsch / en dit was het voornaamste dat de Spanjaards zogten / op dat haar Volk tyd mogt hebben om haar Retrenchement te voltoopen / van 't welke ik aanstonds geleegentheyd zal hebben te spreeken. Wy ondertusschen van dit haar voorneemen niet weetende / beelden ons alleenig in dat ze dit maar deeden om ons wat te kwellen / niet in staat zijnde om ons meer kwaad te konnen doen / of om beter te zeggen / geen moed daar toe hebbende.

Op den agtste kwamen we aan een zeer fraape Zuyker plantagie, en door dien wy zeer begeerig waren om eenige gebangenen te bekoomen / die ons mogten onderrigten hoe de zaaken stonden / zo lieten we al onze troepen afwyken / en bleeben met ons twintige agter een Huys staan / 't welk door ons volk in brand gestooken was / op hoop dat de Spanjaards, ons volk ver genoeg daar van daan ziende / koomen zouden om het vier te blusschen / dit zou na onze wensch uytgevallen hebben / doordienze niet in gebreeken bleeven hier na toe te koomen / maar onze ongeduldigheyd was oorzaak dat wy te vroeg ontdekt wierden / waar op ze de Vlugt naamen ; wy evenwel nog tydig op haar los brandende / hadden 't geluk van 'er een te kwetsen en gevangen te krygen / door wien wy verstonden / dat al haar bezettingen by een gekoomen waren / om ons de doortogt te betwisten / en dat wy haast de bezetting van Tinsigal stonden t'ontmoeten / bestaande uyt drie honderd Mannen.

Uyt deze gekwetste niet meer hebbende konnen verneemen / zo kwamen wy weeder by ons andre Volk 't welk na ons wagte / en trokken doen gezaamentlijk voort / tot dat wy aan een groote Burcht kwaamen / alwaar wy die drie honderd man vonden / die naderhand gedurig by ons bleeven / en ons yder Morgen en Avond met haar Trompetten verlustigden / maar 't was by na gelijk het Muzijk in 't betooverde Paleys van Psicha, die 't zelve hoorden zonder dat ze de Muzicanten zag; want de onze trokken ter wederzyden van ons door plaatzen die zo digt met Pynboomen bezet waaren / dat het voor ons onmoogelijk was haar te konnen zien.

Teegens den Avond leegerde wy ons omtrend een kwartier mijls van de voorzeyde Burght op een hoogte volgens ons gewoon gebruyk / staande nooyd ter neer als op een hooge grond of in de Savanas, om dies te beeter van ons af te konnen zien. Op den neegende braaken wy des morgens vroeg weder op / na onze voortogt met veertig man versterkt te hebben / die last hadden om op alle verdagte plaatsen en de ingangen der Bosschen haar Roers te lossen / op dat wy dies te beeter de Spanjaards mog-

mogten gewaar worden/ indien ze ons eenige hinderlaagen geleyd hadden. Ondertusschen kwaamen we omtrend ten tien uuren in de morgenstond aan een plaats/ die zo dun met Boomen bezet was/ dat wy een groot stuk wegs van ons af konden zien/ en geen Vyanden verneemende/ zo schooten wy ook niet: maar wy dogten niet dat 't geen wy ver voorupt zogten/ alreeds aan onze zijde was/ want de Spanjaards aan beyde zyden des wegs plat op haar buyk leggende/ losten haar Roers zo schielijk op ons/ dat 'er pas de helfte van onze voortogt tijd had om te konnen antwoorden; ze dooden ons aanstonds twee man/ evenwel dreeven wy 'er wel haast op de vlugt; waar na wy nog een halve mijl voortgetrokken zijnde/ aan een Dorp kwaamen/ daar wy ons verversten.

We ontmoetede op den tiende/ een andre hinderlaag/ maar daar waren wy in de voorvaat/ en noodzaakten de Vyanden haar Paerden aan ons over te laaten/ waar na wy aan een andre Burght pleysterden.

Waneer wy op den elfde na by de Stad Segovia kwaamen/ ontmoetede wy weder een hinderlaag/ en na we dezelve mede hadden doen wijken/ kwaamen wy in de voornoemde Stad/ met een vast voorneemen om kloekmoedig te vechten/ vast stellende dat/ indien de Spanjaards geneegen waren een kans met ons te waagen/ zy haar uyterste kragt ter dezer plaatse zouden in 't werk stellen/ maar ze vernoegden zig met eenige musketschooten van verre agter eenige Pijnboomen op ons te lossen. We vonden hier niets te eeten/ nademaal ze al d'Eetwaaren die in de Stad waren/ voor onze komste verbrand hadden. Maar by goed geluk kreegen we een Spanjaard gevangen/ die ons na de Rivier die wy zogten zoude geleyden; want wat die geenen aanging/ die ons tot Wegwijzers/ zo ver als Segovia, gediend hadden/ die wisten verder de Weg niet. De Vrybuyters komen in de Stad Segovia.

De Stad Segovia legt in een valeye/ en is zodaanig met Bergen omringd/ dat het schijnt als of ze in een gevangenis opgeslooten is; de Kerken en Huyzen zijn hier maar taamelijk gebouwd; het is een Land-Stad/ leggende veertig mijlen van de Zuyd Zee. De Weg/ die van de plaats daar wy waren/ derwaards leyd/ is zeer ongemakkelijk/ meest Bergen zijnde van een zeer groote hoogte/ tegens dewelke wy met groot gevaar op moesten kruppen/ de Valeyen zijn zeer kort/ zo dat tegens een mijl gaans vlak land/ wy wel ses mijlen over 't gebergte gaan moesten. Waneer wy even 't gebergte overgetrokken waren/ voelden wy een scherpe koude/ daar zulk een zwaare mist op volgde/ dat doen zelfs de dag aanbrak/ wy d'een d'ander niet zien/ maar alleenig by onze stemmen kennen konden/ omtrent ten tien uuren in de Morgen klaarde het op/ en volgde op deze kouwde zodaanig een hette/ dat wy by na niet wisten waar we ons bergen zouden/ maar de hoop die wy hadden om eenmaal weder in ons Vaderland te koomen deed ons al deze ongemakken met leydzaamheyd uytstaan.

Op den twaalfde vertrokken we uyt deze Stad/ en kwaamen korts daar na weder op 't gebergte/ allwaar wy een ongeloovelijke moeyten Ze vervolgen haar Reys.

 had-

hadden om de Weegen te zuyveren van zodanige werken / waar meede de Spanjaads getragt hadden de zelve te stoppen; tegens den Avond kwaamen we aan een Hatto, daar wy die nagt bleeven / en des andre Daags morgens voor zonne op gang trokken wy weeder voort / en kwaamen op een zeekere hoogte / 't welk ons een zeer voordeelige plaats scheen om te Leegeren; van hier zaagen we op de top eens Berg / van dewelke wy maar door een korte Valey afgescheyden waren / twaalf of vyftien Paarden / die wy voor Ossen aanzaagen / die daar gingen weyden / hoopende des andrs daags morgens met derzelver Vleesch goede cier te maaken; maar om te beter verzeekerd te zijn / zonden we veertig Man derwaards: deze wederom koomende / zeyden ons dat het geene wy voor Ossen aangezien hadden / alle gezadelde Paarden waren / en datze ter zelve plaats drie Retrenchementen gezien hadden / leggende maar een Pistool schoot van den andre / en de welke allengs hooger reyzende tot aan het midden des Bergs t'eenemaal de Weg stopten / die wy des andre daags moesten doortrekken / en dat ze een kleyne Stroom bestreeken / die door de voornoemde Valey liep / door de welke wy nootzaakelijk moesten heen trekken / door dien 'er geen andre weg nog eenige schijnbaarheyd was om langs de eene kant te konnen heen gaan: dat ze ook een Man gezien hadden / die zo dra hy hun gewaar was geworden / hun met zijn Houwer die hy blood in zijn hand had / gedreygd had.

De Spanjaards stoppen de doortogt.

Deze kwaade tydinge was geen kleyne maatiging in onze vreugd / en de herscheppinge van deze gewaande Ossen / op de welke wy onze tanden al gewet hadden / ontroerde ons zeer veel; maar we moesten tegenwoordig al die gedagten aan een kant zetten / om plaats te maaken tot overleg hoe wy best ons uyt deze plaats zouden redden / en dat zonder lang te talmen / doordien de Spanjaards van alle omleggende plaatsen t'zamen koomende / niet nalaaten zouden om ons kleyn getal / indien wy hun waren afwagtende / t'overvallen: de middelen hier toe waren zo gemakkelijk niet te vinden / en misschien zou het een onmoogelijke zaak geweest zijn voor andre als wy waaren / die tot nog toe in meest alle onze ondernee mingen gelukkig waren geweest; en om de waarheyd te zeggen / wy vonden ons niet weynig in 't naau. Ik stelden de rest van ons Volk voor oogen / dat tien duyzend Mannen niet machtig waren om de Weg door die Retrenchementen t'oopenen / zonder in stukken gekapt te worden / eensdeels wegens het voordeel der Plaats / als anderdeels weegens 't groot getal Spanjaards die de zelve beschermden / en dat nademaal pas een man teffens langs de eene kant der valye zou konnen heen gaan / daar dies te minder schyn was om het met onze Paarden en Palisaadje te konnen doen; dat behalve deze eenige weg die wy door moesten / de rest niet als een dik Bosch was / zonder Weg of Pad / in sommige plaatsen vol scherpe Rotzen / in andre vol Moerassen / en over al belemmerd met Boomen / die door ouderdom neergevallen waren; en schoon wy booven dit alles al een weg uytgevonden hadden om t'ontvlugten / zo was 'er evenwel

nog

nog al een onvermydelijke noodzaakelijkheyd om de Spanjaards te bevegten, indien wy de rest van onze Reys vreedzaamlijk doen wilden. Dit stemden zy alle met my toe, maar zeyden met een dat het wynig te pas kwam alle deze zwaarigheeden, die van zig zelve maar al te schynbaar waren, voor te stellen, indien men daar by geen middel voorstelden om ze te overkoomen, of raad te geeven, zonder de uytvoering daar van te helpen bevorderen: waar op ik haar zeyde, dat wat my aanging ik niet zien konde dat men iets anders doen kon, als dwars door de Bosschen, Steyltens, Bergen, en Rotzen hoe ontoeganklelijk ze scheenen, heen te gaan, en zo te tragten booven de Vyand te geraaken om 'er van agteren daar ze ons niet verwagtende waren t'overvallen; dat ik het goed gevolg ten koste van mijn Leeven, indien ze het wilde in 't werk stellen, wilde verantwoorden: dat wat onze gevangenen, Paarden, en Pakkaadje, waar mede wy belemmerd waren aanging, wy de zelve niet behoorde zonder bescherminge, en ten Prooy der drie honderd man, (die altoos zig digt by ons gehouden, en alle avonden maar een Musket-schoot van ons af zig neergeslaagen hadden) te laaten; maar dat wy 'er tagtentig man behoorden by te laaten blijven, welk getal groot genoeg was om vier maal zo veel Spanjaards het hoofd te bieden. We naamen hier op eenige tyd van beraad; maar eyndelijk dit middel hoe gevaarlijk het was, het beste, en ook inderdaad wel het eenigste bevonden zijnde, ten aanzien van de staat daar wy doen in waaren, zo besloten wy het zelve in 't werk te stellen.

De Schryver raad haar van agtere t'overvallen.

Maar eer wy nog vertrokken, zo maakte we de plaats daar wy waren tot een Wapenplaats, en lieten aldaar al onze Pakkaadje, gevangenen en tagtentig man om de zelve te bewaren, gevende de Bevelhebber (die dit Volk gebood) last dat hy yder Schildwagt die hy 's nagts zou uytzetten of aflossen, zijn Roer zou doen lossen, en dat hy op de gewoone uuren de Trommel zou laten roeren; op dat zo wel de drie honderd man die ons geduurig gevolgd waren, als de Spanjaards die agter de verschanzingen laagen, daar door gelooven zouden dat wy onze Leegerplaats niet verlaaten hadden: daar en booven zeyde we hem dat indien wy de overwinning kreegen, wy aanstonds een party zouden zenden om hem af te haalen, maar dat indien hy omtrend een uur na dat het schieten zou g'eyndigd zijn geen Volk van ons vernam, hy maar om een goed heenkoomen zou zien.

Dus alles in order geschikt zijnde, zeyden we onze gebeeden zo zagt als we konden, op dat de Spanjaards, die gelijk reeds gezegt is maar alleen door de Valey van ons afgescheyden waren, ons niet hooren zouden: waar na wy ons ten getale van twee honderd man op weg begaaben, zijnde omtrend een uur na Zonne ondergang en lichte Maan: omtrend een uur na ons vertrek hoorden we de Spanjaards mede in 't gebed, en alzo ze wisten dat wy na by hun geleegerd waren, zo losfen ze omtrend ses honderd Musketten te gelijk, om ons daar door ver-

Dat in 't werk gesteld word.

vaard

vaard te maaken. We vervolgde gestaadig onze Marsch/ en waren de geheele nagt beezig om maar alleen een agtste van een mijl te vorderen ('t welk de tusschenwydte was tusschen hun en ons) door een Landschap zo vol Rotzen/ Bergen/ Boschen/ en verschrikkelijke steyltens/ dat onze agtersten en Knien ons meer nut als onse Beenen deeden/ zijnde het voor onmoogelijk om anderzints voort te konnen raaken.

Op den vijftiende met het aanbreeken van de dag (wanneer we alreeds het gevaarlijk deel van onze weg overkoomen/ en tot op een aanmerkelijke hoogte des Bergs geraakt waren) zaagen we een party van haar Volk die de ronde deeden/ maar ons door de Mist en alzo wy ons heel stil hielden/ niet gewaar wierden: zo dra als ze voorby waren/ begaaben we ons na de plaats daar we hun gezien hadden/ en bevonden dat juyst de Weg te zijn die wy zogten; hier op omtrend een half uur halte gehouden hebbende om onze adem te haalen/ zo vervolgde wy deze weg op de Stem der Spanjaards, die met haar morgen gebeeden beezig waren/maar we waren nog maar een weynig voortgetrokken/wanneer wy ongelukkiglijk twee van haar buytenwachten ontmoetede/ waar wy genoodzaakt waren vuur te geeven/de Spanjaards, die niet minder dagten als ons van boven op haar Retrenchement te zien komen/ dit hoorende/ en haar zelve nu/ daar ze meenden van binnen te zijn/ aan de buytenkant vindende/ en gevolgelijk oopen/ wierden hier over zodanig verschrikt/ dat ze ten getale van vyf honderd man aanstonds de vlugt naamen.

Ze overwinnen de Spanjaards.

Die van de twee andre Retrenchementen/ begaaben zig te zamen buyten het beneedenste/ alwaar ze zig tot teegenstand bereyden; wy bevochten haar omtrend de tyd van een uur van onder het eerste Retrenchement/ dat we van hun genomen hadden/ en't welk wegens zijn verheeven stand op de Berg/ de twee andre bestreek: maar ziende dat ze geen grond gaaben/ zo oordeelde we dat ons Geschut haar niet bereyken konde/ en alzo wy gaarn gedaan werk hadden/ naaderde wy en dreeven haar na wynig tegenstand op de vlugt/ en de zelvde weg af die voor haar Retrenchementen lag/ welke haar niet zeer gemakkelijk viel: want door dien het de eenigste was door de welke ze oordeelden dat we konden naderen/ zo hadden ze al boomen om ver gehouwen/ eensdeels op dat ze te beeter het gezigt na beneeden hebben zouden/ en andersdeels om daar door te beletten/ dat wy van agter dezelve zonder ontdekt te worden niet zouden konnen naaderen: en deeze haar voorzorge strekte haar nu tot groot nadeel/ want nu t'eenemaal voor ons gezigt bloot zijnde/ zo velde wy byna met yder schoot een man; wy vervolgde hun eenige tyd/ tot dat wy moede van't loopen en doodslaan waren/ als wanneer wy weder na de Retrenchementen keerden/ alwaar de vyf honderd man die wy 't eerst op de vlugt gedreeven hadden (nu te rug gekoomen zynde) op ons Volk 't welk wy tot bewaaringe der Retrenchementen gelaaten hadden/ tragtede in te breeken/ maar op onze komste deeden we hun wel haast verstuyven.

We verlooren in dit gevegt maar een man, en hadden twee gekwetsten, de Spanjaards hadden onder andre haar Generaal verlooren, 't welk een oud Walsch Officier was, en die 't ontwerp van deze Retrenchementen gemaakt had, die zeekerlijk voor ons onverwinnelijk zouden geweest zijn, indien we hun by die weg gelijk ze verwagtende waaren geweest, bestormd hadden. Daar was een ander Officier geweest die hem geraaden had zig van agteren te verzeekeren, maar hy zag aan die kant zo wynig schyn van gevaar, dat hy ten antwoord gaf, we moesten of Menschen of Duyvels zyn; dat indien we Menschen waren hy ons tarte om in agt dagen tyds door eenige weg over te raaken; maar indien we Duyvels waren dat dan geen voorzorge hem kon helpen. Evenwel op 't verzoek van de gezeyde Officier, zond hy een party die weg uyt om de ronde te doen, en stelde de twee Schildwachten van wien hier vooren gesprooken is. De Generaal door zogt zijnde, vonden we verscheyde brieven in zijn zakken, en onder andren een van de Generaal van Costa Rica van de volgende inhoud.

MYN HEER.

IK twyfel niet aan de goede keur die ik meen gedaan te hebben in uw in 't bewind van een zaak te stellen waar aan onze Achtbaarheyd ten hoogste geleegen is; ik stond op 't punt van uw agt duyzend man te zenden, wanneer gy my liet weeten dat vyftien honderd man meer als genoeg was. Ik twyfel niet of een Perzoon die zo lang gediend heeft als gy hebt, zult zorge voor uw volk draagen, te meer om dat gy met een Volk te doen hebt, daar schoon gy ze overwind geen eer mede te behaalen is.

Volgens 't berigt dat gy my wegens uw Retrenchementen hebt doen toekomen, kan 't niet missen of dat Volk moet met Gods hulpe t'ondergebragt worden: mijn gevoelen is dat men duyzend Man in dezelve behoorden te leggen, en twee honderd digt aan de Rivier by de welke ze in de Noord-zee tragten te geraaken. *Don Rodrigo Sarmado* de nieuwe Gouverneur van *Tinsigal* behoorde aan 't hoofd van drie honderd man te zijn, om zo dra als ze in 't gevegt ingewikkeld zijn, hun van agteren in de staart te vallen, want zeekerlijk zullen ze daar haar Pakkaadje hebben. Weest wel op uw hoede want die Duyvels zijn listig en doortrapt.

Wanneer gy ze tot binnens schoots zult genaderd zien, zo laat uw Volk maar by twintige teffens losbranden, op dat 'er dies te minder Schooten te vergeevs gedaan worden, en wanneer gy haar verzwakt vind, zo maakt een geschreeuw om haar te verschrikken, en valt 'er dan met het Zwaard in de Vuyst op aan, terwyl *Don Rodrigo* haar van achteren bestookt Ik hoop God uw voorneemens zal zeegenen nademaal ze strekken tot zijn eere, en verdelging van deze nieuwe zoort van *Turken*; Boezemd uw Volk een moed in, hoewel ze genoeg

noeg zullen hebben indien ze uw voorbeeld maar komen na te volgen; ze zullen in den Hemel daar voor beloond worden, en indien ze de overwinning bekoomen, zullen ze Goud, en Zilver in overvloed krygen, alzo deze Dieven niet dan al te veel daar meede belaaden zijn.

Na dat wy op de plaats des gevechts wegens deze groote overwinninge het Te Deum gezongen hadden, lieten we aanstonds t'sestig man te Paarde klimmen, om ons andre Volk deze aangenaame tyding te boodschappen, die wy gereed vonden om een gevegt met de voorgemelde drie honderd man aan te gaan. Ze zeyden ons dat zo dra als wy het gevegt begonnen hadden, deze drie honderd man een weynig genaaderd waren tot op een hoogte, van waar ze een Officier aan hun hadden gezonden, om deze volgende reeden te voeren.

IK kom hier van wegens myn Generaal; gy zegt dat gy machts genoeg hebt, en dat gy Mannen van moed zyt, 't welk gy aan ons genoeg betoond hebt; evenwel behoefd gylieden nu niet te twyffelen of gy zult onder 't groot getal volks dat wy by een hebben moeten bukken, wy laaten uw weeten dat 'er duyzend Man in 't retrenchement zijn, tegens welke uw Volk uytgetoogen zijn om te Vechten, en dat ze reeds uw Volk hebben t'ondergebragt; we zijn hier ter plaatse ten getaale van drie honderd Man, en twee honderd Man zijn geplaast by de Rivier die gy zoekt, om de zulke die 't geluk mogten hebben om t'ontvlugten, daar waar te neemen: daarom bedenkt uw wel, en indien gy lieden uw als Krygsgevangen in handen van onze Generaal die een man van eer is, stellen wild, zo belooven we uw als Vrinden te handelen, en laaten u na uw Vaderland trekken: wat aangaat de zodanige van uw Volk die leevendig in onze handen gevallen zyn, haar Aalmoesenier heeft gisteren ter eeren van 't Heylige Sacrament en Glorieryke Maagd, om kwartier gebeeden, 't welk hun ook beloovd is.

Ons Volk hem op deeze wyze hoorende spreeken, waren al bly wat ontzet, uyt vreeze dat het geen hy zeyde, waar mogt weezen; maar zo dra als ze ons van verre gewaar wierden, naamen ze moed, en gaven hem dit stout andwoord.

Schoon gylieden machts genoeg had om twee derdendeelen van ons getal te vernielen, zo zouden wy evenwel niet nalaaten met het overschot te Vechten; ja al was 'er niet meer als een man van ons overgebleeven, zo zou die niet in gebreeken blyven, om uw al t'zamen tegen te staan.

Doe wy aan Land traaden en de Zuyd-zee verlieten, besloote wy of door uw Land heen te trekken of in de onderneeming te Zneuvelen; en schoon 'er zo veel *Spanjaards* als Gras op deze *Savanna* waren, zo zouden wy evenwel niet bevreest zyn, maar uw altyd als bloodaard aanmerken. Ook zullen wy wel verder komen, en gaan daar wy willen, in spyt der geenen die 't leet is.

d' Offi-

De Officier stond zo gereed om te paard te klimmen / en met dit andwoord te vertrekken / als hy ons zag aankoomen / en ziende dat wy gelaarst en gespoorzt waaren / en op zijn makkers paarden gezeeten / zo haalden hy zijn schouwers op in teeken van verbaastheyd / en reed daar op met een vollen ren na zijn gezelschap / om 'er dit nieuws bekend te maaken. Zo dra hy by haar gekoomen was / staande niet booven een musket schoot van ons af / trokken we meede na haar toe / om haer nu eens voor al buyten staat te stellen van ons verder te volgen : we stonden haar eerste Vuurgeeben uyt / en vielen doe met onze Houwers en Pistoolen op haar in / hakkende het meestendeel van hun in stukken / en kreegen al haar paarden / met dewelke en onze pakkaadje wy ons te rug na ons andre volk begaven ; we hadden in dit gevegt (gelijk als in 't andre) maar een man dood / en twee verminkt.

Onze gevangenen ondervraagd hebbende op verscheyde zaaken / zo zeydenze ons onder andre / dat we onderweegen nog een Retrenchement zouden ontmoeten / omtrend ses mijlen van het geene daar wy nu waren afleggende ; dat deed ons met groote reeden vreezen dat de vlugtelingen zig daar na toe mogten begeeven / met voorneemen om ons nog eenmaal de doortogt te betwisten : en inderdaad wy zaagen ook vier op de top van een hooge Berg / 't welk zy gestookt hadden tot een teeken voor haer verstroopde troepen / om ze weder by een te trekken : maar we voorkwamen dit haar voorneemen / door ons twee mijlen van hier neer te slaan / en haar daar door de weg af te snyden / door dien 'er geen andre als deze was om derwaards te koomen / zijnde aan weerkanten t'eenemaal ontoeganklelijk. We sneeden omtrent negen honderd van haar paarden in de hakken / om ze onbequam te maaken / en namen omtrend een diergelijk getal met ons tot meerder gemak op onze Reys / en om als wanneer wy aan de Rivier gekoomen waren die wy zogten / dezelve te dooden en in te zouten / om ons tot voedsel op onze Reys te dienen.

Op den vijftiende kwamen we aan 't voornoemde Retrenchement ('t welk nog niet voltoopd was) zonder eenige tegenstand t'ontmoeten / 't welk na alle schyn sproot uyt de schrik die 't gerugt van onze overwinninge in de herten van dit volk had ingedrukt : des avonds leegerde we op een Hatto, drie mijlen hier van daan leggende ; op den sestiende kwaamen we op een andre ses mijlen verder ; en eyndelijk op den seeventiende kwamen we aan de zo zeer gewenschte Rivier. Waar op we ons aanstonts in 't Bosch begaven / 't welk digt aan den oever dezer Rivier staat / en daar met alle macht aan 't werk vielen / om boomen te kappen tot het bouwen van Piperies, om daar meede de Rivier te konnen afvaaren. Ze koomen aan de Rivier en bouwen Piperies.

Sommige zullen misschien denken dat dit eenige bequaame vaartuygen waren waar in wy met gemak deze Rivier konden afvaren : maar het waren niet minder als dat / en maar alleen vier of vijf stammen van een zeeker soort van boomen die ze Mahot noemen / daar wy eerst de bast afhaalden / en doen in plaatz van touwen met een soort van bindzel ('t welk in dit Bosch groeyd en gelijk als Klim op zig om de boomen heen-

heenwind) aan malkander woelden / als wanneer ze twee of drie man konden houden. Het best dat men doen kan is om 'er over end op te blyven staen / schoon ze twee of drie voet onder water zinken ; en uyt het gevolg zal de Leeser konnen afneemen of de geduurige bezetting van 't gevaar daar wy in waaren / wel of kwalijk gegrond was.

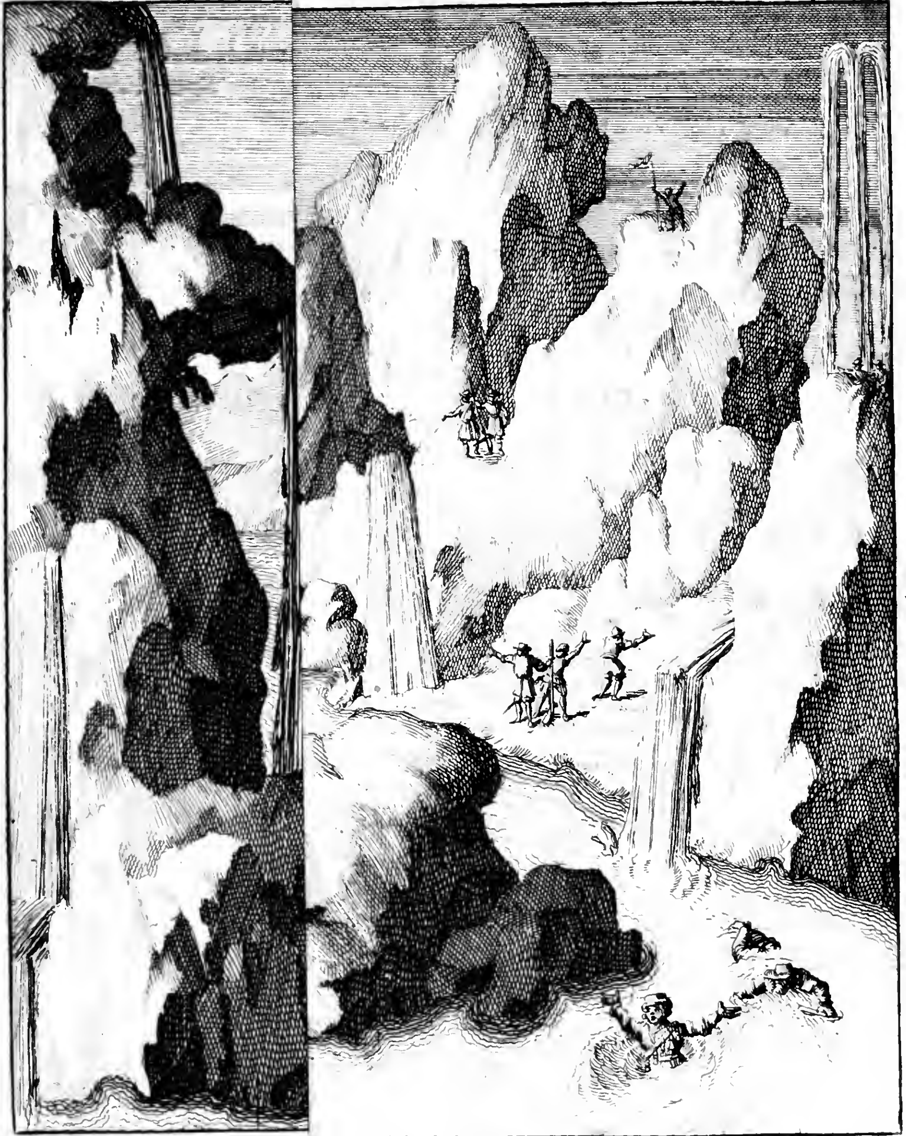
We bouwen d'onze niet grooter als om maer twee mannen te konnen voeren / op dat ze dies te gemakkelijker tusschen de enge steenrotzen (die we voorzagen / by de geenen die van nu af aan alreeds zig voor ons gezigt vertoonden / dat we zeekerlijk eer we aan de zee kant kwamen ontmoeten zouden) zouden konnen doorvaaren. Wanneer nu deze fraaye Vloot klaar en aan de kant der Rivier gebragt was / zo verzaagen we ons van lange stokken / om daar door (gelijk het dikwils te pas kwam) te beletten dat we door de kragt van de Stroom met niet al te grooten geweld tegens de Steenrotzen zouden aangezmeeten worden.

Deze Rivier ontspringd in 't gebergte van Segovia, en ontlast zig in de Noord zee aan Cabo Gratias a Dios, na dat ze een lange weg met een snelle vaard komt heen te loopen / dwars door een groot getal gevaarlijke Rotzen / verschrikkelijke steyltens / en ten minsten over de honderd watervallen / die men niet aan kan zien of 't hert (zelvs van de minst vreezagtigste) moet kloppen van schrik / te meer als men ziet en hoord het water van zulk een hoogte na beneeden in de Draaykolken storten. In een woord alles is zo verschrikkelijk dat niemand (t'en zy hy het zelvs door ervarenheyd ondervonden had) het zig zo kwaad en gevaarlijk zou konnen inbeelden en / wat my aangaat (die deze plaatzen doorvaaren heb / en die zo lang ick leef nooyd het gevaar dat ick geloopen heb uyt mijn gedagten kan laaten gaan) is het zelfs onmoogelijk daar van zoodanig een Schets te geeven die niet veer te kort komt by 't geene ik in waarheyd dies aangaende ben gewaar geworden.

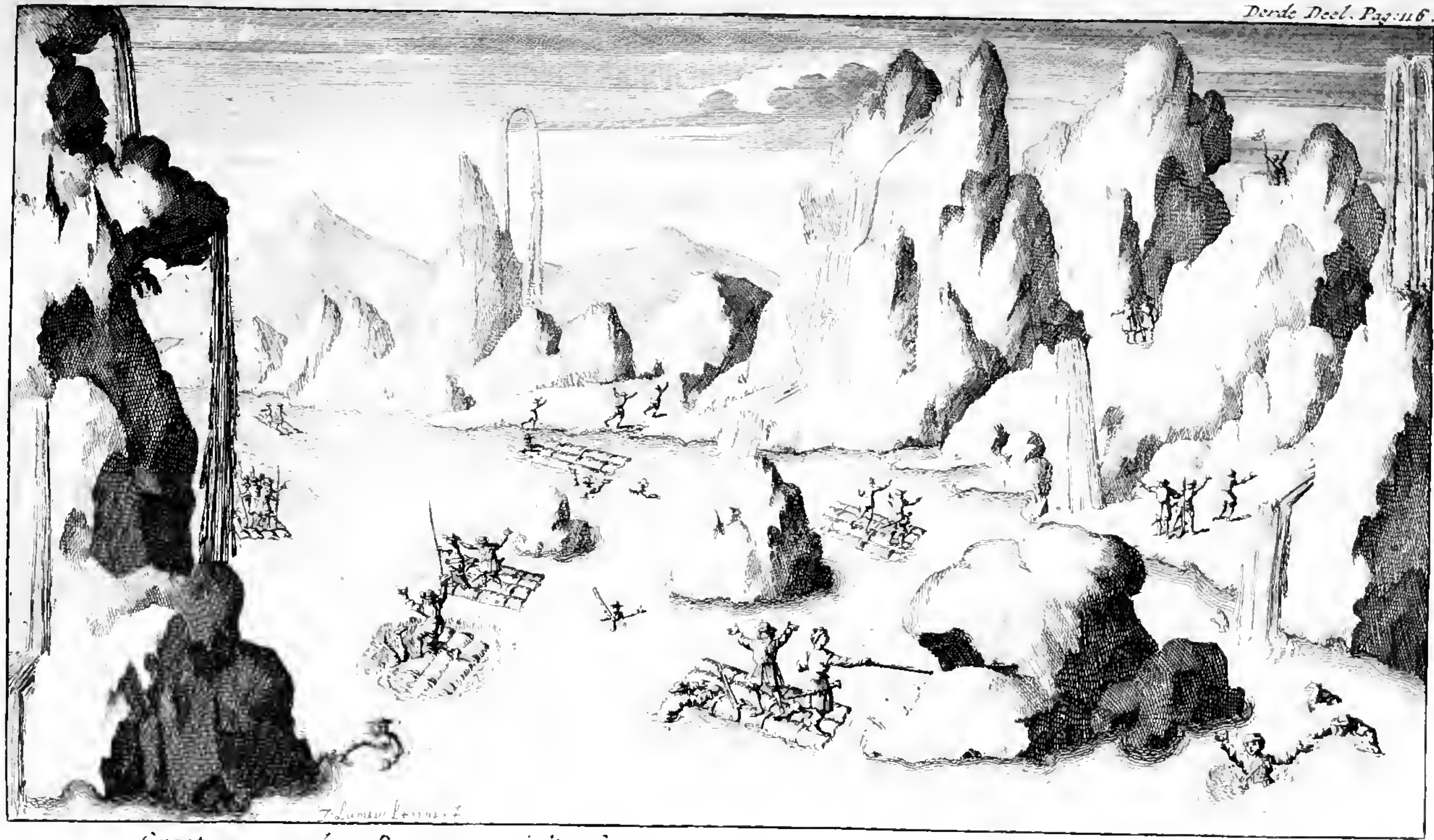
Waar meede ze met groot gevaar de Rivier af vaaren.

't Was dan op deze gevaarlijke Rivier dat wy ons Scheep begaaven / laatende ons met onze ellendige Vaartuygen / (die gelijck reeds gezegt is door 't meerendeel twee a drie voet onder water laagen / zo dat men somtyds tot over de middel daar in moest staan) door de Stroom na beneeden dryven / die door des zelvs snelheyd ons dikwils in spyt van all' onze tegenstand in de Draaykolken voerden / alwaar wy dan met onze vlotten na binnen geslokt en in 't water als begraaben wierden / tot dat wy eenige tyd daar na een stuk weegs daar van daan weder booven kwaamen : dit deed dat eenige van ons volk zig op het vlot daar ze opwaren vast bonden / in hoop zijnde dat het hout haar van wel weder boven water brengen zou / maar dit bequam sommige heel qualijk.

Maar wat de groote watervallen aangaat / dezelve hadden tot ons groot geluk aan deszelfs begin en uytgang een groote kom stil water 't welk ons gelegentheyd gaf om aan den oever der Rivier te raaken en onze Piperies aan land te haalen / om 'er zodanige dingen als wy 'er opgelegd hadden af te haalen / en die wy dan zo nat als wy waren met ons droegen / springende van Rotz tot Rotz / tot dat wy aan 't end der water-

Groot Sylotten.

Groot gevaar der Boecaniers, in't afvaren van een Rivier, op hout-vlotten.

val kwamen; van waer dan een van ons weder te rug keerden om de Piperie in 't water te brengen en dezelve te laten afdryven; maar indien 't dan gebeurde dat de geene die omlaag daar na wachte/ met swemmen miste de Piperie te krygen eerze uyt de benedenste kom geraakte/ zo wierdze door de Stroom weggevoerd/ en het volk dat 'er op geweest was/ was genoodzaakt weder andre boomen af te houwen om een niew vlot te maken.

In 't eerst voeren we gezamentlijk de Rivier af/ op dat by eenig toeval d'een den ander kon te hulpe koomen; maar na de tyd van drie dagen wanneer ick het gevaar wist/ daar wy ons zelve voor bloot stelden/ met dus gelykkerhand af te dryven ('t welk alreeds oorzaak van 't verlies van verscheyde onzer Piperies geweest was) zo stelde ik myn hier heftig tegen/ en stelde al ons volk voor; dat nademaal we nu niet meer met de Spanjaards maar alleen met de moeyelijkheden der Rivier te doen hadden/ het raadzaam was dat d'een een weynig voor d'ander heene voer/ en dat we ons als in een Linie agter malkanderen houden moesten/ op dat indien d'eerste (als oock gebeurde) door 't gewelt der Stroom tegen de Rotzen (die op oneyndig veel plaatzen in deze Rivier gevonden worden) aangedreeven wierd/ hy tyd mogt hebben om voor de komst der naaste Piperie af te raaken.

Ik bevond naderhand zo wel als eenige andre van ons volk dat deze voorzigtigheyd ons zeer voordeelig was; want mijn Piperie op een Rotz gedreeven zijnde/ zo was ik genoodzaakt het vlot t'ontbinden/ en dwars op een der stammen te gaan zitten/ en mijn makker op een andre/ laatende ons op deze wyze de Stroom afdryven/ tot dat wy op een plaats kwamen daar de Rivier zo fel niet afliep/ alwaar wy aan den oever geraakten; en dit zou ons onmogelijk te doen zijn geweest indien d'andre ons voort gevolgd hadden. Ik gaf ook de raad dat de geenen die voor voeren op de gevaarlijkste plaatzen/ een vaan op een lange stok zouden stellen om van verre gesien te konnen worden/ en dit niet zo zeer om daar door aan d'achterste kennisse te geeven/ dat daar een waterval was/ want men kon die van verre genoeg hooren/ als wel om daar door een teeken te geeven aan wat kant men stont te landen/ het welk die zijn zou daar de vaan stond. Dit middel in 't werk gesteld zijnde/ behoede het leeven van veele van ons volk/ hoewel 'er boven al deze voorzorgen evenwel verscheyde verdronken.

De Bananiers die wy in groote meenigte langs den oever der Rivier vonden/ was by na het eenige voedsel dat wy hadden; want onze wapenen geduurig nat/ en ons kruyd bedorven zijnde/ zo konden we geen wild schieten/ 't welk hier anderzints genoeg te bekoomen zou zijn gegeweest; en wat het Paarde vleesch aanging dat wy ingezouten hadden/ het zelve moesten we na twee dagen tyds wegwerpen alzo het indien tyd al t'eenemaal door 't water bedurven was.

Deze Bananiers zijn eensdeels geplant door de Indianen die langs de kant dezer Rivier woonen/ en andersdeels door 't overvloeyen des wa- Haar spyze

ters die ze in 't eerst medesleepende / daar na droog op het Land hebbende laten leggen / zo hebbenze weder wortel geschooten / en zijn op deze wyze vermenigvuldigd.

Ze koomen aan eenige Indiaansche hutten.

Eenige dagen daar na zaagen we aan de kant der Rivier eenige hutten van een Indiaansche natie genaamd Albaonius, die we doorzogten / op hoop van 'er eenige spijze in te vinden; daar woonen een meenigte andre Indiaanen aan d'andre kant der Rivier / maar verder landwaards in / en die van d'eene kant hebben gans geen gemeenschap met die geenen die aan d'andre kant woonen.

De Vrybuyters vermoorden malkandren om 't geld.

Het was ter dezer plaats dat de zoodanige van ons volk die haar geld niet speelen verlooren hadden / haar wreed en boos voorneemen in 't werk stelden / en alwaar ik te weeten kwam dat de waarschuuwing aan my te vooren gedaan / niet dan al te waar was: want deze schelmen voor uyt gevaaren zijnde / hadden haar zelve agter eenige Rotzen die aan de kant der Rivier staan (en die wy noodzaakelijk voorby moesten) verstooken: en doordien yder zijn best deed om zig zo wel als hy konde te behouden / en dat wy om de voorgemelde reedenen / een stuk weegs van malkandren af waaren / zonder eenig mistrouwen te hebben / zo hadden ze niet dan al te veel tyd om vyf Engelschen die ze wisten dat niet van de minste van buyt voorzien waren / uyt te pikken en te vermoorden / beroovende haar verder van al 't geene zy by haar hadden. Mijn makker en ik vonden haar Lichaamen aan de kant der Rivier leggen / en ik moet bekennen dat dit gezigt geen kleyne schrik in my zou gebaard hebben / indien ik als nog al mijn winst by my gedragen had; en ik dank God van ganscher herte / die my ingaf dat ik de schat die ik by my had zou verdeelen / want doordien ik d'eerste was die agter d'Engelschen af kwam vaaren / zo zou ik na alle schyn dezelve gang gegaan hebben. Niemand van ons volk wist iets van deze Moorden / maar wanneer wy verder na beneden by malkandren kwaamen / zo stelden ik 't geene ik gezien had / en 't welk ten volle bevestigd wierd / zo door 't afweezen der Engelschen die vermoord waren / als mede der moordenaars / die zig niet weder by ons dorsten vervoegen en die wy na deze tyd niet meer zaagen.

Op den twintigste van Sprokkelmaand vonden we de Rivier breeder / als te vooren / en ontmoetede geen meer watervallen; maar we vondenze nu zodanig met Boomen en Bamboezen, die door de vloed herwaards gedreeven waren bezet / dat onze vlotten meenigmaal daar door 't onderste boven raakten / waar door eenige van ons volk verdronken.

De Rivier goed wordende zo bouwen ze Canoes.

Na dat wy eyndelijk nog eenige Mijlen verder kwaamen / zo vonden we de Rivier heel goed / de stroom seer zagt / en geen schijn van eenige Rotsen of Boomen meer t'ontmoeten / hoewel we nog over de festig mijlen van de Zee kant waren. Dies ons selve nu bevrijd vindende / van sodanige perykelen en gevaaren / daar wy in die schrikkelijke Plaatsen / (alwaar de dood in de breeslijkste gedaante ons gedurig voor oogen stond) voor blood gesteld waren / so begon yder van ons nieuwe moed / en

en goede hoop voor 't overige van de reys te krygen: tot so verre dat nu op een seekre plaats alwaar de geen die vooruyt waren de andre inwagten, by malkandren geraakt zijnde, wy besloote om ons zelve in hoopen te verdeelen, yder uyt sestig Man bestaande, en Canoes te bouwen van Mapou hout, welk soort van Boomen in groote meenigte aan de kant deser Rivier groeyden.

Hebbende met wonderlijke naarstigheyd op den eerste van Lentemaand vier Canoes klaar gekreegen, ten dienst van honderd en twintig Man die van ons in een maadschappy waren, so bragten wy de selve in 't water, en begaaben ons voort aan boord, zonder na honderd en veertig andre te wachten die met het bouwen van haar Canoes nog beesig waren; d'uytneemende begeerte die wy hadden om te weeten of wy wel in de Noord-zee zouden komen, prikkelden ons niet weynig aan, want we konden nauwelijks denken so gelukkig te sijn van weder gesigt van een Zee te krygen, door de welke wy weder in ons Vaderland zouden konnen geraaken, na 't welke wy zo lang verlangd hadden.

De Engelsche die geen Canoes wilde maaken, waren met haar Piperies voor ons aan de Zee kant geraakt, alwaar ze een Engelsche Boot van Jamaica ten Anker hadden vinden leggen, die se sterk hadden aan geprest om na dat Eyland te gaan, en aan de Gouverneur verlof te versoeken datse veylig derwaards mogten komen, doordienze zonder Commissie uytgevaaren waren; maar dat Vaartuyg niet geneegen zijnde derwaards te gaan, zonder dat se eerst ses duysend pond Sterlings op hand gaaben, 't welk haar onmoogelijk was, doordien veele van hun het geld dat se meende mede te voeren, door het ombuytelen der Piperies verlooren hadden, so begaabense haar na de Moustik Indiaanen, die eenige Mijlen van de mond deser Rivier woonen, en die haar zeer toegedaan sijn wegens de Snuysteringen die se aan haar van Jamaica brengen.

De Engelschen komen 't eerst aan de Zee kant.

Dese Boot dus de Engelschen niet te staade komende, zo bedagtense om ons hier van kennisse te geeven, hoopende dat wy in erkenteniſſe van dese dienst, zouden tragten van de Gouverneur van St. Domingo verlof te bekomen, dat se sig op dit Eyland en onder zijn bescherming mogten begeven. Dese tyding ontfinge we by twee Moustik Indiaanen, die met een Canoe ons 40 mijlen op de Rivier kwaamen vinden, en ons zeyde dat 'er maar 40 Man na beneeden moesten komen, eensdeels om dat dit Vaartuyg niet meer volk sou konnen voeren, en andersdeels om dat 't weynig eetwaren in had: maar des niet te min begaven we ons met ons 120 gelijkerhand na beneeden, want yder wilde, van 't getal der veertige zijn.

Op den neegende kwamen we aan de mond der Rivier, alwaar wy genoodsaakt waren na 't Engelsch Schip te wagten, 't welk na de Paarl Eylanden gegaan was, welke omtrend twaalf mylen ten Oosten van Cabo Gracias a Dios leggen. Ondertusschen onthaalden ons de Indiaanen zeer vriendelijk voor eenige dagen met Visch. Op den veertiende kwam het gezeyde Vaartuyg ter plaatse daar wy waren, en had nauw het anker gewoopen, of we begaven 'er ons na toe al zo gesegd was dat men het lot zou wer-

pen

Vyftig Vrybuyters geraaken aan boord van een Engels Schip.

pen wie zig aan Boord begeeven zouden: maar omtrend de vyftig van ons gauwer als de rest zijnde / geraakte met de Canoes aan Boord / en niet geneegen zijnde het lot te werpen over een zaak die wy alreede in onse handen hadden / zo ligte wy met 'er haast het Anker en vertrokken.

De Schipper wilde ons na Jamaica brengen / maar wy niet weetende hoe de zaaken tusschen Vrankryk en Engeland stonden / en of het Oorlog of Vreede was / bewoogen hem om ons tot St. Domingo te brengen / voor veertig stukken van agten de man.

Op den vyftiende kwaamen we aan de Paarl Eylanden / daar wy water innaamen / en van waar wy op den sestiende weder vertrokken. Op den seeventiende passeerde we het Eyland Catalina of Providence, als de Engelschen het noemen / alwaar de Spanjaards eenige tyd geleeden een fraaye sterkten en een kleyne Stad op gehad hebben / die door de Engelschen en Franschen wierd ingenoomen. Op den vier en twintigste kwaamen we aan Los Jardinos te Land / 't welk veel kleyne Eylandjes zijn / digt by 't Eyland Cuba geleegen: Op den neegen en twintigste naamen we te Portilla ('t welk in 't Eyland Cuba legd maar niet bewoond is) water in / en op den dertigste kwaamen we in 't voornoemde Eyland aan de Zuyd-oost zyde van de Burgt Baracoa ten Anker / alwaar we de Jaagers van die plaats overvielen en haar verpligtede om ons haar eetwaaren te verkopen ten pryze dat ze haar gekost hadden; maar dese onse mildheyd had reeden / en die was dat wy niet wisten of onze natie in Vreede of oorlog met de Spanjaards was. Op den sesde van Grasmaand kwaamen we voor Nippas ten Anker / 't welk een kleyne Burgt is / leggende seeven mylen van Petit Guavis, om te zien of we hier eenige tyding van ons eygen land en Volk konden verneemen. We vertokken den zeevende van hier en kwaamen korts daar na in de haven van Petit Guavis, van waar we byna vier jaren te vooren vertrokken waren. Ik begaf my aanstonds na Monsieur Dumas, des Koninks Luytenant / om hem te bidden dat hy ons in 't afweesen van de Gouverneur / Mr. de Cassy, bescherminge en kwytscheldinge vergunnen wilde / uyt kragte van een vergiffenis Brief die de Konink had geliefe te zenden voor die geenen die t'zederd de Vreede tegens de Spanjaards g'oorlogd hadden / en alzo de zelve t'zederd ons vertrek gesloten was / zo was het voor ons onmoogelijk geweest in zo ver afgeleegene plaatsen daar van eenige tyding te krygen.

Ze komen toe Petit Guavis.

Eyndelijk dan al te zaamen aan Land getreeden zijnde by een volk dat Fransch sprak zo konden we niet nalaten van vreugde traanen te storten / en God te danken dat hy ons na zo veel rampspoed en gevaaren uytgestaan te hebben / weder by ons eygen natie had gelieven te brengen / op dat we ten leste weder in ons Vaderland mogten geraaken. Waar by ik niet verder te voegen heb / dat / wat my aanging ik zo weynig hoop had om ooit te rug te geraken / als dat ik wel de tijd van veertien dagen mijn te rugkomste niet anders kon aanmerken als een Beguycheling / en 't raakte zo ver met my dat ik de slaap begon te schuuwen / uyt vreeze dat wanneer ik weder wakker wierd / ik my in zodanig Landschap zou bevinden / uyt het welke ik nu veylig verlost was.

Eynde van 't derde en laaste Deel.

Verhaal van een Reys,

gedaan door de Heer

DE MONTAUBAN,

Kapitein der Vrybuyters:

op de Kust van Guinea in den Jaare 1695.

T'Zederd dat ik zo dikwils de kwaadaardige invloepinge der zoodanige sterren die over de Zee heerschen gevoeld / en door de verandering des gevals al de Rykdommen/ die ik met groote zorge en moeyten by een geschraapt had / verlooren heb / zo zou ik niet veel vermaak scheppen om ter dezer plaats de ongelukken/ die my door 't eyndigen der laaste togt ontmoet zyn/ weder te herdenken / indien de begeerte eensdeels om het gemeen te dienen/ en ten andre om zyn Majesteyt te doen zien de genegentheyd die ik altoos gehad heb om hem te dienen / my niet de pen in de hand deed neemen om Monsieur De Phelipeaux reekenschap te geeven van zodanige opmerkinge als ik gemaakt heb; waar uyt hy met een zal konnen zien met hoe veel naarstigheid ik tot de veerst afgeleegene Colonien van onze Vyanden ben doorgedrongen / om haar te verdelgen en haar Koophandel te ruineeren.

Ik ben niet geneegen geweest om dit verhaal op te vullen met al de reyzen die ik gedaan heb / en al de byzondre gevallen die my ontmoet zyn zo op de Kusten van Nova Spanje, Cartagena, Mexico, Florida als Cabo Verde, op welke laaste plaats ik nu twintig Jaaren geleeden geweest ben/ hebbende in de ouderdom van sestien Jaaren al begonnen ter zee te vaaren.

Ik zou ook hier wel by hebben konnen voegen de togt die ik in 't Jaar 1691 gedaan heb / als wanneer ik Capitein van 't Schip genaamt Le Machine zynde / op de Kust van Guinea roofden / in de groote Rivier Serlion kwam / en de Engelschen aldaar een sterkte ontnam/ daar ze vier en twintig stukken geschut op hadden / die ik deed springen/ op dat ze haar niet meer ten nut zouden konnen strekken.

Maar myn voorneemen is alleen om reekenschap van myn laaste togt te doen / zynde dezelve nog vers in de geheugenis van 't gemeen / door eenig berigt dat daar van gegeeven is / ten aanzien van 't gerugt dat het springen van myn Schip zo in Vrankrijk als elders gemaakt heeft.

In het Jaar 1694 na dat ik de Kust van Caracas geplonderd had/ begaf ik my na St. Croix, alwaar ik hoorde dat 'er eenige Koopvaardy

Scheepen met een Geley-Schip van de Barbados en Nevis stonden te koomen om na Engeland te gaan; op dit berigt besloot ik tot op de hoogte van de Bermudos te zeylen/ hoopende deze kleyne Vloot te neemen en alzo een goede buyt te maaken. Ik was nauwelijks daar gekomen of ik zag haar opschieten en vlak op my aankomen/ zonder eenig gevaar te vreezen: Ik viel aanstonds op het Geley-Schip genaamt de Wolf aan/ en veroberden het neevens twee Koopvaardy schepen/ met zuyker gelaaden/ de rest geduurende het gevegt het ontkomen zijnde. Terwijl ik bezig was om mijn Pryzen na Vrankrijk te brengen ontmoetede ik een ander Engelsch Schip/ gemonteerd met sestien stukken/komende van Spanjen, en na Engeland gedesteneerd/ 't welk ik na een kort gevegt dwong om te stryken/ en tot Rochel opbragt alwaar 't zelve door de Admiraliteyt voor goede Pryze verklaard wierd. Na dat ik dit Schip verkogt had/ begaf ik my met de drie andre genoomene Vaartuygen na Bourdeaux, alwaar ik in Herfst-maand des Jaars 1694 kwam t' arriveeren; en deze Scheepen meede Prys verklaard zijnde/ zo maakte ik het aanstonds mijn werk/ om koopluiden uyt te vinden die de zelve wilden koopen.

Mijn Vrybuyters ondertusschen/ (Vrankryk in een lange tyd niet gezien hebbende) haar nu in een groote Stad bevindende/ alwaar het vermaak en de overvloed heerschten/ verkwiste hier een groot deel gelds en bedreeven schrikkelijke uytsporigheden. (De Kooplieden en Waarden geen zwaarigheyd maakende om haar zo veel gelds te leenen als ze hebben wilden/ door 't gerugt dat 'er door de Stad liep van haar rykdom en het deel dat ze in zeer rykgelaadene Pryzen hadden) de nagten bragten ze in zodanige verlustigingen door als haar best behaagden/ en de daagen met de Stad op en neer te loopen in mommeryen/ doende haar op de klaare dag in Draagstoelen draagen met brandende Fakkels; eenige stierven door deze ongebondene Levenswyze en vier andre van mijn volk gingen stilletjes deur en verlieten my: ik ziende dat wat voorzorge ik gebruykte evenwel mijn Volk kwijt raakte/ oordeelde best zo dra het mogelijk was van hier te vertrekken/ op dat ik zo doende de rest mogt by malkandren houden.

Eerst vervulde ik de plaats der geene die ik verlooren had met zo veel Bourdeauxe Jongmans/ die in 't kort al zo bedreeven wierden als het oude Volk; want men diend aan te merken dat ik het mijn geduurige zorg en beezigheyd maakten om mijn Volk in de Waapenen t'oefenen en na 't wit te leeren schieten/ 't welk haar in korte tyd zo bekwaam maakten als de oudste Zee Vrybuyters, of de beste Wildschut.

Na dat ik mijn Schip 't welk niet meer als vier en dertig stukken voerden/ gerevictualiceerd had/ verliet ik Bourdeaux in Sprokkelmaand, des Jaars 1695 voorneemens zijnde om op de kust van Guinea in Africa te kruysen. Ik geraakte op de hoogte van de Azores waar omtrend ik agt daagen kruysten zonder iets op te doen: van daar voer ik na de Canarische Eylanden: We zaagen de piek van Tenaris zeer ver in Zee/ 't welk ze zeggen dat de grootste Berg des geheele Wereldts is. Ze verhaalen dat

deze

deze Eylanden haar naam gekreegen hebben van Honden die door de Latynen Canis geheeten worden / en die de Portugeezen op haar eerste komste hier in groote meenigte vonden. Ik kruysten rondzom deze Eylanden de tyd van veertien daagen / hoopende eenige Nederlandsche Scheepen aan te treffen / die my berigt waren dat deze weg stonden te koomen; 't welk ook inder daad waar was: want de gezeyde Scheepen kwaamen herwaards / maar geraakten in de Haaven eer ik ze kon bereyken; dit deed my na Cabo Blanco en de Eylanden van Cabo Verde zeylen. Op myn komste aldaar vond ik twee Engelsche Scheepen onder het Maye Eyland ten Anker leggen / waar op ik myn Sloep uytzond om te weeten wat het waren / die my berigtede dat het twee Enterloopers waren / voerende yder omtrend dertig stukken. Ik besloot hier op haar aan te klampen en te neemen / maar zy myn voorneemen in de neus krygende / kapten haar Cabels / en haar Ankers laatende zitten / pakten haar deur.

Ik vervolgde haar den ganfche dag / maar met het vallen van den Avond raakte ze uyt het gezigt. Waar op ik my na 't Eyland St. Vinçent begaf om aldaar myn Schip te breeuwen en Water en Hout in te neemen. Hier de tyd van agt daagen vertoefd hebbende / verstond ik door een Portugeesche Bark dat 'er aan 't Eyland Fogo twee Engelsche Scheepen lagen / voerende van twintig tot dertig stukken / dat een van de zelve aldaar Gecalefaterd wierd / zynde in een gevecht teegens eenige andre Scheepen ingewikkeld geweest. Ik ligte op deze tyding aanstonds het Anker en Zeylde na 't voornoemde Eyland / hoopende de Vyand aldaar te vinden: maar op myn komste aldaar / verstond ik door een Portugeesch datze vier of vyf daagen te vooren in de nagt weg gezeyld waren / zonder dat hy wist werwaards. Hier op stelde ik myn Cours na de Kust van Guinea, en op 't ontdekken van de Caap de drie Punten, ontmoete ik het Geley Schip / zynde een Hollandsch Fregat / voerende vier en dertig stukken: zo dra hadze my niet ontdekt of ze kwam na my toe om te weeten wat ik was / hier op zetten ik Hollandse Vlaggen op / om haar daar door binnen schoots te krygen / en doe ik haar digt genoeg bevond / zettede ik Fransche Vlaggen op / en deed haar teeken om te stryken / maar in plaats van dat gafze my fraaytjes de volle laag / waar in ik haar niet schuldig bleef / op deze wyze duurde het gevegt van Smorgens tot omtrend ten vier uuren in de namiddag / zonder dat ik in al die tyd magtig was de wind van haar te konnen krygen / nog na genoeg by haar te komen om myn Viezroers te gebruyken / 't welk de voornaamste waapenen zyn op zulke Scheepen als 't myne was; ook kon ik haar niet beletten doordien ze de Wind van my had / dat ze onder het Fort van Cabo de 3 Puntas het Anker liet vallen / alwaar nog twee andre Nederlandsche Scheepen laagen die ten Oorlog waren uytgerust / het eene veertien en het andre agt en twintig stukken voerende. Ik beelde my voort in dat dese drie Scheepen zig by een gevoegd hadden om my te bevechten / 't welk my de geheele dag daar deed vertoeven om haar in te wagten / ook liet ik omtrend een Myl van Land het Anker vallen /

 hoo-

hoopende dat ze eyndelijk dus door my uytgetart zijnde / zig zouden zoeken te wreeken/maar alles was om niet/ en na alle schyn had het Geley-Schip zig reeds zo kwalijk gehandeld gevoeld/dat het geen lust had om het gevegt te vernieuwen. Een kleyn Portugeesch Scheepje korts daar na voorby koomende/ zeyde my dat deze Scheepen de zelvde waren die de Sieur Rey Capitein van 's Koninks Flupt Le Profond, gedwongen hadden de ze kust te verlaaten; 't welk my naderhand door de Sieur Rey zelf aan het Prince Eyland (alwaar ik hem ontmoetede) bevestigd wierd.

Ziende dan dat de Vyand tot vechten ongeneegen was / en ondienstig oordeelende hun onder het geschut van 't Fort te bestooken / zo besloot ik na Cabo Lopez en na Prince en St. Thomas Eylanden te gaen : omtrent Caap St. Jan ontmoetede ick een Engelsch Schip van twintig stukken / hebbende drie honderd en vyftig Negers, en een party Elephants Tanden en Was in / 't welk my niet veel moeyten kosten om het te veroveren. De Capiteyn zeyde my dat hy van Adra kwam / alwaar hy vijf honderd en vyftig Negers ingenoomen had / maar dat hy 'er eenige ter neer gehouwen had / om dat ze tegens zijn volk gemuytineerd hadden / en dat een party andre het met zijn sloep dieze heymelijck van hem gestoolen hadden / ontvlugt waren. Ardra is een der voornaamste Steden in Guinea, staande aan de zee-kant / en de residentie-plaats van een Prins die over een groot Landschap in dit gedeelte des werelts heerscht.

Van hier begaf ick my na 't Prince Eyland / en in 't gezicht van 't zelve nam ik een kleyne Brandenburger Kaper / gemonteert met agt stukken geschut/ en ophebbende t'sestig man. Ze kruyste op deze hoogte en nam al de Barken dieze kon aantreffen zonder onderschept van Natie. Dit gedaan hebbende/ begaf ik my in de haaven om myn Schip schoon te maaken / en om my t'ontlasten van mijn Engelsche prijs / zond ik dezelve onder 't bestier van Sieur de Nave met een genoegzaam getal volks / die ik uyt mijn Scheepsvolk uytkipten / na St. Domingo in America, om dezelve aldaar te laaten commandeeren. Doch ik verstondt eenige tijd daar na datze door eenige Engelsche Oorlogschepen die voor Petit Goara laagen / weder hernomen was.

Om ondertusschen mijn volk niet leedig te laaten/ gaf ick aen myn Officiers bevel / dat ze zouden zorg draagen dat mijn Schip gekrengd wierd/ en ik begaf my met negentig man op de Brandenburger Caaper / om op de kust van Guiné en omtrent de Prinse en St. Omers Eylanden te kruyssen / waar mede ik ses weeken beezig was zonder iets op te doen. Waar op ik dan weder na 't eerst genoemde Eyland te rug keerde / alwaar ik myn Schip Revictualieerde zo dra my moogelijk was / en alles klaar gemaakt hebbende/ ligtede ik het Anker / en zeylde direct na 't Eyland St. Thomas, om te zien of ik daar de genoomene kaaper kon verkoopen of verruylen / kiezende het laatste te doen voor eenige victualie / doordien ik daar niet genoeg van voorzien was om lang op de kust van Angola te kruyssen/ werwaarts ik voorneemens was te zeylen en vyf of ses maanden

door

door te brengen/ om de Engelsche Oorlogscheepen/ die ik wist dat drie in 't getal/ nevens een Brander uytgerust wierden om my op te zoeken/ te vermyden.

Zo als ik St. Thomas verliet/ zag ik een Schip ten Anker leggen / daar ik my aanstonds na toe begaf en lange tyd jacht op maakten ; maar ik kon niet verhinderen dat ze het aan 't Eyland St. Omer tegens strand zettede / waer door het Schip aan spaanderen raakten/ en ik over de honderd en vyftig ponden stof Goud/ 't welk dese Nederlandse Lorrendraayer in had/ kwam te verliezen.

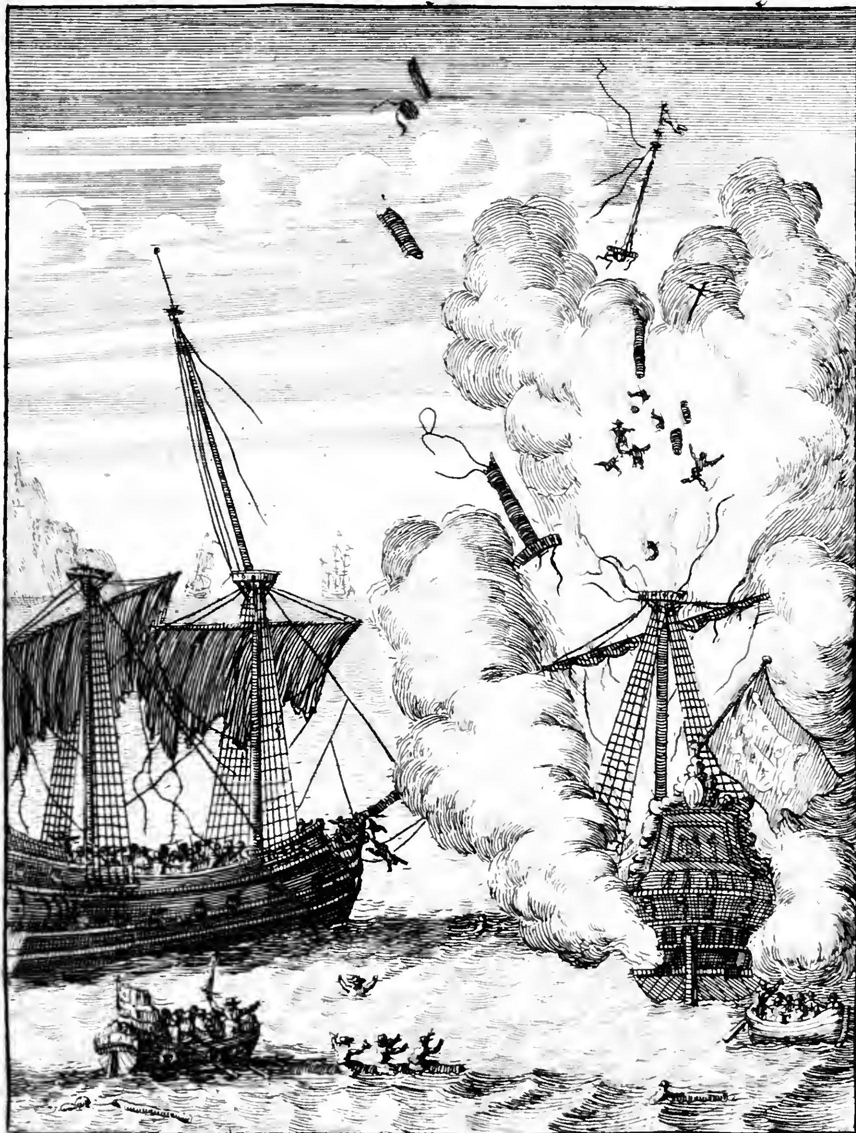
Vervolgens zeylde ik na de kust van Angola, alwaar ik op den twee-en-twintigste van Herfstmaand kwam / en omtrend drie mijlen van de haaven van Cabinde gekoomen zynde/ verstont ik dat daar ter plaats twee Engelsche Scheepen laagen die Negers in handen / en alzo ik te lywaard van die haven was/ zo stak ik t'zeewaard in/ hopende des andre daags een zuydweste wind (die gemeenlijk uyt zee waayd) te hebben/ om zo doende de haaven te konnen winnen. Met het aanbreeken van de dag zag ik een Schip met Engelsche vlaggen na my toehouden / 't welk ik in 't eerst voor geen Oorlogschip aanzag / maer eenige tyd daar na zag ik dat het niet minder als vier en vyftig stukken voerden. Ik deed myn uyterste best om 'er te misleyden/ settende ten dien eynde Hollandsche vlaggen op / op dat ik dies te gemakkelijker nader by haar koomen mogt ; terwijl zy aan haar kant ook niet in gebreeken bleef om my te misleyden / en door 't geschut datze van tyd tot tyd losten/ om my van haar vriendschap te verzeekeren/ tragtede ze op my af te koomen. Wanneer ik myn vyands voorneemen bemerkten / maakte ik de mine van haar in te wachten / en zeylde maar stapjes voort / om haar te doen gelooven dat mijn Schip zeer zwaar gelaaden was / of dat ik gebrek aan handen en zeylen had. Op deze wyze hielden wy 't gaande tot omtrend ten tien uuren in de voormiddag. Hy gaf my van tijd tot tyd een schoot met los kruyd / om my te verzeekren het geen hy was / te weeten / zo hy meende mijn vriend ; maar vindende ten laaste dat ik hem aan mijn kant op de zelfde wyze niet beantwoorde / en nu den andre binnen 't bereyk van 't geschut gekoomen zijnde / zo deed hy een schoot met scherp. Dit deed my aanstonds Fransche Vlaggen opzetten / en hem op de zelfde wyse antwoorden. Hier op gaf my de Engelsche Capitein twee maal de volle laag / waar door hy my seeven man doode / ik schoot evenwel niet wederom / hoopende hem binnen 't bereyk van mijn Vuurroers te krygen / 't welk my ook gelukte / als wanneer mijn Volk/ 't welk ik tot nu toe op het Dek voor hem verborgen gehouden had/ zo heevig op hem vuur gaaven/ dat hy wel haast begon te verflauwen.

De Vyand ondertusschen (over de drie honderd man sterk zynde) ziende dat haar geschut geen voordeel kon doen / besloot ons t'enteren / 't welk zy deeden met een groot geschreeuw en schrikkelijk dreygen van geen kwartier te zullen geeven/ indien wy ons niet overgaaven. Maar haar dreggen missende het agtersteeven van mijn Schip te vatten / deed haar Schip zo-

 daanig

daanig draayen dat haar agtersteeven op mijn Boegspriet raakten en de zelve aanstukken brak. Ik mijn Vyand dus belemmerd ziende/ deed mijn Volk onophoudelijk op haar Vuur geeven / en na omtrend anderhalf uur dwong ik 'er het gevecht over te geeven en zig tusschen de Dekken te begeeven / van waar ze aanstonds met haar hoeden teeken deeden en om kwartier baaden. Ik beval hier op mijn volk niet meer te schieten en belastede de Engelschen zig in haar Sloep te begeeven en by my aan boord te koomen / doende in middels eenige van mijn Volk op 's Vyands Schip overgaan om het te verzeekeren. Nu was ik ten hoogste in mijn schik van zulk een aanmerkelijke PryS genoomen te hebben / te meer om dat ik hoopte hier door in staat te zijn van t'elkens beter pryzen te konnen neemen/en wat Oorlogschip het zijn mogt konnen tegenstaan. Mijn Scheepsvolk waren niet minder verheugd/ en deeden haar werk daarze mede beezig waren met groot genoegen; wanneer des Vyands Buskruyd schielijk in brand raakte / (door middel van een Lont dat de Capitein ten dien eynde had laaten branden / hoopende ondertusschen het met zijn twee Sloepen te zullen ontkoomen) doende beyde de Scheepen met een verschrikkelijke slag in de Lugt vliegen. 't Is onmoogelijk dit verbaarlijk Schouwspel af te beelden ; de aanschouwers waren zelf de speelders / zonder dat ze wisten of ze het zaagen of niet / nog dat ze magtig waren t'oordeelen van dat geene 't welk ze zelf voelden. Waarom wy de schrik die 't Springen van twee Scheepen over de twee honderd vademen in de lugt in ons moest werken / aan de inbeelding des Leezers laatende/ zo zullen wy voortgaan en alleen zeggen door wat goed geluk dat ik de dood ontkwam.

Toe het vuur eerst begon stond ik op het voordek van mijn eygen Schip/ om de nodige orders uyt te deelen / als wanneer ik met een gedeelte van 't zelve in de lugt vloog/ en naderhand weder in zee kwam te vallen/ zeer door de slag bedwelmd zijnde / ik worstelde een tyd lang onder water zonder magtig te zijn om booven te konnen koomen / eyndelijk geraakte ik weder boven/ en greep een stuk van een gebrooke mast / die ik digt by my vond dryven. Ik zag eenige van mijn volk rondzom my swemmen/ die ik toeriep en vermaande datze moed zouden scheppen / en zien ofze ergens niet een van onze sloepen zaagen / door welke wy ons leeben zouden konnen redden ; 't welk my ondertusschen meer als mijn eygen ongeluk ontsteldeń was/ dat ik twee halve Lichaamen daar nog eenige leeven in was digt by my op het water zag dobberen en het zelve met bloed verwen / en een groot getal Ledematen en stukken van Lichaamen die op de splinters als gespitst waaren om my heen zag dryven. Eenige tyd daar na vond een van myn volk een geheele sloep / en kwamen daar op het zelve my bekend maaken en zeggen/ dat 'er niet anders aan gebrak als dat wy maar alleen eenige gaten moesten stoppen / en 'er een Canoe die 'er in lag uyt ligten : we geraakte hier op met ons vyftien of sestien man (yder op zijn stuk hout swemmende) by de sloep / en namen de moeyte om 'er de Canoe uyt te ligten / 't welk ons ook gelukten. Dit ge-

J. Lamsvelt: inv: fe

Geregt van Capteyn Montauban, en't springen van twee schepen.

gedaan zynde / begaven wy 'er ons in / en visten drie of vier planken om ons in plaats van Riemen te dienen / ook visten we een gebrooke steng daar wy een kleyne mast van maakten / waar aan wy een zeyl sloegen / 't welk wy by goed geluk in de sloep vonden leggen ; en dus alles ten beste dat wy konden klaar gemaakt hebbende / beveelde wy ons Gods genaadige hoede / die ons alleen het leeven en uytkomste geeven konde.

Zo dra had ik met werken niet gedaan of ik bevond my geheel van bloed bemorst / 't welk uyt een wonde liep die ik door de val in mijn hoofd gekreegen had ; we maakten eenig plukzel van een neusdoek / om in de wond te steeken / en ik scheurde mijn hemd aanstukken om tot windsels te gebruyken / na alvoorens de wond met Pis gesuyverd en gewasschen te hebben : ondertusschen zeylde onze sloep al voort / zonder dat wy wisten werwaerts of eenig Land te ontdekken / en 't geen nog erger was / was dat wy geen Victualie / en nu al in geen drie dagen ietwes gegeeten of gedronken hadden. Een man van ons volk de dorst niet langer konnende uytstaan / dronk zo veel zoud water / dat hy korts daer na kwam te sterven ; het meestendeel van ons volk braakten byna geduurig 't geen ze in gezwolgen hadden doen ze in zee vielen. Wat my aangaat ik was lang daar meede geplaegd : naderhand begon ik zeer te zwellen / en mijn vuyligheyt raakte ik kwijd in de form van kleyne knikkers ; en ik schryf een derdendaagse koorts die my korts daar na overviell / de geneezing der waterzugt en mijn gezondheyd (die ik allengs weder begon te krijgen) toe : van d'andre ongemakken die my overkwamen / als dat mijn hair aangezicht by na de geheele zijde van mijn Lichaam door 't Buskruyd verzengd was / en dat ik sterk uyt ooren / Neus / en Mond bloedende / zullen wy hier (als weynig tot deze stoffe dienende) geen verder gewag maaken.

Wy vervolgde onse cours / en voeren door behulp van onze Riemen tegens de stroom op / die we wisten dat van de Bay van Cabinda kwam / maar doordien ons de wind teegen was / zo was het ons onmoogelijk derwaerts te konnen komen / waarom wy beslooten ons best te doen / om zo wy konden na de Caap Corsa te geraaken / leggende omtrend twaalf mijlen van Cathersna, alwaar wy niet konden landen / uyt hoofde van een Bank die de Kust ongenaakbaar maakt. Dit was nu wel ons voorneemen / maar de honger verhinderde ons het zelve in 't werk te stellen / en dwong ons de hinderpaalen / die door de natuur ons in de weg geleyd waren / over te stappen / en in spijt van de Bank te landen / 't welk wy ook na veel moeyten eyndelijk volbrachten. Een Man van ons gezelschap begaf zich aanstonds te land / om te zien of hy 't een of 't andere vinden kon tot verzadiginge van zijn honger / en hy had het geluk van in staand water eenige Oesters te vinden / die aan de takken van de Boomen vast gehecht waren / waar van hy ons aanstonds kennisse gaf. We voeren hier op gezamentlijk met onze Sloep langs een sleuf der Zee / na dit water / alwaar wy zo haast niet gekomen waren / of vielen wakker aan 't

Oester.

Oester plukken / die wy met groote graagte op aaten / oopenende de zelve met de Messen die eenige van ons in de zak hadden / en die wy malkandren zeer bereyd willig en liefdaadig overhandigde en leenden. Na dat wy twee daagen op deze plaats doorgebragt hadden / verdeelde ik mijn Volk in drie kleyne hoopen / en zondse landwaard in / om te zien of ze ergens eenige Huysen en eetwaren konden vinden / met last om tegens den Avond weder aan de Sloep te koomen: ik begaf my zelve mede op weg als de rest / maar kon geen huysen nog de minste tekenen van eenige menschen vinden. Al dat wy zaagen waren groote troepen Buffels / (zo groot als Ossen) die zo haast ze ons gewaar wierden weg liepen / zo dat wy niet digt by 'er koomen konden: Na dat wy op deze wyze met zoeken de geheele dag doorgebragt en niet op gedaan hadden / zo keerden wy weeder na onze Sloep om onze Honger door 't Oester eeten te verzaadigen; en alzo wy op dese wyze het Leeven niet konden houden / zo beslooten wy des andre daags deze plaats te verlaaten / en ons na Caap Corsa te begeeven; te lywaard van welke plaets is een groote haaven / alwaar de Scheepen die die weg heene zeylen / inloopen om haar van water en hout te voorzien. De Negers die Landwaard in woonen / door 't losbranden van 't Geschut kennisse krygende dat 'er Scheepen gekoomen zijn / koomen derwaerts met eetwaren / die ze verruylen voor Brandewyn / Messen / en bylen; en is dit Volk genoodzaakt verr van de zee af te woonen / om dat de geheele kust zeer moerassig is. Zo dra als wy aan de gezeyde Caap gekoomen waren / hoorde we een groot gerugt / 't welk door de Negers gemaakt wierd / die herwaerds kwamen om aan de Scheepen die in de haaven laagen / hout te verkoopen: ik begaf my by haar om te zien of ik 'er ook eenige onder vond daar ik kennisse aan had / want doordien ze my in mijn voorige togten wel hout en ververschinge gebragt hadden / zoo hoopte ik d'een of ander te vinden die my kon: maar schoon ik eenige van hun kwam te kennen / zo was 't my evenwel onmoogelijk hun te doen gelooven dat ik Capiteyn Montauban was / zo zeer was ik door mijn laaste ongeluk veranderd: en ze naamen my aan voor een man die haar een leuge dagt op de mouw te spelden: Ik dagt het noodig te zijn / hun in haar eygen taal die ik een weynig verstont te zeggen / dat ik van honger stond te sterven indien ze my niet een weynig t'eeten gaaven / maar 't mogt niet helpen; waar op ik haar verzogt dat ze my by Prins Thomas wilde brengen / die een zoon is van de Koning van dit Land / hoopende als ik by hem kwam / dat ik hem eenige gunsten weder in gedagten zou konnen brengen / die ik hem eertijds beweezen had.

Ik nam al mijn volk met my na deze Prins: eerst wierde wy gebragt aan de wooningen van deze Negers, alwaar ze een weynig tractabelder begonden te worden / geevende ons eenige Bananiers t'eeten; ('t welk een zoort van Vygen zijn / ruym zo groot als een mans hand). Des andre daags kwaamen wy aan des Prince wooning / maar ik was in zulk een beklaachelijke staat / dat ik door geenderhande teekens hem my

my kon doen kennen / schoon ik hem in zijn eygen als mede in de Portugeesche Taal aansprak die hy seer wel verstont. Het was eertyds gebeurd dat wy te zamen gaende om ons te Baaden / hy een litteeken op mijn Oye gezien had / zijnde veroorzaakt door een wonde die ik door een musket-schoot had gekregen : nu zeyde hy my dat hy aanstonds weeten kon of ik Capiteyn Montauban was of niet / en dat indien ik de man niet en was / hy my aanstonds de kop zou doen klooven : hy vroeg my of ik een litteeken van een Musket-schoot in mijn oye had / waar op ja geantwoord / en dezelve hem hebbende laaten zien / zo omhelsde hy my voort / en zeyde dat hy zeer bedroefd was van my in die staat te zien / hy liet ten eerste eenige eetwaaren brengen / en onder mijn Volk uytdeelen / en verdeelde hun in verscheyde wooningen / met streng bevel aan de Negers, by wien ze gehuysvest waren / om goede zorge voor hun te draagen; wat my aanging / hy hield my by hem / en ik spyzigde gedurig aan zijn eygen Tafel : wanneer ik weer een weynig hersteld was / zeyde hy my / dat hy my by de Konink zijn Vader brengen wilde / die omtrent vyf of ses Mijlen verder af woonden / dat is omtrend tien of twaalf Mijlen van de Zee-kant. Ik bedankte hem voor de gunst die hy my deed / en bad hem dat ik de vryheyt mogt hebben om mijn Vrybuyters meede te moogen neemen / en dat hy ons eenige stukken stof wilde vergunnen / om ons in een weynig beter staat te stellen / om voor zulk een groote Prins te verschynen; al het welke hy my toestond / en drie daagen daar na begaaven we ons in een groote Canoes, daar wy de Rivier van Cabo Lopes mede opvoeren / voordien het Landschap zo Moerassig is / dat het onmoogelijk is om te land te konnen gaan.

Na dat wy aan des Koninks wooning gekomen waren / ('t welk een Dorp is / bestaande uyt omtrend drie honderd Tenten / die met Palm-blaaden bedekt waren / alwaar des Koninks Vrouwen / Huysgezin / Bloedverwanten / en eenige Negersche Familien / die hy 't meest bemind / woonen) zo wierd ik in Prins Thomas zijn huys gebragt / en al mijn volk in andre wooningen. We vonden al het volk in groot geklach / door dien de voornaamste van haar geestelijken dieze Papa noemen / dien dag gestorven was / welke Lijkpligten seeven daagen na een duuren / indien het een Priester van aanzien is. De Konink is dan zelf in de Rouw / en laat niemant vreemds toe met hem te spreeken / zo lang deze plegtigheyt duurd. Prins Thomas verzogt my geduld te willen hebben / en niet uyt myn wooning te gaan / om de Konink te bezoeken / door dien dit de gewoonte van deze Natie was.

Ik kon evenwel niet nalaaten om de lijkstaatsi ste zien / maar ik zag anders niet als een groote vergaadering van Menschen / staande rondsom het doode Lichaam. Ondertusschen wierd ik door last van Prins Thomas, die heen gegaan was om zijn Vader te bezoeken / wel onthaald : ze deeden my geen gebrek hebben aan Bananiers, Olyphants Vlees / en Rivier-Visch / hoewel alles gelijk men igt denken kan / zonder Brood of Wijn opgeschaft wierd. Mijn Volk

wierd

wierd / zo lang wy hier waaren / meede op de zelfde wyze onthaald.

Na dat de agt daagen verloopen waren / kwam Prins Thomas om ons voor de Konink te brengen : hy is een groot Man / wel gemaakt / en omtrend vijftig Jaaren oud / en om my dies te meer eer aan te doen / (onderrigt zijnde door zijn Zoon wie ik was) zo kwam hy uyt zijn Huys om my t'ontfangen / trad my eenige treeden in 't gemoet. Hy was met vier of vyf Vrouwen verzeld / 't welk hem in een zeer grillige wyze een zoort van grootsheyd deed hebben ; hy wierd door verscheyde Negers omringd / die gewaapend met Lancen / en Vuurroers / dieze van tijd tot tyd zonder eenige order losten : aan 't hoofd van welke Compagnie verscheyde standaarden gedraagen wierden / met Prinse Vaantjes daar aan : ook gingen verscheyde Trompetters / en Tromslaagers voor hem : hy had geen andre kleedren aan als een stuk blauw en wit gestreept Catoen stof / 't welk eenige maalen rondsom zijn Lichaam gewonden / en waar meede een gedeelte van 't zelve bedekt was. Hy deed my verscheyde tekenen van vriendschap / stak zijn hand uyt / zeggende dat dit de eerste reys was / dat hy die ymand buyten my toegereykt had. In zijn huys gekoomen zijnde / ging hy in de Deur zitten / doende my aan zijn eene zijde plaats neemen / en zijn Zoon aan de andre. Hy deed my verscheyde vraagen / weegens de magt en grootheyt van de Konink mijn Meester ; en wanneer ik hem zeyde / dat hy alleenig teegen de Engelsche en Hollanders Oorlog voer den (die hy zelf kon / als hebbende die Natien verscheyde maalen aan Cabo Lopes gezien) dat hy ook Oorloogde teegens de Duytschen en Spanjaards ; welke machtiger Natien waren als de Engelsche en Hollanders, zo gaf hy my ten antwoord / dat hy genoegen in myn Verhaal nam / en dat hy des Koninks van Vrankryk 's gezondheyt wilde drinken / hier op bragten ze hem aanstonds eenige Palm-wyn in een groot Cristallyne Glas / wordende door zijn Vrouwen hier in gediend ; zo dra als hy begon te drinken / ligtede de Negers , zo Mannen als Vrouwen / de rechter arm op / en hieldenze in die gestalte zeer stil / tot dat hy gedronken had : maar zo dra als hy gedaan had / maakten ze een groot geschal met haar Trompetten / en Trommels / en losten al haar Vuurroers.

Prins Thomas vroeg my / hoe des Koninks van Vrankryks naam was / en hem gezegd hebbende Louis le Grand , zo zeyde hy my / dat hy voorneemens was / om my zijn kind / nu omtrend seeven of agt maanden oud zijnde / ten doop te doen houden / en dat ik het de naam van Louis le Grand, zou geeven, 't welk my een weynig deed meesmuylen. Hy zeyde my ook / dat op d'eerste togt die ik weeder na zijn Land stond te doen / hy my het kind meede wilde geeven tot een vereering aan de Konink / tot wiens dienst hy hem alreede geschikt had / zeer begeerig zijnde / dat hy mogt opgebragt worden volgens de gewoonte van het Land en Hof / van zulk een magtig Vorst. Ik beloofde hem aan mijn kant / dat ik de eerste reys die ik weeder op de Kust van Guinea stond te koomen / niet in gebreeken zou blijven / om by hem te koomen / en hem zijn beloften indagtig te maaken / op dat ik zo op mijn te rugkomste in Vrankrijk in staat mogt zijn / om aan mijn Konink het grootste geschenk te doen dat hy zou konnen wenschen / met

hem

hem de Zoon van Prins Thomas aan te bieden. En verzeekerd hem/ zeyde de Prins/ dat ik zijn Vriend ben/ en dat indien hy mijn dienst mogt noodig hebben/ ik zelf in Vrankryk wil koomen/ met al de Lancen en Vuurroers van mijn Vader/ ('t welk zo veel te zeggen was/ als met de geheele macht van 't Koninkrijk.) De Konink vervolgde aanstonds dit gesprek/ en verzeekerde my dat hy aanstonds zelf in Perzoon wilde gaan indien het noodig was; en op dit zeggen gaaven al de Negers, zo Mannan als Vrouwen/ zoodanige en schreeuw/ dat het my verbaasden/ en dit was nauwelijks gedaan/ of de Vuurroers wierden gelost/ Trompetten gestooken/ de Trommels geroerd/ en de Lanciers liepen van d'eene kant na de andre met zulk een geschreeuw/ dat het my verschrikten. Ik was in 't geheel onweetend wat dit alles zeggen wilde/ en kon my nauwelijks gerust stellen/ voor en al eer ik de Konink ten tweede de gezondheyd van de Konink van Vrankryk zag drinken/ met de zelfde plegtigheyd als te vooren; Prins Thomas dronk het meede/ en wy wierden alle bevoolen het zelfde te doen. Dit gedaan zijnde/ beval de Konink twee Was-brooden te brengen/ die hy my vereerde/ verzoekende dat ik die wilde aanvaarden/ als een teeken van zijn Vriendschap/ waar op hy zig in Huys begaf.

Dus by de Konink ter gehoor geweest zijnde/ zo nam Prins Thomas my verder meede door 't geheele Dorp/ alwaar hy zijn Vrienden ging bezoeken/ en des andre daags gingen wy na verscheyde andre Dorpen/ die omtrend vier of vijf mijlen van den andre door 't Land verspreyd laagen.

Dit Volk voor 't grootste gedeelte noopt aan de Zee-kant geweest zijnde/ en gevolglijk noopt blanke menschen gezien hebbende/ kwamen van alle kanten t'zamen om ons te zien/ en bragten ons meer vrugten met Buffels en Olyphants-Vlees/ als wy konden eeten. Wat de Olyphanten van dit Land aangaat/ ze zijn de Oost-Indische niet t'eenemaal gelijk/ maar van een ander slag/ gelijk ook die van Cafala by Zanguebar, op de Oost-kust van Æthiopia zijn: de Negers eeten van haar Vlees met groote smaak/ en agten het hooger als eenig ander Vlees; ze dischen dit op haar beste maaltijden/ en die geenen die ons het meest vereeren wilden/ bragten het ons in plaats van Buffels-Vlees/ 't welk ik evenwel veel beter schat.

En nademaal dit Volk niet magtig was onderscheyd te begrijpen/ dat 'er tusschen de coleur van haar aangezigten en de onze was/ zo wreevenze dikwils met haar Handen over onze aangezigten/ om te zien of 'er die witte couleur niet wilde afgaan/ en eenige van ons hadden 't ongeluk van Handen t'ontmoeten die met Messen gewaapend waren/ waar meede ze 't aangezigt schraapten/ en daar door ook eenige kwetsten/ zonder dat we veel dorsten klaagen. Maar doe Prins Thomas dit evenwel zag/ zo beval hy aan zijn gevolg/ dat ze zouden beletten dat men ons niet meer aanraakten/ ook sprak hy overluyd tegens al het Volk dat ons kwam zien/ dat al de vreemdelingen wit waren gelijk wy; en dat indien de Negers in een ander Landschap kwaamen/ zy alzo leelijk 'er uyt zouden zien als wy in Guinea. Hy lachten ook van tijd tot tijd/ ziende het Volk ons achter na loopen/ als of wy eenige onbekende Dieren waren; en ik weet nau-

welijks of hy wel moeijelijk was/ ziende ons door zijn Volk dus gehandeld/ en of hy niet wel groot vermaak had in dus de zotheyd van zijn Landslieden te zien.

Eyndelijk na een vermaakelijke Reys van drie daagen / zo bragt my de Prins door een andre weg / om van zijn Vader afscheyd te neemen: de Konink omhelsde my duysend reysen op een verpligtende wyze/en deed my belooven / dat ik d'eerste reyse dat ik weder in Guinea kwam / hem zou komen bezoeken. Vervolgens begaaven wy ons weder in de Canoes, en kwaamen des andre daags aan het Dorp van Prins Thomas, alwaar hy ons op zijn gewoonlijke wyze onthaalden. Hier sprak hy my wederom als getuygen in den doop over zijn zoon te staan / 't welk ik te blyder aannam / om dat ik behulpzaam zijn zou in 't maaken van een Christen / en een ziel te heyligen.

Maar nademaal ik twijfelde of de Priester van de Stad wel wist hoe hy een kind moest doopen / of dat hy de woorden die hy zeggen moest / in de bedieninge van dat Sacrament / wel zou konnen onthouden / zo verzogt ik de Prins dat hy om een Priester zou zenden na een van de Portugeesche Scheepen / aan Cabo Lopez, 't welk hy aanstonds deed / en quam 'er een na de tijd van twee daagen. De Portugeesen zijn d'eerste geweest die de Christelijke Godsdienst in dese Landen gebragt hebben; 't is waar / ze hebben dezelve niet voortgeplant als ze behoorden te doen / maar dit komt zonder twyfel daar van daan / dat de menschen hier in een Land moeten woonen / dat niet beeter als woest en wild is / alwaar de lugt en 't voedzel de vreemdelingen niet zeer konnen behaagen. Om de Godsdienst een vaste voet in deze Ryken te doen hebben/was het noodig dat d'Europeanen hier vaste woonplaatzen hadden / of steeden deede bouwen / dat ze de Negers in de gronden en waarheyd des Christelijke Godsdienst onderweezen / en van tyd tot tyd Missionarissen onder deze arme Menschen zonden. Dit kon met gemak gedaan worden / nademaal dit volk zeer Leerzaam is / en lichtelijk de waerheyd / die men haer zou leeren willen / omhelsen / te meer om dat ze lange tyd zonder eenig geloof of schets van eenige andre Godsdienst geleefd hebben. Deze Negers eenmaal Christenen geworden zijnde / zo zou men onder hun Priesters konnen maaken / uyt haar eygen Natie / die men met boeken zou voorzien / waar in de Ceremonien van de kerk vervat waren / met een Catechismus / tot datse in staet waren om het Nieuwe Testament te konnen leezen. Het was noodig dat 'er een Bisschop in deze Stad gesteld wierd / die zorg moest dragen om Priesters na woningen der Negers, door 't heele land te zenden / en schoolen in de meest bevolkte plaatzen te timmeren. De Christelijke Godsdienst kon op deze wijze in Guinea gebestigd worden / en alzo minder nood hebben van weder uytgeroepd te worden / door de Oorloogen die Vreemdelingen daar maaken. De Christenen die in de Koninkrijken van Fes en Marocco woonen / konden meede herbormd / en een onderlinge gemeenschap gehouden worden / tusschen de Priesters van die Natie en die van Guinea, op dat ze zo doende malkandre konden behulpzaam zijn / om de Godsdienst op al de

Kusten

Kusten van Africa op te houden. Het was op een wijze dese niet ongelijk/ dat de Christenheyt gevestigd wierd onder de Heydenen, die honderdmaal meer tegensin in ons geloof hadden als de Negers van Guinea. De Priesters van dit Landschap zijn voor 't meerendeel gansch geen Priesters/ zijnde noyt door eenig Bisschop verordend/ en hebben zig maar alleen in de plaats der geener die gestorven waren ingesteld; en dus is het dat ze weynig kennisse van de Godsdienst hebben/ hoewel ze plegtigheeden genoeg hebben.

Maar om weder tot dien Doop te keeren: De Pourtogeesche Priester gekoomen zijnde/ zo wierd de Zoon van Prins Thomas gedoopt/ en volgens zijn begeerte de naam van Louis le Grand gegeeven/een Negerrin zijnde een zijner bloedverwanten/ bekleede de plaats van Peet/ en ik die van Gevader. My wierd gezegd dat deze Vrouwe Antonia genaamd was/ zijnde zo door de Vrouw van een Portugeesch Capitein/ die haar ten Doop gehouden had/ genoemd.

Twee of drie dagen na dat deze plegtigheyd (die met de grootste pracht die de Negers bedenken konden geschieden) over was/ kwamen 'er eenige van des Prinse Lijfwacht/ die hy altoos aan Cabo De Lopez houd/ om hem te waarschouwen als 'er eenige Scheepen koomen/ hem zeggen dat 'er een Engelsch Schip gekoomen was. Ik verzogt hem dat hy wilde toelaaten dat ik my op 't zelve begaf/op dat ik zo doende weder in mijn Vaderland mogt geraaken: maar hy begeerde niet dat ik my in de handen mijner Vyanden zou stellen/ en verzogt my dat ik geduld wilde hebben tot dat 'er een Portugeesch Schip koomen zoude/ met het welke hy my wilde laaten vertrekken. Ondertusschen begaf zig Prins Thomas na Cabo Lopez, om Olyphants-Tanden, Was, en Negers te verruylen/ voor Yser Waapenen, en Brandewijn, en na twaalf daagen tijds keerde hy weder te rug; wanneer/ hy my liet weeten dat 'er aan Cabo Lopez een Portugeesch Schip ten Anker gekoomen was/ en dat ik my in zijn Canoe zou begeeven om na boord van 't zelve te vaaren/ dat hy my aan de Capitein bevoolen had/ en dat ik geen gebrek zou hebben van 't geen ik tot mijn Reys na Europa noodig had.

Op deze tyding deed ik al mijn volk by malkandre komen/ uytgenoomen twee/ die ik niet dienstig oordeelde in te wachten/ om dat ze al vyf of ses daagen geleeden/ landwaards in waaren gegaan/ en dat ik niet wist waer ik haar zou hebben konnen vinden: en na mijn afscheyd van de Prins genoomen te hebben/ begaaven wy ons in zijn Canoe, en op onze komste aan Cabo Lopez bevond ik de Portugeesche Capiteyn een mijner vrienden te zijn/ met wien ik aan 't Eyland St. Thomas kennisse gemaakt had. Ik begaf my voort aan boord/en drie dagen daar na kwamen wy aan 't voorzeyde Eyland ten anker/ alwaar ik door de Gouverneur/ geduurende een maand tyds dat ik daar was/duyzenderhande beleefdheeden met mijn volk ontfing. Na welke tyd kwam 'er een Engelsch Schip in de haven 't welk na de Goud-kust geweest had: Ik maakte kennis met de Capiteyn/ en wy wierden zulke groote vrienden/ dat ik my eers verpligt achte om zijn aanbiedinge aan te nemen: hy bad my dat ik my aan boord van zijn Schip wil-

de begeeven/en verzeekerde my dat ik aan de Barbados, werwaerts hy ging/ alle bedenkelijke hulp zou vinden/ om dat 'er op dat Eyland verscheyde Joodsche Geneesmeesters woonden van zijn kennisse. Ik begaf my dan met al mijn volk op het Schip van dese Engelsman, niet tegenstaande al de waarschouwinge van de Gouverneur van 't Eyland/ die my een quade agterdogt van hem zogt in te boezemen: De Capiteyn was zo beleefd dat hy myn zijn eygen koop gaf/ en deed my alle bedenkelijke vermaak aan/ om myn swellinge wat te verzagten.

Tien daagen na ons vertrek van St. Thomas, verlooren we door een Rukwind ongelukkiglijk ons Roer/ in plaats van 't welke wy genoodzaakt waren een Steng te gebruyken/ 't welk ons niet weynig in onze Reys die over de drie maanden duurden/ verhinderde.

d'Eetwaren begonden voor onze komste aan de Barbados seer schaars te worden/ zo dat wy op onze komste aldaar niet meer als voornog drie dagen aan Victualie hadden. Zo dra waren wy niet in de haaven gekoomen/ of de Capiteyn begaf zig na Colonel Russel, die aldaer Generaal is/ en verhaalde hem mijn heele geval met het Geley-schip van Angola, hy wierd lustig beschrobd dat hy myn hier gebragt had/ en gelast op straffe des doods my niet aan land te laaten koomen: wanneer de Capiteyn weder aan boord kwam/ verhaalde hy my ten deele hoe hy gevaaren was/ maar maakte eevenwel geen gewag van 't verbod dat hy had om my aan land te laaten koomen/ alleenig vernoegde hy zig met my te verzoeken niet aan land te willen gaan/ om geen wantrouwen in de Gouverneur te verwekken; 't welk ik hem vast beloofde/ hebbende ook geen groote genegentheyd om weder een plaats te zien/ die ik al lang te vooren gekend had/ en wilde ook mijn Capiteyn geen moeyte veroorzaaken.

Des andre daags kwamen verscheyde Jooden (die van Martenico verdreeven waren/ en van myn komste gehoord hadden) my bezoeken en my zeer onpasselijk vindende/ zo deedense eenige Doctoren van haar Natie by my koomen/ die zeyden dat het onmoogelijk was dat ik kon geneezen worden/ indien ik niet aan Land gebragt wierd/ en booden zig aan om mijnen 't weegen by de Gouverneur te verzoeken/ my verlof te geeven om in een Huys in de Stad te leggen. Ik stelde ook een verzoekschrift op/ waarin ik hem bad my die Vryheyt te willen vergunnen/ beloovende dat ik geen voet uyt de Kamer daar ze my zouden brengen/ zetten zoude/ voor dat ik my stond in te Scheepen om na Martinico te gaan.

De Geneesmeesters stelden zig voor my in als borg/ en ik wierd daar op eyndelijk aan 't Huys van Jacob Levi gebragt/ alwaar ik zo lang ik daar bleef zeer wel opgepast wierd. Drie daagen na dat ik hier gebragt was/ kwam de Majoor Generaal van weegen de Gouverneur my bezoeken; hy bood my zeer beleefd zijn bescherminge/ en alle dingen die tot wederkrygingе van mijn gezondheyt dienen konde aan: dezelfde Majoor als meede de Capitein van 't Guarnizoen kwamen my verder van tyd tot tyd bezoeken/ hoe-

wel

wel ik geloof dat ze niet zo zeer kwamen om te zien hoe ik voer/ als wel om te zien of ik haast in staat zijn zoude om van dat Eyland vervoerd te konnen worden. Colonel Russel kwam zelf (tien of twaalf daagen na mijn komste aldaar) zien of ik wel zo kwalijk gesteld was als hem gezegd wierd: hy kwam seeven of agt daagen daar na wederom/ en deed my uyt het Huys van de Jood in een Engelsch Koopmans huys brengen. Hy zeyde my dat ik daar beeter zou gediend worden als tot Jacob Levi; maar ik geloofde dat het alleen geschiede om my nauwer te bewaaken/ en my minder gemeenschap met zo veel Volk te doen hebben. Hy kwam my des andre daags zien/ en vroeg hoe mijn nieuwe Herberg my behaagde; ik bedankte hem veelvoudig voor de goed en beleefdheeden die hy my betoonde/ en op dat hy geen wantrouwen op mijn volk zou op vatten/ zo bad ik hem dat hy ze in de Citadel wilde opsluyten/ om daar door te beletten dat ze over al niet heen liepen/ en voor te koomen dat ze my niet kwaamen t'ontvlugten. Hy zeyde dat hy daar wel zorg voor zou draagen/ en dat ik moest weeten dat zy zo wel als ik Krygs gevangenen waren. Ik gaf ten antwoord dat ik dat wel wist/ en dat ik my gelukkig achtte in zijn handen gevallen te zijn: maar dat de Engelsche Capitein die my aan de Barbados gebragt had/ my zijn woord had gegeeben/ dat het op zijn geloof en gedienstigheyd t'mywaards was dat ik my had Scheep begeeven/ als vastelijk op zodanige teekenen van Vriendschap/ als hy my betoond had/ vertouwende. Vervolgens verzogt ik hem dat hy my en mijn Volk in vryheyd wilde stellen/ beloovende deze gunst altoos indagtig te zullen zijn/ het zy met de gevangenen die in mijn handen kwaamen te vallen/ en tot de Eylanden behoorden wederom te geeven/ of hem zodanig een Losgeld te betaalen/ als hy van my begeerden.

Neen/ zeyde de Gouverneur ik begeer nog uw gevangenen nog uw ranzoen/ en gy zijt al te braaf een Man/ als dat ik geen medelyden met uw meenigvuldige ongelukken hebben zou: Ik verzoek in 't teegendeel dat gy dese veertig Pistoletten aanvaarden wilt/ die ik uw aanbied/ om in deze tegenwoordige gelegentheyd daar gy in zijt te gebruyken: hy gafze my over in een Beursje/ 't welk hy zonder twijffel ten dien eynde by hem gestooken had; en doe hy vertrok/ zeyde hy my dat hy ging om order te stellen/ dat mijn volk by een gebragt wierd. Des andre daags zond hy my twee van dezelve/ die zeyden dat ze niet wisten wat de rest overkomen was/ en datze van de Gouverneur bevel hadden ontfangen om by my te blijven. Ik had de vryheyd om haar uyt te zenden/ en my het een en 't ander te beschikken dat ik nodig had; en eyndelijk my eenigzints hersteld vindende/ zeyde ik tegens d'Officier die my dagelijcks kwam bezoeken/ dat ik de Gouverneur verzogt my met het eerste Schip na Martinico te willen zenden.

Drie daagen daar na kwam 'er een Bark/ die door de Graaf de Blenac, Generaal der Fransche Eylanden/ herwaerts gezonden was/ om eenige

gevan-

gevangenen uyt te wisselen. Colonel Russel liet my weten dat ze gekoomen was / en dat ik my gereed zou maaken om te vertrekken. Doe was het dat ik vryheyd had om aan zijn huys te gaan / en hem voor alle de beleefdheden / die hy my betoont had / te bedanken : hy zeyde my / dat het hem leet was / dat hy door de wetten des Oorlogs was gebonden / om my geen meer vryheyd te doen hebben / en hy verzogt my d'Engelschen die in mijn handen mogten komen te vallen / vriendelijk te willen handelen. Dit gedaan zijnde / begaf ik my aan boord der Fransche Bark / wordende gecommandeerd door de Sieur Courpon, eertyds een Inwoonder van St. Christophel geweest zijnde / en ik kon geen van mijn Vrybuyters meer vinden als dese twee / daar ik van gesprooken heb / die door de Gouverneur my waren toegezonden.

Zo haast waren wy niet te Port Royal in Martinico aan land gekoomen / of ik begaf my met mijn volk in de stadt / om Monsieur de Blenac op te wachten / die als doen ziek lag aan de kwaal / daar hy eenige tyd daar na aan stierf. Ik verhaalde hem al mijn gevallen / en hy toonde zig zeer verzet zo veel ongelukken als ik uytgestaan had te hooren. En doordien hy begeerde dat ik zo lang ik tot Martinico bleef / aan zijn huys zou blyven / deed hy my byna yder dag herhaalen het gevegt dat ik met het Engelsch Oorlogschip gehad had. En eyndelijk geleegentheyt bekoomende om my na Vrankryk te konnen zenden / zo zond hy om de Capiteyn van 't Schip dat derwaards geschikt was / en beval my aan dezelve. Hy meende ook eenige brieven aan Monsieur Phelipeaux geschreeven te hebben om my tot eenig Employ te recommandeeren / maar daags voor mijn vertrek wierd hy zo ziek dat hy niet Schryven kon / gaf de zelfde dag zijnde den tiende van Wiedemaand tegens den avond de geest. Ik was om verscheyde reedenen zeer bedroefd over zijn dood. Hy was een perzoon die vermaak schepten om yder een te dienen / en die groot medelyden had met de zulke die door 't geluk gedwarsboomd wierden ; die uyt zig zelf zijn gunsten aanbood / eer hy daarom gebeeden wierd ; in 't kort hy was een uytneemend Heer / zeer ervaren in zee zaaken / en een goed zee man / kennende al de Kusten en hoogte der Landen in America ; hy wierd van de Konink hoog geacht om zijn oprechtigheyd / wijsheyt / rechtvaardigheyt / en wegens al de groote diensten die hy ten voordeel van 't gemeen gedaan heeft / zo in 't stuk der koophandel / als d'ontdekking van Eylanden. Daags na zijn dood begaf ik my aan boord van de Maagd , zijnde en Schip dat tot Bourdeaux getimmert was / en daar ook t'huys hoorde / in welke Haaven ik weynig daagen daar na aankwam / met zeer verschillende gedagten en tegenstrijdige gevoelens. Ik weet niet of ik de zee voor altoos zal verlaaten / zo zeer heeft my myn laaste ongeluk ontstelt ; of dat ik weder zal uytgaan / om my op d'Engelschen te wreeken / die my zo veel leet aangedaan hebben ; of dat ik de zee zal doorsnyden / met voornemen om eenige Rykdom te vergaderen / dan of ik verder rust zal zoeken / en verteeren het geen mijn bloedvrienden my hebben nagelaaten.

E Y N D E.

REGIS-

REGISTER
DER
HOOFDSTUKKEN
VAN HET EERSTE DEEL.

EERSTE HOOFDSTUK.

II. HOOFDSTUK.

III. HOOFDSTUK.

IV. HOOFDSTUK.

V. HOOFDSTUK.

VI. HOOFDSTUK.

VII. HOOFDSTUK.

VIII. HOOFDSTUK.

IX. HOOFDSTUK.

XX.

XX. HOOFDSTUK.

REGISTER

Van het Tweede Deel.

EERSTE HOOFDSTUK.

II. HOOFDSTUK.

III. HOOFDSTUK.

IV. HOOFDSTUK.

V. HOOFDSTUK.

VI. HOOFDSTUK.

VII. HOOFDSTUK.

VIII. HOOFDSTUK.

IX. HOOFDSTUK.

X. HOOFDSTUK.

XI. HOOFDSTUK.

XII. HOOFDSTUK.

XIII. HOOFDSTUK.

XIV. HOOFDSTUK.

XV. HOOFDSTUK.

XVI. HOOFDSTUK.

REGISTER

Van het Derde Deel.

EYNDE.

7 illust

